Bing West

BE TIKROSIOS GARBĖS

Mūšis dėl Faludžos 2004

Bing West

Be tikrosios garbės

Mūšis dėl Faludžos 2004

VOX ALTERA
2 0 1 2

UDK 355.48(567)
Ve205

Versta iš:
Bing West. NO TRUE GLORY. A Frontline Account of the Battle for Fallujah. – Bantam Books. 2006.

Iš anglų kalbos vertė *Antanas Inklėrius*

Konsultavo št. srž. *Ernestas Kuckailis*

ISBN 978-609-95119-9-3

Grandinis Daniel Amaya (*žuvęs mūšyje*)

Grandinis Mitch Moorehead (*sužeistas mūšyje*)

Jaunesnysis grandinis Toby Gray (*žuvęs mūšyje*)

Grandinis Carlos Perez-Gomez (*sužeistas mūšyje*)

Grandinis Timothy Connors

Jaunesnysis grandinis Abraham Simpson (*žuvęs mūšyje*)

Grandiniai yra pėstininkijos nugarkaulis.

TURINYS

2/1 Olsonas

1

Džolanas

2

3

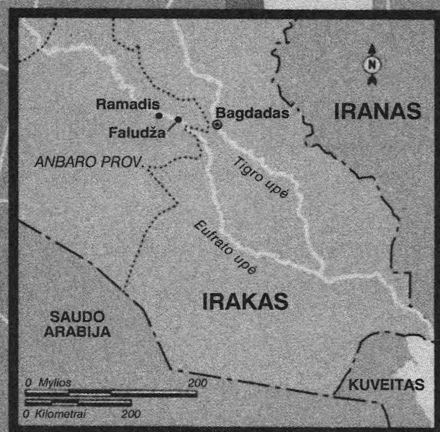
4

5

6

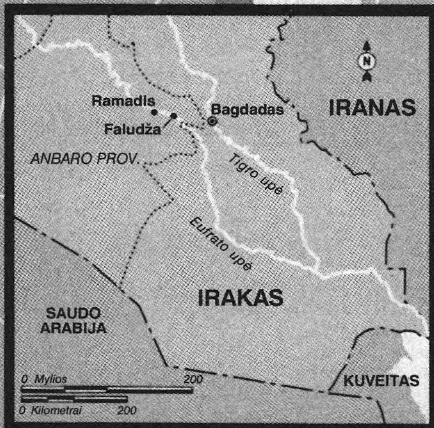
10-oji magistralė

2/2 Kaizeris

FALUDŽA
OPERACIJA „BUDRUSIS RYŽTAS“
(atšauktas 2004 m. balandžio puolimas)

3/5 Malėjus
3/1 Bulas
2-7 Reinis
Džolanas
1
2
3
4
5
6
10-oji magistralė
Henry fazinė linija

1/8 Brendlas

1/3 Ramosas

2-2 Nevelas

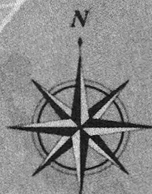
7

Rytų Manhetenas

į „dobilo lapo“ sankryžą

10-oji magistralė

Pramoninis rajonas

Kvinsas

1. Ligoninė
2. Bruklino tiltas
3. Pagrindinis tiltas
4. Džolano parkas
5. Picos gabalas
6. Administracijos centras
7. Muhamudijos mečetė

FALUDŽA
OPERACIJA „ŠMĖKLOS ŠĖLSMAS“

(2004 m. lapkričio puolimas)

Jei mums, iš šitų kautynių pabėgus,
Būtų žadėta nesenti ir tapt nemirtingiems per amžius,
Žinoma, tuosyk bei aš pirmose gretose nekovočiau,
Nei va tavęs nevaryčiau kovon, kuri garsina vyrą.
Betgi dabar mirties pavojų kas žingsnis mus lydi
Tūkstančiai, ir trumpaamžis žmogus jų išvengti negali, –
Pulkim ir garbę išplėšim iš priešo ar priešas iš mūsų.

Homeras, *Iliada*
(Vertė Antanas Dambrauskas)

Aukštiems pareigūnams duota daug garbės, bet iš jų daug ir laukiama.

SVARBIAUSI VEIKĖJAI

Abizaidas – generolas (keturių žvaigždučių) Džonas P. Abizaidas (John P. Abizaid) vadovavo Centrinei vadovybei (*CentCom* arba *Central Command*), atsakingai už visas Jungtinių Valstijų pajėgas Irake. Buvo tiesiogiai pavaldus gynybos sekretoriui Donaldui Ramsfeldui (Donald Rumsfeld) ir palaikė tiesioginį ryšį su prezidentu Džordžu V. Bušu (George W. Bush), generalinio štabo viršininku generolu Ričardu Majersu (Richard Myers) ir ambasadoriumi Polu Bremeriu (Paul Bremer).

Bremeris – ambasadorius L. Polas Bremeris III (L. Paul Bremer III), prezidento pasiuntinys Irake ir Koalicijos laikinosios administracijos (*Coalition Provisional Authority*) direktorius, atsakė už Irako rekonstrukcijos politiką, planus bei biudžetą ir suverenumo grąžinimą. Buvo pavaldus prezidentui per gynybos sekretorių.

Drinkvainas – pulkininkas leitenantas Brajanas M. Drinkvainas (Brian M. Drinkwine) vadovavo parašiutininkų batalionui, dislokuotam Faludžoje nuo rugsėjo iki kovo vidurio. Įgyvendino antrąją amerikiečių strategiją Faludžoje.

Džanabis – Abdula Al Džanabis (Abdullah Al Janabi), verslininkas ir sunitų fundamentalistų dvasininkas, tapęs pagrindiniu sukilėlių vadu Faludžoje. Čia daugiau negu metus irgi susitikinėdavo su amerikiečių pajėgų vadais, įskaitant generolą Metisą (Mattis).

Konvėjus – generolas leitenantas (trijų žvaigždučių) Džeimsas T. Konvėjus (James T. Convay) vadovavo 1-osioms Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms (*First Marine Expeditionary Force*) Irake. Pastarąsias sudarė aviacijos pulkas, logistinės paramos grupė ir antžeminiai daliniai – šiuo atveju 1-oji jūrų pėstininkų divizija. Konvėjus buvo pavaldus generolui leitenantui Sančesui (Sanchez), Jungtinių vykdymo pajėgų (*Joint Task Force*) vadui Bagdade. Konvėjus taip pat palaikė tiesioginius ryšius su gen. Abizaidu. Su Bremeriu bendraudavo retai.

Metisas – generolas majoras (dviejų žvaigždučių) Džeimsas N. Metisas (James N. Mattis) vadovavo dvidešimt dviem tūkstančiams 1-osios jūrų pėstininkų divizijos karių. Buvo tiesiogiai pavaldus Konvėjui. Per balandžio mūšį dėl Faludžos vadovavo antžeminėms pajėgoms. Su Abizaidu, Sančesu ir Bremeriu bendraudavo retai.

Ramsfeldas – gynybos sekretorius Donaldas H. Ramsfeldas (Donald H. Rumsfeld) atsakė už gynybos politiką visame pasaulyje. Pritarus prezidentui, leisdavo gen. Abizaidui vykdyti puolamąsias operacijas. Abizaidas savo ruožtu duodavo leidimą Sančesui, šis – Konvėjui, kuris paskirdavo Metisą vadovauti mūšiui. Ramsfeldas palaikė tiesioginius ryšius su prezidentu Bušu, gen. Majersu, gen. Abizaidu ir ambasadoriumi Bremeriu. Kartais bendraudavo su Sančesu, bet retai su su Konvėjumi ir Metisu.

Sančesas – generolas leitenantas (trijų žvaigždučių) Rikardas S. Sančesas (Rikardo S. Sanchez) vadovavo 7-osioms Jungtinėms vykdymo pajėgoms (*Joint Task Force 7*) Bagdade. Jam buvo pavaldžios visos amerikiečių ir kitų koalicijos šalių ginkluotosios pajėgos Irake. Sančeso tiesioginis viršininkas buvo Abizaidas.

Suleimanas – pulkininkas leitenantas Suleimanas Al Maravis (Suleiman Al Marawi) vadovavo prastai parengtam irakiečių batalionui Faludžoje. Stiprus, išdidus vadovas, laikęsis nuomonės, kad Džanabis miestui neša pražūtį ir mirtį.

Tūlanas – pulkininkas Džonas Tūlanas (John Toolan) vadovavo 1-ojo pulko kovos grupei (*Regimental Combat Team 1*), kurią paprastai sudarė keturi batalionai ir apie šeši tūkstančiai jūrų pėstininkų. Taktiniu lygmeniu vadovavo balandžio mūšiui dėl Faludžos ir kasdien susitikdavo su irakiečiais, pirmiausia su Suleimanu. Įgyvendino trečiąją amerikiečių strategiją Faludžoje.

Veslis – pulkininkas leitenantas Erikas Veslis (Eric Wesley), 3-iosios pėstininkų divizijos 2-osios brigados štabo viršininkas, 2003 m. vasarą padėjo parengti ir įgyvendinti pirmąją amerikiečių strategiją Faludžoje.

PRATARMĖ

Mažai žinomame suvargusiame pramoniniame Faludžos mieste irakiečių sukilimo metu kilo didžiulis mūšis, įtraukęs 15 tūkst. kovotojų ir pasiglemžęs 153 amerikiečių bei tūkstančių irakiečių gyvybes. Faludža pamokomai rodo, koks pavojingas gali būti mūšio ir politikos mišinys. Šioje knygoje pasakojama, kaip tai nutiko ir kodėl.

Dvidešimt mėnesių trukusias grumtynes dėl Faludžos galima suskirstyti į keturis etapus. Pirmasis prasidėjo iškart po to, kai 2003 m. balandį amerikiečių pajėgos nuvertė Sadamo Huseino režimą. Kartu nuo valdžios liko nustumti penki milijonai sunitų, ilgą laiką valdžiusių dvidešimt milijonų šiitų ir kurdų. Daugelis sunitų atsisakė susitaikyti su valdžios netektimi. Šie nuversto režimo elementai susivienijo su radikaliais islamo fundamentalistais. Faludža greitai virto sukilimo centru.

2003 m. vasarą ir rudenį keturi atskiri amerikiečių daliniai Faludžoje taikė klasikinę kovos su sukilėliais doktriną – mėgino laimėti širdis ir protus žmonių, masiškai rėmusių sukilėlius. Tačiau amerikiečiams trūko lėšų ekonominei plėtrai ir irakiečių vadovų paramos, o į išpuolius jie atsakydavo triuškinama ugnies galia. Visa tai, nepaisant gerų ketinimų, kurstė įtūžį.

Antrasis etapas prasidėjo 2004 m. kovą, kai miesto centre vidury dienos buvo nužudyti ir sudarkyti keturi amerikiečių apsaugininkai. Jungtinių Valstijų jūrų pėstininkai gavo įsakymą miestą užimti, bet vėliau, televizijos reportažams apie šturmą sukėlus tarptautinį pasipiktinimą, buvo sustabdyti. Šešias savaites jūrų pėstininkai vykdė nuožmią, bet vaisių nedavusią apgulą.

Trečiajame etape miestas buvo perduotas buvusiems Irako generolams, žadėjusiems atkurti tvarką. Generolai aiškino, jog Faludžos sunitai – geri žmonės, trokštantys ramybės ir saviškių vadovų. Tačiau, užuot skelbusi taiką, Faludža ėmė eksportuoti žudynes. Sukilėliai, kontroliavę miestą, ignoravo nelaimingus generolus, negana to, mieste įsikūrė teroristas Abu Musabas al Zarkavis (Abu Musab al Zarkawi), siuntinėjęs savižudžius sprogdintojus į kitus miestus. Vakarinių naujienų laidose Faludža priminė Grendelio slibino irštvą – virto plakdinimų, žmonių grobimo ir galvų kapojimo miestu.

Ketvirtajame etape 2004 m. rudenį jūrų pėstininkams vėl buvo įsakyta užimti Faludžą. Jų laukė šimtai užsienio kovotojų, atkakusių į Iraką kautis su bedieviais įsibrovėliais. Jūrų pėstininkai – amerikiečių elitiniai kariai – atsakė ribotu jėgos panaudojimu. Džihadistai nusprendė kautis įsitvirtinę namuose, todėl, mūšiui pasibaigus, Faludžos gyventojai grįžo į sugriautą miestą.

Ilgas mūšis parodė sukilėlių atkaklumą, Irako vadovų silpnumą, amerikiečių aukštosios vyresnybės planavimo klaidas ir amerikiečių pėstininkų tvirtybę.

PROLOGAS

LINČO TEISMAS PRIE BRUKLINO TILTO

Trečiadienio ryto eismą Faludžoje lydėjo įprastiniai melsvi dūmai ir garso signalai. Ant šaligatvių knibždėjo minia bedarbių vyrų, dėvinčių purvinas dišdašas ar senas darbines kelnes ir išblukusius marškinius. Daugelis rūkė ir tiesiog slampinėjo, neturėdami nei pinigų, nei darbo, nei perspektyvų. Pypsėdami, mojuodami AK automatais ir rodydami kitiems vairuotojams, kad trauktųsi į šalį, teroristai riedėjo į vakarus keturių juostų magistrale, užgriozdinta senais, netvarkingai dviem eilėmis sustatytais automobiliais. Sunkvežimiui sustojus viduryje gatvės, iš jo iššoko pustuzinis vyrų. Vieni veidus buvo apsivyniojęę šemagais, kitiems nerūpėjo, ar juos kas nors atpažins. Vienas gatvėn švystelėjo granatą. Nedidelis sprogimas nieko nesužeidė, užtat privertė visus nerti į priedangą.

– Artinasi amerikiečiai! – šūktelėjo vienas iš vyrų. – Dinkite iš čia!

Teroristai nubėgo į gatvės pakraštį ir išsislapstė nedidelių parduotuvių tarpduriuose.

Apie vidurdienį *Los Angeles Times* reporteris Tonis Peris (Tony Perry) žingsniavo Vakarų Irake dislokuotos 1-osios jūrų pėstininkų divizijos štabo pagrindiniu koridoriumi, teiraudamasis naujausių žinių apie padėtį. Divizijos vadas generolas majoras Džeimsas N. Metisas (James N. Mattis) – karių pramintas Pasiutšuniu Metisu – štabo darbuotojų turėjo nedaug, ir šie vienas kitą gerai pažinojo. Diena nebuvo gausi naujienų, ir Peris ieškojo kokios nors istorijos.

– Viena „hamvio" įgula pranešė apie tirštus dūmus Faludžos mieste, – pasakė jam vienas grandinis. – Mes vėl ten išvykstame.

Faludža buvo už penkiasdešimties kilometrų į rytus nuo divizijos štabo. Peris nenorėjo paleisti dienos vėjais vaikydamasis miglotą kąsnį, todėl pasitraukęs į šoną atlenkė mobilųjį telefoną ir surinko Los Andželo numerį. Galbūt biuras namuose bus ką nors nutvėręs. Einantis pro šalį karininkas nugirdo, kaip Peris apibūdina padėtį Faludžoje, ir paskambino į jūrų pėstininkų pulką, dislokuotą už pusantro kilometro nuo miesto.

– Edai, čia vienas reporteris iš grandinių prisigaudė gandų apie tavo mėgstamą miestą, – pasakė karininkas. – Ar ką nors girdėjai?

Kapitonas Edas Salivanas (Ed Sullivan), laisvai kalbantis arabiškai, atsakė už pulko ryšius su miestu. Jis nieko nebuvo girdėjęs, tačiau dar pasitikrino gretimoje patalpoje įkurdintame operacijų centre.

– Ar Faludža vėl bruzda? – paklausė.

– Ne, viskas ramu, – atsakė budintis karininkas.

Salivanas grįžo į savo biurą, kur seržantas prie gretimo stalo mostelėjo į savo kompiuterį.

– *Reuters* praneša apie mieste užpultas transporto priemones.

Salivanas pasuko atgal į operacijų centrą.

– Kažkas vyksta. Paskambinsiu merui ir policijos viršininkui. Ar negalėtume pakelti į orą bepiločio orlaivio?

Operacijų centras nerodė, kad kokios nors jūrų pėstininkų mašinos patruliuotų mieste. Bepilotis orlaivis galėtų praskristi virš miesto po dvidešimties minučių, ginkluoto patrulio greičiau neišsiųstum. Salivanas pakėlė telefono ragelį norėdamas paskambinti merui.

Divizijos štabo personalui Peris pareiškė, kad jo biuras Los Andžele patvirtino transliuojamą žinią. Jis tučtuojau pasiprašė vykti į Faludžą, mintyse pasiryždamas, kad ir kur keliautų, prisijungti prie grandinių gandų tinklo.

Tuo tarpu divizijos štabo viršininkas pulkininkas Džouzefas F. Danfordas (Joseph F. Dunford) sulaukė skambučio iš aukštesnės, Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų (*MEF – Marine Expeditionary Force*), vadavietės.

– Bagdadas praneša apie Faludžoje nužudytus amerikiečius, – pareiškė Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo karininkas. – Ką jūs apie tai žinote?

Danfordas iš savo ankšto biuro nužingsniavo į operacijų centrą, čia iš bepiločio orlaivio transliuojamuose vaizduose matėsi žmonių knibždėlynas, susitvenkęs aplink dvi rūkstančias transporto priemones. Bepilotis orlaivis lėtai suko ratus viršuje, jo teleobjektyvas priartino minią, daužančią nejudančius kūnus: lazdos vis kilo ir leidosi. Gretimame ekrane palydovinė televizija rodė irakiečius vyrus ir berniukus, trypiančius juodą kaip anglis nuo liepsnų susitraukusį kūną.

Danfordui scena nieko nesakė. Mieste nebuvo nė vieno jūrų pėstininkų dalinio. Negana to, už keliavimą mažiau kaip keturiomis transporto priemonėmis grėsė karo lauko teismas. Sudarkyti lavonai negalėjo būti amerikiečių.

Iš anksto nepranešę jūrų pėstininkams, keturi amerikiečių apsaugininkai, lydėję tiekimo koloną, panoro sutrumpinti kelią per Faludžą, pavojingiausią miestą Irake. Dviem visureigiais *Mitsubishi Pajero* jie riedėjo pagrindine gatve – 10-ąja magistrale. Net rytinio eismo valandomis kirsti miestą būtų pakakę dvidešimties minučių. Visi keturi priklausė Blekvoterio apsaugos konsultacinei kompanijai (*Blackwater Security Consulting company*) ir buvo ne iš kelmo spirti: Skotas Helvenstonas (Scott Helvenston), anksčiau Jungtinių Valstijų karo laivyno specialiųjų pajėgų (*SEAL – Sea, Air and Land*) karys, 640 kilometrų ištvermės varžybų, pramintų *Gaulouise* reidu, dalyvis; Džeris Zovko (Jerry

Zovko), laisvai kalbantis penkiomis kalbomis, prieš tai tarnavęs 82-ojoje oro desanto divizijoje; Maiklas Tygas (Michael Teague), pelnęs Bronzos žvaigždę Afganistane; Veslis Batalona (Wesley Batalona), ragavęs ir parašiutininko, ir reindžerio duonos.

Apsaugininkai lėtai yrėsi per tirštą eismą, dešinėje palikdami pagrindinę policijos stotį ir siena apvertą miesto tarybos teritoriją, buvusią Baato partijos būstinę. Administracijos centras viduryje miesto buvo paskutinis riboženklis, kur apsaugininkai būtų galėję apsisukti, jei koks nors Irako policininkas būtų jiems mostelėjęs. Tačiau nė vienas irakietis rankos įspėti nepakėlė.

Po kelių minučių sukilėliai iš parduotuvių tarpdurių išniro į gatvę ir abi transporto priemones apibėrė kulkomis. (Kai kas tvirtino, kad visureigių priešakyje važiavo policijos pikapas, paskutinę akimirką padidinęs greitį jis paspruko.) Automobiliai šarvų neturėjo, todėl keturis vyrus viduje kulkos suvarpė. Jie neturėjo galimybės atsakyti ugnimi.

Šaudymui liovusis, šaudžiusieji nuvažiavo, o vyrų ir berniukų minia prisiartino. Vienam į krūtinę sužeistam amerikiečiui išsvirduliavus ir nugriuvus ant žemės, minia puolė jį spardyti, trypti, badyti ir pjaustyti. Su kanistru benzino atbėgęs berniukas apšlakstė visureigį ir brūkštelėjo degtuką. Juodi dūmai stulpu šovė į dangų, pritraukdami dar daugiau žiūrovų.

Paakinti vyresnių vyrų, berniukai nuvilko rūkstančius lavonus ant šaligatvio ir pajuodusius kūnus pradėjo daužyti šlepetėmis, taip rodydami, kad amerikiečiai yra šiukšlės po jų apavo padais. Vieną kūną sudraskė į gabalus, o prie virvės pririštą koją permetė per elektros laidus virš magistralės.

Pulkininkas Danfordas radiju susisiekė su generolu Metisu, išvykusiu į dalinius.

– Minia Faludžoje nužudė kelis amerikiečių apsaugininkus. Vaizdai primena Somalį, – pranešė Danfordas. – Bagdadas pageidauja, kad įsiveržtume į miestą.

– Ką manote Jūs? – pasiteiravo Metisas.

– Apsaugininkai negyvi, – atsakė Danfordas. – Jei veršimės paimti kūnų, turėsime nužudyti šimtus, įskaitant vaikus. Kapitonas Salivanas sako, kad policijos viršininkas pažadėjo kūnus grąžinti. Siūlau nekišti ten nosies.

– Kokios pozicijos laikosi Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos?

– Generolas Konvėjus mano, jog turėtume leisti miniai išsisiausti, – pasakė Danfordas.

Generolas Džeimsas T. Konvėjus (James K. Conway) vadovavo Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms ir buvo tiesioginis Metiso viršininkas.

– Taip ir darykime, – nusprendė Metisas. – Veržtis pametus galvą kvaila.

Šiurpus karnavalas Faludžoje truko visą dieną. Minios, pakurstydamos viena kitą, šūkavo: „Tegyvuoja mudžahedai! Tegyvuoja pasipriešinimas!" Du apanglėjusius lavonus, pririštus prie automobilio, per turgų pro nedidelių

parduotuvėlių eiles ir šimtus džiūgaujančių vyrų nutempė prie žalio sijinio tilto, amerikiečių vadinamo Bruklino tiltu. Ten minia virves pririšo prie viršutinės santvaros – ant jų galų kadaravo du juodi gniutulai.

Minias turguje ir magistralėje apėmė kraugeriška nuotaika. Policija net nemėgino atkurti tvarkos. Nė vienas priešgaisrinis automobilis negesino rusenančių liepsnų aplink visureigį. Kūnų paimti nepasirodė joks greitosios pagalbos automobilis. Dviem irakietėms medicinos seserims, pamėginusioms kūnus nugabenti į ligoninę, pasakyta nešdintis, jei nenori būti nušautos. Temstant trijų kūnų palaikai, sumesti į pilko asilo traukiamą vežimą, paskutinį kartą pergalingai pravilkti 10-ąja magistrale. Vyrai ir berniukai, sekdami paskui vežimą, šaukė *švaretek*, tai reiškė: „Amerikiečiai, jūs bailiai."

Bepiločio orlaivio nufilmuoti šiurpūs spalvoti vaizdai buvo parodyti divizijoje, Jūrų pėstininkų ekspedicinėse pajėgose, aukštesnio lygio štabuose Bagdade, operacijų centruose Vašingtone. Susierzinimas ir pyktis kas valandą nesustabdomai augo. Faludžoje minia, išdidžiai demonstruodama savo darbą, išskėstomis rankomis sutiko fotografus. Vaizdinė medžiaga parduota tinklams Bagdade ir pasaulinėms transliacijoms. Nuotraukos kitos dienos laikraščių pirmuosiuose puslapiuose stulbino: jauni vyrai, besišypsantys ir mosuojantys rankomis, tarsi jų futbolo komanda būtų laimėjusi rungtynes, o už jų kabo pajuodę amerikiečių lavonai.

Divizija linčą laikė tragedija – taip pat ir dėl to, kad jos buvo galima išvengti. Keturi žuvę amerikiečiai papildė per paskutinius metus Faludžos apylinkėse keleto dešimčių nužudytųjų sąrašą. Konvėjus, Metisas, Danfordas – visi buvo prisižiūrėję sumaitotų ir sudegusių lavonų. Jiems rūpėjo spręsti problemas, o ne pasiduoti emocijoms. Karas kaprizingai pareikalavo kasdienės duoklės. Jei neįstengi pakelti netekčių ir prieš akis pirmiausia turėti užduotį, vadinasi, dirbi ne savo darbą. Pasiųsti į miestą šarvuotąsias pajėgas tarp siautėjančių vyrų ir berniukų reikštų daugiau žudynių, daugiau skausmo, daugiau šauksmų keršyti. Ten nebebuvo ko gelbėti: karas pasiglemžė dar keturias gyvybes.

Jūrų pėstininkai norėjo laikytis parengto plano. Kelis mėnesius amerikiečiai išdrįsdavo įkelti koją miestan tik trumpai įsiverždami šarvuotosiomis pajėgomis; tuo metu pasipriešinimas sustiprėjo. Per kelis artimiausius mėnesius jūrų pėstininkai ketino rajonas po rajono grįžti į Faludžą pėsčiomis, kartu su savimi vesdamiesi Irako pajėgas. Problemą praėjusiais metais kėlė tai, kad Irako policija ir nacionalinė gvardija nepageidavo būti matomos kartu su amerikiečiais, tačiau vienos miesto kontroliuoti neįstengė. Jūrų pėstininkai ketino įkalbėti Irako pajėgas rengti jungtinius patrulius ir susigrąžinti miesto kontrolę „tyliai skverbiantis kaip rūkui".

Nematydamas priežasties, kodėl reikėtų keisti planą, Danfordas atsisėdo ir parašė elektroninį laišką, pastarąjį pacitavo per vakarines naujienas Jungtinėse Valstijose. „Neketiname perdėtai reaguoti į šiandienį smurtą, – rašė jis. – Mes veiksime kantriai ir atkakliai. Nustatysime kaltus ir, bendradarbiaudami su Irako saugumo pajėgomis, juos nudėsime."

Tris kūnus Irako policija grąžino kitą dieną, o ketvirtasis buvo atgautas dar po dienos. Centrinė žvalgybos valdyba (CŽV) ir karinė žvalgyba pradėjo sieti vadeivų veidus su vardais ir adresais. Būsimųjų reidų taikinių sąraše atsidūrė daugiau negu dvidešimt vardų. Pavyzdžiui, du broliai gyveno palmių nusagstytame pasiturinčiųjų kvartale rytiniame Eufrato krante. Juos bus nesunku užklupti. Kitas vadeiva miesto centre turėjo kompiuterių ir fotoreikmenų parduotuvę. Daug vertingos informacijos duos jo elektroninių laiškų ir savilaidos tekstų skaitymas. Tačiau taikinys bus nelengvas, pareikalaus 6-26 vykdymo pajėgų (*Task Force 6-26*) kompetencijos. Specialiųjų pajėgų kariams prireiks kelių savaičių reidui suplanuoti ir pasiruošti. Jūrų pėstininkams taikant žingsnis po žingsnio taktiką, vadeivos bus suimti ar nukauti per artimiausią mėnesį.

Už generolą Konvėjų viršesnis buvo generolas leitenantas Rikardas S. Sančesas (Ricardo S. Sanchez), Jungtinių vykdymo pajėgų vadas, vadovaujantis visoms koalicijos pajėgoms. Sančesas troško greito, regimo keršto, pavyzdžiui, subombarduoti Bruklino tiltą. Konvėjus šią alternatyvą atmetė – jam tilto reikėjo konvojams. „Gerai, – atsakė Jungtinių vykdymo pajėgų štabas Bagdade, – tada subombarduokite kompiuterių parduotuvę." „Ne, – nesutiko jūrų pėstininkai, – tuos įrašus norime perskaityti, ne sunaikinti. Be to, tai interneto kavinė, joje dažnai sukiojasi vaikai." „Gerai, – vėl atėjo atsakymas iš Jungtinių vykdymo pajėgų štabo, – tada subombarduokite kompleksą prie Eufrato." „Ne, – atkirto Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos, – ten gyvena šeimos, o tuo momentu, kai kris bombos, vadeivų gali nebūti namie." Atmetus visus siūlymus imtis nedelsiamų veiksmų, Jungtinių vykdymo pajėgų štabas suniurzgė, kad jūrų pėstininkai perdėm vengia naudoti jėgą.

„Nespauskite mūsų, – prašė Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos. – Duokite kelias savaites nutverti vadeivas tada, kai jie mažiausiai to tikisi." Strategiškai neprotinga galvotrūkčiais įsiveržti į miestą, turintį 280 tūkst. gyventojų. Ką reikėtų daryti užėmus miestą? Su durtuvu galima išdarinėti bet ką, tačiau ant jo nepasėdėsi. Protingas planas – laipsniškai atkurti kontrolę, atsakingus už miestą paliekant ne jūrų pėstininkus, bet irakiečius. „Nepriimtina, – atkirto Jungtinių vykdymo pajėgų štabas, – jūs ten, vaikinai, nesuvokiate tarptautinės reikšmės." Sumaitoti kūnai neturėjo nieko bendra su taktika, daug reiškė politinė simbolika: televizijos ekspertai ir laikraščių komentatoriai incidentą lygino su Somaliu.

Prieš dešimtmetį Jungtinės Valstijos įsikišo į Somalio gentinius karus, kad nuo bado mirties išgelbėtų milijonus. Tačiau viena įsižeidusi gentis galiausiai kirto kariniams taikdariams ir paskerdė dvidešimt keturis Pakistano kareivius. Raginami Jungtinių Tautų, amerikiečių kariai susiruošė suimti genties vadą ir pateko į smarkų susišaudymą. Jam pasibaigus, kerštinga somaliečių minia gatvėmis valkiojo vieno amerikiečių kareivio lavoną. Amerikiečių pasibjaurėjimas virto pasiryžimu nepadėti tokiai barbariškai šaliai. Sumaitotas kūnas privertė Vašingtoną peržiūrėti politiką ir galiausiai atitraukti visas amerikiečių pajėgas iš Somalio.

Dabar oficialusis Vašingtonas irgi pajuto sumaitotų kūnų keliamus virpesius. Prezidentas Džordžas V. Bušas (George W. Bush), anot pranešimų, svaidė žaibus. Mat tai, kad džiūgaujanti minia pakabino amerikiečių apanglėjusius kūnus, griovė aiškinimus, girdi, karas išlaisvino irakiečius, kurie dabar už tai dėkingi. Sumaitoti kūnai buvo ir geliantis priekaištas, ir iššūkis, užkliudė nacionalinį išdidumą ir garbę. Prezidento pasiuntinys Irake ambasadorius L. Polas Bremeris III (L. Paul Bremer III) Bagdade per televiziją pasmerkė žiaurų poelgį prisiekdamas, kad „kaltieji neliks nenubausti". Jungtinių vykdymo pajėgų atstovas, sausumos brigados generolas Markas Kimitas (Mark Kimmitt) pridūrė, jog Faludžos šturmas bus „triuškinantis". Generolas Sančesas liepė savo štabui parengti jūrų pėstininkams įsakymą pulti, prieš akis turėdamas ne kokią nors sumautą jautrią „pabelsk į duris prieš apieškodamas" operaciją.

Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos buvo ką tik grįžusios į Iraką po šešių mėnesių, praleistų Jungtinėse Valstijose, ir prieš savaitę savo žinion perėmusios Šiaurės Karolinos dydžio provinciją, turinčią du milijonus gyventojų ir trylika miestų. Dabar Konvėjus dėl Faludžos sulaukė įsakymų, kuriuos laikė klaida. Per pastaruosius metus Konvėjus užmezgė tvirtą ryšį su generolu Džonu P. Abizaidu (John P. Abizaid), vadovavusiu Centrinei vadovybei (*Central Command, CentCom*). Jai buvo pavaldžios visos amerikiečių pajėgos Artimuosiuose ir Viduriniuose Rytuose. Ir Konvėjus, ir Abizaidas buvo atviro būdo ir savo įsakymus pagrįsdavo argumentais. Dėl to pelnė ištikimą savo štabų paramą. Konvėjus paskambino Abizaidui, norėdamas sužinoti kokios nors užkulisinės informacijos apie tai, kas vyksta.

– Aptariau tai su sekretoriumi Ramsfeldu, Džimai, – pasakė Abizaidas. – Viskas vadovavimo grandine ateina iš viršaus. Iš paties viršaus.

Jūrų pėstininkų akimis, Faludža išsiskyrė tuo, kad amerikiečiai mieste neturėjo bazės. Vadinasi, leisti sau per kelis mėnesius įsiskverbti vidun atrodė protinga taktika. Tačiau Abizaido ir Ramsfeldo požiūriu Faludža nuolatos šmėsčiojo naujienose kaip nevaldomas miestas. Tai buvo nepriimtina – prilygo atsiskyrimui nuo naujojo Irako. Abizaidas provincijoje apsilankė lapkritį, kad asmeniškai pagrasintų Faludžos vadovams dėl besikartojančių išpuolių

prieš amerikiečius, tačiau jo įspėjimai atgarsio nesulaukė. Per antrą kelionę vasarį jo konvojui iš Faludžos teko trauktis apšaudomam.

Ramsfeldas ir Abizaidas, tvirtai remiami ambasadoriaus Bremerio, rekomendavo prezidentui Bušui tučtuojau užimti Faludžą. Prezidentas jūrų pėstininkams įsakė nieko nelaukiant „sučiupti kaltuosius". Prezidento neinformavo, kad jūrų pėstininkai nepritaria jo įsakymui veržtis skubotai.

Amerikiečių kariai paskutinį kartą gatvių kautynėse dalyvavo prieš trisdešimt šešerius metus Hujės mieste. Per mėnesį trukusį mūšį su žeme buvo sulyginti ištisi kvartalai. Žuvo šimtai amerikiečių ir tūkstančiai vietnamiečių. Jūrų pėstininkai žinojo, kad Faludžoje bus nelengva. Jie troško, kad šitai suprastų ir kiti.

2004 m. balandžio 4-ąją Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos iš Jungtinių vykdymo pajėgų gavo raštišką įsakymą pradėti puolamąsias operacijas prieš Faludžą. Tai padėjo tašką. Kalbų metas baigėsi. Jūrų pėstininkai tarė savo žodį, tačiau generolas Abizaidas nutarė savaip. Jei prezidentas Bušas troško užimti miestą, jų užduotis buvo tai padaryti.

Jūrų pėstininkai atidavė pagarbą, energingai apsisuko ir paleido karo šunis.

I DALIS

KOVA SU SUKILIMU

NUO 2003 M. BALANDŽIO IKI 2004 M. KOVO

1.

„KAS PER ŽMONĖS, KAD VAGIA ŽEMĘ?"

2003 m. balandžio paskutinėmis dienomis beveik visame Irake tvyrojo didelis džiaugsmas. Sadamo Huseino kruvinasis režimas žlugo, šaudymai ir sprogdinimai liovėsi, o žmonės galėjo vaikščioti, kur patinka, sakyti, ką nori. Bagdadas amerikiečių pajėgas sutiko su šypsenomis, rankų mojavimais ir džiaugsmo šūksniais. Rytinėje Eufrato pakrantėje, netoli Prancūzijos ambasados, turtingi sunitų priemiesčio gyventojai – labai norintys laimėti pritarimą – nuvedė amerikiečių jūrų pėstininkus į ministro pirmininko pavaduotojo Tariko Azizo bei aukštų generolų valdas. Firdoso aikštėje virstant milžiniškai stalinistinei Sadamo su pakelta ranka ir pasišiaušusiais ūsais statulai, virves išvien traukė amerikiečiai ir irakiečiai. 2003 m. balandis buvo pakilios nuotaikos metas, primenantis Paryžiaus išlaisvinimą 1944-aisiais, kai žmonės, pamiršę savo nepriteklius ir baimes, būriavosi gatvėse, norėdami pasveikinti kareivius pritarimo šūksmais.

Tačiau, kai balandžio pabaigoje Faludžon įriedėjo 82-osios oro desanto divizijos parašiutininkai, miesto gyventojai nedžiūgavo. Bagdade plėšikautojai, kaip gausybė skėrių, nurengė kiekvieną valdžios pastatą, išsigabendami net plytas. Faludžoje Baato partijos būstinės prie Administracijos centro langai ir elektros įrengimai liko sveiki. Daugiausia plėšikauta pramonės sektoriuje, o amerikiečius su šypsena pasveikino tik neturtingi žmonės, gyvenę į pietus nuo 10-osios magistralės. Anapus Eufrato į pietus nuo miesto erdvūs svarbių baatistų ir kariuomenės karininkų namai stovėjo tušti, bet nepaliesti, budriai saugomi ant kiemų vartų išraitytų baatistinių simbolių. Sadamo „aparatčikai" nelaikė savęs nugalėtais. Jie laikinai pasislėpė, o Faludža vis dar buvo jų bastionas, nepaliestas karo ir nenulenkęs galvos keliems šimtams Amerikos karių.

2003 m. balandžio 28-ąją – Sadamo Huseino gimimo dieną – triukšminga, maždaug šimto vyrų, moterų ir vaikų minia temstant įsibrovė į merijos kiemą, kur įsikūrė 82-osios divizijos vadavietė. Parašiutininkų niekas neįspėjo, kad planuojama antiamerikietiška demonstracija, o šie nė nenutuokė, prieš ką ir kodėl irakiečiai protestuoja. Minia apstulbusius Amerikos kareivius apkaltino moterų šnipinėjimu naktinio matymo žiūronais ir pornografijos rodymu vaikams. Per vertėjus ir garsiakalbius parašiutininkų grupė įspėjo, kad minia laikytųsi atokiau. Ši pasitraukė per kelis kvartalus į kitą rajoną ir ėmė varginti

dar vieną parašiutininkų padalinį. Keletas vyrų minioje paleido į orą kelis šūvius iš AK-47. Juos patyrę parašiutininkai interpretavo ne kaip grėsmę, bet kaip bravūrą. Jie liepė miniai pasišalinti.

Tada minia nušurmuliavo ramybę trikdyti prie mokyklos, kur viduje miegojo dar vienas parašiutininkų būrys. Jau buvo gerokai po devynių ir sutemę. Minia iškėlė naują reikalavimą: kareiviai privalo tučtuojau palikti pastatą, kad vaikai galėtų kitą dieną eiti į mokyklą. Miniai spraudžiantis prie mokyklos kiemo sienos, trys irakiečiai nuo kaimyninio stogo pradėjo šaudyti iš automatinių šautuvų.

Mokyklos pastate vieno skyriaus vadas, įsitikinęs, jog yra apšaudomas, per radiją paprašė kuopos vado leidimo atsakyti ugnimi. Tuo pat metu tokį patį prašymą per radiją perdavė ir kitas seržantas. Manydamas, kad jo vyrai atakuojami, kuopos vadas leidimą davė, ir įsitempę parašiutininkai iš automatinių ginklų paleido tikrą kulkų krušą. Per kelias minutes žuvo penkiolika vyrų, moterų ir vaikų, keli tuzinai buvo sužeisti. Niekas iš parašiutininkų nenukentėjo.

Kitą dieną septynios pagrindinės Vakarų žinių agentūros iš Bagdado atsiuntė reporterius, kad nušviestų istoriją. Didelę tragediją, sukeltą netikėto susirėmimo tamsoje, didžiuma perteikė panašiai: keli irakiečiai atidengė ugnį, tačiau irakiečiai tvirtino šaudę į orą, o Amerikos kareiviai sakė, kad taikytasi į juos. Reporteriai rašė, jog ant mokyklos, kurioje kareiviai miegojo, sienų tikrai matė irakiečius žeminančių užrašų anglų kalba, kaip antai: „Aš mėgstu kiaulieną", o po nupieštu kupranugariu – „Irako taksi bendrovė".

Spaudą labiausiai domino nuketėjusiųjų per incidentą skaičius, kultūrų susidūrimas ir viso miesto kartėlis dėl žuvusiųjų ir sužeistųjų. Susišaudymas, anot naujienų agentūrų pranešimų, įžiebsiąs atpildo ciklą: daugiau mirčių ir daugiau keršto išpuolių. Tačiau niekas nepaaiškino, kodėl arba kaip Faludžos gyventojai surengė antiamerikietiškus protestus per Sadamo Huseino gimtadienį, praėjus vos kelioms dienoms po režimo žlugimo, kai dauguma irakiečių šventė.

Po šešių mėnesių buvo sulaikytas Faludžos gyventojas Džamilis Karaba (Jamil Karaba), nugirdus, kaip jis gyrėsi, jog sukurstė minią ir tarp protestuotojų įmaišė šaulių.

Pravarde Griovikas, prasigėręs buvęs baatistas Karaba anksčiau kelis kartus buvo suimtas ir palaikė ryšį su miesto gangsteriais. Išprovokuoti incidentą – šimtametė partizanų gudrybė siekiant nuteikti žmones prieš kareivius. Kaip dažnai praeityje, ji buvo veiksminga ir šį kartą.

Kitą dieną klykianti minia ant pečių nunešė į meriją muftijų šeichą Džamalą (Jamal), vyresnįjį imamą, turintį teisę aiškinti islamo įstatymus.

– Visi amerikiečiai privalo palikti Iraką! – šaukė jis, miniai pritariamai riaumojant.

Miestai įgyja jei ne charakterį, tai sukarikatūrintą įvaizdį. Niujorkas – karštligiškas ir rėžiantis akį, San Franciskas – liberalus ir atsipalaidavęs, Los Andželas – aptekęs blizgesiu ir įžymybėmis. Paklauskite irakiečių apie Faludžą, ir jie išvers akis: Faludža keista, niūri, laukinė, šiurkšti, tiesiog bjauri. Faludžos gyventojai nemėgsta pašaliečių, visų, kurie kitokie nei jie. Pasidažyk lūpas arba vaikščiok ilgais plaukais vakarietišku stiliumi, gurkšnok alų arba klausykis amerikietiškų kompaktinių plokštelių, ir tau iškils pavojus būti nuplaktam ar sumuštam.

Amžiais Faludža prekiaudavo su pirkliais, keliaujančiais rytų kryptimi į Bagdadą – ir juos apiplėšinėdavo. Pasienio miestas, įsikūręs atviros dykumos pakraštyje, traukdavo benamius ir nusikaltėlius. XX a. pradžioje keliautojai iš Europos išmoko Faludžoje negaišti. 1959-aisiais Irakui iškovojus nepriklausomybę, miestas tapo šaltiniu, iš kurio sunitų dominuojama valdančioji Baato partija sėmėsi parankinių. Grėsmingą reputaciją Faludža išlaikė ir valdant Sadamui.

Išplanuota plačiais kvadratiniais bulvarais, Faludža aprėpė du tūkstančius kvartalų sienomis apjuostų kiemų, gyvenamųjų namų, dviejų aukštų betoninių pastatų ir nešvarių alėjų. Kiekviename miesto rajone netrūko riogsančių neužbaigtų namų, šiukšlių krūvų ir senų automobilių griaučių. Daugiau nei trijų kilometrų ilgio miestą nuo dobilo lapo pavidalo sankryžos rytiniame pakraštyje iki Bruklino tilto per Eufratą vakaruose tiesiai per centrą kirto šešių juostų 10-oji magistralė. Į pietus nuo 10-osios magistralės driekėsi apgriuvusios pramoninės zonos irstantys pastatai ir atliekų duobės. Aeronuotraukoje tiesios gatvės ir tankūs namų kvartalai šiek tiek priminė Manheteną (Manhattan), o tai pakišo mintį duoti atitinkamas pravardes. Greta pramoninės zonos plytėjo Kvinsas, skurdus aptriušusių namų, turinčių tris ar keturis kambarius, rajonas. Rytų Manhetene ir Midtaune (Midtown) į šiaurę nuo 10-osios magistralės puikavosi mečetės ir erdvūs namai. Administracijos centras stūksojo Midtaune, o į vakarus nuo jo prie Eufrato buvo senasis turgus ir prekyvietė, vadinami Džolanu (Jolan). Palei pagrindinę gatvę rikiavosi skelbimų lentos, restoranai, remonto dirbtuvės ir kiti kapanotis bandančios prekiautojų klasės pastangų vaisiai.[2]

Turinti keturiasdešimt septynias mečetes savo kvartaluose ir dar penkiasdešimt kaimyniniuose kaimuose, Faludža vadinta „šimto mečečių miestu". Dešimtmečiais miestas puoselėjo iš Saudo Arabijos plūdusias vahabitų, arba salafitų, tradicijas. Sadamas, nepasitikėdamas faludžiečių fundamentalizmu, apribojo šių sąjūdžių veiklą ir naudojosi jais kaip įrankiu.

Nors 60 procentų irakiečių – šiitai, politinę valdžią šimtmečiais savo rankose turėjo sunitai. 1991 m. sumušus ir iš Kuveito ištrenkus Sadamo armiją, šiitai, padrąsinti amerikiečių neapgalvotų raginimų, sumaištavo. Kad juos sutriuškintų, Sadamas kurstė sektantišką neapykantą. Šiitai – įspėjo

jis sunitus – esą šventvagiai, kuriuos būtina žudyti norint išsaugoti tikrąją musulmonų religiją. Vadovaujami Faludžos ir kitų miestų imamų, tikintieji traukdavo giesmę: „Mūsų kraujas ir sielos teišperka tave, o islame." Sadamo armija, vadovaujama karininkų sunitų, sutriuškino šiitų sukilimą.

Prieš amerikiečiams pasirodant Faludžoje 2003 m. balandį, muftijus Džamalas, miesto vyresnysis sunitų dvasininkas, įspėjo gyventojus, kad įsibrovėliai amerikiečiai perduos Iraką šiitams. Radikalūs dvasininkai vadino prezidentą Bušą „Hulagu II", darydami aliuziją į mongolų vadą Hulagą, kuriam užkariauti senovės Bagdadą padėjo vienas šiitas, išdavęs valdantį kalifą. Muftijus piliečiams aiškino, kad amerikiečiai yra šiuolaikiniai mongolai – bedieviai įsibrovėliai ir okupantai.

Koalicijai palankus Faludžos meras Taha Bedavis (Taha Bedawi) neatlaikė pykčio, kurį sukėlė susišaudymas. Paprašė parašiutininkų palikti miestą aiškindamas, jog keršto išpuoliai neišvengiami. Taikos tarp genčių palaikymas rėmėsi akies už akį, gyvybės už gyvybę principu. Neatkeršijusi už įžeidimą šeima ir gentis laikyta pažeminta ir silpna, o tai skatindavo naujus užpuolimus. Kol meras kalbėjo, lauke susirinko grupė vyrų, laikančių transparantus su užrašu: „JAV žudikai, mes išspirsime jus lauk."

82-osios oro desanto divizijos daliniai pasitraukė pagal planą gegužės pradžioje, juos pakeitė viena 3-iojo šarvuotosios kavalerijos pulko kuopa. Ateinančiomis savaitėms nuolat kildavo susišaudymų, nors amerikiečių kareiviai ir stengėsi per daug nesipainioti po akimis. Pulkas, gavęs užduotį patruliuoti daugiau kaip tūkstančio kvadratinių kilometrų teritorijoje, Faludžai ir jos apylinkėms paskyrė mažiau negu du šimtus motorizuotų kareivių.

Ant kiemų dulkinų rudų sienų išilgai 10-osios magistralės kasdien atsirasdavo vis daugiau prikeverzotų antiamerikietiškų šūkių: „Telaimina Dievas šventuosius šimto mečečių miesto kovotojus", „Žudyk bedievius amerikiečius", „JAV – palik mūsų šalį."

Jungtinės vykdymo pajėgos nutarė padaryti Faludžą „labiausiai okupuotu miestu Irake", ir du šimtus 3-iojo šarvuotosios kavalerijos pulko kareivių pakeitė pusantro tūkstančio kareivių iš 3-iosios pėstininkų divizijos 2-osios brigados.

3-ioji pėstininkų divizija Faludžoje taikė rimbo ir saldainio taktiką. Rimbas, arba jėga, reiškė reidus. 2-oji brigada naktimis užgriūdavo namus, nurodytus informatorių arba CŽV. Dieną 3-ioji pėstininkų divizija rengdavo plataus masto šukavimus ieškodama ginklų ir prekeivių jais, tam kelias valandas būdavo uždaromi ištisi miesto kvartalai.

3-iosios pėstininkų divizijos šarvuotosios pajėgos kėlė baimę. Šviesiu paros metu paprastai būdavo ramu, nors Irako policija dažnai atsukdavo

amerikiečiams nugarą, o iš vaikų galėjai lygia dalimi tikėtis akmens arba šypsenos ir prašymo duoti saldumynų. Vyrai šypsodavosi retai. Į pietus nuo 10-osios magistralės vaikai būdavo draugiški. Brigados štabo viršininkas pulkininkas leitenantas Erikas Veslis (Eric Wesley) ir *New York Times* reporteris Maiklas Gordonas (Michael Gordon) jautėsi pakankamai saugiai, kad įkeltų koją į senąjį Džolano kvartalą ir prisigrūdusiame turguje pasišnekučiuotų su irakiečiais. *Washington Post* reporteris Radživas Čandrasekaranas (Rajiv Chandrasekaran) papietavo populiariame kebabų restorane *Haji Hussein*.

Reidai duodavo vaisių, tačiau, pataikius ne į tą namą, įsibrovimo taktika – išlaužiant duris vidury nakties – išgąsdindavo šeimą ir priešiškai nuteikdavo dar daugiau faludžiečių. Plk. ltn. Veslis reidų taktikos sėkmę vadino „tiesine“, panašiai kaip vienas po kito skinami obuoliai dideliame sode.

Brigadai būtų labiau patikusi „eksponentinė“ sėkmė, susijusi su „saldainiu“: laimėti faludžiečių širdis ir protus pasiūlant darbų, atstatant infrastruktūrą ir stiprinant ryšius su meru, šeichais ir dvasininkais. Amerikiečiai parūpins miesto vadovams pinigų ir rangos sutarčių. Šie savo ruožu išties ranką bedarbiams ir nepatenkintiesiems, taip sumažindami norą jungtis prie sukilėlių ir paskatindami įsitraukti į vietines saugumo pajėgas. Teoriškai samprotauta: jei amerikiečiai galėtų parodyti, jog trokšta padėti pagerinti gyvenimo sąlygas, ir negriautų miesto vadovybės bei tradicijų, tai didžiuma jaunimo neremtų sukilėlių.

Vyko derybos su meru, šeichais ir miesto vyresniaisiais. Brigada tai vadino „santykiais grįsta prieiga“ – aš tau, tu man.

– Būkite protingi, – įkalbinėjo miesto vyresniuosius plk. ltn. Veslis. – Juk esate suinteresuoti geresne ateitimi, o mes, Amerikos kareiviai, esame čia tik tam, kad jums padėtume. Šio miesto mums nereikia.

Sumažėjus naktinių išpuolių, komendanto valanda buvo panaikinta. Už atiduotus ginklus siūlyta amnestija ir grynieji pinigai, tačiau iš to naudos buvo nedaug. Triukšmui ir gatvėms daromai žalai sumažinti tanką ir šarvuotą transporterį kaip įprastinė patruliavimo mašina pakeitė „hamvis“. Kol atrodė, kad daroma pažanga, brigada mosavo ne geležiniu kumščiu, bet velvetine pirštinaite.

Aiškintis, kas iš dešimčių tūkstančių vyrų užkietėję priešai, ir matuoti gyventojų priešiškumo gylį būdavo erzinantis darbas. Centrinėje miesto dalyje kareiviai ištisas dienas su buldozeriais ir grėbliais įrenginėjo pirmarūšę futbolo aikštę. Kai užbaigė ir grįžo į bazę, susirinkusi minia nudraskė futbolo vartų tinklus, nukrapštė aikštės dangą ir jos vieton suvertė šiukšles.

– Kas per žmonės, kad vagia žemę? – išsprūdo klausimas vienam kareiviui.

Mieste priešai buvo pasiryžę neleisti paprastoms šeimoms patirti, kad bedieviai įsibrovėliai pagerino jų gyvenimą.

Liepą didžiulis sprogimas viduje išvertė Al Hasano mečetės sienas ir sugriovė jos stogą, žuvo imamas ir keli kiti irakiečiai. Katastrofų padarinių šalinimo komandai traukiant lauk kūnus, suplūdusi minia kaltino amerikiečius.

– Nėra kito Dievo, išskyrus Alachą, Amerika yra Dievo priešė, – skandavo vieni, tuo metu kiti klykė, jog neregimas lėktuvas numetęs bombą.

Situacija grėsė virsti visą miestą apimsiančiomis riaušėmis. Raadas Huseinas Abedas (Ra'ad Hussein Abed), miesto pareigūnas, gerai kalbantis angliškai ir puoselėjantis viltį galiausiai miesto vyresniųjų būti paskirtas meru, kreipėsi į plk. ltn. Veslį. Mėgindamas išsklaidyti įtampą, jis surengė susitikimą su šeichu Gaziu (Ghazi), vienu turtingiausių ir galingiausių miesto prekybininkų. Gazis, suktas ir gerų manierų verslininkas, Vesliui pripažino, kad imamas buvo radikalus pamokslininkas, garsėjęs tuo, kad gamino savadarbius sprogstamuosius užtaisus transportui užmiesčio keliuose sprogdinti. Jis nuramino Veslį, jog jokių riaušių nebus.

Veslis laikėsi įsitikinimo, kad draugiški ryšiai su Raadu ir panašiai nusiteikusiais piliečiais, trokštančiais miesto plėtros, pakirs pogrindinių sukilėlių, gąsdinusių šiitais ir skleidusių neapykantą bedieviams, patrauklumą. Jis manė, jog egzistuoja keturi sukilėlių tipai: bedarbiai jaunuoliai, religiniai ekstremistai (suinteresuoti pritraukti sekėjų), nusikaltėliai ir buvę baatistai (slapti planuotojai ir finansuotojai). Brigada, kad nuviliotų nuo užkietėjusių sukilėlių, degantiesiems kerštu sumokėjo *solatium* – tai, ką Irako gentys vadino kraujo pinigais, – artimiesiems tų, kurie žuvo ar buvo sužeisti per balandžio 28-osios susišaudymą.

Miesto vyresnieji 3-iąją brigadą už tai pagyrė ir patikino, kad Irako policija pasirengusi prisiimti daugiau atsakomybės. 2-osios brigados vadas pulkininkas Džouzefas Di Salvas (Joseph Di Salvo) perdavė dvidešimt du kontrolės postus mieste. Tačiau meras Taha baiminosi dėl savo proamerikietiškos pozicijos likti izoliuotas. Jis įspėjo, kad opozicija nusistatymo nesušvelnino, bet tik laukia savo meto.

Įgyvendindama tokius projektus mieste kaip atliekų šalinimas, brigada samdė tuzinus „įmonių", t. y. šeichus ir netvarias bedarbių vyrų grupes. Nupirko ventiliatorius mokykloms, vėsintuvus ligoninei, generatorių vandens siurblinei.

Tačiau miesto poreikiai toli pranoko išteklius, kuriuos galėjo pasiūlyti amerikiečiai. Brigada išmokėdavo apie 150 tūkst. dolerių per savaitę, o miestui reikėjo tūkstantį kartų didesnės sumos – maždaug 150 milijonų. Mieste slankiojo 70 tūkst. bedarbių, pramonė neveikė, elektros tinklai, kanalizacija ir vandentiekis buvo pasenę. Ūkininkai reikalavo sėklų, traktorių ir degalų; mokyklos neturėjo nei vadovėlių, nei šviesos. Sadamui plėšiant savo šalį, Faludža, kaip ir visi kiti Irako miestai, virto griuvėsiais. Bet kuris buhalteris būtų pareiškęs, kad apskaitos knygose karaliauja beviltiškas disbalansas. Tačiau amerikiečių kareiviai energingai kibo į darbą.

Atsitiktiniai snaiperių šūviai, apšaudymai iš minosvaidžių ar RPG* mūšiuose užgrūdintų 3-iosios pėstininkų divizijos karių per daug nejaudindavo. Tačiau savadarbiai sprogstamieji užtaisai buvo kas kita. Vietname pėstininko rykštė – paslėptos sausumos minos – pareikalavo 20 procentų aukų ir labai smukdė kovos dvasią. Pėstininkas niekada nežinodavo, kada eidamas taku išlėks į orą. Irako lygumose takai būdavo automagistralės. 68 procentai amerikiečių žuvo nuo savadarbių sprogstamųjų užtaisų. Visi, kurie keliaudavo keliais, baimindavosi ir nekęsdavo jų.

Pagaminti savadarbius sprogstamuosius užtaisus būdavo nesunku – tiesiog metalą (skirtą skeveldroms) reikėdavo sujungti su sprogmeniu, turinčiu detonatorių, kuris aktyvuojamas radijo bangomis, skleidžiamomis garažo durų pultelio ar mobiliojo telefono. Sprogdintojas galėdavo tūnoti kad ir kitame kvartale kur nors ant stogo.

3-ioji pėstininkų divizija išmoko aptikti savadarbius sprogstamuosius užtaisus išsipūtusiame negyvo šuns pilve, paverstoje keistu kampu statinėje, kartono dėžutėje, per sunkioje, kad būtų nupūsta vėjo, pastatytame neįprastoje vietoje automobilyje. Vis dėlto liepos vidury, konvojui riedant vakarų Faludža, sprogęs artilerijos sviedinys nusinešė vieno kareivio gyvybę ir tris sužalojo. Prieš tai kelios dešimtys vietinių gyventojų sprogmenį apvažiavo, tačiau nė vienas amerikiečių neįspėjo.

Atsakydamas į išpuolį, pulkininkas leitenantas Erikas Švarcas (Eric Schwartz), vadovavęs amerikiečių pajėgoms mieste, įrengė kontrolės postą visiems automobiliams apieškoti.

– Jei kas nors panašaus nutinka, – sakė jis, – mes atimame vieną iš jų pagrindinių teisių – judėjimo laisvę.

Baiminantis 3-iosios pėstininkų divizijos milžiniškos ugnies galios, Faludžoje nekilo nė vieno didesnio susišaudymo, tačiau nuotaika tvyrojo niūri. Tie, kuriuos galėdavai pamatyti greta amerikiečių – Taha, Raadas, Gazis, saugodavosi. Jie žinojo, kad kiti juos stebi, stengdamiesi pasverti, kiek jie artimi amerikiečiams. Miestas buvo suirzęs, virė apmaudu. Patyręs *Washington Post* redaktorius Radživas Čandrasekaranas, lankydamasis Faludžoje vidurvasarį, miestą pavadino „priešiškiausia vieta Irake".

Sunku atpažinti priešą, iš išorės niekuo nesiskiriantį nuo civilių. Sukilėliai uniformų nevilkėdavo, veikdavo ne iš karinių stovyklų, bet iš savo namų, neturėjo karinio komunikacijos tinklo, kurio būtų galima pasiklausyti, nė karinių laipsnių struktūros, tačiau visi pažinojo vienas kitą. Didžiumai partizaninių sąjūdžių, kaip antai Vietkongui, būdavo būdinga atpažįstama hierarchija ir aiški vadovavimo grandinė. Tačiau ne Irake – 2003 m. vasarą šimtai

* *Ručnoj protivotankovyj granatomiot* – rankinis prieštankinis granatsvaidis. – *Red.*

nepriklausomų ląstelių čia imdavo veikti tada, kai užeidavo noras. Tolima analogija galėtų būti Amerikos indėnų gentys XIX amžiuje: jas vienijo priešiškumas naujakuriams, tačiau antpuolius jos rengdavo skirtingu metu ir dėl įvairiausių priežasčių.

Visą svilinančią vasarą – temperatūra pakildavo iki 50–55 laipsnių Celsijaus – 3-ioji pėstininkų divizija atkakliai taikė savo dvišakę taktiką: jėga atsakyti į išpuolius ir kartu stengtis užmegzti gerus santykius bei kiek nors kilstelėti mirštančią ekonomiką.

Rugpjūčio pabaigoje 3-ioji pėstininkų divizija išvyko namo. Plk. ltn. Veslis Faludžą paliko įsitikinęs, kad pyktį mieste, tradiciškai daugiau kontroliuojamame imamų ir genčių negu buvusiųjų baatistų, sukėlė tragiška civilių žūtis balandį. Jo manymu, didelis pinigų antplūdis daugelį nuo sukilėlių būtų nuviliojęs. Deja, brigada lėšų teturėjo skatikus, bet jų užteko, kad gyventojus įtikintų, jog amerikiečiai tikrai galėtų būti dosnesni, jei tik panorėtų. Šeichams, greitiems kritikuoti, bet kartu trokštantiems rangos sutarčių, vargana lėšų srovelė įspūdžio nepadarė; 70 tūkst. bedarbių liko bedarbiais; savadarbiai sprogstamieji užtaisai neišnyko, o futbolo aikštė plytėjo be dangos, liudydama apie slaptą ir suktą priešą, galintį organizuotai sutelkti žmones.

2.

SUTRŪKUSI VADOVAVIMO GRANDINĖ

Faludžoje amerikiečių kovinių dalinių vadams teko būti policininkais, kareiviais, plėtros planuotojais, ekonomikos administratoriais, politiniais patarėjais ir galutine teismo instancija. Tačiau priešingai negu Europos kolonijinėms valstybėms, valdžiusioms Artimuosius Rytus prieš šimtmetį, vykdyti karinę, policinę, municipalinę ir politinę galią amerikiečiams nepadėjo vietinė kariuomenė ir valstybės biurokratija. Šiuo atžvilgiu Faludža 2003 m. vasarą buvo tipiškas Irako miestas.

Sadamo režimui ir jo pagrindinei būstinei Bagdade balandį buvo suduotas toks triuškinantis smūgis, kad sostinė krito greičiau negu dauguma tikėjosi. Koalicijos (ją sudarė daugiausia amerikiečių pajėgos, palaikomos nemenkų britų pajėgų) kariniams veiksmams vadovavo generolas Tomis Frenksas (Tommy Franks), Centrinės vadovybės vadas. Prieš karą Frenksas įtikino gynybos sekretorių Donaldą Ramsfeldą, kad pokarinio Irako plėtrą turėtų kontroliuoti Centrinė vadovybė.

„Vieningas vadovavimas yra esminis principas, – rašė jis vėliau savo atsiminimuose. – Mūšyje valdžia turi būti viena."

Toks požiūris atspindėjo pamoką, išmoktą Vietname, kur tūkstantinis amerikiečių rekonstrukcijos arba sutaikinimo personalas 1967 m. buvo pavaldus JAV ambasadoriui. Tačiau pažanga strigo dėl biurokratinių konfliktų ir prieštaringų personalo veiklos procedūrų. Tuo metu JAV karinė vadovybė, priešingai, turėjo aiškią vadovavimo grandinę ir standartizuotas personalo veiklos procedūras. Tad susierzinęs prezidentas Lindonas B. Džonsonas (Lyndon B. Johnson) rekonstrukcijos štabą ir biudžetą atėmė iš JAV ambasadoriaus ir perdavė generolui Kreitonui Abramsui (Creighton Abrams). Šiuo žingsniu visos sudėtingos, konkuruojančios ir neretai viena kitą dubliuojančios JAV civilinės ir karinės sutaikinimo programos buvo pajungtos vienai neginčytinai valdžiai. Sprendimus dėl politikos bei išteklių turėjo priiminėti vienas už saugumą atsakingas karinių pajėgų vadas.

Ramsfeldas pritarė generolui Frenksui, kad Irake vieningą vadovavimą irgi derėtų patikėti karinei vadovybei. Į pensiją išėjusį generolą leitenantą Džėjų Garnerį (Jay Garner) jis paskyrė Centrinės vadovybės vado pavaduotoju rekonstrukcijos reikalams.

Po trijų savaičių, kai krito Bagdadas, prezidentas Bušas davė ženklą, kad didesni karo veiksmai Irake baigėsi.

– Mes tai padarėme, – lydimas džiaugsmo šūkavimų paskelbė jis lėktuvnešyje *Abraham Lincoln*.

Nors karas, rodės, baigėsi, Iraką tebedrebino plėšikavimai. Televizijos kanalai naktimis rodė draugiškų, bet nevaldomų minių, siaubiančių valstybinius pastatus, vaizdus. Asilų traukiamais vežimais iš istorijos muziejaus išgabenti ne vieno tūkstančio metų senumo objektai. Gen. ltn. Garneris ir jo štabas, regis, negebėjo įveikti chaoso. Prezidentas Bušas netrukus nusprendė pakeisti vadovus ir organizacijas.

Gegužės 10-ąją Garnerį Bušas pakeitė buvusiu ambasadoriumi L. Polu Bremeriu III, paskirdamas pastarąjį prezidento pasiuntiniu Irake. Bremeris administruos naują organizaciją, vadinamąją Koalicijos laikinąją administraciją, bus pavaldus prezidentui per gynybos sekretorių ir gaus didelę politinę bei biudžetinę valdžią naujajam Irakui statydinti.

Tad rekonstrukcijos atžvilgiu Centrinė vadovybė atsidūrė nuošalyje. Vadovavimo grandinė sutrūko į dvi dalis. Jei karas baigtas, tai ir Centrinei vadovybei nėra reikalo imtis už tai atsakomybės. Generolas Frenksas, besiruošiantis į čia pat laukiančią pensiją, entuziastingai sutiko panaikinti Centrinės vadovybės vado pavaduotojo rekonstrukcijos klausimais pareigybę. Frenkso akimis, Bremeris, kaip asmeninis prezidento pasiuntinys, sustiprins Irake politinį matmenį ir išmuš iš Baltųjų Rūmų daugiau pinigų, o to dabar, kai baigėsi didesni karo veiksmai, ir reikėjo.

Vasaros pradžioje, karo veiksmams nesiliaujant, gynybos sekretorius Ramsfeldas išpuolius sumenkino, pavadindamas juos „perspektyvos nematančiųjų", neturinčiųjų jokių galimybių paimti viršaus veiksmais. Tačiau generolas Abizaidas padėtį liepos 17-ąją įvertino kitaip negu Ramsfeldas. Naujoji Centrinės vadovybės galva pareiškė, kad situacija virto „klasikine partizaninio pobūdžio kampanija". Irako karas toli gražu nepasibaigė, jis virto tiesiog sukilimu.

Bremerio pasiuntinio pareigos Irake karo sąlygomis istoriškai labiausiai priminė britų vicekaraliaus postą XIX a. pabaigos Indijoje. Tačiau tada britai kontroliavo didžiulę vietinių gyventojų armiją, vadovaujamą britų karininkų, o vicekaralius tvirtindavo visas didesnes karines operacijas. Bremerio padėtis skyrėsi: jis turėjo užduotį ir pinigų kurti kokias nori Irako saugumo pajėgas – policiją ir kariuomenę, bet neturėjo galios tvirtinti, atmesti ar vertinti Jungtinių Valstijų karinių operacijų.

Savo būstinę Bremeris įsirengė Bagdado didžiuliuose, gerai saugomuose barokiniuose rūmuose, vadinamuose Žaliąja zona. Gen. Abizaidas priešakinę vadavietę įsisteigė Katare už šešių šimtų keturiasdešimt kilometrų į pietus nuo Bagdado. Jis blaškėsi tarp Kataro ir Centrinės vadovybės kitos vadavietės

Tampoje, Floridos valstijoje. Jungtinių vykdymo pajėgų vadu, atsakingu už operacijas Irake, Abizaidas paskyrė gen. ltn. Sančesą, kuris apsistojo Bagdade. Sančesas, ryžtingas, bet tolimas politinei bei karinei geopolitikai, mėgo užsiiminėti karinių operacijų smulkmenomis. Bremeris, ryžtingas ir protingas, išmanė geopolitiką ir Vašingtono politinį gyvenimą bei buvo greitas pasinaudoti savo sprendžiamąja galia.

Bremerio neprityrusi Koalicijos laikinoji administracija buvo prastai organizuota ir provincijų patarėjų pareigoms stokojo Valstybės departamento savanorių, todėl 2003 m. vasarą Irako miestams mero teisėmis faktiškai vadovavo amerikiečių ir britų batalionų vadai – atkūrinėjo pirmines tarnybas ir organizuodavo administracijas. Keturiasdešimtį batalionų, išmėtytų po visą Kalifornijos dydžio šalį, užgriuvo rūpesčiai dėl neišmokėtų atlyginimų, saugumo, kanalizacijos, elektros energijos, sveikatos apsaugos, kuro, švaraus vandens ir tūkstančių municipalinių paslaugų, amerikiečių laikomų savaime suprantamu dalyku. Koalicijos laikinoji administracija praktiškai negalėjo padėti dėl personalo ar lėšų stygiaus. Susierzinę batalionų vadai praminė ją „Negaliu parūpinti nieko". Visoje šalyje asmeniniai ir organizaciniai santykiai tarp Koalicijos laikinosios administracijos ir Jungtinių vykdymo pajėgų įsitempė.

Nesistengta, be kita ko, apmokyti ir ekipuote aprūpinti Irako municipalinės policijos departamentus, valdant Sadamui tyrusius smulkius nusikaltimus ir mėgusius nedidelius kyšius. Su rimtais nusikaltėliais greitai ir žiauriai susidorodavo baimę kelianti žvalgybos tarnyba (Mukhabarat) ir armija. Žlugus Sadamo režimui, Koalicijos laikinoji administracija numatė, kad vidinį saugumą šalyje, panašiai kaip Amerikoje, užtikrins 85 tūkst. policininkų.

Vienas aukštesnio rango Koalicijos laikinosios administracijos patarėjas policijos klausimais paaiškino:

– Labai paprasta. Ar kada nors girdėjote, kad policija vadovautų perversmui? Sukurkite stiprią policiją ir turėsite respubliką. Sukursite stiprią armiją, gyvensite bananų respublikoje.

Koalicijos laikinosios administracijos saugumo planas, kad ir koks teoriškai pagrįstas, sąlygų Faludžoje pakeisti negalėjo. Faludžos policija iš Koalicijos laikinosios administracijos menkai ko galėjo tikėtis, mat pastaroji mieste neturėjo nei personalo, nei pakankamai lėšų reikšmingiau padėti.

2003 m. ankstyvą rudenį, 3-iajai pėstininkų divizijai traukiant iš miesto, Faludža nebuvo pagrindinė tema Baltųjų rūmų diskusijose. Tačiau prezidentui ir jo patarėjams kėlė nerimą, kad Pentagonas ir Koalicijos laikinoji administracija darniai neveikė net tada, kai šiitai ėmė vis labiau spausti nedelsiant surengti rinkimus. Tad spalį atsirado trečia vadovavimo grandinė – Irako stabilizacijos grupė, turėjusi koordinuoti Irako politiką iš Baltųjų rūmų.

Grupės vadovais tapo patarėja nacionalinio saugumo klausimais dr. Kondolyza Rais (Condoleezza Rice) ir jos patyręs pavaduotojas ambasadorius

Robertas Blekvilas (Robert Blackwill), paskirtas prezidento padėjėjo Irako klausimais pavaduotoju. Bremeris ir Blekvilas anksčiau kartu dirbo Valstybės departamente.

Taigi trys galingos ir valingos asmenybės – Abizaidas, Bremeris ir Blekvilas – Irako reikalams tvarkyti turėjo tris atskiras vadovavimo grandines ir atskirus komunikacijos kanalus. Abizaidas buvo pavaldus Ramsfeldui, Bremeris – irgi Ramsfeldui ir, būdamas asmeninis prezidento pasiuntinys, informuodavo Baltuosius rūmus, o Blekvilas pateikdavo ataskaitas dr. Rais Baltuosiuose rūmuose.

Visų trijų prioritetai ir informacijos šaltiniai labai skyrėsi. Bremerio laukė didžiausia užduotis – nuvairuoti Iraką į politiškai ir ekonomiškai tvarią demokratiją, provincijose turint nedaug personalo gyventojams už Bagdado ribų informuoti. Blekvilui labiausiai rūpėjo tiesti kelią valdžios perdavimui Irako vyriausybei ir galimiems rinkimams. Abizaidas, darbuodamasis per Sančesą, disponavo išsamiausiais duomenimis apie saugumo bei ekonomikos sąlygas Irake. Ambasadoriams Bremeriui ir Blekvilui politinio stabilumo sumetimais koncentruojantis į šiitus, generolai Abizaidas ir Sančesas pagrindinį dėmesį sutelkė į partizaninį karą.

2003 m. rudenį Faludžoje ir visame sunitų trikampyje į šiaurę ir į vakarus nuo Bagdado neegzistavo nei veiksminga vietinė policija, nei Irako armija. Maždaug 150 tūkst. Amerikos kareivių kovojo su keliais tūkstančiais sukilėlių, pasislėpusių tarp penkių milijonų sunitų, kurių vadovai jiems kalė į galvą, jog jie netekę pilietinių teisių.

Irako karinių vienetų ir vadovų stygių nulėmė du ambasadoriaus Bremerio gegužės mėnesį priimti sprendimai. Pirmuoju Baato partijos – Sadamo režimui tarnavusios politinės organizacijos, atverdavusios vartus į mediko, mokytojo ir kariškio karjerą, – aukštesnio rango nariams buvo uždrausta eiti administracines pareigas. Kurdų ir šiitų vadovai, anksčiau engti sunitų kilmės baatistų, karštai pritarė draudimui.

Antru sprendimu panaikinta armija. Bremeris aiškino, jog taip tik formaliai patvirtina faktą, kad Irako armija išsiskirstė. Tačiau iš tikrųjų tai nebuvo visiška tiesa. Kiekvieno amerikiečių bataliono vadui Irako karininkai primygtinai siūlėsi grįžti ir atsivesti su savimi kareivių. Amerikiečių divizijos netgi planavo įvardyti reformuotinus Irako dalinius.

Ir Pentagonas, ir Centrinė vadovybė turėjo galimybę paprieštarauti Bremerio įsakui, bet to nepadarė. Jam paskelbus savo sprendimą gegužę, Pentagonas, Centrinė vadovybė ir Koalicijos laikinoji administracija buvo susidarę klaidingą įspūdį, kad karas slūgsta ir, vadinasi, nėra poreikio susitepusią armiją paskubomis grąžinti tarnybon. Negirdėdama rimtų prieštaravimų iš Centrinės vadovybės, Koalicijos laikinoji administracija pradėjo iš nieko kurti Irako armiją, ginsiančią šalies sienas ir neturėsiančią jokių vidinių užduočių. Slopinti sukilimą neturėjo būti naujos Irako armijos misija.

Nors Abizaidas liepos mėnesį paskelbė, kad Irake prasidėjo „klasikinė partizaninio pobūdžio kampanija", nei Centrinė vadovybė, nei Koalicijos laikinoji administracija rimčiau nepakoregavo strategijos ir biudžeto. Iš to išsirutulios didelė problema. Laikydamasis požiūrio, kad klestėjimas yra saugumo ramstis, Bremeris rudens pradžioje Jungtinių Valstijų kongresui pateikė biudžeto projektą, prašydamas Irakui 18 mlrd. dolerių, iš kurių 80 proc. būtų skirta plėtrai (elektros tiekimui, kanalizacijai, mokykloms ir panašiai) ir 20 proc. – saugumui (policijai, armijai ir pasieniečiams). Tuo metu, kai sukilimas augo, Koalicijos laikinosios administracijos politika bei išteklių planas rėmėsi prielaida, kad Irake taika.

Nuo rugpjūčio pabaigos visą rudenį gynybos sekretoriaus pavaduotojas Polas D. Volfovicas (Paul D. Wolfowitz), nerimaudamas dėl tendencijų, prašė Koalicijos laikinosios administracijos perskirstyti lėšas, kad būtų įmanoma parengti keturiasdešimt nacionalinės gvardijos pobūdžio batalionų. Vienas ar du batalionai būtų nusiųsti į kiekvieną sunitų miestą, kad paremtų apgultą ir prastai ginkluotą policiją. Volfovico pageidavimas baigėsi keliomis peštynėmis dėl biudžeto su Bremeriu; tas savo štabui juokaudamas sakydavo turįs „pamaitinti voveraites Pentagone" bei kalbėdavo apie „6 tūkst. mylių ilgio atsuktuvą iš Vašingtono".

Bremerio užduočių apimtis ir pareigų gausa vertė iš kojų. Jis turėjo atrinkti asmenis į Laikinąją administracijos tarybą, patarinėti sekretoriui Ramsfeldui ir prezidentui Bušui, informuoti Jungtines Tautas, rengtis suverenumo grąžinimui, nustatyti Irako ūkio bei saugumo politiką ir biudžetus. Turint prieš akis Kongreso užkrautus varginančius suvaržymus, perskirstyti išlaidas saugumo naudai nebuvo lengva užduotis.

Nepaisydami to, Ramsfeldas, Volfovicas ir Abizaidas nepaliaujamai spaudė, ir rudens viduryje Koalicijos laikinoji administracija nenoriai paskyrė lėšų papildomoms saugumo pajėgoms. Koalicijos laikinajai administracijai pritarus Volfovico prašymui, Abizaidas tučtuojau nurodė Irake dislokuotoms Jungtinių Valstijų divizijoms naudoti lėšas naujai Irako nacionalinei gvardijai (iš pradžių vadintai Piliečių gynybos korpusu) suformuoti, apmokyti ir jos narių atlyginimams mokėti. Tokio bataliono sulaukti turėjusių miestų sąraše Faludža buvo pačioje apačioje. Nacionalinės gvardijos kareiviai ten nepasirodys iki 2004 m. vasario.

3.

„JEI DIRBSI SU AMERIKIEČIAIS, MIRSI"

Pasibaigus 2003 m. vasarai, amerikiečiai savo dalinius sutraukė į didelę bazę, įsikūrusią daugiau negu trys kilometrai į rytus nuo Faludžos, ir iš ten kasdien į miesto centrą siųsdavo motorizuotus patrulius.

Rugsėjo pradžioje grįžo 82-oji oro desanto divizija. Faludžiečiai vis dar galando dantis dėl tragiškų balandžio 28-osios žūčių, tačiau Jungtinės vykdymo pajėgos neturėjo kitos divizijos ten pasiųsti. 505-ojo parašiutininkų pulko 1-asis batalionas tapo penktu per penkis mėnesius amerikiečiu batalionu, įkeliančiu koją į miestą. Batalionas, neseniai grįžęs iš Afganistano, čia pasiliks septynis mėnesius.

Batalionui vadovavo pulkininkas leitenantas Brajanas M. Drinkvainas (Brian M. Drinkwine), Vest Pointo karo akademijos absolventas, ramus vadovas, patenkintas savo pareigomis ir nustebintas užduoties dydžio. Pulko vadas pulkininkas Džeforis Smitas (Jefforey Smith), sukvietęs savo šešis batalionų vadus, išdėstė užduotis. Smito vadovaujamų 4 tūkst. parašiutininkų, išbarstytų 1600 kvadratinių kilometrų plote, kuriame gyveno milijonas irakiečių, laukė net penkios užduotys: 1) kovoti su sukilėliais ir juos sutriuškinti; 2) atkurti vietines administracijos tarybas; 3) išsklaidyti sunitų priešiškumą; 4) padėti Irako policijai ir 5) prisidėti prie ekonomikos gaivinimo. Panašias užduotis amerikiečių ir britų pajėgos vykdė visame Irake. Tačiau Jungtinės vykdymo pajėgos Bagdade nepateikė jokio profesionalaus plano, kaip statydinti naciją. Kiekvienam batalionui – aiškino Smitas savo tiesia, tylia kalbėsena – privalu prisitaikyti prie sąlygų ir pačiam nusistatyti prioritetus.

Šviesiu paros metu Drinkvainas daugiausia dėmesio skirdavo miesto valdymui – vykdavo į miestą susitikti su administratoriais, šeichais ir imamais. Kasnakt šaulių kuopos išsiųsdavo savadarbių sprogstamųjų užtaisų paieškos patrulius. Per pirmą savaitę nuo bataliono atvykimo sprogo šeši savadarbiai sprogstamieji užtaisai. Sukilėliai per vasarą tapo labiau įgudę.

Geriausios valandos padėti sprogmenis būdavo iškart sutemus ir prieš pat aušrą. Žinodami, kad amerikiečiai turi stebėjimo postus, sukilėliai atvykdavo dviem automobiliais. Privažiuodavo vienas prie kito ir sustodavo taip, kad užpakaliniai bamperiai susiliesdavo, tarsi vienas kitam padėtų pakeisti nuleistą padangą. Automobilių priekiniai žibintai tik kelias minutes apakindavo amerikiečių naktinio matymo prietaisus, tačiau to laiko užtekdavo įmesti sprogmenį į anksčiau iškastą duobę už apsauginės tvorelės. Po kelių valandų

prislinkdavo vyras ir prijungdavo detonatorių, vielas ar radijo dažnių prietaisą. Kitą dieną kas nors pasislėpęs krūmuose užtaisą susprogdindavo. Kai parašiutininkai išmoko geriau identifikuoti vietas, kur galima savadarbius sprogstamuosius užtaisus paslėpti, kilo tikros „paslėpk – surask" varžybos, sukilėliams kasdien kaitaliojant vietas.

Iš pradžių batalionas siųsdavo didelius patrulius, kuriems į pagalbą būdavo pasiruošusios atskubėti greitojo reagavimo pajėgos. 2003 m. rugsėjo 11-ąją, prieš pat vidurnaktį, *Alpha* kuopos 3-iasis būrys išėjo iš bazės, įrengtos apleistame pramogų parke, ir nužingsniavo į šiaurę slapta stebėti magistralės. Kareiviai įsitaisė pasaloje maždaug už dviejų šimtų metrų į vakarus nuo lauko ligoninės, Jordanijos kariškių įsteigtos irakiečiams gydyti.

Maždaug tuo pačiu metu mieste kažkas iš juodo BMW paleido kelis šūvius į meriją ir, persekiojamas policijos automobilio ir dviejų pikapų, vairuojamų mero milicininkų, spruko iš miesto. Uždegtais žibintais visos keturios transporto priemonės dideliu greičiu spaudė magistrale. Amerikiečių kareiviai įjungė savo prožektorius ir pamojo automobiliams sustoti. BMW išjungė šviesas ir prašvilpė pro amerikiečius. Į netvarkingą sangrūdą prapliupo šūviai. Vienas policijos pikapas, suvarpytas kulkų, sustojo iš inercijos, policijos automobilis ir antras pikapas – slysdami šonu.

Vienas vairuotojas iššokęs sušuko: „Policija! Policija!" Tačiau dabar amerikiečius apšaudė nuo dviaukščio pastato vakaruose. Nežinodami, kad tai ligoninė, šie į pastatą atidengė ugnį iš 12,7 mm kalibro kulkosvaidžio. Žuvo septyni policininkai ir ligoninės sargybiniai. Per šešis okupacijos mėnesius tai buvo daugiausia aukų pareikalavęs susišaudymas tarp saviškių, abiem pusėms palikęs daug kartėlio.

Drinkvainas pareiškė apgailestavimą ir pasiteiravo, kodėl policija nesusiekė su juo per radiją ar neįsijungė švyturėlių. Policija atrėžė: todėl, kad jūs, amerikiečiai, pažadėjote įrangą, bet niekada jos nepateikėte. Niekada. Jūs tik kalbate. O dabar mus dar ir žudote.

Drinkvainas mažai ką turėjo pasiūlyti iš įrangos. Tačiau nustatė įspėjimo procedūras, kad tokios tragedijos nesikartotų, ir nupirko kelis švyturėlius. Jis suprato, kodėl policija šalinosi jo bataliono. Policininkai gyveno mieste bei aplinkiniuose kaimuose ir pažinojo gatvėmis slampinėjančius buvusius karininkus, iš kurių kiekvienas namie laikė AK, bei panašiai nusiteikusius jų kolegas. Keturi amerikiečių batalionai, siūlantys apsaugą už informaciją, atėjo ir išėjo. O sukilėliai niekur nesitraukė.

Drinkvainas turėjo darbo iki kaklo. Patruliai per dieną aptikdavo vidutiniškai po tris savadarbius sprogstamuosius užtaisus. Spalio pradžioje Drinkvainas kaip tik atvyko į susitikimą Administracijos centre, kai vienas vyras, žingtelėjęs iš šoninės gatvės, sušuko: „Dievas yra didis!" ir atidengė ugnį iš AK-47. Kareiviai jį nudėjo, tačiau kartu sužeidė keturis pašaliečius.

Vietiniai gyventojai užpuoliką pavadino laisvės kovotoju, o vienas policininkas pažadėjo, kad jų atsiras daugiau.

– Sadamo Huseino nebėra. Bet dabar turime tokį patį režimą, – pareiškė jis. – Vos pasirodę Faludžoje, jie [amerikiečiai] bus atakuojami.

Drinkvainas ne atsitraukė, bet, priešingai, spaudimą padidino. Kad nukaktų į susitikimą su šeichais rotušėje spalio viduryje, jis, užuot važiavęs *Bradley* kovos mašinomis, du kilometrus į vakarus 10-ąja magistrale su būriu iš *Charlie* kuopos nužingsniavo pėsčiomis. Pasiekus meriją, kažkoks vyras, dėvintis mėlynus marškinius ir džinsus, iš už sidabro spalvos *Oldsmobile* iš arti šovė į specialistą Džoną Foksą (John Fox), pataikydamas tiesiai į neperšaunamosios liemenės vidurį. Kulka, atsitrenkusi į pilkšvų dūmų granatą, prisegtą prie liemenės, atšoko. Kareiviai vyrą nušovė. Mirdamas jis tyliai arabų kalba kartojo: „Dievas yra didis."

Drinkvainas reguliariai susitikinėjo su dvasininkais ir šeichais, išklausydavo jų skundus bei paramos prašymus ir pats savo ruožtu prašydavo sušvelninti tulžingą antiamerikietiškų pamokslų toną. Amerikiečių pareigūnų vertinimu, Faludžoje ir apylinkėse gyveno 43 tūkst. buvusių baatistų ir armijos bei žvalgybos korpuso veteranų. Kiekvienas 82-osios divizijos operacijų centras turėjo sąrašų, nuotraukų, buvusio režimo veikėjų, įtariamų dalyvaujant pasipriešinime, organizacinius metmenis. Greta šios diagramos turėta schema, vaizduojanti matomą galios elitą mieste – šeichus, imamus ir administratorius, su kuriais Drinkvainas dažnai susitikinėdavo.

CŽV ir karo žvalgybos specialistai bendromis pastangomis atnaujindavo sąrašus. CŽV prireikė šešių mėnesių, kad įtikintų Koalicijos laikinąją administraciją atkurti Irako žvalgybos tarnybą, nepaisant jos pirmtakės siaubų. Tačiau nauja žvalgybos tarnyba atsiras tik po metų. O kol kas JAV kariškiai audė savą įtariamųjų, jų biografijų, pažinčių, adresų, informatorių ir motyvų suimti tinklą.

Drinkvainui ypatingą įspūdį darė specialiųjų vykdymo pajėgų 6-26 ir 1-21 meistriškumas. Specialiosios pajėgos galėjo veikti bet kur. Jų karininkai ir puskarininkiai būdavo vyresni, labiau patyrę ir besistengiantys nekristi į akis. Kai pasirodydavo, visada turėdavo užduotį ir rimtos žvalgybinės informacijos. Drinkvainas buvo dėkingas už jų patarimus jo parašiutininkams.

Drinkvainui pasisekė, kad savo štabe turėjo specialistą Chaledą Dadiną (Khaled Dudin), natūralizuotą JAV pilietį, kilusį iš Jordanijos vienos garbingos šeimos, kurioje būta ambasadorių ir karaliaus patarėjų. Dadino tėvas tarnavo vyriausybės atstovu ryšiams su beduinų gentimis Arabijos pusiasalyje. Vaikystėje Dadinas keliaudavo su tėvu, mokydamasis gentinės politikos niuansų. Šeima galiausiai įsikūrė Kalifornijoje, o po Rugsėjo 11-osios Dadinas prisijungė prie parašiutininkų. Savo nepriekaištinga arabų kalba ir gebėjimu sužavėti irakiečius pasakojimais apie senovės šeichus, Dadinas tapo Drinkvaino dešiniąja ranka tvarkant politinius miesto reikalus.

Tuo metu aukštesniuose štabuose amerikiečiai diskutavo, ar lankstymasis šeichams duoda tikrų dividendų, ar vien gaivina mirštantį feodalizmą. Kas savaitę susitikinėdamas su dešimtimis šeichų, Drinkvainas nežinojo, kuris iš jų turi realią galią ar kam ištikimai tarnauja.

– Prisiminkite Sopranus iš televizijos serialo, – patarė jam Dadinas. – Amerikietis, norintis suprasti Faludžą, turi įsivaizduoti gangsterių šeimą žlugusiame mieste po karo, kurį jų pusė pralaimėjo. Miestą okupavusi armija siūlo rangos sutartis ir pinigus, dvasininkai įkalbinėja priešintis, o buvę generolai slapstosi ir moka vaikinams, kad šie sprogdintų savadarbius užtaisus. Ką darytų Sopranai? Jie bendrautų su visais, kaltų pinigus, stengtųsi išlaikyti savo gentį nepakrikusią ir nesikištų į politiką, jei tai jiems neduoda naudos. Šeichai kaimuose turi galios tik tol, kol ką nors duoda. Su šeichais galėtume mainikauti arkliais, jei duotume jiems pinigų.

– Faludžoje už šeichus galingesni imamai. Imamas įgyja galios patraukdamas sekėjų. Didžiuma faludžiečių neraštingi, o mečetė yra vyrų socialinio gyvenimo centras. Imamas praneša jiems naujienas ir juos kursto. Už tai gauna dovanų ir pyrago dalį. Amerikiečiui būtų sunku mainikauti arkliais su imamu. Galime duoti jam šiek tiek pinigų, bet tada jis neteks sekėjų ir prieis liepto galą. Jam tai prastas verslas.

Drinkvainas manėsi perpratęs pagrindinę galios struktūrą Faludžoje. Genčių šeichai turėjo realią, bet ribotą galią. Proamerikietišką merą Tahą į šią kėdę pasodino Chamis Hasnavis (Khamis Hassnawi), Abu Eisos, didžiausios genties, vyriausiasis šeichas. Du jaunesnieji šeichai, Gazis ir Barakatas, troško Tahą pakeisti savu kandidatu – Raadu. 3-ioji pėstininkų divizija, pamėgusi Raadą, buvo paskyrusi jį „miesto administratoriumi", pakopa žemiau už merą. Senasis šeichas, Chamis, pergudravo savo jaunesnius varžovus ir išlaikė Tahą valdžioje. Savo besivaržančių globėjų naudai Taha ir Raadas lenktyniavo dėl amerikiečių palankumo. Gundė didelės rangos sutartys, kurias Koalicijos laikinoji administracija žadėjo per Bagdado radijo stotis.

Šeichas Gazis vadovavo finansiškai įtakingiausiai šeimai. Jo gyvenamasis kompleksas anapus Bruklino tilto, vakariniame Eufrato krante, didumu nenusileido ligoninei kaimynystėje. Jo soduose raudonų bei geltonų rožių, kinrožių ir tvarkingai karpomų žalių gyvatvorių išplanavimas atkartojo sudėtingai išraitytą Baato partijos simbolį. Jis turėjo ištisą „mersedesų" laivyną, antrą žmoną laikė dideliame name miesto centre, atostogaudavo Beiruto pajūrio kurorte, pažinojo Saudo Arabijos karališkosios šeimos vidinį ratelį ir Jordane tyliai susitikinėdavo su amerikiečių pareigūnais, mėgindamas padaryti įspūdį, jog supranta pokarinės diplomatijos subtilybes.

Pamėginęs pasekti, kas nuveikta už 3-iosios pėstininkų divizijos vasarą paskirstytus du milijonus dolerių, Drinkvainas daug apčiuopiamų vaisių neaptiko. Išleisti pinigai nusistatymo nepakeitė. Mokykloms išdalyta vadovėlių,

tačiau švietimo vadovas toliau paranojiškai rėkavo apie blogus šiitus. Drinkvainas aplankė ligoninę, kur buvo instaliuota įrangos už 200 tūkst. dolerių, bet direktorius, įtariamas sužeistų sukilėlių slapstymu ir gydymu, su juo kalbėtis atsisakė.

Du šimtai ar daugiau miesto dvasininkų pamokslaudami dažniausiai kurstydavo antiamerikietiškus jausmus. Drinkvainas negalėjo atskirti, kurie miesto vyresnieji laiko liežuvį už dantų iš baimės netekti gyvybės, o kurie tikrieji sukilėliai. Specialiosios pajėgos manė, kad amerikiečiams būnant mieste pavojingi sukilėlių vadovai retai rodydavosi viešumoje. Kai kurie sėdėjo Sirijoje, o gyvenantys mieste stengėsi nekristi į akis.

Pamažu iš telefoninių pokalbių pasiklausymų, nuogirdų, informatorių ir panašių šaltinių specialiosios pajėgos sudarė diagramą, rodančią, kaip pinigai iš besislapstančių buvusių baatistų per tarpininkus plaukia į miesto tarybą ir galiausiai į vykdytojų rankas: 50 dolerių už stebėjimą, 100 dolerių už duobės savadarbiam sprogstamajam užtaisui iškasimą, 200 dolerių už įtaiso susprogdinimą. Turėdamas ryšių su viena iš „reikiamų" šeimų, galėdavai neblogai užsidirbti.

Šeichas Gazis, turtingiausias prekybininkas, darbuodavosi per keturis rangovų lygmenis nepalikdamas jokių popierinių pėdsakų. Kai kas įtarinėjo, kad jo lėšos iš Sirijos teka mieste esantiems tarpininkams, o šeichas Barakatas esąs savotiškas vietinių išpuolių apmokėjimo iždininkas. Barakato sūnus gyrėsi susprogdinęs vieną savadarbį sprogstamąjį užtaisą. Ant vyresniojo imamo, Džamalo, krito įtarimas, jog jis slepia sukilėlius savo komplekse ir padeda Barakatui atsiskaityti su užtaisų sprogdintojais. Iš pulkininko Smito Drinkvainas gavo leidimą įtaisyti pasiklausymo įrangą Džamalo mečetėje, rizikuodamas riaušėmis, jei „blakės" būtų atrastos.

Drinkvainas įspėjo miesto vyresniuosius, kad amerikiečiai ne kvaili, bet įspėjimas buvo bevaisis. Spalio 20-ąją būrys rytiniame miesto pakraštyje (vadinamame Rytų Manhetenu) pastebėjo, kad prekeiviai, pravažiuojantiems vairuotojams pardavinėję ąsočius kuro, greitai pasišalino. Vienam parašiutininkui užmynus paslėptą nuspaudžiamo veikimo plokštelę, sprogo naftos statinėje padėti du maždaug po keturiasdešimt kilogramų sveriantys 155 mm kalibro sviediniai ir į visas šalis pasipylė iki raudonumo įkaitusios metalo skeveldros. Seržantas P. J. Džonsonas (P. J. Johnson) žuvo, dar septyni parašiutininkai buvo sužeisti. Iš priemiesčių gatvių šiaurės rytuose į būrį prapliupo šaulių ginklų ugnis ir RPG granatos. Kautynės siautė kelias valandas, kol Drinkvainui pagaliau pavyko išgabenti sužeistuosius. Nuspaudžiamo veikimo plokštelė buvo sprogdinimo eksperto, CŽV vadinamo „Raketiniu žmogumi", vietos gyventojo, darbas.

Perpykęs Drinkvainas užkūrė pirtį šeichams ir imamams. Specialiosios pajėgos, studijuodamos nugirstus pokalbius ir užgrobtus dokumentus, laužė

galvas, kol susiejo septynis asmenis, kreipiančius į muftijų Džamalą ir šeichą Barakatą. Imamui suimti reikėjo specialaus leidimo. Pulko vadas Smitas išklausė įrašą, kuriame Džamalas kurstė sekėjus žudyti amerikiečius, ir perimtą telefoninį nurodymą, kad Džamalas savo komplekse paslėptų teroristą. Be to, jis turėjo tris ranka rašytus laiškus, kuriuose aptarinėjama maištinga veikla. Smitas nurodė Džamalą ir Barakatą suimti.

Reido komanda sučiupo Džamalą ir aptiko teroristą – jemenietį, besislapstantį nedideliame jo namo kambaryje. Džamalas buvo pristatytas į Drinkvaino operacijų centrą, kur jam mandagiai pasiūlyta arbatos.

Džamalui siurbčiojant arbatą, specialistas Dadinas žvilgtelėjo į savo laikrodį ir tarė:

– Turime Jus perkelti kitur. Netrukus prasidės pobūvis.

Pritrenktas Džamalas apsidairė ieškodamas pobūvio lankytojų. Jiems kertant kiemą, netoliese sproginėjo minosvaidžio minos. Dadinas pridengė Džamalą ir su juo nuskubėjo į bunkerį. Vidutinio sudėjimo ir mokslininko išvaizdos penkiasdešimt aštuonerių metų vyrą ataka smarkiai sukrėtė.

– Ar matote, kaip tai pavojinga? – nepriekaištinga arabų kalba pasiteiravo Dadinas.

– Taip, taip, – patvirtino Džamalas.

Sukrėstas artimų sprogimų, Džamalas raštu prisipažino, kad slėpė „fundamentalistą" ir kurstė smurtą. Kitą dieną Drinkvainas pakvietė pustuzinį imamų privačiai susitikti su Džamalu, kuris vėl patvirtino, ką jis ir Barakatas yra padarę. Abu nugabenus į Abu Graibo kalėjimą, daugiau nei septyniasdešimt šeichų ir imamų susirinko į miesto rotušę pareikšti protesto prieš areštus. Tačiau vyriausieji šeichai parodė jiems Džamalo laiškus ir protestas išsikvėpė. Drinkvainas tai palaikė teigiamu ženklu.

Paskutinėmis spalio dienomis Administracijos centre sprogo bomba, o susirinkusi minia ėmė kaltinti merą Tahą Bedavį pelnantis iš rangos sutarčių su amerikiečiais. Protestas buvo surežisuotas, netrukus pasigirdę pavieniai šūviai peraugo į intensyvų susišaudymą. Drinkvainas skubiai metė į miestą du sustiprintus būrius, dengiamus ginkluotų sraigtasparnių. Susirėmimas virė trisdešimt valandų. Jam pasibaigus, miesto rotušė buvo virtusi rūkstančiu kiautu, o meras Taha, tvirtai palaikęs amerikiečius, paspruko iš miesto.

Mero pareigas ėjusį Tahą pakeitė Raadas. Atrodė, tarsi Gazis pergudravo senąjį šeichą Chamį ir nusitaikė į būsimas rangos sutartis. Gavę laikiną imunitetą, tuzinas buvusių aukštesnio rango baatistų atvyko į Drinkvaino sušauktą slaptą susitikimą. Drinkvainas pageidavo išgirsti jų versiją apie smurto priežastis. Šie paprašė, kad būtų liepta amerikiečių kariams mažiau rodytis mieste ir leista į administracinius postus grįžti baatistams. Skundėsi,

jog 82-oji labai greita naudoti per daug ugnies galios. Jie pageidautų, kad ši elgtųsi kaip 3-ioji pėstininkų divizija ir 3-iasis šarvuotosios kavalerijos pulkas, laikę savo kareivius už miesto ir kasdienes saugumo pareigas palikę policijai ir vietos milicijai.

– Jie suprato mus geriau, – pareiškė šeichas Chamis. – Neprovokavo žmonių, kaip dabar. Daugiau jėgos čionykščių problemų neišspręs.

Drinkvaino pulko vadas su šeichais nesutiko.

– Dėl per menkų jėgų prieš tai [2003 m. vasarą] buvę režimo šalininkai, aukšto rango baatistai ir kai kurie ekstremistai susikūrė čia sau saugų uostą, – pasakė plk. Smitas. – Tai, ką matome dabar, yra reakcija į mūsų aktyvesnę veiklą.

Reakcija greitai virto mirtina. Lapkričio 2-ąją į *CH-47 Chinook* sraigtasparnį, skridusį virš javų lauko už Faludžos ribų, sukilėliai paleido dvi priešlėktuvines raketas. Sraigtasparniui nukritus, žuvo penkiolika amerikiečių karių, dvidešimt buvo sužeista. Nuo Irako invazijos tai buvo daugiausia žuvusiųjų pareikalavęs incidentas. Mieste, kur pokalbiai kunkuliavo neapykanta, vaikai atsisakydavo saldumynų, o amerikiečių inžinieriai nedrįsdavo pasirodyti suremontuoti užsikimšusių kanalizacijos magistralių bei susidėvėjusių elektros energijos generatorių, naujiena sukėlė džiaugsmo bangą.

Jungtinės vykdymo pajėgos Bagdade iš pradžių nurodė 82-ajai divizijai apsupti Faludžą, kvartalą po kvartalo išvalyti nuo sukilėlių ir jų ginklų slėptuvių. Keturių batalionų operacijai, pavadintai Dodž Sičiu, Smitas ir Drinkvainas prieštaravo. Jie įrodinėjo – posakiais, po penkių mėnesių atkartosimais jūrų pėstininkų, – kad tokia ataka miesto jaunimą nugins pas sukilėlius.

– Reikia ne taip veikti, – pareiškė Drinkvainas. – Perdėtai reaguodami tik įteisinsime gaujas.

Gen. Abizaidas, atskridęs įvertinti padėties, sutiko. Užuot miestą užkariavus kvartalas po kvartalo, jis susitiko su šeichais ir pareikalavo, kad jie parodytų valdžią ir sustabdytų smurtą. Faludžos pakraščiuose, kur šeichai turėjo galios, būdavo ne mažiau pasikėsinimų, negu pačioje Faludžoje, kurioje dominavo dvasininkai. Arabų kalba jis jiems pasakė, kad dabartinėmis sąlygomis neįmanoma nei pradėti atstatinėti, nei duoti užsakymų, nei kurti darbo vietų, nei žengti geresnės ateities link.

Atskirame susitikime su šeichais generolas majoras Čarlzas H. Svenakas (Charles H. Swannack), 82-osios divizijos vadas, irgi nepagailėjo griežtų žodžių.

– Ilgiau tokių išpuolių netoleruosiu, – pagrasino jis. – Žinau, kad šeichai geba kontroliuoti savo gentis.

Šeichai ėmė protestuoti, jog 82-oji neįvertina, kad jų galia ribota. Grasinimai nieko gero neduos. Gyvenimo gerinimo projektai vyrams su ginklais nerūpi. Šeichų akimis, galia iš jų slysta į jaunų Faludžos dvasininkų rankas. Jie

pamokslauja, kad Amerika kariauja su islamu ir gabena žydus Irakui valdyti. Tokia žinia papiktinusi miesto jaunimą ir kitiems dvasininkams užkirtusi kelią išlaikyti sekėjus raginant laikytis saiko. Mečetėse per pamokslus kurstoma išvaryti amerikiečius.

– Nesitaikstyti su okupacija tapo savotišku religiniu įsitikinimu, – patikino Saadis Muhamadas, vienas iš Faludžos mokytojų.

Po kelių dienų nuo *Chinook* sraigtasparnio numušimo, sprogus savadarbiam sprogstamajam užtaisui netoli miesto, žuvo amerikiečių kareivių. Atsakydama aviacija numetė kelias tūkstančio svarų bombas ant įtariamų pasalos vietų ir namų su ginklų slėptuvėmis. Minosvaidžiams apšaudžius 82-osios divizijos pozicijas, antiartilerinis radaras pagal minų trajektorijas nustatė tašką, iš kur jos paleistos, ir atsakydamos prabilo 155 mm haubicos. Rudenį susirėmimų vis daugėjo.

– Laukiu išpuolio kasdien, kiekvieną atskirą dieną, – pasakė Drinkvainas. – Gali sulaukti apšaudymo iš minosvaidžių, šūvių iš pravažiuojančio automobilio prie merijos, transporto užpuolimo iš pasalų ar visų trijų dalykų kombinacijos.

Gen. mjr. Svenakas pritarė griežtiems veiksmams, pavadintiems „Geležinio kūjo" operacija, – ginklų slėptuvių paieškoms ir sukilėlių vadų sučiupimo reidams.

– Tai karas, – pareiškė jis. – Ketinu kūju sutraiškyti graikinį riešutą.

82-oji divizija grūmėsi viena. Drinkvaino devynių šimtų vyrų batalionas su partizanais kariavo mieste, turinčiame 43 tūkst. potencialių sukilėlių. Šeichui Džamalui atsidūrus kalėjime, tuštumą su stipriausiai kurstančiais pamokslais užpildė Abdula Al Džanabis (Abdullah Al Janabi), penktą dešimtį pradėjęs niūrus vyras suvargusiu veidu. Raadas įspėjo Drinkvainą, kad Džanabis – fundamentalistas, valdant Sadamui slapstęsis nuo arešto, nervingas, sunkiai prieinamas žmogus. Drinkvainui paprašius Džanabį sušvelninti toną, tas prapliupo tulžingai keikti bedievius, šiitus ir atsimetėlius, kokiais laikė visus bendradarbiaujančius su amerikiečiais. Atrodė, tarsi būtų provokavęs Drinkvainą jį suimti ir taip sukelti riaušes.

Drinkvainas grįžo į savo bazę šalia dirbtinio ežero į rytus nuo miesto ir parašė Džanabiui laišką įspėdamas, jog suimsiąs, jei tas nesiliaus sakęs maištingus pamokslus. Žinodamas, kad jo mečetėje netoli Administracijos centro tikriausiai įtaisyti slapti klausymosi aparatai, ir baimindamasis, jog netrukus bus sučiuptas, Džanabis laikinai pasišalino iš miesto.

Parašiutininkai neturėjo supratimo, kas mieste juos palaiko. Dieną jie patruliuodavo užmiesčio keliuose ir jėgai pademonstruoti kirsdavo miestą, apieškodami atsitiktines transporto priemones. Naktį vykdydavo reidus. Mėgstama taktika būdavo tokia: važiuodavo užsidėję naktinio matymo akinius, atriaumodavo gatve visiškoje tamsoje išjungę žibintus, perlipdavo

kiemo sieną, tada laužbeing pro priekines duris ir dumdavo laiptais aukštyn į miegamąsias patalpas. Kaukę dėvintis informatorius kartais parodydavo į ką nors arba neigiamai papurtydavo galvą.

Specialistas Dadinas sakė, kad žmonės juos praminė *bou-bou*.

– Valstijose sakome: saugokis baubo, – pasakojo Dadinas. – Irake motina savo vaikams sako: „Nustok taip elgtis, arba tave nutvers *bou-bou* pabaisa." Ta *bou-bou* buvome mes.

Lapkričio pradžioje parašiutininkai atliko reidą, patenkinusį didžiausius lūkesčius. Įsiveržę į vieną namą, nieko nusikalstamo neaptiko. Tačiau jo gyventojai parodė į namą kitapus gatvės. Ten nuskubėję kareiviai užklupo vyrą, susigūžusį prie kompiuterio monitoriaus savo darbo kambaryje pirmame aukšte. Ekrane matėsi įmantraus savadarbio sprogstamojo užtaiso eskizas. Kareiviai suėmė brigados generolą dr. Al Mahadajų (Al Mahadaai), kitaip „Raketinį žmogų", vyriausiąjį savadarbių sprogstamųjų užtaisų komandų instruktorių ir aprūpintoją. Manyta, jog dėl seržanto Džonsono mirties kaltas būtent jis.

Miesto vyresnieji karštai protestavo prieš padažnėjusį jėgos naudojimą, reidus ir automatinę ugnį, atidengiamą sprogus savadarbiam sprogstamajam užtaisui, tikindami, jog tai stumia žmones pas sukilėlius. Gen. mjr. Svenakas paleido kelias moteris, laikomas suimtas dėl to, kad jų artimieji buvo sukilėliai. Tačiau tai tebuvo viena iš nedaugelio nuolaidų. Griežta politika, regis, ėmė duoti vaisių. Lapkričio viduryje užtaisų sprogimų sumažėjo nuo dviejų iki vieno per dieną.

Po mėnesio nepermaldaujama amerikiečių kampanija medžioti aukščiausio rango baatistus pasiekė viršūnę, kai televizijos kanalai ištransliavo vaizdus, kuriuose pasišiaušęs Sadamas Huseinas pravira burna nuolankiai leidžia pagrobėjams iš Amerikos save mediciniškai apžiūrėti. Daugelis irakiečių Sadamą laikė demonu, kurio neįmanoma nužudyti. Jo suėmimas išsklaidė baimę, kad jis vėl užgrobs valdžią ir atkeršys savo priešams taip, kaip padarė po Persijos įlankos karo 1991 m.

Tačiau Faludžoje viltis, kad sukilėlių kovos dvasia nuslops, greitai žlugo. Bagdadui švenčiant Sadamo suėmimą, Faludžoje kilo riaušės. Senojo režimo rėmėjai, šaudydami iš AK į orą ir šaukdami, kad kova su okupantais amerikiečiais tęsis toliau, apgulė Administracijos centrą. Reaguodama į užpuolimą, „bredliais" (*Bradley*) ir „hamviais" atkako parašiutininkų kuopa. Nuo kelių mašinų atšoko RPG granatos, žuvo vienas irakietis.

Po kelių savaičių kažkoks svečias vienoje iš miesto pradinių mokyklų pasiteiravo vaikų nuomonės apie amerikiečių kareivius.

– Privalome jiems priešintis! – šaukė vaikai. – Turime priversti juos pasitraukti bombomis, sprogmenimis! Aš pasirengęs kovoti dabar!

Sukilimo sąjūdyje fundamentalistiniai dvasininkai mieste varžėsi su buvusio režimo elementais, kuriems anksčiau turėdavo paklusti. Dėl Sadamo

gėdingo suėmimo galia persislinko džihadistų pusėn, bet sukilimo intensyvumas nesumažėjo.

Gruodžiui baigiantis, Drinkvainas nebedrįsdavo į Faludžą siųsti mažiau negu būrį šešiomis mašinomis. Bet kurioje vietoje sustojus, ne ilgiau kaip po pusvalandžio prie karių prislinkdavo ir ugnį atidengdavo sukilėliai. Irako nacionalinės gvardijos iki žiemos vidurio tikėtis nevertėjo. Kol kas būtų galėjusi padėti policija. Jei lydėtų parašiutininkus, policininkai galėtų atkreipti dėmesį į įtartinus tipus. Policijai nebūtų reikėję kautis, už ją tai būtų darę parašiutininkai.

Tačiau policija padėti atsisakė.

– Ne, to daryti negalime, – pareiškė policijos kapitonas. – Mudžahedai tada sakys, jog mes kolaborantai. Jei dirbsi su amerikiečiais, mirsi.

4.

UŽKAMPIO PROBLEMA

Prasidėjus prezidento rinkimams, Demokratų partija ėmė labiau kritikuoti Bušo politiką Irako atžvilgiu. Nuo tada, kai prezidentas paskelbė apie karo veiksmų pabaigą, Irake žuvo 344 amerikiečiai. Iki prezidento rinkimų likus dešimčiai mėnesių, du demokratų kandidatai – į pensiją išėjęs generolas Veslis Klarkas (Wesley Clark) ir Masačiūsetso gubernatorius Džonas Keris (John Kerry), – trokšdami suteikti kritikai didesnio svorio, akcentavo savo karinę karjerą, o trečiasis, buvęs gubernatorius Hovardas Dynas (Howard Dean), pasirinko antikarinę platformą.

Suėmus gruodžio viduryje Sadamą, pritarimas prezidento veiksmams Irake laikinai šoktelėjo iki 60 proc., tačiau jau 2004 m. sausį tas reitingas vėl nusmuko iki 50 proc. – ne itin raminantis rezultatas perrinkimo laukiančiajam.

Po karo, prasidėjus plėšikavimams, žlugus pagrindinėms municipalinėms tarnyboms, o išpuolių prieš amerikiečius pagausėjus, sveikinamasis spaudos pranešimų tonas užleido vietą nepasitenkinimui. Tačiau saitai tarp kovos veiksmų lauke dirbančių žurnalistų ir karių išliko. Žiniasklaidos dėmesio centre, lyg laivų katastrofos, atsidūrė savadarbių sprogstamųjų užtaisų sprogimai. Pranešimuose apie amerikiečių aukas žurnalistai, jaučiantys simpatiją amerikiečių kareiviams, pradėjo kritikuoti irakiečius, kurie neatrodė nei dėkingi, nei trokštantys patys kovoti dėl savo laisvės. Lygia greta vyraujanti Amerikos žiniasklaida nepritarė sukilėlių metodams ar tikslams, mat netroško, kad Irakas suirtų ir taptų teroristų veisykla. Suvokdama milžinišką nesėkmės kainą, žiniasklaida dėmesį sutelkė į tai, ar ilgai truks kovos veiksmai ir kada Irako pajėgos pradės keisti amerikiečius.

Gynybos sekretoriaus Ramsfeldo Pentagone netenkino nei irakiečių apmokymų sparta, nei saugumo įvertinimų prieštaringumas. Didžiausią iššūkį kėlė į vakarus nuo Bagdado esanti Anbaro provincija, kur buvo įsikūrusi Faludža ir kiti sunkiai sutramdomi sunitų miestai. Šiaurės vakarų kryptimi Anbaro provinciją kirto Eufratas, nusidriekiantis iki Sirijos už 300 kilometrų į vakarus. Didžiuma Anbaro genčių gyveno devyniuose miestuose, išsidėsčiusiuose išilgai upės. Koalicijos laikinąją administraciją ir Irako civilinės administracijos tarnautojus Bagdade menkai domino nei didelių turtų, nei politinės įtakos neturintis Anbaras su dviem milijonais narčių sunitų. Su provincija, tikra indėnų teritorija, geriausia tegu tvarkosi Amerikos kariuomenė.

Nepaisydamas akivaizdaus sukilimo Anbaro provincijoje, generolas Sančesas padėtį metų pradžioje įvertino optimistiškai.

– Anbaro provincijoje pasiekėmę reikšmingos pažangos, – pareiškė jis.– Irakiečiai pavargo nuo smurto ir bendradarbiauja. Jie nori normaliai gyventi.

Vyresni Pentagono pareigūnai dėl bendradarbiavimo nebuvo tokie tikri, o Volfovicas nusiplūkė, iš tolo derėdamasis dėl biudžeto smulkmenų. Gynybos sekretoriaus pavaduotojas ir generalinio štabo generolas leitenantas neturėtų, kaip nekart nutiko, siuntinėti telegramų Koalicijos laikinajai administracijai, kaulydami pinigų sunkvežimiams ar kulkosvaidžiams nacionalinei gvardijai nupirkti.

Ramsfeldas ir Volfovicas nusprendė iš šono įvertinti padėtį per Centrinės vadovybės liniją. Sausio viduryje į Bagdadą su įvertinimo komanda atvyko generolas majoras Karlas Eikenberis (Karl Eikenberry), sausumos kariuomenės karininkas, garsėjantis intelektiniu kruopštumu. Jis ir jo komanda išklausė Koalicijos laikinosios administracijos ir Jungtinių vykdymo pajėgų štabus, besidarbuojančius neskoningų rūmų jovale Bagdado gerai saugomoje Žaliojoje zonoje. Kasdien tūkstančiai amerikiečių išlįsdavo iš savo mažyčių oro vėsintuvais aprūpintų treilerių, išsirikiuodavo pusryčių savitarnos užkandinės stiliumi, paskui nuslinkdavo į savo fanerines kabinas ir dvylikos valandų darbo dieną praleisdavo priešais kompiuterių ekranus. Dauguma niekada nedrįsdavo iškelti kojos iš šešiasdešimties akrų ploto aptvertos teritorijos, nuo trijų iki šešių mėnesių trunkančią pamainą praleisdami lygiai tokie pat saugūs ir izoliuoti, kokie būtų bet kuriame Jungtinių Valstijų kalėjime.

Įvertinimo komandos nariai aplankė aštuoniolika amerikiečių batalionų. Batalionų vadai reiškė nepasitenkinimą Irako saugumo pajėgų rengimo sparta ir kryptimi. Išskyrus britus pietuose, Basroje, visiems kėlė nerimą, kad sukilimas augo daug sparčiau negu Irako saugumo pajėgos.

Tuo pat metu Koalicijos laikinoji administracija formavo armiją, kuriai Irake buvo numatytas labai nežymus vaidmuo. Turint prieš akis kariškių siautėjimus Sadamo režimo metais, armija nebuvo galima pasitikėti. Anot Koalicijos laikinosios administracijos strategijos, už dvejų–penkerių metų stosiąs taikos laikas, kai vidinį stabilumą garantuos Irako policija. Tą santykinio normalumo būklę turėjo atkurti Jungtinės vykdymo pajėgos. Tada amerikiečiai pasitrauktų į kareivines, o juos pakeistų Irako saugumo pajėgos.

Irako armija turėjo būti dislokuota daugiausiai šiaurėje ir rytuose palei sieną su Iranu. Ambasadorius Bremeris parengė ir pateikė Kongresui biudžetą, kuriame 2 mlrd. dolerių buvo skirta naujajai Irako armijai, ginsiančiai šalies sienas, ir 75 mln. – dolerių nacionalinei gvardijai, palaikysiančiai policiją šalies viduje. Išlaidos vienam Irako kareiviui, saugosiančiam sienas, sudarė 50 tūkst. dolerių, vienam nacionaliniam gvardiečiui sukilėliams triuškinti – 3400 dolerių.

Toks darbo pasidalijimas ir tokie ištekliai planuotojams Pentagone pasirodė neprotingi.

– Netikusi armijos paskirtis, – įvardijo sekretorius Volfovicas.

Centrinės vadovybės planuotojai studijos autoriams buvo pareiškę, jog „mes netrokštame panaudoti Irako armijos šalies viduje". Eikenberio studijoje prieita priešingos išvados: „Negalime sau leisti tokios prabangos ir Irako armijos neįtraukti į pastangas sutriuškinti sukilimą." Kovos su sukilimu pagrindinis elementas esąs ne puolamosios operacijos, bet „irakiečių rengimas".

Studijoje rekomenduota biudžeto ir politikos klausimus, susijusius su Irako armija ir policija, iš Koalicijos laikinosios administracijos perduoti Centrinei vadovybei. Armijos rengimas jau buvo atitekęs Centrinės vadovybės žinion, todėl atrodė prasminga įvairias saugumo funkcijas sutelkti vienose rankose. Eikenberio studijoje reikalauta vieningo vadovavimo, Koalicijos laikinosios administracijos turimą galią formuoti biudžetą sujungiant su Centrinės vadovybės operatyvine atsakomybe. Sulaukęs karšto Koalicijos laikinosios administracijos, nesutinkančios ardyti egzistuojančių programų, atkirčio, Ramsfeldas pasiekė susitarimą: Irako armija pereina Centrinės vadovybės žinion, o Koalicijos laikinoji administracija toliau kontroliuoja policiją.

Irako policiją Faludžoje ir kitur toliau kamavo parengimo stygius ir seni banditiški įpročiai. Koalicijos laikinoji administracija norėjo pasitelkti patarėjų iš Europos, kaip anksčiau Bosnijoje, tačiau pasisiūlė vos keli, o į Faludžą – nė vienas. Visas keturiasdešimt devynias policijos nuovadas savo operacijų zonoje 82-oji divizija laikė neveiksmingomis. Koalicijos laikinoji administracija parūpino 92 policijos automobilius iš 318, kurių prašė 82-oji divizija, 274 radijo aparatus (prašyta 1445), 60 pistoletų ir surengė trijų savaičių kursus tūkstančiui pareigūnų.

Mėnuo po mėnesio gen. Svenakas kaulijo iš Koalicijos laikinosios administracijos ekipuotės. Jis manė, kad prašymus patenkinti trukdė „biurokratai", kurie Irake praleidę vos kelis mėnesius išvykdavo nespėję išpildyti pažadų.

– Į mano kritines pastabas niekas nekreipdavo dėmesio, – pasakė jis.

82-oji divizija skundėsi, kad Koalicijos laikinoji administracija griežtai kontroliavo iš Bagdado, bet savo pažadų nevykdė. Kaltinimai rodė komunikacijos tarp Koalicijos laikinosios administracijos ir Jungtinių vykdymo pajėgų stygių, tačiau kaltinant neatsižvelgta į Koalicijos laikinąją administraciją varžiusių taisyklių tankumyną. Lėšas Irako pajėgoms Kongresas susiejo su ištisu apribojimų labirintu, būdingu taikos metui. Kai kurie Kongreso nariai ragino Koalicijos laikinąją administraciją greičiau judintis, o kiti Bremerį kritikavo dėl skubotų sprendimų, kurie, regis, baigdavosi pinigų iššvaistymu. Daugelis Koalicijos laikinojoje administracijoje teisindamiesi nurodydavo į krūvas Kongreso apribojimų perkant, dėl kurių išlaidų srautas sumenkdavo iki lašnojimo.

– Kiekvienas didesnis projektas turėdavo keliauti į Vašingtoną biudžetui peržiūrėti, paskui į Kongresą tvirtinti, – sakė generolas leitenantas Džefris

Ousteris (Jeffrey Oster), Koalicijos laikinosios administracijos štabo vadovas. – Dėl bet kurio didesnio negu dviejų procentų pokyčio tarp dešimčių programų vėl prireikdavo Kongreso komitetų patvirtinimo. Kongreso procedūra leisti panaudoti pinigus buvo tikra raizgalynė.

Užuot samdžius vietinius siuvėjus irakiečių uniformoms siūti, privalu būdavo rengti konkursus Amerikos rinkoje, todėl viskas užtrukdavo mėnesius. Norint nupirkti transporto priemones Irako policijai, reikėdavo duoti skelbimus ir atrinkti geriausius pasiūlymus Jungtinėse Valstijose, nors būtų užtekę penkių valandų kelionės automobiliu iki Jordanijos, kur sunkvežimius galėjai įsigyti už menką išlaidų dalį (kelių batalionų vadai tylomis taip ir padarė).

Pačioje administracijoje dėl lėto lėšų panaudojimo kilo trinčių ir apkalbų. Valstybės sekretoriaus pavaduotojas Ričardas Armiteidžas (Richard Armitage) tiesiai kaltino Koalicijos laikinąją administraciją nenaudojant patvirtintų lėšų.

– Skundų dėl Kongreso apribojimų naudojant [Irakui skirtas] lėšas sulaukiame nedaug, – pareiškė jis vienam Kongreso komitetui. – Koalicijos laikinoji administracija elgiasi atsargiau negu turėtų.

Bremeris būtų sulaukęs kritikos ir sparčiai leisdamas pinigus, ir to nedarydamas.

Irako pavojingiausio miesto priešakinėse linijose plk. ltn. Drinkvaino nedomino aukštų sluoksnių problemos, ką apkaltinti ar kaip paskirstyti milijardus dolerių. Rūpesčių jam kėlė ekipuotės policijai stygius, kasdieniai išpuoliai prieš jo karius ir tai, kaip išsiaiškinti, kurie miesto vadovai slapčia rėmė sukilėlius.

2004-uosius Drinkvainas pradėjo išvien su specialiosiomis pajėgomis apieškodamas turgų greta Bruklino tilto vakariniame miesto pakraštyje, teritoriją, kurioje policija atsisakydavo patruliuoti. Turgų sudarė šimtai vienaaukščių parduotuvėlių, viena šalia kitos susigrūdusių seniausiosios miesto dalies, vadinamos Džolanu, siaurų gatvelių labirinte. Sukilėliai girdavosi, kad Džolanas – nepažeidžiamas; gatvių raizgalynėje šimtais atkampių gatvelių galėjai pasprukti ir, apsukęs ratą, vėl užgriūti įsibrovusias amerikiečių pajėgas.

Specialiųjų pajėgų vadovybė pasiūlė Drinkvainui netradicinį sprendimą, kuriam šis entuziastingai pritarė. Sausio 2-osios rytą turgus knibždėjo žmonių ir automobilių. Dūmai iš automobilių netvarkingų išmetamųjų vamzdžių temdė Bruklino tiltą už dviejų šimtų metrų į vakarus. Drinkvainas greitam reidui pakėlė dvi kuopas. Du *Delta* kareiviai turguje žymėjo parduotuvėles, į kurias reikėtų nusitaikyti. Nė vienas iš šimtų irakiečių, vaikščiojančių

prisigrūdusiomis šoninėmis gatvėmis, nekreipė dėmesio į išprotėjusį vyrą purvina dišdaša, kėblinantį iš parduotuvės į parduotuvę, spoksantį į pardavimui išdėliotus ginklus ir kažką murmantį sau po nosimi.

Turgaus pakraštyje, eidamas aplink duonos sunkvežimį, vyras suklupo. Piktai trinktelėjo kumščiu į įlenktą užpakalinį buferį, galinės durys staiga atsidarė, kažkieno rankos įtraukė jį vidun, ir durys vėl užsitrenkė. *Delta* kareivis po minutės su palengvėjimu atsikvėpė. Jei koks nors prekiautojas ginklais būtų turguje užkalbinęs, jo elementari arabų kalba būtų jį išdavusi. Jei jo partneris, laisvai kalbantis arabiškai, nepadėtų taikiai išsisukti iš padėties, Drinkvainas, šaudymui prasidėjus, būtų priverstas galvotrūkčiais skubėti į pagalbą. Ar būtų atvykęs laiku, jau kitas klausimas.

Saugiai tūnodamas sunkvežimyje, *Delta* operatyvininkas skubiai brūkštelėjo schemą, parodydamas parašiutininkams jų pagrindinius taikinius. Po kelių minučių kuopa parašiutininkų iššoko iš savo slėptuvių, o *Bradley* kovos mašinos riaumodamos atskubėjo formuoti kordono. Vedami specialiųjų pajėgų vedlių, parašiutininkai, skubėdami iš gatvelės į gatvelę, suėmė penkiolika irakiečių ir paėmė septyniolika savadarbių sprogstamųjų užtaisų. Įsibrovę į galines patalpas, surado tiek sprogmenų ir ginklų, kad turėjo iškviesti keturis savivarčius sunkvežimius jiems visiems išgabenti. Parašiutininkai pasitraukė sukilėliams nespėjus surengti kontratakos.

Nors ir sėkmingas, reidas didesnio poveikio nepadarė. Po kelių dienų sukilėliai Faludžoje nužudė du Prancūzijos piliečius. Jie dirbo vienai Jungtinių Valstijų bendrovei ir greitam remontui buvo stabtelėję už miesto 6-ojoje magistralėje, judrioje transporto arterijoje. Iš pravažiuojančio automobilio į abu vyrus pasipylė šūviai. Nuo tada protingi vakariečiai netoli Faludžos nedidelėmis grupelėmis nebekeliaudavo.

Skristi arti miesto irgi buvo nesaugu. Sausio 8-ąją, vykdydamas medicininės evakuacijos užduotį, išilgai Eufrato į pietus nuo Faludžos skrido *Blackhawk* sraigtasparnis su penkiais dideliais raudonais kryžiais ant fiuzeliažo. Sraigtasparnį numušė raketa „žemė–oras“. Žuvo devyni kareiviai, o mieste ir jo apylinkėse gyvybės netekusių amerikiečių skaičius išaugo iki trisdešimt septynių. Tai buvo antras numuštas sraigtasparnis per savaitę. Iš šešių sraigtasparnių, numuštų nuo tada, kai buvo užimtas Bagdadas, keturi prarasti Faludžos zonoje.

Informatoriai pranešė, kad į žemdirbystės rajoną, plytintį į pietus nuo miesto, „žemė–oras“ raketų komandą nusiuntė Chamis Sirhanas. Generolas majoras Sadamo režimo metais, Sirhanas buvo aukščiausio rango sukilėlis Faludžos teritorijoje. Prieš suimamas šeichas Barakatas skirstydavo pinigus iš Sirhano.

Drinkvainas susiruošė surasti Sirhaną, dirbamos žemės plotus apsupdamas dviem kuopomis ir apieškodamas namą po namo. „Žemė–oras" raketų komanda pranyko, kai kas sakė, jog grįžo į Siriją. Tačiau Sirhanas suklydo pasilikdamas mieste. Viena moteris prisipažino pažįstanti jo pusbrolį, o pusbrolis nurodė adresą. Sausio 11-ąją, trečią valandą ryto, namas buvo apsuptas ir Sirhanas sučiuptas be pasipriešinimo. Jis buvo aštuntas buvęs aukštas karininkas, pagautas per šešias savaites.

– Mums prireikė penkių mėnesių išsiaiškinti, – papasakojo Dadinas. – Bet pagaliau išrutuliojome metodą. Specialiųjų pajėgų ir žvalgybos vyrukai sudėliojo miesto įtakingųjų asmenų mozaiką. Daugelis turėjo didelius namus ir didelius ego. Jie nemėgo gyventi atkampiose vietose. Anksčiau ar vėliau kelioms dienoms grįždavo namo. Kai kada naktimis apieškodavome jų namus net nepažadindami vaikų. Išmokome veikti taip tyliai. Daug kartų nieko neaptikdavome, bet vis sugrįždavome.

Manydamas, jog įsibėgėjo, Drinkvainas suformavo Faludžos laikinosios administracijos tarybą (FLAT), apimančią šeichus, verslo vadovus ir imamus. Iš pogrindžio išlindęs Džanabis pareikalavo vienos iš imamams rezervuotų vietų. Naujos pradžios vardan Drinkvainas atidėjo į šalį savo įtarimus. Generolui Sirhanui atsidūrus už grotų, jis pakvietė FLAT imtis atsakomybės ir dirbti išvien su vienuolika Faludžos ryšio komandų, paskirtų iš jo bataliono. „Pateikite savo prašymus, – ragino Drinkvainas, – ir mes pamėginsime juos patenkinti."

Sausio viduryje FLAT susirinkimas, regis, praėjo gerai. Pasipylė galybė skundų dėl amerikiečių elgesio ir pažadėtų, bet nesudarytų rangos sutarčių, tačiau grasinimų smurtauti nepasitaikė. Drinkvainas pastebėjo, kad Džanabis nepratarė nė žodžio. Susirinkimas pasibaigė tarybos pirmininko rinkimais ir sprendimu kitą susirinkimą surengti ateinantį mėnesį.

Po dviejų dienų prie Administracijos centre įsikūrusios merijos susirinko minia protestuoti prieš tarybos išrinkimą. Iškvietus parašiutininkus, kad išvaikytų protestuotojus, kilo riaušės ir žuvo du irakiečiai.

– Smagu būti geram, – pasakė Drinkvainas. – Bet mes supratome: jei blogiesiems vyrukams nusileisi nors akimirką, jie bemat čiups tau tiesiai už gerklės.

Drinkvainas pamėgino imtis politinio įtikinėjimo ir municipalinių problemų sprendimo, bet galiausiai grįžo prie šiurkščios karinės jėgos. Kovos linijos buvo aiškios: amerikiečiai prieš sukilėlius.

Sukilėlių sudėtis ir vadovybė kito. Susilpnėjus buvusio režimo elementams, Drinkvainas sulaukė įspėjimų, kad į Džolaną smelkiasi užsienio kovotojai, įskaitant pagarsėjusį teroristą Abu Musabą al Zarkavį (Abu Musab al Zarqawi). Sausį iš Faludžos Zarkavis pasiuntė Osamai bin Ladenui laišką prašydamas pagalbos partizaniniam karui tęsti. Per naktinį reidą viename

daugiabutyje, kurio sienos avies krauju buvo išrašinėtos bin Ladeną remiančiais šūkiais, amerikiečiai suėmė du egiptiečius. Kaimynai vienam reporteriui pasakė, kad užsienio kovotojai grasina Vakarų muzikos klausantiems žmonėms, madingas šukuosenas darančioms ir pernelyg atvirus drabužius dėvinčioms moterims ir net pardavinėjantiems medieną statybininkams, dirbantiems amerikiečiams.

– Faludžą kontroliuoja dvi jėgos – amerikiečiai ir mudžahedai, – pripažino vienas faludžietis po reido. – Jei bendradarbiaujame su mudžahedais, sulaukiame reidų, jei su amerikiečiais – mus nužudo.

Kai kurios sukilėlių grupės darėsi vis drąsesnės, net dienos metu iš Rytų Manheteno paleisdavo RPG granatų į „bredlius", stovinčius prie dobilo lapo pavidalo sankryžos. Daugiau savadarbių sprogstamųjų užtaisų pradėta aptikti mieste negu užmiesčio magistralių pakelėse.

– Girdėjome, kad islamistai ėmė šaipytis iš Sadamo vyrukų, esą seni armijos vaikinai per skysti, kad susiimtų su amerikiečiais, – paaiškino Dadinas. – Pastebėjome, jog taktika pakito.

Vienas „bredlis", važiuodamas pro pradinę mokyklą, lankomą FLAT narių dukterų, pateko į apšaudymą. Sukilėliai išbėgdavo iš už mokyklos pastato, paleisdavo kelias papliūpas ir vėl nerdavo atgal. Kareiviai neatsišaudė. Kitą dieną Drinkvainas liepė dviejų kuopų jėgomis apieškoti rytinius miesto pakraščius pradedant nuo dobilo lapo pavidalo sankryžos. Nepraėjus nė dvidešimčiai minučių, už kilometro į vakarus palei 10-ąją magistralę virš Mėlynosios mečetės, kur pamokslaudavo Džanabis, pakilo balta signalinė raketa. Akimoju iš skersgatvių išlėkė pikapai, apšaudė parašiutininkus ir vėl metėsi į priedangą. Parašiutininkams skverbiantis toliau, sukilėliai pasitraukė gilyn į miestą. Drinkvainas, suprasdamas, kad eskaluodamas susikirtimą su karštais jaunuoliais, nieko nelaimės, atsisakė sekti įkandin.

Tokie atsitiktiniai susirėmimai Faludžoje buvo nuolatiniai. Nuo rugpjūčio jo kareiviai dalyvavo 262 susišaudymuose ir 61 kartą buvo apšaudyti iš granatsvaidžių ar minosvaidžių. Be to, buvo susprogdinta ar nukenksminta 270 savadarbių sprogstamųjų užtaisų, sulaukta aštuonių rimtų atakų prieš sraigtasparnius. Tokio smurto akivaizdoje Drinkvainas ir jo brigados vadas plk. Smitas pirmenybę teikė ne dieninių apieškų plačiam kalavijui, bet naktinių reidų skalpeliui.

– Priešas [Faludžoje] yra kaip vėžys, – apibūdino Drinkvainas. – Jis augo trisdešimt penkerius metus. Kai kas nors serga vėžiu, auglį reikia imti ir išpjauti. Jei nekreipsi dėmesio, jis tik didės, negana to, ataugti gali dar stipresnis.

Opozicija atsakė tais pačiais jausmais, pasitelkdama tokią pačią analogiją.

– Okupacija yra lyg vėžys, – pareiškė Nadhimas Chalilas, dvidešimt penkerių metų sunitų dvasininkas, įtariamas išpuolių rengimu. – Jį būtina pašalinti.

Sausiui baigiantis, Drinkvainas manė, kad miesto vyresnieji ima stelbti sunitų dvasininkų šaižius balsus. Pamokslininkai, kaip antai Džanabis, tarybos susirinkimuose nebeprabildavo. Jie atrodė nepatenkinti, kad gerėjanti ekonominė padėtis sumenkins jų įtaką.

– Išpjovus vėžį, reikia atjauninti kūną, – aiškino Drinkvainas, plėtodamas savo palyginimą apie vėžį. – Išpjausime buvusio režimo elementus. Tada kūnas turi sugyti. Faludžai reikia sveikos ekonomikos ir ateities vilties.

Jo akimis, miesto vyresnieji amžinai baiminosi politinės ir ekonominės atskirties, paranojiškai kratėsi permainų ir pasaulio, nes tai jiems niekada neatnešdavo nieko gera. Dėl provincialios tarmės, kaimiškos gyvensenos ir nepaprastai paplitusio neraštingumo Bagdado vidurinioji klasė juos nuolat pašiepdavo. Judri užmiesčio aštuonių juostų autostrada tarp Bagdado ir Jordano jų prekybinį verslą sugriovė. Jų pramonė, visiškai subsidijuota Sadamo karinės mašinos, žlugo. Išskyrus žemdirbystę, žmonių grobimą ir sunkvežimių vairavimą, pajamų šaltiniai mieste išseko. Pagrindiniai verslininkai nebeturėjo veikiančių verslų.

Kiekviena Irako šeima maisto ir elektros, jei jų būdavo, gaudavo nemokamai. Toks natūrinis ūkis ir pinigų stygius Amerikos kariškiams pakišo mintį, jog geriausia priemonė kovai su sukilimu būsią kurti darbo vietas.

Plk. Smitas dažnai vykdavo į Bagdadą su sąrašu brigados poreikių, toli pranokstančių gaunamus išteklius. Faludžai reikėdavo 200 tūkst. dolerių per mėnesį. Vien kanalizacijos ir vandens valymo sistemos remonto darbai kainuos 20 mln. dolerių. Neveikė trisdešimt pramonės įmonių, galinčių įdarbinti dešimtis tūkstančių darbininkų; joms atnaujinti prireiks 25 mln. dolerių.

– Bagdadas pasilaikė sau per daug, – prikišo Smitas.

Bagdadas buvo Irako politinė, ekonominė ir kultūrinė sostinė. Ten įsikūrė Koalicijos laikinoji administracija ir Jungtinės vykdymo pajėgos. Būtent Bagdadas turėjo parodyti, kad žengiama stabilumo ir ekonominio augimo linkme. Kitas Koalicijos laikinosios administracijos prioritetas buvo politiniai šiitų lūkesčiai. Paskui dėmesio prašėsi nerimstantys kurdai Kirkuke ir tokių gyvenamųjų centrų kaip Mosulas ir Basra poreikiai.

Nors Faludžoje smurtauta labiausiai, politikos požiūriu ji buvo užkampio problema.

5.

VALENTINO DIENOS SKERDYNĖS

Vasarį į Faludžą atkako du Irako nacionalinės gvardijos batalionai, o vasario 12-ąją vieną iš batalionų Administracijos centre aplankė gen. Abizaidas. Jo nuomone, atėjo laikas amerikiečiams paleisti iš rankų valdymo svirtis ir leisti irakiečiams padėti sau patiems.

– Tai jų šalis, – pasakė Abizaidas. – Tai jų ateitis.

Irakiečių bataliono vadas pulkininkas leitenantas Novaras (Nowar) išdidžiai informavo apie padėtį. Abizaidui kai ko paklausus, Novaras pradėjo savo atsakymą žodžiais:

– Na, visi žinome, kad Faludža sunkus miestas.

Jam vos spėjus tai ištarti, kieme sprogo dvi RPG granatos.

– Argi ne tiesa? – paklausė Novaras.

Abizaido plano pasivaikščioti po miesto centrą, kaip ankstesnę vasarą yra darę amerikiečių reporteriai, mirksniu atsisakyta.

82-osios divizijos karininkai liko nepatenkinti, kad Faludžoje šauta į keturių žvaigždučių generolą. Policija primygtinai tikino, jog tai pašaliečių ir nusikaltėlių darbas. Ji dėjosi nepastebinti plakatų, kuriuose kolaborantams grasinama mirtimi. Pasak policijos, joks sukilimas nevykstąs. Jei amerikiečiai laikytųsi nuošalyje, viskas būtų gerai. Vienam nacionalinės gvardijos batalionui įsikūrus mieste, Drinkvainas sutiko atitraukti savo karius iš visų stacionarių kontrolės postų. Policija garantavo įstengsianti palaikyti tvarką.

Po dviejų parų, Valentino dieną, Drinkvainą jo bataliono bazėje į rytus nuo Faludžos pasiekė pranešimai apie smarkų susišaudymą miesto centre. Dvi dešimtys sukilėlių, kai kurie nacionalinės gvardijos ir policijos uniformomis, užpuolė pagrindinę policijos nuovadą. Šaukdami „Dievas yra didis" ir „Nėra kito Dievo, išskyrus Alachą", jie taip pat šturmavo kompleksą, kuriame buvo įsikūręs nacionalinės gvardijos batalionas. Kautynėms niekaip neatlėgstant ir po pusvalandžio, plk. Smitas ir plk. ltn. Drinkvainas, nors ir neprašomi padėti, nutarė pasiųsti šarvuotą koloną.

Šarvuočiams dar nepajudėjus, pustuzinio pikapų priešakyje į bazę įriedėjo pulkininkas leitenantas Suleimanas al Maravis (Suleiman al Marawi). Suleimanas, neaukštas vyras tankiais juodais ūsais, atsakė už nacionalinės gvardijos batalioną, dislokuotą vakariniame pusiasalyje anapus Bruklino tilto. Batalionas buvo surinktas prieš savaitę ir neapmokytas – jį sudarė keturi šimtai buvusių kareivių ir darbo neturinčių jaunuolių, suviliotų pažado, kad

82-oji divizija surengs trijų savaičių apmokymus, aprūpins AK bei uniformomis ir mokės po 200 dolerių per mėnesį. Dabar Suleimanas, iškviestas Smito ir Drinkvaino, įpuolė į amerikiečių bazę, lydimas kelių dešimčių susijaudinusių, šviežiaveidžių jaunų vyrų.

Drinkvainas buvo sutikęs Suleimaną tik kelis kartus. Suleimanas baigė vidurinę mokyklą Faludžoje, paskui, prieš priimamas į karo akademiją, persikėlė į kitą miestą. Įstojo į Baato partiją, tarnavo Respublikos gvardijoje, prieš invaziją rengė sukilėlius fedajinus. Atsisakė kalbėti angliškai. Miesto vyresniųjų sąraše jis buvo trečias kandidatas vadovauti pajėgoms, turinčioms teisę įkelti koją į miestą, mat buvo pašalietis, garsėjo kietakaktiškumu ir sunkiai suvaldomu charakteriu. Suleimanas pareiškė Drinkvainui, kad amerikiečiai neturėtų kištis į kautynes. Puldami savo šarvuotosiomis pajėgomis, nužudytų daug nekaltų žmonių. Pareikalavo granatų, nešiojamų radijo aparatų ir šaudmenų operacijai.

Smitas pasiteiravo, kur Novaras. Suleimanas atkirto, kad dingo. Laukti pagalbos iš policijos viršininko Abudo (Abood) irgi neverta. Suleimanas nekantriai mostelėjo ranka.

– Aš turiu ginti, – pasakė jis Smitui, – ne Jūs.

Jam ir jo savanoriams reikėjo karinės ekipuotės, ne klausimų. Drinkvainas neprieštaravo, ir parašiutininkai prikrovė pikapus šaudmenų. Tada Suleimanas su savo nedideliu konvojumi nuriedėjo į miestą.

Mūšis geso, ir po valandos Suleimano vyrai jau sijojo sudaužytos policijos nuovados nuolaužas. Sukilėliai išlaisvino septyniasdešimt penkis suimtuosius ir nukovė dvidešimt tris policininkus. Užpuolikų žuvo ar pateko į nelaisvę daugių daugiausia aštuoni.

Suleimanui pakvietus atvykti, Drinkvainas atkako su kuopa, susodinta į „bredlius". Jo medikams ištraukus trylika skeveldrų iš vieno sukilėlio, apdujęs partizanas išpoškino savo vadų, iš kurių keli buvo nugabenti į ligoninę, vardus.

Drinkvainas ir Suleimanas nuvyko į ligoninę, kur direktorius Rafis Ajeisavas (Rafi Aieisaw), nepaisydamas kraujo pėdsakų pagrindiniame koridoriuje, atsisakė leisti jiems pamatyti negyvus ar sužeistus sukilėlius. Nusileido tik tada, kai Suleimanas pagrasino jį nudėti. Du negyvėlius Suleimanas identifikavo kaip brolius iš nedidelės Luhaibi genties, įsikūrusios rytinėje Faludžoje. Armijoje vienas tarnavo leitenantu, kitas – kapitonu. Abu priklausė fundamentalistų grupei, mieste besidarbuojančiai kartu su Zarkaviu.

Drinkvainas ir Suleimanas nuskubėjo į grupelės būstinę, apleistą, apdaužytą pastatą, tarnavusį ir kaip mečetė neseniai atvykusiam, Džanabio remiamam imamui. Pasak Suleimano, Džanabis, kurio niekur nebuvo įmanoma aptikti, didžiąją savo gyvenimo dalį verslininkavo ir pamokslauti ėmėsi kaip pelningo pašalinio verslo. Parašiutininkai apieškojo keturias nedideles „mečetes", – apskurusius, neužbaigtus pastatus, – Džanabio įsteigtas tame pačiame rajone. Visose surasta ginklų ir sprogmenų.

Kitą dieną Drinkvainas atleido policijos viršininką, atsisakiusį vilkėti uniformą. Plk. ltn. Novaras, neišdrįsęs stoti į kovą, atsistatydino kaip netekęs garbės. Daug kas iš policijos ir miesto hierarchijos žinojo apie artėjančią ataką ir tą dieną pasišalino iš miesto. Meras Raadas Huseinas Abedas atakos metu paslaptingai pradingo, o kitą dieną nenoriai atsakinėjo į klausimus. Apkaltintas sąmokslu ir informacijos slėpimu, buvo suimtas. Raadas teisinosi, jog apie galimą ataką girdėjo daugybė žmonių. Jo priešai paspendė jam spąstus, kad perimtų rangos sutartis su amerikiečiais. Jis siūlė paskambinti 3-iajai pėstininkų divizijai į Teksasą; jos vadai už jį laiduosią. Maldavimai nepadėjo, jis buvo išsiųstas į kalėjimą.

Kitą vakarą, nepaisydami sukilėlių grasinimų, tūkstantis gyventojų atėjo rinkti atstovų į Anbaro provincijos tarybą. Jausdamiesi saugūs Administracijos centre, šeichai pasmerkė žudynes ir pagrasino gentiniu kerštu. Per ankstesnius išpuolius sukilėliai žudė vertėjus ir rangovus, renkančius šiukšles 82-osios divizijos bazėje. Šįsyk pirmąkart buvo užpulti miestiečiai, atsisakę bendradarbiauti su amerikiečiais.

Drinkvainas vylėsi, jog šeichai keršys. Tačiau po kelių dienų padarė išvadą, kad tik pamurmės ir pažaibuos, bet ginklų į rankas neims. Šeichai buvo įgąsdinti. Tradicinė gentinio keršto sistema mieste nieko nebegynė. Amerikiečių motorizuotiems patruliams kasdien dundant pro mečetes ir per priemiesčius, maištas suleido gilesnes šaknis.

Gen. Abizaidas laikėsi principo, kad „amerikiečiams reikia paleisti iš rankų valdymo svirtis", tačiau jei taip nutiktų Faludžoje, valdymą perimtų sukilėliai. Brigados generolas Kimitas (Kimmit), operacijų direktoriaus pavaduotojas Jungtinių vykdymo pajėgų būstinėje Bagdade, paprašytas pakomentuoti kautynes prie policijos nuovados, tai pripažino.

– Faktas, kad tokios vietovės kaip Faludža savivaldai dar nesubrendusios, – pasakė jis.

Džihadistai ir buvę kareiviai veikdami išvien prižudė policininkų, su kuriais kartu augo, valgė ir meldėsi. Faludžoje nebepakako būti vietiniu ir užsiiminėti savais reikalais vengiant ryšių su amerikiečiais.

Dvidešimt trys žuvusieji buvo didžiausias nukautųjų rankiniais šaunamaisiais ginklais skaičius per visus susišaudymus Irako kare. Antpuolio mastas ir tai, kaip energingai kaimynai žudė kaimynus, atskleidė karinio pasipriešinimo gelmę, kokios 82-oji divizija anksčiau nepatyrė. Kultūrinė klanų sistema skatino paklusnumą keliems svarbiausiems vyrams; išpuolis parodė, kad kyla nauja svarbiausiųjų grupė. Faludža peršoko į naują karo stadiją.

Reaguojant į policijos skerdynes, dėmesys, užuot pasistengus įvertinti įvykio reikšmę, nukrypo į išdavikų areštus ir paiešką. 82-osios divizijos bazinėje stovykloje CŽV teturėjo kelis agentus, žvalgybos tarnyba neveikė nė irakiečių administracijoje. Vykdymo pajėgos 6-26 nebuvo pasižymėjusios

Džanabio kaip asmens, kuriam skirtinas ypatingas dėmesys, o dvi fundamentalistų grupelės, įtariamos prisidėjusios prie antpuolio, susidomėjimo anksčiau nesukėlė.

Valentino dienos skerdynės, ženklinusios pervartą, nepakankamai įvertintos todėl, kad amerikiečių pajėgos išgyveno pereinamąjį laikotarpį. Drinkvaino batalionas ruošėsi pasitraukti iš Faludžos ir grįžti į Valstijas, palikdamas miestą abejotinai baigčiai.

Policijos nuovados sugriovimas Faludžą kelioms dienoms iškėlė į pirmutinius Jungtinių Valstijų laikraščių puslapius. Tačiau negerą miesto garsą netrukus nustelbė masiniai automobilių sprogdinimai visame Irake. Kovo 3-iąją per religinę šventę Karbaloje į gabalus išlakstė 143 šiitai. Čia tikriausiai pasidarbavo Zarkavis, mėgindamas išprovokuoti pilietinį karą tarp sunitų ir šiitų. Kitą savaitę, „Al Kaidos" (*Al-Qaida*) teroristams susprogdinus traukinį Ispanijoje, žuvo 192 žmonės. Po penkių dienų Ispanija išsirinko ministrą pirmininką, pažadėjusį iš Irako išvesti visus Ispanijos karius.

Nepaisydamas šių skaudžių incidentų, Drinkvainas matė tam tikrų viltingų ženklų. Gerai pasidarbavus žvalgybininkams, reidus lydėdavo sėkmė. Suleimanas pasirodė esąs ryžtingas vadovas, nebijantis savo kolegų baatistų. Per Valentino dienos skerdynes 1929 m. Čikagoje policininkais apsimetę gangsteriai sušaudė kitus septynis nusikaltėlius. Tada pasipiktinę piliečiai sukilo ir savo miestą susigrąžino. Drinkvainas puoselėjo viltį, kad šeichai rems Suleimaną, šių dienų Eliotą Nesą (Eliot Ness).

Vasario pabaigoje Faludžos laikinoji valdžios taryba susirinko paskirti naujo mero, vyro, tarnavusio šiame poste Sadamo režimo metais. Paskui šeichai kartu su meru puolė plūsti amerikiečius už vyrų, įtariamų dalyvavus skerdynėse, areštus. Kai kurie murmėjo, kad Suleimanas, apieškodamas negyvus kankinius ligoninėje, pažeidęs islamo teisę.

Drinkvaino batalionas artėjo prie septynis mėnesius trukusios pamainos Faludžoje pabaigos. Miesto vyresniesiems nerodant tvirto nugarkaulio, Drinkvainas, rengdamasis perduoti miestą parašiutininkus pakeisiantiems jūrų pėstininkams, peržiūrėjo ateities lūkesčius.

– Kai čia atvykome, nieko panašaus [ginkluoto pasipriešinimo] nebuvo, – pasakė jis kovo mėnesį vienam reporteriui. – Iš čia dar po šešių mėnesių išvyksiantys jūrų pėstininkai bus nuveikę daug daugiau. Bus sučiupę ir nudėję daugiau priešų. Bet vis dar liks daugybė, kurie ims ginklą į rankas ir puldinės.

Faludžos perdavimas jūrų pėstininkams tikrai nepriminė estafetės lazdelės perdavimo kitam bėgikui. Kiekviena divizija veikdavo savaip. Prieš metus

1-oji jūrų pėstininkų divizija, suklaidinusi priešą, prasiskynė kelią pro šešias Irako divizijas ir, ignoruodama įsakymus sulėtinti tempą, užgrobė rytinę Bagdado dalį keliomis savaitėmis anksčiau negu planuota. Jūrų pėstininkai, prieš grįždami į Valstijas, kelis mėnesius praleido atkūrinėdami municipalines tarnybas dešimtyje santykinai taikių šiitų miestų.

Kovo mėnesį ta pati jūrų pėstininkų komanda grįžo į Iraką. Sukaupęs nemažai patyrimo vesdamas 66 tūkst. jūrų pėstininkų iš Kuveito į Bagdadą 2003-iaisiais, generolas leitenantas Džeimsas T. Konvėjus vadovavo 1-osioms jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms, apimančioms aviacijos pulką, logistinę paramos grupę ir pėstininkų diviziją. 1-ajai jūrų pėstininkų divizijai, būdamas pavaldus Konvėjui, vadovavo gen. mjr. Metisas, garsėjęs drąsa ir pomėgiu nuolatos lankytis priešakinėse linijose, kad pajustų mūšio lauko ritmą. Lygiai kaip 82-oji, taip ir 1-oji jūrų pėstininkų divizija bus išbarstyta po visą 16 tūkst. kvadratinių metrų ploto Anbaro provinciją.

Parkakę atgal į Kemp Pendletoną, Konvėjus ir Metisas apsvarstė dvi veiksmų grįžus į Iraką alternatyvas. Vienoje iš jų akcentuotos puolamosios operacijos – apieškos ir reidai. Tokia prieitis galėjo būti sėkminga – taikinių netrūko – ir teigiamai atsilieptų kariams. Daugiau kaip 50 proc. iš divizijos 18 tūkst. jūrų pėstininkų dalyvavo žygyje į Bagdadą – kautynės jiems ne naujiena. Tačiau Anbaro provincijoje gyveno šimtai tūkstančių potencialių kandidatų į sukilėlius. Amerikiečiai vieni savo jėgomis sukilimo sutriuškinti neįstengtų.

Antra alternatyva, kurią jie ir pasirinko, akcentavo pagarbą gyventojams ir Irako kareivių rengimą. Pensijon išėję jūrų pėstininkai iš Jungtinių veiksmų būrio programos (*Combined Action Platoon*) Vietname buvo pakviesti į Pendletoną pasidalyti patirtimi, kaip kartu gyventi su vietiniais kariais. Šimtas trylikoje Vietnamo kaimų paskiri jūrų pėstininkų skyriai metus gyvendavo kartu su žemdirbiais mokydami juos kautis susirinkus į vietinius milicijos būrius. Programa pasirodė labai sėkminga, mėgstama ir kaimo gyventojų, ir amerikiečių karių.

Metisas pakvietė arabų kultūros žinovų skaityti paskaitas savo vadams. Tuo metu kareiviai mokėsi arabiškų posakių ir kaip išvengti įžeidimų. Privalomu skaitiniu tapo Jūrų pėstininkų korpuso kovos su vietinių gyventojų pasipriešinimu vadovėlis, kuriame aprašyta, kaip slopinti sukilimus. Pavyzdžiais pateiktos tokios legendinės asmenybės kaip Čestis Paleris (Chesty Puller) ir Smedlis Batleris (Smedley Butler), pagarsėję vietinių karių vadai tolimose *barrio*. Į dėžes greta kovinės mantos pakuoti futbolo kamuoliai, plastinės lėkštės ir pliušiniai meškiukai.

Žurnalistai skelbė istorijas apie amerikiečių kareivių, dislokuotų Ramadyje ir Faludžoje, šiurkštų elgesį – išspiriamas duris, „bredlių" į šalis išstumdomus automobilius, nuostatą „mes prieš juos".

– Priešas manipuliacijomis mėgins sukurstyti neapykantą visiems irakiečiams, – parašė Metisas savo kariams. – Neleiskite, kad priešas pasiektų tokią pergalę. Užduotį atliksime laikydamiesi griežtos drausmės, tvirtai tikėdami, išlikdami budrūs ir visada riteriškai elgdamiesi su nekaltais. Atminkite, prie mūsų šūkio „Geriausias draugas, blogiausias priešas" pridūriau: „Pirmiausia nedaryti žalos."

Metisas aiškino, kad jūrų pėstininkai, užuot išspyrę duris ir batu primynę vyro sprandą, į duris turėtų pasibelsti. Namai nebus nušluojami buldozeriais nė suiminėjami sukilėlių artimieji. Sulaukę šūvių, jūrų pėstininkai neatsakys papliūpomis. Metisas pabrėžė taiklumo reikšmę – vienas šūvis, vienas negyvėlis. Puoselėta viltis, kad santūresnis elgesys ir ugnies galios naudojimas laimės daugiau pakantos JAV kariams ir skatins priešiškumą ginkluotam pasipriešinimui. Anbaro provincijoje cirkuliavo arabiškų laikraščių pranešimai apie naują taktiką. Sukilėlių lapeliuose nauji kariai pravardžiuoti *awat*, cukringu, minkštu, trupančiu pyragu.

Valstijų spaudos straipsniuose daryta užuominų, kad jūrų pėstininkai netiesiogiai kritikuoja sausumos pajėgų taktiką. Tokius kaltinimus Konvėjus ir Metisas paneigė.

– Mes mokomės iš to, ką nuveikė sausumos pajėgos, – pareiškė Konvėjus. – Ugnimi būsime pranašesni tiek, kiek reikalaus situacija. Tačiau ugnį turime naudoti apgalvotai, kad neprisidarytume naujų priešų.

Nepaisant pastangų tai paneigti, sausumos pajėgų ir jūrų pėstininkų požiūriai skyrėsi. Jūrų pėstininkai vertėsi taupiais biudžetais, todėl turėjo mažiau ekipuotės, akcentavo taiklumą ir agresyvų vadovavimo nedideliems daliniams stilių. Kadangi nuolatos iš laivų laipindavosi į svetimas pakrantes, jie instinktyviai ieškodavo vietinių vadovų, su kuriais būtų galima susitarti dėl pagrindinių taisyklių. Jūrų pėstininkai ketino draugiškai sąveikauti su sunitais, lygiai kaip anksčiau elgėsi ir su šiitais.

Kiekvienas naujas dalinys tariasi galįs padaryti geriau negu ankstesnis. Daugelis išvykstančių parašiutininkų manė, kad jūrų pėstininkai per daug optimistiški, o jūrų pėstininkai parašiutininkus laikė per greitais šauti. Tačiau sunitai nebuvo šiitai, o Faludža – ne Karbala, kur prieš metus šiitų miesto taryba meru mėgino išrinkti jūrų pėstininkų bataliono vadą. 82-oji divizija patyrė, kad sunitai bičiuliautis nelinko. Parašiutininkai atlaikė sunkią pamainą, supami piktų žvilgsnių, sprogstamųjų užtaisų ir faludžiečių, kurie skundėsi apšaudomų amerikiečių padrika atsakomąja ugnimi, bet tylėjo sukilėliams žudant jų tėvynainius.

82-osios divizijos pamainai pasibaigus, divizijos vadas surengė spaudos konferenciją. Kitaip negu Drinkvaino kareiviai, jis manė, kad karas su sukilėliais iš esmės laimėtas. Jūrų pėstininkų, jo nuomone, lauks tik neintensyvus pasipriešinimas.

– Nemanau, kad dabar čia [Anbaro provincijoje] vyksta labai rimtas sukilimas, – pasakė gen. mjr. Svenakas reporteriams. – Taip yra todėl, kad sukilimo vadai, lėšos ir parama sukilimui pašalinti. Dabar mus užpuldinėja daugiau žemo lygmens individai, vis dar niurzgantys prieš koalicijos pajėgas.

Kovo mėnesį Anbaro provinciją paliko ir Koalicijos laikinosios administracijos aukštesnio rango diplomatas Keitas Mainsas (Keith Mines). Skirtingai negu generolo, jo baigiamasis pranešimas skambėjo aštriai.

„Saugumo pajėgų plėtra yra sunkiai paaiškinama nesėkmė, – rašė jis. – Per dešimtį mėnesių visoje Anbaro provincijoje neatsirado nė vieno tinkamai parengto ir aprūpinto Irako saugumo pareigūno. Į sąrašus įtraukta per 10 tūkst. policijos ir civilinės gynybos pareigūnų, tačiau visi apmokyti tik paviršutiniškai ir nė vienas neturi tinkamos ekipuotės."

Jo nuomone, provincija per didelė kontroliuoti vienai divizijai, nesvarbu, kokia ji būtų, – 82-oji ar jūrų pėstininkų. „Negana to, – rašė Mainsas, – nė vienas Irako policijos pareigūnas Anbaro provincijoje nėra išėjęs ilgesnių nei trijų savaičių apmokymų, o nacionalinės gvardijos daliniai absoliučiai neveiksmingi. Saugumas visiškai priklauso nuo Amerikos kareivių, tačiau jų buvimas kursto sunitų nacionalizmą."

Po septynių mėnesių mieste Drinkvainas irgi buvo santūrus. Per tą laiką žuvo ir buvo sužeisti devyniasdešimt keturi jo bataliono kariai. Valentino dienos skerdynėse jis įžvelgė suktos baatistų vadovybės ir religinių ekstremistų „pragmatines vedybas". Žmonės labiau klausė imamų negu šeichų, o jo sudarinėjamas radikalių dvasininkų sąrašas vis ilgėjo. Sąrašo pradžioje Drinkvainas įrašė Džanabį ir tris kitus, bet nė vieno iš jų nesugavo. Sukilėliai pradėjo žudyti savo kraštiečius miestiečius, tačiau šie atkirčio nedavė.

Jūrų pėstininkai tikėjosi galėsią darbuotis išvien su Irako kareiviais, tačiau Drinkvainas tesurado vieną drąsų vadovą – Suleimaną, bet tas laikėsi užsidaręs savo komplekse pusiasalyje. Drinkvainas abejojo, kad jūrų pėstininkai įstengs užkirsti kelią savadarbiams sprogstamiesiems užtaisams ir atsitiktiniams apšaudymams. Tą darbą atlikdavo sukilimo pėstininkai, o tokių Faludža galėjo prigaminti tūkstančius.

– Manau, jūrų pėstininkams patiks darbuotis Faludžoje, – pasakė jis. – Bet nosį jie susikruvins.

II DALIS

APGULA

NUO 2004 M. KOVO IKI GEGUŽĖS

6.

„JIEMS NEVALIA TAIP ELGTIS SU AMERIKIEČIAIS"

82-oji divizija Anbaro provinciją perdavė jūrų pėstininkams paskutinę 2004 m. kovo savaitę. Prieš tai vadai kelias dienas praleido drauge. Faludža atiteko 1-ojo jūrų pėstininkų pulko 2-ajam, arba 2/1, batalionui. Jam vadovavo pulkininkas leitenantas Gregas Olsonas (Gregg Olson), garsėjęs, kaip ir Drinkvainas, mąslumu ir analitiškumu.

Kovo 18-ąją Drinkvainas ir Olsonas nuvyko į Administracijos centrą susitikti su miesto vyresniaisiais. Karininkams kalbantis su šeichais, parašiutininkai ir jūrų pėstininkai ėjo sargybą ant stogo. Vidurdienį desantininkų vyresnysis seržantas Rodžeris Parkeris (Roger Parker) pasiuntė viršun šviežius karius pakeisti sargybinių.

Sargybai keičiantis, niekas neišgirdo garso *plank*, jį paprastai sukelia mina, išlėkdama iš minosvaidžio vamzdžio. Ši nukrito stogo viduryje, skeveldromis apipildama tuzino parašiutininkų ir jūrų pėstininkų nugaras bei kojas. Mina pirmąkart paleista iš greitosiomis pasirinktos vietos – nepaprasta sėkmė taip pataikyti iš pirmo karto.

Kapitonas Dagas Zembiecas (Doug Zembiec), vadovaujantis 2/1 bataliono *Echo* kuopai, kaip tik klūpojo ant stogo, kai išgirdo skardų *pokšt* ir atsigręžęs išvydo juodų dūmų bei dulkių debesį ir rėkiančius kareivius bei jūrų pėstininkus. Kieme vyresnysis seržantas Parkeris išgirdo šaukiant:

– Čia yra sužeistųjų!

Miesto pakraštyje laukusiai keturių mašinų evakuacijos komandai Parkeris per radiją nurodė nedelsiant atvykti. Jūrų pėstininkai ir kareiviai skubėjo laiptais aukštyn. Nepadarydamos žalos, perimetre sprogo dar keturios minos. Virš komplekso prašvilpė dvi RPG granatos, nusinešdamos dviejų šoninėje gatvėje stoviniavusių irakiečių gyvybes. Prabilo lengvieji šaunamieji ginklai, jų ugnis sparčiai stiprėjo. Atrodė, jog visi pliekė bet kur.

– Nutraukt ugnį! – sustaugė Zembiecas. – Nutraukt ugnį! Nė vieno sumauto šūvio, kol nepamatysite taikinio!

Susišaudymas liovėsi taip staiga, kaip ir prasidėjo, visi puolė padėti sužeistiesiems nusileisti laiptais. Parkeris rūpinosi, kad pagalba pirmiausia būtų teikiama sunkiausiai sužeistiems. Matė, kaip vyresnysis seržantas Dimitris Todeleskis (Dimitry Todelesky) nugabeno žemyn vieną parašiutininką, paskui vėl sugrįžo. Kai pasuko kopti trečiąsyk, jo kojos sulinko ir jis sunkiai atsisėdo.

– Pavargau, vyresnysis seržante, – tarė Todeleskis. – Jaučiuosi išsekęs.

Parkeris išvydo aplink vyresnįjį eilinį ant betono lašantį kraują.

– Tu nepavargęs, Todeleski, – pasakė Parkeris. – Pasilik čia ir leisk medikams tave sulopyti. Užtenkamai pasidarbavai šiandien.

Vienas sprogimas skeveldromis apipylė aštuoniolika parašiutininkų ir septyniolika jūrų pėstininkų. Niekas nežuvo, tačiau keturis kareivius prireikė evakuoti į Valstijas. Iš vieno kareivio ištraukta šimtas vienuolika skeveldrų. Parašiutininkams išvykstant, jūrų pėstininkai suformavo garbės sargybą. Drinkvaino parašiutininkams tas patiko.

– Padūkusi pirma diena, – nusistebėjo Zembiecas. – Turiu galvoje, kas čia per miestas, jei mėginama nudobti miesto tarybą?

Kovo 24-ąją 82-oji divizija formaliai perdavė valdžią Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms. Ceremonija už miesto ribų trumpam nutrūko, sraigtasparniais evakuojant du netoli miesto sužeistus jūrų pėstininkus. Tą naktį rytinėje Faludžos dalyje buvo užpultas 10-ąja magistrale iš užduoties grįžtantis specialiųjų pajėgų skyrius, nukentėjo du kariai. Kitą dieną toje pačioje vietoje į pasalą pateko konvojus, žuvo vienas jūrų pėstininkas. Tai buvo dvidešimt šeštasis išpuolis kovo mėnesį Faludžoje.

Konvėjaus kantrybė trūko.

– Įsakiau savo divizijos vadui imtis veiksmų, – pasakė jis. – Norėjau, kad maršrutas per miestą taptų saugus.

Tas darbas atiteko dviem 2/1 bataliono šaulių kuopoms. *Echo* kuopai vadovavo energija kunkuliuojantis Zembiecas, Karo laivyno akademijoje buvęs imtynininkas. Jo dešinį sparną dengė *Fox* kuopa, vadovaujama kapitono Kailo Stodardo (Kyle Stoddard), savo skusta galva ir atletišku kūno sudėjimu primenančio „misterį Valiklį" (Mr. Clean). Lydimi šešių „hamvių", ginkluotų 12,7 mm kalibro kulkosvaidžiais ir *Mark 19* automatiniais granatsvaidžiais, šaudančiais nedidelėmis 40 mm granatomis, abi kuopos pasuko į šiauriau nuo 10-osios magistralės išsidėsčiusį Rytų Manheteną, kur gyveno daug buvusių armijos karininkų. Jūrų pėstininkai atsargiai slinko pasiturinčių gyventojų rajonu – tiesiomis grįstomis gatvėmis, juosiamomis aptvertų kiemų, kuriuose stovėjo impozantiški betoniniai namai ir apnykusios palmės. Nepratę matyti pėsčiomis žingsniuojančių amerikiečių, irakiečiai išlįsdavo iš namų pažiopsoti. Pasigirdus šūvių papliūpai, bemat išsilakstydavo, bet paskui, smalsumui nugalėjus sveiką protą, vėl išnirdavo ir būriuodavosi.

Ilgomis siauromis gatvėmis jūrų pėstininkai žingsniavo pro dviračiais lakstančius berniukus, ant gatvių kampų su mobiliaisiais telefonais rankose stoviniuojančius vyrus. Aplink zujo taksi automobiliai, o virš tolimų sankryžų sklandė juodi aitvarai. Žmonės uždarinėjo kiemo vartus ir lindo vidun. Jūrų pėstininkus protarpiais apšaudydavo: vienas ar du vyrai išnirdavo į

gatvę priešais už kelių šimtų metrų, paleisdavo šūvių iš AK nuo klubo ir tučtuojau vėl smukdavo už priedangos. Sukilėliai buvo prasti šauliai, šaudydavo padrikai, vildamiesi, jog gal pataikys atsitiktinai.

Pamatęs ant stogo susigūžusį vyrą, kalbantį mobiliuoju telefonu, jūrų pėstininkų snaiperis jį nudėjo. Akimoju susirinko minia klykdama, kad tas žmogus neketino nieko bloga. Ant šaligatvio krašto kūkčiodamas sėdėjo nušauto vyro brolis. Irakiečiai stvarstė jūrų pėstininkams už rankovių rodydami, jog šie, miniai renkantis nešti kūno į mečetę, turėtų pasišalinti. Jūrų pėstininkai pasitraukė, o už kelių kvartalų sukilėliai į juos paleido RPG granatų salvę. Iš už kampo pažiūrėti jūrų pėstininkų reakcijos galvą kyštelėjo Irako fotoreporteris. Kulka pataikė jam į galvą. Jis mirė iškart.

Visą dieną kuopa zondavo šiaurės rytų sektorių, sulaukdama sporadiško pasipriešinimo, šūvių serijos vienur, RPG granatos kitur – penkiolika minučių ramu, paskui vėl papliūpa. Vidurdienį tuzinas kulkų nuo sienos atšoko greta Stodardo. Šis apsidairė, bet nė nesumojo, kur galėtų būti užpuolikas.

Sukilėliai išlįsdavo iš kiemų trumpam tikėdamiesi paleisti kokį šūvį dar nepastebėti. Kirsdamas gatvę už kelių kvartalų žviegdamas sustodavo koks nors automobilis, ir per langus persisvėrę vyrai imdavo netvarkingai pleškinti. Jūrų pėstininkai kontroliavo tik gatvę, kuria ėjo, o gretimoje gatvėje jų jau tykodavo gauja.

Temstant pradėjo kristi minosvaidžių minos ir ugnis sustiprėjo. Zembiecas ir Stodardas abi savo kuopas atitraukė jau sutemus, netekę vieno jūrų pėstininko. Jie tikėjosi, kad gyventojai sukilėliams pasakysią – mes netrokštame bėdų, eikit kautis kur nors kitur.

Tačiau pradiniai pranešimai žadėjo priešinga. Iš perimtų radijo pokalbių paaiškėjo, kad keli sužeisti kovotojai buvo nugabenti į ligoninę. Irako medicinos darbuotojai įspėjo Vakarų žurnalistus, kad jie laikytųsi atokiau nuo ligoninės, nes gedinčios šeimos ginkluotos ir trokšta keršto. Operacija pakurstė ne apmaudą sukilėlių atžvilgiu, bet neklusnumą amerikiečiams.

Nenorėdami kaitinti situacijos, artimiausias kelias dienas jūrų pėstininkai patruliavo miesto pakraščiuose ir atnaujino derybas su plk. ltn. Suleimanu dėl jungtinių operacijų. Bet kovo 31-ąją, nepraslinkus nė savaitei, 10-ąja magistrale pasuko keturi amerikiečių apsauginininkai iš Blekvoterio apsaugos kompanijos. Miesto centre jie pakliuvo į pasalą. Žiūrėdamas televizorių valgykloje už miesto ribų, kpt. Zembiecas pareiškė:

– Jiems nevalia taip elgtis su amerikiečiais!

Prieš du su puse tūkstančio metų Homeras „Iliadoje“ nustatė pamatinę karo taisyklę. Achilas žinojo, jog nedora vežimu vilkti savo didžiausio priešo Hektoro kūną. Kūno maitojimas būtų rodęs, kad nugalėtasis nevertas bet

kokio orumo, o nugalėtojo nevaržo jokios taisyklės. Sudarkyti Hektorą būtų reiškę laikyti visus trojiečius beteisiais gyvuliais, o kokia nors kita gentis kada nors turėtų teisę taip elgtis ir su graikais. Homeras mums paliko žinią: jei kareiviai nesilaikys taisyklių, civilizacijos pažanga neįmanoma.

Bet kad ir kokie būtų moralės priesakai, smurtaujančių minių jie nesulaikys nuo papiktinančių veiksmų – tai liudija ir linčo teismai Jungtinėse Valstijose XX a. pradžioje. Gen. ltn. Konvėjus apgailestavo dėl keturių užklydusių amerikiečių apsaugininkų mirties. Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos turėjo vykdytojų nuotraukas, vardus bei adresus ir buvo pasiryžusios kaltuosius suimti ar nukauti. Bet tai padaryti jūrų pėstininkai ketino ne dramatiškai ir ne staigiai. Faludžoje jie turėjo septynis mėnesius, kad kontrolėn perimtų daugiau negu tris kilometrus namų, daugiabučių pastatų, parduotuvių, bulvarų ir siaurų gatvelių. Po savaitę trukusių susirėmimų divizija, atsižvelgdama į ksenofobijos gilumą, ekstremistinių dvasininkų įtaką ir smilkstantį apmaudą dėl amerikiečių ugnies galios, savo lūkesčius pakoregavo.

– Geriausia, ko galime tikėtis Faludžoje, tai nepralaimėti, – pareiškė divizijos štabo viršininkas plk. Danfordas. – Neleisti čia kilti emociniam džihadiniam sukilimui dėl kokių nors mūsų veiksmų ar kurtis sukilėlių bazei. Amerikiečiai čia niekados nebus laukiami.

Divizija troško nuslopinti sukilimą iki priimtino smurto lygmens, perduoti miestą veiksmingoms Irako saugumo pajėgoms ir grąžinti Faludžai jos kaip niekam nežinomo užkampio, nefigūruojančio pirmuosiuose laikraščių puslapiuose, statusą. Po to vietinė policija ir Irako kareiviai tegu dorojasi su ekstremistais nors ir visą artimiausią dešimtmetį.

Vašingtonas su tokiu požiūriu nesutiko. Sumaitoti kūnai reiškė nebe nusikaltimą mūšio lauke, bet simbolizavo Amerikos pažeminimą ir metė iššūkį amerikiečių okupacijai.

– Bušai, ko čia pasirodei ir susiėmei su Faludžos žmonėmis? – skandavo minia valkiodama kūnus gatvėmis.

Straipsnyje, pavadintame „Mogadišo priminimas: neapykantos veiksmai, kirbanti abejonė“, *New York Times* korespondentas Bagdade rašė: „Nėra jokių ženklų, kad Amerikos generolai dabar būtų mažiau tikri negu prieš dvi savaites tuo, jog konflikte pasiekė persilaužimą.“ Kai Somalio genčių nariai 1993 m. tampė amerikiečių kareivio kūną Mogadišo gatvėmis, prezidentas Klintonas (Clinton) Jungtinių Valstijų pajėgas atitraukė. 2004 m. Irake per daug buvo pastatyta ant kortos, jog amerikiečius būtų galima išvesti iš Irako. Prezidentas Bušas tikėjo, kad amerikiečių kariai išlaisvino Irako tautą.

– Kur Bušas? – sušuko vienas berniukas rodydamas į apanglėjusį lavoną. – Tegu ateina ir pasižiūri!

Prezidentas Bušas matė sudarkytus kūnus. Į šokiruojančius vaizdus sureagavo emocingai ir agresyviai. Gynybos sekretorius Ramsfeldas ir gen.

Abizaidas sutarė, kad jūrų pėstininkai, ketinantys atsakyti saikingomis priemonėmis, neatsižvelgia į tarptautinę įvykio reikšmę. Miestui nevalia leisti išsprūsti iš kontrolės.

Tokiai nuostatai pritarė ir ambasadorius Bremeris. Pamatęs vaizdus per televiziją, jis paskambino generolui Sančesui.

– Raginu energingai pulti, – pasakė Bremeris. Sančesas sutiko. Jam irgi nepatiko santūrus jūrų pėstininkų požiūris.

Jūrų pėstininkai, esantys arčiausiai incidento vietos, nesuprato, kodėl jiems liepta – rūpestingai neapgalvojus – šturmuoti 280 tūkst. gyventojų turintį miestą. Minią kurstė praeiviai, ne sukilėlių vadai. Bet kuriuo atveju prieš šturmuojant reikėtų informuoti bei apsaugoti pagrindinius irakiečių pareigūnus ir sąjungininkus. O jūrų pėstininkams užėmus miestą, kažkas turės rūpintis municipalinėmis tarnybomis – elektra, vandeniu, eismu. Todėl būtina apsidrausti, kad irakiečiai puolimą remtų. Reikia padėti strateginius pamatus.

Koalicijos laikinosios administracijos diplomatai Anbaro provincijoje jūrų pėstininkus palaikė – siuntė į Bagdadą elektroninius laiškus, ragindami elgtis nuosekliai. Su vadeivomis tesusidoroja specialiosios pajėgos, – siūlė jie. Bagdadas atsakė elektronine pastaba, kad „katinas jau išleistas iš maišo".

Brigados generolas Kimitas, Jungtinių vykdymo pajėgų operacijų direktoriaus pavaduotojas ir Koalicijos ginkluotųjų pajėgų atstovas spaudai, žiniasklaidai balandžio pirmąją pareiškė:

– Jungtinių Valstijų pajėgos skverbsis į vidų. Tai bus daroma apgalvotai, tiksliai ir nesulaikomai.

Faludža, sukilimo širdis ir pasipriešinimo Irake simbolis, pajus triuškinančią amerikiečių jėgą.

Balandžio 2-ąją Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos įsakė miestą apjuosti kontrolės postais ir kordonu. Į miestą leista įgabenti tik maistą ir medicinos atsargas, iš miesto išleisti vien šeimas lydinčius karinės tarnybos amžiaus vyrus. Buldozeriai aplink miestą pradėjo stumdyti žemes ir daryti pylimą, kiekvienoje pusėje maždaug penkių kilometrų ilgio. Plk. ltn. Olsonas, susitikęs su miesto taryba, padėkojo už grąžintus kūnus ir paprašė raštu pasmerkti linčo incidentą.

– Parodykit pasauliui, kieno pusėje esate, – paakino jis, – nesidėkit su žudikais.

Šeichai ir imamai atmetė Olsono prašymą ir paskelbė mandagų pareiškimą, jog nepritaria sudarkymui, bet ne amerikiečių nužudymui.

Balandžio 3-iąją Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos persiuntė divizijai Jungtinių vykdymo pajėgų rašytinį įsakymą pradėti prieš Faludžą

puolamąsias operacijas. Koalicijos laikinoji administracija parengė viešųjų ryšių planą puolimui paremti, nors ir neskirtą arabų žiniasklaidai. Bremeris ir Sančesas su planu supažindino Koalicijos laikinosios administracijos diplomatus Anbaro provincijoje, šie sutiko, kad planas protingas.

Generolas Konvėjus nurodė Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabui pateikti bendrą koncepciją ir apibrėžti pagrindines užduotis aviacijos pulkui, logistinės paramos grupei ir divizijai. Kaip antžeminių pajėgų vadas, mūšiui tiesiogiai vadovaus Metisas.

Visų tarnybų karininkai išmokyti sudaryti ir suderinti operacinį mūšio planą, nusakant uždavinį, pajėgumus ir užduotis. Kelių dešimčių puslapių su įvairiais priedais operacijos plane nurodoma kas, ką, kada, kur ir kaip turėtų daryti. Operacijos planas yra reglamentuotas dokumentas, kuriame pateikiamas veiksmų eigos planas.

Vašingtonas, deja, panašaus strateginio plano Faludžos atžvilgiu stokojo. Jungtinių vykdymo pajėgų plane nebuvo nurodyta, ko siekiama miesto užėmimu. Nebuvo jokio strateginio dokumento, kuriame būtų išdėstyta gen. Abizaido iškelta misija, sekretoriaus Ramsfeldo suformuluotas tikslas, CŽV atliktas pasipriešinimo įvertinimas strateginiu lygmeniu, Koalicijos laikinosios administracijos pasitarimo su Irako valdymo taryba rezultatai ar Valstybės departamento veiksmų koordinavimas su sąjungininkais. Niekur nebuvo pateiktos kampanijos strateginės fazės ir chronologinės ribos – gyventojų įspėjimas, pasitarimas su sąjungininkais, irakiečių sutikimo įgijimas, žiniasklaidos parengimas, Kongreso supažindinimas, pajėgų telkimas, miesto užėmimas, miesto administracijos atkūrimas.

Balandžio 4-ąją Faludža dominavo pasaulio žiniasklaidoje: Jungtinių Valstijų administracijai pagrasinus triuškinančiu atsaku, visos didesnės naujienų agentūros skubiai nusiuntė ten reporterius ir filmavimo komandas. Tačiau kovos veiksmai grėsė pratrūkti ir toli už Faludžos ribų.

Prieš savaitę ambasadorius Bremeris uždarė kurstytojišką laikraštį *Hawza*, kontroliuojamą radikalaus šiitų dvasininko Moktados al Sadro (Moqtada al Sadr). Sadras, 1993 m. Sadamo įsakymu nužudyto gerbiamo imamo dvidešimt vienerių metų sūnus, jau metus sakė maištingus pamokslus Sadro Sityje – lūšnų kvartale rytinėje Bagdado dalyje. Jis plūdo amerikiečius kaip bedievius įsibrovėlius ir išdavikais skelbė visus su Koalicija bendradarbiaujančius irakiečius.

Irako teismui slapčia apkaltinus Sadrą konkuruojančio dvasininko nužudymu, Koalicijos laikinoji administracija troško jį suimti, tačiau negalėjo to padaryti be Jungtinių vykdymo pajėgų galios. Jungtinės vykdymo pajėgos atsisakė prisidėti, mat pritarė šiitų dvasininkams, tikinusiems, kad areštas

sukels smurtą. Šiitų dvasininkai aiškino galį išstumti Sadrą į paribį. Tačiau tas, ištisus metus nekliudomas ir finansuojamas Irano, užvaldė vis gausesnę jaunų nuskurdusių šiitų miliciją visuose pietuose. Jo populistinis sąjūdis iš Sadro Sičio įsismelkė į šiitų didesniųjų miestų skurdžiausiuosius kvartalus.

Balandžio 2-ąją uždaręs Sadro laikraštį, Bremeris įsakė suimti Sadro vyriausiąjį padėjėją Mustafą al Jakubį (Mustafa al Yaccoubi). Kitą dieną Sadras pakvietė sukilti. Jo milicija, vadinama Mahdžio armija, plūstelėjo į gatves.

– Įbauginkite priešą! – šaukė Sadras per *Al Jazeera* televiziją.

Tūkstančiai įsiaudrinusių, nuskurdusių jaunų šiitų, ginkluotų AK ir RPG, pasipylė į Kuto, Karbalos, Nadžafo, Nasarijos ir Basros gatves. Irako policija šiitų miestuose lygiai taip, kaip ir sunitų, spruko namo. Daugiatautė divizija, Jungtinių vykdymo pajėgų dislokuota paprastai taikiuose šiitų miestuose, iširo. Bulgarijos batalionas Karbaloje prisiglaudė savo bazėje ir šaukėsi amerikiečių kareivių. Ukrainos batalionas Kuto mieste buvo apgultas ir neatlaikė spaudimo. Ispanijos kareiviai Nadžafe pasišalino iš gatvių. Sadro milicija – iš tikro gatvių gaujos – be rimtų mūšių perėmė miestą po miesto.

Maišto sparta, platumas ir gylis amerikiečių pareigūnus apstulbino. Sadamo režimo žlugimas nukėlė nuo didžiumos šiitų sprando priespaudos jungą, bet štai šiitai pakančiai leido iškilti demagogui, raginusiam puldinėti laisvę jiems atnešusius amerikiečius. Jei amerikiečiai pasitrauktų, sunitai nesunkiai pavergtų šiitus, tačiau Sadro ginkluotoms minioms siautėjant gatvėse nė vienas šiitų vadovas nesistengė atkurti tvarkos. Užuot tai darę, jie tik grąžė rankas, kvietė į dialogą ir kautynes paliko amerikiečiams.

Vadovavimo grandinei sutrūkus į dvi dalis, kiekviena jų pasinaudojo savo galia imtis veiksmų. Balandžio 1-ąją gen. Abizaidas pajudėjo prieš sunitų miestą Faludžą, o ambasadorius Bremeris balandžio 2-ąją išsirengė prieš Sadrą remiančius šiitus. Per vieną dieną šios abi atskiros operacijos vakariniame ir pietiniame Irake sukėlė grandininę sunitų ir šiitų maištų reakciją.

Sadro sukilimas Rytų Bagdade ir pietiniuose šiitų miestuose atrodė nesusijęs su sunitų Faludža vakaruose. Jungtinės vykdymo pajėgos nedavė įsakymo susilaikyti nuo Faludžos šturmo. Tad balandžio 4-ąją jūrų pėstininkai toliau telkė pajėgas ir atkirtinėjo miestą, puikiai suvokdami, kad mūšis miesto sąlygomis bus bėda visoms suinteresuotoms pusėms. Konvėjus buvo įsitikinęs, jog būsimas šturmas dar labiau įkaitins ir taip jau suerzintus gyventojus ir sustiprins paramą sukilėliams. Metisas žinojo: kai jūrų pėstininkai įsibraus į ilgas Faludžos gatves, nei jie, nei gyvi išlikę sukilėliai, nei nekalti civiliai atlaidžiai nusiteikę nebus. Užimti Faludžą gryna jėga reiškė pavergti ir priversti paklusti priešišką miestą. Gavęs užduotį, Metisas suformulavo keturis tikslus: suimti vykdytojus, išvyti užsienio kovotojus,

pašalinti iš miesto visus sunkiuosius ginklus ir vėl atverti 10-ąją magistralę kariniam transportui.

Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos Jungtinių vykdymo pajėgų įsakymą persiuntė divizijai, o ši jį savo ruožtu toliau perdavė pulkininko Džono Tūlano (John Toolan) vadovaujamai 1-ojo pulko kovos grupei. Brukline užaugęs Tūlanas išsiskyrė griežtu kampuotu veidu ir santūriu ramumu. Neformalus, apdovanotas airišku talentu paplepėti, jis visada leisdavosi į įdomų pokalbį. Kai atsilikdavo nuo grafiko, jo štabas sakydavo: „Dirbame pagal Tūlano laiką.“ Buvo patyręs taktikas, vadovavęs pulkui žygio į Bagdadą metu.

Divizijos parengtas planas, pavadintas operacija „Budrusis ryžtas“, buvo paprastas ir tiesmukas. 1-asis žvalgybos batalionas dengs pietų kryptimi, tuo metu 2/1 batalionas veršis iš šiaurės vakarų, o 1/5 – iš pietryčių.

Tūlanui prireikė dienos šioms pajėgoms parengties pozicijose išdėstyti. Per tą laiką jis pareikalavo, kad miesto vyresnieji perduotų minios vadeivas. Ištisus metus vyresnieji kaskart po kelias valandas skųsdavosi dėl amerikiečių netikusio elgesio, prasto derliaus, dėmesio stokos iš Bagdado, didelių sėklų kainų, šiitų sąmokslų, prasto vandens, dėl pažadėtų, bet nesudarytų rangos sutarčių, elektros srovės pertrūkių, palankumo ne toms gentims – liedami žodžių srautus. Galutinė žinia visados būdavo ta pati: duokit pinigų ir nelįskit į miestą, visas bėdas kelia „pašaliečiai“.

Tačiau – Tūlanas pasakė Metisui – dėl kūnų sudarkymo šeichai kaltės negalėjo suversti „pašaliečiams“. Girdėdami miesto pakraščiuose žlegsinčius buldozerius ir tankus, miesto vyresnieji galbūt susiprotės ir nusikaltėlius atiduos.

Mieste tūnojo maždaug dvidešimties nepalenkiamų sukilimo vadų branduolys – buvusių baatistų, armijos karininkų, nusikaltėlių, džihadistų ir teroristų mišinys. Šie atšiaurūs vyrai tikėjosi, kad amerikiečių nuostoliai duos tokių pačių vaisių kaip Vietname ir Somalyje. Jie kontroliavo apie šešis šimtus viskam pasiryžusių kovotojų, be to, dar tūkstantį proginių, pasirengusių čiupti ginklą į rankas ir ginti miestą, islamą ar bet ką, ką ginti kas nors gali pakurstyti nuskurdusį, įspūdžiams imlų nepilnametį.

Pagrindiniai sukilėlių ginklai buvo AK automatinis šautuvas ir RPG. Irake AK knibždėjo tiesiog milijonai. Rusiškas ginklas, genialiai paprastas, su trumpu vamzdžiu ir neužsikertančiu mechanizmu, šaudė mirtinomis solidžių 7,62 mm kalibro šovinių papliūpomis. Net vaikas, paėmęs į rankas lengvą AK, galėjo per kelias sekundes susigaudyti, kaip užtaisyti, šaudyti ir valyti. Sadamo gamyklos AK gamino tokiais pat kiekiais kaip cigaretes. AK galėdavai išvolioti žemėje, purve ar smėlyje, panardinti į balą, pakratyti kartą ar du, ir jis vis dar pleškins. Sadamo darbininkai šovinius užpildydavo paraku aplaidžiai, todėl šautuvas dažnai neiššaudavo. Tačiau užtaisytas gerais šoviniais AK būdavo mirtinas ginklas.

RPG buvo toks pat paprastas, bet dar destruktyvesnis: plonas vamzdis su granata viename gale, paprastas paleidžiamasis mechanizmas, atviras metalinis taikiklis ir trumpas apsodas. Iš šio ginklo daug negalvodamas galėdavo šaudyti bet kuris neapmokytas nepilnametis. Granatsvaidį galėdavai pakelti į viršų ir šauti kaip iš minosvaidžio ar nutaikyti tiesiai į transporto priemonę ar žmogų. Granatai atsitrenkus į pastatą, betono nuolaužos pasipildavo į visas šalis kaip aštrios strėlytės.

Turėdami gerus ginklus, didžiulį kovotojų rezervą ir mokėdami suburti gyventojus miestui nuo bedievių įsibrovėlių ginti, sukilėlių vadai Faludžoje buvo kietas riešutas. Kaip Tūlanas bei Metisas ir tikėjosi, miesto vyresnieji jiems pasipriešinti neišdrįso. Balandžio 4-ąją jie neperdavė nė vieno iš minios vadeivų. Tuo metu šaltoką, dulkių sklidiną naktį jūrų pėstininkai ilgai įrenginėjo spygliuotos vielos užtvaras, statė barikadas, nukreipinėjo bėgančių civilių gyventojų srautus į palapines ir perkėlinėjo į parengties pozicijas šaulių kuopas.

7.

MAIŠTAS

Balandžio 4-osios vakarą plk. ltn. Olsonas sunkvežimių, vikšrinių amfibijų ir „hamvių" koloną nuvedė į daugiabučių kompleksą Faludžos šiaurės vakarų pakraščiuose. Būtent iš to neginamo komplekso 2/1 batalionas pradės skverbtis į gynybai pasirengusį Džolano rajoną.

– Žmonės rankose laiko šautuvus bei granatsvaidžius ir juos panaudos, jei amerikiečiai įkels koją į jų rajonus, – pagrasino Kaisas Halavis (Qais Halawi), vietinis šeichas.

Priartėjęs kartu su savo avangardiniu daliniu, Olsonas nustebo išvydęs tuziną vyrų, daugiausia neginkluotų, stumiančių kelių vilkiką skersai kelio, kad jį užblokuotų jūrų pėstininkams. Tuo metu kiti sukilėliai atidengė ugnį iš šonų. Olsonui tai pasirodė neprotinga. Jūrų pėstininkai greitai susidorojo su nerimta pasala ir toliau judėjo į daugiabučių kompleksą.

2/1 batalioną lydėjo viena 36-ojo irakiečių bataliono iš Bagdado kuopa, sudaryta daugiausia iš kurdų kareivių. Šie daug negaišdami liepė daugiabučių gyventojams susipakuoti mantą ir išsinešdinti. Kiekvienai šeimai už tai išmokėta po 200 dolerių. *Golf* kuopą Olsonas nusiuntė ginti pusiasalio vakariniame Bruklino tilto gale. *Echo* ir *Fox* kuopos išsiskleidė išilgai šiukšlių krūvų, riogsojusių šiauriau nuo miesto. Už trijų šimtų metrų į šiaurę nuo miesto stovėjo traukinių stotis su krovinių platformomis, žemaaukščiai pastatai ir apleistos geležinkelio transporto priemonės. *Fox* kuopai kertant geležinkelio bėgius, sukilėliai iš miesto atidengė užtveriamąją ugnį iš automatų bei RPG ir nukovė grandinį Taileri Fėjų (Tyler Fey). Mūšis dėl Faludžos prasidėjo.

Balandžio 5-osios rytą Stodardas pro mečetę ir kapines miesto pakraštyje nuvedė *Fox* kuopą į siauras gatves, juosiamas triaukščių namų ir daugiabučių. Iš pradžių išbėgo būriai vaikų, gestikuliuojančių taip, tarsi savo mažytėse rankose turėtų pistoletus, ir šūkaujančių: pykšt, pykšt! Gatvės greitai ištuštėjo, ir iš skersgatvių bei nuo stogų sukaleno AK. Sukilėliai judėjo penkių vyrų grupėmis: išnirdavo, netvarkingai pašaudydavo ir vėl pranykdavo skersgatviuose. Sankryžos buvo užgrūstos tuščiais autobusais ir automobiliais siekiant užkristi kelią tankams, kartu su pėstininkais slenkantiems į priekį. Sproginėjo minosvaidžių minos, kai kurios grėsmingai arti, kitų girdėdavosi tik tolimas aidas. Jūrų pėstininkams, vilkintiems sunkias neperšaunamas liemenes, tai buvo sunkus, varginantis darbas, tad po kelių valandų Olsonas į pagalbą pasiuntė kpt. Zembiecą ir *Echo* kuopą. Mūšis Džolano rajono gatvėmis visą dieną ridinėjosi pirmyn atgal.

Olsonui svarstant apie galimybę pasiųsti Zembiecą kilometrą ryčiau atakai į frontą lygiagrečiai su *Fox* kuopa surengti, Zembiecas ir Stodardas paprieštaravo. Sukilėliai priešinosi pernelyg atkakliai. Kas kelias valandas nuo penkių iki dešimties jaunų irakiečių grupė išbėgdavo į priekį, trokšdama priartėti prie jūrų pėstininkų, tačiau šie juos kaskart nukaudavo. Zembiecas neįsivaizdavo, kodėl šie taip užsispyrėliškai vis bėgdavo į mirtį. Bet buvo tikras: jam su *Echo* kuopa pajudėjus į priekį atskira ašimi, jo jūrų pėstininkai būtų apipulti iš visų pusių.

Užuot toliau smelkęsis į Džolano rajono pastatų raizgalynę, Stodardas išvalė į kapines atgręžtą dviaukščių namų kvartalą, teikusį švarų šaudymo lauką į rytus. Zembiecas įsitaisė Stodardo šiauriniame sparne, ir abi kuopos ėmėsi įtvirtinti stogus.

Balandžio 5-ąją temstant, kai šunys pradeda savo naktinius stūgavimus, į kompleksą, kuriame Olsonas įrengė bataliono operacijų centrą, maždaug už trijų šimtų metrų nuo *Echo* kuopos pasipylė RPG granatos. Apie dešimtą valandą sukilėlių būriai, likdami pastatų šešėliuose, ėmė slinkti į priekį, apgraibom ieškodami jūrų pėstininkų linijų. Virš miesto ratus suko „Žudikas", karinių oro pajėgų C-130, ginkluotas IR stebėjimo prietaisais, dviem 20 mm *Gatling* patrankomis ir 105 mm haubica, šaudančia penkiasdešimties svarų sviediniais. Galingo lėktuvo keturių variklių gaudesys priminė tūkstančių plaktukų, daužančių į plieno puodus, garsą. Prasidėjo dialogas, virsiantis rutininiais naktiniais pokalbiais.

– „Opra", čia „Žudikas 1". Maždaug už šimto metrų į pietus nuo jūsų strobo lempos viename kieme matau dvidešimties asmenų grupę. Ar pageidaujate, kad ją sunaikinčiau?

Oro pajėgų karininkai AC-130 lėktuve buvo neformalūs ir nepasipūtę.

– „Žudike 1", čia „Opra", – atsakė kapitonas Maiklas Martinas (Michael Martino), *Echo* kuopai priskirtas priešakinis oro atakų koreguotojas. – Būtume dėkingi.

Pliūptelėjo šūviai iš 20 mm patrankų. Garsas priminė grandininio pjūklo, pjaunančio kietą medieną, keliamą triukšmą.

– Čia „Žudikas 1". Grupę pašalinau. Virš jūsų sektoriaus praskrisime dar kartą. Jei nieko nepastebėsime, persikelsime pas „Karo Kūjį".

Už trijų kilometrų į pietus naktinę ataką surengė 1/5 batalionas šaukiniu: „Karo Kūjis". Plk. Tūlanas norėjo suspausti sukilėlius tarp 2/1 ir 1/5 bataliono, priekin slenkančio iš pietryčių. Kad išvalytų pietrytinį pramoninį sektorių, pulkininkas leitenantas Brenanas T. Birnas (Brennan T. Byrne) savo batalionui liepė, užsidėjus naktinio matymo prietaisus, pajudėti į priekį trečią valandą ryto. Jūrų pėstininkai skynėsi kelią tarp apskurusių remonto dirbtuvių eilių, sulaužytų vamzdžių krūvų ir automobilių sąvartynų. Valdymo grupė įsikūrė keturių aukštų nealkoholinių gėrimų gamykloje, o *Bravo* ir *Alpha* kuopos tuo

metu prasiskverbė iki 10-osios magistralės iš pietų, tiesiai priešais tą vietą, kur prieš kelias dienas Rytų Manhetene grūmėsi Zembiecas.

Prieš pat auštant „hamviu" atvyko plk. Tūlanas, patraukdamas į save pliūpsnį RPG granatų. Jūrų pėstininkams atakuojant užpuolikus, Tūlanas palygino savo informaciją su Birnu, įsitikinusiu, kad sukilėliai, pernakvoję savo namuose į šiaurę nuo pramoninės zonos, atsikėlė, papusryčiavo, susitiko su bičiuliais ir taksi atvyksta į mūšio lauką.

Kad ir kaip būtų, *Bravo* ir *Alpha* kuopos balandžio 5-ąją praleido pleškindamos į sukilėlius, susitelkusius prie mečetės į šiaurę nuo 10-osios magistralės. Sukilėliai šaudė iš minosvaidžių ir RPG, išlėkę iš kiemų paleisdavo AK papliūpą ir vėl nerdavo atgal, turėdami pakankamai proto nesilaikyti krūvoje. Zembiecas jau prieš kelias dienas pastebėjo, jog kai kurie civiliai, stoviniuojantys gatvių kampuose ir spoksantys į jūrų pėstininkus, karą laikė savotišku sportu. Seržantas Timas Siparskis (Tim Cyparski) pamatė vyrą su RPG rankose, stovintį tarp kelių šeimų. Vaikai juokėsi, o moterys slapstė veidus skraistėmis, pro plyšius stebėdamos, kas vyksta. Sukilėlis skubiai iššovė iš RPG, minia pasklido į šalis, o granata trinktelėjo į gretimą namą. Po minutės minia vėl susibūrė aplink nevykusį šaulį, tarsi jis būtų roko žvaigždė. Negalėdami šauti, jūrų pėstininkai nuskubėjo prie vyro, kuris mitriai pranyko tarp stovinčių automobilių. Jūrų pėstininkai toliau žingsniavo modami, kad nedidelės minios pasišalintų iš gatvės. Tarsi atsakydami, sukilėliai irgi pamojo moterims ir vaikams grįžti vidun.

Rutuliojantis kautynėms, plk. ltn. Birnas liepė ginklų kuopai sistemingai apieškoti nešvarius pramoninius pastatus. Kariai, nugriovę apgaulingas sienas, vilkdavo laukan dešimtis kulkosvaidžių, granatsvaidžių ir granatų, suvirintų iš išmestų vamzdžių. Jie aptiko daugiau negu toną TNT ir juodojo parako savadarbiams sprogstamiesiems užtaisams. Majoro Piterio Farnamo (Peter Farnum), 1/5 bataliono operacijų karininko, vertinimu, surastų ginklų ir šaudmenų būtų užtekę batalionui.

Balandžio 6-osios popietę Tūlanas nusprendė, jog pakankamai pakovojo su sukilėliais, kad perprastų jų kovos būdą. Sukilėliai neturėjo formalios, hierarchinės karinės struktūros su vyriausiuoju vadu ir žemesnio rango vadais. Jie kovojo gaujomis, kurių organizacinis pradas būdavo mečetės, rajonai ir vietiniai vadai. Pažinodami gatves ir skersgatvius, sukilėliai, užuot kokioje nors namų gretoje įsirengę stacionarius gynybinius įtvirtinimus, pasirinko manevrinę gynybą.

Tūlanui reikėjo ne sutelktinės ugnies galios, bet daugiau pėstininkų. Birnas įsibėgėjo. Pridėjęs batalioną Birnui iš dešinės, Tūlanas galėtų nustumti sukilėlius šiaurės vakarų kryptimi į Džolaną ir sutrinti į Olsono linijas. Jis pasitarė su gen. Metisu, šis pranešė, jog netrukus pasirodys du batalionai – vienas amerikiečių ir vienas irakiečių.

Visi amerikiečių generolai – Abizaidas, Sančesas, Konvėjus ir Metisas – troško kautynėms Faludžoje suteikti irakietišką išvaizdą. Irakiečiai 2/1 batalione buvo specialiųjų pajėgų kariai ir negalėjo ilgam pasilikti mieste. Todėl vykti į Faludžą įsakyta naujosios Irako armijos 2-ajam irakiečių batalionui, stovėjusiam į šiaurę nuo Bagdado.

Spalį bazinius karinius mokymus užbaigusius septynis šimtus bataliono kareivių papildomai dar apmokė 1-oji šarvuotoji divizija. Tačiau kovo mėnesį atkakusi amerikiečių patarėjų komanda patyrė, jog Irako kareiviai yra nutarę, kad politinė laisvė reiškia drausmės pabaigą. Štabo seržantui Endriu Garsijai (Andrew Garcia), vienam iš naujųjų patarėjų, paliepus vienam Irako kareiviui išvalyti kareivines, tas atkirto:

– Atsisakau rinkti šiukšles. Dabar esu laisvas.

Garsija neteko žado. Niekas jo neparengė susitikimui su pasipūtusiu eiliniu. Prieš kelias savaites stambaus sudėjimo seržantas tarnavo instruktoriumi Peris Ailende (Parris Island). Štabo seržanto Garsijos pasaulyje šunys nekalbėdavo, lygiai kaip ir eiliniai. Patarėjai surengė skubų susirinkimą ir sutarė, jog metas atkurti natūralią karinio pasaulio tvarką.

– Elgėmės su jais kaip su naujokais, žaliais kaip birželio žolė, – pasakojo Garsija. – Penktą ryto išgindavome į fizinio parengimo pratybas, paskui visą dieną mokydavome pėstininkijos pagrindų. Kabinėdavomės, staugdavome – įprasta rutina, kaip žinote. Pamažu sugrąžinome jiems savigarbą. Jie išmoko rinkti šiukšles.

Metisui paprašius Irako karių, patarėjai manė, kad 2-asis batalionas pasirengęs. Vyresnysis patarėjas majoras Deividas Leinas (David Lane) sraigtasparniu atskrido į Tūlano vadavietę. Leinas patikino pulko štabą, kad jo irakiečiai gali imtis paprastų pareigų, kaip antai reguliuoti eismą ir organizuoti tūkstančius iš miesto bėgančių civilių gyventojų. Leinui derinant veiksmus su pulku, 2-asis batalionas susipakavo mantą. Balandžio 5-ąją Irako kareiviai ir devyni amerikiečių patarėjai, lydimi keturių Jungtinių Valstijų sausumos pajėgų „hamvių", išsirengė penkių valandų kelionei į pietus.

Palikęs stovyklą, konvojus iš pradžių neblogai pasistūmėjo, nes keliuose sutiko nedaug civilinių automobilių. Daug kur virė kautynės. Sunitų sukilėliai grūmėsi Faludžoje, Bagdado lūšnynų rajonuose Sadrui ištikima šiitų milicija kėlė riaušes. Televizijos stotys rodė susirėmimus ir minias keliolikoje miestų ir kaimų. Tūkstančiai bedarbių, susirinkusių turgaus aikštėse, murmėdavo tarp savęs, plito bendras nepasitenkinimas ir įtampa.

Šiauriniame Bagdado priemiestyje automagistralė susiaurėjo iki keturių juostų. Bet kaip sustatyti automobiliai privertė karinį transportą lėtai šliaužti viena vora. Apskurusiose parduotuvėse ir priešais dviaukščius fasadus abiejose kelio pusėse grumdėsi minios vyrų, niūriai spoksančių į Irako kareivius.

Irako karininkai nervinosi, rėkavo, kad suirzę žiūrovai trauktųsi iš kelio ir leistų konvojui pravažiuoti.

Konvojui sustojus, amerikiečių patarėjai, sėdėję po du atskiruose sunkvežimiuose, sunerimo. Priešakinio „hamvio" vairuotojas šaukė sunkvežimio vairuotojui, kad tas neblokuotų kelio. Ridendami statines ir akmenis, į gatves pasipylė vyrai. Ketvirtame sunkvežimyje važiavęs Garsija per radiją suriko:

– Apvažiuok tą sunkvežimį! Spausk viduriu gatvės! Nešdinamės iš čia, greičiau!

Per vėlu. Nuo parduotuvių stogų prapliupo AK šūviai, minia pasklido ir išsilakstė, ieškodama prieglobsčio parduotuvėse ir nerdama į skersgatvius. Veikdami be įsakymo, keli irakiečių kariai iššoko iš atvirų sunkvežimių ir atidengė netvarkingą ugnį. Prie jų prisijungė daugiau kareivių. Pasipylė šūviai. Garsija išvydo skersgatvių galuose besiburiančius vyrus su AK ir RPG rankose. Netrukus sukilėliai užsiropštė ant plokščių stogų, prislinko ir, iškišę šautuvų vamzdžius per kraštą, ėmė netvarkingai pilti papliūpomis. Irako kareiviai lygiai taip nedrausmingai irgi pliekė į visas puses. Akivaizdu, kad nei vienai, nei kitai pusei niekas nevadovavo, būreliai jaunų vyrų tiesiog pleškino vieni į kitus. Minios plūdo artyn kaip moskitų ordos.

Garsija pamanė, kad situacija absurdiška, bet mirtinai pavojinga.

– Nutraukt ugnį! Atgal į sunkvežimius! – sustaugė jis. – Nutraukt ugnį! Judinkitės, judinkitės!

Nutįsęs kelyje per pusantro kilometro ir susimaišęs su civiliniu transportu, konvojus suiro. Kuopoms vadovaujantys Irako karininkai bejėgiškai dairėsi, negebėdami imtis veiksmų, laukdami įsakymų iš viršaus. Tai vienur, tai kitur mašinų voroje jūrų pėstininkų puskarininkiai staugė ant kareivių, tempdami juos atgal į sunkvežimius, rėkė kiekvienam, kad liptų į transportą ir nešdintųsi iš čia.

Vyresnysis patarėjas majoras Krisas Deivisas (Chris Daves) važiavo šeštame sunkvežimyje. Visiškai sustojus ir šaudymui ėmus stiprėti, Deivisas nubėgo prie pirmo sunkvežimio. Ten surado Irako bataliono vadą, galingo šeicho sūnėną, besiginčijantį su didėjančia minia. „Tai beprotiška, – pagalvojo Deivisas, – niekada nevalia sustabdyti konvojaus naikinamojoje zonoje, jau nekalbant apie debatus su vietiniais." Bataliono vertėjai pabėgo, bet Deivisui pakako vos kelių akimirkų iš rankų mostų ir tiradų suprasti, kad minia reikalauja atiduoti jai amerikiečių patarėjus. Bataliono vadas atsisakinėdamas purtė galvą, energingai aiškindamas savo poziciją. Deivisas sugriebė jam už peties:

– Eime, eime!

Bataliono vadas apsidairė, tartum pirmą kartą pamatydamas laukinę sceną. Kol ginčijosi su viena grupe, vos už kelių šimtų metrų gatvėje virė susišaudymas. Jam įšokus į „hamvį", Irako kareiviai irgi sulipo atgal į sunkvežimius, ir konvojus lėtai pajudėjo pirmyn.

Prasidėjus šaudymui, Garsijos sunkvežimio vairuotojas nėrė lauk ir pabėgo. Garsija pamatė, kad kiti sunkvežimiai išvyksta. AK pyškėjimas artėjo prie jo sunkvežimio. Irakiečiams ant stogo virš jo galvos aklai pleškinant, aplink žvangėjo ant šaligatvio krintančios tūtelės. Garsija pastebėjo štabo seržantą Džonį Maknaitą (Johnny McKnight), vienu kvartalu toliau nuo jo mėginantį suformuoti paramos ugnimi grupę.

– Čionai! – riktelėjo Garsija, rodydamas į likimo valiai paliktą sunkvežimį. – Vairuosi tu! Hadžiai sugrįš, kai pamatys, kad išvykstame. Čia negalima likti!

Maknaitas atskuodė prie *Hyundai* sunkvežimio vis dar veikiančiu varikliu. Kaip Garsija spėjo, Irako kareiviai nusekė paskui ir, šaudydami į visas puses, ėmė ropštis į kėbulą. Sunkvežimis trūktelėjo ir šoktelėjo priekin. Maknaitas nesistengė junginėti pavarų. Sėdėdamas greta Maknaito, Garsija matė iš langų ir išilgai stogų kyšančius automatų vamzdžius. Parduotuvių savininkai irgi prisijungė. Šoninėmis gatvėmis dūmė minios vyrų, jie mėgino susirasti ugnies pozicijas pirma sunkvežimio. Pro šalį, lydimas dar vieno, į kitą konvojaus galą prašvilpė JAV sausumos pajėgų „hamvis". Kulkosvaidininkas pamojo, kad Maknaitas padidintų greitį.

Maknaito raginti nereikėjo. Jam iš dešinės barzdoti vyrai į kelią rideno statines. Vieni berniukai svaidė akmenis, kiti susigūžę tūnojo pakelės griovyje, kažką kaišiodami po sunkvežimio padangomis. Maknaitui sudilgčiojo pakaušį pagalvojus, kad tai galėtų būti granatos. Tada pastebėjo, jog jie ten mestelėdavo nedidelius akmenėlius žaisdami kažkokį žaidimą.

Iš skersgatvio išnėrė pikapas ir staigiai priešais sustojo. Maknaitas suktelėjo į kairę, atšoko nuo dviejų stovinčių automobilių, vėl suvaldė sunkvežimį ir nulėkė apžergęs purviną vidurio liniją. Vyrai mėtė ant kelio akmenis, betono gabalus ir metalo fragmentus. Kiti šaudė.

Kulka suaižė vairuotojo veidrodėlį šalia Maknaito peties. Kita perskrodė priekinį stiklą. Maknaitas meldėsi. Priešais didelis melsvas sunkvežimis, kokiais į turgų paprastai gabenami galvijai, blokavo dvi eismo juostas. Paskuigalis degė, tankūs juodi dūmai virto į dangų. Maknaitui dundant pro šalį, keli vyrai ant sunkvežimio kaip tik šliūkštelėjo kibirą degalų. Juos, regis, labiau domino jų asmeninis laužas, o ne konvojus.

Scena nepriminė karinių veiksmų, veikiau beprotnamį. Vieni Sadro rėmėjai iš šiitų milicijos šaudė į amerikiečius, kiti – į Irako kareivius, iš kurių pusė irgi buvo šiitai. Vieni parduotuvių savininkai rypavo dėl jų parduotuvėms padarytos žalos, kiti, pačiupę AK, pleškino į nieką. Lengvieji automobiliai ir sunkvežimiai buvo lamdomi, daužomi, padeginėjami. Berniukai, svaidydami akmenis, juokėsi ir šokavo aplink tarsi per karnavalą. Maknaitas spaudė iš paskutiniųjų, vis išvysdamas keistų vaizdų, kaip antai vyrą, kuris su AK rankoje mojuodamas ir šypsodamasis bėgo sunkvežimio link. Maknaitas negalėjo pasakyti, ko tas norėjo – padėti jam ar nužudyti.

Konvojui prireikė valandos išsiraityti iš sangrūdos ir beprotnamio. Kaip plieno rutuliukai automatiniame pinbole, sunkvežimiai daužėsi į lengvuosius automobilius ir vidurio tvorelę, šokčiojo per akmenis ir betono gabalus. Vyrai senais darbiniais marškiniais ir apsmukusiomis kelnėmis išbėgdavo iš skersgatvių, pašaudydavo nuo klubo ir vėl nerdavo atgal. Jūrų pėstininkai nepamatė nė vieno iš organizuotų fedajinų, vilkinčių juodomis nindzių uniformomis, tik paprastus bedarbius Irako vyrus, apimtus siautulio, kurio nė vienas iš jų nebūtų įstengęs paaiškinti. Garsijai įsiminė vyras, stovėjęs skersgatvyje ir iš dviejų pistoletų, po vieną kiekvienoje rankoje, tvatinęs tiesiai į orą.

Iškilus grėsmei, kad konvojus bus sutriuškintas vien mase, atskriejo du *Apache* sraigtasparniai, ir minia puolė slėptis į pastatus. Konvojus galiausiai ištrūko iš nedidelių gatvės siaubų, pavažiavo kelis kilometrus tuščia magistrale, tada sustojo plačiu gynybiniu žiedu persigrupuoti.

– Sugadinau variklį važiuodamas antra pavara, – pasakė Maknaitas. – Bijojau, kad perjunginėjant pavaras variklis neužgestų. Iš *Hyundai* daugiau niekada nebesišaipysiu.

Nepaisant viso chaoso, žalos padaryta nedaug. Pataikius RPG granatai, iš rikiuotės išėjo vienas JAV sausumos pajėgoms priklausęs sunkvežimis, jis paliktas sudeginti miniai. Dviem Irako kareiviams prireikė evakuacijos sraigtasparniu. Gindamas konvojų, žuvo vienas amerikietis, kulka jam pataikė į veidą. Garsija žavėjosi keturiais „hamviais“ važiavusių amerikiečių kareivių iš 36-ojo pėstininkų pulko 1-ojo bataliono drąsa. Per visas kautynes jie siuvo pirmyn ir atgal rūpindamiesi, kad niekas nebūtų paliktas.

Sunkvežimiams susirikiavus ratu į tvirtą gynybinį žiedą, daugiau negu tuzinas Irako kareivių uniformas pakeitė civiliais drabužiais ir spruko kiek įkerta. Jūrų pėstininkų patarėjai liko priblokšti. Irako karininkai, ryžtingai atsisakę atiduoti amerikiečius miniai, trūktelėjo pečiais. Pasak jų, tie kareiviai gyvena šiose apylinkėse, todėl jiems nieko bloga nenutiks.

Karininkams nevadovaujant, atsakomybės ėmėsi patarėjai: surikiavo irakiečius į gynybinę liniją, nustatė šaudymo sektorius kulkosvaidžiams, primygtinai reikalaudami visu perimetru iškasti dviviečius apkasus. Irako karininkai stovėjo ir stebėjo. Jūrų pėstininkai pyko, kad nedrausminga, chaotiška minia – netvarkingas, nekoordinuotas, vieningo tikslo neturintis žmonių siūbtelėjimas – 2-ąjį batalioną sutrikdė ir privertė padrikai trauktis.

– Buvome suglumę. Tikėjomės, kad batalionas pasirodys geriau. Jis turėjo nesunkiai suvaldyti minią, – apgailestavo Deivisas.

Nusivylęs Deivisas paskambino mjr. Leinui į Faludžą ir paaiškino, kad batalionui reikia grįžti į bazę persigrupuoti. Kariai pasiims daugiau šaudmenų ir tą naktį išskris sraigtasparniais. Irako kareiviams lipant atgal sunkvežimius, jūrų pėstininkai juos patikrino pašaukdami pavardėmis: du irakiečiai buvo sužeisti, dvidešimt aštuoni „dingę mūšyje“ – dezertyravę.

Važiuojant atgal sunkvežimiuose virė karštos šnekos. Atvykus į aerodromą, kelios dešimtys Irako kareivių prisiartino prie Leino, tiesdami jam tapatybės korteles. „Mes pasitraukiame, – paaiškino jie. – Nenorime žūti Faludžoje.“ Anot jų, būtent amerikiečiai klastingai sumanė, kad šiitai pultų sunitus. Amerikiečiai kalti dėl pasalos. Amerikiečiai galėjo pasiųsti tankus ir sutraiškyti minią, bet ne, jie troško, kad Irako kareivius išskerstų.

Kiti irakiečių kareiviai spraudėsi į priekį skanduodami: „Bailiai! Bailiai!“ Irakiečių karininkai stovėjo nuošaly. Jie sakė, kad Faludža – amerikiečių problema. Būtų klaidinga irakiečių kareiviams ten kautis.

Mjr. Deivisas liepė jūrų pėstininkams atimti ginklus iš šimto agitatorių, o juos pačius suvaryti į gimnastikos salę ir pastatyti sargybą. Kartu su bataliono ir kuopų vadais kitą dieną jie bus išbraukti iš algalapių ir atleisti. Deivisas vėl surengė patikrinimą. Iš 695 kareivių aštuoni buvo sužeisti, 160 dezertyravę, 104 sumaištavę. Trisdešimt procentų bataliono išgaravo.

Deivisas paskambino Leinui.

– Pas mus maištas, – pranešė jis. – Į Faludžą neatvyksime.

8.

SVARBIAUSIAS TAŠKAS

Jūrų pėstininkams svarstant, kokių artimiausių veiksmų imtis Faludžoje, sukilėliai rengėsi šturmuoti kitą miestą. Balandžio 5-ąją elektroninėje erdvėje perimti pokalbiai ir agentų pranešimai miglotai rodė bėdą bręstant provincijos sostinėje Ramadyje, maždaug už penkiasdešimties kilometrų į vakarus nuo Faludžos. Ramadis, turintis 400 tūkst. gyventojų, buvo didesnis už Faludžą, siauresnių gatvių, mažesnių namų, bet toks pat aptriušęs ir tankiai apgyventas. Ramadyje, didžiausiame ir gyviausiame Anbaro provincijos mieste, rezidavo vyresnysis sunitų muftijus. Jame, vieninteliame iš Anbaro miestų, jautėsi lašelis Bagdado įtakos. Ramadis buvo svarbiausias taškas, kritinis miestas, rodantis, kas kontroliuoja Anbaro provinciją – sukilėliai ar vyriausybė. Tačiau migloti įspėjimai apie sukilėlių puolimą didelio pavojaus nesignalizavo, mat mieste jau metus tvyrojo santykinė ramybė.

Kovo viduryje jūrų pėstininkai Ramadyje pakeitė nacionalinės gvardijos dalinį – 124-ojo pėstininkų pulko 1-ąjį batalioną. Perkrautas užduotimis, batalionas naktinius reidus derindavo su dieniniu motorizuotu patruliavimu, daugiausia pagrindinėmis gatvėmis. Bataliono vadas pulkininkas leitenantas Hektoras Mirablas (Hector Mirable) mėgino įtikinti gentis patruliuoti savo teritorijose. Rangos sutarčių pavidalu šeichams padalijo 700 tūkst. dolerių, tačiau to vaisius – vos keli įgyvendinti projektai.

– Šeichai aiškino, jog yra įtakingi. Tačiau pinigus susižėrė savo šeimoms, o kitiems liko trupiniai, – pasakojo Mirablas. – Juo greičiau išnyks šeichų sistema, juo geriau.

Naujo bataliono vadas pulkininkas leitenantas Polas Kenedis (Paul Kennedy) nusprendė pagrindinį dėmesį skirti karinei taktikai ir vengti irakiečių politinių reikalų. Mirablas neleido pratrūkti smurtui sergėdamas miesto centrą. Kenedis išsikėlė ambicingesnį tikslą – kontroliuoti visą miestą. Buvęs pėstininkų taktikos instruktorius Kenedis 2/4 batalionui pareiškė, jog pagrindinė taktika bus pėstieji patruliai.

– Siekime reputacijos per tai, kad esame visur, – pasakė Kenedis savo kuopų vadams. – Nebus nė vienos vietos, į kurią nekeltume kojos, dieną ar naktį. Šį miestą turime užvaldyti.

Provincijos gubernatorius Karimas Burgisas (Kareem Burgis) pakvietė bataliono štabą pietų ir tokiam sumanymui pritarė. Keitas Mainsas, Koalicijos laikinosios administracijos vyresnysis patarėjas, susiruošęs palikti miestą Kenedžiui atvykus, Burgisą pastarajam išgyrė. Diplomatas Mainsas, specialiųjų

pajėgų atsargos majoras, ne vienus metus praleidęs Lotynų Amerikos džiunglėse, sukilimus gerai išmanė. Burgisą apibūdino kaip „mano pagrindinį partnerį irakietį ir įvairių regiono frakcijų vienytoją". Mainsas, manydamas, jog reikalai Ramadyje rutuliojasi sklandžiai, apie Burgisą teigiamai atsiliepė ir Bagdade, gubernatorių pavadindamas „įžvalgiu ir santūriu vyru, pritariančiu mūsų tikslams".

Remiami gubernatoriaus, jūrų pėstininkai pasklido po miestą. Kenedis vadavietę įsirengė vakariniame Ramadžio pakraštyje, vadinamajame Uragano smaigalyje, nedideliame, į Eufratą išsikišusiame pusiasalyje. Kaip greitojo reagavimo pajėgas prie savęs laikė ginklų kuopą. *Fox* kuopa patruliuodavo iš netolimos bazės. Už rytinę dalį atsakė *Echo* ir *Golf* kuopos, įsikūrusios Kovos avanpostu vadinamame aptvertame komplekse už trijų kilometrų palei Mičigano magistralę, pagrindinį kelią, kirtusį miestą per vidurį.

Aštuonias valandas trunkantys patruliavimai pėsčiomis virto rutina. Pirmas kelias dienas eismas mieste sulėtėjo, mat vairuotojai, netikėdami savo akimis, spoksodavo į nedideles amerikiečių grupeles, dažniausiai lydimas būrio rėkaujančių vaikų. Aštuonių kilometrų ilgio ir penkių kilometrų pločio Ramadžio centre stovėjo 45 tūkst. pastatų. Jūrų pėstininkai nužingsniuodavo į kvartalus už kelių kilometrų nuo pagrindinių gatvių ir šniukštinėjo kiemuose, kur šunys iki tol niekada nebuvo apuostę nė vieno amerikiečio. Kovui baigiantis, blauzdų įtvarai ir nubrozdinimai iki kaulo tapo įprastiniu reiškiniu, o nuovargį ėmė jausti net ištvermingiausi.

Patruliavimai vargino ir sukilėlius, juos erzino kur panorėję vaikščiojantys amerikiečiai. Vieną rytą prie Uragano smaigalio jūrų pėstininkai rado aptriušusį pilką asilą: ant vieno jo šono buvo užrašyta „Bušas", ant kito – „Amerikos pajėgos". Nuplovę dažus, du grandiniai naminį gyvulį pasiliko sau, kol dvokas ir bliovimas privertė jo atsisakyti. Po kelių dienų asilas sugrįžo tikėdamasis būti pamaitintas – vėl su grafičiais ant šonų. Vis dėlto lig tol sukilėliai daugiau nenuveikė nieko, kas rodytų, kad gatvės priklauso jiems, o ne amerikiečiams. Nebuvo aišku, katrie yra tas *awat*, minkštas pyragas, – jūrų pėstininkai ar sukilėliai.

Balandžio 5-ąją pokalbių pasiklausymo tarnyba eteryje nugirdo neįprastai daug pašnekesių. Kenedis susirado gubernatorių Burgisą, kuris irgi patvirtino girdėjęs, jog kažkas bręsta. Policijos viršininkas Muhamadas Džadanas (Muhammad Jaddan) įspėjo Kenedį, kad *irahabin* (arba nusikaltėliai, taip irakiečiai vadino sukilėlius) giriasi nužudysią daug amerikiečių. Kiekvienas Irako policininkas, regis, pažinojo *irahabin*, bet nė vieno nesuėmė.

Policijos viršininkas Džadanas, šnekus, draugiškas vyras nuo nikotino pageltusiais dantimis, garsėjo dvejopa reputacija. Per nereguliarius patikrinimus išaiškėjus, kad algalapiuose būta „mirusių sielų", Džadanas aiškino, jog tikrieji įrašai pražuvo per gaisrą. Kita vertus, atrodė malonus storžievis ir draugiškai darbavosi su ankstesniu amerikiečių daliniu.

Prieš kelias dienas Kenedžiui ir seržantui majorui Džeimsui Būkeriui (James Booker) važiuojant atgal po pietų su policijos viršininku, iš vienos šoninės gatvelės pliūptelėjo keturių RPG granatų salvė. „Hamviai" slysdami šonu sustojo, jūrų pėstininkai iššoko ir skersgatvį atakavo. Dengiami RPK kulkosvaidžio, sukilėliai puolė bėgti, bet vienas šešėlyje stabtelėjo norėdamas iššauti dar vieną RPG granatą. Būkeris beveik nesitaikydamas iš savo šautuvo paleido du šūvius. Vyras parkrito, atsikėlė ir nudūmė. Pasišviesdami prožektoriumi, jūrų pėstininkai nusekė kraujo pėdsakais, tokiais tirštais, kad juos iš pradžių palaikė išsipylusio tepalo dėmėmis. Mirtinai nukraujavusį vyrą jie rado viename kieme po lengvuoju automobiliu.

Kitą dieną policijos viršininko padėjėjas pradėjo šaukti ant srž. mjr. Būkerio skųsdamasis, jog tas nudėjęs jo pusbrolį. Padėjėjas buvo tikras galvažudys, vienas iš mafijos narius primenančių tipų, Džadano laikytų savo štabe. Sklandė gandai, kad kai kurie Džadano padėjėjai anksčiau buvo išvykę „toli" ir sugrįžo tada, kai Sadamas prieš metus iš kalėjimo paleido visus užkietėjusius nusikaltėlius.

Būkeris leido vyrui parypuoti kelias minutes, paskui tarė:

– Atsiprašau dėl šūvių. Iššoviau dukart. Turėjau pakloti tą kalės vaiką pirmu šūviu.

Balandžio 4-ąją Irako policijos, sveikatos apsaugos ir švietimo pareigūnai numatytuose susirinkimuose nepasirodė, o gatvėmis rytą riedėjo neįprastai nedaug transporto. Policijos viršininkas Džadanas, tarsi draugiškas sportinių varžybų aistruolis, patarė į miestą įvesti tankus. Kenedis kreipėsi pagalbos į CŽV. Jis pageidavo surengti prevencinę ataką. CŽV pateikė įtariamų sukilimo vadų ir jų namų adresų sąrašą. Skaitmeninėse aeronuotraukose buvo matyti kiekviena gatvė, kiekvienas skersgatvis ir namas. Iš tūkstančių pastatų per operaciją „Laukinė kompanija" apieškoti mieste atrinkta šešiolika. Balandžio 6-ąją, pirmą valandą nakties, jūrų pėstininkai pradėjo laužtis į duris.

Kapitonui Robui Veileriui (Rob Weiler), vadovaujančiam ginklų kuopai, teko namas pietryčių sektoriuje. „Hamviui" išlaužus vartus į kiemą, Veileris, stambus, impozantiškas vyras, nužingsniavo prie lauko durų ir pabeldė į jas savo M16. Malonių manierų vyras pakvietė vidun, pasiūlė arbatos. Per Veilerio vertėją jis pasakė, jog yra neseniai paleistas iš Abu Graibo kalėjimo, parodė dokumentus su amerikiečių parašais. Veilerio akimis, dokumentai buvo tvarkingi, tačiau vertėjas pridūrė, kad vyras keistai taria savo vardą. Jūrų pėstininkai ieškojo dviejų brolių. Vyras pasakė, kad jo brolis žuvo kare su Iranu. Taip, tai tiesa, patvirtino jo motina.

Vertėjas pasiteiravo, kas gyvena kaimynystėje. Nė vienas nežinojo. „Keista", – Veileriui murmtelėjo vertėjas. Abudu pabeldė į kaimynines duris. Juos įleido ir mandagiai per kiekvieną kambarį pervedė besišypsantis vyras. Niekas nekrito į akis, išskyrus jo dokumentus. Nė viename name nebuvo rasta ginklų. Vyras atrodė per daug paslaugus.

Veileris abu vyrus pargabeno į Uragano smaigalį. Po keturių valandų apklausos jų legendos subyrėjo. Per operaciją „Laukinė kompanija" į rankas amerikiečiams pakliuvo du sukilėlių vadai – broliai Farhanai, Adnanas (Adnan) ir Madžydas (Majeed).

Abu neigė ką nors žiną apie puolimą. Brigada pranešė apie pagausėjusius telefoninius pokalbius. Tačiau pasiklausant perimama informacija nebūdavo patikima, nes sukilėliai paprastai girdavosi vienas kitam apie mūšius, kurių niekada nebuvo. Todėl Kenedis balandžio 6-ąją tęsė įprastinę veiklą.

Patruliavimas kasdien paprastai prasidėdavo tada, kai miestas jau kunkuliuodavo. Juo daugiau žmonių pamatydavo vaikščiojančius jūrų pėstininkus, juo geriau. Po devynių ryto vyresnysis leitenantas Džonas Hesneris (John Hessner) *Golf* kuopos 3-iąjį būrį išvedė pro Kovos avanposto smėlio maišais sutvirtintus vartus ir Mičigano magistrale pasuko į vakarus. Jo tikslas buvo Administracijos centras už trijų kilometrų.

Visi trys skyriai žingsniavo atskiromis gatvėmis, nutolę vienas nuo kito per kelis kvartalus. Šią techniką, vadinamą „lydimuoju patruliavimu", britų kariai taikė Šiaurės Airijoje. Ji leisdavo greitai apsupti kiekvieną snaiperį, paleidusį šūvį į praeinantį patrulį. Ryšį jūrų pėstininkai palaikė per radijo stoteles. Hesneris susisiekė su pirmuoju skyriumi, „Juokdariu 3-1", dabar atsidūrusiu netoli futbolo stadiono už kelių kvartalų į pietus nuo Mičigano magistralės.

„Juokdarys 3-1" pranešė, kad gyventojai, užsiėmę savo rytiniais darbais, zuja pirmyn atgal siauromis, atliekų priverstomis šoninėmis gatvelėmis.

– Iš paskos seka kažkoks mulkis, – pranešė būrininkas štabo seržantas Dameonas Rodrigesas (Dameon Rodriguez). – Daugiau nieko.

Ryto eismas nebuvo intensyvus, didžiuma lengvųjų automobilių važiavo į vakarus, centro link. Kaip tik tą akimirką, kai pastebėjo, kad policininkų ir nacionalinės gvardijos karių nėra įprastiniuose postuose, Hesneris įsirėžė į sukilėlių, slenkančių prie Administracijos centro, bangą. Iš pradžių ugnimi keistasi su pertrūkiais: į papliūpą iš AK atsakydavo šūviai iš M16, gatve nuskriedavo aklai paleista RPG granata, tada pauzė, paskui pasipildavo daugiau šūvių. Tačiau per pusvalandį, dviem paskiriems skyriams susiduriant su gauja po gaujos bėgančiais šauliais, padrika ugnis virto gaudesiu.

Trečiasis skyrius kovėsi didelėse kapinėse greta Mičigano magistralės už kilometro į rytus nuo Administracijos centro. Hesneris ir antrasis skyrius, įveikęs du kvartalus, susijungė su juo tarp antkapių. Sukilėliai, netvarkingai pleškindami, lakstė tarp kriptų. Jūrų pėstininkai laikėsi priedangoje. Ant antkapių atrėmę šautuvų vamzdžius, stengėsi nudėti kiekvieną, kas tik stabtelėdavo ilgiau nei kelias sekundes.

Jaunesniajam grandiniui Džeremijai Letermanui (Jeremiah Letterman) kulka pataikė į pilvą – rimta, bet ne beviltiška žaizda. Hesneris susisiekė su

savo kuopos vadu kapitonu Krisu Bronziu (Chris Bronzi) ir paprašė sužeistąjį evakuoti.

– Mano gynyba čia tvirta, – per radiją Bronziui pranešė Hesneris. – Bet man prireiks daugiau karių prasiveržti. „Juokdarys 3-1" yra už kilometro į pietus prie futbolo stadiono.

– Laikykitės, kur esate, – atsakė Bronzis. – Paimsiu „Juokdarį 3-1" ir atvyksiu į jūsų poziciją.

Priešai tą rytą pakilo didelėmis pajėgomis. Išsigandęs, kad broliai Farhanai prabils, imamas, tarnavęs jų pavaduotoju, įsakė Administracijos centrą atakuoti ir užgrobti viena diena anksčiau negu planuota. Iš Sofijos rajono rytuose civiliniais automobiliais ar atkampiomis gatvėmis pėsčiomis pajudėjo šimtai sukilėlių. Tai buvo daugiau gaujos nei tikri kariniai daliniai, nedideli ir vidutinio dydžio būriai ginkluotų, įsiaudrinusių jaunuolių. Kiekvienam iš jų vadovavo savas vadas. Vieni iš sukilėlių buvo šiurkštūs vyrai, anksčiau tarnavę armijoje, apmokyti taktikos ir įpratę, kad kiti jiems paklustų ir jų bijotų, kiti – darbo neturintys, nemokyti jaunuoliai, trokštantys patirti nuotykių ir kovos draugystę, treti – brolių Farhanų užverbuoti vos prieš kelias savaites. Dar kiti, čiupę automatus, prie kovotojų prisijungė, pro savo namų langą pamatę juos skubančius pro šalį.

Užkietėję sukilėliai vilkėjo juodus marškinius ir kelnes, avėjo *Adidas* sportinių batų padirbiniais. Vieni veidus buvo apsimuturiavę raudonai baltai languotais šemagais, kiti be jokio galvos apdangalo. Didžiuma nešėsi AK-47, daugelis vilko RPG, taip pat šmėsčiojo nemažai RPK, Rytų Europoje populiarių kulkosvaidžių.

Bataliono operacijų centras paimti sužeisto jūrų pėstininko išsiuntė mobilųjį šturmo būrį. Tuo metu Bronzis iš Kovos avanposto iškeliavo su trimis skyriais ir aštuoniais „hamviais". Kenedis iš Uragano smaigalio atvyko į Administracijos centrą, kur du jūrų pėstininkų skyriai, ieškodami taikinių, buvo pasklidę viršutiniuose aukštuose ir ant stogo. Kulkos ir atsitiktinės RPG granatos daužė Administracijos centro sienas. Bet atakai stigo veržlumo – jūrų pėstininkai siuntė ugnies daugiau negu sulaukdavo. Hesneriui laikantis prie kapinių, Kenedis jautė, kad pagrindinės sukilėlių pajėgos telkiasi rytuose. Jis įšoko į „hamvį" su dviem radijo stotimis – pretenzingai vadinamą mobiliąja vadaviete, – ir nuvažiavo prie futbolo stadiono susijungti su Bronziu.

Už kilometro į pietryčius nuo kapinių „Juokdarys 3-1" klausėsi, kaip Hesneris prašė evakuoti sužeistąjį. Skyriaus vienuolika jūrų pėstininkų girdėjo šūvius, bet jų pačių niekas dar neapšaudė. Vieno sukilėlio vis dar sekami, jie perkirto magistralę į vakarus nuo futbolo stadiono ir pasuko kapinių kryptimi. Jiems greitai žingsniuojant keturių juostų gatve, namų savininkai

uždarinėjo kiemų vartus ir pranykdavo viduje nė akies krašteliu nepagerbdami prabėgančių amerikiečių. Pasiekus kitą skersinę gatvę, niekur nebesimatė nė gyvos dvasios.

– Laikas pradėt saugoti užpakalius, – pratarė štabo seržantas Rodrigesas.

Po kelių sekundžių iš visų pusių prapliupo ugnis. Rodrigesui akyse viskas taip nušvito, kad jis pagalvojo atsidūręs Brodvėjaus scenoje. Nematė nė gyvos dvasios, tačiau aplink jį nuo kiemų sienų zvimbdamos lėkė kulkos. Triukšmas buvo kurtinantis. Kažkaip susizgribo gulįs ant pilvo ir iš savo M16 pliekiąs į vieną stogą. Suprato, kad priešas ten, nes matė, kaip priešais ant žemės krito tuščios tūtelės. Per triukšmą nieko negirdėdamas apsidairė ir pamatė, kad kiti jūrų pėstininkai irgi guli kniūpsti ir pašėlusiai šaudo. Išpleškinę po kelias dėtuves, jie trumpam liovėsi ieškodami taikinių.

Skyriaus vadas seržantas Alenas Holtas (Allen Holt) pamatė ant stogo pranykstant galvą. Ištiesino granatos kaištį, priklaupė ant vieno kelio, ištraukė kaištį, sušuko: „Metu skeveldrinę!" ir švystelėjo granatą ant stogo. Sprogimą palydėjo skausmo kupinas riksmas, ir šaudymas akimirksnį susilpnėjo. Jūrų pėstininkams nespėjus atsigauti, šaudymas atsinaujino iš kitos pusės.

Rodrigesas susisiekė su kpt. Bronziu.

– „Juokdary 6", čia „3-1". Mums reikia pagalbos. Aplink mus būrio dydžio pajėgos.

– Mes pakeliui, – atsakė *Golf* kuopos vadas. – Pasirodysime po penkiolikos minučių.

Atrodė, jog užteks penkiolikos minučių. Bronzis manė, kad „Juokdarys 3-1" vis dar rytuose nuo futbolo stadiono. O skyrius iš tikrųjų jau kovėsi vakaruose nuo jo.

Jūrų pėstininkai skubiai išsidėstė žiedinei gynybai, iš akies šaudydami į stogus iš M203 granatsvaidžių. Paleidus kelias granatas, Rodrigesas išvydo staiga ant stogo išnyrantį vyrą, jis vikriai nušoko ant kiemą juosiančios sienos viršaus, paskui į gatvę ir nurūko už kampo.

– Ar matėt tą tipą? – sustaugė jis. – Avėjo šlepetes. Kaip jis ir sugeba taip mitriai judėti?

– Padai svyla! – atsišaukė Holtas.

Rodrigesas suabejojo, ar ne per anksti paprašė pagalbos. Padėtis neatrodė tokia prasta. Tada apšaudymas vėl ėmė stiprėti. Sukilėliai ne spruko, bet susirasdavo naujas pozicijas. Į skyrių nepaliaujamai šaudė iš už automobilio, stovinčio tolėliau gatvėje į rytus. Jaunesniajam grandiniui Džeimsui Džentilei (James Gentile) pajudėjus jo link, iš už jo išbėgęs sukilėlis sėdo už vairo ir pavažiavo atbulas gatve. Džentilei prabilus iš SAW*, vairuotojas iššoko ir nudūmė.

---

* *Squad Automatic Weapon* – skyriaus automatinis ginklas, paprastai M249 lengvasis kulkosvaidis. – *Red.*

Rodrigesas pastebėjo baltais sportiniais marškinėliais vilkintį vyrą, kuris žingtelėjo į gatvę ir vėl pasitraukė. Rodrigesas nusitaikė į tą vietą. Po minutės tas pats vyras su AK rankose išniro dar kartą. Rodrigeso kulka susmigo jam į krūtinę, pargriaudama ant žemės. Po penkių minučių prilėkė greitosios pagalbos automobilis, du vyrai išlipo, įkėlė kūną paskuigalin ir nuvažiavo.

Vienuolika jūrų pėstininkų pasiskleidė abiejose gatvės pusėse, gindami abu galus, tad sukilėliai, norėdami priartėti, turėjo kirsti atvirą plotą. Srž. Holtas vis matydavo lengvuosius automobilius – apdaužytus keturių durų *Chevrolet Caprices*, sedanus be langų, apšiurusius nedidukus oranžinius ir baltus taksi – stabtelint įvažiavimuose į gatveles. Keleiviai papyškindavo, ir automobiliai vėl nerdavo į priedangą.

Kautynės truko jau pusę valandos, o greitojo reagavimo pajėgų vis dar nė kvapo. Triukšmas kurtino – M16 ir SAW poškėjimai ataidėdavo nuo betono, ir po valandėlės jūrų pėstininkų ausis užgulė nepaliaujamas spengesys. Rodrigesas, šūkaliojantis į nešiojamą radijo stotelę, negirdėjo atsakymo.

Sukilėliai prislinko arčiau, kulkos rikošetavo nuo betoninių sienų. Džentilei pataikiusi į sprandą kulka išėjo pro veido šoną. Jis numetė SAW ir nusvirduliavo prie Rodrigeso ir Holto, pastarasis nuvilko jį kieman. Džentilės akiduobė buvo suskaldyta, jis gausiai kraujavo iš sprando ir kimiai kvėpavo. Holto tvarstomas Džentilė paprašė, kad jį nufotografuotų. Manė, atrodysiąs kietai.

Grandinis Džozefas Hejesas (Joseph Hayes) ir keturi jūrų pėstininkai pasiliko gatvėje. Hejesas ką tik iššovė 40 mm granatą į vieną irakietį lange ir pamanė, kad nudėjo. Tačiau vyras šaudydamas vėl pasirodė kaip tik tą akimirką, kai vyresnysis eilinis Derikas Halalas (Deryk Hallal), stambus, aukštesnis nei dviejų metrų vyras, bėgo per gatvę. Kulka Halalui pataikė į koją, jis parkrito. Smūgio garsas, smarkus tekšt, privertė Holtą atsigręžti.

– Paimkit Halalą! – suriko jis.

Jaunesnysis grandinis Tapija (Tapia) išbėgęs tvarstė Halalo koją, kai iš vieno skersgatvio išsuko lengvasis automobilis. Iš jo langų pleškino keli vyrai. Halalui pataikė į pakaušį, automobilis dingo. Halalas mėgino kvėpuoti vis praverdamas burną, kol jūrų pėstininkai suleido jam morfijaus ir sukalbėjo maldą. Po kelių minučių Holtas per radijo stotelę Rodrigesui pranešė:

– Halalas negyvas.

Tapija nenorėjo palikti artimo draugo kūno, tačiau juos intensyviai apšaudė. Hejesas atitraukė tris greta jo susigūžusius jūrų pėstininkus už kiemo sienos. Kieman nukrito granata. Jie susirietė. Nesprogo. Kita granata. Driokst! Skeveldrų suvarpytomis rankomis dar du jūrų pėstininkai iškrito iš rikiuotės. Hejesas ir Tapija, susirangę prie sienos, tvatino į stogus.

Už kelių namų Rodrigesas likusiems jūrų pėstininkams pamojo eiti į namą, kur jis nunešė Džentilę. Vyresnysis eilinis Moizesas Langhorstas (Moises

Langhorst) mikliai išsitiesė ant žemės lauke prie pat kiemo sienos, parodydamas kitiems smukti vidun, kol jis juos pridengs. Langhorstas išpleškino dėtuvę, SAW prieš nutildamas kelias sekundes šaižiai sužviegė. Rodrigesas iššliaužė norėdamas padėti Langhorstui pakeisti vamzdį, bet SAW šaulį rado negyvą.

Skyrius suskilo į dvi dalis, kurios būdamos kiekviena skirtingame kvartalo gale negalėjo ugnimi paremti viena kitos. Du jūrų pėstininkai žuvo. Rodrigeso vienas jūrų pėstininkas buvo sunkiai sužeistas, keturi galėjo atsišaudyti. Hejesas turėjo du sužeistuosius ir du pajėgiančius kovoti toliau. Sukilėliams šaudant išilgai gatvės žemyn, Rodrigesas su sužeistu Džentile negalėjo pasiekti Hejeso ir su juo susijungti. Ryšys per nešiojamas radijo stoteles tarp dviejų grupių trūkinėjo.

– Negaliu susisiekti su „Juokdariu 6", – pranešė per radiją Rodrigesas. – Galbūt tu gali?

– Ne, – atsakė Hejesas.

Abi grupės įsitaisė laukti, pakaitom vienam stebint stogą, o kitam kiemo vartų prieigas. Rodrigesas atrėmė Džentilę į sieną, o irakietis, kuriam priklausė namas, susupo jį į antklodes. Kraujui prasisunkus, irakietis atnešė dar antklodžių. Kiekviena grupė turėjo maždaug po tris tuzinus dėtuvių, užtektinai prasilaikyti maždaug valandą.

Buvo tik laiko klausimas, kol sukilėliai susiras stogą, ganėtinai aukštą, kad nuo jo į kiemą galėtų paleisti RPG granatų, ar kol sprogmenis supakuos į kuprinę ir padarys užtaisą. Sprogmenimis būtų nesunku pribaigti gynėjus, prigludusius už betoninės sienos.

„Juokdario 3-1" neužmiršo, bet ieškojo ne toje vietoje. Kuopos operacijų centre manyta, kad skyrius yra netoli futbolo stadiono, maždaug už kilometro į rytus nuo jo tikrosios buvimo vietos. Bronzis su penkiomis dešimtimis jūrų pėstininkų išsilaipino prie stadiono. Jis neįstengė susisiekti su „Juokdariu 3-1" per radiją, bet girdėjo šaudant ir suprato, kad yra ne ten, kur reikia. Tačiau tiksliai nežinojo, kiek užtruks, kol pasieks skyrių.

Vos jo jūrų pėstininkai apsuko vakarinį stadiono kraštą, juos užklupo smarki ugnis. Pro šalį švilpavo RPG granatos, virš galvų traškėjo kulkos, kaleno kulkosvaidžiai. Bronzis prisiminė knygą „Žaliojo etapo linija" apie būrį, kuriam per kautynes Hujės mieste prireikė trijų dienų, kad kirstų vieną gatvę. „Juokdariui 3-1" esant už dešimties kvartalų, Bronzis iš Kovos avanposto iškvietė dar vieną būrį.

Iš už nugaros palaikomos keturių „hamvių" su 12,7 mm kulkosvaidžiais ir *Mark 19**, Bronzio pajėgos perbėgimais pėsčiomis pasuko į šiaurės vakarus.

* Automatinis 40 mm granatsvaidis. – *Red.*

Sukilėliai liko priedangoje, šaudydavo iš gatvių kampų ir viršutinių aukštų langų. Skardūs mūšio garsai ataidėdavo nuo sienų, dėl to sunkiau būdavo nustatyti, iš kokio pastato šaudoma. Skyriai judėjo į priekį trikampe formuote, rūpindamiesi savo sparnais. Jūrų pėstininkams sutelkus ugnį, sukilėliai pabirdavo ir atsitraukdavo.

Aplink malėsi irakiečiai – užbėgę į namus pačiupdavo savo AK ir vėl išdumdavo į gatves prisijungti prie rajono gaujos. Jūrų pėstininkai juos ironiškai praminė „minutininkais". Šie spontaniški savanoriai pagausino sukilėlių gretas, prieš kelias valandas susiruošusias užgrobti Administracijos centrą, ir perslinko mūšio centrus. Kad ir kokius koordinuotus manevrus sukilėliai buvo suplanavę, viskas paskendo sūkuriuojančioje sangrūdoje. Kur tik jūrų pėstininkai pasisukdavo, visur į juos pasipildavo šūviai.

Plk. ltn. Kenedis paliko Administracijos centrą su vienuolika jūrų pėstininkų ir dviem „hamviais", visi kaip šauliai pėsčiomis, išskyrus du vairuotojus ir du kulkosvaidininkus. Klausydamasis radijo, Kenedis pamanė, kad kautynės primena kailinį kamuolį, dulkėse voliojamą ir draskomą tuzino kačių. Jo planas buvo paprastas. Susijungti su Bronziu, paskui su „Juokdariu 3-1", tada judėti kapinių link. Pakeliui prie jų prisijungs mobilusis šturmo būrys. Užnugarį dengė majoras Deivas Harilas (Dave Harrill).

Pasiekti Bronzį Kenedžiui prireikė daugiau laiko negu jis norėjo. Valdymo grupei saugiai pražingsniavus vieną kvartalą, kitame sukilėliai išnirdavo ant stogų vos už dvidešimties metrų pleškindami kelias sekundes iš AK, paskui vėl pranykdavo. Kiti kirsdavo sankryžas apdaužytais senais lengvaisiais automobiliais šaudydami pro langus. Kai kurie pasprukdavo, kai kurie ne.

Turėdamos daugiau ugnies galios, bataliono greitojo reagavimo pajėgos stūmėsi sparčiau. Ginkluotės seržantas Entonis Kračeris (Anthony Crutcher), vadovaujantis 3-iajam mobiliajam šturmo būriui, skverbėsi prie kapinių su trisdešimt jūrų pėstininkų penkiuose „hamviuose". Būrys aptiko vyresniojo leitenanto Hesnerio karius susigūžusius tarp antkapių ir beretinančius sukilėlius. Kapinės driekėsi per kelis kvartalus, ir Hesneris stūmėsi į priekį metodiškai, norėdamas būti tikras, kad užnugaryje sukilėlių nelieka.

Aprūpinęs jūrų pėstininkus šaudmenimis ir atsargiai įkėlęs sužeistus jūrų pėstininkus į vieną „hamvį", Kračeris tęsė kelionę į pietus, kad susijungtų su Bronziu. Dar nenutolus nuo kapinių nė per kvartalą, seržantas Deversonas Ločardas (Deverson Lochard) pastebėjo vyrą ilgarankoviais marškiniais ir raudonai baltai languotu *aqal*. Jis vienas stovėjo ant gatvės kampo, tarsi laukdamas autobuso, užsimetęs ant peties AK. Prie šono kabėjo RPG.

– Ar galiu jį nudėti? – per radiją pasiteiravo Ločardas.

– Žinoma, – atsiliepė Kračeris.

Mašinos sustojo, Ločardas išlipo ir nušovė vyrą tą akimirką, kai iš už kampo išlėkė oranžinis pikapas. Papliūpa iš *Mark 19* tėškė pikapą į sieną. Jūrų

pėstininkai pasidžiaugė lengva medžiokle. Kaip tik tada juos užklupo RPG ir AK ugnis iš rytų. Kračeris pasiteiravo instrukcijų.

– Judėkite toliau į pietus, – per radijos stotį nurodė Kenedis. – Sukite ten, kur intensyviai šaudoma.

Sukilėliai skersai gatvių nuvertė keletą palmių, tačiau „hamviai" peršokčiojo per jas: jūrų pėstininkai pėsčiomis judėjo priešais mašinas stogų kraštus skandindami kulkų krušoje. AK ir M16 poškėjime Kračeris nesunkiai atskyrė Bronzio sunkiųjų 12,7 mm kulkosvaidžių kalenimą. Kračerio mobiliajam šturmo būriui nedrąsiai pasiekus Bronzį, būrys iš Kovos avanposto jau šliejosi, kad pridengtų Bronzio rytų sparną.

Turėdamas per 120 jūrų pėstininkų ir devynis 12,7 mm kulkosvaidžius bei *Mark 19* „hamviuose", Bronzis paspartino žingsnį, nekantraudamas prisiartinti prie „Juokdario 3-1". Vietovė diktavo mūšio būdą. Jūrų pėstininkai kovėsi pačioje gyvenamosios zonos šerdyje – tarp tankiai susigrūdusių dviaukščių ir triaukščių betoninių namų, išdėstytų kvadratais. Kiekvieną vidutiniškai penkiasdešimties metrų pločio ir šimto metrų ilgio kvartalą sudarė apie trisdešimt namų, sujungtų tarp savęs žmogaus ūgio betoninėmis sienomis. Kiekvienas kvartalas buvo nedidelė tvirtovė, teikianti sukilėliams dvi šaudymo galimybes – nuo plokščių stogų, juosiamų atraminių sienelių, ir iš gatvelių tarp kiemų sienų.

Jūrų pėstininkai ketino judėti ilga šiaurės pietų ašimi tarp miesto kvartalų, mat ten sulauktų mažiau kryžminės ugnies iš skersgatvių ir galėtų panaudoti „hamviuose" sumontuotus sunkiuosius ginklus. 12,7 mm kulkosvaidžiai ir *Mark 19* automatiniai granatsvaidžiai kėlė baimę, tačiau nė vienas negalėjo prakiurdyti šešiasdešimties centimetrų storio sienos. Vis dėlto betoną gremžiančios kulkos ir granatos, sukeliančios dulkių debesis ir į šalis pažeriančios kibirkštis, įbaugindavo didžiumą nepatyrusių sukilėlių ir priversdavo juos skubiai sprukti. *Mark 19* geriausiai tiko „nuvalyti" stogams.

Grandinio Džaredo Makenzio (Jared McKenzie), vadovavusio vienam iš mobiliojo šturmo būrio skyrių, manymu, sukilėliai ant stogų išdygdavo vos už penkiasdešimties metrų, tuo metu gatvėse, pamatę artėjančias mašinas, nesitaikydami papleškinti iš skersgatvių jie išlėkdavo už kelių šimtų metrų. Seržantas Kenetas Kondė (Kenneth Conde), eidamas pirma Makenzio, staiga apsisuko ir parkrito, iš peties pliūptelėjo kraujas.

– Velnias, tau kliuvo, – riktelėjo Makenzis.

Kondė atsistojo, paleido papliūpą išilgai gatvės ir pagriuvo. Makenziui pribėgus, Kondė svirduliuodamas vėl pakilo ant kojų.

– Vyruti, tave reikia išgabenti, – pasakė Makenzis.

– Atvykau čia ne tam, kad būčiau evakuotas, – atkirto Kondė. – Skauda, tik tiek.

Makenzis pasodino Kondę šalia kupinos šiukšlių dėžės, o sanitaras sutvarstė petį. Po to jie vėl nusekė paskui likusį būrį. Kertant kitą šoninę gatvelę, su jais kaktomuša susidūrė trys sėlinę AK nešini vyrai. Pirmas sustojo ir išvertė akis. Makenzis šovė jam į veidą. Antras traukėsi atatupstas, maldaudamas iškeltomis rankomis. Makenzis šovė jam į krūtinę. Trečias apsisuko ir nudūmė. Makenzis paleido kulką jam į nugarą.

Ginkluotės seržantas Kračeris ėjo pro namą, prie kurio ant žemės matėsi krūva tūtelių, prikritusių nuo stogo. Išlaužęs duris, kambario viduryje ant grindų aptiko RPG, o už kušetės slėpėsi vyras. Krepšyje jis turėjo pusę milijono dinarų, apie aštuonis tūkstančius dolerių. Kračeris surišo vyro rankas plastikiniu dirželiu ir pasodino į „hamvį" greta sučiupto Irako policininko, šaudžiusio į jūrų pėstininkus.

Seržantas Maiklas Viljamsas (Michael Williams) pastebėjo sukilėlį su AK užsiglaudžiant už naujo modelio lengvojo automobilio, pastatyto *Easy* gatvėje. Viljamsas šovė, vyras atsakė tuo pačiu, tada Viljamsas nusitaikė laukdamas, kol tas vėl pasirodys. Tačiau iš šoninės gatvelės greta automobilio išėjo moteris juoda burka su vaiku, įsikibusiu į jos ranką. Maža mergaitė trūktelėjo moteriai už rankos ir nuvedė ją atgal į gatvelę. Sukilėlis nubėgo užsislėpdamas už automobilio.

Grandinis Makenzis žingsniavo pro kelis jūrų pėstininkus, atsargiai kyštelinčius galvas iš skersgatvio. Ką tik pro juos buvo prašvilpęs RPG granatų šuoras.

– Pirmyn, nesustot, – paragino Makenzis.

Sukrėsti, kad vos išsisuko, jūrų pėstininkai neatsiliepė ir pajudėti atsisakė. Makenzis gūžtelėjo pečiais ir patraukė toliau. Jūrų pėstininkai ne iš jo dalinio, todėl jis nesiruošė kabinėtis. Jie gana greitai atsipeikės.

Mobiliojo šturmo būrio skyriai priprato prie triukšmo ir sumaišties, kulkų traškesio ir spragsėjimo, RPG duslaus poškėjimo, lydimo sprogimų ir kibirkščių liūties. Susidūrę su rimtesniu pasipriešinimu, jie išsikviesdavo *Mark 19* ar 12,7 mm gynybai „suminkštinti".

Bronzis kaudamasis per trisdešimt minučių įveikė aštuonis kvartalus. Vos už kelių gatvių jo ausys pagavo „Juokdario 3-1" šūvių iš M16 garsus. Už nugaros pasigirdo vikšrinių mašinų urzgesys. Pulkininkas Bakas Konoras (Buck Connor), brigados, kuriai priklausė Kenedis, vadas, mūšį sekė per radijo ryšį taktiniame operacijų centre už trijų kilometrų nuo miesto. Susisiekęs su Kenedžiu pasiteiravo, ar jam nereikėtų šarvuotų greitosios pagalbos automobilių. Kenedžiui patvirtinus, griebė du greitosios pagalbos automobilius bei du „bredlius" ir nuskubėjo į pagalbą. Dvidešimties tonų „bredlis", ginkluotas 25 mm *Bushmaster* automatine patranka, galėjo prasibrauti gatvelėmis, per siauromis *Abrams* tankui. Remiamas „bredlių" ugnies galios, Bronzis nuskubėjo susijungti su „Juokdariu 3-1".

„Juokdario 3-1" šauliai savo dviejuose atskiruose namuose per pusvalandį atlaikė kelis antpuolius. Vyresnįjį eilinį Piterį Flomą (Peter Flom) Rodrigesas pastatė iš vidaus prie kiemo vartų. Dukart prie vartų puolė po vieną irakietį ir abu kartus Flomas šovė iš arti. Abu vyrai nuklibikščiavo. Flomas negalėjo patikėti. Papliūpa žmones turėjo ištaškyti, o tie tik nusvirduliavo, tartum per daug įkaušę.

Sukilėliai vis pasirodydavo įvairiose vietose, pliekdami nuo stogų arba iš už kampo. Jie žinojo, kad dvi skyriaus dalys užspeistos ir izoliuotos viena nuo kitos. Tačiau nesiartino, bet užkėlė aukštyn RPK kulkosvaidį ir ėmė varpyti kiemą, kuriame buvo įsitvirtinęs Hejesas. Jūrų pėstininkai baiminosi, kad kulkosvaidininkas pridengs sprogmenų prisisegiojusio savižudžio ataką.

Hejesui buvo likusi paskutinė iš devynių dėtuvių, kai jis išgirdo galingų variklių inkštimą ir nesupainiojamą metalinių vikšrų gremžesį.

– Po velnių, tai saldžiausias kada nors girdėtas garsas, – per radijo stotelę pranešė Rodrigesui, įsitvirtinusiam tolesnėje kvartalo dalyje.

Išvydę artėjančią šarvuotą koloną, sukilėliai atsitraukė ir šūviai liovėsi. Hejesas išbėgo į gatvę, kur jį pasveikino Bronzis. Kartu jie paėmė Halalo kūną. Medikams teikiant pagalbą trims sužeistiems jūrų pėstininkams, Bronzis su padėtimi supažindino ką tik atvykusį Kenedį.

Pamatęs plk. Konorą ir plk. ltn. Kenedį tariantis su kpt. Bronziu, ginkluotės seržantas Kračeris nusistebėjo, kiek daug karininkų susibūrė prie pusės skyriaus.

– Manau, kad čia pat už kampo ir pats vyriausiasis, – pakomentavo jis.

Rodrigesas buvo už kvartalo, kitapus gatvelės, per siauros „bredliams". Bronzis nusiuntė Makenzio skyrių padėti Rodrigesui.

Pulkininkas Konoras su brigados seržantu majoru Ronaldu T. Railingu (Ronald T. Riling) pėsčiomis nusekė įkandin, lydimas valdymo „hamvio" su 12,7 mm kulkosvaidžiu. Sukilėliai pasitraukė, šaudymas nutilo.

Iš kampinio namo jiems pamojo Rodrigesas. Netrukus sužeistiesiems jau buvo teikiama pagalba. Jie atgavo Langhorsto kūną už sienos šiaurės vakarų kampe. Jo SAW buvo dingęs, jis pats apdengtas antklode.

„Juokdarys 3-1" neteko dviejų jūrų pėstininkų.

– Halalas nemėgo kareivinių, jam patiko laukas. Sportavo. Ketino būti diktoriumi, – papasakojo Rodrigesas. – Langhorstas, linksmas, religingas, visur įžvelgdavo Dievo valią. Taip pat daug valgydavo. Liko savo poste mus dengdamas, kol vilkau sužeistuosius vidun. Tikras jūrų pėstininkas.

Evakavus aukas, antrą valandą po pietų Kenedis trumpam stabtelėjo sužinoti šviežiausių naujienų. Operacijų centras kunkuliavo veikla. Operacijų centro karininkas majoras Deividas Harilas pusvalandį sekė dešimt atskirų susišaudymų, išsiuntė tris komandas sužeistiesiems evakuoti, priiminėjo bataliono ir brigados vadų pranešimus iš mūšio lauko ir stebėjo septynių

dalinių manevrus. Jis taip pat nukreipė penkias grupes RPK kulkosvaidžiui sunaikinti.

– Mano operacijų žemėlapis priminė mažo vaiko piešinį, – pasakė Harilas. – Visur priraityta linijų.

Juodiems dūmams verčiantis į dangų nuo Mičigano magistralėje padegtų padangų, bataliono štabe pasklido žinia, kad „dega gatvės". Kariai reikalavo siųsti juos į pagalbą, ir bataliono štabo viršininkui majorui Maikui Vailiui (Mike Wylie) teko nuolatos varyti uolius savanorius iš operacijų centro.

– Dinkit iš čia velniop! – nekart kartojo Vailis. – Grįžkite į savo vietas, po galais. Jei jūsų prireiks, pakviesiu.

Visur gatvėse siautė kautynės. Bronzis su savimi turėjo keturiolika skyrių iš *Golf* ir ginklų kuopų, kiekvieną remiamą „hamvio" su sunkiuoju kulkosvaidžiu. Sukilėliai būdavo priešais, dažnai iš šonų, kartais iš nugaros. Jie daug kur turėjo prislapstę ginklų ir šaudmenų: mirksniu įlėkdavo į namą ar mečetę, atidengdavo ugnį ir vėl skuosdavo toliau.

Bronzis nusibraižė tinklelį, paskirdamas kiekvienam skyriui po kvadratą, tada visi pajudėjo į rytus, naudodamiesi skersinėmis gatvėmis kaip ribomis ir stengdamiesi nenukrypti. Sukilėliai kovėsi nuo dešimtos ryto ir fiziniu pasirengimu jūrų pėstininkams nusileido. Nepaisant dėžių su vandens buteliais „hamviuose", dr. Kenetas Sonas (Kenneth Son), bataliono štabo gydytojas, suteikė medicininę pagalbą dvidešimt vienam šiluminio smūgio ištiktam jūrų pėstininkui. Tarp sukilėlių tokių tikriausiai buvo daugiau. Ankstyvą popietę Kenedis ir Bronzis pajuto, kad centrinėje miesto dalyje sukilėlius sumušė. Dabar tik reikėjo išlaikyti iniciatyvą, raginant nuvargusius jūrų pėstininkus be atvangos valyti kvartalą po kvartalo ir krėsti namą po namo.

Harilas per radiją pranešė Kenedžiui, kad *Echo* kuopa įsivėlė į karštas kautynes į rytus nuo miesto ir ginklų kuopa siunčia jai pastiprinimą. Mūšis priminė miško gaisrą: vienur nuslopinta ugnis tarsi medžių vainikais persimesdavo į kitą vietą ir įžiebdavo naują gaisrą. Kautynėms pasiekus kulminacijos tašką, išsisklaidę jūrų pėstininkų daliniai – iš viso trys šimtai šaulių – kovėsi su šimtais sukilėlių dešimtyje atskirų susišaudymų.

Apie antrą valandą popiet plk. Danfordas informavo, jog CŽV šaltiniai praneša, kad į pietus nuo Administracijos centro susibūrė šimtai sukilėlių, o trijose mečetėse kviečiama į džihadą. Kenedis ironiškai pakomentavo, kad jis patvirtinąs CŽV šaltinių žinias. Danfordas palinkėjo Kenedžiui sėkmės ir vėl sutelkė dėmesį į Faludžą.

Kenedis nukreipė žvilgsnį į *Echo* kuopą rytiniuose Ramadžio priemiesčiuose, kur staiga vėl įsiplieskė mūšis.

9.

SILPNI *TET* PUOLIMO ATGARSIAI

Balandžio 6-ąją visame Irake pratrūkusios kautynės grėsė virsti politine bomba Jungtinėse Valstijose. Pasirodžius, kad tarptautinės pajėgos nepajėgia susidoroti su Sadro milicija į pietus nuo Bagdado, Jungtinėms vykdymo pajėgoms teko panaudoti 1-ąją šarvuotąją diviziją, susiruošusią grįžti į Valstijas. Irake nebelikus rezervų, Amerikos laikraščiai prakalbo apie papildomų karių poreikį. Pasiųsti iš Valstijų daugiau karių reikštų įžiebti nesantaiką sėjančius politinius debatus ir demokratų kandidatams į prezidentus duoti peno kritikai. Pasijuto silpni Vietnamo atgarsiai. Po *Tet* puolimo 1968-aisiais, kariškiams paprašius atsiųsti į Vietnamą daugiau karių, prezidentas Lindonas Džonsonas (Lyndon Johnson) palaidojo viltis būti perrinktas.

Kariniuose sluoksniuose gerai žinota, kad 82-osios oro desanto divizijos Anbaro provincijoje per maža. O dabar 1-oji jūrų pėstininkų divizija, sutelkusi keturis batalionus Faludžos šturmui, tą pačią teritoriją laikė dar menkesnėmis pajėgomis. Visoje Anbaro provincijoje plito sukilėlių išpuolių užkratas, o Ramadis netikėtai tapo jų epicentru.

Pietuose 1-oji šarvuotoji divizija balandžio 4-ąją nusiuntė dalinių į Nadžafą, norėdama atkovoti šventąjį miestą iš Sadro milicijos.

– Atakuosime, kad sunaikintume Mahdžio armiją, – pareiškė brigados generolas Kimitas.

Tačiau Koalicijos laikinoji administracija, Jungtinės vykdymo pajėgos ir Irako pareigūnai niekada – nei tada, nei vėliau – vieningai nesutarė pribaigti Sadrą ir jo „armiją". Priešingai negu Kimitas, Pentagono pareigūnai aiškino žiniasklaidai, kad karinė vadovybė Sadro atžvilgiu elgsis „apdairiai" ir stengsis jį marginalizuoti. Koalicijos laikinoji administracija ketinanti susilpninti Sadro galios bazę, nepaversdama jo kankiniu. Ambasadorius Bremeris ragino Jungtines vykdymo pajėgas taikyti „Linkolno anakondos strategiją" – daugiasluoksnę Konfederacijos pakirtimo lėtai sekinant jos jėgas strategiją. Panašiai Mahdžio armija turėtų būti išvejama miestas po miesto ir pamažu silpninama.

Sadro milicijai išstumti Jungtinės vykdymo pajėgos devyniasdešimčia dienų prailgino generolo majoro Martino E. Dempsio (Martin E. Dempsey) vadovaujamos 1-osios šarvuotosios divizijos pamainą. Pusė divizijos mašinų ir sraigtasparnių jau buvo Kuveite. Šioms pajėgoms iš naujo išskleisti prireikė didžiausio oro tilto per visą karą, pastangų, prilygstančių *Red Ball Express* per

Antrąjį pasaulinį karą. Dempsio komunikacinės linijos – kasdien naudojamų kelių tinklas – padidėjo dvidešimt penkis kartus nuo 1300 iki beveik 65 tūkst. kvadratinių kilometrų, pareikalavusių dešimties naujų priešakinių operacijų bazių. Vikšrinėms mašinoms kasdien tekdavo sukarti vidutiniškai po šimtą šešiasdešimt kilometrų. Karinė vadovybė žiniasklaidai pareiškė, jog blogėjanti padėtis gali priversti į Iraką siųsti daugiau pajėgų. Dar viena divizijos kovos grupė keliavo atgal į Kuto miestą, iš kurio apšaudomas pasitraukė Koalicijos laikinosios administracijos personalas.

Nors Koalicijos laikinoji administracija mūšio lauke vertino Dempsio kareivius, kariškiai ir Koalicijos laikinosios administracijos planuotojai Bagdade menkai bendradarbiavo ir net nebūdavo vieni kitiems paslaugūs. Kad suartėtų Koalicijos laikinosios administracijos ir Jungtinių vykdymo pajėgų štabai, gen. ltn. Sančesas ir ambasadorius Bremeris dalijosi viena pasitarimų patalpa Žaliosios zonos rūmuose. Tačiau Bremerio štabas pasitarimus paprastai rengdavo septintą ryto, Sančeso – pusvalandžiu vėliau.

Sadro gaujoms Koalicijos laikinosios administracijos komandą išginus iš Kuto, o kitur padėčiai virstant dramatiška, Bremerio štabo viršininkas Džefris Osteris paprašė Jungtinių vykdymo pajėgų surengti bendrą pasitarimą dėl artimiausių žingsnių.

– Tai kariniai reikalai, – atkirto vienas pulkininkas Osteriui. – Koalicijos laikinajai administracijai čia nėra ko kištis. Gen. ltn. Sančesas nedirba ambasadoriui.

Osterį, jūrų pėstininkų dimisijos generolą leitenantą, tokios biurokratinės kvailystės papiktino. Jis nudrožė tiesiai pas Sančeso štabo viršininką generolą majorą Džozefą Veberį (Joseph Weber), noriai sutikusį ateityje dalytis informacija. Vis dėlto incidentas parodė, kaip sunku Koalicijos laikinajai administracijai ir Jungtinėms vykdymo pajėgoms mūšio verpete nusistatyti bendrą strategiją.

Koalicijos laikinosios administracijos civiliai ir visi irakiečiai žinių apie karinę situaciją sėmėsi iš žiniasklaidos. Pranešimai apie kautynes ateidavo iš dviejų pagrindinių šaltinių – Vakarų, daugiausia JAV, žurnalistų ir arabų žiniasklaidos. Du vyraujantys arabų palydovinės televizijos tinklai buvo Dubajuje įsikūrusi *Al Arabiya* ir Katare įsikūrusi *Al Jazeera*. Negana to, kad tie tinklai pasiekdavo šimtus milijonų arabų, jų reportažais irakiečiai pasitikėdavo labiau negu Bagdade amerikiečių finansuojamu kanalu *Al Iraqiya*. Prieigą prie palydovinės televizijos turėjo apie 25 proc. irakiečių – turtingesnių ir įtakingesnių – ir santykiu 5:1 pirmenybę *Iraqiya* atžvilgiu teikė *Al Jazeera* televizijai. Pastarąją finansavo Kataro emyras, o *Al Arabiya* – vienas Saudo Arabijos šeichas.

Abu tinklai nesikėsino įkąsti juos maitinančioms rankoms. Autokratijos kritika Egipte, Sirijoje ir kitur baigdavosi įstaigų uždarymu ir reklamos užsakymų atsisakymu. Tuo metu tulžingos laidos, nukreiptos prieš Palestiną

okupavusį Izraelį ir Iraką okupavusias Jungtines Valstijas, sulaukdavo plataus arabų vyriausybių pritarimo.

Rugsėjį abiem tinklams dvi savaites drausta informuoti Irake, nes juos pasiekdavo neoficiali informacija apie rengiamus užpuolimus ir jie filmuodavo incidentus neįspėję valdžios organų. Lapkritį *Al Arabiya* televizija ištransliavo iš anksto įrašytą Sadamo Huseino raginimą puldinėti amerikiečius. Bremeris į tai atsakė dar kartą laikinai uždrausdamas tinklą. Po kelių dienų dėl išpuolių prieš amerikiečių karius nepaliaujamo filmavimo gynybos sekretorius Ramsfeldas apkaltino *Arabiya* ir *Jazeera* bendradarbiavimu su sukilėliais. Nusiskundimai nepakeitė *Al Jazeera* reportažų tono.

Balandį sukilėliai pakvietė *Al Jazeera* reporterį Ahmedą Mansurą (Ahmed Mansour) ir jo komandą į Faludžą pafilmuoti scenų ligoninėje. Visą pirmą balandžio savaitę valanda po valandos, diena po dienos televizijos eteris buvo užtvindytas žuvusiųjų, kraujuojančiųjų ir sumaitotųjų vaizdais. Arabų žiniasklaida pasipriešinimą pavadino *intifada*, taip sukilėlių kovas su amerikiečiais susiedama su palestiniečių sukilimu prieš izraeliečius. Nenutrūkstamai į ausis lindo gedinčiųjų raudos, motinų kūkčiojimai ir klyksmai, tūžmingi šauksmai, prieš akis šmėsčiojo išvargę krauju aptaškytų gydytojų ir medicinos seserų veidai. Nė vienas bent kiek atjausti gebantis žmogus negalėjo į tai žiūrėti nejausdamas skausmo. Labiausiai sukrėsdavo *Al Jazeera* vienas po kito transliuojami ramių, gležnų, gailestį keliančių negyvų kūdikių vaizdai. Nė žodžių neužsiminta kur, kaip ir kada jie mirė. Žiūrovai darydavo išvadą, kad visus kūdikius Faludžoje nužudė jūrų pėstininkai. Nuo tokių kūdikių vaizdų pravirktų ir uola.

Bagdado šiitų mečetėse mulos ragino tikinčiuosius dovanoti Faludžai kraujo ir maisto, o sunitų rajonų gyventojai gyrė radikalų šiitų dvasininką Moktadą al Sadrą už maištą. Mieste aidint kvietimams kilti į džihadą, Bagdado dvasininkai kurstė protestuoti gatvėse.

Faludža tapo vienijančiu tašku, teikiančiu dingstį išlieti prieš koaliciją nukreiptą pyktį. Karšti raginimai remti apgultą Faludžą irakiečiams buvo proga pademonstruoti verdantį įsiūtį dėl elektros srovės pertrūkių, dienos ilgio eilių prie propano dujų ir benzino, šaudymo iš pravažiuojančių transporto priemonių, atsitiktinių, siaubą varančių automobilių, prikimštų sprogmenų ir vairuojamų savižudžių. Susikaupęs pyktis nukrypdavo prieš okupantus, suvarpančius transporto priemones prie kontrolės postų, be atodairos šarvuočiais besibraunančius judriomis gatvėmis, krečiančius namus trečią valandą ryto. Visų visuomenės sluoksnių irakiečiai – studentai, darbininkai, gydytojai, policininkai, parduotuvių savininkai – plūsdavo į mečetes aistringai smerkti bedievių okupantų.

Al Jazeera ir *Al Arabiya* nenumaldomai transliuodavo reportažus apie civilių gyventojų vargą Faludžoje, o internetas, kuriame gausėjo pranešimų

apie jūrų pėstininkų šiurkštumą, per minutę paskleisdavo protestus po visą pasaulį. *Google* paieškos sistemoje per balandį pranešimų su žodžiu „Faludža" nuo 700 šoktelėjo iki 175 tūkst., didžiuma jų buvo itin kritiški jūrų pėstininkų atžvilgiu. Kiekybė išsiskiria apgaulinga savybe: vien pasikartojimų gausa gimdo klaidingą tikrumą.

Tarp jūrų pėstininkų esančių žurnalistų reportažai nepatvirtindavo teiginių apie plataus masto, beatodairiškas skerdynes. Tačiau aukštesnio rango Jungtinių Valstijų administracijos pareigūnai neturėdavo laiko tyrinėti taktinių pranešimų. Savo įstaigose įsijungdavo kabelines naujienas, kur vis kartodavosi vaizdo įrašai iš Faludžos. Vaizdai, gaunami iš susivienijimo, apimančio ir *Al Jazeera* operatorius Faludžoje, darė poveikį žiūrovams Irake, Vašingtone ir Krauforde (Crawford), Teksaso valstijoje.

1968 m. sausio mėnesį perdėm optimistiškus reportažus apie pažangą Vietnamo kare į šipulius sudaužė per visą šalį nusiritusių atakų banga, pavadinta *Tet* ofenzyva. Žiniasklaida spalvingai pranešinėjo apie kautynes ir tuzinus sugriautų miestų ir miestelių. Vietkongas Jungtinėse Valstijose pasiekė netikėtą pergalę, nes karo palaikymas smuko. Po kelerių metų analitikai padarė išvadą, kad *Tet* puolimas partizanams buvusi operatyvinė katastrofa, atnešusi milžiniškų nuostolių.

Piteris Braestrapas (Peter Braestrap) premija apdovanotoje knygoje apie tai, kaip nutiko, kad *Tet* ofenzyva buvo klaidingai perteikta kaip Vietkongo pergalė, rašė: „Daug vietos ir dėmesio istorijai apie *Tet* skirta gana ankstyvu laikotarpiu, kai buvo prieinama mažiausiai patikimos informacijos. Žiniasklaida neturėjo nei kokios nors institucinės sistemos stebėti, kas viešuomenei sakoma, nei vidinio prioriteto pradinius įspūdžius papildyti."

Panašiai *Al Jazeera* sukurtas pradinis įspūdis apie masines civilių aukas tapo pagrindine siužeto linija informuojant apie Faludžą. Kadangi pasirodyti mieste reiškė būti pagrobtam ir netekti galvos, Vakarų televizijos tinklai tenkindavosi vaizdais, Faludžoje nufilmuotais arabų operatorių, kuriuos į miestą įsileisdavo sukilėliai. Suprantama, kad vaizduose būdavo pabrėžiami sugriovimai ir mirtys, nors Vakarų tinklai negalėdavo patvirtinti žalos masto. Stokodami kitų šaltinių, dauguma Jungtinių Valstijų didžiausių laikraščių ir televizijos stočių visame pasaulyje kartojo arabų žiniasklaidos vertinimus, grįstus Irako ir Jordanijos gydytojų Faludžoje tvirtinimais, vieningai apsistodami ties nepatvirtintu daugiau negu šešių šimtų žuvusiųjų ir tūkstančio sužeistųjų skaičiumi.

– *Al Jazeera* meluoja, – pareiškė brigados generolas Džonas Kelis (John Kelly), divizijos vado pavaduotojas.

Į jo nusiskundimą nereaguota. Taip atakuojami žiniasklaidos, Baltieji rūmai, Pentagonas, Koalicijos laikinoji administracija ir Centrinė vadovybė laikėsi pasyviai. Kariškiai nejučia stengėsi išvengti bet kokių sąsajų su „kūnų

skaičiavimo" Vietname skandalu. Nė vienas iš aukščiausios vadovybės nereikalavo iš jūrų pėstininkų dalinių, kasdien tiesiogiai susiduriančių su priešu, kokių nors sistemingų įvertinimų dėl civilių gyventojų ir sukilėlių aukų. Turint nepilotuojamų orlaivių įrašytus vaizdus ir vaizdinę medžiagą, kurios reikia kiekvienam aviacijos smūgiui ir kiekvienai AC-130 atakai, būtų buvę nesunku įrašus apie žalą surinkti ir su jais susipažinti, jei tik kas nors apie tai būtų pagalvojęs.

Kadangi priešingos vaizdinės medžiagos iš autoritetingų šaltinių nepateikta, pasaulio supratimą apie Faludžą formavo *Al Jazeera*, neverčiama atsikirsti informuotiems skeptikams. Iš to radosi politinis spaudimas, suvaržęs tiek prieš Faludžą, tiek prieš Sadrą nukreiptus kovos veiksmus.

10.

ŽEMDIRBIAI AR ŠAULIAI?

Balandžio 6-ąją žiniasklaida neatitraukė akių nuo kautynių Faludžoje, tuo metu tikrasis mūšis siautė Ramadyje. Vidurdienį Bronzis ir *Echo* kuopa susigrąžino miesto centro kontrolę. Po pietų kautynės iš miesto centro persikėlė į rytinius priemiesčius, kur *Echo* kuopai teko visų pėstininkų nekenčiama užduotis – ieškoti savadarbių sprogstamųjų užtaisų.

Bent vienas toks užtaisas kasdien susprogdavo kur nors iš trisdešimties kilometrų kelių, kuriuos *Echo* kuopa stengdavosi apieškoti. Sprogimai vargino kuopą, bet niekas nesiskundė, mat žinojo, kad batalionui Kvaime (Quaim) prie Sirijos sienos tekdavo apieškoti 170 kilometrų kelių – iš kojų verčianti atsakomybė.

Jūrų pėstininkų „hamviai" nebuvo pakankamai šarvuoti, kad atlaikytų augančią sprogmenų galią. Sukilėliai prisitaikydavo sparčiau negu amerikiečių aprūpinimo sistema įstengdavo pagerinti kareivių ekipuotę. Gen. mjr. Metisui kliuvo triskart, savadarbių užtaisų sprogimai sužeidė jo abiejų pulkų vadus. Valstijose karo laivyno sekretorius reikalavo kasdien pranešti, kiek naujų šarvuočių išgabenama į Anbaro poziciją. Tačiau kol gamyba Valstijose įsibėgės tiek, kad galėtų patenkinti mūšio lauko poreikius, jūrų pėstininkams toliau prireiks rengti apieškas kaitaliojant veiklos būdus. Viena iš priemonių, kaip išmušti sukilėlius su savadarbiais sprogstamaisiais užtaisais iš pusiausvyros, buvo snaiperiai.

Naktį į balandžio 6-ąją budėjo snaiperių komanda, vadinama „Galvų Medžiotoju 2". Šie kariai neatrodė panašūs į snaiperius. Seržantas Romeo Santjagas (Romeo Santiago), kilęs iš Filipinų, tarnavo jūrų pėstininku jau šešerius metus ir pilietybės dokumentus buvo gavęs tik prieš šešis mėnesius. Snaiperiavo jau ketverius metus, nuolatos šypsodavosi – tikrai ne šaltų akių tipas. Grandiniai Tedas Stentonas (Ted Stanton) ir Kameronas Fergiusonas (Cameron Ferguson), kaip ir Santjagas, buvo malonaus būdo, greiti papokštauti. Nė vienas iš trijų nesvėrė daugiau negu 70 kilogramų, o apsikrovę snaiperio manta atrodydavo juokingai maži.

Ketvirtas komandos narys, grandinis Ričardas Steiselas (Richard Staysal), išsiskyrė stotu ir raumenimis.

– Steiselas yra mūsų kalifornietiškasis banglentininkas, – šypsodamas apibūdino Stentonas. – Jis aiški mažuma, todėl jam krautume visus šūdinus darbus, jei nebūtų toks gąsdinamai didelis. Dabar baiminamės, kad mūsų nepridaužytų.

Echo kuopa atsakė už Sofijos rajoną į rytus nuo Ramadžio – už trisdešimt penkis kvadratinius kilometrus dirbamos žemės, prabangių namų, palmių giraičių ir irigacijos griovių. Pagrindinių kelių šį plotą kirto nedaug. Sofija jau daugelį metų glaudė kontrabandininkus, turtingus baatistus ir buvusius armijos karininkus. Snaiperiai pažinojo reljefą ir turėjo geras ryšio priemones, todėl kapitonas Kelis Rojeris (Kelly Royer) išsiuntė juos į naktinį stebėjimą prie Novos magistralės, svarbiausio kelio į Sofiją, besirangančio palei Eufratą į šiaurę nuo *Echo* kuopos bazės.

Keturių vyrų snaiperių komanda sutemus išslinko iš Kovos avanposto ir nužingsniavo į šiaurę per triukšmingą priemiestį. Jau galiojo komendanto valanda, ir automobiliai nebevažinėjo, tačiau viauksėjo šunys, prie kurių dažnai prisidėdavo sumūkdamos karvės, užuodusios keistai kvepiančius jūrų pėstininkus. Snaiperiai kirto Novos magistralę prie tankų kapinių, lauko, nusėto sudaužytų Irako tankų korpusais. Dešinėje Novos pusėje kelios siurblinės siurbė vandenį iš Eufrato ir liejo į griovių raizgalynę. Komanda įsitaisė ant betoninės siurblinės viršaus, toliau nuo purvo, ir per naktinio matymo prietaisus pakaitomis stebėjo tuščią kelią. Naktį nepastebėjo nė vieno irakiečio, sėlinančio padėti savadarbį sprogstamąjį užtaisą.

Balandžio 6-osios rytą jie paėjo šimtą metrų į šiaurę iki upės krašto ir atsisėdo kažkokių krūmokšnių šešėlyje. Pranešimai per radiją ir nenutrūkstami tolimi šūviai darė įspūdį, tarsi mūšyje dalyvauja visi *Golf* ir ginklų kuopos skyriai. Kiekvienas atrodė įsitraukęs į kautynes, išskyrus juos: Novos magistrale niekas nejudėjo.

– Gal kas nors mus vis dėlto aplankys ir leis atsikratyti šaudmenų, – sumurmėjo Steiselas.

Nenorėdamas klausytis nuolatinių skundų, jog vis netenka dalyvauti kautynėse, Santjagas nužingsniavo skersai lauką norėdamas atidžiau apžiūrėti Novos magistralę, iškeltą šešiasdešimt centimetrų virš dirbamų laukų, kad būtų išvengta potvynių. Užsiropštęs ant kelio, kitapus netikėtai užklupo tuziną susigūžusių vyrų, dauguma jų vilkėjo žalsvomis Irako armijos uniformomis. Nedelsdamas nė sekundės, Santjagas, kiek įkerta, nuskuodė per lauką atgal rėkdamas:

– Hadžiai! Hadžiai!

Už nugaros vienas irakietis raudonai ir juodai languotu šemagu kyštelėjo aukštyn galvą, pašaipiai pažvelgė į persigandusius jūrų pėstininkus, pranyko ir po kelių minučių vėl išlindo pažiūrėti antrąkart. Jūrų pėstininkai atsakė šūviais iš savo granatsvaidžių, stengdamiesi, kad granatos nukristų tarp sukilėlių, kurie dabar padūkusiai pleškino. RPG granatoms sproginėjant medžiuose, du irakiečiai, šaudydami nuo klubo, peršoko per kelią ir nuskuodė prie upės šiauriau nuo komandos. Prisidengdami krūmais jie ketino prislinkti prie jūrų pėstininkų iš šono. Jūrų pėstininkai teturėjo du M16 su prijungtais

M203 granatsvaidžiais ir du M40 neautomatinius snaiperinius šautuvus su optiniais taikikliais – ne kažin kas prieš priekin ligi juosmens siekiančia žole šliaužiančius ir už krūmokšnių besislapstančius priešus. Jūrų pėstininkai buvo pasiėmę po devynias dėtuves ir pusę jau ištuštinę.

– Pliekit toliau į kelią, – riktelėjo Santjagas. – Jei mus staigiai atakuos, turėsime ten irtis.

– Išprotėjai, – atitarė Steiselas.

Santjagas prašė greitojo reagavimo pajėgų, bet, pokšint šūviams, jo žinia kuopos operacijų centrą pasiekė iškraipyta.

– Ne, neprašau leidimo atidengti ugnį! – staugė jis. – Girdit, mes jau šaudom. Mums reikia pagalbos.

Vėl iškraipyta žinia.

– Ne, aš nežuvęs! – rėkė Santjagas. – Kaip galėčiau šauktis greitojo reagavimo pajėgų, būdamas negyvas?

Diena persirito per vidurdienį. Į šiaurę nuo „Galvų Medžiotojo" kelio apiešką vykdė *Echo* kuopos 1-asis būrys. Kariai atrado artilerijos sviedinį su prijungtais laidais, vedančiais į krūmynus, kur užtiko nedidelę laukymę, paženklintą nuorūkų ir musių, zyziančių virš žmogaus išmatų. Perkirpę laidus, būrio kariai iškvietė inžinierius susprogdinti sviedinį ir nužingsniavo toliau. Už kelių šimtų metrų aptiko dar du sviedinius, prijungtus prie nuotolinio valdymo prietaiso. Kariai pasitraukę saugiu atstumu laukė inžinierių ir kaip tik sėdėjo po palmėmis, kai būrio vadas vyresnysis leitenantas Vinsentas Valdesas (Vincent Valdez) išgirdo per radiją Santjago pagalbos prašymą. Valdesas įsodino dešimt jūrų pėstininkų į atvirą „hamvį" ir nurūko keliu. Po penkių minučių Santjagas pamatė dideliu greičiu atlekiantį „hamvį". Steiselas pokštelėjo baltų dūmų, norėdamas pažymėti savo buvimo vietą ir įspėti, kad anie artinasi prie susišaudymo.

Jis pavėlavo. „Hamvis" atlėkė tiesiai į nasrus sukilėliams, susirengusiems žaibiškai kirsti kelią ir sugulusiems piktžolėse tarp tankų korpusų. Nešarvuotą „hamvį" su aštuoniais jūrų pėstininkais paskuigalyje šie suvarpė. Kulkos atšoko nuo *240 Golf* kulkosvaidžio vamzdžio fiksatoriaus, laikinai išvesdamos ginklą iš rikiuotės. Vyresniajam eiliniui Brendonui Landui (Brandon Lund) kulka pervėrė ranką. Tvarstydamasis jis pagalvojo: „Negaliu patikėti. Mane pašovė, o aš nė vieno jų nematau."

Vyresnysis eilinis Bendžaminas Karmenas (Benjamin Carmen) linktelėjo priekin, iš jo dešinės rankos trykštelėjo kraujas. Leitenantas Valdesas čiupo kulkosvaidį, užfiksavo vamzdį ir prašukavo vietovę į kairę nuo „hamvio", kol sanitaras Taironas Dennisas (Tyronne Dennis) teikė Karmenui pagalbą. Denisas pamatė, kad kulka pataikė tarp Karmeno neperšaunamos liemenės plokščių, pervėrė ranką bei krūtinę ir išėjo pro nugarą. Denisas niekuo padėti negalėjo. Karmenas pabalo, paskui pasidarė blyškiai melsvas, iš nosies pliūptelėjo kraujas.

– Netekome jo, – šūktelėjo Valdesas. – Šis „hameris" kaip magnetas. Lauk! Lauk!

Patekus į pasalą, nedelsiamo veikimo procedūra reikalavo kontratakuoti, nelikti naikinamojoje zonoje. Valdesui rikiuojant savo vyrus į grandinę pajudėti tankų kapinių link, aplink ėmė kristi minosvaidžių minos. Sulig pirmu sprogimu skyriaus vadas grandinis Hurtadas Beronas (Hurtado Barron) pajuto smūgį į pilvą. Susilenkė gaudydamas kvapą ir tapšnodamas per neperšaunamąją liemenę. Nė viena iš karštų skeveldrų neperskrodė priešakinės plokštės. Jis čiupo šautuvą ir nusivijo savo skyrių.

Matydamas Valdesą stumiantis rytų kryptimi į tankų kapines, Santjagas ir jo snaiperių komanda perkirto kelią, kad pridengtų pietinį sparną. Judėjo greitu žingsniu šaudydami. Steiselas leido šūvius ir patenkintas pastebėjo, kad vienas irakietis, glaustęsis už medžio už kelių šimtų metrų, parkrito ir nebesikėlė. Steiselas pradėjo šūkauti kaip beprotis.

– Nudėjau tą kalės vaiką! Nukaliau! Valio!

„Būtų gerai, kad Steiselas užsičiauptų", – pagalvojo Santjagas. Jo keturių vyrų komanda judėjo už dviejų šimtų metrų į pietus nuo jūrų pėstininkų su Valdesu. Abi grupės gerai viena kitą matė ir ryšį palaikė šūksniais bei rankų signalais. Santjagas nenorėjo išsikišti į priekį ir patraukti į save visos ugnies. Snaiperių komandai pasiekus tankų korpusus, Steiselas sušuko, kad keli sukilėliai už nugaros.

Grandiniui Stentonui pasirodė, kad į nugarą jam kažkas smogė kūju ir parklupdė ant kelių. Jis nugriuvo ir sušuko pagalbos. Fergiusonas pribėgo, atitraukė užpakalinę Stentono neperšaunamosios liemenės nugaros plokštę ir išvydo dešimties centų monetos dydžio skylę, iš kurios sunkėsi kraujas. Nežinojo, ką daryti toliau, nebūdamas tikras, ar spaudžiamasis tvarstis sustabdys kraujavimą.

– Skeveldra. Nekraujuoja, – pasakė Fergiusonas. – Užmiršk. Kelkis ir kaukis toliau.

„Nekraujuoja? Nesąmonė, kad nekraujuoja", – pagalvojo Stentonas jausdamas lipnų šlapumą. Atsistojo ir pajudėjo į priekį. Aplink spragsėjo kulkos, dabar arčiau, pralėkdamos su tuo ryškiu „trakšt", reiškiančiu, kad į tave kažkas taikosi, o ne pleškina aklai.

– Tas šunsnukis slepiasi štai ten! – sustaugė Stentonas, rodydamas į vieną tanką. – Jis ten, sakau jums, ten.

Tada kulka smogė Steiselui į petį. Tas riktelėjo ir pargriuvo. Santjagas sustingo. Stovėjo išsitiesęs, laikydamas šautuvo buožę įrėmęs į petį, spoksodamas plačiai atmerktomis akimis į visas puses ir laukdamas, kur kas nors sukrutės. Už šimto metrų užnugaryje pastebėjo vyrą, atsirėmusį ant tanko variklio sekcijos, kad stabiliai nusitaikytų. Santjagas suvarė jam kulką į kairiąją krūtinės pusę. Vyras šonu nuslydo ir nukrito šalimais tanko. Santjagas

paleido į krūtinę dar dvi kulkas ir prisiartino įsitikinti, ar jis negyvas. Pasiekęs kūną – tai buvo švariai nusiskutęs vyras be ūsų, tamsiai pilkais drabužiais ir su sandalais, – pakėlė rusišką Dragūnovo SVD snaiperinį šautuvą su optiniu taikikliu.

Steiselas gulėjo ant žemės šaukdamas Stentoną, vis dar susirūpinusį dėl savo žaizdos. Nupjovęs Steiselo neperšaunamąją liemenę, Stentonas savo rūpesčius užmiršo. Irakiečių snaiperio kulka sutriuškino Steiselo raktikaulį, nusileido giliai į krūtinę ir išėjo pro nugarą, palikdama didžiulę skylę, iš kurios tryško kraujas.

– Ar labai prastai atrodo? – paklausė Steiselas. – Nemeluok. Prastai ar ne? Mano mama susinervins.

Sužeisti jūrų pėstininkai vis pamini savo žmonas ar motinas, nerimaudami, kad jos susijaudins ar nuliūs, nes jie kažkaip susimovė. Stentonas jautė, kad tuoj vems. Negrabiai apvyniojo tvarstį aplink Steiselo krūtinę, palaukė, kol šaudymas laikinai atlėgs, tada skersai lauką šūktelėjo grandiniui Pedrui Kontrerui (Pedro Contreras), artimiausiam jūrų pėstininkui Valdeso grandinėje:

– Sanitarą! Sanitarą!

Išgirdęs, kad kviečiamas, sanitaras Denisas pasitraukė iš grandinės ir pribėgo prie Stentono.

– Išimk man iš kišenės granatą. Man skauda gulėti ant jos, – paprašė Steiselas Stentono. – Ei, ištrauk kaištį ir švystelk. Pažiūrėkim, kaip sprogsta.

– Eik velniop su savo bukais prasimanymais!

Stentonas pasirausė Steiselo dienmaišyje ieškodamas daugiau tvarsčių, tačiau terado suglamžytą palapinsiaustę.

– Kalės vaike! – sušuko Stentonas. – Tu tikriausiai tampeisi papildomų šaudmenų.

Perkirtęs vieną lauką, skyrius su Valdesu nesustojo. Vyresnysis grandinis Markosas Čeris (Marcos Cherry) energingai šūktelėjo grandiniui Beronui (Barron), savo skyriaus vadui.

– Paklojau vieną!

Tada prabilo kulkosvaidis, iškart mirtinai pakirtęs Čerį. Beronas paėmė Čerio piniginę bei identifikacijos žetoną ir nuskubėjo paskui grandinę. Valdesas aukšta žole stūmėsi į rytus, sekdamas nulenktos žolės dryžiais ir ketindamas pribaigti aplink tykančius sukilėlius. Santjagas ir Fergiusonas irgi pajudėjo pirmyn.

Denisas ir Stentonas pasiliko padėti Steiseliui. Padrikai į lauką pradėjo kristi minosvaidžio minos. Nutolę nuo Novos magistralės per du šimtus metrų, svarstė, ką daryti toliau, kai keliu priartėjo du „bredliai". Jūrų pėstininkai energingai mojo rankomis, kareiviai mostais atsakė, kad vikšrinės mašinos negali įveikti griovių. Jūrų pėstininkai turėtų patys atkulniuoti prie kelio.

– Ar paeisi? – paklausė Stentonas Steiselo.

– Niekaip, po velnių.

Steiselas būtų per sunkus nešti, o Stentonas ir Denisas – abu nedidelio ūgio, negana to, jau nuvargę.

– Gerai, juo blogiau tau, nes tavęs nepavilksim, – pareiškė Stentonas. – Paliksim tau neperšaunamą liemenę apsisaugoti nuo minosvaidžių.

– Nė velnio, pakelkit mane.

Paramstomas Stentono ir Deniso, Steiselas nušlubavo ir nušokčiojo per nelygų lauką, kimiai šniokšdamas prakiurdytu plaučiu, kraujui tekant iš peties ir nugaros.

Šalia „bredlių" stovėjo pulkininkas Konoras. Jis sekė kautynes per radiją ir, kaip ir „Juokdario 3-1" atveju, atsigabeno gydytoją ir šarvuotą greitosios pagalbos automobilį. Steiselą tinkamai sutvarstę, medikai ėmėsi kitų dviejų sužeistųjų.

Kai Steiselas sulaukė pagalbos, Stentonas nekantravo įsijungti į kautynes. Artinosi antra valanda po pietų. Susirėmimas truko jau keturias valandas. Per pastarąsias dvi snaiperių komanda matė kokį tuziną sprunkančių ir besislapstančių sukilėlių. Jie pašovė galbūt tris ar keturis. Irakiečių kovotojai nelinko į savižudybę, bet taikė sveiką partizaninę „smok ir bėk" taktiką.

Matydamas, kad jiedu ketina vieni susirasti kitus jūrų pėstininkus, Konoras pasiūlė pagalbą.

– Judviejų mažoka, – tarė jis. – Gal norėtume dar kelių šaulių?

– Būčiau dėkingas, pone, – atsiliepė Stentonas.

Konoras nužingsniavo prie savo vado automobilio, per radijo stotį nurodė 34-ojo pėstininkų pulko 1-ajam batalionui užblokuoti kelius, vedančius iš Sofijos rajono, ir savo trims kareiviams, sėdėjusiems „bredlio" užpakalyje, liepė prisijungti prie Stentono.

Jo seržantas majoras Railingas papurtė galvą.

– Jie visiškai žali, pone.

– Na, ir?

– Turėtume eiti kartu.

Seržantas majoras ir pulkininkas liepė naujokams sekti paskui juos ir išsiskleisti į grandinę greta Stentono. Į priekį stūmėsi atsargiai, nukovė vieną irakietį, paskui sulaukė snaiperių ugnies iš kelių tolimų namų. Perbėgimais pradėjus artintis prie namų, šūviai liovėsi. Stentonas pirmutinis iš grupės įsiveržė į pirmą namą. Jame nieko neaptiko. Prie kito namo pirmi brautis turėjo kareiviai.

– Veržkitės visi trys kartu, – pasiūlė Konoras.

Trys kareiviai pažvelgė į jį tuščiomis akimis. Jiems, ką tik baigusiems pėstininkų mokyklą, ši diena buvo pirmoji Irake.

– Norit, kad parodyčiau?

– Taip, pone, jei teiktumėtės.

Konoras spėjo, kad jaunas eilinis tikriausiai greitai taps grandiniu. Pulkininkas įžengė pirmas, įkandin seržantas majoras. Kaip paprastai, ginkluotų sukilėlių name nebuvo, o gyventojai nieko nežinojo. Stentonui parodžius į kraują ant žemės kieme už namo, gyventojai pakartojo, kad nieko nematę.

„Galvų Medžiotojo 2" kautynės prie tankų kapinių baigėsi. Sukilėliai ištirpo, virsdami neginkluotais civiliais civilių knibždančiuose priemiesčiuose.

Išgirdęs, kad „Galvų Medžiotojas 2" kaunasi, plk. ltn. Kenedis liepė ginklų kuopai vykti į pagalbą. Kuopos vadas Veileris (Weiler) surinko 3-iąjį mobilųjį šturmo būrį, vadovaujamą vyresniojo leitenanto Džono Stivenso (John Stephens), ir išvyko iš Uragano smaigalio. Šešiomis mašinomis trisdešimt jūrų pėstininkų nerūpestingai riedėjo į rytus siauru keliu, juosiamu vienaaukščių parduotuvių. Tai vienur, tai kitur stovėjo automobiliai ar sunkvežimiai. Ant kelio mėtėsi futbolo kamuolio dydžio uolienos rieduliai, tačiau „hamviai" tarp jų nesunkiai vinguriavo. Kadangi irakiečių vyrai pakelėse vaikščiojo į parduotuves ir iš jų, vyresnysis leitenantas Stivensas nemanė, kad menkos uolienos riedulių barikados skirtos pasalai surengti.

Tada į juos smogė nepertraukiama ugnis iš lauko maždaug už 150 metrų dešinėje. Kulkos pralėkė aukštai virš galvos, nors būtų lengvai nudėjusius parduotuvėse esančius vyrus, kurie žinojo apie pasalą, bet nesusirado priedangos. Jūrų pėstininkai nusuko „hamvius" į kairę ir į dešinę nuo kelio, sustodami eglute, ir iššoko laukan ieškodami taikinių. Prieš akimirką ant kelio buvo tuzinas transporto priemonių. Dabar bet koks eismas apmirė. Dešinėje lauko provėžomis šokčiojo *Bongo* sunkvežimis. Jūrų pėstininkai paliko jį ramybėje, nebūdami tikri, ar vairuotojas juo atgabeno dabar į juos šaudančius sukilėlius.

Stivensas stebėjo, kaip dešimtmetis berniukas su uždegtu fakelu prabėgo pro jį, kyštelėjo fakelą į tamsių degalų klaną ir išdidžiai parskuodė vėl į parduotuvę. Kuras degė žema liepsna, virto dusinantys juodi dūmai. Vyras juoda dišdaša ir raudonai languotu šemagu išbėgo iš šoninės gatvelės su RPG ant peties ir paleido granatą, kuri nušokavo gatve. Po minutės prapliupo RPG granatų lietus. Kai kurios skriejo lanku kaip minosvaidžio minos, sproginėdamos telefono tinklų raizgalynėje virš galvos. Kitos šnypšdamos šokčiojo žeme, tarsi šokinėtų per uolienos riedulius. Viena įsipainiojo į įtaisą kliūtims šalinti, įrengtą vieno atviro „hamvio" priešakyje, kita sprogo greta juodų dūmų verpeto. Sukrėstas, bet nesužeistas vairuotojas pasislinko arčiau kito „hamvio".

Stivensas, nusprendęs, kad uolos rieduliai ant kelio ir liepsna su dūmais yra geros taikymosi gairės RPG šauliams ir kulkosvaidininkams, keliu patraukė būrį toliau ir stebėjo, kaip sukilėliai šaudo į dūmus. Kelias virto

degančių tepalų dėmių, juodų dūmų ir tarp civilinių lengvųjų automobilių įsirangiusių „hamvių" maišalyne. Šmėsčiojantys šauliai ir stambūs jūrų pėstininkai šaudė visomis kryptimis. Štabo seržantas Patrikas Koulmenas (Patrick Coleman), įsiveržęs į vieną namą, aptiko penkis AK ginkluotus vyrus, kartu su moterimis ir vaikais besislepiančius po laiptais. Nebūdamas tikras, kas jie tokie – sukilėliai ar namų savininkai, supančiojo vyrų rankas plastikiniais dirželiais. Gindamas juos prie „hamvio", aplenkė kraujo klaną; jame gulėjo sandalas, iš kurio kyšojo nutraukta pėda.

Be perstojo caksėjo kulkos, taksi ir motociklais atvykdavo vis daugiau kovotojų. Stivensas matė, kaip du greitosios pagalbos automobiliai pristabdė, iššoko keli vyrai ir nubėgo šonine gatvele. Buvo gana aišku, kad šitaip į mūšio lauką atkako sukilėliai, tačiau jis nutarė į greitosios pagalbos automobilius nešauti.

Kapitonas Veileris netroško, kad jūrų pėstininkai įsiveltų į kautynes tiek, jog nebegalėtų pasiekti „Galvų Medžiotojo". Mėgindamas įvertinti pasalos mastą, Veileris koja atidarė vieno namo duris ir užlėkė ant stogo apžvelgti padėtį ir sugalvoti, kaip iš šios vietovės pasitraukti.

Radijo operatorius grandinis Luisas Peresas (Luis Perez), sekęs paskui Veilerį, padavė jam ragelį pakalbėti su Kenedžiu.

– „Galvų Medžiotojas" sulaukė pastiprinimo, – pranešė Kenedis. – Jūsų užduotis išspardyti užpakalį kiekvienam sutiktam priešui. Toliau stumkitės į rytus. Ten priešų labai, labai daug.

Veileris iškvietė kitą būrį, tuo metu vyresnysis leitenantas Stivensas pajudėjo į priekį. Jūrų pėstininkai, šaudančiuosius išvysdami tik prabėgomis, naudodami ugnį ir manevrą atakavo intensyviausios ugnies kryptimi. Prabėgo pro seną moterį, kepančią duoną lauko krosnyje ir nekreipiančią dėmesio į chaosą, ir įsibrovė į vienos mečetės kiemą, prikrautą medinių karstų. Gatvėje sustojo tamsiai mėlynas BMW, ir iššokę keturi neginkluoti vyrai įbėgo į šoninę gatvelę. Netrukus iš gatvelės ėmė lėkti kulkos. Po kelių minučių sustojo baltai oranžinis taksi. Vienas jūrų pėstininkas iš AT-4 paleido raketą, supurčiusią nedidelį automobilį. Iš po antvožo pradėjo virsti tankūs dūmai. Pro galines duris išsiropštė keleivis, paberdamas ant žemės šaudmenų. Iš gatvelės už rūkstančio automobilio išnėrė motociklininkas, pleškindamas iš AK viena ranka. Jį sutiko šūvių papliūpa. Numetęs ginklą, tas išlaikė pusiausvyrą ir liepsnojančiu motociklu nusuko į šoną.

– Nieko sau, – tarstelėjo seržantas Šeinas Nailinas (Shane Nylin).

Skersai kelią švilpavo RPG granatos. Jos kartais pataikydavo į telefono stulpus ir supurtydavo karštus laidus, kurie pertrūkdavo ir nukrisdavo ant pastatytų automobilių sukeldami kibirkščių liūtį. Vienas vyras sportiniu kostiumu nėrė skersai gatvę ir užkliuvo už nukritusio laido. Nusirito daužydamas rankomis ir kojomis, aplink šnypščiant kibirkštims, tada atsistojo ir nusvirduliavo. Jūrų pėstininkai įsibrovę į kelis namus aptiko tylias moteris, verkiančius

vaikus ir niūriaveidžius vyrus, kurie vis sakydavo nieko nežiną. Tai priminė kovą su moskitais. Po valandos jūrų pėstininkai plastikiniais dirželiais buvo supančioję šešiasdešimties vyrų rankas. Veileris žinojo, kad tokių netrukus bus šimtai, tačiau nė vieno įrodymo, kad jie naudojo ginklą. Jūrų pėstininkai neturėjo cheminės analizės komplektų parako likučiams nustatyti.

– Paleiskit juos, išskyrus sučiuptus su ginklu, – paliepė Veileris.

Į kautynes įsitraukė leitenantas Deividas Dobas (David Dobb) – šaukinys: „Lietaus Šaukėjas" – ir jo būrys. Dabar su nepagaunamu priešu grūmėsi šešiasdešimt jūrų pėstininkų. Iš vienos šoninės gatvės išniro taksi, pro langus šaudė keleiviai. Automobilis buvo mirksniu suvarpytas. Vienas keleivis išspruko ir nusvirduliavo. Iš už sunkvežimio pliekdamas iš AK išlindo vyras. Pašautas paleido iš rankų šautuvą ir vėl užsiglaudė. Du vyrai, nešini AK, mėgino perbėgti gatvę ir persiropšti per sieną – nepavyko nė vienam. Jūrų pėstininkai nepertraukiamai tvatino į lauką greta kelio, kur prie žemės prispaudė du vyrus juodomis dišdašomis. Staiga abu pašoko ir, parodę čempionišką sprintą, sveiki paspruko.

Sukilėliams nerūpėjo, kur šaudyti, svarbu, kad ginklai šaudė. Kulkosvaidžiai pliekė per aukštai, RPG granatų lietus nepasižymėjo kokiu nors sistemingumu. Štabo seržantui Koulmenui, stambiam vyrui, nedidelė skeveldra pataikė į veidą. Kruvinu žandu jis nelyginant žiaurus piratas lakstė aplink staugdamas savo jūrų pėstininkams, kad „nudėtų kiekvieną kalės vaiką, kuris į tave šauna". Jūrų pėstininkai juokėsi, jį dar labiau pakurstydami.

Netoli prazvimbusios kulkos privertė Veilerį įsmukti į vieną kiemą, kur keturi irakiečių policininkai melsvais marškiniais slapstėsi už sienos. Jie pakvietė Veilerį prisiglausti prie jų, tas juos įsijungti į kautynes. Neatrodo, kad policininkai būtų turėję ginklus, bet išėjusiam į gatvę Veileriui kilo klausimas, o kieno gi pusę jie palaiko.

Kelios granatos buvo iššautos iš nedidelės mečetės su grakščiu melsvo atspalvio kupolu kiemo. Jūrų pėstininkas ant stogo netoliese tikino, jog minarete vienas vyras duoda nurodymus RPG komandai apačioje. Veileris neturėjo leidimo taikytis į minaretus, bet minaretą juosianti siena buvo teisėtas grobis. Dobas pasišaukė „hamvį" su TOW prieštankiniu raketiniu kompleksu ir išsprogdino dalį sienos, aukštai į viršų pasiųsdamas kūno dalis.

Padrikai apšaudomas, Stivensas nurodė per fasadinę sieną veržtis į dailų, gerai prižiūrimą namą su brangiais langais ir trapiomis, kupolo pavidalo arkomis. Kieme žolę ramiai rupšnojo gelsvas kupranugaris. Pagyvenęs vyras prisistatė esąs šeichas. Stivensas supančiojo jo rankas plastikiniu dirželiu. Jį išvedant iš pastato klykdamos ir šaukdamos išpuolė moterys, įsitikinusios, kad bus nužudytas.

Kautynės truko jau dvi valandas. Nailinas iš viso matė penkiolika sukilėlių – po vieną vienur, po du kitur. Nė vienas kitas jūrų pėstininkas nematė

vienu metu daugiau kaip šešių. Sukilėliai mokėjo pasislėpti pakelėse, palmių giraitėse, tarp namų ir skersgatvių. Jiems atsidūrus atviroje vietoje, jūrų pėstininkai turėdavo greitai iššauti, ir daug tokių skubotų šūvių būdavo netaiklūs. Seržantas Džeremija Rendlas (Jeremiah Randle) šovė į pilkšva dišdaša vilkintį vyrą, kuris už šimto metrų su AK išbėgo į vidurį gatvės, sušoko trumpą džigą, pasityčiodamas iš Rendlo, ir vėl nėrė į priedangą. Po kelių minučių vyras savo šokį pakartojo, ir Rendlas vėl nepataikė. Kai laimę panoro išmėginti dar du, Rendlas šovė iš savo granatsvaidžio ir vieną iš anų nukovė.

Kautynėms slopstant, Veileris užšoko ant neaukštos sienos ir, pakėlęs šautuvą, sušuko:

– Nagi, ateikite, kalės vaikai! Mes čia, mes čia! Ar tai viskas, ką išgalite?

Po to Veileris, kai tik sušaukdavo štabo susirinkimą, vis išgirsdavo savo vyrus sumurmant: „Mes čia, mes čia."

Kol 3-iasis mobilusis šturmo būrys pasiekė „Galvų Medžiotoją 2", popietė įpusėjo. Vyresnysis leitenantas Valdesas ir plk. Konoras kontroliavo padėtį, o mūšis persikėlė toliau į rytus.

„Galvų Medžiotojui" susirėmus su sukilėliais, kpt. Rojeris išsiuntė patrulius pridengti sparnų. Netrukus po vidurdienio vieną skyrių apšaudė netoli „arkų", Irako nacionalinės gvardijos kareivinių, suniokotų minosvaidžių minų ir susprogdintų dar nebaigus statybos darbų. Rojeris išsirengė į „arkas" su dviem būriais, vadovaujamais leitenanto Džono Vroblevskio (John Wroblewski) ir leitenanto Tomo Kogano (Tom Cogan). Pasistūmėję keliu tris kilometrus, jie susijungė su nesmarkiai apšaudytu patruliu ir išsiskleidė apieškoti keleto dešimčių namų. Koganas vieną skyrių per drėkinimo griovius pėsčiomis vedė patikrinti, kas šaudo šiauriau. Už kelių šimtų metrų kitas būrys su Rojeriu irgi nusuko nuo kelio.

Kogano dalinys sulaukdavo šūvių nuo stogų kelių šimtų metrų atstumu. Koganą tokios kautynės erzino. Jūrų pėstininkai stumdavosi į priekį perbėgdami. Priartėjus prie namo, iš jo lyg iš niekur išdygdavo dišdašas vilkintys ar ilgas kelnes dėvintys vyrai ir nukulniuodavo savais keliais. Nei ginklų, nei kariškų drabužių. Po poros minučių kulkos jau zvimbdavo iš kito namo ar palmių giraitės dar už kelių šimtų metrų.

Puskilometriu toliau Rojeris ir kitas skyrius susidūrė su tokia pačia taktika. Prapliupę šūviai, perbėgimai ir bevaisė namo krata, surandant tik verkiančius iš baimės vaikus ir neginkluotus, paniurusius vyrus, neigiančius, kad ką nors žino. Išėjus iš namo, vėl šūviai iš kitos vietos.

Rojerio radijo operatoriui perdavus žinią, kad dar vienas patrulis iš *Echo* kuopos pateko į smarkų susišaudymą už kelių kilometrų į šiaurę, Rojeris nusprendė surinkti visus skyrius į krūvą, grįžti į mašinas ir pasukti šiaurėn.

Pagal pradinį planą leitenantas Vroblevskis su visomis mašinomis turėjo pajudėti į kontrolės postą už kilometro į šiaurės rytus. Pėsti jūrų pėstininkai kartu su Rojeriu ir Koganu nukirs kampą per laukus ir ten susijungs su mašinomis. Joms pradėjus riedėti kontrolės posto link, Rojeris per radiją susisiekė su Vroblevskiu ir liepė sustoti. Koganas padarė tą patį. Jau pasukęs už kampo ir pranykęs Rojeriui iš akių, Vroblevskis sulėtino greitį, stengdamasis per variklio burzgesį išgirsti, kas sakoma per radijo stotelę. Dauguma kitų mašinų už jo sustojo, tačiau du „aukštakupriai" (*highback*) – „hamviai" su suoleliais kariams paskuigalyje atsisėsti – Vroblevskį aplenkė ir toliau važiavo kontrolės posto link.

Priešais „aukštakuprius" kelias kilo aukštyn ir stačiu kampu susijungė su kitu keliu. Abu keliai sudarė T pavidalo sankryžą, jūrų pėstininkai judėjo ilguoju koteliu. Viršuj abipus kelių driekėsi tankiai susigrūdusių nutriušusių vienaaukščių parduotuvėlių virtinė. Ant stogų už neaukštų betoninių sienų gulėjo tuzinas ar daugiau sukilėlių. Palmių giraitėje ir krūmuose šalimais paslėptas stovėjo sunkusis kulkosvaidis.

Pirmutinis „aukštakupris" turėjo kulkosvaidį, tačiau buvo nešarvuotas. Sukilėliai luktelėjo, kol „aukštakupris" kone užvažiavo ant paslėpto kulkosvaidžio, ir tik tada atidengė ugnį iš trijų pusių, paskandindami mašiną kulkų krušoje. Jos suvarpė priekinį stiklą ir padangas. Vairuotojui iškart žuvus, automobilis, iš inercijos šiek tiek pariedėjęs, sustojo. Kelias sekundes jūrų pėstininkai bergždžiai atsišaudė, vyresniajam eiliniui Rajanui Džerabekui (Ryan Jerabek) sukiojant kulkosvaidį į visas šalis. Prieš nukaunamas jis paklojo du irakiečius.

Užpakalinį bortą nuleidus, jaunesnysis grandinis Dešonas Outis (Deshon Otey) išsirito lauk ir metėsi prie žemos sienos. Jaunesnysis grandinis Trevisas Leifildas (Travis Layfield) ir sanitaras Fernandas Mendezacevesas (Fernando Mendezaceves) irgi išpuolė lauk ir įsmuko į artimiausią parduotuvę, nuo kurios stogo užpuolikai šaudė žemyn. Mendezacevesas žuvo parduotuvėje. Laifildas išsvirduliavo pro galines duris ir mirė nuo žaizdų. Kiti jūrų pėstininkai iš automobilio neišsikapstė. Užpuolikai iš visiškai arti tiesiu taikymu pliekė į juos nuo stogų ir iš šonų, o kulkosvaidis iš priešakio draskė „hamvio" kabiną. Greitai žuvo stambus, raumeningas štabo seržantas Alanas Vokeris (Allan Walker) ir keturi kiti jūrų pėstininkai.

Pasalautojams pleškinant į Vokerio mašiną, už jos važiavęs „hamvis" staigiai sustojo, o iš jo pasipylę jūrų pėstininkai šmurkštelėjo į nedidelį sandėlį. Po akimirkos kulkos jau daužėsi į storas betonines sienas. Pastatas stovėjo atokiau nuo kelio, nesujungtas su parduotuvių greta, kur buvo įsitaisę užpuolikai. Septyni jūrų pėstininkai įstrigo, bet sukilėliai nerodė noro artintis atvira vietove.

Išvydęs progą, Outis pašoko ir nukūrė prie atvirų durų, jūrų pėstininkams šaukiant: „Bėk! Bėk!" Įnėręs pro duris Outis parkrito ant purvinų

grindų. Sunkiai alsuodamas, apsitapšnojo neperšaunamąją liemenę, nustebęs, kad nė viena iš aplink zvimbusių kulkų jo net neįbrėžė. Jūrų pėstininkai, vadovaujami grandinio Markuso Vechterio (Markus Waechter), užtrenkė duris, įsitaisė abipus vienintelio nedidelio lango ir ėmė laukti šturmo.

Sukilėliams iš pasalų atidengus ugnį, Vokerio ir Vechterio „hamviai" buvo apie tris šimtus metrų pralenkę Vrublevskį. Sukilėliai ant stogų matė Vrublevskio „hamvį", todėl netrukus sukaleno kulkosvaidis, o nuo drėkinimo griovių ėmė rikošetu šokuoti RPG granatos. Vrublevskio įgula puolė ieškoti priedangos griovyje, jis pats, priklaupęs greta keleivio durelių, mėgino susisiekti per radijo stotį. Kulkai smogus į vieną veido pusę, jis pargriuvo. Šaudydami nuo dešimties stogų, sukilėliai akėjo griovio, kuriame prisiglaudė Vrublevskio įgula, kraštus. Grandinis Kenas Smitas (Ken Smith), einantis būrininko pareigas, gulėjo kniūbsčias stebėdamas kulkų ant kelio keliamas dulkes.

– Duokit aniems šiek tiek garo, – suriko jis jūrų pėstininkams už nugaros. – Slopinkit! Slopinkit!

Vienas po kito jūrų pėstininkai ėmė leisti papliūpas, iš pradžių trumpas, paskui ilgesnes. Pasala netrukus virto susišaudymu – tiek pat kulkų nulėkdavo, kiek ir atlėkdavo. Nė vienas ant kulkų šluojamo kelio negalėjo atsistoti ir išlikti gyvas. Smitas girdėjo praspragsinčias ir prazvimbiančias kulkas. Akių lygiu žiūrėjo į kruviną Vrublevskio veidą už dešimties metrų. Leitenantas tebelaikė rankose ragelį ir vis mėgino per radiją kažką pasakyti.

– O, mėšlas, – tarė Smitas. – Po velnių, lendu lauk. Šaudykit, kalės vaikai, pridenkit mane ugnimi!

Jūrų pėstininkai tuštino dėtuves ilgomis serijomis. Smitas susikaupė ir nėrė, kulkoms aplink cvaksint į žemę. Keliais energingais šuoliais pasiekė Vroblevskį, suėmė jį kaip drabužių maišą ir nuvilko atgal į griovio prieglobstį. Prišliaužęs sanitaras leitenantui ant sprando ir žandikaulio uždėjo spaudžiamuosius tvarsčius. Už jūrų pėstininkų nugarų pasirodė dvi sausumos pajėgų *Bradley* kovos mašinos uždarytais liukais ir, vikšrais keldamos dulkių debesis, nuriedėjo tiesiai prie Vokerio sutrupinto „hamvio". Po kelių minučių viena sugrįžo, vairuotojas iš liuko iškišo galvą.

– Ten prie posūkio turite sužeistų! – šūktelėjo Smitui. – Mums reikia nešti subines į kitą užduotį.

Tai taręs, užtrenkė liuką ir nuvažiavo atgal, iš 25 mm automatinės patrankos leisdamas trumpas papliūpas. Grandiniui Smitui neliko nieko kita, kaip verstis savo jėgomis. Leitenantui Vroblevskiui iškritus iš rikiuotės, kitas laipsniu aukščiausias asmuo, štabo seržantas Vokeris, buvo priešakyje, kur, pasak „bredlio" vairuotojo, buvo sužeistų jūrų pėstininkų. Smitas suprato, kad mėšlą teks kuopti jam. Skyrių vadams sušuko išskleisti savo vyrus. Tada, giliai įkvėpęs oro, išlėkė laukan antrą kartą, šįkart paimti radijo stotelės, kad

galėtų palaikyti ryšį su kuopos vadu. Kulkos aplink jį smaigstė kelią. Smitas išsidrėbė griovyje ir nuspaudė radijo stotelės mygtuką.

– Leitenantas sunkiai sužeistas, – pranešė jis Rojeriui. – Siunčiu jį atgal. „Bredliai" sakė, kad priešakyje yra sužeistų. Ar norėtumėt, kad veržčiausi pirmyn?

Kas dedasi, Rojeris žinojo ne daugiau ką negu Smitas. Matė pralekiančius „bredlius" ir pamanė, kad tai dalis brigados greitojo reagavimo pajėgų. Tačiau neįstengė susisiekti su jais per radiją, ir niekas jam nepasakė, kad priešakyje yra sužeistų jūrų pėstininkų.

– Eik, eik ten, – nurodė Rojeris. – Pridengsiu tave iš šiaurės. Nelauk manęs.

Smitas išsikvietė „hamvį" ir švelniai įkėlė Vroblevskį vidun. „Hamvis" nurūko į aukų surinkimo tašką Kovos avanposte – ligi ten buvo dešimt minučių automobiliu. Avanposte dr. Kenetas Sonas ir sanitarai jau turėjo darbo iki kaklo. Šiek tiek ankstėliau, iš anksto neįspėję, keldami didžiulius dulkių debesis ir nutraukdami elektros srovės laidus, ateinančius nuo pagrindinio generatoriaus, atžviegė du *Abrams* tankai.

– Jie miršta! Jie miršta! – šaukė pirmojo tanko bokšte stovintis kareivis, rodydamas į kitą.

Karinio jūrų laivyno sanitarai iš antrojo tanko ištraukė vieną karį be dešinės plaštakos bei riešo, o kitą su išnarintu žandikauliu ir prie kelio ant sausgyslių tabaluojančia dešine koja. Į visas puses tryško kraujas. *Blackhawk* medicinos sraigtasparniams skubant į avanpostą, medikų komanda dėjo turniketus, perpylinėjo kraują ir jungė deguonies maišelius. Pakeliui į laikiną sraigtasparnių aikštelę medikai pridengė abu sužeistuosius nuo medicinos sraigtasparnių menčių keliamų dulkių. Po penkiolikos minučių sužeistieji jau keliavo į ligoninę.

Kai atgabeno Vroblevskį, medikų komanda jau buvo pasirengusi. Leitenantas turėjo sąmonę. Nors pulsas buvo silpnas, o kraujospūdis žemas, medikai, keldami sužeistąjį į *Blackhawk* sraigtasparnį, manė, jog jis išgyvens, tačiau Vroblevskis mirė pakeliui į ligoninę.

Būdamas netoli pasalos vietos leitenantas Koganas žinojo, kad Vroblevskis išgabentas į užnugarį, bet nenutuokė, koks likimas ištiko jo būrininką Vokerį ir kitus. Koganas turėjo pakankamai savų problemų: buvo prispaustas kulkosvaidžio ugnies iš namo vos už penkiasdešimties metrų nuo kelio.

– Man reikia slopinamosios ugnies, – per radiją Koganas pranešė Smitui. – Pažymėsiu taikinį. Stebėk mano traserius.

Pamatęs Kogano traserius, atšokančius nuo netolimo namo, Smitas nurodė vienam septyniatoniam sunkvežimiui privažiuoti ir atidengti ugnį iš *Mark 19* automatinio granatsvaidžio. Granatos išmušė kelias skyles, bet daug žalos nepadarė.

– Nieko tokio, – pasakė Koganas Smitui. – Aš tuo pasirūpinsiu. Tu varyk į Vokerio poziciją.

„Bredlio" įgula nurodė, jog sužeisti jūrų pėstininkai šiaurės rytuose. Tačiau Smito pajėgas apšaudė kulkosvaidis iš rytų. Dvidešimtmetis grandinis neketino judėti priekin neapsaugotu sparnu. Netoliese turėjo aštuoniolika ginklų kuopos 2-ojo ir 3-iojo būrio vyrų. Nesvarbu, kuriam daliniui jie priklausė: kaip einantis būrininko pareigas, jis turėjo teisę vadovauti, be to, Rojeris jam paskyrė užduotį.

Smitas nuvedė juos į rytus. Judėjo perbėgimais, nusitaikę į namą už keturių šimtų metrų, kurį laikė automatinės ugnies tašku. Nors ką galėjai žinoti. Ginklas turėjo būti atitrauktas nuo lango, mat nesimatė žybsnių iš vamzdžio, be to, nepertraukiamai aidėjo jų ir priešų šūviai. Smito vyrai bėgo nuo vienos žemos sienos prie kitos, aplenkdami atviras vietoves, apieškodami kiekvieną namą pakeliui, kad už nugaros neliktų priešų.

Jie negalėjo atskirti priešų iš išvaizdos. Visi apsivilkę civiliškai. Kai kurie iš negyvėlių, kuriuos pakeliui aptikdavo, vilkėjo dviem civilinių drabužių komplektais, nešvariais marškiniais ir kelnėmis, kai kurie su šlepetėmis, didžiuma su sportiniais batais. Namuose moterys aiškindavo, jog tą rytą atėję *ali babos* liepė joms pasilikti viduje ir žadėjo, kad mirs daug amerikiečių. Tie *ali babos* buvę „ateiviai", veidus apsivynioję šemagais.

Smitui ir jo šauliams judant į priekį, nuolat atvažiuodavo ir vėl nuvažiuodavo lengvieji automobiliai ir taksi. Plokščiame reljefe jūrų pėstininkai matydavo už kelių šimtų metrų į mašinas įšokančius ir iš jų iššokančius žmones. Per tokį susišaudymą nė vienas protingas civilis nei vaikštinės, nei važinės. Vis dėlto jie neturėjo teisės šauti į kiekvieną lauke pamatytą vyrą. Jūrų pėstininkai jautėsi taip, tarsi vaikytųsi dvasias.

Apsaugojęs sparną, Smitas pasuko prie T pavidalo sankryžos netoli 338-ojo kontrolės posto, prie kurio prieš valandą nuriedėjo štabo seržantas Vokeris. Jūrų pėstininkai, prisiglaudę pašiūrėje, išgirdo angliškus šūksnius, ir pašiūrei skirta ugnis atlėgo. Kažkokiam irakiečiui bėgant pro šalį, vienas jūrų pėstininkas išsilenkė pro langą ir šovė jam į galvą. Outis ir kiti išsirito pro duris lauk, pliumptelėjo palei sieną ir pradėjo šaudyti į stogus.

Pasalą surengę sukilėliai spruko. Prie parduotuvių gretos iš užpakalio privažiuodavo automobiliai, sutrinksėdavo uždaromos durys. Grandinio Vechterio skyrius, prie kurio prisijungė Smitas, atsargiai slinko į priekį. Priešakyje jie pamatė Vokerio „hamvį" – visos keturios padangos nuleistos, kulkosvaidžio vamzdis stirksojo nukrypęs į dangų.

Vechteris pirmas pasiekė mašiną.

– Visi negyvi! – sušuko jis.

Smitas žingsniavo karių grandinės viduryje. „Hamvio" paskuigalyje tarp prakiurdytų smėlio maišų ir rudų plastikinių maisto davinių paketų gulėjo

trijų jūrų pėstininkų kūnai. Šalimais savo kraujo klane kniūbsčias drybsojo irakietis melsvais marškiniais ir žalsva kamufliažine neperšaunamąja liemene; pusė jo galvos buvo nunešta. Už kelių metrų nuo „hamvio" aukštielninkas tysojo dar vienas irakietis, basas, šlepetės už kokio metro, tarp krauju permirkusių melsvų marškinių ir rudų kelnių bolavo riebaus pilvo dryžis. Netoli jo ištiestos rankos mėtėsi rankinė granata. Jūrų pėstininkų grandinei priartėjus, jis sudejavo. Jūrų pėstininkai irakietį pribaigė, granatą įmetė į griovį ir, bakstelėję du kūnus, išsikėtojusius šalia baltai oranžinio taksi sudraskytomis padangomis, nužingsniavo toliau.

Mūšio laukas buvo nejaukiai švarus. Žuvusių jūrų pėstininkų neperšaunamosios liemenės ir ginklai paimti, niekur nė vieno AK ar RPG. Ant stogų surinktos ir pašalintos net tūtelės. Likę tik šimtai cigarečių nuorūkų. Smitas pamanė, kad sukilėliai ten turėjo gulėti ištisas valandas, paklusdami rūpestingai šią vietą pasirinkusiam ir kantriai laukusiam vadui.

Smitas suformavo žiedinę gynybą ir per radiją liepė privažiuoti „hamviui" ir septyntoniam sunkvežimiui. Kovos avanpostą įspėję, kad atgabenami septyni žuvusieji ir penki sužeistieji, užnugaryje likę štabo seržantas Džefris Kreigas (Jeffrey Craig) ir seržantas Demjenas Koanas (Damien Coan) šūkaudami ėmė telkti pastiprinimą, nors tokio įsakymo ir neturėjo.

– Į balnus! *Echo,* čiupt mantą! – rėkavo Koanas. – Išvykstame!

Kovos avanpostas buvo ne kažin kas daugiau negu didžiulis sandėlis betoninėmis grindimis ir erdvia vidurine sekcija mašinoms po stogu sustatyti. Nesant elektros ir artėjant sutemoms, medikų komanda, kad turėtų šviesos, įsitaisė šiaurinio galo tarpduryje, arčiausiai sraigtasparnių aikštelės. Setyntoniam atvykus ir pagarbiai iškėlus kūnus, grindys nuo kraujo pasidarė slidžios. Jūrų pėstininkai su pilnutine kovine ekipuote slysčiojo ir, ropšdamiesi į sunkvežimį, stumdėsi. Šešėliams ilgėjant, Koanui kelias sekundes sunkiai sekėsi įžiūrėti, dėl ko toks sujudimas. Septyntonio užpakaly vyko grumtynės dėl vietų. Vietos užteko tik dešimčiai papildomų šaulių, o savanorių susirinko per daug. Koanui kelis teko palikti. „Užmiršę" informuoti, kad vyksta į kautynes, Kreigas ir Koanas išvažiavo palikdami už nugaros tuziną kartėlio kupinų veidų.

Koano septyntonis pasiekė pasalos vietą netrukus po to, kai atkako Rojeris ir Koganas, kautynėmis prasimušę per drėkinamus laukus. Koganas prisiartino iš vakarų, atsargiai apsukdamas kelias klaidinamaisiais užtaisais paverstas granatas ant medžių. Pakelėje už parduotuvių gretos aptiko Laifildo kūną. Koganas pakėlė paliktą RPK kulkosvaidį ir palūkuriavo, kol jo vyrai pasekė kraujo pėdsakais. Tie niekur nenuvedė – akivaizdus ženklas, kad sukilėliai, sužeisti ir negyvi, išgabenti automobiliais.

Nutrūkus susišaudymui, civiliai pasipylė lauk ir ėmėsi savo kasdienių įprastų darbų. Prie T pavidalo sankryžos žuvo aštuoni jūrų pėstininkai, pasalą

surengę kovotojai pradingo, juos pakeitė pro šalį einantys ar važiuojantys vyrai – įprastas vaizdas tankiai apgyventame priemiestyje. Rojeris svarstė: „Kas jie – žemdirbiai ar šauliai?" Virdamas pykčiu, ėmė rikiuoti savo vyrus.

Paskutinės mašinos Sofijos rajoną paliko jau sutemus. Sukilėliai, retai kovodavę naktį, išsiskirstė. Per aštuonias valandas kautynės laukais ir keliais nusirito dvylika kilometrų. Pulkininkas Konoras ir jo „bredliai" grįžo į brigados būstinę. Kenedis buvo nusivaręs nuo kojų. Išsekę jūrų pėstininkai parkako į Uragano smaigalį ir Kovos avanpostą valyti ginklų, papildyti atsargų ir pamiegoti. Operacijų centre mjr. Harilas, iš kautynių raizgalynės, jo žemėlapyje primenančios spagečius, bergždžiai mėginęs išgauti kokį nors planą, galiausiai pasiuntė divizijai glaustą santrauką. Puskarininkiai buvo užimti administravimu ir pranešimais apie aukas, karininkai lankė sužeistuosius ir planavo kitos dienos operacijas.

Sukilėliai puolimą suplanavo ir kovotojų prisikvietė, atsiliepdami į 2/4 bataliono vis didesnius plotus apimantį patruliavimą pėsčiomis. Tačiau Ramadyje nebuvo nė vieno arabų reporterio, o iš Vakarų – vos keli. Jei Administracijos centras būtų užimtas, kaip policijos nuovada Faludžoje vasario mėnesį, arba jei 2/4 batalionas būtų pasitraukęs, politiniai padariniai būtų buvę baisūs. Dabar gi Kenedis kirto atgal abiem kumščiais, ir sukilėliai atsitraukė. Kaip ir per *Tet* puolimą 1968-aisiais, pradiniuose žiniasklaidos reportažuose daugiausia dėmesio skirta amerikiečių aukoms. „Žuvo 12 jūrų pėstininkų" – štai tokį pavadinimą balandžio 7-osios rytą perskaitė politinės strategijos formuotojai ir politikai. Pranešdama apie mūšį Ramadyje, žiniasklaida kartojo žuvusių amerikiečių skaičių, nė žodžiu neužsimindama, kad sukilėlių planuota ofenzyva žlugo.

11.

VENGIANT GALINGOS AUDROS

Balandžio 6-ąją, Ramadyje verdant karštoms kautynėms, 1/5 batalionas sutvirtino savo linijas pietų Faludžoje. *Bravo* ir *Alpha* kuopos pasistūmėjo du kilometrus į vakarus iki *Violet* fazinės linijos, keturių eismo juostų gatvės šiaurės-pietų ašimi. Į šiaurę nuo *Alpha* ginklų kuopa laikė pietinę 10-osios magistralės zoną, susivilkusi ant stogų 12,7 mm kulkosvaidžius bei *Mark 19* automatinius granatsvaidžius ir savo „hamvius" suvariusi į sienomis apjuostus kiemus, kad apsaugotų nuo visurbuvių RPG. 1/5 batalionas užėmė pramoninį Faludžos kvadrantą – maždaug 25 proc. miesto ploto.

Sukilėliai laikėsi į šiaurę nuo 10-osios magistralės ir į vakarus nuo *Violet* fazinės linijos. Daugelis dėvėjo šemagus, sportinius marškinėlius ar marškinius ilgomis rankovėmis, kelnes, avėjo šlepetėmis arba sportbačiais. Kai kurie vilkėjo juodus nindzių kostiumus, o keli – melsvus policijos pareigūnų marškinius ar rudas Irako nacionalinės gvardijos uniformas. *Violet* fazinė linija (vėliau pervadinta *Henry* fazine linija) žymėjo pagrindinę sukilėlių pasipriešinimo liniją. Kai tik plk. ltn. Birnas (Byrne) gaus ženklą, abi kuopos plūstels skersai gatvę, pralauš gynybą ir pasuks šiaurėn į Džolaną.

Balandžio 7-ąją gen. ltn. Konvėjus ir gen. mjr. Metisas kartu su savo svečiu iš Vašingtono, generolu Maiklu Heidžiu (Michel Hagee) iš pramoninio rajono važiavo į vakarus. Jūrų pėstininkai tokius apsilankymus vadino „priekinio stiklo turais" ir jais nesistebėdavo. Iš vyresniųjų karininkų laukta, jog jie bus priešakinėse linijose. Gauti kulką pro priekinį stiklą laikyta darbo dalimi. Konvėjui rūpėjo, kad svečias tiesiogiai patirtų, kokios keblios kautynės.

Už operaciją atsakingas Metisas nepuoselėjo iliuzijų sumušti sukilėlius atakuojant skersai miestą. Neturint miestą perimsiančių irakiečių pajėgų, didžiuma sukilėlių tiesiog apsimes civiliais ir lauks savo valandos. Geriausiu atveju Faludžos šturmo pabaiga bus tokia pat kaip ir Ramadyje, kur plk. ltn. Kenedis kontroliavo pagrindinę magistralę, teikė apsaugą Administracijos centrui ir patruliavo, kur norėjo.

Vienoje sankryžoje, stovėdamas šalia gen. Heidžio, Metisas stebėjo, kaip viena sukilėlių grupė po kitos, paleidusios kelis šūvius iš AK, įsmukdavo į *Al Kubaysi* mečetę į pietus nuo 10-osios magistralės. Susierzinęs pasisuko į mjr. Farnumą ir pasakė:

– Jei tie šunsnukiai nesiliaus, įtrenkite TOW raketą pro paradines duris.

Sukilėliai toliau šaudė iš mečetės kiemo, tad jūrų pėstininkai į sieną nukreipė *hellfire* raketą ir lazeriu valdomą penkių šimtų svarų bombą. Po

pusvalandžio įsiveržę vidun, nerado nė vieno kūno, irakiečiai išsigabeno visas aukas. Mažiausiai keturi žurnalistai, įterpti į batalioną, teisingai aprašė incidentą savo atitinkamiems laikraščiams. Visi pranešė, kad jūrų pėstininkus nepaliaujamai apšaudė iš mečetės. Televizijai Valstijose, žinoma, labai patiko ryškūs nufilmuotų oro atakų vaizdai. *Al Jazeera* pranešė, kad žuvo dvidešimt šeši civiliai. Pagrindinė žiniasklaidos naujiena balandžio 7-ąją buvo smūgis mečetei.

Divizijos štabe prie Ramadžio Danfordas tarėsi su Koalicijos laikinosios administracijos diplomatais, įspėjusiais, kad kautynių vaizdai Bagdade kelia politinį chaosą. Danfordas informavo, jog Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms pranešta, kad puolimas gali būti sustabdytas. Koalicijos laikinosios administracijos diplomatai nusiuntė Bremeriui elektroninį laišką, ragindami tęsti puolimą.

Prezidentas Bušas, išvykęs iš Vašingtono ilgajam Velykų savaitgaliui, balandžio 7-ąją leido savo rančoje Krauforde, Teksaso valstijoje. Naujienos vyriausiąjį vadą liūdino. Antraštės rėkė apie jūrų pėstininkų nuostolius Ramadyje, nuostolingiausią vienos dienos antžeminį susirėmimą nuo Bagdado užėmimo, bei apie aviacijos smūgį vienai Faludžos mečetei. Kautynės virė Ramadyje, Faludžoje, Bagdade, Kute ir Nadžafe, kur amerikiečių kareiviai atakavo Sadro miliciją. Reportažuose vyravo neramus tonas, verčiantis klausti, kas nutiks Jungtinių Valstijų pajėgoms, kurių nepakako padėčiai Irake suvaldyti.

Vašingtone brendo politinės kautynės tvieskiant televizijos tinklų prožektoriams: procesija liudytojų davė parodymus Rugsėjo 11-osios komisijai, agresyviai tiriančiai, ar administracija ignoravo įspėjimus apie teroristinius išpuolius prieš „Dvynius" ir Pentagoną.

Prezidentas pradėjo skambinti savo patarėjams nacionalinio saugumo reikalais ir užsienio valstybių vadovams. Tarptautiniame fronte Bušas sulaukė pakartotinių paramos pažadų iš Italijos, El Salvadoro ir Lenkijos. Bet Ispanija jau paskelbė išvedanti savo karius, o Ukrainos piliečiai, sotūs korumpuotos vyriausybės, savo karių buvimą Irake rėmė netvirtai – pastaruosius Sadro šalininkai balandžio 6-ąją išstūmė iš Kuto.

Turėdamas prieš akis pranešimus, kad Bagdadą paliekantis britų pasiuntinys seras Džeremis Grynstokas (Jeremy Greenstock) kritikavo Bremerio sprendimų priiminėjimo stilių ir bendrą požiūrį į irakiečius, prezidentas pakalbėjo su ministru pirmininku Toniu Bleiru (Tony Blair). Nepasitenkinimo būta dvejopo: Sančesą trikdė britų arogantiškumas Basroje, o Koalicijos laikinąją administraciją neramino atskiri britų ryšių su Iranu kanalai.

Britų vadovai buvo įsitikinę, kad Faludžos šturmas tik pagausins sukilėlių gretas.

– Greitpuodžio dangtis nulėkė, – po kelių dienų BBC radijui pareikš britų užsienio reikalų sekretorius Džekas Stro (Jack Straw). – Šiandien akivaizdu,

kad į sukilimą įsitraukė daugiau žmonių, ir tai irakiečiai, o ne kovotojai iš užsienio.

Prieš dešimtmetį, kai augo politinis spaudimas jėga išvaryti Sadamą iš Kuveito, ministrė pirmininkė Margaret Tečer (Margaret Thatcher) prezidentui Džordžui Bušui (George H. W. Bush) tėškė garsią frazę: „Nesiusk ant manęs, Džordžai." Šįkart britai puolimą patarė sustabdyti.

Priešingai negu britai, žinovai didžiuosiuose Valstijų laikraščiuose balandžio 7-ąją tikino, kad Faludžos šturmą privalu tęsti. „Būtinas tvirtas atkirtis, kitaip to bus imtasi dar drąsiau", – pareiškė Endriu Krepinevičius (Andrew Krepinevich), Vašingtono smegenų centro direktorius.

– Tai lūžio taškas, – tikino dimisijos generolas leitenantas Bernardas Treinoras (Bernard Trainor), garsus karo tematikos autorius. – Mums mestas iššūkis. Jei dabar atsitrauksime, pasiųsime aiškų signalą, kad amerikiečiai negeba kontroliuoti situacijos. Didžiuma irakiečių sėdi ant tvoros stebėdami, kas nugalės. Jei reikalai ims krypti negera linkme, sulauksime minios reakcijos.

Prezidentas dalį dienos praleido vertindamas reakcijas ir prašinėdamas nuomonių dėl Faludžos, įskaitant vaizdo konferenciją su Bremeriu. Paprastai patarėja nacionalinio saugumo klausimais dr. Kondolyza Rais surinkdavo duomenis apie Iraką iš trijų šaltinių – savo pavaduotojo Irako reikalams ambasadoriaus Blekvilo, ambasadoriaus Bremerio ir sekretoriaus Ramsfeldo. Tačiau ne visada viskas būdavo taip kruopščiai padalyta. Svarbiausia XXI a. aukštų administracijos pareigūnų priemone tapo saugios vaizdo konferencijos, leidžiančios patarėjams, esantiems už tūkstančių kilometrų, išnirti skirtinguose ekrano kvadrantuose aptarti svarbių reikalų. Vaizdo konferencijų privalumas – tiesioginė sąveika, kone fiziškai dalyvaujant pašnekovams, o trūkumas – sprendimų paieška neturint darnių štabo dokumentų.

Rais Vašingtone rengėsi liudyti Rugsėjo 11-osios komisijai. Richardas Klarkas (Richard Clarke), valstybės tarnautojas, koordinavęs antiteroristinę veiklą Nacionalinio saugumo taryboje, patvirtino senatorių Kerį kandidatu į prezidentus ir apkaltino dr. Rais ignoravus iki rugsėjo 11-osios gautus įspėjimus apie teroristinį išpuolį. Klarkas liudijo Rugsėjo 11-osios komisijai prieš savaitę, o reporteriai jį pavaizdavo kaip XXI a. Polą Reverą (Paul Revere), biurokratą, narsiai mėginusį pabudinti snaudžiančią administraciją. Rais turėjo liudyti kitą dieną, ir spauda ruošėsi įvykiui kaip reikšmingo intelektualinio bokso antrajam raundui. Rugsėjo 11-osios komisiją sudarė įspūdinga buvusių valstybės pareigūnų ir politikų, nusimanančių ir agresyvių, grupė. Patarėja dr. Rais rizikavo daug kuo – savo reputacija, karjera ir administracijos patikimumu. Kitos dienos svarstymai vertė rūpestingai pasiruošti.

Per tiesiogines vaizdo konferencijas su Abizaidu ir Bremeriu prezidentas iš pirmų lūpų išgirdo jo paties įsteigtų dviejų skirtingų ir lygiaverčių vadovavimo grandinių nuomones. Mūšis dėl Faludžos tapo ir kariniu, ir politiniu dalyku.

Bremeris ir prezidento padėjėjas Irako klausimais ambasadorius Blekvilas Bagdade jautė didžiulį spaudimą. Blekvilas sudarinėjo laikinąją vyriausybę, turėjusią perimti valdžią, kai Irakas birželį atgaus suverenitetą. Jis taip pat turėjo reikalų su Alžyro diplomatu Lakhdaru Brahimiu (Lakhdar Brahimi), Jungtinių Tautų atsiųstu padėti Irakui pereiti į suverenumą. Brahimiui nepavyko užmegzti gerų santykių su ajatola Sistaniu, atsiskyrusiu šiitų religiniu vadovu. Negana to, santykius su šiitais dar labiau apsunkino internete cirkuliuojanti sena Brahimio nuotrauka, kurioje šis rūko cigarą kartu su besišypsančiu Sadamu. Brahimio duktė buvo susižadėjusi su Jordanijos karaliaus Abdulos sūnumi. Abudu vyrai, iškilūs sunitai – aštuoniolika iš dvidešimt vienos arabų šalies Artimuosiuose Rytuose valdė sunitams priklausantys vadovai, – griežtai prieštaravo sunitų miesto Faludžos šturmui. Brahimis primygtinai tikino, kad Faludžoje būtina derybomis siekti kompromiso.

Bremeris tuo pat metu mėgino įtikinti sunitus, kad jie traktuojami lygiateisiškai, ir subalansuoti šiitų, sujudintų ir supainiotų Sadro maišto, reikalavimus. Kas valandą per televiziją rodomi vaizdai, kaip amerikiečių pajėgos griauna Faludžą ir retina Sadro šiitų miliciją Nadžafe ir Bagdado rytuose, kurstė šiitų bei sunitų tarpusavio simpatiją ir kaldino tarp jų bendrus saitus.

Irako valdymo tarybą sudarė dvidešimt keturi irakiečiai, Sadamo priešininkai. Nė vienas iš jų nebuvo kariškis ir nė vienas neturėjo nei patirties, nei kokio nors kriterijaus įvertinti kautynes platesnėje perspektyvoje. Protestuodamas prieš Faludžos šturmą, vienas tarybos narys suspendavo savo narystę, keturi kiti pagrasino atsistatydinti. Bremeris susidūrė su maištu jo paties atrinktoje Irako valdymo taryboje.

Klaidingas žingsnis, ir ambasadorius įtrauks galinga politinė audra, jie liks ignoruojami ir Irako valdymo tarybos, ir Jungtinių Tautų atstovo, ir sunitų bei šiitų. Balandžio 7-ąją Bremeris ir Blekvilas, du aukščiausi diplomatai Irake, situaciją vertino vienodai.

– Jei viršus [Irako valdymo taryba] subyrės, – pasakė vienas aukštesnio rango diplomatas, – tai reikš didžiulį pralaimėjimą Koalicijai ir viskam, ką Irake mėginame nuveikti. Esminė užduotis – Irako suverenitetas, o ne vieno miesto užgrobimas.

Toks mūšis dėl Faludžos, koks vaizduotas per arabų televiziją, kėlė pavojų prarasti tai, kas buvo pasiekta per kelis mėnesius trukusias jautrias derybas, ir palikti Ameriką valdyti Iraką be partnerių irakiečių. Diplomatams atrodė, jog miestui užimti prireiks dešimties dienų. Jie nežinojo, kad Metiso įsakymu

į parengties poziciją juda trečias batalionas ir kautynes norima užbaigti per kelias dienas. Žinia per vaizdo konferenciją Baltiesiems rūmams buvo glausta ir iš esmės:

– Pone, mus spaudžia vis didesnė politinė problema, – pasakė Bremeris prezidentui.

Kol prezidentas gromuliavo politinę situaciją, mūšio lauke plk. Tūlanas rikiavo paskutines figūras ant Faludžos šachmatų lentos. Prieš metus amerikiečių ginkluotosios pajėgos puolė dviem siaurais koridoriais, nusitaikiusios į pagrindinę Sadamo būstinę Bagdade. Tokia strategija vadinta manevriniu karu: užuot lėtai slinkus kliaujantis ugnies galia ir sekinimo taktika, siekta, išnaudojant greitį ir mobilumą, smogti priešo „svorio centrui" (Bagdade) ir priešą sparčiai nokautuoti. Teoriškai svarstyta galimybė manevrinį karą pritaikyti mūšiams miesto sąlygomis: pavyzdžiui, vykdyti reidus į žinomų sukilėlių namus arba pasiųsti tankų koloną tiesiai į Džolano rajoną pasipriešinimo centrui palaužti. Tūlanas atmetė visas tokias teorijas kaip greitus sprendimus, tikrai neduosiančius vaisių.

Atsižvelgdamas į Jungtinių vykdymo pajėgų įsakymą, pulkas ketino šturmuoti kvartalą po kvartalo, griaudamas įtvirtintus taškus, sprogdindamas ginklų slėptuves ir naikindamas visus, kurie priešinsis ir kausis. Pastiprinimo dėlei Metisas liepė trečiajam batalionui, 3/4, pasitraukti iš miesto į šiaurę ir prisistatyti Tūlanui. 3/4 batalionui patyrimo netrūko: dauguma karininkų ir 60 proc. karių buvo prieš metus kovoję drauge. Būtent 3/4 nuvertė Sadamo statulą Firdoso aikštėje, taip duodamas ženklą, kad Bagdadas krito.

Balandžio 8-ąją, 3/4 batalionui judant į pozicijas rytuose, 1/5 batalionas sulaukė šūvių iš *Al Samarri* mečetės į šiaurę nuo 10-osios magistralės. Leitenanto Džošo Glouverio (Josh Glover) vadovaujamas būrys prisiartino prie mečetės vartų, išsprogdino užraktą ir įsiveržė vidun. Sukilėliai pabėgo pro galinius vartus, palikdami tris šimtus RPG granatų ir 122 mm raketų, taip pat savižudžių liemenių.*

Jūrų pėstininkai atsargiai skverbėsi per automobilių sąvartynus. Pro jų linijas bėgo tūkstančiai civilių gyventojų, už moterų ir vaikų grupių kartais slėpdavosi sukilėliai. Tarp daugybės lėtai judančių transporto priemonių kokio nors lengvojo ar taksi automobilio durys atsidarydavo ir šaudmenys atsidurdavo lauke. Atrandant vis daugiau sprogmenų, išaugo nerimas dėl savižudžių sprogdintojų, ir galiausiai gyventojams miestą leista palikti tik pėsčiomis.

* Sprogstamieji užtaisai, skirti užsidėti ant kūno ir inicijuojami paties nešėjo arba kito asmens nuotoliniu būdu. – *Red.*

2/1 bataliono zonoje, šiaurės vakarų kampe virš Džolano rajono, civiliai problemų nekėlė, jie visi pabėgo iš savo privačių namų ir daugiabučių. Sukilėlių paleistos RPG granatos ir minosvaidžių minos krisdavo be jokios sistemos ir nereguliariai. Kaip ir 1/5, 2/1 batalionas balandžio 7-ąją ir 8-ąją atrėmė visus vienas po kito rengiamus nedidelių gaujų antpuolius. Tris ar keturis kartus per dieną tuzinas ar daugiau sukilėlių pasileisdavo į priekį. Vienus pakirsdavo ugnis, kiti atsitraukdavo. Kai sukilėliai nepaliaudavo atkakliai šaudę iš kokio nors pastato, jūrų pėstininkai iškviesdavo lėktuvus ir raketomis ginkluotas „kobras".

Balandžio 8-osios popietę plk. Tūlanas aplankė 2/1 *Echo* kuopą, laikiusią pastatų liniją palei kapinių kraštą. Kaip visada kupinas energijos, kpt. Zembiecas išsitarė, jog pageidautų tankų remiamo šturmo į Džolaną. Tūlanas patarė jam būti kantriam. Pasakė, kad 3/4 batalionas užima parengties pozicijas rytuose. Jis norįs pagauti sukilėlius tinklu ir neleisti jiems pabirti į šalis nuo vienaašės atakos linijos ir vėliau persigrupuoti.

Balandžio 8-osios vakarą Tūlanas jau buvo pasirengęs atsikovoti Faludžos gatves. Gen. mjr. Metisui pranešė, jog jam tereikia signalo „pirmyn". Metiso vertinimu, kautynėms užbaigti prireiks nuo keturiasdešimt aštuonių iki septyniasdešimt dviejų valandų.

Tačiau šitai nuveikti teks amerikiečių, o ne irakiečių pajėgoms. 36-asis Irako nacionalinės gvardijos batalionas, turintis keturis šimtus vyrų ir septyniolika Jungtinių Valstijų specialiųjų pajėgų patarėjų, buvo priešakinėse linijose kartu su 2/1 batalionu ir kovėsi neblogai. Bet pasirodžius išsekimo požymiams nebegalėjo ilgiau veikti kaip fronto dalinys. Jungtinės vykdymo pajėgos nesurado daugiau patikimų Irako pajėgų, kurios galėtų prisidėti prie puolimo. Pastarosiomis keliomis dienomis Vidurio ir Pietų Irake irakiečiai ėmė masiškai dezertyruoti ir nebeprisistatyti į dalinius. Gen. mjr. Dempsis, Bagdade prieš Sadro miliciją išstatęs 1-ąją šarvuotąją diviziją, liūdnai stebėjo, kaip Irako policijos ir nacionalinės gvardijos daliniai, kuriuos jis kelis mėnesius taip puoselėjo, palieka savo postus. Šiitų dominuojamuose pietuose Koalicijos daugiatautė divizija, sudaryta iš lenkų, bulgarų ir pan., menkai pasipriešino Sadro galvažudžių gaujoms, o Irako policija ir nacionalinė gvardija išgaravo. Vakaruose, maištingoje sunitų Anbaro provincijoje, Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabas skaičiavo vieną po kito dezertyruojančius irakiečių dalinius. Pabėgo per 80 proc. policijos ir nacionalinės gvardijos.

Generolas Abizaidas vėliau padarė išvadą, kad prastai funkcionavo irakiečių vadovavimo grandinė. Paskiroms irakiečių pajėgoms – policijai viename mieste, nacionalinės gvardijos batalionui kitame – trūko organizacinės struktūros ar aukštesnio hierarchinio lygmens. Supasavus bataliono vadui,

kaip nutiko 2-ajame batalione, ar policijos viršininkui supratus, kad jo jėgos per menkos, ir iš policijos nuovados pasišalinus, jų pavyzdžiu pasekdavo ir pavaldiniai. Sprukdami policininkai ir nacionaliniai gvardiečiai gelbėjo savo kailius. Neįsikišdavo jokia aukštesnio lygmens vadovavimo grandinė, nė vienas aukštesnio rango karininkas neskubėdavo į incidento vietą perimti vadelių ar skirti drausminių nuobaudų už dezertyravimą iš mūšio lauko. Trijų ir keturių žvaigždučių amerikiečių generolai nuolat lankydavo karius priešakinėse linijose, o irakiečių aukštesni karininkai tokios vadovavimo tradicijos neturėjo.

Sukilėliams irgi stigo vadovavimo struktūros, jie teturėjo pagrindinius ginklus. Tačiau kupini entuziazmo grūmėsi su amerikiečiais ir išvaikė Irako saugumo pajėgas. *Al Jazeera* ir *Al Arabiya* tarsi varžėsi tarp savęs pranešinėdamos apie didvyrišką pasipriešinimą nuo Faludžos iki Ramadžio, Kvaimo, Hilos, Karbalos ir Nadžafo. Nė vienas iš Bagdade patogiai įsitaisiusių Irako valdymo tarybos narių nepuolė iš sostinės telkti Irako saugumo pajėgų ar paraginti bent vieną dalinį duoti atkirtį. Miestų, vienas po kito, gatvės atsidūrė sukilėlių rankose.

Bagdade ambasadoriai Bremeris ir Blekvilas atsimušinėjo nuo skundų antplūdžio. Lygiai kaip prezidentas Bušas prieš savaitę sureagavo į keturių Amerikos apsaugininkų sumaitotus kūnus, taip instinktyviai ir irakiečiai reagavo į vaizdus iš Faludžos. Atsistatydinus dar dviem Irako valdymo tarybos nariams, o kitiems penkiems pagrasinus pasekti jų pavyzdžiu, Bremeris sutiko balandžio 8-osios vakarą surengti susitikimą. Dalyvavo trys tarybos nariai. Šeichas Gazis Javaras (Ghazi Yawar) atstovavo senai, įsitvirtinusiai sunitų šeichų politinei grupuotei. Hachimas Hasanis (Hachim Hassani) vadovavo sunitų grupei, vadinamai Irako islamo partija. Energingas ir glotnus Hasanis šešiolika metų gyveno Kalifornijoje ir Faludžos ėmėsi kaip ypatingo reikalo. Trečias narys buvo aštuoniasdešimtmetis Adnanas Pačačis (Adnan Pachachi), nugludintų manierų buvęs diplomatas ir valstybės departamento favoritas. Kaip ir kiti du, Pačačis koneveikė amerikiečius dėl Faludžos, kasdien rengdamas spaudos konferencijas „keršto aktui" pasmerkti ir per *Arabiya* televiziją skųsdamasis, jog „neteisinga nubausti visus Faludžos gyventojus. Mūsų akimis, tokios operacijos nepriimtinos ir neteisėtos."

Generolai Abizaidas ir Sančesas sutiko dalyvauti vakaro susitikime. Sančesas paskambino Konvėjui norėdamas įspėti, kad „didžiąją ataką" gali tekti kuriam laikui atidėti.

Konvėjus buvo nepatenkintas.

– Kontroliuojame trisdešimt procentų miesto, – pasakė jis Sančesui. – Antikoalicinėms pajėgoms trūksta šaudmenų. Vienas mūsų batalionas naikina jų

šaudmenų sandėlius pramoniniame sektoriuje. Dabar ne laikas sustoti. Mums tereikia kelių dienų viskam užbaigti. Kelių dienų – tik tiek.

Aukštesniesiems diplomatams Bagdade, kur Koalicijos laikinosios administracijos santykius su Jungtinėmis vykdymo pajėgomis ženklino įtampa, nebuvo pateikti nei raštiški operacijos planai, nei vertinimai, per kiek laiko Faludža bus užimta. Iš žodinių diskusijų jiems susidarė įspūdis, kad jūrų pėstininkams prireiks nuo savaitės iki dešimties dienų – politiškai perdėm rizikingas laiko tarpsnis.

Koalicijos laikinosios administracijos diplomatai Anbaro provincijoje pritarė jūrų pėstininkams, kad kautynes būtina tęsti. Neitas Džensenas (Nate Jensen), Koalicijos laikinosios administracijos diplomatas, kaip tik kalbėjosi su Tūlanu pulko štabe greta Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo patalpų, kai jiedu išgirdo, kad Bagdadas šturmą gali sustabdyti. Jis paskambino Stju Džonsui (Stu Jones), patyrusiam užsienio reikalų tarnybos pareigūnui, į *Camp Blue Diamond,* o Džonsas tučtuojau pasiuntė žinią Bremeriui tikindamas, kad delsimas tik sustiprins sukilėlius ir neduos jokios naudos. Ambasadorius Maiklas Gfioleris (Michael Gfoeller), vyresnysis patarėjas provincijoje į pietus nuo Anbaro, nusiuntė Bremeriui atvirai nepritariančią žinią pareikšdamas, kad delsimas sunitų sukilėlių bus palaikytas silpnumu ir lygia greta padrąsins Sadrą toliau maištauti.

Sančesas ir Abizaidas dalyvavo Bremerio kabinete surengtame vakaro susitikime. Tačiau trūko Irako laikinojo gynybos ministro, irgi palaikančio mintį, kad puolimas būtų tęsiamas. Trys sunitai iš Irako valdymo tarybos karštai dėstė argumentus šturmo nenaudai, įspėdami dėl gausių protestų gatvėse ir masinių atsistatydinimų. Faludžos ligoninės direktorius per *Al Jazeera* pranešė, kad žuvo šeši šimtai civilių gyventojų ir tūkstantis sunkiai sužeista. Irako pareigūnai įkalbinėjo karštai ir įtikinamai. Hasanis, atremdamas Abizaido prašymus duoti keletą dienų kautynėms užbaigti, pasirodė kaip įgudęs debatų dalyvis. Atkirto, jog netrukus visas Irakas virsiąs viena didele Faludža.

Grasinimai atsistatydinti galėjo būti blefas, bet Faludža paskirtiesiems sunitų pareigūnams teikė gerą progą įgyti visuotinį palaikymą. Irako valdymo taryba, sudaryta daugiausia iš tremtinių, grįžusių nuvertus Sadamą, iš tėvynainių sulaukė menkos paramos. Dabar paskirtoji Irako neapsiplunksnavusios demokratijos vadovybė skubėjo gelbėti sukilėlių, pasiryžusių ją išžudyti.

Abizaidas sutiko su Bremeriu, kad Faludžos šturmas kelia grėsmę Irako politiniam stabilumui. Susitikimo pabaigoje Abizaidas nurodė jūrų pėstininkams puolamąsias operacijas sustabdyti.

– Žinau, kad didesni karo veiksmai gali labai neigiamai atsiliepti politinei situacijai, – pareiškė jis, anot vieno pareigūno, pacituoto *Los Angeles Times.*

Sančesas informavo Konvėjų apie Abizaido sprendimą pabrėždamas, kad į Irako valdymo tarybos grasinimus atsistatydinti nevalia neatsižvelgti. Konvėjus manė kitaip.

– Kartą įsiveržę, negalime trauktis, – aiškino jis. – Nenusileiskime.

Sančesas patikino Konvėjų, kad šturmas stabdomas laikinai. Šitaip elgiamasi norint pristatyti medikamentų į dvi Faludžos ligonines ir leisti Irako valdymo tarybos delegacijai pasikalbėti su miesto vyresniaisiais. Ko tuo siekta, nežinia. Konvėjus perdavė naujienas Metisui, kuris jas aptarė su plk. Danfordu. Metisas sureagavo pacituodamas Napoleoną.

– Pirma mums liepiama įsiveržti, o dabar išeiti, – pasakė jis. – Jei ketinate užimti Vieną, tai dėl Dievo, pone, užimkite ją.

Balandžio 9-ąją Jungtinių Valstijų žiniasklaida pirmiausia narstė dr. Kondolyzos Rais liudijimą Rugsėjo 11-osios komisijai. Apklausa buvo tikra drama, ponia Rais ramiai atmušinėjo kaltinimus administracijai dėl aplaidumo ir nesileido išprovokuojama pareikšti kokių nors nepolitinių ištarų ar parodyti susierzinimą. Koalicijos laikinosios administracijos pranešimas, kad Jungtinių Valstijų pajėgos Faludžoje „vienašališkai sustabdo puolamąsias operacijas", sulaukė menko atgarsio.

Sančesas, susitikęs su reporteriais, pabrėžė, kad Jungtinių vykdymo pajėgų ryžtas nesusvyravo.

– Šiuo momentu Faludžą esame apgulę, – pasakė jis, – ir toliau mieste tęsime apgalvotas operacijas, kol pasieksime savo tikslus.

Kad nuramintų paniurusius jūrų pėstininkus, gen. Abizaidas aplankė Faludžos stovyklą. Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabas susitikimą pradėjo pranešimu apie jūrų pėstininkų dalinius, tiesiogiai įsitraukusius į kautynes. Pranešimo esmė buvo aiški: jūrų pėstininkai kaunasi, politikai pliurpia apie paliaubas. Pranešimas užbaigtas ištara, kad batalionai pasirengę tęsti puolimą. Abizaidas pasakė, jog numatyta dvidešimt keturioms valandoms sustabdyti slinkimą priekin ir tada įvertinti padėtį. Pridūrė, kad sukilėliai mieste mano, jog pirma sumušė sausumos pajėgas (82-ąją diviziją), o dabar jūrų pėstininkus. Žiniasklaidoje į jų perdėtus pareiškimus nereikia kreipti dėmesio. Arabai taip elgėsi ir anksčiau, pavyzdžiui, per 1967 m. karą su Izraeliu, kai paskelbė apie pergalę žinodami, kad pralaimėjo.

– Bet mes mieste jų nesutriuškinome, – pastebėjo vienas jūrų pėstininkas.

– Čia turime reikalų su bjauriausiais žmonėmis, – pabrėžė Konvėjus duodamas suprasti, kad puolimą būtina tęsti.

– Irako valdymo taryba pagrasino atsistatydinti, – atsakė Abizaidas. – Tai būtų baisi alternatyva. Mums reikia laiko politinei padėčiai pataisyti.

Metisas į susitikimą atvyko pavėlavęs. Jo nedidelis valdymo konvojus švilpė magistrale iš Ramadžio, kai juos sustabdė du „hamviai". Patruliuojančius 3/11 bataliono jūrų pėstininkus apšaudė kulkosvaidis iš namo už keturių šimtų metrų į šiaurę. Nenorėdamas palikti pasalaujančiųjų ramybėje, Metisas patrulį iš 3/11 papildė savo dviejų LAV* ugnies galia.

– Generolas apėjo hadžius iš pietų, – papasakojo jo įgulos vadas, ginkluotės seržantas Deividas Bylas (David Beall). – Mane pasiuntė į šiaurinį sparną. Suėmėme juos į nagą kryžmine ugnimi. Tada generolas iškvietė dvi „kobras" ir viskas baigėsi. Ištraukėme du ar tris negyvus irakiečius bei vieną kulkosvaidį ir tęsėme kelionę. Generolas jau labai vėlavo.

Atkakęs į Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabą, Metisas atsiprašė už pavėlavimą.

– Pavėlavau atvykti, generole, – pasakė jis, – bet duokit mums dvidešimt minučių ir mes būsime pasirengę atakuoti.

– Ne, – tarė Abizaidas. – Mažiausiai dvidešimt keturias valandas jokių atakų. Tada iš naujo įvertinsime padėtį.

Palikęs pykčiu verdančią jūrų pėstininkų grupę, keturių žvaigždučių generolas išskrido. Į savo LAV grįžęs Metisas nė žodžio apie tai nepratarė nei savo įgulai, nei keliems reporteriams, lydėjusiems diviziją jau ištisą mėnesį. Tai buvo labai neįprasta. Dažniausiai jis kaip tik paaiškindavo reporteriams, ką veikė susirinkime, pateikdavo keletą taktinių pastabų, atsakydavo į klausimus. Įgula visada susirinkdavo. Jie buvo lyg šeima ir norėjo žinoti, ką galvoja jų vadas. Tačiau balandžio 9-ąją Metisas vengė artimiau bendrauti. Laikėsi kaip generolas, pasilaikantis informaciją vien sau.

Kitą dieną, balandžio 10-ąją, Tūlano pulką iš Jungtinių vykdymo pajėgų pasiekė rašytinis įsakymas sustabdyti puolamąsias operacijas. Puolamosios operacijos nutrauktinos, tačiau pasvertas operacijas tęsti galima. Tai reiškė, kad jūrų pėstininkai galėjo protingu atstumu pasistūmėti priekin, siekdami pagerinti savo gynybines pozicijas. Sančesas mėgino suteikti jiems kiek įmanoma daugiau manevrų laisvės.

Valstijose prezidentas Bušas kreipėsi per radiją į tautą savo savaitine šeštadienine kalba.

– Faludžoje jūrų pėstininkai, dalyvaujantys operacijoje „Budrusis ryžtas", miestą perima savo žinion kvartalas po kvartalo, – kalbėjo jis. – Mūsų puolimas tęsis ir ateinančiomis savaitėmis.

Jūrų pėstininkų vadai mėgino suprasti gaunamus prieštaringus žodinius ir raštiškus nurodymus. Glumino tai, kaip puolant galima kvartalas po kvartalo periminėti miestą savo žinion, kai įsakyta sustoti. Kiek jie suprato,

* *Light armored vehicle* – lengvai šarvuota aštuonratė kovos mašina. – *Red.*

Sančesas tikisi, jog pauzė truks tik vieną dieną. Po to puolimas atsinaujins, kaip ir prezidentas užsiminė per radiją. Jie puoselėjo viltį, kad taip ir bus.

Balandžio 9-ąją abipusių paliaubų nebuvo. Sukilėliai atidengdavo ugnį, kai tik pasitaikydavo palanki proga. 3/4 batalionas, visą naktį apšaudytas iš minosvaidžių ir RPG, balandžio 10-osios rytą įsiskverbė į pirmą pastatų gretą Faludžos šiaurės rytuose. 2/1 ir 1/5 batalionai liko kur stovėję. Irako pareigūnai Hasanis ir Javaras, atvykę iš Bagdado, susitiko su keliais irakiečiais Administracijos centre, o vėliau Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų būstinėje už miesto ribų surengė spaudos konferenciją. Žiniasklaidai pareiškė, kad miestas „nuniokotas" ir kad juos lydėję gydytojai „pasibaisėję" dėl sąlygų.

– Trokštame, kad savo miestą kontroliuotų puikieji Faludžos gyventojai, – pasakė Saifas Rahmanas (Saif Rahman), Irako valdymo tarybos derybininkų grupės narys.

Tada pareigūnai skubiai išvyko į Bagdadą, kur tarybos narys Adnanas Pačačis per arabų ir amerikiečių televiziją ištarė žodžius, kuriuos kartos artimiausias dvi savaites.

– Jungtinių Valstijų pajėgų veiksmus laikome neteisėtais ir visiškai nepriimtinais. Tai masinės bausmės forma.

12.

„DAUG ŽUVO, JŲ NEBĖRA"

Faludžoje prasidėjus deryboms ir pozavimui, už penkiasdešimties kilometrų į vakarus, Ramadyje, kautynės šėlo jau kelias dienas. Balandžio 6-ąją, kaudamiesi su sukilėliais mieste ir priemiesčiuose, žuvo dvylika jūrų pėstininkų. Kovos veiksmai nenutrūko ir kitą dieną, kai brigados štabas į miestą pasiuntė psichologinių operacijų komandą. Savo „hamviuose" ši vietoj kulkosvaidžių buvo sumontavusi garsiakalbius, todėl plk. ltn. Kenedis ginklų kuopai paliepė pasirūpinti parama užduoties metu.

Susijungęs su dviem psichologinių operacijų komandos „hamviais", vyresniojo leitenanto Lukaso Velso (Lucas Wells) vadovaujamas būrys lėtai nužingsniavo į turgaus aikštę, lydimas iš garsiakalbių trimituojamų monotoniškų frazių arabų kalba: „Dėkojame, kad nurodote, kas sukilėliai. Neleiskite jiems jūsų įbauginti." Jūrų pėstininkai ėjo abipus mašinų. Aplink susirinko šimtai nepatiklių irakiečių vyrų, jie šūkaliojo įžeidimus, pjūvį vaizduojančiais rankų judesiais braukė sau per gerklę, rodė šlepečių padus ir viršun pakeltus didžiuosius pirštus. Iš netolimų minaretų, nustelbdamas psichologinių operacijų komandos žinią, garsiai sublerbė raginimas negailėti kraujo džihadui. Jūrų pėstininkų dalijamus lankstinukus irakiečiai suplėšydavo ar, pabraukę per užpakalį, sviesdavo atgal. Atskriejo keli akmenys, paskui dar keli. Jūrų pėstininkai, pikti ne mažiau negu besityčiojanti minia, sukiojo šautuvus, ieškodami tų, kurie išdrįstų su jais susiimti.

– To negalima pavadinti sėkme, – per radiją kpt. Veileriui pranešė vyresnysis leitenantas Velsas.

– Gerai, paėjėkite kilometrą į šiaurę, – pasakė Veileris. – Tada neatrodys, kad pabėgome iš miesto. Ką sakome, tegu pasiklauso kelios karvės, paskui namo.

Žingsniuodami į šiaurę, jūrų pėstininkai sutiko neginkluotų, daugiausia baltomis dišdašomis vilkinčių vyrų procesiją, nešančią medinį karstą. Jūrų pėstininkai pasitraukė į šalį, kad juos praleistų. Abi pusės pasikeitė atšiauriais žvilgsniais, niekas neištarė nė žodžio. Pasiekę atvirą kelio atkarpą, kur balandžio 6-ąją kovėsi „Galvų Medžiotojas", kariai pajuto pasalą. Lauke nesimatė nė vieno žmogaus, dauguma galvijų buvo suginti į sienų juosiamus kiemus. Laukdami antpuolio, jūrų pėstininkai įdėmiai apžiūrinėjo atvirus laukus, pušis ir atokiau stovinčius namus. Kaip paprastai, šis kontaktas prasidėjo padrika RPG, AK ir kulkosvaidžių ugnimi. Paskui sprogo savadarbis užtaisas, tačiau per toli, kad padarytų kokios nors žalos.

Velsas liepė išsiskleidus į grandinę judėti prie artimiausio didelio namo. Ten jie aptiko tik išsigandusią moterį ir tris vaikus, pasislėpusius ant stogo. Vienas jūrų pėstininkas, gretimoje palmių giraitėje pastebėjęs kažką judant medžio viršūnėje, paleido papliūpą iš *Mark 19.* Du vyrai su AK iš septynių metrų aukščio nudribo ant žemės. Krūmuose jūrų pėstininkai sučiupo dar du irakiečius, apsijuosusius laipiojimo į medžius diržais. Grįžtančiam prie laukiančių „hamvių" jaunesniajam grandiniui Maršalui Kamingsui (Marshall Cummings) kažkas šovė į nugarą. Kulka prakiurdė plautį. Vienas vyras aukštoje žolėje atsiklaupė pažiūrėti, ar į ką nors pataikė. Jūrų pėstininkai jam į krūtinę įsodino seriją iš *Mark 19,* įkėlė Kamingsą į „hamvį" ir per tirštą eismą miesto centre, stumdydami į šalis automobilius, galvotrūkčiais nulakdino į bazę. Bazėje dr. Sonas stabilizavo Kamingso būklę, o *Blackhawk* sraigtasparnis jį evakavo.

Kenedis nenorėjo sutelkti patruliavimo miesto centre, mat tada sukilėliams būtų palikta iniciatyvos laisvė priemiesčiuose. Balandžio 6-ąją pagrindiniai sukilėliai pasirodė iš užmiesčio. Istorijos tėkmėje sukilėliai dažniausiai slapstydavosi kaimo vietovėse ir spausdavo vyriausybines pajėgas, kurios kontroliuodavo miestus. Plokščiame Irako reljefe nebuvo prieglobstį teikiančių džiunglių ar girių. Užtat puiki kelių sistema leido sukilėliams gyventi saugiose zonose, suslapstyti ginklus mieste, suvažiuoti į susirinkimo taškus, pasiimti ginklus, surengti išpuolį ir vėl išsivažinėti. Sofijos rajonas ir buvo toks susirinkimo ruožas išpuoliams Ramadyje rengti.

Strateginiu lygmeniu jūrų pėstininkai negalėjo kontroliuoti Ramadžio taikydami alinimo strategiją. Tik Irako vyriausybinės pajėgos galėjo atimti Ramadį iš sukilėlių, o tai, Kenedžio įsitikinimu, įvyks dar negreit. Mieste buvo per trisdešimt tūkstančių jaunų, nepatenkintų vyriškos lyties sunitų. Policija ir nacionalinė gvardija išgaravo. Jūrų pėstininkai matė zujančius policijos automobilius, tačiau juos vairavo sukilėliai. Didžiuma policijos nuovadų neteko savo ekipuotės.

Norintiems atgauti tiesioginę Ramadžio kontrolę amerikiečiams teks kautis vieniems. Provincijoje plintant maišto liepsnoms, Kenedis buvo pasiryžęs užgniaužti penkias dienas trunkantį sukilimą. Balandžio 10-ąją, siekdamas užbaigti neramumus, jis įsiveržė į Sofiją už trijų kilometrų į rytus nuo miesto centro, į rajoną, kur rimtai nukentėjo *Echo* kuopa. Bendradarbiaudamas su CŽV ir specialiosiomis pajėgomis, Kenedis atrinko dešimtį prabangių namų, kuriuos pageidavo apieškoti. Brėkštant *Echo* kuopa išsiskleidė ir pėsčiomis pajudėjo artimiausių namų link.

Seržanto Santjago snaiperių komandai kartu su ltn. Valdeso 1-uoju būriu kertant atvirus laukus, grandinį Krisą Fergiusoną užpuolė karvė. Tas nušovė nelaimingą gyvulį. Stentonui ir Santjagui kvatojantis, aplink juos pradėjo spragsėti kulkos. Abu įvirto į artimiausią pastatą – išvietę, nusėtą žmogaus

išmatų krūvelių aplink nedidelę skylę. Vos nevemdami abu snaiperiai vėl išsirito lauk ir, kulkoms švilpaujant tarp jų, nudūmė į artimiausią namą.

Atsidūręs viduje, Santjagas iš persigandusio šeimininko pareikalavo ginklo, kurį leidžiama turėti kiekvienam namo savininkui. Jo paties snaiperinis šautuvas šaudydavo tik pavieniais šūviais, o iš pasiskolinto AK Santjagas išpleškino visą dėtuvę bendra artimiausių palmių kryptimi. Skirtingas AK šūvių garsas pritraukė pustuzinio jūrų pėstininkų kituose namuose ugnį. Kulkoms barbenant į namą, ūkininkas šoko priešais vaikus ir riktelėjo Santjagui išeiti, kol dėl jo jie visi dar nežuvo. Davęs vaikams saldumynų, Santjagas pro galines duris išskubėjo paskui šūkaujantį Stentoną.

Lauke jiedu prisijungė prie Fergiusono, jis šaudė į vyrą, besislapstantį už palmės maždaug per 150 metrų. Santjagas liepė Fergiusonui ir Stentonui nulėkti iki artimiausios sankasos už penkiasdešimties metrų. Jis pats pridengsiąs juos ugnimi. Jiems išlindus iš už priedangos, irakiečiai prapliupo šaudyti. Santjagas nusitaikė – bet šautuvas užsikirto. Irakiečiai nepataikė, ir po kelių sekundžių Stentonas jau gulėjo už sankasos.

– Tu kalės vaike! – suriko Stentonas. – Tyčia tai padarei!

Trys jūrų pėstininkai irakietį apsupo. Tas nepajudėjo iš vietos, ir paleista salvė vyrą mirtinai sužeidė, o palmę padegė.

Toliau į vakarus kpt. Rojeris kaip tik nurodinėjo savo būriams, ką daryti, kai į valdymo grupę prapliupo kulkosvaidžiai iš pietų ir šiaurės rytų. Užklupti kryžminės ugnies lygiame, atvirame lauke, jūrų pėstininkai nuo pirmų papliūpų išsigelbėjo nunėrę į griovį. Rojeriui kilstelėjus galvą, į šalmą kirto kulka, kapitoną apsvaiginusi, bet daugiau žalos nepadariusi. Seržantas Kenetas Haselas nukūrė prie artimiausio namo, tikėdamasis paprašyti minosvaidžių ugnies į kulkosvaidžių pozicijas. Dviem traserių dryžiams ėmus krypti jo link, jis vėl įšoko griovį, dviejose vietose susilaužydamas koją. Įvyniojęs Haselo koją į palmių lapus, jūrų pėstininkas nuvilko jį grioviu, kulkoms rikošetuojant nuo žemės vos už kelių centimetrų virš jų galvų.

Griovys tarnavo kaip vietinė kanalizacija. Kai jūrų pėstininkai iššliaužė iš priedangos, jų uniformos buvo juodos, o patys žiaukčiojo nuo dvoko. Brisdami iki juosmens per purvą ir vandenį, pertempė Haselą skersai vieną kanalą ir įšliaužė į ūkininko namo, užimto skyriaus iš 1-ojo būrio, kiemą. Haselas atsisakė morfijaus ir pasiliko šautuvą, tikindamas galįs kautis.

Juos supo palmių giraitės ir dviejų ar trijų namų grupelės. Namus vieną nuo kito skyrė nedideli atviri laukai ir sodai. „Hamviai" neįstengė įveikti griovių, todėl jūrų pėstininkai buvo atkirsti nuo paramos ugnimi. Vietovę pažįstantys sukilėliai plūdo iš visų pusių. Viršuje budėjo „kobros", bet Rojeris nenorėjo prašyti jų pagalbos, kol nebus tikras, kur yra jo jūrų pėstininkai. Didžiuma įsitvirtino skirtinguose namuose ir kovėsi skyriaus dydžio grupėmis.

Sukilėliai dumdavo į priekį, kol atsidurdavo penkiasdešimt ar šešiasdešimt metrų nuo namo, tada atidengdavo kryptingą ugnį. Jie nemėgindavo labiau priartėti ir užimti poziciją. Du ant stogo Rojerio name įsitaisę snaiperiai, jaunesnysis grandinis Patrikas Ešbis (Patrick Ashby) ir grandinis Samuelis Topara (Samuel Topara), be paliovos retino sukilėlius, nardančius pro palmių giraites keturių ar šešių asmenų grupėmis.

Prasidėjus susišaudymui, Ešbis įsilaužė į vieną namą ir užbėgo ant stogo. Šeima puolė iš paskos rodydama jam religinius paveikslus bei kryžių ir laužyta kalba mėgindama pasakyti, kad sukilėliai, jei jis neišeisiąs, nužudys juos kaip krikščionis išdavikus. Tad Ešbis perbėgo į Rojerio namą.

Kaskart, kai Ešbis kyštelėdavo galvą virš žemos sienelės ant stogo, pasigirsdavo tarsi bizūno pliaukštelėjimas. Rojeriui perėmus stebėtojo funkcijas, jis įvarė vieną M203 granatą pro artimiausio namo langą; šūviai iš ten nuslopo. Tada vėl ėmė taikytis savo šautuvu: atsirinkdavo individualų taikinį, iššaudavo, pasilenkdavo už sienelės, pasirisdavo ant stogo į šoną, palaukdavo kelias minutes ir vėl išlindęs šaudavo iš kitos vietos. Ešbis pastebėjo, jog dauguma jo taikinių apsirengę juodai ir naudojasi protinga taktika. Daug kalbėta apie Irako specialiąsias pajėgas šiose apylinkėse. Anksčiau tą rytą jis nušovė vieną vyrą ir paėmė vokišką *Mauser* šautuvą su optiniu taikikliu. Kad ir kas būtų sukilėliai, jie turėjo būti išėję karinius apmokymus.

Penkiasdešimt metrų į pietvakarius nuo Rojerio pleškino irakiečių kulkosvaidis, atitrauktas nuo lango vidun ir nepasiekiamas M16 kulkoms. Jūrų pėstininkai iš savo namo iššovė AT-4 raketą – aidas sudrebino pamatus – ir puolė į gretimą namą. Iš ten pašliaužė į priekį, švystelėjo tris granatas į kitą namą ir įsiveržė vidun. Kol sunaikino kulkosvaidį, pakartojo tai tris kartus. Įveikti septyniasdešimčiai metrų ir išvalyti penkis namus vienoje palmių giraitėje prireikė devyniasdešimties minučių.

Už šimto metrų į pietus nuo Rojerio virė tokios pat artimosios kautynės. Jaunesnysis grandinis Simsas (Sims) ir grandinis Chosė Ramiresas (Jose Ramirez) nuo stogo šaudėsi su nedidele grupe sukilėlių, sugulusių grioviuose už šimto metrų. Kai tik kliūdavo kokiam nors irakiečiui, iš gretimo namo išnirdavo moteris ir įtempdavo jį vidun.

Tada irakiečiai po du ir keturis puolė į priekį. Granatų nemėtė, bet mėgino priartėti tiek, kad galėtų nusitaikyti. Irakietis išnirdavo iš už sienos arba iš griovio, nusitaikydavo, paleisdavo papliūpą ir vėl pranykdavo. Ramiresas pastebėjo, jog kai kurie jūrų pėstininkai, matydami, kad irakiečiai artėja, šaudė padrikai, net nesivargindami nusitaikyti, tiesiog iškišdavo šautuvo vamzdį iš už sienos ir paspausdavo nuleistuką.

Baigęs snaiperio kursus, Ramiresas prigludęs nusitaikydavo į tą vietą, kur paskiausiai buvo jo pamatytas irakiečių šaulys. Tada luktelėdavo. Šaulys vis pasirodydavo toje pačioje vietoje – jo optinio taikiklio vaizdo

centre. Nepaisydamas baimės ir išdžiūvusios gerklės, Ramiresas ėmė jaustis patogiai.

Jis ir Simsas pagavo ritmą. Pirma vienas, paskui kitas paleisdavo nutaikytą papliūpą, nusiropšdavo į kitą vietą ir lukterėdavo kitos progos. Tada Simsas kilstelėjo netikusią akimirką, ir kulka pataikė jam į petį, perskrodė krūtinę ir įstrigo nugaroje. Ramiresas padėjo jį nunešti žemyn, kur sanitaras Serdžas Guiteresas (Sergio Guiterez) pamėgino sustabdyti vidinį kraujavimą.

Grandinis Džefris Andradė (Jeffrey Andrade) per radiją pranešė Rojeriui.

– Tučtuojau reikia paukščio Simsui, po velnių, dabar!

Klausydamasis pranešimų iš artimųjų kautynių, operacijų centras atsisakė leisti sraigtasparniu evakuoti Simsą ar Haselą, kuriuos skyrė šimtas metrų. Kaip per ankstesnes kautynes, su šarvuotaisiais 113 atskubėjo pulkininkas Konoras. Šarvuočiai neįstengė kirsti drėkinimo kanalo, tačiau padidino sunkiųjų ginklų ugnies tempą. Andradei kviečiant visus padėti, keturi jūrų pėstininkai nugabeno Simsą per purviną griovį į greitosios pagalbos (medicinos evakuacijos) mašiną, jo pulsas pranyko. Suteikus pirmąją reanimacijos pagalbą, silpnas pulsas vėl atsirado. Tačiau vidinis kraujavimas ir šokas padarė savo, ir Simsas galiausiai mirė.

Keturias valandas aplink *Echo* kuopą siautusios kautynės kilo lyg netikėta audra ir baigėsi lygiai taip staiga, kaip ir prasidėjo. Sukilėliai nesitraukė laipsniškai, palikdami ariergardą. Vieną mirksnį buvo čia, o kitą jau pranykę: vaikai vėl žaidė kiemuose, pro šalį važinėjo automobiliai, sustodavo taksi, moterys džiaustė skalbinius, šunys lojo, o karvės ir avys buvo genamos atgal į laukus. Grandinis Stošas Modrou (Stosh Modrow), snaiperis, spoksojo į idilišką aplinką, kur prieš kelias minutes virė mūšis, ir apstulbęs kraipė galvą.

Keturi *Echo* kuopai priskirti snaiperiai iš 2/7 bataliono – visi ginkluoti M16, nes nuotolis buvo nedidelis, ir visi pasirinkę šaudyti serijomis, o ne pavieniais šūviais – nukovė penkiolika sukilėlių. *Echo* kuopa pridėjo dar dvidešimt ar trisdešimt. Modrou žinojo, kad kiekviename priešais esančiame name guli negyvi kūnai, suvynioti į kilimus ar antklodes. Gedėtojai laukė, kol jūrų pėstininkai pasitrauks, kad galėtų palaidoti kritusiuosius. Irakiečiais savo mirusiuosius laidodavo iškart ir pagarbiai. Nepalaidotas kūnas pažeisdavo jų religinius įsitikinimus.

Kol *Echo* kuopa grūmėsi, 1-asis mobilusis šturmo būrys, vadovaujamas leitenanto Deno Kroufordo (Dan Crowford), įsitaisė ant pagrindinio kelio. Po kelių minučių prie Kroufordo „hamvių" prisigretino trys „bredliai" ir atidengė ugnį iš savo 25 mm automatinių patrankų. Už kelių šimtų metrų

laukuose viename kieme tūnojo tuzinas susigūžusių moterų ir vaikų. Šalimais pro juos skriejo raudonų traserių dryžiai. Vaikai buvo įsikibę į moteris, kai kurios iš jų laikė rankas ant savo ausų, tarsi užblokavus garsą savaime liautųsi ir šaudymas.

Neturėdamas radijo ryšio su kovos mašinomis, Kroufordas iššovė raudoną signalinę raketą, ir „bredliai" nustojo šaudę. Seržantas Santjagas nuvedė grandį per lauką ir suvijo iš siaubo sustingusias moteris ir vaikus vidun. Pamatę amerikiečius atvirame lauke, iš palmių guoto iššoko du vyrai su AK. Juos paklojo *Mark 19* šaulys. Santjagas apieškojo namą už negyvų vyrų ir plastikiniais dirželiais surišo rankas šešiems vyrams, pasislėpusiems pagalbinėse patalpose. Grandis surado šautuvą, lygiavamzdžio šautuvo šovinių tūtelių, du durtuvus, keturis žiūronus, keturis mobiliuosius telefonus, elektrošoko lazdą ir vaizdajuostę su anglišku pavadinimu *Killing in a Small Town* („Nužudymas miestelyje"). Kroufordas davė pylos sutrikusioms „bredlių" įguloms ir pastatė juos sau iš šono. Tuo metu kautynės nusirito toliau į rytus, ir visą likusią dieną kovos veiksmuose jiems dalyvauti nebeteko.

Išgirdęs pakartotinius *Echo* kuopos reikalavimus nedelsiant evakuoti sužeistąjį, Kenedis nuvažiavo į priešakines linijas išsiaiškinti, kodėl sraigtasparnis negalėjo nutūpti. Atkakęs pamatė, kad kpt. Rojeris padėtį kontroliuoja tvirtai.

Lydimas kpt. Veilerio ir ltn. Dobo vadovaujamo būrio septyniuose „hamviuose", Kenedis pasistūmėjo dar kilometrą šiaurės rytų kryptimi, vildamasis atkirsti sprunkančius sukilėlius. Judant į priekį vienas ar kitas irakietis paleisdavo kelis šūvius iš palmių giraitės arba išlįsdavo iš už sienos, atidengdavo ugnį ir pranykdavo tarp namų. Veileris pagalvojo, kad šita grupė, priešingai negu balandžio 6-osios sukilėliai, profesionali, „proginių" kovotojų nesimatė.

Kenedis kartu su Veileriu šiaurėn žingsniavo paskui Dobo būrį, išsiskleidusį apieškoti namų palei kelią. Sukilėliai galėjo išnirti iš bet kur. Vos už kilometro piečiau seržantas Maknaitas pastebėjo tris krūmuose pasislėpusius vyrus juodomis dišdašomis ir nutaikytais AK. Kulkos vos nekliudė vairuotojo, ir „hamvis" slysdamas šonu sustojo. Šauliai dėjo į kojas, o Maknaitas grandine pasiuntė šešis jūrų pėstininkus įkandin. Irakiečiai šveitė ginklus šalin ir pasileido kiek įkerta. Slegiami neperšaunamųjų liemenių ir mantos, jūrų pėstininkai toli atsiliko, bet dūlino iš paskos. Maždaug po dešimties minučių pasiekė namą vidury lauko ir neapšaudomi priartėjo prie jo perbėgimais. Viduje buvo trys vyrai, du baltomis dišdašomis, trečias tamsiu sportiniu kostiumu ir susipurvinęs apie kelius. Jūrų pėstininkai surišo jų rankas plastikiniais dirželiais ir išsivedė laukan, tada pamatė per kitą lauką skuodžiantį neginkluotą vyrą. Vijosi kokį kilometrą, bet paskui numojo ranka ir grįžo prie savo „hamvio" su trimis belaisviais.

Lydimas Veilerio už nugaros, Dobas gatve buvo pasislinkęs per šimtą metrų, kai pro jį pravinguriavo RPG raketa – taip lėtai, jog atrodė, kad kažkas ją paleido ranka. Veileris spėjo, kad šaulys pamėgins tai padaryti dar kartą, ir liepė štabo seržantui Garsijai nusitaikyti į artimiausią kampą. Granatsvaidininkui vėl žingtelėjus iš už priedangos, Garsija pataikė jam į krūtinę. Paleidęs RPG iš rankų, granatsvaidininkas nusvirduliavo.

Garsija nulėkė prie rūkstančio ir šnypščiančio granatsvaidžio. Raketa užstrigo ir liko vamzdyje. Garsija atsargiai paguldė granatsvaidį į griovį ir apsidairė šaulio. Sekdamas kruvinais pėdsakais, įėjo į vieną namą ir rado į antklodę suvyniotą vyrą, apsimetantį, jog miega. Iš jo krūtinės tekėjo kraujas. Supančiotas plastikiniu dirželiu, vyras buvo įkeltas į „aukštakuprį", kuriame kiūtojo dar septyni sulaikytieji. Vyras vėliau nuo sužeidimo mirė.

Būriui žingsniuojant šiaurės rytų kryptimi prie Eufrato, tekančio maždaug už kilometro, Dobas išskleidė po skyrių abipus kelio namams apieškoti. Kas šimtą metrų kildavo susišaudymas: du ar trys sukilėliai paleisdavo seriją iš AK, tada vinguriuodami tarp namų palei kelią dumdavo į šiaurę. Jūrų pėstininkai atrado kelis negyvėlius ir sužeistuosius – 5,56 mm kulkos, paleistos iš M16, juosmenyse paliko nedideles skylutes. Tebekvėpuojantys buvo sukelti į „aukštakuprį", kur pagalbą jiems suteikė sanitaras Kontreras, keturiems sunkiausiai sužeistiems suleido morfijaus. Keli iš sužeistųjų Kontrerui mostais rodė, kad juos nužudytų.

Būrį lydėjo sausumos pajėgų moterų kareivių grupė, priskirta prireikus apieškoti irakietes. Vienoms kautynėms pratrūkstant po kitų, Veileriui pasidarė neramu, kad į jas pataikys.

– Štai ten ant kelio keli „bredliai", – pasakė jis joms. – Galbūt vieną pasišaukti čionai, tada galėtumėt važiuoti jame.

– Ne, ačiū, pone, – atkirto viena. – Toks pasiūlymas tikras mėšlas.

Traktuodamas tai kaip komplimentą, Veileris nurodė joms toliau eiti su Dobo būriu. Namų gretos netoli upės baigėsi, užleisdamos vietą javų laukams, kartais užpilamiems potvynio. Iš juosmenį siekiančių kviečių ir žolės seržantas Džouzefas Langdonas išbaidė keturis sukilėlius, kurie pašoko ant kojų ir spruko. Langdonas paklojo tris ir puolė pirmyn, Veileriui lipant ant kulnų. Gulėdamas ant pilvo, mirštantis irakietis ištuštino visą trisdešimties šovinių dėtuvę, priversdamas Veilerį nerti už uolienos riedulių krūvos.

Pakilęs Veileris pamatė, kad jie pasiekė Eufratą. Ant kranto stovėjo vienišas namas. Viduje jūrų pėstininkai surado dėžių su medikamentų atsargomis, ant daugelio buvo užrašyta UNICEF. Namo savininkas pasakė, jog jis slaugytojas, o gyventojai, trys vyrai ir septynios moterys, dievagojosi sukilėlių nematę. Vienas, sužeistas į ranką, paaiškino, jog tai paklydusios kulkos darbas.

Buvo po keturių vakaro. Pasiekus upę, šaudymas liovėsi, į pietus nuo jų baigėsi *Echo* kuopos kautynės. Veileris turėjo septyniolika sulaikytųjų ir

aštuonis negyvėlius. Jis nusistebėjo, kaip greitai Ramadžio piliečiai išvalė mūšio laukus. Kovotojai, praeiviai ir vietinės moterys nekart vienodai rizikavo gyvybe, stengdamiesi mūšio sūkuryje išgabenti mirusiuosius. Nuo žemės viena po kitos dingo tūtelės – Veileris spėjo, kad jomis kažkur prekiaujama. Šūviams nutilus, sudaužytos mašinos buvo išrakaliotos ir nustumtos į laukus, o nuo kelio nuplautas kraujas.

Veileriui tai atrodė keista. Kiekviena tuščia vieta lūžo nuo šiukšlių krūvų, žmonių išmatos liejosi per griovių kraštus, visur medžiuose plazdėjo žali plastikiniai parduotuvių maišeliai. Daugelį rajonų nusėjusios atliekos liudijo komunalinės priežiūros stygių. Kita vertus, žmonės instinktyviai pasirūpindavo sukilėlių kūnais, tarsi jie būtų ne gąsdinantys ateiviai, bet saviškiai.

Žinodamas, kad žuvusiais bus tinkamai pasirūpinta, Veileris paliko juos pakelėje, o sulaikytuosius nusiuntė į brigados štabą. Jūrų pėstininkai turėjo tris vietinius vertėjus. Du iš jų niekada nenurodydavo, katras sukilėlis. Veilerio manymu, jie taip savo kaimynams parodydavo, jog amerikiečiams iš tikrųjų nepadeda. Jie tenorėjo išlaikyti darbo vietą ir likti gyvi – jei pasiseks. Trečiasis vertėjas, įtardamas, jog kas nors yra sukilėlis, pašnibždėdavo vienam iš jūrų pėstininkų, kai jiedu likdavo vieni.

Balandžio 10-ąją visi trys vertėjai Veileriui pirmąkart pareiškė vieningą nuomonę.

– Daug, daug žuvo, – pasakė jie. – Jų nebėra. Jie nebenori su jumis kautis.

Penkių dienų mūšyje dėl Ramadžio kovėsi įsitikinę sukilėliai, iš dalies juos palaikantieji, arba „minutininkai", ir emociškai prijaučiantieji, kurie čiupdavo ginklą, bėgdami lydėdavo jūrų pėstininkus per saugų kvartalo nuotolį, o vėliau linksmai parkulniuodavo namo. Ne visi šaudydavo iš ginklo: daugelis tik maldavosi aplink, šaukdami vienas kitam ir mosikuodami ginklais, suprakaitavę ir susijaudinę grįždavo namo ir paskui kavinėse bei ant gatvių kampų karštai keisdavosi pasakojimais, kaip vos išvengė mirties.

Daugelis neparengti ir neprotingi, tačiau tame mūšio lauke jų buvo tūkstančiai, o istorija kupina pavyzdžių, kaip ginkluoti maištai virsdavo viską nušluojančio potvynio bangomis – taip nutiko 1978 m. Teherane ir 1959 m. Bagdade. Jūrų pėstininkams sėkmingas mūšis Ramadyje leido išvengti rimtos nesėkmės viešuomenės akyse. Kenedžio batalionui atsitraukus ar pradėjus derėtis, Ramadis – Faludžos dvynys – būtų išsprūdęs iš kontrolės.

Kautynės baigėsi balandžio 10-osios vakarą. 2/4 batalione žuvo šešiolika ir buvo sužeista daugiau negu šimtas karių. Po penkių dienų mūšio vietinės ligoninės trūkinėjo per siūles, o kapines teko išplėsti. Sukilėlių dvasia Sofijos rajone palūžo tą dieną, kai jie turėjo palikti savo žuvusiuosius, o sparčiai judantys jūrų pėstininkai kūnus surinko, išvertė juos pakelėje ir nuriedėjo

toliau ieškodami naujos progos susiremti. Sukilėliai galėjo guostis, kad Irako policija ir nacionalinė gvardija atsisakė kištis. Užtat nebuvo *Al Jazeera* televizijos ir nė vienas irakietis neatskubėjo iš Bagdado pagrasinti, kad amerikiečiams tęsiant puolimą naujoji respublika bus išardyta.

Mėginimas stoti į atvirą mūšį su amerikiečiais dėl provincijos sostinės kontrolės virto katastrofa.

13.

ŠEŠĖLIUOTOS VELYKOS

2004 m. balandžio 11-ąją Ramadžio miestas grįžo į savo įprastinį neramų gyvenimą. Turgaus aikštė knibždėjo paniurusių vyrų. „Bredliai" kontroliavo magistrales, o 2/4 batalionas atnaujino kasdienį patruliavimą mieste. Ginklų jėga amerikiečiai primetė nejaukią ramybę.

Ne taip, kaip mieste dvynyje – Faludžoje. Trečią „paliaubų" dieną sukilėliai zondavo jūrų pėstininkų linijas ir, nutaikę progą, atidengdavo ugnį. Koalicijos pusėje gausėjo derybinių kanalų. Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos darbavosi kartu su ambasadoriumi Ričardu H. Džonsu, tiesiogiai Bremeriui pavaldžiu patyrusiu diplomatu. Kitas ambasadorius iš Koalicijos laikinosios administracijos, Ronaldas L. Šličeris (Ronald L. Schlicher), vedė atskiras derybas. Katerina Deil (Catherine Dale), Jungtinių vykdymo pajėgų politinė patarėja, tyrinėjo gen. ltn. Sančeso alternatyvas. Net Amerikos generolų vertėjai kalbėjosi su irakiečiais, tikinusiais, jog pažįsta vieną ar kitą sukilėlių gaują. Atrodė, jog kiekvienas derasi su dar kuo nors.

Keisčiausia, kad tą rytą prie dobilo lapo pavidalo sankryžos į rytus nuo Faludžos pasirodė keli sunkvežimiai su maistu ir jaunais irakiečiais. Susijaudinę vyrai – šiitų milicininkai iš Sadrui pavaldžios Mahdžio armijos ir Bagdado mečetėse suverbuoti sunitai – aiškino, kad vienas amerikiečių pulkininkas leitenantas leido atgabenti paramos kenčiantiems broliams. Pritrenktas plk. Tūlanas paskambino pulkininkui leitenantui į Bagdadą. Šis, Koalicijos laikinosios administracijos štabo darbuotojas, pavirtino pasiuntęs vyrus padėti. Ginkluoti jūrų pėstininkai sunkvežimius apsuko atgal vyrams nespėjus prisijungti prie sukilėlių. Tūlanas paprašė pulkininko leitenanto daugiau tokios pagalbos nesiųsti.

Irakiečių pusėje įvairūs aljansai, besisukantys apie tuziną skirtingų derybininkų komandų, kėlė ne mažiau painiavos. Jūrų pėstininkų favoritu tapo Hasanis, bet nebuvo aišku, kiek įtakos jis – ar koks nors kitas derybininkas – turėjo sukilėliams, veikiantiems per kelis tarpininkų sluoksnius.

Sukilėlių pusėje į miestą grįžo Džanabis. Pirmąkart paspruko lapkritį, įspėtas, kad Drinkvainas ketina surengti reidą jo mečetėje. Keliems šeichams rezgant kerštą už Valentino dienos skerdynes, greitai vėl dingo. Per savo pirmą kelionę į Faludžą balandžio 10-ąją Hasanis susitiko su Džanabio atstovu, tačiau pokalbis nedavė rezultatų. Kitą dieną vienas Irako valdymo tarybos narys iš viršutinės klasės, iš seno kirpimo sunitų klano, patikino majorą Deivą Beloną (Dave Bellon), 1-ojo pulko kovos grupės žvalgybos karininką, žinąs, kaip

susikalbėti su broliais sunitais. Irakietis nuvyko į pirmą susitikimą miestan, kur buvo partrenktas, apspjaudytas, prispardytas ir įmestas atgal į savo automobilį. Prieš išskubėdamas į Bagdadą, Belonui nusiskundė „laukiniais elementais" mieste. Belonas, disponavęs pranešimais apie sukilėlių šaipymąsi iš derybininkų už jų nugarų, atsakė, jog jam labai pasisekė, kad ištrūko gyvas.

Jūrų pėstininkų vaidmuo per paliaubų derybas raštu nusakytas nebuvo. Abizaidui ir Bremeriui išvien sutikus derėtis, liko neaišku, už ką konkrečiai atsako kariškiai ir už ką – Koalicijos laikinoji administracija. Balandžio 11-ąją Konvėjus pakvietė Koalicijos laikinosios administracijos atstovą Faludžoje Neitą Dženseną (Nate Jensen) į susitikimą, kuriame Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabas aptarinėjo galimybę sukurti vietines karines pajėgas, vadovaujamas buvusių aukštų armijos karininkų. Dženseņas patarė to nedaryti sakydamas, kad jais negalima pasitikėti.

– Jūs civilis, – tarė pulkininkas J. C. Koulmenas, Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo viršininkas. – Leiskit man kai ką paaiškinti. Kai įsmeigiate vėliavą, kariškiai ima aplink ją burtis.

Užgautas Dženseņas parodė į Amerikos vėliavą už Koulmeno nugaros.

– Štai mano vėliava, po velnių. Ir aš žinau, apie ką kalbu.

Konvėjui nuraminus aistras, Dženseņas atmetė idėją pasitelkti aukštus Irako karininkus kaip beprasmį bandymą. Susigrąžinti buvusius baatistus neabejotinai būtų reikšmingas politinis sprendimas, kuris būtų pareikalavęs Koalicijos laikinosios administracijos ir Baltųjų rūmų vadovų įsikišimo. Tačiau Faludžai stokojant vietininko, kuris vienas turėtų valdžią, per derybas buvo nesunku supainioti karinę ir politinę atsakomybę.

Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms derantis jūrų pėstininkų vardu, Metisas rengėsi užgrobti Faludžą vos tik pasibaigs paliaubos. Batalionams priešakinėse linijose tiesiogiai vadovavo pulko vadas Tūlanas. Kadangi pulko štabas buvo greta Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų operacijų centro už Faludžos, Tūlaną dažnai įtraukdavo į derybas. Tačiau tai nenukreipdavo jo dėmesio nuo svarbiausių reikalų.

Jungtinių vykdymo pajėgų instrukcijos reikalavo sustabdyti puolamąsias operacijas. Abizaidas žodiniu pavidalu jas išplėtė paaiškindamas, jog tai reiškia dvidešimt keturias valandas ar panašiai. Tas laikas baigėsi, o į 3/4 batalioną prie dobilo lapo pavidalo sankryžos į rytus nuo miesto sukilėliai smogė minosvaidžių minomis. Konvėjus, Metisas ir Tūlanas sutiko, kad 3/4 neturėtų sėdėti atvirame lauke rankas sudėjęs ir leistis būti apšaudomas, o Jungtinės vykdymo pajėgos neprieštaravo, kad 3/4 sustiprintų savo pozicijas.

Balandžio 11-ąją, Velykų sekmadienio rytą, 3/4 batalionas atnaujino puolimą. *Kilo* kuopa pajudėjo į Rytų Manheteną – placdarmą išpuoliams

palei 10-ąją magistralę rengti. Trys *Kilo* kuopos būriai pradėjo krėsti smėlio spalvos namų eiles.

Kvartalą sudarydavo nuo dvidešimties iki trisdešimties namų, daugiausia apjuostų kiemo sienomis. Kiekvieno kvartalo imdavosi vienas ar du skyriai. Viena grandis likdavo saugoti iš išorės, kita, pasinaudodama detonavimo virvute, išsprogdindavo vartų užraktus. Pustuzinis jūrų pėstininkų su šturmo grupe įsiveržsaid į kiemą ir vora vienas už kito išsidėstydavo prie namo sienos. Jei neprapliupdavo šūviai, išlaužę duris įsibraudavo vidun ir dengdami vienas kitą apieškodavo patalpas, ar nėra ginklų. Jei iš lauko ant stogo vesdavo laiptai ar jei būdavo įmanoma peršokti nuo stogo ant stogo, jie prašukuodavo aukštą po aukšto iš viršaus į apačią. Maždaug kas penktame name aptikdavo šeimą, paprastai susigūžusią centriniame kambaryje. Jūrų pėstininkai įspėdavo, kad nekištų lauk nosies, ir eidavo toliau.

Kiekvienos namų grupelės apieška trukdavo maždaug dvidešimt minučių. Po dviejų valandų, kuopai į miestą pasistūmėjus ne daugiau kaip per du kvartalus, pradėjo rodytis automobilių, kuriuose susigrūdę sėdėdavo keturi ar šešis sukilėliai, pro langus iškišę AK ir RPG. Pulkininkas leitenantas Brajenas P. Makojus (Brian P. McCoy) išdėstė ant stogų kelis snaiperius, tačiau automobiliai, zujantys atkampiomis gatvelėmis, tiems prieš akis tik trumpam sušmėžuodavo. Vaizdai iš bepiločių orlaivių viršuje rodė, kad automobiliai spaudė į rytus 3/4 bataliono ir į pietus 1/5 bataliono link. Vadinasi, sukilėliai įtaria, jog 3/4 galbūt rengia apgaulingą ataką.

Kaip ir Ramadyje, jūrų pėstininkai greitai susirėmė su būreliais atkampias gatveles gerai pažįstančių ir laiku atsitraukiančių, kad nebūtų apsupti, sukilėlių. Sukilėliai įnerdavo į namus ir pliekdavo pro atvirus langus, pakankamai atsitraukę į vidų, kad nesimatytų žybsnių iš vamzdžių. Daugelis vilkėjo juodas pašiltintas liemenes su AK-47 dėtuvių kišenėlėmis ant krūtinės, avėjo sportbačius ir dėvėjo raudonai baltai languotus šemagus. Iš gatvelių už kelių kvartalų stačia trajektorija atskriedavo ir padrikai sproginėjo RPG granatos. Sukilėliai kelias sekundes pašaudydavo iš kokios namų virtinės, tada pro galines duris išbėgdavo į kitą poziciją, niekur ilgai neužsibūdami ir per daug neprisiartindami prie atslenkančių jūrų pėstininkų.

Bataliono ginkluotės vyresnysis puskarininkis-specialistas (*chief warrant officer*) Džinas Kaglinas (Gene Coughlin) siuto, kad tiek taikinių paspruka.

– Šaudykit greičiau, atmerkę abi akis, po velnių! – staugė Kaglinas.

Sukilėliai, regis, naudojosi ta pačia sena „šauk ir bėk" taktika, bet štai vienas 3-iojo būrio skyrius priartėjo prie namo siauros gatvelės gale. Jūrų pėstininkams išspyrus vartus, pliūptelėjo serija iš AK, privertusi juos atšokti. Prisidengdami siena, jūrų pėstininkai prislinko, įmetė granatas ir po sprogimų puolė pirmyn. Žengiantį į kiemą AK papliūpa pakirto grandinį Smitą. Jį išvilko ir evakavo „hamviu".

Grandinis Danielis R. Amaja (Daniel R. Amaya) pergrupavo savo skyrių. Žygio į Bagdadą veteranas pratęsė savo tarnybą batalione, nes nenorėjo, kad skyrius grįžtų į Iraką be jo. Pajuokauti greitas Amaja mėgdavo palinksminti savo skyrių improvizuotomis eilėmis pagal kuoktelėjusias pop melodijas, kaip antai *Stacy's Mom*. Susigūžęs už kiemo sienos, Amaja išsikvietė SMAW*. SMAW, iš išvaizdos primenantis Antrojo pasaulinio karo laikų bazoką, iššovė trisdešimties svarų termobarinę raketą, sukeliančią milžinišką slėgį, galintį sutrupinti pastatą iš vidaus. Raketa įlėkė pro langą ir sprogo sukeldama dulkių debesį. Dėl visa ko kariai patalpon dar švystelėjo dvi granatas.

Jūrų pėstininkai pasiruošė mestis į priekį. Amaja pamatė, kad jūrų pėstininkas smaigalyje prie savo M16 vamzdžio neprijungęs prožektoriaus.

– Vyruti, tamsioj patalpoj nieko nematysi, – pareiškė Amaja. – Pasitrauk, aš eisiu pirmas.

Tai taręs, nėrė vidun, lydimas savo vyrų. Priešakinė patalpa, kur sprogo SMAW raketa, buvo tuščia. Parengęs M16, Amaja nuslinko siauru koridoriumi iki namo galinės dalies, kiti jūrų pėstininkai vorele sekė įkandin. Įžengė į nedidelę patalpą galinėje namo dalyje ir pasišvietė aplink prie šautuvo prijungtu žibintu.

– Mėšlas, mėšlas, mėšlas! – staiga sustaugė jis. – Tai spąstai. Lauk! Lauk!

Nuaidėjo ilgos AK ir M16 serijos, viskas persimaišė. Amaja išsvirduliavo ir susmuko mirtinai sužeistas į sprandą.

Jūrų pėstininkai išvilko jį iš namo ir iš kiemo. Su tanku atskubėjo kuopos vadas kapitonas Timas Vokeris (Tim Walker). Tankas tiesiu taikymu į namą paleido šešis 120 mm sviedinius. Bet net po tokių pakartotinių smūgių tas nesugriuvo. Kas kelias minutes iššūkį jūrų pėstininkams vis mesdavo AK *pokšt, pokšt, pokšt*.

Nusprendęs, kad ten turėtų būti požeminis bunkeris, Vokeris paprašė didžiulio D-9 buldozerio namui sutraiškyti, tačiau nė vieno nebuvo laisvo. Ant namo stogo stovėjo šildymui ir maistui virti skirta kuro cisterna. Jūrų pėstininkai peršovė cisterną ir palaukė, kol žemyn nubėgs ir koridoriuje, kur buvo peršautas Amaja, susidarys didelis klanas kuro. Tada vidun įsviedė kelias padegamąsias granatas. Gynėjai žuvo liepsnose. Klyksmai nesujaudino nė vieno.

Kilo kuopai naikinant sunkiai įveikiamą tašką, *Lima* kuopa, lydima Irako nacionalinės gvardijos 36-ojo bataliono, šturmavo už šešių kvartalų šiauriau. Jungtinių Valstijų specialiųjų pajėgų patarėjų drąsinami, irakiečiai kojomis išspirdavo duris, įsiverždavo vidun, skubiai apieškodavo, šalia jūrų pėstininkų visa tai atlikdami patys vieni. Patenkinti, kad aplink jūrų pėstininkai,

* *Shoulder-launched Multipurpose Assault Weapon* – daugiatikslis šturmo ginklas, skirtas šaudyti nuo peties. – *Red.*

irakiečiai pasisiūlydavo eiti pirmi ir apieškoti kiekvieną kelyje pasitaikančią mečetę.

Makojaus dvi šaulių kuopos slinko į vakarus viena linija. Jūrų pėstininkams pagavus mūšio ritmą, žingsnis paspartėjo. *India* kuopą ir ginklų kuopos ginkluotus „hamvius" Makojus pasiuntė į vakarus per šiukšlių sąvartynus, riogsojusius už šiaurinės miesto ribos. Iš pradžių jie nesunkiai prasibrovė daugiau negu kilometrą ir toli pralenkė kitas kuopas mieste. „Hamviai" su savo 12,7 mm kulkosvaidžiais bei dešimtkart didinančiais optiniais taikikliais zujo plačiomis šiaurės-pietų ašimi einančiomis gatvėmis, užkirsdami atsitraukiantiems sukilėliams kelią.

India kuopai pasiekus geležinkelio stotį už miesto, pasipriešinimas sustiprėjo, o iš miesto gatvių už trijų šimtų metrų į pietus prapliupo RPG, kulkosvaidžių ir AK ugnis. Pirmi galinį geležinkelio tašką pasiekė keli ginkluoti „hamviai", vadovaujami seržanto Vinstono Molinos (Winston Molina). Manevruodamas į priekį tarp tūkstančių iš miesto bėgančių žmonių, jis pastebėjo grupę vyrų, besisukiojančių prie nedidelio komplekso, priklausiusio Irako 505-ajam nacionalinės gvardijos batalionui. Atsargiai prisiartinęs, pamatė, kad vyrai palei sieną buvo tvarkingai sustatę per šimtą AK. Kai kurie kareiviai nacionalinės gvardijos uniformas keitė į civilinius drabužius. Kareiviai paaiškino, jog karininkai pabėgo, tad jie irgi pustosi padus.

Molina liko pritrenktas. Vyrai turėjo gerą gynybinę poziciją, buvo gerai ginkluoti. Tačiau apšaudomi ruošėsi dezertyruoti. Supykęs nukreipė 12,7 mm kulkosvaidį į maždaug penkiasdešimt vyrų, suguldė juos ant žemės ir liepė surišti rankas plastikiniais dirželiais. Pastebėjęs sujudimą, atskubėjo ir vyrus apklausė vertėjas. Jis paaiškino, kad kareiviai atsisako kovoti su „broliais Faludžoje", bet nenori, jog „broliai" pavogtų jų ginklus. Tai esąs amerikiečių mūšis. Jie tik trokšta grįžti namo.

Molina per radiją paprašė nurodymų ir pranešė, kad Irako 505-asis batalionas subyrėjo. Jam atsakyta ignoruoti Irako policiją ir nacionalinę gvardiją, jos priešiškai nenusiteikusios. Plk. ltn. Suleimanas išlaikė dalį Irako 506-ojo bataliono savo komplekse į vakarus nuo miesto. Tačiau šis irgi nesikišo į kautynes. Mieste policija sudėjo ginklus.

Susierzinęs Molina liepė paleisti irakiečius ir vėl sutelkė dėmesį į mūšį. *India* kuopai užėmus pozicijas išilgai geležinkelio bėgių, šaudymas pasmarkėjo. Molina riktelėjo keliems jūrų pėstininkams taikytis, o ne pleškinti aklai kyštelėjus šautuvą iš už priedangos.

Stoties prieigas juosė keli prožektorių bokštai, gerų šešiolikos metrų aukščio. Jaunesniesiems grandiniams Tobiui Grėjui (Toby Gray) ir Stounui (Stone) liepta įsiropšti į vieną iš jų ir sunaikinti snaiperius. Ant pečių užsimetę šautuvus, abu nerangiai kopė laipteliais, primenančiais milžiniškas, į stiebą įlydytas kabes. Ant prožektoriaus platformos Stounas ir Grėjus nepraleido nė

penkių minučių, kai nuo plieno stiebo ėmė rikošetuoti kulkosvaidžio kulkos. Grėjus suriko apačion prašydamas paremti ugnimi. Jūrų pėstininkai pašėlusiai šaudė. Molina, pro monokuliarą mėgindamas aptikti, iš kur šaudoma, sustaugė:

– Nusiraminkit! Nusiraminkit!

Bet visi suvokė, kad situacija kebli. Ant bokšto platformos nebuvo kur pasislėpti. Kulkai tarsi kumščiui smogus į Stouno neperšaunamąją liemenę, tas susvirduliavo. Iš pjautinės žaizdos žande tekėjo kraujas.

– Turime iš čia nešdintis, žmogau! – sušuko jis. – Reikia leistis žemyn!

Grėjus griebė Stouną ir parvertė ant platformos, užsiguldamas ir prispausdamas jį.

– Gulėk! Mes per daug atsidengę! – rėkavo Grėjus. – Gulėk, po velnių!

Stounas kelias sekundes priešinosi, kulkoms dzvangsint nuo platformos, tada ant veido pajuto kažką tekant. Ant jo vis dar gulėjo Grėjus, o iš jo sprando tryško kraujas. Stounas suklykė ir pradėjo šaukti. Bokšto papėdėje Molina ir dvidešimt kitų jūrų pėstininkų sutankino ugnį. Irakiečių kulkosvaidis nutilo, ir jūrų pėstininkai įkalbėjo Stuoną nusileisti. Žemę tas pasiekė drebėdamas ir visas kruvinas. Pastebėję bjaurų dryžį ant kairiojo tricepso ir nubrozdinimą virš širdies, kur neperšaunamoji liemenė išgelbėjo jam gyvybę, jie suleido jam morfijaus.

Virš jų, aukštai ant platformos, kniūbsčias gulėjo Grėjus. Jo kraujas lašėjo į dulkes. Molina paėmė iš „hamvio" kūnams skirtą maišą ir kartu su kitais dviem jūrų pėstininkais ėmė kopti. Vos tik atsidūrė ant platformos be priedangos, irakiečiai vėl atidengė ugnį. Kaskart kulkai dzvangtelėjus į plieną, Molina krūptelėdavo. Paritinę ir patampę Grėjaus kūną, jie su juo pradėjo lėtai, nerangiai leistis. Kelis kartus šautuvas, šalmas ar kūnas užsikabino už laiptelių. Kaskart jūrų pėstininkas, viena ranka tvirtai įsikibęs į laiptelį, kita išlaisvindavo, kas užkliuvę, melsdamas, kad irakiečiai ir toliau pliektų pro šalį.

Per dešimt minučių trukusį nusileidimą nekliudė nė vieno. Apačioje jau laukė vikšrinė amfibija, pasiruošusi nugabenti Stouną ir jaunesniojo grandinio Grėjaus kūną į medicinos pagalbos stotį prie dobilo lapo sankryžos. Iš čia „hamviu" Stuonas nuvežtas į bataliono užnugarį, kur, tebevilkėdamas Grėjaus krauju permirkusią maskuojamąją uniformą, apdujęs nuo morfijaus, sėdėjo ir murmėjo, kad Grėjus išgelbėjo jo gyvybę, o jis neišgelbėjęs Grėjaus.

Prie jo priėjo grandinis Grejemas Goldenas (Graham Golden), sudiržęs kulkosvaidininkas iš Makojaus asmeninės komandos.

– Imk, apsivilk. Aš per daug dvokiu, kad ja pasinaudočiau, – pasakė ištiesdamas savo antrą maskuojamosios uniformos komplektą. – Išmesk savąją ir grįžk į būrį. Kaip tik to būtų norėjęs Grėjus.

Grėjus buvo Makojaus numylėtinis, vienas iš „žinduklinio amžiaus žudikų", kaip jis vadindavo jūrų pėstininkus, per jaunus, kad būtų aptarnauti bare.

Per Jūrų pėstininkų korpuso pokylį Las Vegase praėjusį lapkritį aštuoniolikmetis Grėjus gavo pyrago gabalą, įteikiamą jauniausiam jūrų pėstininkui.

Už kelių metrų faneriniame pastate, kur 3/4 batalionas per kelis nešiojamuosius kompiuterius ir karinius telefonus sekė personalo ir tiekimo padėtį, majoras Endriu Petručis (Andrew Petrucci), bataliono štabo viršininkas, įvedinėjo duomenis apie dar vieną mirtiną auką. 3/4 batalionui galvotrūkčiais išskubėjus į Faludžą, vyresnysis leitenantas Oskaras Chimenesas (Oscar Jimenez) pasiliko, kad surikiuotų vilkstinę ir atkaktų įkandin su visa manta. Chimenesas, šeimos vyras, kartu su batalionu buvo žygiavęs į Bagdadą, todėl Petručiui nekilo abejonių, jog Velykų sekmadienį jis be trikdžių su tiekimo vilkstine įveiks septyniasdešimties kilometrų kelią. Tačiau atkampiame kelyje pasukęs ne ten ir patekęs į pasalą, Chimenesas žuvo.

Velykų sekmadienis iš 3/4 bataliono reikalavo daug pastangų, užtat dalinys įsibėgėjo. Iš Faludžos šiaurės vakarų kampo kpt. Zembiecas ir 2/1 bataliono jūrų pėstininkai matė srž. Molinos ginkluotus „hamvius" po prožektorių bokštais prie geležinkelio stoties. Kiekvieną pagrindinę gatvę stebėjo vienas 3/4 bataliono ginkluotas „hamvis". Kai tik sukilėliai mėgindavo kirsti gatvę, prabildavo kulkosvaidis arba *Mark 19*. *Lima* kuopa galėjo atakuoti nuo stoties ir užblokuoti miesto centrą. Birno 1/5 batalionas pasirengė smogti sukilėliams piečiau nuo 10-osios magistralės, o Makojaus *Kilo* ir *India* kuopos kartu su Irako 36-ojo nacionalinės gvardijos bataliono padaliniais slinko Rytų Manhetenu.

Į priekį dabar išsiveržė *India* kuopa, įsiskverbusi į miestą per kelis kvartalus. Į vakarus stūmėsi vedama leitenanto Driu Li (Drew Lee) būrio. Leitenantui Li sunkiai sekėsi išlaikyti du skyrius vienoje linijoje. Tarp storasienių namų jūrų pėstininkų nešiojamos radijo stotelės veikdavo tik protarpiais, o skyriai, jausdami, kad sukilėliai traukiasi, savaime spartino žingsnį. Li prisiartinus prie namų gretos, kurią nuo didelės mečetės skyrė laukas, į betoną subarbeno kulkos. Jaunesnysis grandinis Robertas Vilalobas (Robert Villalobos) metėsi į šalį nuo Li ir savo grandį nuvedė ant stogo pasidairyti, iš kur šaudoma. Nieko neįstengdamas įžiūrėti, įsibėgėjo ir peršoko ant kito stogo, kurį nuo pirmojo skyrė koks metras. Įkandin nusekė jo vyrai.

Apačioje, gatvėje, Li pamanė, kad jie nusisuks sprandus.

– Po velnių, nustokit krėtę kvailystes, – suriko jis.

Vilalobas apsimetė leitenanto negirdįs. Jo komanda pasiekė išorinio pastato stogą, nuo kurio mečetės kryptimi atsivėrė švarus šaudymo laukas. Stogo viduriu ėjo plytų siena, ir jūrų pėstininkai turėjo pasistiebti ant pirštų galų, kad galėtų mesti žvilgsnį per viršų. Į kitą sienos pusę retkarčiais tėkšdavosi kulkos. Jaunesnysis grandinis Rikardas Hernandesas (Ricardo Hernandes) savo stambiu kūnu prisitraukė prie sienos viršaus, ir ta sugriuvo.

Jų skyriaus vadas seržantas Timotis Fankė (Timothy Funke) stovėjo apačioje su Li.

– Žemyn, pusgalviai! – sustaugė Fankė. – Žemyn, po velnių! Jūs apšaudomi. Kas, po galais, jums atsitiko? Šaudykit!

Vilalobo įsiaudrinusi grandis nuo stogo dabar gerai matė gretimas gatves, šiukšlių nusėtą lauką ir mečetę anapus jo. Jie buvo bataliono smaigalys, toliausiai į miestą prasiskverbusi grandis. Ant stogo už dviejų šimtų metrų trys sukilėliai pleškino iš RPK kulkosvaidžio, vamzdį padėję ant žemos atraminės sienelės. Vilalobas ir jo vyrai irgi sugulė už atraminės sienelės, nusitaikė ir atidengė ugnį. Vienas irakietis nusvirduliavo, tarsi būtų kliudytas, o kiti du čiupo kulkosvaidį ir nusekė paskui jį nuo stogo.

Vilalobas, pakėlęs galvą, apsidarė. Kitoje lauko pusėje iš už kampo išsuko ir, didindamas greitį, jų link pasuko mėlynas automobilis, kurio vairuotojas nė nenujautė, kad jūrų pėstininkai ant stogo. Vilalobas negalėjo patikėti savo laime.

Automobiliui atsidūrus kone po jais, trys jūrų pėstininkai kilstelėję pradėjo pliekti į mašiną žemyn tiesiu taikymu. Priekinis stiklas subyrėjo, antvožas atšoko, o pats automobilis rėžėsi į namo sieną. Irakiečiai, užsikabinę AK, vienas per kitą išsiropštė lauk. Keturi susmuko ant žemės už kelių metrų nuo rūkstančio automobilio. Penktajam išlipti nepavyko. Vairuotojas, stambus vyras, avintis *Adidas* sportiniais batais, iššokęs nuskuodė kelis metrus į lauką, kol Vilalobas pagaliau suvarė jam kulką į nugarą.

Jūrų pėstininkams vos spėjus pakeisti dėtuves, iš už to paties kampo išsuko dar vienas dulkinas baltas automobilis ir nušvilpė jų link. Jūrų pėstininkai susižvalgė – du už vieno kainą. Staiga vairuotojas juos pastebėjo, ir automobilis, slystelėjęs šonu, sustojo. Vairuotojas, palikęs bendrakeleivius likimo valiai, nukūrė taip greitai, kad jūrų pėstininkai neįstengė jo pakloti. Pro galines duris išlipęs vienas vyras su AK šūktelėjo įkandin vairuotojo. Vilalobas atrėmė savo M16 ant žemos sienelės ir jį nudėjo. Iš automobilio išniro dar du irakiečiai ir, jūrų pėstininkams nespėjus nusitaikyti, pranyko. Mažiau nei per minutę trys jūrų pėstininkai nukovė aštuonis vyrus.

Per kvartalą atsilikęs su valdymo grupe, klausydamasis įvairių radijo tinklų, į priekį slinko Makojus. Elektroninės žvalgybos komanda nuolat maitino jį komentarais apie nuklausytus irakiečių pokalbius mobiliaisiais telefonais.

– Jie nežino, kokiais keliais judėti, – pranešė žvalgybos sekcijos vadas. – Sako: „Jie visur!" Jiems sunku visuose sektoriuose. Regis, 1/5 paleido į darbą tankus. Priešai panikuoja. Jie pralaimi.

Sukilėliai jautė, kad kilpa veržiasi.

Majoras Kevinas Nortonas (Kevin Norton), 3/4 bataliono operacijų karininkas, informavo Makojų, kad perimti pokalbiai mobiliaisiais telefonais rodo, jog bet koks vadovavimas sukilėliams žlugo.

– Mudžahedai kalba, kad jūrų pėstininkai atakuoja iš visų pusių, – pasakė jis. – Jie panikuoja. Galime juos sutrinti.

– Ar tai tik Jūsų nuomonė? – pasiteiravo Makojus.

– Ne, – atsakė Nortonas. – Tai rodo didelė pažanga visuose sektoriuose.

Makojaus kuopų vadai jautė, kad įsibėgėjo. Mūšis įgijo ritmą, skyriai žinojo, kaip sukilėliai kaunasi. Kautynės priminė Ramadžio mūšį. Sukilėliai traukėsi, patekdami į ginkluotų „hamvių" ugnį išilgai šiaurės-pietų ašimi orientuotų bulvarų.

Įtvirtintu ugnies tašku sukilėliai galėjo paversti kiekvieną namą – tokiame ir žuvo grandinis Amaja. Tačiau taip sistemingai jie nesigynė. Jūrų pėstininkams neprireikė valyti kiekvieno namo, buvo svarbiau vieniems nuo kitų neatsiliekant prašukuoti kiekvieną gatvelę ir kiemą. Jei priešakyje dar pasitaikytų sunkiai įveikiamų taškų, jūrų pėstininkai išsikviestų tankus. Jei jų patrankos namo su žeme nesulygintų, jis būtų pažymėtas ir apeitas.

Makojui rūpėjo priversti Faludžą paklusti. Jis susisiekė su pulkininku leitenantu Sparkiu Renfortu (Sparky Renforth), pulko operacijų karininku.

– Sparki, – kreipėsi jis, – pasiekėme liniją *89 Easting*. Pasirengę tęsti ataką. Po valandos mūsų rankose bus mečetė „Hidra".

Sukilėliai vebleno per savo mobiliuosius telefonus, pikapais ir taksi be tikslo malėsi atkampiomis Džolano gatvėmis nežinodami, kur sukti, – į pietus sutikti Birno ir 1/5 bataliono ar į rytus gintis nuo Makojaus. Priešais karius iš *India* kuopos riogsojo du automobiliai, padrikę gulėjo pustuzinis kūnų, vėrėsi švarūs stebėjimo laukai, jie vienas kitą rėmė ugnimi. Pėstininkijai tereikėjo su tankais siūbtelėti į vakarus, lygiagrečiai dešiniajame sparne manevruojant ginkluotiems „hamviams", išilgai apšaudantiems šiaurės-pietų ašimi orientuotas gatves.

Makojus manė, kad Džolaną galima sugnybti ir išspausti kaip pūlingą spuogą.

– B. P., atsakymas neigiamas, – atsiliepė plk. Renfortas. – Divizija neturi leidimo pulti. Įsitvirtinkite prie linijos *89 Easting*.

Velykų sekmadienį, žuvus Danieliui Amajai, Tobiui Grėjui ir Oskarui Chimenesui, Hasanis per *Al Jazeera* televiziją padarė pareiškimą.

– Jei tai [paliaubos] išsilaikys, – pasakė jis vaizduodamas turįs galią kalbėti Jungtinių Valstijų ginkluotųjų pajėgų vardu, – iš miesto bus laipsniškai pasitraukta.

14.

„NORĖJOTE MANE NUŠAUTI? ČIA NE PIKNIKAS!"

Tęsiantis vienašalėms paliauboms, Metisui kėlė nerimo tai, kad svyravimas aukštuose sluoksniuose kursto kovos veiksmus taktiniu lygmeniu. Paliaubos kasdien buvo pratęsiamos dar vienai dienai. Hasanis nuolat tikino jau esąs tik per žingsnį nuo realaus susitarimo su paslaptingais sukilimo veikėjais. Ir kasdien arabų žiniasklaida pirštu badė į šiurpią Faludžos apgulą. Tarp balandžio 6-osios ir 13-osios Koalicijos laikinoji administracija užfiksavo trisdešimt keturis *Al Jazeera* reportažus, išpučiančius, klaidingai perteikiančius ar iškraipančius įvykius mūšio lauke. Ramsfeldas televizijos reportažus pavadino „pagiežingais, netiksliais ir nepateisinamais".

Strateginė propaganda, pakurstoma pamokslų sunitų mečetėse, sukilėlius veikė. Kiekviename kaime ir kaimelyje aplink Faludžą vyrai ir berniukai, nešini AK, ropšdavosi į pikapus ir leisdavosi į pagrindines magistrales susijungti su gaujomis iš kitų genčių. Buvę karininkai pamokydavo taktikos pagrindų ir nurodydavo geras vietas pasalai. Pamušę „hamvius" ir vilkikus su priekabomis, irakiečiai išpuldavo į kelią padegti apgadintų mašinų.

– Sukilimas emocinis, – įvertino plk. Danfordas. – Galima vadinti džihadu, jei taip norima. Tai dvasia, jausmas. Sukilimas remiasi emocijomis, todėl nėra tvarus. Turime neleisti jam plėstis.

Metisas susiruošė palaužti tą dvasią. Kadangi 3/4 batalionui neleista toliau skverbtis į Faludžą, divizijos vadas paskyrė jam kitą skubią užduotį. Maždaug už dešimties kilometrų į šiaurės rytus nuo Faludžos sukilėliams į rankas atiteko Karmos miestas. Policija ir nacionalinė gvardija iš miesto pasišalino, o sukilėliai blokavo Čikagos magistralę į Bagdadą. Makojui liepta atlikti žvalgybą mūšiu.

Balandžio 13-osios ketvirtą ryto jis leidosi į ten su *Kilo* kuopa, tikėdamasis sukilėlius užklupti mieste dar nepakilusius pusryčių. Tačiau miesto priemiesčiuose sukilėliai magistralę buvo užtvėrę kokiais dešimčia pailgų betoninių blokų. Nežinodama, kaip juos apvažiuoti, *Kilo* kuopa įstrigo.

Virš galvos tamsoje ratus suko „Žudikas", karinių oro pajėgų AC-130.

– Šviesos? – pasiteiravo pilotas kapitono Vincento Delpidijo (Vincent Delpidio), *Kilo* kuopos priešakinio oro atakų koreguotojo, karininko.

– Neatsisakytume.

– Sekit paskui šokinėjantį kamuolį, – pasakė pilotas, įjungdamas lėktuvo galingą infraraudonųjų spindulių prožektorių.

LAV vairuotojai *Kilo* kuopos smaigalyje pasitaisė naktinio matymo prietaisus ir sukaupė dėmesį į prožektorių. Už jų išsirikiavo kokia dešimtis „hamvių". Šviesos apskritimas pajudėjo nuo užtvertos magistralės ir per atkampias gatveles nuvingiavo tarp remonto dirbtuvių, senų automobilių kėbulų ir neaukštų palmių. Vairuotojai sekė įkandin. Kartais posūkiai būdavo tokie ankšti, kad LAV nubraukdavo dirbtuvėlių sienas.

Kitapus barikados jie išniro prieš pat auštant ir lėtai nuriedėjo tuščiu keliu. Vos pradėjus brėkšti, į LAV pasipylė šūviai iš palmių giraitės kitapus siauro tilto. Makojus išskleidė savo pajėgas abipus magistralės. Jūrų pėstininkai pasklido po palmes ir aukštą žolę, ieškodami kokio nors neapšaudomo drėkinimo griovio ar karvių tako. Nerado nei vieno, nei kito. Kai tik koks nors jūrų pėstininkas atsistodavo ar imdavo bėgti į kitą poziciją, iškart į jį prapliupdavo pustuzinis AK.

Kilometru toliau kelio dešinėje stovėjo mečetė su minaretu, iš kur vėrėsi puikus vaizdas į puolančius jūrų pėstininkus. Netrukus irakiečiai pasipylė iš miesto tolimesnėje mečetės pusėje. Vieni vilkėjo juodas nindzių uniformas, kiti – dišdašas, dauguma – kelnes ir marškinius ilgomis rankovėmis. Tik keli dėvėjo šemagus. Netrukus jų susirinko per šimtą, jie zujo 5–10 žmonių grupelėmis, laikėsi pagarbaus keturių ar penkių šimtų metrų atstumo nuo jūrų pėstininkų ginklų, ilgomis serijomis pleškino iš AK bei RPK ir leido RPG granatų salves.

Ugnimi daugiausia atsakinėjo LAV 25 mm automatinės patrankos su dešimtkart didinančia optika. Bet sukilėliai susigūžė išilgai eilės betoninių namų, kaip paprastai, apjuostų aukštomis kiemų sienomis. LAV didelės žalos jiems nedarė, o vis atlekiant minosvaidžių minoms pačios turėdavo nuolatos kaitalioti pozicijas. Rezultatas – nežmoniškai daug išeikvotų šaudmenų ir vos kelios aukos. Nė viena pusė nebuvo lengvas taikinys.

Kairėje kelio pusėje už kelių šimtų metrų į šiaurę stovėjo vandens siurblinė su įprastiniu asortimentu – išsikišusiais vamzdžiais, rezervuarais ir prie žemės prigludusiais pastatais. Dešinėje ilga siena juosė apleistą karinį postą su toliau esančia mečete. Jūrų pėstininkams prireikė dviejų valandų, kad įgytų pakankamo pranašumo ugnimi ir pasiektų siurblinę ir postą. Iš ten jų šaudymo laukai prasiplėtė. Skyriai pylė į įvairius namus už puskilometrio, tūkstančiai kulkų barbeno į betono sienas keldamos nedideles dulkių čiurkšles.

Sukilėliai nesitraukė. Jis susigaudė, kad LAV, dabar taupančios senkančius šaudmenis ir šaudančios trumpomis serijomis, buvo sunkiausi jūrų pėstininkų turimi ginklai, o jų nepakako sukilėliams išstumti. Atlėkę taksi ir lengvieji automobiliai, kaip paprastai, išsodindavo naujus kovotojus. Vairuotojai stengėsi, kad juos nuo LAV skirtų siena arba namas.

Makojus vaikštinėjo aplink ragindamas ir pakoreguodamas, mėgindamas surasti būdą, kaip palaužti pasipriešinimą, ignoruodamas apsukui

lakstančias kulkas. Už kelių metrų seržantas majoras Deividas Hauelas (David Howell), piktai jį nužvelgęs, sumurmėjo:

– Velniai rautų, pone.

Hauelas jau anksčiau įspėjo Makojų saugotis, ir bataliono vadas sutiko, jog turi būti atsargus. Bet dabar vėl elgėsi kaip pirma. Anksčiau ar vėliau jį galėjo pašauti.

Parašiutininko ženklelį turintis ir žvalgo apmokymus išėjęs Hauelas geriausiai jausdavosi gryname ore, varžydamasis ultramaratono ir slidinėjimo rungtyse atkampiose aukštikalnėse. Dukart išsiskyrus, jam gyvenimu tapo Jūrų pėstininkų korpusas. Už nugaros kariai vadindavo jį „dėde Deiviu", pravardė atspindėjo gilesnius jausmus. Supykęs Hauelas primindavo bjaurų buldogą.

Makojus nenorėjo būti veriamas pikto žvilgsnio.

– Pažiūrėkite, ką galima padaryti, kad spaudimas kairiajam sparnui sumažėtų, – paliepė jis seržantui majorui.

Hauelas atsargiai nuvažiavo prie siurblinės, kur jūrų pėstininkai gulėjo už palmių ir palaidų vamzdžių krūvų, keisdamiesi šūviais su sukilėliais, įsitvirtinusiais tarp betoninių namų šiaurėje. Pro žiūronus už nuverstų palmių virtinės Hauelas įžiūrėjo šviežiai iškastą tranšėją. Jūrų pėstininkai, prisiploję prie žemės, įspėjo dėl snaiperio ir parodė į dviaukštį namą su balkonu, vedančiu į atvirą nišą. Snaiperis, įsitaisęs kažkur nišoje, jau sužeidė vieną jūrų pėstininką į petį.

– Juos sunku nudobti, – riktelėjo eilinis Džeisonas Brusenas (Jason Bruseno). – Tartum medžiotum tarakonus dienos šviesoje.

– Velniai griebtų tą Švilpiko dieną. Dijala iš naujo, – sumurmėjo Hauelas, turėdamas galvoje kautynes, kuriose batalionas dalyvavo prieš metus beveik tą pačią dieną.

Hauelas pavažiavo nešarvuotu „hamviu" priekin, mėgindamas laikytis už palmių, ir savo *Mark 19* šauliui, jaunesniajam grandiniui Rajanui Keneliui (Ryan Kennely), parodė namą.

– Keneli, ar pasiektum aną? – paklausė.

Kenelis žvilgtelėjo pro *Viper* žiūronus, nurodančius azimutą ir lazeriniu būdu nuotolį iki taikinio.

– Penki šimtai penkiasdešimt metrų, – pasakė jis. – Jau nusitaikiau, seržante majore.

Šaulys suvarė į nedidelę nišą penkiasdešimt 40 mm granatų, ir jūrų pėstininkai tą snaiperį užmiršo. Hauelas pritariamai linktelėjo galva.

Dešiniajame sparne į kautynes įsitraukė Makojaus komanda. Grandinis Brajenas Hemelgarnas (Brian Hemmelgarn), radistas Makojaus nešarvuotame „hamvyje", atsakė už penkias radijo stoteles ir *Blue Force Tracker*, visuotine padėties nustatymo (GPS) sistema aprūpintą kompiuterį, sekantį, kur yra

visos panašiai aprūpintos mašinos. Jo pirmutinė pareiga buvo radijo stotelės, todėl, dviem kulkoms smogus į „hamvio" antvožą, Hemelgarnas pasitraukė priedangon į pralaidą.

– Na ne, žmogau, nesigūšime, – pareiškė grandinis Goldenas (Golden), kulkosvaidininkas, stovintis ant nedidelės platformos už vairuotojo. – Grąžink mane atgal.

3/4 batalione Goldeno senelis kulkosvaidininku tarnavo Korėjoje, o tėvas – Vietname, kur buvo dukart sužeistas. Goldenas, puikiai žaidęs gynėju Arkanzaso universiteto futbolo komandoje, iškrito iš koledžo ir po Rugsėjo 11-osios įstojo į jūrų pėstininkus. Kulkosvaidžių šaudymo poligone surinkdavo 94 taškus iš 100, puikus rezultatas batalione. O dabar turėjo galimybę pratęsti šeimos tradiciją. Vairuotojas grandinis Tomas Konrojus (Tom Conroy) su stambaus sudėjimo grandiniu nesiginčijo: įjungė atbulinę pavarą ir pavarė atgal šlaitu aukštyn tiek, kad Goldenas galėtų atidengti ugnį iš kulkosvaidžio. Per artimiausias kelias valandas Goldenas išpleškino tris tūkstančius šovinių, nemažai per dieną.

Vidurdienį kliūčių šalinimo dalinys nustūmė betoninius blokus nuo magistralės ir į mūšį įsitraukė du tankai. Per kelias valandas tankai išeikvojo tūkstančius šovinių. Tarp jų sproginėjo, retkarčiais nuo jų net atšokdavo RPG granatos.

Mūšis nesustodamas kurtinamai gaudė. Makojui atrodė, kad tas gausmas niekada nesiliaus, kai prie jo prisiartino Džeisonas, aukšto ūgio specialiųjų pajėgų puskarininkis. Džeisonas tarnavo patarėju viename 36-ojo nacionalinės gvardijos bataliono, priskirto 3/4 batalionui, būryje. Irakiečiai ką tik išvalė du pastatus ir į nelaisvę paėmė sukilėlį, kuris iškart prašneko.

– Nieko agresyvaus, vyrukas tiesiog pradėjo veblenti pats, – suriko Džeisonas Makojui į ausį. – Mudžahedų vadavietė – štai ta mečetė priešais. Imamas įtrauktas į mūsų blogųjų vyrukų sąrašą.

Visą rytą jūrų pėstininkai matė, kaip ginkluoti irakiečiai įsmukdavo į sienos juosiamą mečetės kiemą ir vėl išnerdavo laukan.

– Sunaikinsiu ją, – nusprendė Makojus.

Makojus nurodė taikinį kpt. Delpidijui, o priešakinis oro atakų koreguotojas susisiekė su virš galvos lūkuriuojančiu F-16. Delpidijas pažymėjo saviškių linijas signalinėmis raketomis, o pilotas pasipraktikavo pralėkdamas iš pietvakarių į šiaurės rytus. Manevrui pavykus, pilotas apsisuko ir priartėjo dar kartą. Nenuleisdamas akių nuo F-16 ir įsitikinęs, kad skrenda teisingai, Delpidijas ištarė: „Bombas mest", ir pilotas išleido dvi dviejų šimtų svarų bombas, numušusias minaretą ir pusiau sugriovusias pagrindinį pastatą.

Po kelias akimirkas trukusio šoko, kurį sukėlė nusisekęs bombardavimas, sukilėliai atnaujino šaudymą. Makojus nebuvo tikras, ar smūgis į mečetę padarė žalos jų vadovybei. Senkant šaudmenims, jis savo jūrų pėstininkus

atitraukė, o sukilėliai nerodė noro sekti įkandin. Makojus pranešė per radiją Tūlanui, kad, jo vertinimu, žuvo ar buvo sužeista apie šimtas sukilėlių, bet dar didesnis kiekis vis dar laikė Karmos miestą savo rankose.

Tūlanas nurodė 3/4 batalionui grįžti į linijas Faludžos šiaurės rytuose. To, ką išgirdo, pakako, kad pasiūlytų Metisui priemiesčius ir pačią Karmą išvalyti kitam pulkui. Tūlano pulkas visą dėmesį turėjo skirti Faludžai.

Balandžio 13-ąją karštose kautynėse dalyvavo ne tik 3/4 batalionas. Pirmą valandą ryto specialiųjų pajėgų sraigtasparnis CH-53 *Pave Low,* vykdęs slaptą užduotį, pamuštas Faludžos pakraštyje avariniu būdu nusileido į pietryčius nuo 1/5 bataliono linijų. Kad galėtų reaguoti į kritiškas situacijas, plk. ltn. Birnas savo ginklų kuopą buvo pertvarkęs į motorizuotus mobiliuosius šturmo būrius. Vykti į pagalbą numuštam sraigtasparniui Birnas paskyrė vyresniojo leitenanto Džošo Glouverio vadovaujamą mobilųjį šturmo būrį. Glouveris gerai sutarė su savo jūrų pėstininkais ir išsiskyrė navigatoriaus instinktu – greitojo reagavimo pajėgoms naudinga savybė. Glouveris – šaukiniu „Raudonasis Debesis" – išvyko su penkiasdešimt penkiais jūrų pėstininkais, susigrūdusiais į devynis „hamvius".

Už dešimties kilometrų „hamviai" nusuko nuo kietos dangos kelio ir, vedami ratus sukančio AC-130 infraraudonojo prožektoriaus, nuriedėjo per laukus. Pasiekė avarijos vietą tada, kai kitas specialiųjų pajėgų sraigtasparnis numuštą įgulą jau buvo evakavęs. CH-53 riogsojo įsirėžęs į kviečių lauką, kabinos priekis suknežintas, priekiniame stikle RPG granatos nosis, kairiojo piloto sėdynė kruvina. Jūrų pėstininkai paėmė kai kuriuos ypatingos svarbos objektus – įslaptintus reikmenis gelsvai rudoje kuprinėje bei siųstuvą – ir nakčiai išsidėstė žiedinei gynybai, viršuje tebesisukinėjant AC-130.

Rytą, daugeliui jūrų pėstininkų dar nepabudus, pradėjo kristi minosvaidžio minos. Drioksint sprogimams, būrys su trimis sužeistaisiais skubiai pasišalino. Smėlėtoje kviečių lauko dirvoje „hamvių" ratai buksavo. Nenorėdami užklimpti, vairuotojai nusprendė spausti drėkinimo griovių pakraščiais, kur karvės ir vandens buivolai buvo suplūkę žemę.

Taip šokčiodami tapo lengvais taikiniais ir sulaukė šaulių ginklų ugnies iš kviečių lauko. Viena papliūpa pataikė į seržanto Siparskio (Cyparski) ginkluoto „hamvio", riedėjusio smaigalyje, radijo stotį. Nežinodamas, kur važiuoti, jis pasuko į vakarus, o ne į pietus. Apšaudoma iš abiejų pusių, kolona dardėjo neteisinga kryptimi, kol galiausiai sustojo prie nedidelio tvenkinio. Glouveris liepė apsisukti, o Siparskiui padavė *Garmin GPS,* rodantį, kokiu maršrutu išsikapstyti.

Siparskis, pasukęs atgal, antrąkart nuvedė koloną apšaudomu ruožu. Prie numušto sraigtasparnio, simbolizuojančio pergalę prieš Ameriką, lyg

magneto traukiami, per naktį susirinko kelios dešimtys sukilėlių. Faludžos apylinkėse tai buvo ketvirtas numuštas sraigtasparnis. Mašinoms važiuojant pro šalį, sukilėliai šaudė: vieni atsistodavo ir pliekdavo nuo klubo, kiti leido RPG granatas, treti, pasislėpę kviečių lauke, aklai tvatino mašinų keliamo garso kryptimi.

Siparskis, važiuodamas smaigalyje 12,7 mm kulkosvaidžiu ginkluotu „hamviu", išpleškino septynis šimtus šovinių. Antras ginkluotas „hamvis" voroje išeikvojo tūkstantį 7,62 mm kulkosvaidžio kulkų. Už jų riedėjo penki „aukštakupriai". Ant vidurinių suolų sėdintys jūrų pėstininkai šaudė iš M16. Vorą užbaigė dar du ginkluoti „hamviai". Paskutiniojo *Mark 19* užsikirtus, grandinis Kristoferis Mos-Voringtonas (Christopher Moss-Warrington) ir jo įgula ginklą nukabino ir per trisdešimt sekundžių pakeitė 12,7 mm kulkosvaidžiu. Šį vos parengęs kovai, Mosas išvydo du irakiečius, šaudančius jo link iš už savivarčio sunkvežimio. Jis suvarė trisdešimt kulkų į kabiną, kliudydamas kitapus jos užsiglaudusius abu vyrus.

– Dvėskit, šunsnukiai! – sustaugė. – Norėjote mane nušauti? Čia ne piknikas!

Užsikniaubęs ant vairo jaunesnysis grandinis Viktoras Didra (Victor Didra) kaip tik kvatojosi iš Moso, kai vyras, iššokęs iš piktžolių, nutaikė RPG tiesiai į jį. Iškart pasigirdo sprogimas ir pakilo dulkių debesis. Didra vėl įkvėpė oro manydamas, kad sukilėlis susisprogdino. Tada pažvelgė kairėn ir pamatė dūmus toje vietoje, kur sprogo granata. Vyras nepataikė iš trijų metrų nuotolio.

Visu greičiu šokčiodami jūrų pėstininkai karštligiškai šaudė visomis kryptimis. Kaukiantys varikliai ir šūviai nustelbė visus kitus garsus. Jūrų pėstininkai matydavo pro šalį lekiančias RPG granatas, buvo purtomi netolimų sprogimų smūgio bangų, kažkam kliūdavo, ir miglotai pasigirsdavo dejonių bei šauksmų. Visi meldėsi, kad nė vienas neiškristų ir nė viena mašina neapvirstų. Praktiškai visos padangos buvo prakiurdytos, nuo ratų luposi gumos juostos. Sustojus vienam „hamviui", sustotų visi kiti, o tada ištiktų mūšio prie Litl Big Horno pabaiga. Abi pusės susigrūdusios pleškino viena į kitą dešimtį minučių.

Jaunesnysis grandinis Čarlzas Viljamsas (Charles Williams), atsišaudantis iš Glouverio „hamvio", vieną akimirką laukuose suskaičiavo devynis RPG šaulius. Į greitai judančius „hamvius" pataikyti buvo nelengva. Tačiau ne visi iš įsiaudrinusių RPG šaulių pylė pro šalį. Vyresniajam eiliniam Nojui L. Bojei (Noah L. Boye), šaudžiusiam iš „aukštakuprio", RPG granata pataikė į šlaunį, padarydama skylę, per didelę spaudžiamiesiems tvarsčiams. „Aukštakupriui" toliau šokčiojant, jūrų pėstininkai karštligiškai stengėsi sustabdyti kraują palapinsiauste. Būrininkas štabo seržantas Danielis Santjagas Bojei nekart buvo liepęs liautis brazdinus gitara trečią valandą ryto mėgdžiojant *Mötlei Crüe* ir *Temptations*, improvizuojant keistas eiles ir viliojant kitus jūrų

pėstininkus prisijungti. Būrininkas aiškindavo, kad gyvenimas nėra vienas ilgas pobūvis. Bojė nusišypsodavo ir aprimdavo – maždaug savaitę.

Pasiekus kelią su kieta danga, Santjagas per radiją suriko vairuotojams, kad greičiau spaustų ant plikų ratlankių. Boję reikėjo nugabenti į chirurginę. Bet nė vienas neįstengė sustabdyti kraujavimo iš baisios skylės, ir jis mirė nepasiekęs medicinos pagalbos stoties prie dobilo lapo pavidalo sankryžos.

Glouverio mašinoms išliūžčiojant, prie „dobilo" laikėsi ir Neitas Džensenas, užsienio reikalų tarnybos pareigūnas. Koalicijos laikinoji administracija paskyrė jį stebėti padėtį prie Faludžos. Diplomatas atvyko į medicinos pagalbos stotį rinkti įrodymų apie užsienio kovotojus ir teroristus mieste. 1/5 batalionas aptiko savižudžio liemenių, pinigų ir užsienio pasų. Snaiperio paleista kulka įstrigo vieno jūrų pėstininko neperšaunamojoje liemenėje. Jei paaiškėtų, kad pagaminta užsienyje, Džensenas ketino parodyti ją derybininkams irakiečiams.

Jūrų pėstininkai siuto dėl brangiai kainuojančių „paliaubų" ir piktinosi civilio, neatsiejamo nuo derybų, buvimu. Džensenas suprato jų jausmus ir nesipainiojo po kojomis, kai šie saujomis sėmė tūteles bei glėbiais nešė permirkusius tvarsčius iš automobilių.

Iš penkiasdešimt penkių išvykusių jūrų pėstininkų sužeistas buvo dvidešimt vienas. Septynis teko gabenti į ligoninę. Jaunesniajam grandiniui Meradui Alkarasui (Merado Alcaraz) akiniai su nedūžtamais stiklais išgelbėjo akis, kai virš galvos sprogo RPG granata. Skeveldros nubrozdino Glouveriui veidą ir subraižė akinių stiklus, bet akys liko sveikos. Glouveris nusiuntė į užnugarį išplauti tris krauju išteptus „aukštakuprius", o su jais ir kelis jūrų pėstininkus, kad pasikeistų savo lipnias maskuojamąsias uniformas, kol kraujas nesukietėjo kaip dažų sluoksnis.

Kol Glouveris tvarkėsi, dvi vikšrinės amfibijos gabeno atsargas į *Bravo* kuopos priešakinių linijų snaiperio poziciją netoli miesto centro. Pasukusios ne ten, įsirėžė į kuopos dydžio įvairaus amžiaus – nuo nepilnamečių iki šeštą dešimtį pradėjusių – sukilėlių grupę. Netikėtai užklupti sukilėliai greitai sureagavo: vikšrinėms amfibijoms sukantis ir spaudžiant į rytus, paleido keletą RPG granatų. Viena, pramušusi galinės amfibijos šarvą, išplėšė gerą gabalą mėsos iš būrio vado leitenanto Kristoferio Ajerso (Christopher Ayers) kojos. Iki baltumo įkaitusi granata įstrigo variklyje, šis užsiliepsnojo. Įgulos vadas grandinis Kevinas T. Kolmas (Kevin T. Kolm), trečios kartos jūrų pėstininkas, atsidūrė spąstuose. Kolmo senelis Antrojo pasaulinio karo metais kovėsi Peleliu saloje, tėvas kariavo Vietname.

Dūmuose paskendusi vikšrinė amfibija pasuko ne ten ir nulėkė į vakarus, gilyn į miestą vedančia aptriušusia gatvele, jūrų pėstininkų vadinama Subingalvių alėja. Jūrų pėstininkams karštligiškai mėginant užgesinti liepsnas ir išlaisvinti Kolmą, apgadinta amfibija sutrūkčiojo ir sustojo. Liepsnoms plintant

ir kelioms dešimtims sukilėlių atlekiant gatve jų pribaigti, jūrų pėstininkai pasipylė iš amfibijos, kol joje neužvirė amunicija. Jie girdėjo Kolmo klyksmus, bet jo liuko dangtis užsikirto, liepsnos svilino, o jie niekaip negalėjo atlupti karšto metalo.

Leitenantas Ajersas, kabindamasis rankomis, pusiau išlindo iš viršutinio liuko, bet tada jo neperšaunamoji liemenė užsikabino, ir jis užstrigo ant degančios važiuoklės. Štabo seržantas Izmailas Sagredas (Ismail Sagredo) ir grandinis Abrahamas Makarveris (Abraham McCarver) čiupo Ajersui už liemenės ir iš visų jėgų patraukė žemyn taip, kad liemenės *Velcro* juosta nuplyšo ir Ajersas nukrito jiems į rankas. Paramstydami jį iš abiejų šonų, jie nukėblino į gretimą namą ir skubiai pasiruošė gynybai – snaiperiai ant stogo, o kiti jūrų pėstininkai žvalgydamiesi pro langus į visas puses.

Ant kulnų lipantys sukilėliai negaišo laiko kokiam nors planui suregzti. Puolė prie namo, ir Sagredas šūviu į galvą nukovė į kiemą įbėgusį pirmą vyrą. Jūrų pėstininkų snaiperiai nuo stogo nudėjo dar du gatvėje. Kiti irakiečiai atsitraukė: nėrė į gretimas gatveles ir, apibėgę namą iš kitos pusės, ieškojo neapšaudomų prieigų. Nors septyni jūrų pėstininkai iš šešiolikos buvo sužeisti, Ajersas ir Sagredas surentė tvirtą gynybą. Radijo ryšys trūkinėjo, bet jie žinojo, kad batalionas jų vienų ilgam nepaliks.

Vikšrinė amfibija tebeliepsnojo, ugnis rijo elektros laidus, aliuminio šonai nuo viršaus lėtai lydėsi. Kartkartėmis sukilėliai suvarydavo į amfibiją dar vieną RPG granatą, tarsi instinktyviai sakydami: „Pažiūrėkit, ką padarėm." Sagredui skaudu buvo pagalvoti apie talžomą Kolmo kūną, bet jis nieko negalėjo padaryti, kol nepasirodys pagalba.

1/5 bataliono operacijų centre vyresniojo leitenanto Glouverio greitojo reagavimo būrys susikliukino butelius gėrimo *Gatorade*, papildė šaudmenų atsargas ir užlopė kulkų padarytas skyles radiatoriuose bei aušinimo sistemos žarnose. Kai mjr. Farnumas liepė sėsti į mašinas ir surasti prapuolusią vikšrinę amfibiją, Glouveris turėjo kovai tinkamus šešis „hamvius" ir trisdešimt septynis jūrų pėstininkus.

Remiamas keturių tankų, Glouverio būrys pasuko į vakarus, kur, pasak pranešimų, virė kautynės. Ten nebuvo nė gyvos dvasios – nei jūrų pėstininkų, nei sukilėlių, nei civilių, tik sujaukta tuščia gatvė ir kiemai uždarytais bei užrakintais vartais. Užsikorusi ant stogo, jūrų pėstininkų snaiperių komanda už kilometro į pietvakarius pastebėjo tirštų juodų dūmų stulpą. Jūrų pėstininkai sušoko atgal į mašinas ir nurūko tenai.

Prie kito kvartalo gatvė susiaurėjo, ir kolona toliau judėjo vora po vieną, jūrų pėstininkams žingsniuojant greta kiekvienos mašinos, o Gloverio „hamviui" rodant kelią. Po minutės Glouveris pamatė du šiltais treningais apsirengusius vyrus, už trisdešimties metrų išbėgančius iš šoninės gatvelės su RPG rankose ir iššaunančius. Abi granatos pralėkė pro šalį. Jūrų pėstininkai vyrus

nukovė, o kūnus patraukė iš kelio, kad jų nekliudytų tankų vikšrai. Tankistams užsidarius savo liukus, po kelių akimirkų gatvėje užvirė pragaras. Sukilėliai žaibiškai išlindę pro langą ar iš už sienos iššaudavo ir vėl pranykdavo.

– Žinau, kad mane girdite, – suriko Glouveris, per radiją kreipdamasis į tankų vadus. – Bet aš per šaudymą negirdžiu nė vieno jūsų žodžio. Rodysiu jums kelią. Mes esame šalia jūsų, todėl nešaudykit iš patrankų.

Buvo šiek tiek po šešių vakaro, ir pastatai skersai nešvarios gatvės metė ilgus šešėlius, todėl sukilėlius pastebėti buvo sunku. Jūrų pėstininkai pliekė į visas puses, tankai prisijungė savo kulkosvaidžiais.

Paskui Glouverį ginkluotu „hamviu" važiavo Siparskis. Žeme atslydusi RPG granata įstrigo galinėje padangoje, bet nesprogo. Po dvi kulkas kliuvo radiatoriui ir pavarų dėžei, šoninio veidrodėlio duženos nubrozdino Siparskiui veidą, maisto davinių dėžė paskuigalio sekcijoje išlakstė į gabalus, o išmetamasis vamzdis virto rėčiu. Priekinis stiklas liko net neįbrėžtas. Sėdėdamas priekinėje keleivio sėdynėje, o 12,7 mm kulkosvaidžiui dunksint virš galvos, Siparskis pasijuto, tarsi būtų neimlus aplink švilpaujančioms kulkoms.

Gavęs dvi kulkas į priekinį stiklą ir keturias į radiatorių, Glouverio „hamvis" švokštė. Vairuotojui, jaunesniajam grandiniui Viljamsui, pakėlus antvožą įvertinti žalą, Glouveris pasišaukė srž. Siparskį pasitikrinti pozicijos. Kol Viljamsas kulkoms aplinkui spragsint lopė skyles radiatoriuje, Glouveris studijavo žemėlapį. Siparskis abejojo, ar apšaudomos gatvės vidurys tinkama vieta susitikti.

– Nesijaudinkit, – tarė Viljamsas užtrenkdamas antvožą. – Mašina atlaikys.

Kol jie stovėjo, jaunesnysis grandinis Didra savo ginkluotu „hamviu" pavažiavo į priekį papildyti Glouverio atsargų keturiomis metalinėmis šaudmenų dėžėmis. Nenorėdamas, kad mašina būtų prakiurdyta, Didra paskui dideliu greičiu pavarė atbulom. Galinės durys atsilapojo, ir seržantas Lui Osbornas (Louie Osborne), tarsi išmestas katapultos, atsidūrė gatvėje. Kartu su juo ant kelio dangos išlėkė šalmas, šautuvas, šaudmenys, kuprinė ir viskas, kas gulėjo ant galinės sėdynės. Šūviai akimirką nutilo, kol sukilėliai ir jūrų pėstininkai stebėjo įsiutusį seržantą, čiumpantį savo šautuvą bei kevlaro liemenę ir staugiantį, kad Didra grįžtų. Osbornui vėl įšokus į automobilį, šaudymas atsinaujino.

Kai kurių gatvelių kampuose stovėjo šlamšto prikimštos senos naftos statinės. Tankams riedant pro šalį, sukilėliai leisdavo RPG granatų salves, naudodamiesi tomis statinėmis kaip gairėmis. RPG granatos neturėjo jokio poveikio tankams, kurie toliau žlegsėjo nepaisydami pakartotinių pataikymų. Tankai išversdavo nedideles palmes ir sutraukydavo elektros linijas, todėl žingsnuojantiems jūrų pėstininkams teko saugotis palaidų laidų.

Už dviejų kvartalų į rytus mjr. Farnumas, 1/5 bataliono operacijų karininkas, stovėjo ant stogo kartu su priešakiniu oro atakų koreguotoju, nurodžiusiu dviem ginkluotųjų oro pajėgų F-15 – šaukinys: „RO-MO" – kelis kartus

pleškinant praskristi už kelių kvartalų į vakarus. Glouveriui per radijo stotį pranešus, kur yra jo smaigalys, Farnumas perdavė duomenis priešakiniam oro atakų koreguotojui, kuris pakoregavo kitą ataką.

Glouveriui prireikė dvidešimties minučių pasiekti sankryžą, kur liepsnojo vikšrinė amfibija. Sagredo jūrų pėstininkai, kurių šaudmenų atsargos sutirpo iki dviejų dėtuvių kariui, mojuodami rankomis parodė kur esą, ir Glouveris padalijo jiems šaudmenų dėžių. Sagredas siuto dėl pakartotinių RPG šūvių į degančią amfibiją. Glouveris iškvietė tankus ir išdėstė juos sankryžoje žiedu. Didžiuma RPG granatų skriejo iš pilkšvo akmens namo tolimesnėje sankryžos pusėje. Tankai iš patrankų namą aukštas po aukšto, kambarys po kambario sugriovė.

Po pirmo tuzino tankų šūvių mūšio laukas nutilo, mat sukilėliai išsiskirstė. Sužeistuosius suguldę į „hamvius", jūrų pėstininkai lėtai grįžo į savo linijas. Vienas tankas tempė rūkstančią vikšrinę amfibiją su Kevino T. Kolmo, trečios kartos jūrų pėstininkų grandinio, kūnu.

Tarsi ženklas, kad puolimas atsinaujins, tą naktį pulko operacijų centre pasirodė specialiosios pajėgos, pakurščiusios jūrų pėstininkų viltis. Specialiosios pajėgos galėjo klajoti po šalį, kur norėdavo, tad jų apsilankymai reikšdavo, jog kažkas bręsta.

Radijo aparatų eiles operacijų centruose pakeitė kompiuteriai, smarkiai sumažindami cypesius bei švilpesius, nuo kurių ankstesnių kartų štabo karininkai įsitaisydavo opas. Majoras Deivas Belonas, 1-ojo pulko kovos grupės žvalgybos karininkas, susikūprinęs spoksojo į kompiuterio ekraną, kai kažkas patapšnojo jam per petį. Pakėlęs galvą, pamatė aukštą kareivį pilkšva parašiutininko uniforma. Šalia jo stovėjo kresnas jaunas vyras.

– Mano vardas Džeimis, o čia Vilas, – mandagiai tarė kareivis, pietietiškai nutęsdamas žodžius. – Mūsų akimis, šiame mieste netrukus pliūptels daug kraujo. Norėtume padėti tai suorganizuoti.

Belonas žinojo, kad Džeimis yra pulkininkas leitenantas, o Vilas – kapitonas, žaidęs Vest Pointo futbolo komandoje. Jiedu vadovavo skyriui Z, sumedžiojusiam Sadamą. Dabar pasirodė ieškodami šviežio grobio, teroristo Zarkavio. Vilas įkišo USB atmintinę į kompiuterį ir parodė Belonui gatvės netoli miesto rotušės nuotraukas, tada priartino namą su siena apjuostu vidiniu kiemu ir Beloną per paradines duris įvedė į vestibiulį ir didelę patalpą su elektros panelių eilėmis ant sienų.

– Štai čia, – tarė Vilas, – reikėtų įterpti „tam tikrus" įtaisus.

– Mes jūsų daikčiukų instaliuoti neįstengsime, pulkininke, – pasakė Belonas. – Tam prireiktų itin didelio subtilumo. Jūrų pėstininkai aukštosiomis technologijomis laiko kūjį. Mus nutrenktų elektros srovė.

– Puiku, juos instaliuosime mes. Tik nugabenkite mus tenai.

– Galėtume atitraukti dėmesį ir padėti jums įsiskverbti, – atsakė Belonas. – Bet turiu atsiklausti pulkininko Tūlano dėl jūsų išgabenimo iš ten.

– Kodėl?

– Todėl, kad tam prireiks trijų batalionų.

Belonas nenorėjo neigiamai atsakyti tokiems profesionalams, bet žinojo, kad šimtai jaunų ginkluotų irakiečių tučtuojau atskubės susiimti su bet kokiomis reido pajėgomis. Sukilėliai patyrė nuostolių, bet ne tiek, kad prisloptų jų entuziazmas bendram reikalui, žadančiam nuotykių ir pavojų. Kad ir kokie plyšiai skirtų užsienio teroristus, vahabistų dvasininkus, baatistų politikus ir buvusius generolus bei pulkininkus, juos visus vienijo ryžtas priešintis amerikiečiams. Faludža buvo tokia pat vieninga, koks 1944 m. buvo Berlynas ir 1968 m. Hanojus. Pasiųsti skyrių Z reikštų pakelti visą pulką ant kojų peštynėms.

– Niekada negausime leidimo iš aukščiau, pone, – pareiškė Belonas. – Kai tik atsidursit viduj, turėsime užimti visą miestą, kad jus iš ten ištrauktume.

– Gerai, būsime čia su jūsų žmonėmis, – tarė Džeimis. – Neprieštarausit, jei jums padėsime?

Belonas noriai sutiko. Skyrių Z buvo galima palyginti su Nacionalinės futbolo lygos visų žvaigždžių komanda. Belonas pasisodino Džeimį greta savęs pasitarti, kaip tarp jūrų pėstininkų kuopų paskirstyti vykdymo pajėgų 6-26 snaiperius, įsiveržimo vidun specialistus ir šturmo komandas.

– Paremsime visus reidus, kokių tik panorėsite, – patikino Belonas Džeimį, – kai tik paliaubos pasibaigs.

15.

FALUDŽA: SĖKMĖS SIMPTOMAS

Per penkias dienas nuo akimirkos, kai generolas Abizaidas ir ambasadorius Bremeris paskelbė vienašališkas „paliaubas", mūšiai išilgai Faludžos linijų nenurimo. Kautynės įgijo ritmą: susirėmimai tai paūmėdavo, tai atlėgdavo.

Koalicija prarado iniciatyvą ir mūšio, ir derybų lauke. Irakiečiai ir amerikiečiai kasdien susigrūsdavo į nedidelę, pliką konferencijų patalpą Faludžos sąveikos koordinavimo centre už dviejų kilometrų į rytus nuo miesto ir, susėdę už ilgo medinio stalo, gurkšnodavo šaltą vandenį iš butelių bei valgydavo apelsinus. Irakiečiai nenuilsdami liedavo ilgas skundų litanijas, karštai žadėdami stabilumą ir griežtai neigdami, jog mieste yra užsienio kovotojų. Faludžos gyventojai esą geri žmonės, kovojantys vien tam, kad apgintų savo miestą. Jei amerikiečiai liautųsi šaudę ir pasitrauktų, viskas susitvarkytų. Tačiau niekada nežinodavai, katras kalba kovotojų vardu. Turintys ginklo galią likdavo šešėlyje, jų vardų niekas neminėdavo.

Diena po dienos susitikdavo įvairios derybininkų grupės. Koalicijos laikinajai administracijai kai kada atstovaudavo ambasadorius Ričardas H. Džonsas. Kitais kartais susitikimai vykdavo žemesniu lygmeniu: susitikdavo Stiu Džonsas ir tuometinis Faludžos meras Ibrahimas al Džiuraisis (Ibrahim al Juraissey). Supamas niūrių šeichų vešliomis barzdomis ir gražiai krintančiais drabužiais, Džiuraisis, trečiasis Faludžos meras per dešimt mėnesių, nepavargdamas tikindavo, jog visi irakiečiai trokšta taikos, ir dejuodavo, kad dėl sugriovimų kalti jūrų pėstininkai. Prie derybų stalo Jungtinėms vykdymo pajėgoms, progai pasitaikius, atstovaudavo gen. mjr. Veberis. Retsykiais pasirodydavo gen. ltn. Konvėjus, bet dažniausiai atsiųsdavo pavaduotoją. Jei dalyvaudavo, pats vadovaudavo susitikimui.

Tuo pat metu už šimto kilometrų į pietryčius gen. mjr. Dempsis ir 1-oji šarvuotoji divizija šventajame šiitų mieste Nadžafe prie sienos prirėmė radikalųjį dvasininką Moktadą al Sadrą ir jo šalininkus. Šiame fronte irgi virė karštligiškos derybos. Faludžoje priremtiems sunitams ir Nadžafe – šiitams verkiant reikėjo derybų norint išvengti sunaikinimo.

Gen. mjr. Metisas nepabaigiamuose susitikimuose paprastai nedalyvaudavo. Kiekvieną dieną praleisdavo su savo kariais, kelioms minutėms sustodamas tai vienur, tai kitur, stengėsi jausti karių kovos dvasią ir sekti kautynių sąlygas. Jis žinojo karių nuostatą: „Užbaikime darbą."

Jūrų pėstininkai liejo kraują, o teroristai Faludžoje nukirto galvą vienam italui ir įkaitais laikė penkis japonus, tris turkus ir vieną amerikietį – Nikolasą Bergą (Nicholas Berg). Jūrų pėstininkams sustingus savo pozicijose, sukilėliai tvirtino savo padėtį mieste ir plėtojo neklusnumo taktikas.

Balandžio 14-ąją Metisas stabtelėjo 3/4 bataliono linijose ir Makojui pasakė, jog po dienos ar dviejų tikisi įsakymo atnaujinti puolimą.

– Nemanau, kad toks patas truks ilgai.

Visoje divizijoje vyravo įsitikinimas, kad bus leista užbaigti kovas. Batalionai, įsitraukę į kautynes ir kasdien liejantys kraują, darė prielaidą, kad vyresnybė į pasaulį žvelgia taip, kaip ir jie. Jei glostysi sukilėliams galvą, jie tau nukąs ranką. Pirma būtina užgrobti miestą ir kalbėtis su jais pradėti tik tada, kai jie taps prašytojais.

Pentagone „laikinos" paliaubos be aiškaus pabaigos termino Ramsfeldui ir Volfovicui kėlė vis daugiau nerimo. Juo ilgiau delsiama, juo didesnis politinis spaudimas apskritai nutraukti puolimą, kurį, jų požiūriu, privalu tęsti.

Gynybos sekretoriaus kompetencija yra formuoti ilgalaikę ginkluotųjų pajėgų perspektyvą, o ne vadovauti vykstančioms operacijoms. 1993 m. gynybos sekretorius Aspinas, pasinaudodamas viršesne padėtimi, atmetė Jungtinių Valstijų pajėgų Somalyje vado prašymą atsiųsti tankų. Vėliau amerikiečių pajėgos įsivėlė į karštas kautynes be tankų paramos ir smarkiai nukentėjo. Aspiną atleido už tai, kad savo sprendimą primetė operatyviniam vadui.

Kai dėl Faludžos, tai Ramsfeldas spaudė Abizaidą imtis veiksmų, bet suprato, kad išleisti tiesioginį įsakymą neprotinga. Už padėtį mūšio lauke atsakė Bremeris ir Abizaidas. Kol abu sutarė „paliaubas" ir derybas tęsti, tokio kurso reikia ir laikytis.

– Džonas [Abizaidas] pabrėžė prezidentui, jog privalu būti ryžtingiems dėl Faludžos, – pasakė vienas aukšto rango patarėjas Baltuosiuose rūmuose. – Tuo pat metu atkreipė dėmesį, kad miesto užėmimas sukeltų suirutę. Jis primygtinai akcentavo tris dalykus – Faludža yra sunki problema, mes paimsime viršų, karių kovinė dvasia puiki.

Generolas Ričardas Majersas (Richard Myers), generalinio štabo viršininkas, balandžio 14-ąją netikėtai atvyko į Bagdadą. Į Pentagoną jis grįš su šviežia perspektyva, papildančia gen. Abizaido pranešimus. Jūrų pėstininkai tikėjosi, kad Majersą Bagdade tinkamai supažindins su padėtimi. Makojaus išpuolis į Karmą ir „Raudonojo Debesies" į miesto centrą nebuvo išimtys; sukilėliai siūbtelėdavo priekin visada, kai tik pajusdavo progą.

Balandžio 15-ąją gen. Majersas Bagdade surengė spaudos konferenciją. Išpuolius sunitų Anbaro provincijoje ir Sadro maištą apibūdino kaip „sėkmės simptomą Irake". Dėl Faludžos raminamai įspėjo.

– Turime būti pasiruošę ir rengtis tolesniems kariniams veiksmams.

Ten aiškiai veikia užsienio kovotojai, buvusio režimo nariai, kurie – galiojant paliauboms – užpuldinėja mūsų jūrų pėstininkus.

Nors ir nepasigirdo trimito garsas griebtis ginklų, pastabos vis dėlto rodė, kad generalinio štabo viršininkas abejoja derybomis. Vėliau tą dieną Konvėjus ir Veberis apžvelgti padėties Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabe susitiko su ambasadoriais Džonsu ir Šličeriu. Pulkininkas Koulmenas, Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo viršininkas, pareiškė, kad atėjo metas pulti. Irfanas Sidikas (Irfan Siddiq), diplomatas, atstovaujantis britams, atkirto, jog apie puolimą nėra ko nė galvoti. Jis ragino derybomis ieškoti sprendimo, visos šalims garantuosiančio „orią išeitį". Ambasadorius Džonsas nepalaikė nė vienos pusės. Jis atkreipė dėmesį, kad balandžio 14-ąją Abizaido supažindintas su padėtimi prezidentas atmetė ir visavertį puolimą, ir *status quo* tąsą. Džonsas pranešė, jog prezidentas balandžio 16-ąją susitinkąs su ministru pirmininku Bleiru ir neketinąs pasveikinti jį žinia, kad jūrų pėstininkai šturmuoja miestą.

– Pageidauju kitokių alternatyvų, – pasakė prezidentas Bušas. Taip pat pareiškė jūrų pėstininkais pasitikįs, tačiau paprašė išrutulioti kitokių alternatyvų negu miesto šturmas. Tarp štabų toli nuo Faludžos iškart pradėjo skraidyti elektroniniai laiškai.

– Kaip, po velnių, jie gali priiminėti operatyvinius sprendimus Vašingtone? – nusistebėjo aukštas amerikiečių generolas vienoje iš vaizdo konferencijų.

Konvėjus pasiūlė pasvarstyti galimybę pritraukti kelis Irako generolus, kurie imtųsi atsakomybės už miestą, nors tam ir prireiktų dviejų ar trijų savaičių. Džensenas, užsienio reikalų tarnybos pareigūnas, su visa pagarba pareiškė, jog tai fantazija. Baatistai, pasak Dženseno, nekovos su sukilėliais, kuriems patys baatistai daugiausia ir vadovauja.

Vis dėlto Konvėjaus pasiūlymas nebuvo fantazija. CŽV, Irake operatyviniu požiūriu pavaldi Jungtinėms vykdymo pajėgoms, kūrė naują Irako žvalgybos tarnybą, vadovaujamą generolo Muhamado Šavanio (Muhammad Shavany). Prieš kelias dienas du CŽV operatyvininkai, dirbantys Jūrų pėstininkų ekspedicinėse pajėgose, Konvėjui užsiminė, jog keli buvę Irako generolai, rekomenduojami Šavanio, galėtų pagelbėti Faludžoje. Generolai suformuotų čia karinį dalinį, kurį sudarytų buvę kareiviai ir sukilėliai. Konvėjų mintis suintrigavo. Pasibaigus susirinkimui, diplomatas iš Koalicijos laikinosios administracijos operatyvininkus susirado jų nedideliame namelyje – treileryje.

– Nepirškit puszalių idėjų trijų žvaigždučių generolui, – pasakė diplomatas ir išdidžiai nužingsniavo manydamas, jog įtikino anuos atsisakyti sumanymo.

Vietoj to Konvėjus tyliai surinko kariškių komandą sąlygoms su irakiečių generolais aptarti. Pokalbiai su Irako generolais vyko Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų kanalu, neprieinamu civiliams diplomatams.

Balandžio 15-osios susitikimas Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų būstinėje su Koalicijos laikinosios administracijos ambasadoriais baigėsi be naujo

veiksmų plano. Po kelių savaičių ginčų atrodė, kad keturių ar šešių Amerikos pareigūnų diskusijos apie Faludžą visada neišvengiamai baigsis keturiais ar šešiais niuansuotais požiūriais.

Balandžio 16-ąją lankydamasis Baltuosiuose rūmuose, ministras pirmininkas Tonis Bleiras jautė didelį spaudimą įtikinti prezidentą Bušą atšaukti puolimą Faludžoje. Robinas Kukas (Robin Cook), buvęs Didžiosios Britanijos užsienio reikalų sekretorius, ragino Bleirą įspėti Bušą dėl „šiurkščios taktikos" Faludžoje pacituodamas apie „1000 žuvusių civilių". Penkiasdešimt du britų buvę aukšto rango diplomatai pasirašė atvirą laišką, kuriame jūrų pėstininkai kaltinami, kad taiko „užduočiai netinkamus ginklus... Žuvusiųjų skaičius Faludžoje siekia kelis šimtus, įskaitant daug moterų ir vaikų". Dena Elin (Dana Allin) iš prestižinio Strateginių studijų instituto Londone pareiškė, jog „Didžiosios Britanijos užsienio reikalų ministerija ir britų ginkluotosios pajėgos mano, kad JAV taktika buvo per šiurkšti".

Britų diplomatų ir aukštų karininkų įsitikinimu, geriausias atsakas į sukilimą – derinti diplomatiją ir rangos sutartis, kiršinti įvairias gentis, kartu įkalbinėjant jas paklusti. Iš savo užsienio reikalų ministerijos Bleiras sulaukė memorandumo, griežtai kritikuojančio Faludžos apgulą. „Turime du kartus padidinti pastangas siekdami garantuoti, kad Jungtinės Valstijos laikytųsi protingo ir jautraus požiūrio į karines operacijas, – rašyta memorandume. – Regis, aukščiausiesiems sluoksniams tokia žinia priimtina, tačiau ne visada įgyvendinama žemesnėse vadovavimo grandinės grandyse." Rūpestis dėl civilių irakiečių aukų iš Irako per Artimuosius Rytus nuvilnijo iki Londono, kur daugelis pareigūnų tarėsi Irako politiką supranta geriau nei jų pusbroliai amerikiečiai.

Savo žodį tarė ir britų generalinio štabo viršininkas generolas seras Maiklas Džeksonas (Michael Jackson). 1999 m. Džeksonas, tuomet vadovavęs britų kariams Bosnijoje, atsisakė paklusti tiesioginiam generolo Veslio Klarko (Wesley Clark) įsakymui, nes laikė jį strateginiu požiūriu neprotingu. Dabar Džeksonas kalbėjo be užuolankų ir apie Faludžą. „Turime gebėti kovoti kartu su amerikiečiais, – pareiškė jis *The Times*. – Bet tai nereiškia kovoti kaip amerikiečiams. Doktrinos požiūriu britai į postkonfliktus žvelgia kitaip negu amerikiečiai, tai – faktas."

Tačiau britų karininkai Faludžoje nebuvo pasirodę tiesiogiai įvertinti jūrų pėstininkų taktikos. Nepaisydamas to, kaip britų kariškiai priėjo prie tokių išvadų, ministras pirmininkas Bleiras įspėjo prezidentą Bušą, kad Faludžos šturmas iškels grėsmę koalicijos solidarumui.

Bendroje spaudos konferencijoje prezidentas gyrė JT atstovą Brahimį.

– Esame patenkinti, kad ponas Brahimis netrukus grįš į Iraką tęsti savo svarbaus darbo, – kalbėjo jis.

Būtent Brahimis viešai grasino atšaukti savo paramą, jei Faludža būtų puolama. Prezidento pareiškimas aiškiai parodė, kad jokio šturmo nebus.

16.

DVIVEIDŽIAI ŠEICHAI IR IMAMAI

Balandžio 16-ąją grobimai ir konvojų užpuldinėjimai jau buvo išplitę po visą Anbaro provinciją. Juo ilgiau amerikiečiai delsė, juo labiau šaukėsi išpuolių. Gaujos, pikapais ir aplūžusiais lengvaisiais automobiliais klaidžiojančios šimto kilometrų spinduliu nuo Bagdado, padrikai apšaudydavo priekabas traukiančius sunkvežimius ir statydavo kelio užtvaras.

Nuolatinių atsitiktinių išpuolių suvestinis efektas buvo rimtas. Balandžio viduryje atsargas gabenančių konvojų srautai iš Jordano ir Kuveito sunyko iki menkos srovelės. Kariniams reikalams skirto kuro atsargos beveik ištirpo: jo būtų užtekę tik dviem dienoms. Įprastinis geras maistas bazėse apribotas ir kai kur pakeistas gatavo maisto daviniais. 1-osios jūrų pėstininkų divizijos logistai nerimavo, kad sugriovus kelis tiltus ar nesaugomus magistralių viadukus Bagdadas liks atkirstas.

Prikurstyti gandų ir arabų televizijos, sunitų jaunuoliai plūdo į savo kaimus ir vietines mečetes pasiklausyti imamų, raginusių maištauti. Divizijos žvalgybos karininkas pulkininkas leitenantas Maikas Groenas (Mike Groen) operacijos *Iraqi Freedom I* metu priešo veiksmus analizavo ne per vieną mūšį. Jis niekada nematė nieko panašaus į šį sukilimą.

– Mudžahedai emociškai įsiaudrinę, – pasakė jis Metisui. – Šie kovos veiksmai iš viršaus nekontroliuojami, persimeta iš mečetės į mečetę. Tai į rytus besiritanti džihado banga.

Danfordas už spontaniškumo matė diriguojančią ranką. Faludžos ir Ramadžio šeichai ir buvę baatistai, lobę Sadamo režimo metais, kurstė imamus šaukti į džihadą primygtinai tikindami, kad imtis ginklo prieš bedievius įsibrovėlius – kiekvieno musulmono pareiga. Amerikiečių okupacija nustūmė nuo valdžios ir sunitų dvasininkus, ir baatistų pareigūnus. Dabar sunitų nacionalizmas ir religinis ekstremizmas suartėjo, o to vaisius buvo iš mečečių sklindantys raginimai žudyti bedievius.

Tokie veiksmai teisinti kaltinimų ir prakeiksmų kratiniu. Izraelis esą nužudęs šeichą Ahmadą Jasiną (Ahmad Yassin), *Hamas* partijos dvasinį vadovą. Izraelio sąjungininkė Amerika griaunanti Faludžą, šluojanti nuo žemės paviršiaus mečetes ir prievartaujanti moteris. Pavogta Irako nafta gabenama į Ameriką ir Izraelį. Irako valdymo taryba Bagdade – išdavikai ir atsimetėliai. Pamokslai liejosi nenutrūkstama pagieža, kuriai pristabdyti piršto nepajudino nė vienas Irako pareigūnas. Anbaro provincijai grėsė tapti nevaldoma.

Metisas pasiryžo užgesinti sukilimo liepsnas, kol jos nevirto pragaru. Kritinis centras buvo Bagdadas. Užgrobusios magistrales, sunitų gaujos oranžiniais bei baltais taksi automobiliais ir *Nissan* pikapais sugrius į sostinę ir susidės su Sadro šiitų milicija. Tada rasis visos sąlygos pasikartoti 1968 m. Teherano įvykiams, kai minios taip išaugo, kad į jas nebebuvo galima atidengti ugnies, ir režimas krito.

Kad užbėgtų už akių tokiai raidai, Metisas nusprendė į pagrindines komunikacines arterijas mesti daug pranašesnes pajėgas, kad nė viena gauja neprisiartintų prie sostinės. Džiugų troškimą iššauti kelias RPG granatas į nerangius amerikiečių konvojus turėjo išstumti baimė būti sumedžiotam ir nukautam, matant, kaip sužaloti kūnai drybso sudaužytuose pikapuose, kol koks nors nepažįstamasis juos palaidoja.

Metisas paprašė pulkininko Kreigo Takerio (Craig Tucker) sutelkti didžiumą savo 7-ojo pulko kovos grupės ir išvalyti teritoriją į pietus ir rytus nuo Faludžos. Metiso duota užduotis reikalavo apgalvotos rizikos. Keturi Takerio batalionai atsakė už didžiulę teritoriją, įskaitant tūkstančio kilometrų ilgio sieną su Saudo Arabija, Jordanija ir Sirija. Vienas iš Takerio batalionų buvo nusiųstas į Faludžą, kitam kasdien tekdavo įsitraukti į kautynes palei Sirijos sieną. Takeris pasvėrė, jog gali imtis rizikos sutelkti lengvąjį šarvuotąjį žvalgybos ir 2/7 batalionus, pasislinkti aštuoniasdešimt kilometrų į pietus, prašukuoti penkis šimtus kvadratinių kilometrų priemiesčių ir užgniaužti išpuolius prieš konvojus. Saugumas provincijoje dėl to nukentėtų, bet kitos išeities nebuvo.

Takerio pajėgos atriedėjo iš šiaurės kaip buldozeris, šimtas šešiasdešimt aštuonių LAV, „hamvių" ir septyntonių sunkvežimių kolona, remiama vikšrinių amfibijų ir *Abrams* tankų. Kaip ir ketinta, Riperio vykdymo pajėgos (*Task Force Ripper*), dundėdamos tuščiomis magistralėmis, atrodė grėsmingai: kilometras po kilometro šarvuotosios mašinos, nukreipusios į šalis ginklų vamzdžius, sutartinai judėjo ir sustodavo.

Pasitikti Takerio iš divizijos štabo išvyko Metisas. Generolas keliavo neapsisunkinęs, su trim ar keturiais „hamviais" ir vado LAV, aprūpinta šešiomis radijo stotimis. Mašinos visą laiką važiavo greitai. LAV vairuotojas, jaunesnysis grandinis Endriu Vaikas (Andrew Wike), posūkiuose pristabdydavo nedaug, ir Metisas kelis kartus kone išlėkė lauk. Vyrams būdavo smagu keliauti su Metisu. Pamatydavo krašto, išgyvendavo veiksmo.

Jie tris kartus pataikė ant savadarbių sprogstamųjų užtaisų ir du kartus atrėmė iš pasalų užpuolusius sukilėlius, netekdami keturių jūrų pėstininkų, iš kurių vienas žuvo, kiti trys buvo sužeisti. Kai kas štabe manė, kad sukilėliai kėsinasi į Metisą, tačiau šis į įspėjimus nekreipė dėmesio. Važinėjo visur LAV, sustodavo, kur panorėdavo, nieko neskandindamas sraigtasparnio menčių sukeltame dulkių debesyje. Metisas nė žodžio neužsimindavo apie užpuolimus.

Susitikimas su Takeriu buvo trumpas.

– Sulaukiame minosvaidžių ugnies iš ruožo į pietus nuo miesto, taigi pradėkite nuo čia, – tarė Metisas, rodydamas į žemėlapį. – Veikite ryžtingai. Visur, kur nuvyksite, elkitės taip, tarsi ketintumėte likti, įsikurti ir tapti jų geriausiais draugais, patinka tai jiems ar ne. Turime palaužti tą džihadą.

Kalbėdamas Metisas ranka perbraukė žemėlapyje per kelis tuzinus kvadratų. Kiekvienas 1x1 km ploto kvadratas apėmė šimtus namų. Kiekvieną iš jų juosė betoninė tvora; vienus dengė palmių šešėliai, kitų niekas nesaugojo nuo spiginančios saulės ir dažnų vėjų. Iš pirmo žvilgsnio teritorijoje gyveno apie šimtas tūkstančių žmonių ir stovėjo apie dešimt tūkstančių namų. Takerio pajėgos išvalys pietinę Eufrato pusę į pietus ir rytus nuo Faludžos. Namus krės devyni šimtai pėsčių jūrų pėstininkų. Išsamiai visko apieškoti buvo neįmanoma. Todėl siekta psichologinio poveikio. Džihadą maitino gandai ir emocijos; Metisas irgi dėjo viltis į emocijas paskleidžiant gandą, kad jūrų pėstininkai gausiomis pajėgomis sukilėlių ieško kiekviename name.

Pernelyg daug nepilnamečių pasipriešinimą amerikiečių kareiviams laikė savotišku žaidimu, jaudinančiu nuotykiu, dalyku, kurio, regis, reikėjo imtis pasiklausius aistringo imamo kaimo mečetėje. Jaunuolis tada parlėkdavo, pastverdavo AK, apkabindavo įsibaiminusią motiną, gaudavo palaiminimą iš tėvo ir pakiliai nusiteikęs išdumdavo, mojuodamas automatiniu šautuvu, žadėdamas išlaisvinti Faludžą, apginti islamą ir nužudyti kokį nors bedievį amerikietį. Kitą dieną dulkinoje sankryžoje jis su savo draugais jau susigūžęs tūnos už namo, klausydamasis artėjančių jūrų pėstininkų kapotų balsų. Plačiai atmerkęs akis energingai linktelės galva savo draugams ir išbėgs į gatvę, pleškindamas iš eigos. Kuris nors jūrų pėstininkas pakels savo šautuvą, nusitaikys, kaip yra daręs tūkstančius kartų pustuzinyje šaudymo poligonų, ir paleis trijų šūvių papliūpą. Metisas tai vadino „beprasmišku žudymu" ir jautė ypatingą panieką šitai skatinusiems sunitų dvasininkams.

Entuziastingai trokšti kankinystės tarp bendraminčių vietinėje mečetėje buvo vienas dalykas, ir visiškai kas kita būti namuose kartu su šeima izoliuotam ir vienišam tada, kai amerikiečių karo mašina drebindama sienas dunda pro šalį. Tada jauni vyrai suabejodavo, ar verta jungtis į pasipriešinimą.

Kuo didesnio regimo įspūdžio dėlei plk. Takeris savo pajėgas išskleidė. Tuzinas šaulių būrių sudarė apieškos komandų branduolius. Leitenantui Biliui Vestermanui (Bill Vesterman), vadovavusiam 2/7 bataliono *Fox* kuopos 2-ajam būriui, teko šešių kilometrų sektorius į vakarus nuo magistralės, vedančios šiaurėn į Faludžą. Po rugsėjo 11-osios Vestermanas metė darbą investiciniame banke ir stojo tarnauti į kariuomenę.

Vestermano sektorius nesiskyrė nuo kitų – ilgi žemės ruožai, padengti kelių centimetrų dulkių sluoksniu, grupelės gelsvai rudų plytinių ir betoninių namų, kiekvienas su kiemu, apjuostu šlako blokelių siena, daugelyje kiemų

augančių šiurkščios žievės palmių tamsūs lapai viršuje teikė šešėlį ir žalsvu atspalviu praturtino monotonišką gelsvą kaimo vietovės spalvą. Vestermano būrys iššoko iš savo septyntonių sunkvežimių ir grandine nurisnojo artimiausios namų linijos link. Jiems judant į priekį, magistrale už nugaros lėtai riedėjo keturios LAV, pasirengusios pridengti ugnimi iš savo 25 mm patrankų.

Kiekvienas iš trijų skyrių pasirinko po namą. Vienos grandies dengiamos, kitos dvi įsiverždavo į namą. Per kelias minutes Irako vyrai ir berniukai būdavo išginti į lauką ir suguldyti kniūbsti, o moterys su mažais vaikais gūžėsi prie sienų. Tada viena grandis greitai apieškodavo, pradėdama nuo *diwan*, svetainės su padėvėtais kilimais ant betoninių grindų, keliomis išmėtytomis pagalvėlėmis ir viena ar dviem minkštomis kėdėmis, paskui apžiūrėdavo miegamuosius ir spintas, prigrūstas antklodžių ir daugybės pagalvėlių, bei pagaliau skurdžią virtuvę su varvančiu čiaupu ir viena ar dviem dujinėmis viryklėmis, prijungtomis prie propano dujų buteliuko. Apiešką užbaigdavo paviršutiniškas žvilgsnis į vonią su rankiniu dušu ir skyle betoninėse grindyse. Atlikę darbą per kelias minutes, skyriai išnirdavo laukan nešini AK su plastikinėmis buožėmis ir keliais neautomatiniais šautuvais, praėjusio karo reliktais.

– Kas čia? – laikydamas AK suriko vienos grandies vadas ant žemės gulintiems vyrams. – Ar turit dokumentus? Dokumentus?

Irakiečiai, gulėdami kniūbsti, spoksojo į žemę.

– Pakvieskit kokį nors vertėją, – paliepė Vestermanas.

Prie būrio prisijungė du jūrų pėstininkų seržantai iš HET*. Vienas liekno sudėjimo seržantas buvo kilęs iš Libano ir kalbėjo arabiškai, kitas, stambus afroamerikietis, kalbantis su Vakarų Afrikos akcentu, arabų kalbos nemokėjo. Abu sukinėjosi tarp irakiečių timptelėdami viršun rankoves ir apžiūrinėdami padus, ar nėra kur demaskuojančių rūgštinių nudegimų nuo sąlyčio su sprogmenimis.

Lieknasis seržantas klausinėjo minkšta arabų kalba, tuo metu stambusis seržantas ant persigandusių irakiečių staugė:

– Kur Ali Baba? Kur Ali Baba?

Vestermano prašymu prie būrio prisijungė irakiečių vertėjas Abdulas Mehlikas (Abdul Mehlik). Būdamas šiitas iš Nadžafo, Mehlikas neslėpė savo antipatijos sunitams iš Faludžos. Tačiau dabar stovėjo nuošalyje ir, nepritariamai linguodamas galvą, stebėjo, kaip HET komanda stūgauja ant vyrų. Vieną akimirką Mehlikas pasakė Vestermanui, jog „negerai" irakiečių vyrus versti gultis ant žemės.

Vestermanas nesutikdamas papurtė galvą.

– Negaliu rizikuoti. Tegu lieka gulėti. Viena paslėpta granata – ir vieno jūrų pėstininko nebėr.

* *Human Exploitation Team* – Žmonių panaudojimo žvalgybos tikslais komanda. – *Red.*

Mehlikas daugiau neištarė nė žodžio, laikėsi nuošalyje ir sekė paskui, priskirtas būriui, bet būrio dalimi netapęs.

Būriui toliau slenkant į vakarus nuo magistralės, namai padidėjo, palmių pagausėjo, o laukuose pasitaikydavo daugiau karvių, avių ir asilų. Kertant palmėmis nusagstytą lauką, pasigirdo garsūs *pokšt, pokšt, pokšt.* Virš galvų prašvilpė AK kulkos. Jūrų pėstininkai išsisklaidė, užsiglaudė už priedangos ir priekin pasileido perbėgimais. Bet šaulys pranyko kažkur pasislėpdamas plačiame laukų ir palmių giraičių ruože.

Nutolęs per kilometrą nuo magistralės, Vestermano būrys žingsniavo dirbamos žemės plotais, kur amerikiečiai dar niekada nebuvo įkėlę kojos. Kaimų gyventojai ir ūkininkai smalsiai juos stebėjo, nerodydami nei priešiškumo, nei draugiškumo. Tiesiog spoksojo į atvirais laukais sunkiai plumpinančius jūrų pėstininkus. Dar toliau būrys apieškojo kelis namus, kuriuos būtų galima vadinti dvarais, be kilimų ir asmeninių daiktų, bet su prabangiomis durimis, langais ir apdulkėjusia, tačiau tebeveikiančia elektros įranga. Savininkai susipakavo ir dingo, tačiau juos supo tokia galios aura, kad net praėjus metams nuo režimo žlugimo niekas nedrįso tuščių namų, priklausančių aukštiems baatistams, apiplėšti.

Vėlyvą popietę, nukulniavęs šešis kilometrus per laukus ir kaip papuola apieškojęs nuo šimto iki dviejų šimtų namų, būrys prisiartino prie nedidelės mečetės. Jūrų pėstininkams padaužius į duris, vorele lauk išėjo apie trisdešimt visokiausio amžiaus vyrų, lydimų jauno imamo gelsvais plaukais ir dailia barzda, dėvinčio švarutėlę baltą dišdašą. Vestermanas mandagiai paprašė imamo leisti apieškoti mečetę.

Neutralaus vertėjo tonu „policininkas", Mehlikas, paaiškino imamui, kad apieška neišvengiama, tai ne prašymas. Jūrų pėstininkai apsisuko mažiau nei per dvi minutes. Irakiečiai, susirikiavę į gretą, stovėjo atokiau. Visų ūsuoti veidai degė pykčiu. Keli paprašė leidimo eiti namo, kad, amerikiečiams krečiant apylinkę, galėtų būti su savo žmonomis ir šeimomis.

Temstant suprakaitavę jūrų pėstininkai sustojo, užkando maisto davinių ir užmigo uolėtame, išvagotame lauke. Pabudę ketvirtą ryto, apiešką nutarė pradėti nuo didžiausio namo apylinkėje, balkonų juosiamo skoningo plytų pastato su juodu marmuru abipus paradinių durų. Priartėjus būrininkas štabo seržantas Lairetas (Lirette) pastebėjo pro galines duris išbėgantį vyrą.

Grandinis Kerolas (Caroll), Vestermano būrio trečiojo skyriaus vadas, nuskubėjo už namo ir grįžo už alkūnės vesdamasis aukštą barzdotą vyrą žemėta balta dišdaša. Po kelių sekundžių iš namo išpuolė klykiančios moterys bei verkiantys vaikai ir nulėkė prie jo. Gausiais žodžiais skųsdamasis, vyras padavė vertėjui Mehlikui laminuotą tapatybės kortelę.

– Jis šeichas, – pasakė Mehlikas. – Vadas. Labai turtingas.

– Man nusispjaut, – atkirto Lairetas. – Mus pamatęs, puolė bėgt. Kažką slepia. Jis suimtas.

– Bėgo, nes išsigando, – tarė Mehlikas. – Turėtumėt jį paleisti. Jo kortelė pasirašyta amerikiečių pulkininko.

Grandinis Kerolas ir jo skyrius stovėjo stebėdami susitikimą ir laukdami įsakymų.

– Neaiškink man. Aš taip nusprendžiau, – pareiškė Lairetas Mehlikui. – Tas vaikinas keliauja į užnugarį ir baigta.

Prieš prisidėdamas prie būrio, Lairetas buvo rikiuotės instruktorius. Leitenantas Vestermanas vadovavo būriui taktiniu lygmeniu, Lairetas, tvirtų pažiūrų žmogus, palaikė drausmę ir atstovavo puskarininkių valdžiai. Jis nesiruošė leisti suabejoti savo galia vadovauti. Vestermanas būrininką palaikė.

Jūrų pėstininkai surišo šeicho rankas plastikiniu dirželiu ir įlaipino į „hamvį", palikdami klykiančias moteris. Eidami prie tuščia eiga burzgiančiu „hamvių", štabo seržantas Lairetas ir Mehlikas nė karto nepažvelgė vienas į kitą.

Būrys pajudėjo į kitą, lindynių, kvartalą – jokio vandentiekio namuose, gatvėse srutų klanai, apgriuvusios lūšnos, tarp susidėvėjusių namų klaidžiojo ožkos ir kiaulės. Nešvaraus šieno kupetoje netoli vienos kiaulidės jūrų pėstininkai aptiko ilgą medinę šaudmenų dėžę su angliškais užrašais, daugybe skaitmenų ir data – 1991. Vienos grandies vadas pareiškė, jog tai įrodo, kad čia gyvena sukilėliai.

– Tai tik įrodo, kad tas ūkininkas žiurkėnas, – atkirto Lairetas. – Tokių daug mačiau ir Valstijose.

Lairetas, duodamas nurodymus skyriams, stovėjo viduryje šlamšto priverstos purvinos gatvės. Prie jo nedrąsiai prisiartino barzdotas pagyvenęs vyras, dėvintis raudoną šemagą ir nešvarią rudą dišdašą. Jie pamėgino susikalbėti pantomimos judesiais. Pagyvenęs vyras mostais rodė, tarsi jis duoda įsakymus. Susierzinęs Lairetas papurtė galvą.

Įveikdamas įžeistą savimeilę, Mehlikas žingtelėjo arčiau. Paaiškino, kad pagyvenęs vyras yra vietinis šeichas. Jis prašo, kad Lairetas, jei nori apieškoti, tegu iškrečia jį. Šįkart Mehlikas štabo seržantui nepasakė, ką toliau daryti. Jis perdavė prašymą ir, kaip ir vietinis šeichas, laukė atsakymo.

– Kerolai, sukviesk skyrių čionai! – sušuko Lairetas. – Dėmesio!

Jūrų pėstininkai susibūrė aplink, ir šeichas, gavęs progą pasirodyti, pradėjo ilgą, padriką kalbą. Iš pradžių Mehlikas Lairetui stengėsi išversti kiekvieną sakinį, bet netrukus pasidavė ir apsiribojo pagrindiniais momentais.

– Jis sako, kad Faludžoje žmonės blogi. Kiekvienas tą žino. Pro čia pravažiavo automobilis ar du, bet prieš kelias dienas. Amerikiečiai turtingi, tačiau Bagdadas sulaiko visus pinigus. Jo žmonės neturtingi. Pažiūrėkit į vandenį. Jis klausia, kada visa tai sutaisysite.

Atsirado šiltos *pita* duonos. Lairetas šypsojosi, kramtė, klausėsi ir linkčiojo, tuo metu Vestermanas sėdėjo savo „hamvyje" prie radijo. Šeichui pakvietus bendrai valgyti viščiuko, Lairetas, plačiai išsišiepęs, mandagiai atsisakė.

– Surask kokią nors dingstį, kuri neįžeistų. Pasakyk, kad turime vykti, – paliepė jis Mehlikui. – Mes nevalgome jų maisto. Jie per daug neturtingi. Padėkok mūsų vardu.

Lairetas nesusilaikė nepridūręs:

– Matai, ne toks jau aš prastas diplomatas.

Mehlikas palingavo galva ir išspaudė kreivą šypseną.

Jūrų pėstininkams ropščiantis į savo mašinas, pro šalį pravažiavo HET komanda, namo gabenanti turtingąjį šeichą, jau be plastikinių antrankių.

Paskui pulkininko Takerio akys nukrypo į Dvibokščiu vadinamą daugiabučių kompleksą už dvidešimties kilometrų į rytus. Čia gyveno daugiau negu tūkstantis Respublikos gvardijos karininkų šeimų. Kompleksą sudarė balti triaukščiai namai su oro vėsintuvais, balkonais, langais, palydovine televizija, medicinos centras, žaidimų aikštelės, graži mečetė, parkas, privačios mokyklos, baseinas. Ant stogų stirksojo radijo ir televizijos antenų labirintas ir nedidelės palydovinės televizijos lėkštės. Horizonto linijoje dominavo siauras grakštus minaretas su mėlynu kupolu ir didžiulis skraidančios lėkštės pavidalo betoninis vandens bokštas. Gyvenvietė buvo mini miestas, privilegijuotųjų anklavas.

Respublikos gvardija pasirūpino, kad Dvibokštis nebūtų amerikiečius gundantis karinis taikinys. Per koalicijos puolimą 2003 m. kovo ir balandžio mėnesį į kompleksą neįleistas nė vienas tankas ar artilerijos pabūklas, net ir joks ryšių mazgas ar štabas. Greta namų komplekso nepasitaikė nė vieno incidento – nei susišaudymo, nei pagrobimo, nei savadarbių sprogstamųjų užtaisų.

Iš agentų pranešimų ir perimtų pokalbių Takeris patyrė, kad šimtas ar daugiau buvusių kareivių žino, jog jo pajėgos sukinėjasi aplink, ir tariasi prie komplekso pasipriešinti. Takeris abejojo, kad jie pasiliks ir kausis, bet savo pajėgas išdėstė apgalvotai.

LAV pasiuntė priekin atkirsti į kompleksą vedančių kelių. Tada Vestermano būrys nakčia susijungė su likusia *Fox* kuopa užtvaros linijai aplink kompleksą suformuoti. Vedama Kerolo skyriaus, kuopa per dirbamus laukus prislinko iki kelių šimtų metrų nuo išorinių komplekso sienų, klausydamasi iš namų sklindančios muzikos. Gatvių žibintai švietė taip ryškiai, kad kariai prisidengdavo akis. Ketvirtą ryto Vestermano jūrų pėstininkai drebėdami gulėjo nešvariuose vienos sodybos šiauduose. Kieme tirštas purvas buvo išklampotas vandeninių buivolų ir kiaulių. Sodyboje piktai lojo šuo.

Fox kuopai apjuosus kompleksą, plk. Takeris susitiko su 2/7 bataliono vadu, pulkininku leitenantu Filu Skuta (Phil Skuta), galutinai aptarti plano. Takeris turėjo veiksmingą, spartietišką vadavietę, kurią sudarė kelios palapinės atvirais šonais ir daug ryšio įrangos. Pulkininkas leitenantas Nikas Vukovičius (Nick Vuckovich), pulko operacijų karininkas, su 2/7 ir lengvojo šarvuotojo žvalgybos batalionų operacijų karininkais duomenimis dalydavosi ir balsu susižinodavo per naują stebuklą – *Smart-T*. Jie rutiniškai keisdavosi informacija, žvalgybos santraukomis, įsakymais ir duomenimis ant žemėlapių, nuolat susisiekdami vienas su kitu, kad patikslintų smulkmenas.

Iš komplekso nepasigirdo nė šūvio, o priešo pokalbiai mobiliaisiais telefonais liovėsi. Pasiuntiniai Takeriui pranešė, kad Irako nacionalinė gvardija pasirengusi lydėti jūrų pėstininkus po miestą, tarsi tie būtų atvykę inspektuoti. Atrodė, kad kautynių nebus.

– Gerai, Filai, – tarė Takeris. – Jei šaudymo nebus, pakoreguokime veiksmus.

Pataisę planą, Takeris ir Skuta nuvažiavo į Dvibokštį. Pirmam įžengti į miestą nurodyta kapitonui Džonui Keliui (John Kelly), *Echo* kuopos vadui. Iš pažiūros atsipalaidavęs ir nekaringas, jis nukulniavo švaria pagrindine, mečetėn vedančia gatve. Už jo žingsniavo šimtai atsargių jūrų pėstininkų. Į juos spoksojo ant šaligatvių susirinkusios berniukų ir jaunų vyrų grupelės. Kai kurie mažesni šypsojo, kiti nerodė jokių emocijų. Kelis sustojo prie nacionalinės gvardijos būstinės netoli didelės mečetės ir paklausė vado, ar šis nematęs sukilėlių.

– Teroristai čia nesirodo, – atsakė leitenantas Razydas Zuadas Kademas (Razeed Zouad Kadem). – O jei pasirodo, juos nudedame.

– Kur tai registruojate? – paklausė Kelis.

– Jokios registracijos. Teroristus žudome. Niekam jų neperduodame.

Kelis kilstelėjo antakį.

– Jūs neturite ginklų.

– Juos paėmė jūrų pėstininkai. Turite juos grąžinti, kad galėtume žudyti teroristus.

Kelis papurtė galvą. Nacionaliniams gvardiečiams visoje Anbaro provincijoje dezertyruojant, jūrų pėstininkai užėmė arsenalus, kol ginklai dar nedingo. Pavargęs nuo melo, Kelis nužingsniavo toliau.

Bataliono vertėjas Abu Jusefas (Abu Yusef) pasiliko paplepėti. Abu Jusefas – paplitęs irakiečių vardas, panašiai kaip Džonas Smitas. Jusefo tikrasis vardas buvo Gilbertas Jakobas (Gilbert Jacob). Penkiasdešimt septynerių metų vyras iš Modesto, Kalifornijos valstijos, pirmus dvidešimt septynerius savo gyvenimo metus praleido Irake. Aiškiu Bagdado akcentu, ūsais, prastai nuskusta barzda ir nešvariu šemagu jis buvo kaip iš akies trauktas Jusefas, už gerą atlygį vertėjaujantis kvailiems amerikiečiams.

– Argi tai, ką Faludžoje daro narsūs kankiniai, ne žygdarbis? – paklausė ltn. Kademas.

Gilbertas sutiko ir atsiprašęs pasišalino. Žingsniuodamas į ligoninę susitikti su plk. ltn. Skuta, praėjo transparantą su užrašu: „Komitetas priima narsius Faludžos didvyrius." Skuta inspektavo švarią ligoninę, turinčią vos kelis pacientus.

– Kur pacientai? – paklausė Skuta.

– Čia nebūna daug ligonių, – atsakė vienas gydytojas.

– Prieš mums atvykstant, sužeistus *irahibeen* jie perkėlė kitur, – sumurmėjo Gilbertas. – Tik užmiršo nuimti lauke transparantą „Sveiki sugrįžę namo".

Skuta ir Gilbertas išėjo iš ligoninės ir pasuko į mečetę susitikti su imamu. Gilbertas protarpiais išversdavo ant pastatų sienų užpurkštus grafičio užrašus:

– Šitas reiškia: „Mirtis amerikiečiams", o didesnysis: „Sadamui – taip", bet žodis „Sadamas" nugremžtas, taigi dabar parašyta: „Islamui – taip".

Pakeliui Gilbertas klausėsi iš garsiakalbio sklindančių imamo raginimų nusigręžti nuo amerikiečių. Gilbertas pagalvojo, kad tas žmogus arba kvailas, arba arogantiškas, arba ir toks, ir anoks. Imamas su juodu tiurbanu ir vešlia barzda sutiko juos kieme ir ėmė lieti pagiežą. Skuta žinojo, kad imamas, šeichas Šauketas (Shawket), bet kurią akimirką į gatves kruvinoms riaušėms galėjo sukviesti tūkstančius moterų ir vaikų. Jis nenorėjo provokuoti chaoso, todėl pasiteiravo imamo, ką mieste reikėtų sutvarkyti. Imamas sutiko parodyti, ir jie leidosi gatve, kiekvienas siekdamas savo tikslo. Imamas demonstravo, kad amerikiečiai atėjo pas jį, o Skuta vengė keblios konfrontacijos. Imamas reiškė savo reikalavimus, Skuta užsirašinėjo.

Pasitikėdamas Abu Jusefu, imamas pasakė:

– Net jei tas vyras duos mums įrangos, aš nepaspausiu jam rankos.

Gilbertas išgirdo iš balso sklindančią neapykantą ir nusišypsojo, pritariamai linktelėdamas galva.

Skuta susumavo imamo reikalavimus.

– Tai didelis kiekis, – tarė jis. – Negaliu užsakyti generatorių kiekvienam daugiabučiui. Šeichas turėtų susitikti su aukštu pulkininku. Paskambinsiu ir pažiūrėsiu, ar jis pasiekiamas.

Susisiekęs su plk. Takeriu, Skuta palydėjo imamą į laukiantį sraigtasparnį. Ten jo rankos plastikiniu dirželiu buvo surištos už nugaros. Imamo šeicho Šauketo labiausiai ieškota iš Dvibokščio gyventojų. Jau kelias savaites jis ragino savo sekėjus prisijungti prie Faludžoje kovojančių brolių. CŽV buvo įrašiusi keliolikos valandų ilgio jo tiradų. Gilbertas patenkintas stebėjo, kaip virpantis imamas laipinamas į sraigtasparnį. Po dešimties mėnesių Anbaro provincijoje jam jau buvo gana, jo žodžiais, „dviveidžių šeichų ir imamų".

– Šeichai žino, kas mus puldinėja, bet nesako, – pasakojo jis. – Apgavę mus, jaučiasi didvyriais. Savanaudiškumas gali mūsų pusėn atginti vieną

kitą baatistą, bet niekada tokių ekstremistų kaip Šauketas. Vahabitai trokšta žudyti amerikiečius. Štai kaip viskas paprasta. Kol mes, amerikiečiai, šiame kare kovosime vieni, Irako žmonės pamažu atsigręš prieš mus. Irakui reikia stipraus vado irakiečio, o ne amerikiečio.

Takeris liepė Skutai atitraukti batalioną, kol gyventojai nespėjo surengti protesto prieš imamo suėmimą. Skutos batalionui pasišalinus, civilinių automobilių eismas pagrindinėje magistralėje pirmąkart per kelias savaites atsinaujino – aiškus ženklas, kad sukilėliai pasitraukė.

Balandį vyko keturi dideli mūšiai: pirmasis – Ramadyje, išprovokuotas sukilėlių; antrasis – Faludžoje; trečiasis – pietuose, Nadžafe, baigęsis Sadro milicijos sutriuškinimu; ketvirtasis buvo Riperio vykdymo pajėgų reidas, užkirtęs kelią sukilimui, kaip gaisras prerijoje plitusiam Bagdado link.

Ištisą savaitę nuolatos judėdamos Takerio pajėgos, LAV ir pėstieji būriai, sukorė šimtus kilometrų magistralėmis, keliais bei dirbamais laukais ir apieškojo tūkstančius namų. Bepigu buvo keturiems ar penkiems jauniems vyrams, nusitvėrus AK ir RPG, susigrūsti į senus barškančius *Datsun* automobilius ir važinėti lygiagrečiai su pagrindine magistrale tykojant tiekimo sunkvežimio. Jaudulys bemat išsisklaidė išvydus atriedantį Takerio volą.

2004 m. kovo 31-oji. Sumaitoti kūnai ant Bruklino tilto supykdė Ameriką

Faludžos centras vakarų ir Bruklino tilto kryptimi

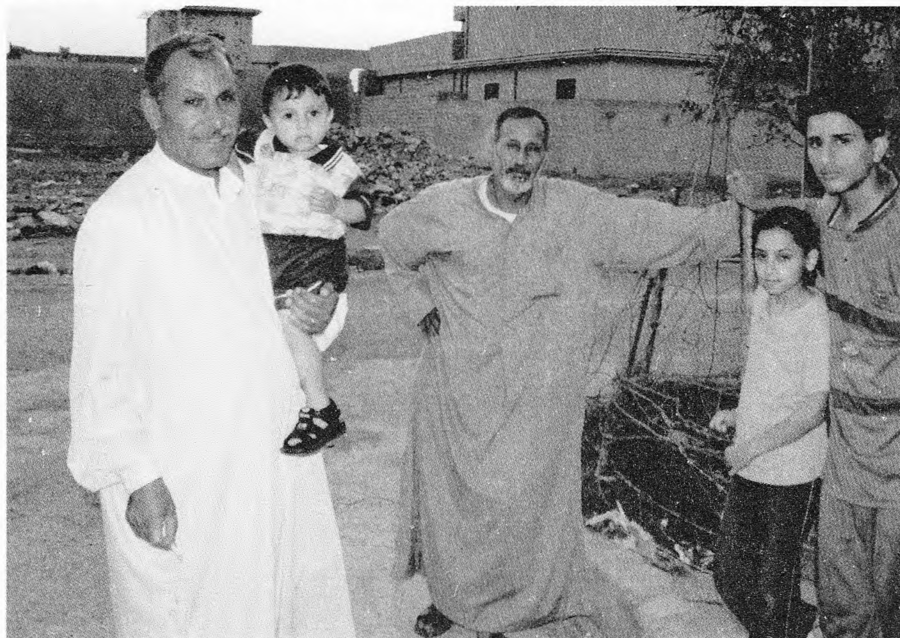

Tipiška gyventojų reakcija amerikiečių kareiviams kertant Faludžą

Pulkininkas leitenantas B. P. Makojus (B. P. McCoy) ir generolas majoras Džeimsas N. Metisas (James N. Mattis) tariasi rytuose nuo Faludžos

Leitenantas Driu Ly, apšaudomas ant stogo rytuose nuo Faludžos

Irakiečių šeima per kautynes rytinėje Faludžos dalyje

Sukilėliams didžiausią baimę kėlė snaiperiai

Surinkti ir vietiniams palaidoti palikti kūnai

Skeptiškas irakietis klausosi majoro Marko Devito (Mark DeVito) Faludžos priemiestyje

Jūrų pėstininkai patruliuoja rytinėje Faludžos dalyje

Kapitonui Džonui Keliui (John Kelly) nacionalinės gvardijos karininkas aiškina, jog yra lojalus

Vyresniojo eilinio Rajano Džerabeko (Ryan Jerabek) kruvini akiniai pasalos vietoje rytinėje Ramadžio dalyje

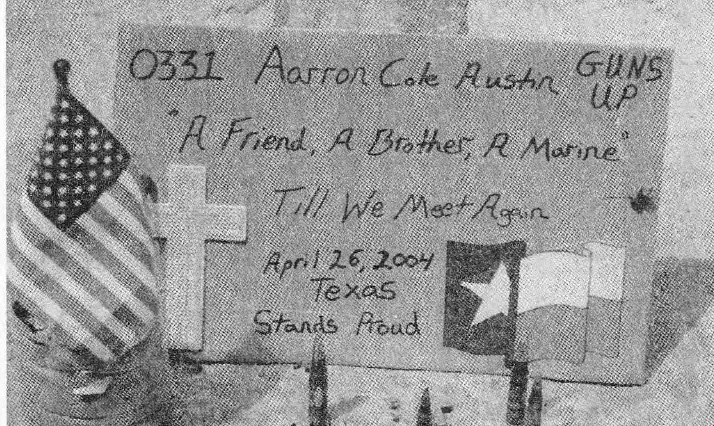
Vyresnysis eilinis Erikas Ajonas (Eric Ayon) patraukia seržanto Vokerio (Walker) „hamvį" iš pasalos vietos rytinėje Ramadžio dalyje. Po trijų dienų jis pats žus toje pačioje vietovėje

Kautynės dėl kiekvieno namo Džolane. Leitenanto Vagnerio (Wagner) namas dešinėje, sukilėlių – kairėje

Nepaisydamas savo žaizdos, jaunesnysis grandinis Karlosas Gomesas-Peresas (Carlos Gomez-Perez) nepasitraukė iš kautynių Džolano kapinėse

Paminklas jaunesniajam grandiniui Ostinui (Austin)

Priešai iš prigimties? Generolas majoras Salehas spaudžia ranką pulkininkui Tūlanui (Toolan)

Pulkininkas Tūlanas (apačioje kairėje) stebi Faludžos brigadą 2004 m. balandžio 26-ąją

Jūrų pėstininkai saugo irakiečius per namų apiešką Faludžos priemiesčiuose

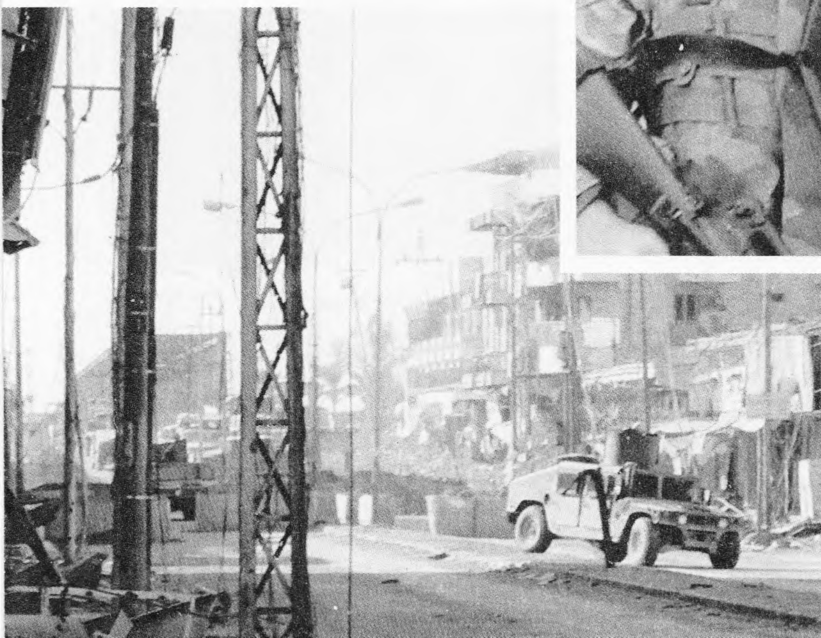
Leitenantas Viljamas Vestermenas (William Westerman) prašo imamo leisti apieškoti mečetę Faludžos priemiesčiuose

Faludžos centras per puolamąją operaciją lapkričio mėnesį

Grandinis Timotis Konorsas (Timothy Connors) prie namo, kur buvo įsikūrusi džihadisto šeima, pietinėje Faludžos dalyje

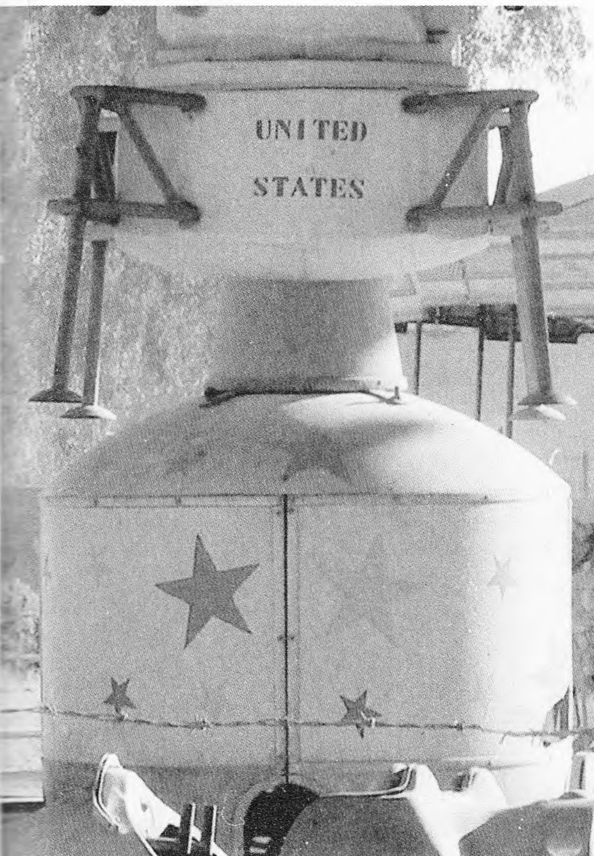
3/5 batalionas artinasi prie Bruklino tilto (antrame plane) vakarinėje Faludžos dalyje

Vyresnysis seržantas Bredlis Keiselas (Bradley Kasal) išgabenamas iš sukilėlių apšaudomo „pragaro namo" pietinėje Faludžos dalyje

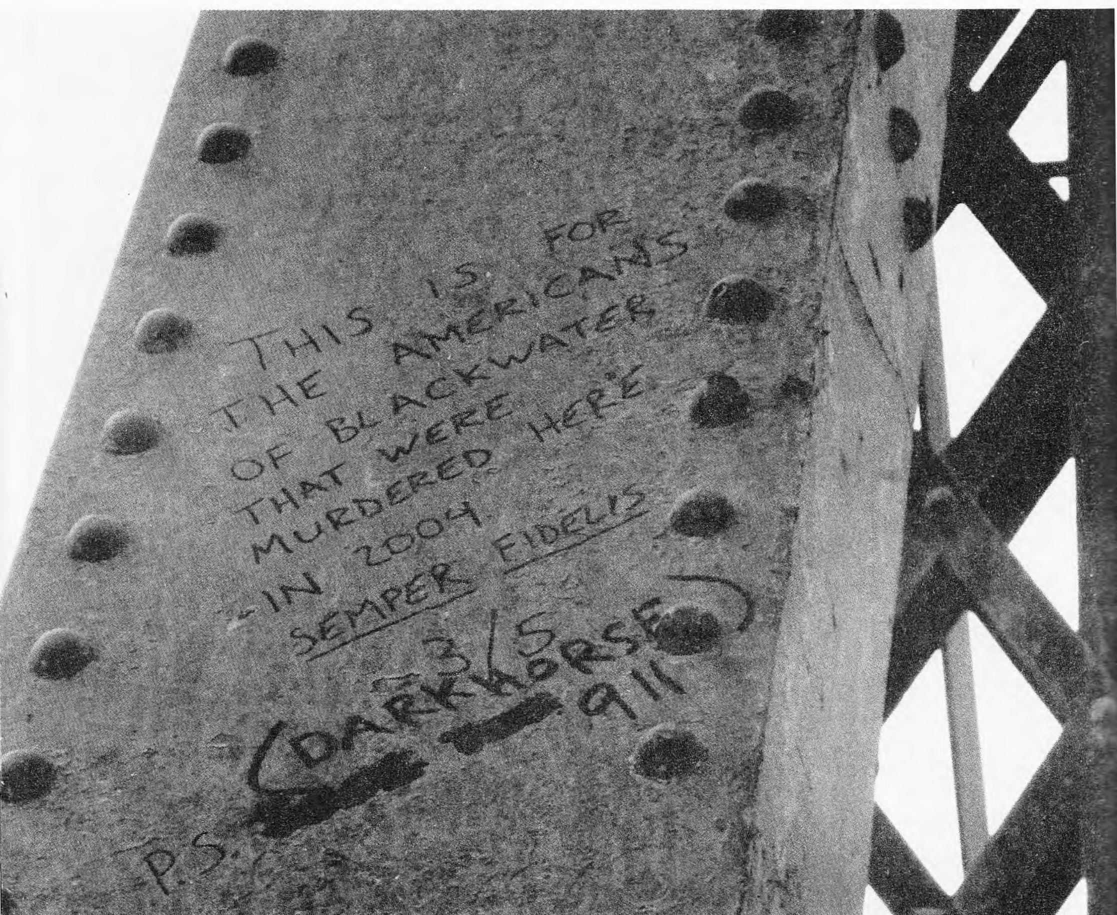
Karuselė Džolano parke greta kankinimų namo

Nukankintas arabas name prie Džolano parko

Bruklino tiltas: „Tai už amerikiečius, nužudytus čia 2004-aisiais. Semper fidelis"

17.

LALAFALUDŽA

Balandžio 9-ąją gen. Abizaidas ir ambasadorius Bremeris paskelbė vienašales dvidešimt keturių valandų paliaubas Faludžoje. Po dviejų dienų – Velykų sekmadienį – 1/5 ir 3/4 batalionai, smogę sukilėliams iš dviejų pusių, pajuto galį palaužti pasipriešinimą, bet buvo sustabdyti. Gen. Majersui apsilankius Irake balandžio 15-ąją, jūrų pėstininkai tikėjosi žalios šviesos, bet vėl nieko nenutiko. Kas kelias dienas kuopos gaudavo nurodymą pasirengti pulti. Ir kaskart paaiškėdavo, kad tai tik troškimo padiktuotas gandas.

Trečią balandžio savaitę trys batalionai (2/1, 1/5 ir 3/4) nusiteikė tranšėjų karo rutinai, tik purvinas tranšėjas pakeitė betoniniai namai. Kiekvienas būrys įsitaisė name, pirmą aukštą paskirdamas atsargoms sandėliuoti. Antrajame aukšte miegota: jūrų pėstininkai gulėdavo vienas šalia kito, kiekvienas kuprinę pasidėjęs savo ankštoje erdvėje virš galvos. Ant grindų ištiesti apklotai, šiltos antklodės ir miegmaišiai. Manta rūpestingai sukrauta namų kampuose ir apdengta paklodėmis, kad neapdulkėtų. Vyresniajam seržantui Viljamui Skailsui (William Skiles) iš *Golf* kuopos aprėkus vieną skyrių, kai priešų kulkos sudaužė kelis indus, porcelianas kai kuriuose namuose buvo pašalintas iš šūvio linijos. Ne tarnybos metu jūrų pėstininkai pasirėmę gulinėdavo ant savo miegmaišių skaitydami *Playboy, Men's Journal, Sports Illustrated* ir *Motor Trend*. Valgydavo sausus davinius, kartais nubėgdavo į Kemp Faludžą atsigabenti konteinerių su karštu valgiu. Trečiajame aukšte, vedančiame ant stogo, įsikurdavo dalinio vadai, ryšininkai ir operacijų centrai. Ant atviro stogo žemų sienelių sukrauti smėlio maišai teikdavo priedangą snaiperiams ir kulkosvaidininkams.

Dieną jūrų pėstininkai judėdavo atsargiai. Sukilėliai turėjo neblogų snaiperių, kurie, pasislėpę stogų labirinte, valandų valandomis laukdavo progos, paleisdami vieną ar du šūvius per dieną. Dieną ir naktį paprastai darbuodavosi minosvaidžiai. Kartais minos krisdavo bauginamai taikliai, kartais skeldavo pro šalį per ištisą kvartalą. *Cobra* atakos sraigtasparniui skrendant virš miesto, jo link pliūptelėdavo kulkosvaidžių ugnis ir RPG granatos, vienos sprogdavo ore, kitos – ant stogų ir gatvėse. Kiekviena „kobra" grįždavo į bazę su gausybe skylių.

Sutemus Faludža virsdavo garsų kakofonija: viauksėdavo ir kaukdavo šunys, toli ir arti sproginėdavo, girdėdavosi šaulių ginklų šūviai, erzinantis bepiločio orlaivio *Predator* inkštimas bei „Žudiko" gausmas, iš minaretų spigūs šauksmai kviesdavo į vakaro maldą. Kasnakt kiekvienai šaulių kuopai

priskirti vertėjai – Irako kurdai, sunitai, šiitai ir irakiečių kilmės amerikiečiai – kopdavo ant stogų ir klausydavo per garsiakalbius pamokslaujančių imamų. Iš didžiumos minaretų transliuota vis ta pati žinia: *Amerika iš Izraelio gabena žydus ir vagia Irako naftą. Moterys, išveskite savo vaikus į gatves, kad padėtų šventiesiems kariams. Atneškit jiems maisto, vandens ir ginklų. Nebijokite mirti. Jūsų pareiga ginti islamą.* Po kelių naktų, paklausti, apie ką ten rėkauja imamai, vertėjai, kuriems įgriso tas pats per tą patį, tiesiog atsakydavo:

– Vagia naftą, gabena žydus, ginkit islamą. Įprastinė malda. Nieko nauja.

Seni dalykai, bet juo galingesni dėl savo istorinių šaknų. Islamo šventasis įstatymas, arba šariatas, pabrėžia, kad bendruomenė, arba valstybė, ir religija viena nuo kitos neatskiriamos. Religija teikia bendruomenei teisėtumo, kol bendruomenė gina religiją. Naktimis žmones raginusių imamų galia Faludžoje darė įspūdį, ir juo ilgiau tęsėsi apgula, juo labiau priešinimasis tapo bendruomenės pareiga.

Plk. ltn. Olsonas ir kpt. Zembiecas pro žiūronus stebėjo dešimtmečius vaikus, skersai kelią velkančius senas minosvaidžio minas. Ant stogo taip pat kiūtojo *Delta Force* snaiperis su .50 kalibro šautuvu ir jūrų pėstininkų grandinis su standartiniu .308 snaiperiniu šautuvu. Įsitaisę skirtingose vietose už smėlio maišų, abu įdėmiai žiūrėjo pro savo pelės urvus. Zembiecas vadino juos „bendradarbiauti linkusiais mėsėdžiais". Jie tykojo visą dieną vildamiesi, kad kokiam nors sukilėliui neužteks kantrybės ir jis žingtelės paimti iš berniuko bent vieną minų. Nė vienas to nepadarė.

Nuo Zembieco stogo grandinis Etanas Pleisas (Ethan Place) pro dešimtkart didinantį optinį taikiklį matė plačios, į Džolano rajoną vedančios gatvės tūkstančio metrų ilgio atkarpą. Prieš tapdamas snaiperiu, Pleisas buvo prityręs medžiotojas.

– Paklojau kelis iš keturių ir penkių šimtų metrų nuotolio, bet anie išdrąsėja būtent tik už šešių šimtų, – sakė jis. – Pažiūri į gatvę ir, nieko nematydami, negali patikėti, kad juos matau.

Taikymosi taškus abipus gatvės už keturių ir aštuonių šimtų metrų nuo savo pozicijos Pleisas pasirinkdavo lazeriniu tolimačiu. Vyrui su šautuvu rankose neriant skersai gatvę, šaudavo į taikymo tašką, ir sukilėlis pats atsidurdavo kulkos kelyje. Per tris savaites Pleisas nušovė trisdešimt vyrų.

Snaiperių komandos, įsitaisiusios kas ketvirtame jūrų pėstininkų užimtame name, kasdien nudėdavo nuo dešimties iki dvidešimties sukilėlių. Darbuodamasis į rytus nuo 3/4 bataliono, seržantas Šonas Kreinas (Sean Crane) priešais akis neturėjo tokios ilgos gatvės, kaip grandinis Pleisas. Jis taikė tradicinę snaiperio taktiką ir nuolatos keisdavo poziciją. Praėjus dienai, kai žuvo grandinis Amaja, Kreinas nusižiūrėjo namą, kuriame mirtinai sudegė gynėjai, ir vėlyvą popietę išvydo tris irakiečius, su AK rankose išsėlinančius iš už kampo. Iš keturių šimtų metrų per penkiolika sekundžių paleido keturis

šūvius, kliudydamas visus tris. Kitą dieną, pabėgėliams toliau plūstant iš miesto, pastebėjo sukilėlius, už moterų ir vaikų po du ir tris kertančius gatvę. Ėjo nerūpestingai, AK prispaudę prie šonų, stengdamiesi nekristi į akis. Per šešias valandas, kol kiti išmoko gatvę kirsti ne žingsniu, bet bėgte, Kreinas paklojo penkis.

Kreinui snaiperiavimas priminė meškeriojimą, reikalaujantį ilgų valandų kantrybės. Taikiniai buvo laimikis, panašiai kaip žuvis. Jis stengėsi negalvoti apie juos kaip apie žmones. Vieną dieną temstant sulaukė ugnies iš namo už trijų šimtų metrų. Kitądien namą stebėjo septynias valandas. Vėlyvą popietę iš gretimo namo, sunkiai vilkdamas kojas ir padedamas aukšto jaunuolio, išėjo senas vyras ir paskui sugrįžo nešinas duonos kepalu. Senoliui šlepsint pro kiemo vartus vidun, jaunasis vyras stabtelėjęs metė žvilgsnį į namą, kuriame, pasislėpęs už smėlio maišų, tūnojo Kreinas. Po kelių minučių, šešėliams pailgėjus, vartai atsivėrė. Jaunasis vyras su AK rankoje išsmuko lauk ir užsiglaudė už išdegusio automobilio. Kreinas nukreipė optinį taikiklį į automobilį. Kai vyras išlindo pasižiūrėti, Kreinas šovė. Irakietis išsitiesė gatvėje ir nejudėjo. Iš namo vidaus atsklido skausmo ar sielvarto šūksnis.

Kreinas luktelėjo. Po kelių minučių išėjo pagyvenęs vyras, pabrėžtinai išsitiesęs. Žinodamas, kad yra šūvio linijoje, bet nežvilgtelėdamas Kreino pozicijos pusėn, senolis nušlepsėjo prie kūno, paėmė žuvusįjį už pažastų ir žingsnis po žingsnio nutempė pro vartus į kiemą. Netrukus nešinas kastuvu vėl pasirodė atidarytame kieme ir iškasė kapą.

Iš dešimties vyrų, kuriuos kliudė, Kreinas nematė nė vieno, kuris būtų nublokštas nuo kojų, kaip būna filmuose. Kulkai pataikius į krūtinę, paprastai dauguma vyrų krūptelėdavo, kelis žingsnius nusvirduliuodavo, po to atsisėsdavo ir suglebdavo arba išsitiesdavo ant žemės ir nukraujuodavo. Vienam vyrui pataikė į ranką, paskui į koją, bet tas šlubčiojo toliau. Tada peršovė žandikaulį, tačiau ir su trimis kulkomis tas išsilaikė ant kojų ir pranyko už kampo.

Diena po dienos ginkluoti sukilėliai nuolat kentėjo nuo jūrų pėstininkų snaiperių. Faludžos sąveikos koordinavimo centre miesto vyresnieji karčiai skųsdavosi atjaučiantiems klausytojams iš Irako valdymo tarybos. Ir miesto vyresnieji, ir Bagdado delegacija sutartinai manė, kad amerikiečių snaiperiai nežmoniški ir turi būti sustabdyti.

Gen. ltn. Konvėjus, vadovaujantis JAV delegacijai, nesutiko.

– Man keista girdėti, – pareiškė jis vienai grupei, – kad prieštaraujate mūsų išrankiausiam ginklui – jūrų pėstininkui, paleidžiančiam tris uncijas švino į apibrėžtą taikinį. Snaiperis yra kiekvienas jūrų pėstininkas su šautuvu. Atmetu jūsų reikalavimą ir klausiu, kas jūsų prašė to reikalauti.

Beveik kas ketvirtas jūrų pėstininkas turėjo triskart didinantį optinį taikiklį, pagerinantį pataikymo iš trijų ir keturių šimtų metrų rodiklį. M40 snaiperiniai šautuvai su dešimtkart didinančiais optiniais taikikliais dienos metu

būdavo pavojingi iki aštuonių šimtų metrų. Mieste darbavosi sukilėliams prijaučiančių savanorių ir žurnalistų iš Europos ir arabų šalių. Nušviesdamas kautynes iš kitos pusės, vienas britų žurnalistas Faludžoje parašė, kad „Faludžos gyventojai labiau už viską bijo snaiperių".

Naktimis snaiperinį šautuvą pakeisdavo 7,62 mm kulkosvaidis su šiluminiu taikikliu. Tas buvo griozdiškas, kaprizingas ir rydavo daug energijos. Tačiau labai praversdavo, nes šilumos šaltinį aptikdavo už keturių šimtų metrų, o tai reikšdavo, kad joks įsiskverbėlis neprislinks taip arti, kad galėtų sviesti granatą. Tamsoje tarp atliekų ieškodamos maisto knisdavosi rujos nušašusių laukinių šunų, jie prasirangydavo pro spygliuotos vielos užtvaras ir aktyvuodavo signalinius užtaisus su atotampa. Jūrų pėstininkai juos vadino „šunimis sprogdintojais". Šiluminiai taikikliai nesunkiai juos aptikdavo, ir taip būdavo išvengiama šaudymo į įsivaizduojamus užpuolikus. Laimę mėginantys irakiečiai aiškiai išsiskirdavo kaip juodos „karštos dėmės". Kliudyta kulkų papliūpos, „karštoji dėmė" imdavo laipsniškai blankti ir išnykdavo. Tada kulkosvaidininkas pranešdavo apie dar vieną priešakinėse linijose nukautą priešininką.

Kasdien iki priešakinių linijų išgabenti lavonų atvykdavo Raudonojo pusmėnulio greitosios pagalbos automobiliai. Pirmąją balandžio savaitę jūrų pėstininkai nušovė dviejų greitosios pagalbos automobilių, vežusių ginkluotus kovotojus, vairuotojus. Nuo tada greitoji pagalba į kautynes nebesikišdavo, apsiribodama humanitarinėmis misijomis, rūpinimusi sužeistaisiais ir žuvusiaisiais, maisto dalijimu šeimoms, užsispyrėliškai gyvenančioms niekieno žemėje tarp abiejų kovojančių šalių.

Kai kur žuvusieji gulėjo ten, kur juos ištiko mirtis. Grandiniui Vilalobui iš 3/4 bataliono suvarpius jo pozicijos link lėkusius automobilius, vienas iš vairuotojų liko dryksoti lauke, kur buvo pašautas. Pajuodęs ir apgultas musių kūnas išsipūtė ir perplyšo, o pūvančios mėsos dvokas sklido į namą, kuriame tūnojo Vilalobas ir jo skyrius. Jie apipylė lavoną benzinu ir mėgino sudeginti, bet tik dar labiau viską sujaukė – šuo nusinešė apskrudusią šlaunį.

Per susirinkimą pulko štabe kuopos vadas kapitonas Šenonas Džonsonas (Shanon Johnson) pareikalavo liepsnosvaidžių.

– Taip galėsime išsikuopti priešais savo linijas, – paaiškino jis plk. Tūlanui, – ir, paliauboms pasibaigus, supleškinti įtvirtintus ugnies taškus.

Vienam iš Džonsono kuopos skyrių anksčiau vadovavo grandinis Amaja. Jei džihadistai imtų barikaduotis namuose, kad prieš mirdami nužudytų kuo daugiau amerikiečių, jau geriau supleškinti juos liepsnose negu siųsti vidun jūrų pėstininką.

– Jūs žinote, kad neturiu galios priimti tokio sprendimo.

Balse nepasigirdo priekaišto gaidos. Smarkūs reikalavimai iš agresyvių kovotojų nebuvo neįprastas dalykas. Vertėjai sakė, kad irakiečiai Makojaus

batalioną vadino „juoduoju maru". Jūrų pėstininkams patiko įsivaizduoti, kad būtent jie yra vienas iš keturių Apokalipsės raitelių, bet irakiečiai taip įvardijo savo baimę, jog pajuodę lavonai, gulintys priešais bataliono linijas, gali atnešti ligą. Prieš ataką Makojus paprastai surinkdavo karius ir visu garsu paleisdavo *Let the Bodies Hit the Floor* („Tekrinta kūnai ant žemės"). 1804 m. Endriu Džeksono (Andrew Jackson) muškietininkai puldavo lydimi Bethoveno sukurto būgnų tratesio, 2004 m. jūrų pėstininkai atakuodavo blerbiant Eminemo roko muzikai.

Kiekvienas batalionas išsiskirdavo savaip. Birno 2/1 batalionas – labiau mėgdavęs 110 decibelų garsu paleisti Džimį Hendriksą (Jimi Hendrix) – pirmasis įtikino Jungtinių Valstijų psichologinės kovos komandas pradėti skatologinį karą. 1/5 bataliono būriai varžydavosi, kas sugalvos bjauresnių įžeidimų, kuriuos vertėjai ištransliuodavo per garsiakalbius. Įsiutę irakiečiai tada išpuldavo iš mečetės aklai tratindami iš AK, o jūrų pėstininkai juos išklodavo.

„Įžeisk ir šauk" taktika paplito. Netrukus jūrų pėstininkai miestą ėmė pravardžiuoti „Lalafaludža" (pagal populiarų roko muzikos festivalį Valstijose *Lollapalooza*) ir leisti „Guns'n'Roses" grupės *Welcome to the Jungle* („Sveiki atvykę į džiungles") bei AC/DC *Hell's Bells* („Pragaro varpai"). Mulos nenusileido, atsakė prie generatorių prijungtais garsiakalbiais, mėgindami nustelbti Eminemą maldomis, skandavimais *Allahu akbar* ir arabiška muzika. Kasnakt virš linijų sklandė disonuojantys garsai.

Ir kiekvieną naktį per palydovus ir internetą visam pasauliui būdavo transliuojami civilių aukų vaizdai. Vakarų televizijos tinklai vaizdo medžiagą apie Faludžą, įskaitant tarp sukilėlių esančių arabų operatorių filmuotus reportažus, semdavo iš bendro fondo. Suprantama, vaizduose dominavo destrukcija. *Al Jazeera* nenumaldomai vaizduodavo civilių žūtis.

Per tris kovos veiksmų savaites subombarduoti aštuoniasdešimt du pastatai ir dvi mečetės. Per dieną vidutiniškai būdavo suduodami keturi aviacijos smūgiai. Tačiau priimta pagrindine siužeto linija tapo masinės civilių aukos. Koalicija nedėjo jokių institucinių pastangų, kad būtų paneigti melagingi reportažai, ir pati nesiėmė sistemingų vertinimų. Bepiločių orlaivių ir per kiekvieną aviacijos smūgį nufilmuotos medžiagos būtų tikrai pakakę žiniasklaidai informuoti. Tačiau, nepateikiant tokių duomenų, viešąją nuomonę formavo *Al Jazeera*.

Balandžio trečiąją savaitę ambasadorius Ričardas H. Džonsas, patyręs Bremerio pavaduotojas, Faludžos sąveikos koordinavimo centre pirmininkavo keturiems posėdžiams dėl Faludžos apgulos. Kasdien civiliniais drabužiais

bei mantijomis apsirengę ir šemagus dėvintys irakiečiai susigrūsdavo į centrą susitikti su amerikiečių diplomatais ir generolais. Kasdien irakiečiai žadėdavo apriboti smurtą. Kiekvieną dieną kaip pažangos simbolis būdavo atiduodami surūdiję ir sugedę ginklai, bet smurtas tęsėsi. Prašomi išvaryti teroristus, derybininkai neigdavo, kad tokie egzistuoja. Užsienio kovotojai esą mitas ir dingstis miestui nubausti. Vienu metu Neitas Džensenas suskaičiavo trylika derybinių grupių – penkias amerikiečių ir aštuonias irakiečių komandas. Retai susirinkimai turėdavo rašytinę darbotvarkę.

Gudrybėmis išgyvenę valdant Sadamui, irakiečiai mikliai nustatydavo, koks amerikiečių pulkininkas kokiam generolui paklūsta ir kurio žodiniai patikinimai žada daugiausia. Nusprendę užkirsti kelią jūrų pėstininkų puolimui, irakiečiai spaudė dėl nuolaidų ir sukilėlių reikalą gynė atkakliai, kaip geriausi advokatai. Konvėjus, malonus ir mandagus žmogus, per vieną susitikimą taip supyko, kad trinktelėjo į stalą. Per kitą susitikimą Džanabio statytinis primygtinai reikalavo, jog Metisas sutiktų su keturiasdešimt penkiais raštu išdėstytais reikalavimais. Pastarasis atsakė išeidamas pro duris.

– Irakiečiai niekada nelaimėjo nė vieno mūšio, – pašmaikštavo jis Džensenui, – ir nepralaimėjo nė vienų derybų.

Kai tik amerikiečiams išsekdavo kantrybė, kaip tarpininkas įsikišdavo Hasanis, pasiūlydavęs padaryti dienos pertrauką, patikindavęs abi puses, kad kitą dieną seksis geriau. Hasanio maloni asmenybė ir nesuvaržyta kalifornietiška elgsena aistras nuramindavo, bet tokių tikinimų pagrindas likdavo miglotas. Prie derybų stalo nesėdėjo nė vienas sukilėlių vadas. Tikėdamasis, kad atliks tarpininkų vaidmenį, Bremeris sutiko iš kalėjimo paleisti šeichą Barakatą ir imamą muftijų šeichą Džamalą, kuriuos už maišto kurstymą Drinkvainas suėmė lapkritį. Tačiau paleistas Barakatas pradingo, o Džamalas derybose reikšmingesnės įtakos neįgijo.

Amerikiečių pusėje per daug buvo derybininkų, turinčių galios. Ambasadoriai Džonsas, Bremeris ir Blekvilas, patyrę diplomatai, buvo išmokę stumti Jungtinių Valstijų interesus pergudraujant užsienio vadovus. Trys svarbiausi generolai – Abizaidas, Sančesas ir Konvėjus – buvo smurto vadybininkai. Kiekvienas skirtingo charakterio: Abizaidas – mąslus ir nešališkai apgalvojantis, Sančesas sutelkdavo dėmesį į operacijas, o politinio pobūdžio karinius reikalus palikdavo kitiems, Konvėjus – mandagus ir sąžiningas. Kad ir skirtingi, generolai išmanė vadovavimo meną. Viską, ką darė, rėmė komandiniu darbu ir pastangomis siekti tikslo mažiausiais žmogiškaisiais nuostoliais.

Diplomatai lošė pokerį, o generolai žaidė bridžą. Diplomatas gali eiti zigzagais, kad pergudrautų ar patrauktų savo pusėn priešininką; generolas turi pasverti kiekvieną manevrą, atsižvelgdamas į savo karių gebėjimus ir interesus. Diplomatas gali rinktis lanksčią kovos veiksmų ir derybų strategiją, o generolas ilgai ir rimtai svarstys, prieš mesdamas savo vyrus viena kryptimi,

o paskui staigiai pasirinkdamas kitą. Džonsas ir Blekvilas turėjo daugiametę derybų Artimuosiuose Rytuose patirtį, tačiau karinių operacijų sritis priklausė kariškiams ir Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms. Be aiškios rašytinės darbotvarkės, tikslų ir terminų diplomatų ir generolų vaidmenys derybose susipainiojo.

Vaidmenų neapibrėžtumas derybų metu atspindėjo skirtingas vadovavimo grandines ir skirtingus ryšių kanalus. Konvėjus priiminėjo su jūrų pėstininkais susijusius sprendimus, kartais pasitelkdamas Metisą. Metiso būstinė buvo netoli Ramadžio, Konvėjaus – prie Faludžos. Abizaidas veikė iš Kataro ir Tampos. Bremeris ir Sančesas laikėsi Bagdade. Abizaidas tardavosi su Ramsfeldu ir Rais, Bremeris – su Ramsfeldu ir Rais, Blekvilas – su Rais.

Tuo pat metu Konvėjus slapta susitikinėdavo su buvusiais Irako generolais. Nominaliai jiems vadovavo Muhamadas Latifas (Muhammad Latif), žvalgybos pulkininkas, kuris septynerius metus buvo įkalintas Sadamo. Tik Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabas žinojo smulkmenų apie šį derybų kanalą. Amerikiečių diplomatų niekas neinformavo. Sunitų generolai tvirtino, jog galėtų savo valdžiai palenkti daugumą Faludžos kovotojų ir atkurti tvarką, jei tik amerikiečiai perleistų jiems miesto kontrolę. Konvėjų pasiūlymas suintrigavo, o Irako kariškių nuoširdumas padarė jam įspūdį.

Irako valdymo taryba derybose nepasiekė nieko. Balandžio 19-ąją Hasanis žiniasklaidai pompastiškai paskelbė, kad sukilėliai atiduoda savo sunkiuosius ginklus. Metisas, pavadinęs ginklus „šlamštu", kitą dieną susitiko su Konvėjumi ir smarkiai spaudė duoti leidimą pulti.

– Mano civiliai šeimininkai Bagdade mane laiko buku, kraujo ištroškusiu kareiva, – pasakė Metisas. – Bet aš žinau, ką turiu daryti, ir gerai miegu naktimis.

Atvirai duodamas suprasti, kad derybininkų kredencialai jo netenkina, Ramsfeldas ragino Abizaidą atnaujinti puolimą. Balandžio 21-ąją susierzinęs Konvėjus žiniasklaidai pareiškė, kad puolimas prasidės „už dienų, ne už savaičių". Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo karininkai pridūrė, jog „žūtbūtinai trokšta išvengti kruvinos miesto apgulos". Balandžio 21-ąją pakalbėję su Abizaidu, Ramsfeldas ir Volfovicas susidarė įspūdį, kad puolimą pradėti numatyta po kelių dienų. Abizaidas įnirtingai priešinosi; diskutuodamas su Ramsfeldu kelis sykius patikino, kad masinis jėgos panaudojimas tokiu vėlyvu momentu tik įžiebtų liepsnas visame sunitų regione ir laikytinas paskutine priemone.

Balandžio 23-iąją Bremeris įspėjo: „Jei tos [sukilėlių] gaujos nesudės ginklų ir toliau juos naudos prieš Irako ir koalicijos pajėgas, dideli karo veiksmai gali atsinaujinti tučtuojau." Tą popietę Sančesas, kaip Jungtinių vykdymo pajėgų vadas, nusiuntė Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms įspėjamąjį įsakymą būti pasirengusiems atnaujinti puolamąsias operacijas.

Tuo pat metu visos pusės suvokė, kad prezidentas troško alternatyvų, o ne puolimo visomis jėgomis. Todėl sutarė balandžio 24-ąją susitikti Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų būstinėje ir aptarti padėtį.

24-oji buvo tipiškai karšta balandžio diena, pakenčiamesnė dėl nuolat pučiančio vėjo. Diplomatams, generolams ir irakiečiams iš Irako valdymo tarybos suvažiavus aptarti artimiausių žingsnių, gatvė už siena apjuosto Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo komplekso prisigrūdo transporto priemonių.

Bremeris į susitikimą atvyko turėdamas spręsti dvi krizes: Sadro pietuose ir Faludžos vakaruose. 1-oji šarvuotoji divizija prirėmė Sadrą prie sienos Nadžafe. Sadras rengė sąlygas, leisiančias jam ištrūkti laisvam mainais į jo sekėjų atitraukimą. Sadro krizę rodėsi vainikuos kebli, bet ne katastrofiška pabaiga.

Liko Faludža. Bremeris manė, jog Baltuosiuose rūmuose vyravo nusiteikimas nešturmuoti miesto, ir jautė, kad šiuo požiūriu turėjo sąjungininkų. Balandžio pradžioje Abizaidas nusileido Ramsfeldui, siūliusiam atakuoti visomis jėgomis. Trečią balandžio savaitę, Bremerio manymu, Abizaidas pritarė, kad atnaujinti puolimą būtų politinė klaida. Irako valdymo tarybos prezidentas Masudas Barzanis (Massoud Barzani) viešai skundėsi, jog Jungtinės Valstijos „pačios atsakingos už karinę aklavietę Nadžafe ir Faludžoje, nes leido savo pajėgoms iš išlaisvinimo armijos virsti okupacine armija". Kurstoma savo pačios neigiamo nusistatymo ir kasdienio žiniasklaidos dėmesio, Irako valdymo taryba toliau liejo nepasitenkinimą Amerikos ginkluotosiomis pajėgomis, nė žodeliu neužsimindama apie Sadro miliciją ir sunitų sukilėlius.

Puolimo nepalaikė nei irakiečiai, nei britai. Nors ir teikdamas pirmenybę masiniam jėgos panaudojimui, gen. ltn. Sančesas įspėjo Konvėjų, kad Baltųjų rūmų parama mąžta. Konvėjus suprato: visavertiškam šturmui nebus pritarta.

Diplomatai ir generolai, bandydami susitarti su derybose dalyvaujančias irakiečiais dėl to, kaip laiduoti stabilumą Faludžoje, grasinimą atnaujinti šturmą naudojo kaip svertą, bet žinojo, kad tas grasinimas tuščias.

Už trisdešimties metrų nuo generolų ir diplomatų, pulko operacijų centre, plk. Tūlanas planavo galutinį šturmą. Anksti rytą per batalionus nuvilnijo gandas: Jungtinės užduoties ir Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos, nebepakęsdamos savaitėmis liejamo melo, leido tęsti puolimą.

Iš miesto pakraščių jūrų pėstininkų batalionų štabai atvykdavo nedidelėmis „hamvių" ir LAV grupelėmis, išlipdavo už ekspedicinių pajėgų komplekso sienų, darniais būreliais pro laikinas fanerines duris įžengdavo į didžiulio

akmeninio namo, kuriame buvo įsikūręs pulko štabas, alkovą ir ant medinio stelažo, juosiančio sieną prie konferencijų patalpos, suguldydavo savo keramines neperšaunamąsias liemenes ir kevlaro šalmus. Keli turėjo M4 karabinus ar M16, kiti pistoletus dėkluose ant klubo ar po pažastimi. Vaizdas priminė XV a. riterių susirinkimą – dideli, ryžtingi vyrai tvarkingai surikiuoja savo šarvus, prieš sėsdami už pokylio stalo aptarti karo reikalų.

Vyravo pakili nuotaika, daugelis šypsojosi. Derybų dėl smulkmenų metas išseko. Atėjo laikas užbaigti užduotį. Visi šnekučiuodamiesi stovėjo, kol įžengė plk. Tūlanas, tada susėdo už ilgo keturkampio stalo. Greta ant sienos kabėjo didžiulis Faludžos fotožemėlapis.

– Ponai, – tarė Tūlanas, – mūsų divizijos vadas ketina šturmuoti Faludžą. 7-ojo pulko kovos grupė užblokuos ir išvalys priemiesčius. 1-ajai teks pagrindinė užduotis užimti miestą.

Pirmas žodį tarė pulko žvalgybos karininkas mjr. Belonas. Pasak jo, „A" operatyvinis skyrius mieste identifikavo septyniolika grupių tokiais didingais pavadinimais kaip „Alacho armija" ir „Dievo batalionas". „Batalioną" sudarydavo nuo dvidešimties iki keturiasdešimties kovotojų. Iš viso veikė apie penkis šimtus viskam pasiryžusių kovotojų ir tūkstantis „valandininkų". Vieni buvo priskirti tam tikriems miesto kvartalams, kiti lakstė po miestą nedideliais *Nissan* pikapais su oranžiniais dryžiais. Sukilėliai netaikė standartinės pėstininkų taktikos, kaip antai susikertantys ugnies laukai išilgai stabilių gynybinių linijų. Jie dažniausiai būriu plūsdavo į priekį.

Belono įsitikinimu, pradėjus lietis kraujui daugelis „valandininkų" paslėps ginklus ir išgaruos. Nežuvę gatvėse, pasiryžusieji priešintis iki galo pasitrauks į namus slėptuves, kur valgydavo ir miegodavo. Įtvirtintų namų, panašių į tą, kuriame galvą padėjo grandinis Amaja, galėjo būti nuo dvidešimties iki keturiasdešimties. Kiekvienas namas buvo izoliuota atsparioji ugniavietė, pažeidžiama tanko patranka arba lazerio valdoma bomba. Pavojus kildavo tada, kai gynėjai neatidengdavo ugnies tol, kol jūrų pėstininkai neatsidurdavo viduje.

Paskui Tūlanas savo operacijų karininkui plk. ltn. Renfortui (Renforth) liepė aptarti manevravimo schemas. Tvirtai sudėtas, kresnas, plikai skusta galva Renfortas atrodė impozantiškai, priminė imtynininką ar asmens sargybinį. Batalionams patiko, kad Renfortas nereikalaudavo smulkmeniškų raportų. Karjerą jis pradėjo įstodamas į karo tarnybą kaip jūrininkas ir nustebo, kai buvo atrinktas į karinio jūrų laivyno parengiamąją mokyklą Niuporte (Newporte), Rod Ailende (Rhode Island).

Devintojo dešimtmečio pradžioje laikė save senu, geru, šiurkščiu vaikinu iš Arkanzaso. Parengiamojoje mokykloje savo šiurkščias manieras pademonstravo pro bendrabučio langą išsviesdamas kėdę ir moksladraugį. Jo skyriaus vadas negailestingai ištrinko jam galvą už rūpesčių kėlimą savo tėvams ir

savęs pažeminimą. Skyriaus vadas neketino jo įbrukti kam nors kitam ir grąžinti į laivą. Vietoj to artimiausias dvylika savaičių Renfortas kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį praleisdavo „specialiose studijose", o tai reiškė, kad tris mėnesius negalėjo iškelti kojos už bazės ribų. Jis pamėgo matematiką, užbaigė Karinio jūrų laivyno akademiją ir pelnė karininko laipsnį Jūrų pėstininkų korpuse. Skyriaus vadą vadino Džimu Metisu.

Operacijų centro elektroniniame žemėlapyje buvo sekamos visų savų dalinių pozicijos. Po žemėlapiu stambiu šriftu pasirodydavo kiekvienas pranešimas apie padėtį ir vieta komentarams. Štabo sekcijas vieną su kita jungė keturiasdešimt nešiojamų kompiuterių. Renfortas jau mėnesį studijavo fotožemėlapį stebėdamas, kokios tendencijos rutuliojasi iš pranešimų apie padėtį ir vizitų į batalionus priešakinėse linijose.

Renfortas turėjo sudaryti būsimo puolimo šaudymo geometriją. Plokščiame reljefe kulkos tiesiomis gatvėmis lėks tūkstantį metrų. Olsono vadovaujamas 2/1 batalionas, laikydamas savo rankose stogus šiaurės vakariniame kvadrante, virš Džolano turgaus senamiestyje, atliks priekalo vaidmenį. Tačiau kokiam batalionui patikėti kūjo paskirtį? Norint išvengti saviškių ugnies, batalionai negalėjo atakuoti visi iškart.

Trys kilometrai į pietus nuo 2/1 išeities pozicijoje įsitaisė pulkininko leitenanto Džailso Kaizerio (Gyles Kyser) vadovaujamas 2/2 batalionas. Kaizerio dešinėje driekėsi namų rajonas, vadinamas Kvinsu. Birnas ir 1/5 batalionas laikė pramoninį kvadrantą į rytus nuo Kvinso. Jis pasuks į vakarus, išvalys Kvinsą ir susijungs su Kaizeriu. Tada abu batalionai pajudės tiesiai į šiaurę ir gynėjus sutrins į 2/1 batalioną. Tuo pat metu 3/4 batalionas veršis vidun iš rytų. Abiejų pajėgų judėjimo kryptys sudarys statų kampą. Kažkuriuo laiku Renfortas turės sustabdyti vieną batalioną, kad būtų išvengta ugnies į saviškius.

Kiekvienas batalionas troško pats užimti Džolaną. Tris savaites jie kiurksojo ant stogų, kęsdami apšaudymus iš minosvaidžių ir keisdamiesi snaiperių šūviais bei įžeidinėjimais su sukilėliais. Sužeisti jūrų pėstininkai palikо lauko ligonines ir grįžo į savo kuopas užbaigti darbo.

Keturis batalionų vadus siejo draugystės saitai. Olsonas buvo pabrolys Makojaus vestuvėse, o Kaizeris, išsiskiriantis žvalgo veržlumu, prieš kelerius metus Makojaus šaulių kuopoje tarnavo štabo viršininku. Birnas ir Makojus kartu lankė vadovavimo ir štabo darbo mokyklą.

Kiekvienas bataliono vadas žinojo, kad jo jūrų pėstininkai trokšta dalyvauti kautynėse ir tikisi iš jo tokios galimybės. Birnas pažvelgė į Kvinsą fotožemėlapyje. Jis ketino panaudoti džiudžitsu taktiką – išmušti sukilėlius iš pusiausvyros ir leisti, kad juos pargriautų jų pačių sumaištis. Prisidengdamas tamsa pasistūmės per kilometrą į priekį, o išaušus netikėtai užklups sukilėlius siūbtelėdamas atgal.

Makojus planavo, kad pirmos veršis *Kilo* ir *India* kuopos, o *Lima* kuopa seks įkandin. Susidūrusi su įtvirtintu tašku, priešakyje atakuojanti kuopa pažymės jį palikdama sunaikinti *Lima* kuopai.

Kaizeris ir Olsonas kiekvienas turėjo po šešis tankus. Renfortas Makojui davė du ir šešis paliko rezerve. Makojus manė, jog tai neteisinga, ir energingai reikalavo aštuonių tankų.

– Nemanyk, kad išprotėjau, – atkirto Renfortas. – Turėdamas aštuonis tankus, Brajanai, per dieną pasiektum Eufratą, o man paliktum srėbti košę tau už nugaros. Nieko nebus, bičiuli. Laikysiu tave už pavadėlio. Du tankai – ir baigta.

– Pernelyg didelis dėmesys valymui gali mus pristabdyti, – tarė Belonas, palaikydamas Makojų.

Varginanti tūkstančių namų apieška už priekin slenkančių jūrų pėstininkų fronto linijų galėtų sulėtinti puolimą, leisdama tūkstančiams civilių susiburti prieš paslaugias *Al Jazeera* kameras. Beloną baugino masiniai civilių protestai: minios priešpriešiais atplūstantiems jūrų pėstininkams užtvenktų gatves.

– Galbūt Belonas iš dalies teisus, – pasakė Renfortas Makojui. – Įsibėgėjus puolimui, pažiūrėsim, ar prasminga skirti daugiau tankų.

Renfortas sėdėjo šypsodamasis tarsi katinas, sukirtęs kanarėlę. Jis neketino leisti Makojui judėti pernelyg sparčiu žingsniu. Gal ir paskirs Makojui ir „Juodajam marui" daugiau tankų, bet tai priklausys nuo to, kaip rutuliosis divizijos puolimas.

– Patenkintas, kad nesu tau šykštus? – paklausė Renfortas su šypsena veide.

2/2 ir 1/5 batalionams pietuose jis norėjo suteikti pakankamai laiko linijoms ištiesinti. Mūšio eigoje Tūlanas tada galės pasirinkti, iš kurios pusės užimti Džolaną – iš rytų (Makojus) ar iš pietų (Birnas ir Kaizeris).

– Ne. Leiskit paaiškinti, kodėl man reikia daugiau tankų, – atsakė Makojus.

Kol abu ginčijosi, Tūlanas išėjo iš patalpos atsiliepti į telefono skambutį. Jis užtruko mažiau nei penkiolika minučių. Kai grįžo, atrodė niūrus.

– Puolimas atšauktas, – pranešė. – Kiekvienas batalionas pradės patruliuoti kartu su irakiečiais. Su irakiečiais susitiksime rytoj.

18.

STRATEGINĖ SUMAIŠTIS

– Kariaujant savus karius būtina remti, – sakė prezidentas Bušas. – Tai nesudėtinga. Juos tiesiog remiate.

Faludžoje remti karius tapo sudėtinga. Balandžio 23-iąją prezidentas Bušas pareiškė, kad „daug kur Faludžoje padėtis normalizuojasi" – įvertinimas, verčiantis klausti, kas jam teikia informaciją. Besitęsiančios vienašalės paliaubos nešė amerikiečiams nuostolius ir stiprino sukilėlių dvasią. Per praėjusias tris savaites kovos veiksmuose į vakarus nuo Bagdado žuvo trisdešimt du kareiviai ir jūrų pėstininkai, iš jų trylika pačioje Faludžoje.

Prezidentas didžiavosi, kad moka priiminėti sunkius sprendimus, ir nepakentė rankų grąžymo. Tačiau juo ilgiau sutikdavo kaskart vis pratęsti paliaubas, juo labiau augo politinis spaudimas apskritai atšaukti puolimą. Balandžio 24-ąją prezidentas tarėsi su patarėjais, ar rizikuoti „potencialia viešųjų ryšių katastrofa" leidus amerikiečiams šturmuoti miestą.

Nors Bremeris griežtai įspėjo, jog priešiški veiksmai gali netrukus atsinaujinti, jis nekart atkreipė dėmesį, kad puolimo padarinys būtų plintantis sukilimas, o to jis nepageidaująs. Ramsfeldas spaudė Abizaidą puolimą tęsti, o pastarasis spyriojosi tikindamas, jog sunitams reikia suteikti galimybę patiems spręsti dėl savo ateities. Bremerio akimis, jis ir Abizaidas sutarė, kad miesto užėmimas reikštų katastrofą. Abu pageidavo, jog vadovavimą iš amerikiečių perimtų nuosaikūs irakiečiai.

– Visur turime elgtis kukliai, – pasakė gen. Abizaidas. – Jų kultūroje mes [amerikiečiai] esame antikūnis.

Prezidento prokonsulas Irake (Bremeris), prezidento atstovas (Blekvilas) ir karo veiksmų teatro vadas (Abizaidas) išsakė savo nuomonę Baltiesiems rūmams. Bet, nepaisant lengvo bendravimo per didžiulius atstumus, ginkluotųjų pajėgų nelanksti hierarchinė struktūra neleido mūšio lauko žinovams patarti prezidentui. Metisas buvo pavaldus Konvėjui, Konvėjus – Sančesui, Sančesas – Abizaidui, o Abizaidas – Vašingtonui. Metisas atkakliai tvirtino, kad batalionai nusiteikę šturmuoti, tačiau jis net nedalyvavo Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų būstinėje surengtame susitikime.

Klausiami Baltųjų rūmų, Konvėjus ir Metisas būtų pasakę, kad miestui užimti prireiktų dviejų ar keturių dienų – aštuoniolika pralaukus linijose. Bet į juos niekas nesikreipė. Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų ir divizijos vadai priminė atitinkamai vadybininką ir futbolo komandos trenerį, kurie kartais įtraukiami į diskusijas dėl žaidimo, o kartais ne.

Baltuosiuose rūmuose vyravo nuotaika miesto nešturmuoti. Prezidentas pareiškė rimtų būgštavimų dėl amerikiečių karių ir irakiečių civilių aukų, taip pat dėl žalos miestui – tą žalą išsijuosusios rodė arabų televizijų komandos.

Neturėdama kito šaltinio, pasaulio žiniasklaida kartodavo *Al Jazeera* skaičius – apie šeši šimtai žuvusiųjų ir tūkstantis sužeistų civilių mieste. Tokie tvirtinimai darėsi įtikimi vien dėl dažno kartojimo.

Stju Džonsas jautė, kad nepaliaujami pranešimai apie masines civilių aukas veikė visus derybininkus – jūrų pėstininkus, Amerikos diplomatus ir irakiečius iš Bagdado.

– Irakiečiai buvo tokie susijaudinę, – sakė Džonsas. – Nenutrūkstamai skundėsi dėl jūrų pėstininkų snaiperių. Maniau, kad žuvo mažiausiai tūkstantis civilių. Tik vėliau sužinojau, jog jų skaičius neperkopė nė trijų šimtų.

Prezidentas reikalavo alternatyvų.

Balandžio 24-ąją Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų būstinėje Bremeris paaiškino generolams, kad deramasi dviem kanalais. Pirma, derasi Irako valdymo tarybos derybininkai, vadovaujami Hasanio. Jie kartu su Dženseniu, Stju Džonsu ir gen. mjr. Veberiu laukia Konvėjaus miegamajame. Antra, nežinant Hasanio grupei, Ajadas Alavis (Ayad Allawi) – jis netrukus bus paskirtas ministru pirmininku – veda slaptas derybas su Džanabiu.

Konvėjus Bremerio neinformavo, kad Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos per CŽV tarpininkus dar derasi ir su buvusiais Irako generolais.

Susirinkusiesiems Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų būstinėje viena alternatyva atrodė priimtina. Čia esantys irakiečiai pasiūlė, kad jūrų pėstininkai patruliuotų kartu su nacionaliniais gvardiečiais, dezertyravusiais prieš dvi savaites. Faludžos delegacija paskyrė naują vadą, kuriam turėtų būti pavaldus Suleimanas, plk. ltn. Jasimą Hatimą (Jassim Hatim), tvarkingą, dailų vyrą, šiek tiek kalbantį angliškai ir išsiskiriantį aiškia kariška laikysena. Smulkmenos, iš kur jis atsirado ir ką veikė praeityje, buvo miglotos, tačiau miesto vyresnieji teikė jam pirmenybę Suleimano atžvilgiu, mat šis laikytas pašaliečiu, nes buvo gimęs kitame mieste.

Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo ir Konvėjaus manymu, bendri patruliavimai – protingas prašymas. Bremeriui pareiškė, kad smulkmenoms parengti prireiks kelių dienų. Balandžio 24-ąją Abizaidas, Bremeris, Sančesas ir Konvėjus sutarė paliaubas pratęsti dar tris dienas, kad jūrų pėstininkai galėtų pradėti patruliuoti išvien su irakiečiais. Bagdadan į telekonferenciją su Vašingtonu Bremeris išskrido patenkintas, kad jūrų pėstininkų mintis bendrai patruliuoti visiškai teisinga.

Balandžio 24-ąją batalionų vadai iš susitikimo su Tūlanu išvyko nesuprasdami, kodėl taip kardinaliai pakito žaidimo planas. Metisas psichologiškai

motyvavo savo karius nusiteikti puolimui. Pasirengę stovėjo keturi batalionai, vienas nuo kito skiriami dešimties minučių kelio automobiliu. Metisas pažinojo kiekvieną seržantą majorą ir bataliono vadą, Tūlanas – kiekvieną ginkluotės seržantą ir būrio vadą. Pradedant plk. Tūlanu iki Makojaus ir baigiant grandinio Amajos skyriumi, tie, kas grūmėsi ir liejo kraują priešakinėse linijose, buvo nedidelė artimai susijusių asmenų grupė. Po kelių savaičių naktinių įžeidinėjimų, snaiperių šautuvų skardaus pokšėjimo, metalinių *dunkst* minosvaidžių minoms išlekiant iš vamzdžio ir batų bei šautuvo apeigų dar vienam kritusiam kovos draugui pagerbti kiekvienas jūrų pėstininkas pozicijose troško užbaigti kautynes, o ne nuo jų pasišalinti. Jūrų pėstininkai suprato, jog nuleidus rankas sukilėliai manys, kad laimėjo, sustiprės ir vėliau juos įveikti bus dar sunkiau.

24-osios vakarą, kiekvienam jūrų pėstininkų batalionui smulkmeniškai planuojant, sumanymas bendrai patruliuoti atrodė laiduojąs pergalę kitokiu pavidalu. Kiekvienas patrulis darė prielaidą, jog bus užpultas, todėl pareikalavo, kad į pagalbą būtų pasiruošusios atskubėti greitojo reagavimo pajėgos su tankais. Buvo didžiulė tikimybė, kad karštos kautynės kils po kelių valandų. Pavyzdžiui, 3/4 batalionas planavo, kad *Kilo* kuopa patruliuodama pasieks Džanabio mečetę, o *Lima* kuopa su tankais bus pasirengusi padėti. Garantuotai laukė žiauri kova. To paties reikėjo laukti Birnui pajudėjus prie Administracijos centro, Kaizeriui įsukus į Geltonųjų plytų kelią, o Olsonui patraukus į Džolaną.

Ėmus patruliuoti, sukilėliai smogs atgal, „paliaubos" žlugs ir 1-oji jūrų pėstininkų divizija grįš prie puolimo. Jūrų pėstininkai buvo įsitikinę, kad Irako saugumo pajėgos taktiniu lygmeniu tėra simboliškas gestas, politinė priedanga nekeičiant karinės strategijos. Bendri patruliai – tik puiki derybinė gudrybė. Generolai ir ambasadoriai paspendė spąstus. Tereikia kelių irakiečių kareivių bendram skoniui, ir mūšis įsibėgės.

Kitą rytą Tūlanas ir jo batalionų vadai Faludžos sąveikos koordinavimo pastate susitiko su Irako nacionalinės gvardijos karininkais. Per ankstesnę savaitę į kareivines grįžo 350 Irako kareivių, daugiau negu reikia bendriems patruliams. Oro vėsintuvams veikiant didžiausiu pajėgumu, tuzinas irakiečių ir jūrų pėstininkų nesmagiai sėdėjo už stalo, atsivertę užrašų knygeles. Niekas nesišypsojo.

Tūlanas perėjo prie esmės.

– Faludžos taryba vakar sutiko, kad patruliuosime kartu, – pasakė jis. – Taryba irakiečių brigados vadu paskyrė pulkininką Hatimą.

Jūrų pėstininkų vertėjui greitai išvertus, Tūlanas palinko į priekį norėdamas tiesiai pažvelgti į griežto veido plk. ltn. Hatimą, dėvintį baltus marškinius

ir išlygintas gelsvai žalsvas kelnes. Buvęs armijos karininkas prieš kelias dienas grįžo į gimtąjį miestą. Pasakota, kad kažkur šiaurėje jis vieną nacionalinės gvardijos dalinį apkaltino suktybėmis ir pabėgo gelbėdamas gyvybę. Tūlanas leido Hatimui naudotis konfiskuotu juodu BMW, bet šis atsisakė aiškindamas, jog nenorįs atrodyti kaip dirbantis amerikiečiams. Dabar Hatimui pasiūlytos aukštos vado pareigos.

Hatimui nesureagavus vienaip ar kitaip, Tūlanas kreipėsi į plk. ltn. Suleimaną, vadovaujantį 506-ajam batalionui. Amerikiečių kūnai ant tilto buvo sumaitoti kovo 31-ąją, po savaitės, kai jūrų pėstininkai miestą perėmė iš plk. ltn. Drinkvaino. Jie žinojo, kad Drinkvainas žavėjosi Suleimanu, tvirtai sudėtu vešliais ūsais vyru. Bet Faludžai sumaištavus, Suleimanas su keliais likusiais kareiviais liko savo aptvertame komplekse. Tūlanas jį pažinojo menkai.

– Man reikia ryžtingų vadovų iš Faludžos, – tarė Tūlanas Suleimanui. – Apginkluosime Jūsų vyrus. Kelias savaites jiems teks gyventi su mūsų jūrų pėstininkais dvidešimt keturias valandas per parą. Gerai užmokėsime ir gerai jais pasirūpinsime.

– Jie to nedarys, – papurtė galvą Suleimanas.

Tūlanas pažvelgė į suvargusio veido irakietį šalimais Suleimano. Pulkininkas leitenantas Džabaras, vadovavęs 505-ajam batalionui ir imantis pavyzdį iš Suleimano, atsisakė ką nors pasakyti. 505-asis batalionas iširo prie geležinkelio stoties balandžio 13-ąją, kai ant prožektoriaus bokšto žuvo jaunesnysis grandinis Grėjus.

– Prašote per daug, – už Džabarą atsakė Suleimanas. – To negalime padaryti.

Tūlanas kreipėsi į policijos viršininką, apkūnų vyrą, geriantį jau antrą butelį šalto vandens.

– Mano policija neteko visko, – pasakė viršininkas. – Nebeturime nei automobilių, nei ekipuotės. Nieko negalime padaryti.

– Duosiu automobilius, – tarė Tūlanas. – Atsiveskit rytoj dešimt ar penkiolika savo vyrų. Su jais eis šimtas jūrų pėstininkų, kuriuos lydės tankai.

– Jokio vaikščiojimo pėsčiomis. Turėtume nuvažiuoti iki miesto rotušės [Administracijos centro] kartu, – pareiškė viršininkas. – Jūrų pėstininkai gatvėse erzina žmones. Geriau nuvažiuoti iki miesto rotušės, tada pasišalinti.

– Tai sena taktika ir ji nepasiteisino. Kovo mėnesį kartu su 82-ąja važiavau į miesto rotušę. Mus apšaudė, o policija išnyko. Jei kas nors į mus šaus, šįkart atsakysime ugnimi, kol viskas baigsis. Eisime pėsčiomis ir patys nuspręsime, kur eiti.

Irakiečių vadovai papurtė galvas ir nuleido akis į užrašų knygeles.

– Žmonėms nepriimtini bendri patruliai, – prabilo Hatimas. – Galite sugriauti miestą kaip Hirosimą. Aš tikiu dialogu, ne jėga.

Plk. ltn. Olsonas pamėgino įkalbinėti.

– Pulkininke Suleimanai, turime išvien kurti pasitikėjimą. Parodyti žmonėms, kad bendradarbiaujame. Nekelsime kojos nei į vieną namą, nebent iš ten į mus šaudys. Kaip bet kuriame pasaulio mieste, turime stovėti viena koja ant žemės, kad žinotume, kas vyksta.

Suleimanas papurtė galvą ir nusuko akis.

Pradėjęs jaudintis Hatimas, ignoruodamas Suleimaną, pasilenkęs per stalą kreipėsi į Tūlaną.

– Viskas kaip per karą praėjusiais metais. Nei elektros, nei vandens. Amerikiečiai iki jūsų nerodė pagarbos žmonėms. Važinėjo, kur panorėję. Darė daug klaidų. Aštuoniolika metų tarnavau armijoje visame Irake. Tai geras miestas. Dėl šių kautynių kalti amerikiečiai.

– Miestas dabar nesaugus, pulkininke, – atsakė Tūlanas. – Kartu atneštume saugumą, o aš – pinigų. Keturiasdešimt milijonų dolerių. Būsiu čia iki spalio. Iki tol miestas turės elektros, švaraus vandens, daug darbo vietų.

Hatimas trūktelėjo pečiais ir nudelbė žvilgsnį į savo rankas.

Plk. ltn. Birnas pamėgino eiti iš kito šono.

– Pulkininke Hatimai, – tarė, – ar galime sutarti, jog mūsų tikslai tokie patys? Abu trokštame, kad mieste neliktų sunkiųjų ginklų ir užsienio kovotojų, ar ne?

– Tai amerikiečių pramanas. Ten nėra užsienio kovotojų, – atkirto Hatimas. – Kai mano namus kas nors puola, aš kovoju. Jūs kovojate su visais. Jumis niekas nepasitiki. Mes patys pasirūpinsime saugumu. Nėra jūsų, nėra problemos.

Tūlanas vėl pažvelgė į Suleimaną, kuris pasitraukė iš pokalbio. Buvo sunku pasakyti, ar jis atsiribojo nuo Hatimo pastabų, ar jautėsi įžeistas, kad Faludžos taryba pasiūlė Hatimui aukštesnes negu jo pareigas.

– Mano bosas, – tarė Tūlanas Suleimanui, – nori bendrų patrulių.

Suleimanas papurtė galvą.

– Mano kareiviai neateis, – pasakė. – Jie bijo būti pamatyti su amerikiečiais. Baiminasi jų šeimos. Mes neisime kartu su jumis į Faludžą.

Irakiečiams pasišalinus, Tūlanas liepė savo vadams pasilikti ir mostelėjo sausumos pajėgų štabo seržantui, sėdėjusiam kampe. Štabo seržantas Rašedas Kavasimis (Rashed Qawasimi) žingtelėjo į priekį ir atsisėdo greta Tūlano.

– Na? – pasiteiravo Tūlanas.

Palestiniečių tautybės Kavasimis išsiskyrė lingvisto talentu pamėgdžioti vietines tarmes. Prieš metus dirbo Metisui ir Tūlanui kaip žvalgybos operatyvinis darbuotojas. Norėjo kaip įmanoma ilgiau neišsiduoti klausydamas ir neištardamas nė žodžio arabiškai.

– Pulkininke, jie nenusileis, kad ir kiek susitikimų surengtumėte, – pareiškė štabo seržantas Kavasimis. – Bendri patruliai yra miręs reikalas. Kiekvienas, pamatytas su mumis, gyvenimą užbaigs perpjauta gerkle.

– Kas vyksta tarp Hatimo ir Suleimano?

– Suleimanas nuoširdžiai susierzinęs. Sakėte, kad Hatimui duodate aukštesnes pareigas negu jo. Jo garbė įžeista.

– Sakiau, kad taip padaryti nori taryba, – pataisė Tūlanas.

– Jūs čia užsakote muziką, pulkininke, – atsakė Kavasimis. – Jūs mokate algas. Taryba stovi žemiau.

– Taryba veikia savo nuožiūra, – pasakė Tūlanas. – Ji nori Hatimo. Tai reiškia, kad Hatimas anai pusei priimtinas, o Suleimanas ne. Aš Hatimui dar neduodu patepimo.

– Jie abu mūsų šalinasi, pone, – tarė Kavasimis. – Bendrų patrulių niekada nebus.

Tūlanui susitinkant su irakiečiais, Metisas važiavo atgal į divizijos štabą prie Ramadžio. Tūlanas paskambino Danfordui norėdamas pranešti, kad iš bendrų patrulių, regis, nieko neišeis. Grįžęs į 1-osios jūrų pėstininkų divizijos stovyklą, Danfordas sukvietė kelis karininkus įvertinti alternatyvų. Atvykus Metisui, Danfordas pradėjo susitikimą pranešdamas, kad vienintelės rašytinės gairės yra balandžio 22-osios Jungtinių vykdymo pajėgų įspėjamasis įsakymas, nurodantis divizijai būti pasirengusiai atnaujinti puolamąsias operacijas. Bendrųjų patrulių sumanymas divizijai perduotas žodžiu. Dabar ta idėja mirusi.

– Praradome kelias savaites, – padarė išvadą Danfordas, – ir grįžome į pradžią. Divizija pasirengusi veikti, tačiau štabas nežino, kas vyksta aukštesniuose sluoksniuose.

– Jei dar nesate suglumę, – tarė Metisas kreipdamasis į kiekvieną patalpoje, – tai nesuvokiate, kokia paini situacija. Na, kas, jūsų manymu, dedasi Faludžoje?

Štabo G-2 žvalgybos sekcija ir G-X sekcija, kurios specializacija – Irako asmenybės ir kultūra, atsakė bendrai. G-X sekcijoje darbavosi keli vyresni arabų kilmės amerikiečiai, gimę arabų šalyse ir pasamdyti tarpininkaujant vienai Jungtinių Valstijų korporacijai. Jie pareiškė, kad tikrieji vadovai Irake yra ne miesto tarybos, bet koalicijai priešiški imamai, šeichai ir buvusieji baatistai, daugelis iš jų galvažudžiai, gangsteriai ir reketo meistrai. Nutrūkus elektros srovei, naujienų šaltiniu tapo mečetės, o naujienos dažniausiai išsiskiria šaižiu priešiškumu Amerikai ir Bagdadui. Mieste veši smulkus nusikalstamumas.

Plėtojosi nauja pramonė – žmonių grobimas. Kai kurie belaisviai netenka galvų, tačiau daugelis išperkami. Nusikaltėliai nustatę išpirkos dydžius:

5 tūkst. JAV dolerių už sunkvežimio vairuotoją iš Bagdado, 15 tūkst. – už vairuotoją iš Jordano, 50 tūkst. – už stambesnės korporacijos darbuotoją. Divizijos štabe dirbantys arabų kilmės amerikiečiai sakė neaptikę „nuosaikių" vadovų, kurie turėtų mieste sekėjų. Malonus žmogus Faludžoje laikomas silpnu.

– Praėjusį mėnesį sukilėlių žuvo iki tūkstančio, – pratarė Metisas. – Ar ilgai jie gebės kompensuoti nuostolius?

– Mieste dvidešimt tūkstančių potencialių naujokų, – atsakė plk. ltn. Groenas (Groen), G-2 karininkas. – Šimtai buvusių karininkų, pasirengusių imtis instruktoriaus darbo. Duokit jiems mėnesį, ir jų nuostolių kaip nebūta.

– Tai reiškia, kad ten draustinis, – atsiduso Metisas.

– Taip, pone, draustinis, – patvirtino Groenas.

– Neilgam, – vėl prabilo Metisas. – Mes įgyvendinsim savo mūšio planą. Išvalysime miestą, išlaikysime ir įvesime Irako saugumo pajėgas. Nedelsdami imsimės didelės reikšmės projektų. Mūsų „jūrų bitės" čia neprilygstamos. Pasamdysime žmones, kad išgabentų šiukšlių kalnus, iššluotų šlamštą, iššveistų tą šūdskylę. Sukursime tūkstančius darbo vietų. Ugdysime miesto pasididžiavimą savimi. Įžiebsime entuziazmo. Pasiūlysim geresnės ateities viltį. Neleisime ilgėtis praeities.

– Skamba gražiai, pone, bet priešo stiprybė – žmonių bauginimas, – pasakė Groenas. – Persilaužimui reikia vadovų irakiečių. Mes to nepadarysime. Jei tik pasklis gandas, kad išsivalyti – amerikiečių idėja, jie ir paliks savo miestą šūdskyle.

– Net neįsivaizduojame, kiek yra užkietėjusių ir kiek prielipų, kurie vieną dieną šaudo, o kitą jau renka šiukšles, – prabilo Danfordas. – Nežinome, kur lūžio riba tarp įbauginimo ir tikros ištikimybės. Nėra istorinių precedentų, rodančių, kaip sutriuškinti sukilimą, neturintį politinių tikslų ar hierarchinės vadovybės.

– Neleisime Faludžai būti draustiniu, – pareiškė Metisas. – Toliau vadovausimės daliniu įsakymu dėl puolamųjų operacijų. Kai baigsime, Faludžą valdys gubernatorius Burgisas. Neleisim, kad tas miestas turėtų ypatingą statusą.

Tūlanui ir Metisui vedant savo atskirus susirinkimus, Konvėjui, pasilikusiam Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų būstinėje, paskambino Sančesas ir perdavė nemalonią žinią. Pasak Sančeso, Baltieji rūmai niekada neįžiebs žalios šviesos miesto šturmui. Baltieji rūmai jaučią pernelyg didelį spaudimą iš visų pusių. Tačiau jūrų pėstininkai gali laikyti miestą atkirtę kordonu. Baltieji rūmai vis dar trokšo neleisti sukilimui plisti, bet minimalių aukų kaina.

Tą dilemą spręsti buvo palikta Konvėjui. Ambasadorius Ričardas Džonsas tą dieną ankstėliau išvyko iš Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų manydamas, kad balandžio 27-ąją prasidės bendras patruliavimas. Vėliau Tūlanas

pranešė, kad iš patrulių mažai vilties. Tačiau CŽV kanalo dėka Konvėjus rankose laikė vieną kozirį.

Nuo balandžio vidurio jis ir Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabas kelis kartus susitiko su irakiečių komanda, vadovaujama buvusio pulkininko Latifo. Latifas, šešiasdešimt šešerių metų neaukštas vyras su tvarkingai pakirptais baltais ūsais, išėjęs į ramią pensiją Bagdade rūpinosi savo bananmedžiais, kai per televiziją išvydo Faludžą aptarinėjantį Ramsfeldą. Latifas susisiekė su savo senu bičiuliu, buvusiu generolu majoru Muhamadu al Šavaniu, CŽV neseniai paskirtu Irako žvalgybos vadu. Per CŽV Šavanis surengė Latifo susitikimą su Konvėjumi.

Latifo pasiūlymas Konvėjui buvo paprastas. Jis pabrėžė, kad kariškių tarpusavio santykiai, grįsti bendrais profesiniais saitais, galėtų padėti pagrindą ilgalaikiam stabilumui. Išrutulioti sprendimą turėtų ne politikai, bet Amerikos ir Irako kariškiai. Latifas, būdamas kariškis, galėtų užmegzti ryšius su buvusiais kariškiais Faludžoje.

Konvėjus padrąsino Latifą, kuris, regis, nepuoselėjo slaptų kėslų, buvo nusiteikęs prieš Sadamą ir troško savo šaliai gera. Balandžio viduryje tyliai susitikęs su Faludžos šeichais, Latifas gyrė jūrų pėstininkų žygius praeities mūšiuose, įspėjo, kad japonai Ivo Džimoje ir šiaurės vietnamiečiai Hujės mieste skausmingai pasimokė, kad su jūrų pėstininkais neverta pyktis. Jo diplomatiškumas, nuoširdus ar įsiteikiantis, glostė jūrų pėstininkų savimeilę. Ar Latifas paveiks sukilėlius, buvo neaišku, tačiau jis atrodė padorus žmogus.

– Jis [Latifas] labai gerbiamas Irako generolų, jie supranta vienas kitą tiesiog iš akių, – vėliau pasakė Konvėjus. – Jis elgiasi kaip lyderis.

Latifas atvedė prie derybų stalo generolą majorą Jasimą Salehą ir kelis kitus Faludžoje gyvenančius buvusius karininkus. Bendrų patrulių sumanymui žlugus, Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabui dar liko Latifo pasiūlymas. Jei jūrų pėstininkai perduotų miestą jiems, Salehas ir Latifas pažadėjo iš sukilėlių suformuoti Faludžos brigadą, kuri laiduotų taiką. Nacionalinės gvardijos ir policijos Faludžos brigada į savo gretas nepriimtų. Brigadą sudarytų savo namus ginantys buvę kareiviai ir sukilėliai, o ne samdiniai, kokie yra Suleimano nacionaliniai gvardiečiai, apsimetinėjantys, kad kovoja, dėl atlyginimo.

Buvusiems baatistams ir generolams perėmus atsakomybę, sunitai pamatys, kad ir jie yra naujojo Irako dalininkai. Tai ištirpdys paramą užkietėjusiems sukilėliams. Jūrų pėstininkai turės viską, ko pageidaus, – jei tik niekada neįkels kojos į miestą.

Konvėjus apsvarstė pasiūlymą. Jis negalėjo laikyti prikaustytų keturių batalionų – pusės divizijos. Negalėjo šturmuoti. Bendri patruliai žlugo. Sančesas ir Abizaidas nesiūlė jokios alternatyvos. Liko tik Latifo idėja pasitelkti Irako generolus, kariškius, kuriuos, regis, vienijo politiką pranokstantis pareigos jausmas.

19.

DŽOLANO KAPINĖS

Bendrų patrulių idėją, prieš dieną paskelbtą prezidento, irakiečiai, kurių paprašyta rizikuoti savo šeimų gyvybėmis, balandžio 25-ąją atmetė. Kol vyresni divizijos ir Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų karininkai svarstė, ką daryti, batalionai budėjo linijose aplink Faludžą.

2/1 bataliono *Echo* kuopa turėjo puikią gynybinę poziciją ant miesto kvartalo šiaurės vakariniame Džolano rajono pakraštyje stogų. Kairėje nuo jų plytėjo miesto šiukšlynas, akrai dulkėse pūvančių dvokiančių atliekų. Dešinėje 3-iasis būrys laikė užėmęs tvirtą plytinį mokyklos pastatą. Prie rytinės jų fronto atkarpos glaudėsi didelės kapinės, keli šimtai metrų paminklų ir kriptų eilių. Tris savaites jūrų pėstininkai skersai kapines keitėsi šūviais su sukilėliais, kurie įsėlindavo į apleistus namus, pašaudydavo minutę kitą, tada skuosdavo kelis kvartalus atgal ir įsimaišydavo tarp gatvėse šurmuliuojančių civilių. Kas kelias dienas *Echo* kuopos patrulis prašukuodavo namus kitapus kapinių, kad išbaidytų tykančius snaiperius.

Kitas patrulis, vadovaujamas kpt. Zembieco, turėjo palikti linijas balandžio 26-osios ketvirtą valandą ryto. Naktį „Žudikas" – AC-130 – išklojo kelias gaujas, o į kuopos perimetrą, kaip paprastai, netvarkingai barbeno minosvaidžių minos ir AK kulkos. Prieš aušrą stojus ramybei, Zembiecas į rytus skersai kapinių nuvedė trisdešimt devynis jūrų pėstininkus. Su juo ėjo leitenanto Deno Vagnerio (Dan Wagner) vadovaujamas 2-asis būrys, ugnies paramos komanda ir keli sausumos kariuomenės specialiųjų pajėgų kareiviai iš vykdymo pajėgų 6-26. Zembiecas pasirūpino, kad atskubėti į pagalbą būtų pasiruošę du tankai, o pats numatė vietas 81 mm minosvaidžių smūgiams.

Patruliui pasiekus tolimąjį kapinių kraštą, kilo įprastinė sumaištis, kai pirmutiniai vyrai ropštėsi per dviejų metrų aukščio kiemo sieną ir nusileido kitapus, lydimi dunksėjimo, žvangesio ir slopinamų keiksmų. Įkandin sekusi grandis stabtelėjo, apsidairė, surado neužrakintus geležinius vartus ir į kiemą įžengė be pastangų. Tamsoje jūrų pėstininkai kaip įspėjamąsias priemones įtaisė signalinius užtaisus su atotampa ir šviečiamąsias garsines granatas, tada įėjo į du kampinius namus, juos vieną nuo kito skyrė gatvė. Jūrų pėstininkai apieškojo patalpą po patalpos, prožektorių šviesa švysčiodami tuščiomis sienomis. Staigiai verždamiesi koridoriais kartais vienas kitą ir išgąsdindavo. Sujudimas išbaidė pusiau sulaukėjusius miesto šunis, jie kiauksėdami spruko tuščia gatve.

Pasirodžius pirmiems šviesos dryžiams, iš minareto už dviejų kvartalų į šiaurę ataidėjęs ūkaujantis, aukštas balsas kvietė į ryto maldą. Jūrų pėstininkų

sargybiniai kuopos pozicijoje vakarinėje kapinių pusėje įspėjo, kad iš mečetės bėga ginkluoti vyrai. Abiejuose namuose palikęs apsaugos komandą, Zembiecas nuvedė patrulį tris šimtus metrų į šiaurę prie mečetės.

Ilga apieška baigėsi tik keliais rastais AK šoviniais. Ankstyvo ryto šviesoje jūrų pėstininkai grįžo į namus – dailius, dviaukščius, gelsvai rudus betoninius pastatus su plokščiu, sienele apjuostu stogu ir plačiomis terasomis šalia miegamųjų antrame aukšte. Šiek tiek atokiau nuo gatvės kelių palmių šešėlyje stovintys namai būtų pritikę ir Pietų Floridai. Apie pusė jūrų pėstininkų kartu su Zembiecu įėjo į namą pietiniame grįstos gatvės, vedančios rytų kryptimi gilyn į miestą, kampe. Vagneris su kitais nudrožė į namą tiesiai kitapus gatvės – šiaurinėje pusėje. Vakarinės abiejų namų sienos aiškiai matėsi iš kuopos gynybinių įtvirtinimų skersai kapinių. Iš rytų prie namų šliejosi dešimtys pastatų, kvartalas po kvartalo nusidriekiančių kiemų ir sienų labirintu. Lauke pastatę sargybinius, jūrų pėstininkai viduje ėmė raustis savo dienos paketuose ieškodami apelsinų, krekerių ir sūrio su jalapeno pipirais. Dienos patrulis pasiėmė mažai maisto ir daug vandens bei šaudmenų, po tris šimtus šovinių kiekvienam M16 ir po tūkstantį keturis šimtus šovinių kiekvienam SAW.

Vieną akimirką jie sėdėjo svetainėse ir virtuvėse gerdami vandenį ir čiaumodami duoną, kitą – kulkos, lyg vėjo įkypai bloškiami lietaus lašai, jau plakė lauko sienas. Skraidžiojo dešimtys RPG granatų, pataikiusios į telefono laidus ir palmes, jos sprogdavo sukeldamos juodų dūmų kamuolius. Jūrų pėstininkus apšaudė tiesiai iš kaimyninių namų, besišliejančių kiemų ir tolesnių į rytus vedančios gatvės vietų. Sukilėliai abu namus vienu metu užklupo ugnimi, savo garsumu prilygstančia pjaunančiam spinduliniam pjūklui. Vienu kartu tuštėjo kelių dešimčių automatinių ginklų dėtuvės. Kulkos, tvatinančios betoninius paviršius ir atšokančios tūkstančiais kampų, gremžė abiejų namų fasadus, gamindamos pilkšvų dulkių srautus.

Gatvėje keturi sargybą ėję jūrų pėstininkai prisiplojo prie žemės ir atsakė ugnimi. Niekas į juos nešaudė, o jie neįstengė įžiūrėti taikinių, todėl tiesiog aklai pleškino į, jų manymu, galimas šaudymo pozicijas. Jaunesnysis grandinis Džeremija Andersonas kniūbsčias gulėjo priešais Vagnerio namą ir stebėjo aukštai medžiuose sproginėjančias RPG granatas. Pamatęs žybsnius iš šoninės gatvelės rytuose, ėmė ta kryptimi leisti papliūpą po papliūpos.

Pirmas kelias akimirkas atrodė, kad RPG granatomis lyja: vienos lėkdavo tiesiomis linijomis lyg kulkos, kitos, paleistos iš kaimyninių gatvių, nerdavo žemyn kaip minosvaidžių minos. Zembieco name pietinėje pusėje vyresnysis eilinis Bernardas Boikinas (Bernard Boykin) suskaičiavo šešias RPG granatas, pataikiusias į fasadą šalia lango, kurį saugojo. Šiauriniame name jaunesnysis grandinis Džonas Sleitas (John Sleight) pajuto, kaip, smogus RPG granatai, šiek tiek suvirpėjo grindys. Nors stokojo kvapo perskrosti betonines sienas,

RPG granatos išmušdavo tūkstančius betono atplaišų, galinčių suraižyti ir sumaitoti žmogaus minkštuosius audinius.

Ltn. Vagneris greitai sudarė dviaukštę gynybą. SAW šauliui ir granatsvaidininkui su M203 liepė įsitaisyti virtuvėje, o ant stogo nusiuntė kulkosvaidžio komandą ir snaiperį. Sukilėliams ėmus taikytis į atvirus langus, RPG granatos pradėjo sprogineti už sienų.

– Užbarikaduot langus! – sustaugė Vagneris.

Jūrų pėstininkai ant langų užvertė stalus, kušetes ir stalčius, palikdami tik mažus plyšius šaudyti. Seržantas Džonas Nearis (John Neary) žvilgtelėjo pro šaudymo angą ir už penkių metrų esančio kaimyninio namo atvirame lange pamatė vyrą, užtaisinėjantį RPG. Neario optinio taikiklio raudonas taikymosi taškas atsidūrė ant vyro veido. Nearis nuspaudė, vyro veidas persprogo, o taikiklyje plykstelėjo rausva migla, privertusi Nearį krūptelėti.

Jūrų pėstininkams iškilo rimta problema. Kol jie iškylavo į mečetę, šimtai sukilėlių atkampiomis gatvelėmis prisėlino ir susikraustė į kaimyninius namus. Majoras Belonas, pulko žvalgybos karininkas, iš perimtų pokalbių žinojo, kad sukilėliai suformavo judrų rezervą, iš vienos vietos į kitą judantį autobusais ir pikapais. Dabar, devintą ryto, virš miesto kabantys bepiločiai orlaiviai į pulką siuntė tiesioginius vaizdus: taksi ir pikapai rūko šiaurės vakarų kryptimi į Džolano rajoną, kur siautė mūšis.

Vagneris, gimęs Pietų Kalifornijoje, mėgdavo lankytis pas giminaičius Vidurio Pensilvanijoje, nes čia kiemo už namo pakakdavo žaisti beisbolą, kuris buvo jo mėgstama sporto šaka. Dabar jis desperatiškai troško, jog kiemas būtų panašiai pakankamai didelis ir atskirtų jūrų pėstininkus nuo sukilėlių, įsmukusių į gretimą namą, stovintį taip arti, kad žmogus galėjo peršokti nuo vieno stogo ant kito. Sukilėliai, persisvėrę pro gretimo namo langus ir išlindę virš stogo sienelių, padūkusiai pleškino visiškai iš arti.

Grandinis Ričardas Kocis (Richard Koci) išoriniais laiptais užvedė savo keturių vyrų kulkosvaidžio komandą ant stogo. Į betonines pakopas tyško ir nuo jų atšokdavo AK kulkos. Ant stogo jie žaibiškai prigludo prie žemos sienelės greta sukilėlių užimto namo ir išmušė pelės urvelį kulkosvaidžio vamzdžiui prakišti. Nuo gretimo stogo į juos pliekė begalė šaulių. Kocis į kaimyninį stogą atidengė ugnį, pasigirdo skausmo klyksmai ir spigūs įsakymai.

Miesto kautynėse priedanga reiškia likti už betono sienos. Šauliai išneria, paleidžia papliūpą nuo klubo ir vėl pranyksta iš akių arba guli prisiploję ant stogo, iškiša vamzdį per žemą sienelę ir nuspaudžia nuleistuką. Skraidžioja tiek daug karšto metalo, kad anksčiau ar vėliau kam nors kliūva. Namo greta Vagnerio grupės stogas buvo šiek tiek aukštesnis, ir sukilėliai ėmė svaidyti žemyn granatas. Viena galiausiai nukrito reikiamu nuotoliu, sužeisdama visus keturis jūrų pėstininkus prie kulkosvaidžio. Jaunesnysis grandinis Zakoris Finsanonas (Zackory Fincannon) susmuko sunkiai sužeistas į petį ir ranką.

Kocis čiupo Finsanoną, tada visi keturi nusvirduliavo laiptais žemyn į virtuvės prieglobstį.

Ne visi jūrų pėstininkai kovėsi vienodai nuožmiai ir įgudusiai. Vienas nenoriai šaudė iš savo šautuvo, tad Vagneris nurodė jam rinkti ir dalyti šaudmenis. Didžiuma kovojo komandomis po du, vienas kitą padrąsindami ir vienas kitam padėdami. O kai kurie kovėsi išskirtinai. Vagnerio būryje toks buvo jaunesnysis grandinis Karlosas Gomesas Peresas (Carlos Gomez-Perez), raumeningas padūkėlis, akimirksniu reaguojantis mūšio aplinkoje.

– Kokie nurodymai man? – sušuko Gomesas Vagneriui, perrėkdamas mūšio griausmą.

– Dumk ant stogo ir svaidyk granatas! – atsakydamas sustaugė Vagneris. – Neleisk jiems užlipt virš mūsų!

Gomeso šeima iš Meksikos emigravo dešimtojo dešimtmečio pradžioje. Jis sunkiai mokėsi anglų kalbos. Grįžęs iš pirmosios pamainos Irake, paplušėjo prie popierių ir įgijo teisę į pilietybę. Kemp Pendletone jį prisaikdino gubernatorius Arnoldas Švarcnegeris (Arnold Schwarzenegger).

Gomesas išoriniais laiptais nuvedė viršun grandį. Jie visi suvokė pavojų: ant stogo švilpavo kulkos. Jūrų pėstininkai girdėjo jas spragsint bei šnypščiant tai aukštai, tai žemai. Susilenkę kiek įkerta nukūrė prie sienos ir užgesino Molotovo kokteilio sukeltą ugnį, iš liepsnų išspirdami juostą su 40 mm granatomis. Numetė laiptais žemyn sugadintą *240 Golf* kulkosvaidį, *Mark 40* snaiperinį šautuvą ir PRC-119 radijo stotį.

Apačioje, gatvėje, sukilėliai stačiomis trajektorijomis leido RPG granatas ir minosvaidžių minas, mėgindami kliudyti keturis SAW šaulius, gulinčius ant žemės ir dengiančius abiejų namų kampines prieigas. Jaunesnįjį grandinį Džoną Polą Floresą (John Paul Flores) supurtė RPG granatos sprogimas. Atsipeikėjęs pasijuto šlapias, tarsi po dušo. Nusvirduliavo į šiaurinį namą ir užšlubčiojo laiptais į virtuvę.

– Pone, – pasakė Vagneriui, – mane pašovė, pašovė.

Floresas kraujavo iš dešinės rankos ir kojos. Atskubėjo sanitaras Bendžaminas Lajota (Benjamin Liotta), tačiau žvilgtelėjęs nusprendė, kad negalės ištraukti metalo nuolaužos, kyšančios iš Floreso kojos.

– Tik įbrėžimas, – pareiškė Lajota. – Sugis savaime.

– Aš nukraujuosiu, – nusiskundė Floresas. – Sustabdyk bent kraujavimą.

– Floresai, tu išprotėjai, – tarė Vagneris, trūks plyš nenorėdamas netekti SAW ugnies galios. – Grįžk ir ką nors nudėk.

Floresas nušlubčiojo laiptais žemyn pro savo bičiulį jaunesnįjį grandinį Chuaną Sančesą (Juan Sanchez).

– Vyruti, – mestelėjo Sančesas, – namo nevažiuoji. Tad taupyk šaudmenis. Laukia ilga diena.

– Velniop, – atkirto Floresas šokuodamas lauk.

Iš rytų kaleno kulkosvaidis, pro šalį lėkė RPG granatos, sproginėjo rankinės granatos, ore pokšėjo ir švilpavo AK kulkos. SAW šauliai gulėjo kniūbsti prie kiemo sienos kampų, gerokai virš jų galvų caksėjo kulkos. Atrodo, kad nudaužinėti betono sienas sukilėliams patiko ne mažiau negu ieškoti individualių taikinių. Floresas ištuštino dviejų šimtų šovinių medžiaginę dėtuvę, akimirkai prislopindamas priešų ugnį. Jam keičiant perkaitusį SAW vamzdį, skersai gatvę perbėgo ir į namą įsmuko kpt. Zembiecas.

– Ar išsilaikysit? – pasiteiravo Vagnerio. – Kviečiu tankus ir 81 mm.

– Išsilaikysime, kol savo rankose turėsim stogą, – atsakė Vagneris. – Finsanono ranka tikrai sumaitota. Turim jį tučtuojau evakuoti.

– Kiek sužeistų?

– Šeši ar aštuoni, nežinau. Lajota juos aplopo ir siunčia laukan. Bet Finsanonui tikrai prastai.

– Turėsiu galvoje, – pasakė Zembiecas. – TAC-1 perpildytas. Atrodo, tarsi su manimi nori kalbėti visas pasaulis. Sužeistąjį evakuoti paprašysiu per kuopos tinklą.

Zembiecas atvėrė lauko duris, palaukė, kol Floresas paleis ilgą slopinamosios ugnies papliūpą, tada šmurkštelėjo skersai gatvės į pietinį namą. Floresas sugrįžo į šiaurinį namą šaudmenų, ir priešo ugnis iškart sustiprėjo.

– Mums reikia slopinamosios! Kas nors išeikit lauk! – sustaugė Vagneris. – Nesėdinėkit!

Laukan su savo SAW išskubėjo jaunesnysis grandinis Tomas Adamecas (Thomas Adametz). Akimirką sugriebė kaire ranka už vamzdžio ir skaudžiai nudegė.

– Po velnių ų ų ų! – suklykė.

Išsitiesęs visu ūgiu su suvirintojo akiniais, padrikai pleškindamas į gatvę ir staugdamas iš visų jėgų, jis priminė galutinai protą praradusį žmogų. Jūrų pėstininkai namo viduje drąsino pritarimo šūksniais. Floreso tvirtinimu, atrodė panašus į išprotėjusį kulkosvaidininką iš filmo *Full Metal Jacket*. Ištuštinęs dėtuvę, Adamecas įpuolė vidun, o jį pakeitė jaunesnysis grandinis Kreigas Belas (Craig Bell): iškėblino laukan demonstruodamas, kad jam į viską nusispjaut, pokštelėjo pustuzinį 40 mm granatų iš savo M203 ir išdidžiai paržingsniavo atgal.

Lengvųjų ginklų ugnis nesilpo. Džolano rajono centre į rytus nuo kautynių taksi išsodindavo šaulius, tarsi šie skubėtų į darbą. Zembiecas per radijo stotį gavo pranešimą, kad bepilotis orlaivis seka du autobusus, judančius jo link. Džolanas buvo Faludžos gynybinių įtvirtinimų šerdis ir pagrindinio teroristo Zarkavio irštva. „Paliaubos" dovanojo sukilėliams kelias savaites vidinėms linijoms organizuoti, ir dabar jie reagavo siųsdami pastiprinimus. Jų akimis, tai galėjo būti gen. ltn. Konvėjaus prieš kelias dienas pažadėto galutinio šturmo pradžia.

Jaunesnysis grandinis Džošua Hilas (Joshua Hill), gulintis už savo SAW kitoje gatvės pusėje negu Floresas, pastebėjo, kad už trijų šimtų metrų į rytus sankryžą kertantis sunkvežimis su medinėmis lentjuostėmis apkalta krovinių platforma sulėtino greitį. Hilas matė bent dvidešimt vyrų, stovinčių ant platformos ir įsikibusių į lentjuostes. Jis nusitaikė ir nuspaudė nuleistuką. Kulkų kruša įsirėžė į medines lentas ir žmonių kūnus. Neatleido nuleistuko tol, kol sunkvežimis išropojo iš akiračio. Hilas žinojo, jog turėtų paleisti du šimtus šūvių, tada pakeisti vamzdį, kad naudotas penkiolika minučių atauštų. Jis išpleškino jau tūkstantį du šimtus šovinių, o sukilėliai vis dar atsakinėjo smarkesne ugnimi negu jūrų pėstininkų. Hilas paguldė iki raudonumo įkaitusį vamzdį ant dvikojo ir prijungė savo trečią ir paskutinį. Užuodęs aitrius dūmus, pamatė, kad vamzdis šnypšdamas prisilydė prie plastiko ant dvikojo. Pasidairė atsarginės atramos.

Sukilėliai kaimyniniame name, nebeapšaudomi nuo stogo, veržėsi į priekį. Nedidelė sidabro spalvos granata nušokavo nuo stogo vedančių laiptų pakopomis žemyn ir įdribo į virtuvę.

– Granata!

Aštuoni jūrų pėstininkai puolė ant žemės. Skeveldros nesužeidė nė vieno, išskyrus jaunesnįjį grandinį Rafaelį Valensiją (Rafael Valencia), kuris pajuto, kad jo dešinė koja darosi nejautri.

– Mane sužeidė, – tarė jis ir lėtai susmuko ant grindų.

Lajota parito jį ant pilvo, perpjovė klešnę ir išvydo bjaurią plėštinę žaizdą blauzdoje, kurioje galėjo būti ir metalo gabalas. Trykštant kraujui, sunku buvo pasakyti, o Lajota nenorėjo krapštyti pincetu ir per klaidą išlupti sausgyslės.

– Valensija, baik apsimetinėti, – pasakė kaip geriausias slaugytojas.

– Sustabdyk bent kraujavimą, – paprašė Valensija. – Tada dingsiu iš čia.

„Laikas grįžti laukan", – pagalvojo jis. Lajota uždėjo ant žaizdos spaudžiamąjį tvarstį, ir, Vagneriui nespėjus pratarti nė žodžio, Valensija nušlubavo laiptais žemyn ir grįžo į kautynes.

Sukilėliai iš kaimyninio namo kulkomis plakė šiaurinę namo pusę. Jaunesnysis grandinis Sleitas instinktyviai gūžtelėjo ir nustebęs žiūrėjo, kaip seržantas Nearis kampu iškišo šautuvą pro langą ir nudėjo vieną vyrą šūviu į sprandą. Sleitas pamatė, kaip kitas su AK rankoje pašoko ir nudūmė. Spaudimui iš šiaurės atlėgus, Lajota per radijo stotelę paprašė pietinio namo pagalbos. Jis turėjo aštuonis sužeistuosius, du su turniketais ir tris su styrančiais metalo gabalais. Jam reikėjo pasitarti su patyrusiu mediku.

Pietiniame name kitapus gatvės Zembiecas buvo ant stogo su snaiperių komanda, įskaitant Larį iš vykdymo pajėgų 6-26. Neoficialiai padedantys *Delta Force* kareiviai, kaip Laris, buvo paskirstyti po visas šaulių kuopas. Laris, skeveldrų sužeistas į veidą, kaip ir kiti penki jūrų pėstininkai ir *Delta* kareiviai ant stogo, padėjo į šalį savo snaiperinį šautuvą, kad galėtų pasvaidyti

granatų. Zembiecas laikė savo poziciją saugia. Nerimą jam kėlė ne kautynės, bet sužeistieji. Joks sraigtasparnis nepajėgs jų evakuoti iš šio bičių avilio, o šarvuotųjų greitosios pagalbos automobilių neturėjo iš kur paprašyti.

Priešakinis oro atakų koreguotojas kpt. Maiklas Martinas (Michael Martino) – šaukinys: „Opra" – laukė pasirodant dviejų „kobrų". Batalionas atsisakė prašyti minosvaidžių paramos, nes rajone, kuriame knibždėjo civilių, stokojo apibrėžtų taikinių. Zembiecas šaukė ir šaukė per kuopos radijo tinklą, kad jam atsiųstų du tankus. Mūšio gausme nepajėgė išgirsti atsakymo, todėl visu balsu vis kartojo koordinates.

– „Raudonieji" „3" ir „4", čia „Karo Kūjis". Aš esu aštuoni keturi devyni devyni du šeši. Kada būsite mano pozicijoje? Klausau.

Bataliono ir kuopos dažniai per PRC-148 buvo užkimšti, gausybei žmonių uždavinėjant perdėm daug kvailų klausimų, todėl jis paliko šią radijo stotį ramybėje ir su Vagneriu kalbėjosi per savo radijo stotelę. Kai vėl pasisuko prie PRC-148 prašyti tankų, pasigirdo kuopos vyresniojo seržanto balsas.

– „Karo Kūji 6",išvykstu „hameriu", – pranešė vyresnysis seržantas. – Numatomas atvykimo laikas trys minutės. Baigiau.

Skailsas atvyks po trijų minučių – nešarvuotu „hamviu". Pro skylutę terasos sienoje Zembiecas studijavo gatvę. Žinomas imtynininkas Karinio jūrų laivyno akademijoje, Zembiecas buvo įpratęs sutelkti dėmesį į priešininką. Niekada nesijautė toks budrus ir susikaupęs. Smegenys dūzgė stengdamosi numatyti kitą ėjimą. Kulkosvaidis rytuose ir AK tebešaudė. Pradinėje atakos stadijoje Zembiecas suskaičiavo šešiasdešimt RPG granatų ir dar penkiasdešimt vėliau. Dabar apšaudymas granatomis aprimo. „Jie nebeturi granatų, – pamanė. – Prasta ugnies drausmė." Jis mostelėjo Denui, *Delta* medikui.

– Pasiruošęs dumti?

Tas linktelėjo. Dvidešimt aštuonerių metų Denas buvo jauniausias iš *Delta* kareivių *Echo* kuopoje. Ramus, patikimas, puikiai apmokytas trauminio šoko gydymo srityje, jaunesnių karinio jūrų laivyno sanitarų laikytas autoritetu. Abu vyrai bėgte perkirto apšaudomą gatvę ir laiptais užlėkė į Vagnerio redutą virtuvėje.

– Sunkiausiai sužeistus nugabenkit laiptais žemyn, – nurodė Zembiecas.

Sužeistuosius nešant žemyn, prie namo šonu slysdamas sustojo „hamvis". Už jo į sieną smigo kulkos. Skailsui atrodė, tarsi aplink dūgztų šimtai įpykusių bičių, ir sukosi mintis, kaip jie iš čia išsikapstys. Tuščia AK dėtuvė trinktelėjo Skailsui į petį. Jis nukreipė 9 mm pistoletą į artimiausią stogą, bet nieko nepamatė.

Kone liesdamos stogus zujo ką tik atskridusios „kobros", mėgindamos nuo jų nubaidyti šaulius. Iš savo ginklų jie pliekė toliau į rytus, ant gatvės žvangėjo krintančios tuščios tūtos. SAW šauliai varpė abi gatvės puses,

staugdami, kad greičiau gabentų, velniai rautų, iš čia sužeistuosius, kol dar visi nežuvo. Sanitarams skubiai darbuojantis, nuo „hamvio" antvožo atšoko granata ir nepadarydama žalos užgeso.

Valensija padėjo išgabenti keturis sužeistuosius trokšdamas, kad „hamvis" kuo greičiau išsinešdintų, kol jo nesusirado RPG granata. Tada atsigulė ir atidengė ugnį į gatvę, šaukdamas vyresniajam seržantui Skailsui mauti iš ten. Kai jūrų pėstininkas, atvažiavęs kartu su Skailsu, padavė jam pilną M16 dėtuvę, Valensija pamanė: „Ką jis daro? Kodėl nešaudo?" Tuomet griebė dėtuvę, prijungė ir vėl pradėjo šaudyti.

Vagneris susigūžęs tupėjo prie „hamvio", kai per savo rankinę radijo stotelę išgirdo, kad ant stogo yra dar vienas sunkiai sužeistas karys. Sanitarams Lajotai ir Denui pasileidus atgal laiptais į viršų, Vagneris papurtė galvą.

– Per smarki ugnis, seržante! – suriko jis. – Tas „hameris" išlakstys į gabalus. Spauskit dabar.

Laikina greitoji pagalba su keturiais sužeistaisiais apsisuko ir nurūko iš verpeto.

Vagneris grįžo į namą kaip tik tą akimirką, kai Lajota ir Denas nuo stogo nešė dar vieną jūrų pėstininką. Už jų nuo išorinių laiptų Gomesas, norėdamas prislopinti priešo ugnį, tuštino vieną dėtuvę po kitos.

– Stogas tuščias, – pranešė Gomesas Vagneriui. – Ten niekas neišgyventų.

Gomesas susmuko kampe tuo metu, kai Lajota ir Denas darbavosi prie jaunesniojo grandinio Aarono Koulo Ostino (Aaron Cole Austin), kuriam kulka pataikė į petį ir išėjo iš krūtinės virš širdies, bjauriai sužeisdama.

– Pasakykit mano sužadėtinei, kad ją myliu, – murmėjo Ostinas.

– Pasakysi jai pats, – atsakė jaunesnysis grandinis Chosė Krusas (Jose Kruz). – Išsikapstysi iš čia.

Gomesas perrėžtu veidu sėdėjo ant betoninių laiptų, vedančių ant stogo, ir kraujuodamas murmėjo, kad turėjo padaryti daugiau. Eidamas pro jį Lajota slystelėjo kraujo klane. Atidžiau pažvelgęs į Gomesą pamatė, jo dešiniajame petyje žiojinčią *Pepsi* skardinės dydžio skylę. Sunkiojo kulkosvaidžio kulka išplėšė pakankamai raumenų, kad normalaus dydžio vyras netektų rankos. Vagneris žvelgė į jį sunerimęs.

– Dovanokit, pone, – tarė Gomesas, sutrikęs, kad iškrito iš kautynių.

– Esi tikras žvėris, Gomesai, – pasakė Vagneris.

Lajota sutvarstė žaizdą ir pasisuko į Ostiną, kuris sunkiai pakilo ant kojų ir grabaliojo savo šautuvo.

– Turiu grįžti, – sumurmėjo.

Vagneris padėjo Lajotai sutramdyti sunkiai sužeistą jūrų pėstininką. Ištiktas šoko ir apsvaigęs nuo morfijaus, Ostinas nesmarkiai sudavė Vagneriui į veidą.

– Viskas gerai, Ostinai, – ramino Vagneris, vėl jį guldydamas. – Viskas gerai. Tu atlikai savo darbą.

Name kitapus gatvės Zembiecas pritūpė ant stogo sukdamas galvą, kaip išgabenti kitus sužeistuosius. Žvilgtelėjęs žemyn į šoninę gatvelę, kur kažkas sujudėjo, išvydo vyrą, nusitaikantį tiesiai į jį. Atšoko, o kulkos tarp jo kojų atskėlė betono. Pasijutęs taip, tarsi kas nors būtų įspyręs į tarpkojį, nusvirduliavo atgal žiūrėdamas žemyn į įplėšą, kur greičio netekusi kulka atšoko nuo keraminės tarpkojo apsaugos, prisegtos prie jo neperšaunamosios liemenės. Ji priminė nukarusias sauskelnes – Zembiecas jautėsi šiek tiek kvailai dėvėdamas ją tą rytą. Patenkintas, kad kuriam laikui išsaugojo gebėjimą sulaukti palikuonių, nusviedė į gatvelę rankinę granatą ir vėl sutelkė dėmesį į smarkiai vėluojančius tankus. Reikėjo išgabenti kitus sužeistuosius.

Kai buvo pašautas, seržantas Džošua Magana (Joshua Magana) apačioj saugojo galinį kiemą. Seržantas Nunjesas (Nunez) ir štabo seržantas Vilis Grešamas (Willi Gresham) įvilko jį vidun. Sanitaras Everetas Votas (Everett Watt), nutraukęs Maganai kelnes, pamatė, kad kulka pataikė į sėdmenis ir išėjo kiaurai per dubenį.

– Žmogau, man skauda, – pasakė Magana, kai Votas pavertė jį ant šono. – Nejaučiu rankos.

– Tai todėl, kad ant jos guli, – atsakė Votas.

Votui sužeidimas nepatiko. Iš pilvo žaizdos kyšojo gelsvas vamzdelis. Votas švelniai uždėjo ant vidurių tvarstį ir apvyniojo elastiniu bintu, kol Magana gniaužė rankoje kryželį ir savo žmonos bei dukters nuotrauką. Po kurio laiko nustojo žiūrėti į nuotrauką ir tyliai gulėjo bereikšme veido išraiška. Pietiniame name Grešamas pamatė nelauktą „hamvį" ir, čiupęs Maganą už pažastų, kaip tik tempė jį prie juodų durų, kai kieme ėmė sproginėti minosvaidžių minos.

– Kur mes einame, štabo seržante? – pasiteiravo Magana. – Aš noriu namo.

– Tokiomis sąlygomis niekur, – atsakė Grešamas. – Liksime viduj. Važiuosi kitu reisu.

Jis paguldė Maganą virtuvėje ant grindų.

– Paimk tą laišką.

Magana ištiesė savo žmonos laišką.

– Nuveši namo pats.

Ant stogo Zembiecas išgirdo skardų tanko patrankos *bang* – atrodė, tarsi milžiniškas kūjis būtų trinktelėjęs į liuko dangtį. Pakėlęs akis pamatė, kaip mečetės minaretas palinksta į priekį ir nuvirsta. „Pačiu laiku", – pamanė. Tankistai patikino, jog bus už dviejų minučių, priartėdami nuo mokyklos pastato iš vakarų. Juos buvo sulaikiusi RPG granatų liūtis, atsitraukė baimindamiesi būti pamušti iš užpakalio. Dabar juda pirmyn lydimi šaulių būrio, dengiančio ugnimi nuo mokyklos pusės.

Zembiecas susisiekė su Vagneriu radijo stotele.

– Gabensime sužeistuosius užnugarin, Benai, – pranešė jis. – Kai tik tankai pasirodys, spruksime. Ateinu per gatvę.

Zembiecas vėl nėrė per apšaudomą gatvę ir įsmuko į šiaurinį namą. Pagrindiniame antro aukšto kambaryje Sančesas teikė Ostinui pirmąją reanimacinę pagalbą; kad palengvintų kvėpavimą, Denas ir Lajota atliko tracheotomiją.

Zembiecas nulupo duris.

– Neškit jį ant jų, – paliepė.

Ant kojų pastovintys sužeistieji išėjo pirmi, paskui Vagneris ir trys kiti, nešantys Ostiną ant durų, be palaidinės, kimiai kvėpuojantį. Lipdami žemyn, paslydo ant kraujo. Lajota pagavo Ostiną, prispaudė prie savo krūtinės ir atatupstas nusvyrinėjo per gatvę. Kojai užkliuvus už vielos, pargriuvo. Staiga skaistus šviesos blykstelėjimas, ir jis užsirito ant Ostino, kad sugertų smūgį. Nieko nenutiko. „Ačiū Dievui, – pagalvojo, – tai tik signalinis užtaisas su atotampa."

Tada kitų rankos juos abu pakėlė ir nustūmė į pietinį namą. Jaunesnysis grandinis Krisas Henkinsas (Chris Hankins) kaip galinis saugas gatvę kirto paskutinis. Tą rytą jis išėjo su dvidešimt trim dėtuvėmis, dabar teturėjo dvi. Už kampo pasigirdo tanko vikšrų žlegsėjimas. Zembiecas nuskubėjo ant stogo ir pagriebė PRC-148.

– „Raudonasis 4", įvažiuokit į gatvę priešais mus ir šaudykit į rytus. Mes gabensime sužeistuosius į mokyklą.

Ant stogo greta Zembieco jaunesnysis grandinis Lukas Seielstedas (Lucas Seielstad) pajuto tarsi smūgį plaktuku į dešiniąją ranką. Apdujęs nuklupinėjo laiptais žemyn į pagrindinį kambarį, kur vyresnysis eilinis Boikinas šaudė pro langą.

– O, mėšlas, – tarė Seielstedas.

– Mėšlas kas? – paklausė Boikinas.

Seielstedas smakru mostelėjo į kulką, styrančią iš jo dešiniojo bicepso.

– Atrodo šauniai, – konstatavo jis.

Ištiktas šoko, sulaužyta dešiniąja koja atsisėdo ir nusitraukė pirštinę, ant grindų nukrito mėsos gabalai.

– Kas tai? – paklausė Seielstedas.

– Vyruti, tu visas sumaitotas, – sušuko Boikinas.

Zembiecas apsidairė. Štabo seržantas Grešamas rikiavo trisdešimt penkis jūrų pėstininkus trijų šimtų metrų spurtui į vakarus mokyklos link, iš kur 3-iasis būrys dengė ugnimi. Zembiecas padvejojo, paskui metėsi atgal į šiaurinį namą ir užbėgo vienas laiptais į tuščią virtuvę.

– Ar čia kas nors dar yra? Ar yra jūrų pėstininkų?

Žinojo, kad klausimai absurdiški, bet turėjo įsitikinti. Buvo nejauku stovint kraujo klane šaukti tuščiame name, lauke kalenant AK, M16 ir tankų 12,7 mm kulkosvaidžiams.

Saugodamasis nepaslysti ant kraujo, greitai nulėkė laiptais žemyn ir perbėgo per gatvę į pietinį namą. Grešamas visus ginė pro galines duris ir sienos apjuostame kieme rikiavo į komandas. Zembiecas užkopė ant stogo paskutinį kartą apsidairyti. Du *Delta* kariai, Donas ir Laris, įdėmiai stebėjo stogus ieškodami taikinių. Apačioje trinktelėjo tanko patranka, o po kelių sekundžių prabilo jo kulkosvaidis.

– Ugnis aprimo, – tarė Donas. – Galime pasilikti.

Zembiecas žinojo, kad Donas yra vyresnysis seržantas. Jo kategoriška ištara nuskambėjo kone kaip iššūkis. Laris, kuriam iš sprando bėgo kraujas, pritariamai linktelėjo galva. Abu troško toliau tęsti mūšį.

– Turiu du sunkiai sužeistus, – atsakė Zembiecas. – Tuos šunsnukius žudome jau mėnesį. Jų čia bus ir rytoj. Nagi, eime.

– Leiskit man iššaut savo termo, – paprašė Donas.

Jūrų pėstininkų pavydui *Delta* kariai pasiėmė kelias dailias granatas ir vienkartinius granatsvaidžius, vadinamus termobariniais, – nauji sprogmenys dėl smarkaus slėgio uždarose patalpose išsiskirdavo baisia griaunamąja galia.

– Gerai, o tada iš čia dingsime.

Zembiecui ir Lariui atidengus slopinamąją ugnį, Donas atsiklaupė, nusitaikė į vieno varginančio namo langą už kvartalo ir iššovė. Pasigirdo duslus *vump* ir pastato kampas sutrupėjo. Patenkinti visi trys nuskubėjo laiptais žemyn. Kieme Grešamas visus rikiavo po du. Niekas nebėgs vienas; kiekvienas jūrų pėstininkas turės „mūšio bičiulį". Sunkiai sužeistieji bus išnešti pirmi, paskui juos eis pajėgiantys laikytis ant kojų. Magana gulėjo ant metalinių durų, jas už kiekvieno kampo laikė po jūrų pėstininką.

– Ei, tą prieigą reikia pridengti, – neaiškiai sumurmėjo nuo morfijaus apdujęs Magana, ranka apvesdamas aplink.

– Jau pridengėm tave, brolau.

3-iasis būrys norėjo ateiti padėti. Zembiecas liepė likti savo pozicijose, baimindamasis prarasti kontrolę ir būti apšaudytas saviškių, kai vieni jūrų pėstininkai veršis į priekį, o kiti trauksis. Tik trys šimtai metrų – jie matė mokyklą. Pasiklysti ar persiskirti neįmanoma.

Sankryžoje pasilikusiems tankams tvatinant į abi gatvės puses, sužeistieji buvo išnešti iš kiemo. Sukilėliai ant stogų pamatė, kas vyksta, ir pradėjo šaukti. Kai kurie, nematomi tankams, lakstė šoninėmis gatvelėmis ir, kai tik išvysdavo besitraukiančius jūrų pėstininkus, atidengdavo ugnį nuo klubo. Įkandin sužeistųjų iš kiemo poromis kaip galinė sauga pasišalino sveiki jūrų pėstininkai. Atėjus eilei, jaunesnysis grandinis Sleitas nėrė visu greičiu palenkęs galvą, mėgindamas pasidaryti kuo mažesnis. Nuskuodęs pusę kvartalo, apsidairė, kur porininkas. Jo niekur nesimatė. Metė žvilgsnį atgal ir susizgribo spoksąs į *Abrams* tanko patrankos vamzdį. Tanko vadas, stovintis bokšte,

abiem rankom energingai mojo Sleitui grįžti. Jis, kiek įkerta, bėgo ne ta kryptimi, tiesiai į miesto centrą. Sleitas skubiai nurūko atgal.

Pirmus du šimtus metrų Ostiną nešė Vagneris. Kartą, apkabinęs Ostiną, turėjo ropštis per griovį. Abu išsikruvino ir apsipylė krauju. Ostinas laikomas vis slydo ir grūmėsi, kad išsilaisvintų iš Vagnerio glėbio. Vagneris palaikė geru ženklu, kai jis aprimo. Vagneriui uždusus, sužeistą jūrų pėstininką toliau nešė seržantas Džeisonas Retenbergeris (Jason Rettenberger). Tačiau jaunesnysis grandinis Ostinas neišgyveno.

Grandiniui Džošuai Karpenteriui (Joshua Carpenter), kovojusiam greta Zembieco ant stogo, skeveldros sužeidė akis. Sanitaras Votas jas aptvarstė ir, užsimetęs ant pečių abi – savo ir jo – kuprines, bėgo, Karpenterį vesdamasis už rankos. Aplink švilpė kulkos, iš viršuje kabančio atakos sraigtasparnio ant šalmų biro tūtos. Buvo vidurdienis, jie dėl savo gyvybių kovėsi jau tris valandas. Votas negalėjo patikėti, koks yra išsekęs. Atrodė, kad iki mokyklos su dviem kuprinėmis ant pečių bėgo ilgiausiai savo gyvenime. Prie pat tikslo gargė ir klupčiojo. Galiausiai pradėjo eiti žingsniu.

Tokio nuovargio nejausdamas, Karpenteris vis timptelėdavo jam už rankos.

– Dokai, kodėl numetėme greitį? Paskubėk, žmogau. Girdžiu tas visas kulkas.

Boikinas ir Lojota padėjo šokčioti Seielstedui. Iš dešinio lūpų kampo jam lašėjo kraujas, dešinioji ranka maskatavo, dešinioji koja, kruvina ir sulaužyta, svyrinėjo į šalis. Pro šalį zvimbė kulkos, jie buvo jau kone pasiekę tikslą.

– Šunsnuki, per tave mane pašaus. Paskubėk, – paragino Boikinas, norėdamas padrąsinti Seielstedą, kuris atsikirto keiksmažodžiu.

Zembiecas, Donas ir Laris traukėsi paskutiniai. Donas, *Delta* pajėgų seržantas majoras, paskutinis paliko mūšio lauką.

Po balandžio 26-osios vidurdienio Džolano mūšis pamažu nurimo. Sužeista buvo septyniolika jūrų pėstininkų iš trisdešimt devynių. Kuopai patiko ją pasiekęs pasakojimas apie jaunesnįjį grandinį Finsanoną. Kai sunkiai sužeistą į kairiąją ranką Vokietijoje jį nešė į lėktuvą, pro šalį ėjo gynybos sekretorius Donaldas Ramsfeldas.

– Donai! – šūktelėjo Finsanonas. – Ką pasakytumėt apie *Echo* kuopą?

Nors ir sukrėsti, kad sukilėliai sugebėjo prie jų prisėlinti, jūrų pėstininkai vienas kitu rūpinosi, o vėliau pasijuokė iš savo baimių. Jų akyse labai pakilo jaunesnysis grandinis Gomesas. Tikras jūrų pėstininko įvaizdis – tvirtas, stoiškas, ryžtingas ir rūpestingas. Mokyklos kieme *Echo* kuopa surengė atsisveikinimo su grandiniu Ostinu apeigas ir norėdami jį pagerbti ant kortelės nupiešė spalvotą jo gimtosios valstijos vėliavą su užrašu „Teksasas didžiuojasi".

Kitas kelias dienas Zembiecas perbėgdavo mintimis mūšį laužydamas galvą, ar buvo įmanoma Ostiną anksčiau išgabenti.

– Aš meldžiuosi, – sakė Zembiecas. – Turiu omenyje, už savo vyrus, ne už kokius nors savanaudiškus dalykus, kaip antai aš pats ar pergalė mūšyje.

Per popietines šv. Mišias trečiame daugiabučio, kuriame buvo įsikūrusi kuopa, aukšte tėvas Devainas (Devine), divizijos kapelionas, pasakė paprastą pamokslą.

– Vieną dieną su žvalgais patruliavau upėje, – pasakė jis. – Apieškojome nedidelę valtį. Užuot supykę, du žvejai pasiūlė mums vieną iš savo pagautų žuvų. Jie tai padarė ne todėl, kad mūsų bijojo. Tai buvo geri, paprasti žmonės. Ne visi irakiečiai nekenčia mūsų.

Mišioms dar nepasibaigus, ant stogo pasigirdo duslus .50 kalibro snaiperinio šautuvo šūvis.

Balandžio 26-oji *Echo* kuopai buvo dar viena jau septyniolika parų trunkančių vienašalių paliaubų diena. Tai, kad sukilėliai, kaskart stodami į kautynes, netekdavo šimto vyrų, nieko nekeitė. Jie turėjo gausybę gyvosios jėgos, kurią galėjo pasiųsti į mėsmalę. Sekinantis karas su jūrų pėstininkais, prikaustytais prie pastovių linijų, jiems buvo idealus mūšio laukas. Toks susidūrimas kaip Džolano mūšis kur nors išilgai linijų galėjo įvykti bet kurią dieną.

– Vienintelis dalykas, kurį sukilėliai supranta, yra smurtas, – pareiškė Zembiecas. – Manau, jog turime pereiti į puolimą.

20.

SANDĖRIS SU VELNIU

Gen. ltn. Konvėjus sekė balandžio 26-osios Zembieco kautynes. Dar vienas nukautas jūrų pėstininkas ir septyniolika sužeistų. Tą popietę jis nutarė priimti Latifo pasiūlymą. Jūrų pėstininkai pasitrauks, o Latifas ir keturi ar penki šimtai ginkluotų irakiečių – vieni buvusieji kareiviai, kiti sukilėliai, treti vieni ir kiti – perims miestą.

– Nenorėjau, kad mano jūrų pėstininkai kiurksotų kordono zonoje, – kalbėjo Konvėjus. – Paskambinau generolui Abizaidui, kad pirma iš jo gaučiau pritarimą, nes nujaučiau, jog Sančesas gali spyriotis. Bet, užuot ginčijęsi, abu leido išbandyti alternatyvą.

Konvėjus pranešė Latifui ir jo pavaduotojui gen. mjr. Salehui, kad jūrų pėstininkai laikysis per atstumą nuo Faludžos ir Faludžos brigadą rems pinigais bei ginklais. Atsilygindama brigada laiduos tikras paliaubas.

– Po kelių dienų Faludžą kirs pirmas mūsų konvojus, – pareiškė gen. ltn. Konvėjus. – Generolas Salehas turės garantuoti saugumą. Jis arba tai padarys, arba mes surasime ką nors kitą, kuris pajėgs.

Divizija pradedant Metisu per batalionų vadus iki žemiausių grandžių buvo tyliai informuota, kad jūrų pėstininkus pakeis Irako generolų vadovaujami irakiečiai. Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos ketinančios „iš taktinės aklavietės" išspausti „strateginę pergalę" išjudindamos sunitų bendruomenę, suteikdamos galios buvusiems baatistams ir padėdamos pagrindą Irako armijai.

Divizija sureagavo neigiamai. Nepritariantieji tikino, kad „saugumą patikime tiems patiems vyrukams, su kuriais kovojame". Susitarimas vadintas „sandėriu su velniu". Kadangi susitarimą, be kitų, patvirtino šeichas Džanabis, buvo akivaizdu, jog tai sukilėlių suktybė. Jūrų pėstininkams sutikus atsitraukti nuo miesto neapibrėžtam laikui, viršų paims sukilėliai.

Paklaustas, ką manąs, mjr. Belonas, Tūlano žvalgybos karininkas, atsakė:

– Mudžahedus paleidžiame nuo pavadėlio. Jie pasinaudos Faludža kaip baze, kad smogtų mums.

Tačiau jūrų pėstininkai laikėsi geležinės drausmės. Vyresnybė diviziją informavo, o ne klausė jos patarimo. Sprendimas laikytas užbaigtu reikalu. Iš jūrų pėstininkų gretų informacija nenutekėjo. Latifas sutiko, kad iki viešo pareiškimo keliuose susitikimuose būtų aptartos konkrečios smulkmenos.

Per tą laiką kautynės nenutrūko. Balandžio 27-ąją sukilėliai atakavo Zembieco linijas, jūrų pėstininkai atsakė AC-130, tankais ir kulkosvaidžiais. Viena australų televizijos komanda nuo stogo ištisą valandą filmavo ir tiesiogiai į

Bagdadą transliavo įspūdingus raudonus sprogimus ir oranžinius traserių dryžius. Kažkoks sunitų dvasininkas per *Al Jazeera* klykė:

– Jie žudo vaikus! Mėgina viską sugriauti!

Nenorėdamas jam nusileisti, Irako valdymo tarybos prezidentas pakartojo kaltinimą, kad amerikiečiai iš „išlaisvinimo armijos" virto „okupacijos armija".

Kitą dieną Jungtinių vykdymo pajėgų atstovas spaudai brig. gen. Kimitas išvardijo vienuolika paliaubų pažeidimų per pastarąsias dvidešimt keturias valandas ir civilinius vadovus apkaltino pažadų „netesėjimu". Prie Faludžos Tūlanas nuvažiavo į vakarinę Kvinso pusę, kur, nuolatos apšaudomas iš minosvaidžių ir kulkosvaidžių, su 2/2 batalionu į priekį stūmėsi plk. ltn. Kaizeris. Gynybinėms linijoms ištiesinti gen. mjr. Metisas leido Kaizeriui pasislinkti šiaurėn ir susiliesti su 1/5 batalionu dešiniajame sparne. Dieną prieš tai taksi ir senais aplamdytais automobiliais iš miesto atlėkusios nedidelės gaujos iššoko, nudūmė į apleistus namus, pašaudė iš kelių šimtų metrų ir paspruko; buvo sužeisti septyni 2/2 bataliono kariai. Gatves dengė daugybė nuolaužų, ir, kaskart pajudėję į priekį, jūrų pėstininkai aptikdavo smėlio maišų, žiūronų, dvikojų stovų, tuščių tūtų ir kruvinų tvarsčių. Virš galvų zvimbdavo kulkos.

– Jie aname name už šešių šimtų metrų priešais mus, – tarė Kaizeris.

– Jei juos identifikavote, sunaikinkit, – atsakė Tūlanas.

– Kaskart? – pasiteiravo Kaizeris nebūdamas tikras, ką reiškė paliaubos.

– Jei jus apšaudo, tai kautynės, – pareiškė Tūlanas. – Sunaikinkit.

Tūlanas ir Kaizeris stovėjo ant stogo. Oro pajėgų karininkas kapitonas Nilas Sandersas (Neil Sanders) per radijo stotį pašaukė:

– „Orlaivi 99", čia Svamis. Jūrų pėstininkai pietvakarių Faludžoje susidūrė su pasipriešinimu. Ar koks nors orlaivis girdi?

Atsiliepęs vienas oro pajėgų AWACS* vadovavimo ir valdymo lėktuvas nurodė Svamiui dažnį, kuriuo šis galėjo susisiekti su „Pumpuru 2–1", dviem F-16, lūkuriavusiais ore į pietus nuo miesto.

– „Pumpure 2–1", čia Svamis. Taikinys – namas, kurio koordinatės: aštuoni šeši vienas du aštuoni devyni nulis keturi. Priešakyje saviškiai, koordinatės: aštuoni šeši nulis trys aštuoni aštuoni keturi trys. Aš jus nukreipsiu.

Ir Svamis, ir „Purpuras 2–1" žiūrėjo į tą patį 1:8000 mastelio 5 m skiriamosios gebos fotožemėlapį, kuriame buvo parodytas kiekvienas iš 24 tūkst. miesto namų.

– „Pumpure 2–1", nuo mečetės prie Donos ir Henrio trys kvartalai į pietus. Ten atviras laukas, tiesa? Puiku, dabar per vieną kvartalą į vakarus. Matote į pietus atgręžtą namą? Kiek langų viršutiniame aukšte?

– Svami, du langai su arkomis.

* *Airborn warning and control sistem* – aviacinė įspėjimo ir valdymo sistema. – *Red.*

Svamis kreipėsi į Kaizerį ir Tūlaną.

– Aš atvesiu juos dvidešimties kilometrų atkarpa iš rytų į vakarus, tada nurodysiu numesti valdomąją bombą.

Kaizeris linktelėjo galva. Po kelių minučių 20 mm sviedinių papliūpa pakėlė dulkes palei pietinę namo sieną.

– „Pumpure 2–1", tiksliai ten.

Jūrų pėstininkai liko priedangoje, kai penkių šimtų svarų valdomoji bomba pramušė namo stogą ir sugriovė sienas. Tūlanas nuvažiavo į štabą, o 2/2 batalionas toliau stūmėsi į priekį.

Per keturiasdešimt aštuonias valandas, kai Konvėjus pritarė pasiūlymui dėl Faludžos brigados, aviacija, karinis jūrų laivynas ir jūrų pėstininkų karo lėktuvai numetė į Faludžą tris dešimtis lazerio spinduliu valdomų bombų, sugriovusių 2/2 bataliono zonoje dešimt namų, kuriuose įsitvirtinę tūnojo snaiperiai ar kulkosvaidininkai. Teritorijoje nesimatė nė vieno civilio. Atrodė, kad Kaizeris įsirėmė į pagrindinę pasipriešinimo liniją.

Balandžio 29-ąją tarp irakiečių Bagdade dūzgė gandai, esą į valdžią grįžta baatistai ar buvę generolai. Tonis Peris, įterptas į 2/1 batalioną, nusprendė apsilankyti Faludžos sąveikos koordinavimo centre ir pasidairyti, kas ten su kuo susitikinėja. Lydimas plk. ltn. Džabaro, atvyko plk. ltn. Suleimanas. Tai buvo normalu, ir Peris jau manė, kad diena nuėjo perniek, kai į siaurą kiemą žalsva Sadamo eros uniforma, raudona berete ir jo laipsnį rodančiais antpečiais įžengė gen. mjr. Salehas. Paskui Salehą su senu melsvu kostiumu ir kaklaraiščiu ėjo Latifas, geranoriškai žvelgdamas į Suleimano susijaudinusius nacionalinius gvardiečius, kurie pašoko ant kojų ir atidavė pagarbą šypsodamiesi ir kažką murmėdami apie „generolus".

Salehas pračiuožė pro Suleimaną kaip pro tuščią vietą ir pranyko konferencijų patalpoje. Generolas leitenantas Konvėjus ir generolas majoras Metisas atvyko po kelių minučių ir taip pat įėjo į konferencijų salę. Suleimanas, paraudęs iš pykčio, prapliupo angliškai apie „įžeidimą". Tūlanas nuskubėjo prie Suleimano ir Džabaro ir nusivedė juos į gretimą kabinetą.

Peris stovėjo atsirėmęs į sieną ir skrebeno į savo užrašų knygelę.

– Egzotiškas užsienio korespondento gyvenimas, – tarstelėjo, kai pro šalį, purtydamas galvą, žingsniavo Tūlanas.

Už uždarų durų, vertėjaujant štabo seržantui Kavasimiui, Tūlanas bandė nuraminti Suleimaną.

– Jūs užtraukėte man ir Džabarui gėdą, – aiškino Suleimanas. – Mano tikslai mieste tokie pat kaip ir jūsų. Pirma pastatote Hatimą aukščiau už mane, o dabar dar ir šitai. Jūs nepažįstate Hatimo. Ir aš nepažįstu. Bet aš pažįstu Salehą. Jis jūsų priešas.

– Jūsų vyrai pabėgo, – pasakė Tūlanas.

– Tai ne priežastis kreiptis į priešą, – atkirto Suleimanas. – Pasakykit tai naujai brigadai, kad liktų už miesto ribų su jumis. Įleiskite į miestą mane ir policiją. Jei anie įkels ten koją, jums galas.

– Aš ir toliau jus remsiu, – pažadėjo Tūlanas.

– Jūs turite bėdų, – metė Suleimanas pasišalindamas. Džabaras nusekė iš paskos.

Tūlanas žinojo visą tiesą. Prieš mėnesį jūrų pėstininkai planavo kartu su nacionaline gvardija kvartalas po kvartalo atgauti miesto kontrolę. Planas žlugo, Suleimano savigarba sudužo į šipulius. Kauliukai buvo mesti. Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos susidėjo su nauja komanda, vadovaujama Latifo, Hatimo ir Saleho.

Po kelių valandų pagrindinis susitikimas baigėsi. Prie išeinančio Saleho pripuolė Peris.

– Ar jūs generolas? – paklausė. – Kaip ištarti jūsų vardą?

– Taip, už miestą atsakau aš, – išdidžiai atsakė Salehas.

Konvėjus ir Metisas liūdnai išspaudė kelis žodžius, ir Peris nurūko perduoti žinios, kad jūrų pėstininkai perdavė miestą Faludžos brigadai. Tą vakarą Bagdade Bremeris internete perskaitė reportažą ir piktą memorandumą, parašytą Anbaro provincijoje dirbančių Koalicijos laikinosios administracijos diplomatų. Memorandumas patvirtino Perio žinią, kad Faludžos brigada tučtuojau pakeis jūrų pėstininkus. Susitarimas apibūdintas kaip „pribloškianti antikoalicinių jėgų pergalė", tvirtinta, jog „brigada nekovos su antikoalicinėmis jėgomis". Memorandumas baigėsi Bremeriui ir Jungtinėms vykdymo pajėgoms adresuojamu raginimu panaikinti Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų sprendimą, juolab jam nepritaria ir daugelis jūrų pėstininkų.

Su Bremeriu niekas dėl brigados nesitarė ir nieko jam apie tai neužsiminė, todėl dabar jis perpyko. Prieš metus prezidentas nušalino Centrinę vadovybę nuo valdžios ir atsakomybę kurti naują Iraką patikėjo Bremeriui, kuris tuojau pat paleido Irako armiją. Dabar Centrinė vadovybė vėl įsikišo ir Irako generolus paskyrė sudaryti sunitų brigadą sunitų miesto valstybės valdymui perimti. Daugelis šiitų tai palaikys apgaule. Susidarys įspūdis, jog amerikiečių kariškiai sunitų sukilėliams jų draustinyje atsilygina apmokamais darbais, o šiitų jaunimą, remiantį Sadrą, šienauja. Mažiau nei prieš savaitę Bremeris išleido potvarkį, leidžiantį vėl samdyti baatistus. Dabar atrodys, kad Bremeris šiitus apmovė, ir politinė paranoja tarp šiitų, jau įtarinėjančių, esą amerikiečiai slapta rezga planus, kad šiitų demokratinė dauguma nesusidarytų, dar labiau sustiprės.

– Tai visiška katastrofa, – konstatavo Bremeris.

Ambasadoriai Bagdade susisiekė su Koalicijos laikinosios administracijos pareigūnais provincijoje. Ką daro jūrų pėstininkai? Traukiasi? Pareigūnai

atsakė nežiną. Jų niekas neinformavo. Jie tegirdėję, jog jūrų pėstininkai nori užbaigti kautynes.

Koalicijos laikinosios administracijos memorandumas, kritikuojantis Centrinės vadovybės sprendimą, per telefoną buvo perskaitytas valstybės sekretoriui Kolinui Pauelui (Colin Powell), keliavusiam po Vokietiją. Pauelas nenorėjo veltis į konfliktą tarp generolų ir prezidento pasiuntinio Irake. Abizaidas jau buvo paskambinęs labai skeptiškam gynybos sekretoriui Ramsfeldui, jis įrodinėjo, kad sunitams reikėjo duoti galimybę parodyti, jog jie patys moka atsakingai tvarkytis. Ramsfeldas sutiko paremti mūšio lauke priimtą sprendimą, tačiau jo štabas nebuvo patenkintas, kad turi susitaikyti su įvykusiu faktu pirmiau jo neaptarus.

Irako patarėjas nacionalinio saugumo klausimais Movafakas Rubajė (Mowaffak Rubaie) ir laikinasis gynybos ministras Alis Alavis pareiškė Bremeriui griežtą protestą pavadindami susitarimą „nuolaidžiavimu" ir įspėdami, kad sandėris turės neigiamų padarinių. CŽV stoties viršininkas Bremeriui pranešė, jog jo įstaiga nagų neprikišo ir jis nežinąs, kokiu kanalu gen. Šavanis, Irako žvalgybos viršininkas, bendravo su gen. ltn. Konvėjumi. Konvėjaus tvirtinimu, Latifas ir Salehas buvę patikrinti tinkamais būdais, bet šiitų pareigūnai tučtuojau apkaltino Salehą ankstesnėmis represijomis ir įsitraukimu į sukilimą.

Normaliu metu toks svarbus politinis sprendimas kaip Faludžos brigada būtų išsamiai patikrintas bei aptartas įvairių štabų ir pagrindinių veikėjų nagrinėjamas ne vienoje vaizdo konferencijoje. Tačiau Ramsfeldas, Abizaidas ir Sančesas menkai užsiminė apie Faludžos brigadą: visi trys žinojo, kad jų laukė daug didesnė politinė krizė. Jau kelias savaites jų štabai tyrė pareiškimus apie šiurkštų elgesį su Irako kaliniais. Ši problema dar nebuvo išnirusi į viešumą.

Kai įpykęs ambasadorius Bremeris skaitė už Faludžą atsakingų Koalicijos laikinosios administracijos diplomatų telegramas, kuriose rekomenduota atsisakyti Faludžos brigados sumanymo, pasaulio žiniasklaidos ir politikų dėmesį netikėtai patraukė vienas incidentas. Balandžio 29-ąją CBS parodė pačių amerikiečių sargybinių nufilmuotus įtaigius vaizdus, kaip amerikiečių kareiviai verčia irakiečių vyrus nuogus gulėti krūvomis ir užrištomis akimis stovėti ant kėdžių su prijungtais prie pirštų laidais: jie manė, jei sujudės, bus nutrenkti elektros srovės. Jungtinių Valstijų senatoriams gausiai atsiprašinėjant, žiniasklaida bombardavo gynybos pareigūnus reikalaudama paaiškinti, koks jų vaidmuo skandale.

Dėl keleto asmenų padarytų skriaudų ir nusikalstamų aktų kritikos ugnyje atsidūrė visos amerikiečių karinės pastangos Irake. Prezidentas pareiškė, jog incidentas vertas Pentagono nedelsiamo ir nuodugnaus dėmesio. Kongresas pareikalavo išnagrinėti gynybos sekretoriaus Ramsfeldo direktyvų politiką. Gen. Abizaidas sulaukė paklausimų dėl pavaldiniams duotų

įsakymų, o gen. ltn. Sančesas tapo kelių aukšto lygio tyrimų objektu. Balandžio 29-ąją per Vašingtoną ir Bagdadą nusirito politinis uraganas, nušluodamas bet kokią galimybę, kad vyresnybė peržiūrės staigų sprendimą perduoti Faludžą buvusiems Irako generolams.

Aukštesniems vyriausybės sluoksniams užsiėmus didžiausio masto viešuoju skandalu, Bremeris neįstengė pasiekti sutarimo panaikinti Faludžos brigadą. Prieš tai paliaubų reikalavusio ir skaudžius padarinius, jei būtų šturmuojama, pabrėžusio Bremerio pozicijos dabar nebuvo tvirtos reikalauti priešinga. Aukšti pareigūnai, turintys galios tai padaryti, visomis jėgomis gynė savo karjeras. O jūrų pėstininkai, šiaip ar taip, atsižvelgė į Bremerio įspėjimą, kad atnaujinti puolimą reikštų sukelti grėsmę pastangoms grąžinti irakiečiams suverenitetą, o tai labai suerzintų prezidentą. Kad ir kaip būtų, visos šalys – Abizaidas, Sančesas ir Bremeris – sutarė žengti neįprastą žingsnį – pagrindinį vaidmenį derybose paskirti karo lauko vadui.

Konvėjus tinkamai paprašė Sančeso ir Abizaido leidimo derėtis dėl susitarimo. Šiuo labai jautriu politiniu reikalu nė vienas iš jų neinformavo ir neatsiklausė Bremerio. Amerikiečių diplomatai Bagdade, nieko nežinoję apie Konvėjaus ir Latifo susitarimą, atvirai pareiškė nepasitikį kariškiais, šie atsilygino tuo pačiu. Civilinės ir karinės valdžios santykiai Irake buvo apibūdinti kaip „bjaurūs".

Pentagone vienas aukštas pareigūnas padėtį pavadino „painia... Būta pertrūkio, bet nesurandame kur". Vadovavimo grandinė priimant svarbius sprendimus buvo aiški. Gynybos sekretorius Ramsfeldas išleisdavo potvarkį, generalinio štabo viršininkas suformuluodavo užduotį raštu. Įsakymas nueidavo kovos veiksmų teatro vadui kaip gynybos sekretoriaus direktyva. Kovos veiksmų teatro vadas išleisdavo direktyvą Jungtinių vykdymo pajėgų vadui, kuris nusiųsdavo direktyvą Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų vadui, o šis – divizijos vadui. Formali sistema turėjo pašalinti klaidingo supratimo galimybę, lydinčią žodžiu duodamus nurodymus. Ji taip pat leido kiekviename vadovavimo lygmenyje pridurti papildomų instrukcijų. Bet tada, kai Sančesas ir Abizaidas patvirtino Faludžos brigadą vietoj miesto šturmo, Centrinė vadovybė nepasiuntė rašytinio įsakymo grandine žemyn, o jo kopijos grandine aukštyn.

Aukštas jūrų pėstininkų karininkas taip nusakė situaciją *Washington Post* reporteriui:

– Ėjome visais šiais skirtingais takais. Tai būtų galima pavadinti *ad hoc*."

Gynybos sekretoriaus pavaduotojas Volfovicas pasiteiravo savo štabo:

– Ar mes perdavėme Faludžą senajam režimui?

Štabas, neįstengiantis surasti nei kokio nors memorandumo, nei rašytinio susitarimo, atsakė, jog taip nėra. Atsakydamas į kongreso klausimą, Volfovicas pripažino, kad situacija paini, bet atkakliai neigė, jog sandėris sudarytas.

Konvėjaus susitarimą su Latifu apibūdino kaip „vykstantį dialogą", ne kaip darnų planą.

Generolas Konvėjus laikėsi priešingos nuomonės.

– Planas panaudoti irakiečių batalioną Faludžoje buvo labai saugomas, – pasakė jis. – Tačiau jis neatsirado tuštumoje. Kiekvienas žingsnis suderintas su reikiamais asmenimis Bagdade ir Vašingtone.

Konvėjaus viršininkai karinėje vadovavimo grandinėje buvo Sančesas ir Abizaidas. Jis abu informavo apie savo sprendimą organizuoti Faludžos brigadą. Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų vadovavimo grandinėje Abizaidas principinį pritarimą davė žodžiu. Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms to ir pakako. Būtent Abizaidui teko atsakomybė atsiklausti Pentagono arba informuoti Ramsfeldą po fakto. Sančesas privalėjo informuoti Koalicijos laikinąją administraciją, nors Konvėjus jos neinformavo Anbaro provincijos lygmeniu.

Generalinio štabo viršininkas generolas Majersas viešumoje entuziastingai palaikė sandėrį.

– Tai mikrokosmosas to, ko trokštame visame Irake, – pareiškė jis *Fox News*.

Abizaidas įspėjo Konvėjų, kad Faludža neturi virsti „miestu valstybe". Jo požiūriu, labai tikėtina, kad jūrų pėstininkams teks sugrįžti:

– Gali iškilti poreikis ten rimtai susikauti.

Vis dėlto anksčiau, kai jūrų pėstininkai troško šturmuoti, Abizaidas pritarė „paliaubų" prailginimui. Dabar jūrų pėstininkai nebesirengė „rimtoms kautynėms". Trys iš keturių batalionų kraustėsi iš Faludžos. Jūrų pėstininkai nebuvo debatų visuomenė. Kartą sprendimą priėmus, hierarchijos pakopomis žemyn nuvilnijo žinia: irakiečiai patys nori pasirūpinti sukilėliais, ir mes, jūrų pėstininkai, pasistengsime, kad tai veiktų. Gen. mjr. Metisas pranešė jūrų pėstininkams, jog jie padarė savo darbą, ir dabar atėjo metas savo dalį perimti irakiečiams.

– Atvykome ne kovoti su šiais žmonėmis, – kalbėjo Metisas kariams, – atėjome jų išlaisvinti. Reikia leisti jiems patiems kurti savo ateitį.

Batalionų vadai pareiškė, jog didžiuojasi tuo, kaip jų vyrai kovėsi, ir gyrė sprendimą duoti irakiečiams galimybę parodyti, ką sugeba.

– Tai irakietiškos problemos irakietiškas sprendimas, – pareiškė plk. ltn. Birnas. – Jie pažįsta savo gyventojus.

Kapitonas Džonsonas (Johnson) iš 3/4 bataliono *India* kuopos pripažino, jog buvo „sunku pateisinti politines paliaubas šimtas šešiasdešimt aštuoniems užsivedusiems jūrų pėstininkams, kartojusiems, kad turime veržtis į vakarus". Būtent tokia nuotaika vyravo tarp karių priešakinėse linijose. Jie neteko kovos draugų ir naktis iš nakties klausydavosi, kaip imamai kursto griebtis ginklų. Nenorėjo pasitraukti neužbaigę tokiu asmeniniu tapusio mūšio. Laikraščiai pranešė, jog perdavimas „suerzino daugelį jūrų pėstininkų".

– Dabar bus tik blogiau, – pranašavo jaunesnysis grandinis Džiulijus Raitas (Julius Wright). – Pasitraukėme, kai turėjome įsiveržti.

Jaunesniojo grandinio Eduardo Čaveso (Eduardo Chavez) požiūriu, pasitraukti nesumušus sukilėlių „buvo laiko, išteklių ir gyvybių švaistymas".

– Kiekvienas tą jaučia, ypač tie, kurie pažinojo ką nors iš žuvusiųjų.

Nors ir skeptiški, kad irakiečiai laikysis susitarimo, skyriai žinią apskritai sutiko mandagiai ir su kandžiu humoru. Vienas 3/4 bataliono grandinis atsiliepė telefonu tardamas:

– Čia taiklaužiai. Jūs deratės, mes kurstome.

Priešingai nei tikėjosi skeptikai, Latifas ir Salehas iš pradžių gana sparčiai ėmė įgyvendinti susitarimą. Laikydamiesi duoto žodžio, balandžio 30-osios popietę prie dobilo lapo pavidalo sankryžos į rytus nuo miesto jie surinko ir surikiavo daugiau negu du šimtus vyrų. Jūrų pėstininkai buvo įspėti laikytis per tris šimtus metrų nuo jų. Konvėjus ir Tūlanas trumpai susitiko su Salehu, išdidžiai dėvinčiu savo žalsvą uniformą ir raudoną beretę. Atsakomybė už miestą perduota šaltais rankų paspaudimais, keliais žodžiais, nesišypsant.

New York Times pirmutiniame puslapyje išspausdino ironišką nuotrauką, kurioje Tūlanas aiškiai skausminga veido išraiška spaudžia ranką rūsčiam generolui Salehui. Greta išspausdintame Džono Kifnerio (John Kifner) reportaže atsispindėjo į dalinius įterptų reporterių atsargus, jei ne skeptiškas, žvilgsnis į staigias pervartas Faludžoje.

Gegužės 1-ąją Konvėjus susitiko su žurnalistais pasiaiškinti dėl Faludžos brigados ir tiesiai atsakinėjo į jų klausimus. Tonis Peris iš *Los Angeles Times*, atkreipęs dėmesį, kad sandėris nėra įformintas raštu, pasiteiravo, ar Irako generolais galima pasitikėti.

– Iki šiol man patiko dirbti kartu su šiais žmonėmis, – atsakė Konvėjus. – Susidariau įspūdį, kad tokie žodžiai kaip „garbė", „savigarba" ir „pasitikėjimas" yra esminės dialogo dalys.

Džonas Kifneris paklausė, kodėl neįgyvendintas mūšio planas užimti miestą.

– Pasikeitė įsakymai, – atsakė Konvėjus.

– Įsakymai iš aukščiau, pavyzdžiui, iš Vašingtono? – toliau kamantinėjo Kifneris.

– Aš tokių klausimų nekeliu, – atitarė Konvėjus. – Galbūt būtume pradėję šturmą, bet jie [įsakymai] tiesiog pasikeitė, o tai nėra neįprasta.

– Bet įsakymai, kuriuos buvote gavęs, pasikeitė?

– Na, jie niekada nebuvo tikri įsakymai, tik įsakymai žodžiu.

Gegužės 2-ąją gen. Majersas per sekmadieninę pokalbių laidą paaiškino, kad sandėris buvo sudarytas „iš apačios", o tai galiausiai baigėsi „politika

vytis tai, kas dedasi vietoje". Faludžos brigados misija, pasak jo, „susidoroti su ekstremistais, užsienio kovotojais, atsikratyti sunkiųjų ginklų ir surasti žmones, atsakingus už žiaurumus Blekvoterio darbuotojų atžvilgiu". Tada Majersas viešai iš pareigų atleido gen. Salehą pareikšdamas, kad jį įtraukti buvo klaida.

Tuo metu, kai Majersas kalbėjo, ginkluoti vyrai Faludžoje džiūgaudami puolė į gatves.

– Mes nugalėjome, – pasigyrė vienas milicijos narys Radživui Čandrasekaranui iš *Washington Post*. – Nenorėjome, kad amerikiečiai įkeltų koją į miestą, ir mums pavyko.

Gen. ltn. Konvėjus manė kitaip.

– Jie [Faludžos brigada] supranta, jog mes laikomės požiūrio, kad šiuos žmones [nepataisomus sukilėlius ir užsienio kovotojus] reikia arba nužudyti, arba suimti, – sakė jis. – Jie neprieštaravo.

Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų vado akimis, susitarimas rėmėsi kariškių tarpusavio pasitikėjimu. Atpildo diena nepataisomiems sukilėliams netrukus turėjo išaušti.

Saleho atleidimas paliko Latifą, pensijoje auginusį bananus, brigados ašimi. Apibūdindamas savo brigados karininkus, Latifas, kasdien važinėdavęs nakvoti į Bagdadą, vienam reporteriui pasakė:

– Daugelio iš tų vyrų nepažįstu.

Sumanymo esmė buvo politinė alternatyvios ateities viltis. Politika neleido gen. ltn. Konvėjui užimti Faludžos, tad jis ėmėsi politinių žaidimų, norėdamas ištrūkti iš aklavietės ir atitraukti jūrų pėstininkus iš apgulos pozicijų. Puoselėta viltis, kad sunitų baatistai ir armijos karininkai nuslopins maištą parodydami sunitams, jog pastarieji irgi turės dalį naujajame Irake.

– Žodis „brigada" klaidinantis. Vertinant mūsų standartais, tai nebuvo karinė organizacija, – aiškino Konvėjus. – Tai buvo pastanga atskelti užkietėjusius antikoalicininkus ir teroristus nuo tų, kurie kovojo už savo miestą.

Gegužės pradžioje nacionalinės viešuomenės dėmesys visiškai nusisuko nuo Faludžos ir susitelkė į Abu Graibo skandalą. Piktnaudžiavimų kalėjime istorija į paskutinius puslapius nustūmė ir Sadro maištą. Gen. mjr. Dempsis Sadrą ir jo apdaužytą miliciją užspaudė į kampą Nadžafe. Užuot suėmę, Irako politikai sutarė paleisti jį į laisvę. Priežastis – koalicija negalėjo paversti Sadro kankiniu tuo metu, kai arabų žiniasklaida transliavo Abu Graibo vaizdus kaip įrodymą, kad amerikiečiai Irake – engėjai. Sadrui leista palikti Nadžafą ir, anuliavus jo arešto orderį, atnaujinti savo sąmokslus.

Gegužės 8-ąją Bremeris ir Blekvilas susitiko su Sančesu ir Konvėjumi Bagdade. Bremerio štabas tikėjosi kibirkščių, bet susitikimas nelauktai praėjo

civilizuotai. Konvėjus parodė iniciatyvą, o geriau niekas nieko nebuvo pasiūlęs. Blekvilas atsilygino vizitu pas Metisą. Ir tame susitikime vyravo bendradarbiavimo dvasia. Konvėjus ir Metisas tvirtai gynė Faludžos brigados sumanymą. Per apgulą Irako pareigūnai vis mokę, kad amerikiečiai nesupranta pasipriešinimo ir kad faludžiečiai trokšta kontroliuoti savo gyvenimą bei gyventi taikiai. Dabar jiems duota galimybė tai padaryti.

Norėdamas pademonstruoti, kad kontroliuoja padėtį, Latifas paragino Metisą apsilankyti Administracijos centre, bet tik su keliais jūrų pėstininkais. Per daug amerikiečių atrodytų grėsmingai. Metisas noriai priėmė pasiūlymą. Visi divizijoje suprato, ko siekiama. Sukilėlių kvailumas gali suteikti jiems paskutinę galimybę užimti miestą. Sukilėliai atakavo Abizaidą, galbūt bus tiek kvaili, kad atidengs ugnį į kitą besilankantį generolą.

Gegužės 9-ąją Metisas ir Tūlanas nuvažiavo į Kemp Faludžos pakraščius susitikti su 3/4 batalionu. Makojus išdidžiai aprodė smėlio dėžėje jo štabo pastatytą miesto kopiją. Vielos ir kartoniniai ženklai žymėjo pagrindines gatves, kontrolės postus ir fazines linijas. Makojus žengė nuo vienos fazinę liniją ženklinančios virvelės prie kitos supažindindamas su jo mašinoms numatytomis šaudymo linijomis ir ugnies geometrijomis. Metisą lydės tik septyni „hamviai“ ir LAV. Tūlanas pakils į orą valdymo sraigtasparniu, o didžiuma 3/4 bataliono mašinų ir tankų pasislėps už sankasos už miesto. „Kilus susišaudymui, – aiškino Makojus, – kiekviena iš mano kuopų žinos, kokiomis gatvėmis skubėti į pagalbą.“

– Brajanai, aš tikiuosi, kad jie šaudys, – pasakė Metisas, – bet tiems velnio išperoms gali užtekti proto to nedaryti. Nepradėk pats Trečiojo pasaulinio karo. Jei mane užpuls, išgabenk mus. Bet nepulk savo iniciatyva užimti Džolano. Grįšime ir darbą užbaigsime. Nieko taip netrokštu, kaip ant Eufrato kranto surūkyti cigarą su savo naujais geriausiais draugais, tais šunsnukiais.

Gegužės 10-osios rytą Metisas iš Ramadžio dideliu greičiu magistrale leidosi į susitelkimo tašką į rytus nuo dobilo lapo pavidalo sankryžos. Jo LAV kovos mašinoms, gaubiamoms dulkių verpetų, įsukus į šoninį kelią, nuo Faludžos priartėjo ir priešais juos metėsi keturių durų balta „tojota“. Baimindamiesi vairuotojo savižudžio, sargybiniai atidengė ugnį – iš M60 kulkosvaidžio paleido tris trumpas papliūpas. „Tojota“ šokčiodama sustojo. Iš suvarpyto radiatoriaus veržėsi garas, o iš priekinių padangų šnypšdamas ėjo oras. Trys kresni barzdoti vyrai skubiai atlapojo automobilio duris ir, aukštai pakėlę rankas į viršų, nėrė ant žemės. Vienas iš jų šaukė:

– Amerikietis! Nešaudykit! Amerikietis!

Metisas nulipo žemėn, vyrai atsistojo ir nusivalė purvą. Jiems vadovavo CŽV agentas, anksčiau tą rytą jis stebėjo iš bepiločio orlaivio perduodamus

vaizdus, rodančius, kad sukilėliai praleidžia automobilius jų nestabdydami. Tad nuvažiavo maršrutu, kuriuo netrukus turėjo vykti Metisas. Jis pasakė Metisui, jog vienas pusprotis susisprogdino mėgindamas padėti sprogstamąjį užtaisą prie Administracijos centro ir kad matęs du sunkvežimius su minosvaidžiais. Bet parengtos pasalos neaptikęs.

Makojus, priėjęs paklausyti, atrodė nusivylęs. Metisas nužingsniavo prie jūrų pėstininkų, apsitaisiusių mūšio ekipuote, pakviesdamas prie jo prisijungti irakiečių policininkus, atvažiavusius oranžiniais ir baltais *Toyota* pikapais. Jiems vadovavo plk. ltn. Hatimas, dėvintis išlygintas žalsvas kelnes ir švarius baltus marškinius. Plk. ltn. Suleimano ir Džabaro niekur nesimatė. Policiją nustebino draugiška aplinka. Jūrų pėstininkai, manantys, kad po valandos stos mūšin, žvelgė į policininkus kaip į pašaliečius, netyčia įsimaišiusius tarp jų, nei kaip į sąjungininkus ir nei kaip į priešus. Metisas policijos kapitonui pasakė, jog norėtų apsilankyti jo nuovadoje. Kapitonas atsakė, kad amerikiečiams nuo rytojaus neleidžiama įkelti kojos į miestą. Metisas trūktelėjo pečiais ir įsiropštė į savo LAV.

Pasirengę mūšiui, jūrų pėstininkai aiškino neturį vietos reporteriams. Šauliai keliose mašinose užėmė visas galimas. Tačiau Peris ir Kifneris buvo atrinkti iš krūvos ir įsprausti į vikšrinę amfibiją. Jie batalioną lydėjo jau mėnesį ir nusipelnė būti paimti.

– Nepatariu, – tarė jiems Metisas šypsodamasis. – Galite negauti galimybės išsiųsti pranešimų.

Kolonos priekyje važiavusiame pikape, prisigrūdusiame AK gniaužiančių policininkų melsvomis palaidinėmis, sėdėjo Hatimas. Ant kabinos stogo plevėsavo Irako vėliava. Keista procesija – keturi pikapai priešakyje ir šešios įkandin sekančios jūrų pėstininkų mašinos – įriedėjo į Faludžą, laikydamasi to paties maršruto, kokį prieš šešias savaites pasirinko ir keturi Blekvoterio apsaugininkai. Pravažiavo pro kairėje išsikėtojusią purviną pramoninę zoną, užimtą 1/5 bataliono, – žemų remonto dirbtuvių eiles, sulankstytus vamzdžius, surūdijusius lengvųjų automobilių karkasus ir purvo bei alyvos klanus. Dešinėje driekėsi Rytų Manhetenas, vidurinės klasės gyvenamasis rajonas, kontroliuojamas 3/4 bataliono. Kiekvienoje sankryžoje stovėjo po mėlynmarškinį Irako policininką, dažniausiai žiūrintį į tuščias skersines gatves ir ignoruojantį pro šalį važiuojantį ginkluotą konvojų.

Administracijos centre Metisą sutiko Latifas ir meras. Pailgoje tarybos patalpoje Metisas siurbčiojo su jais arbatą. Dvi dešimtys vietinių dignitorių su gražiai krintančiomis mantijomis ir galvos apdangalais sėdėjo minkštose kėdėse palei sienas, kurių nepuošė nei paveikslas, nei žemėlapis. Filmuodamos sceną aplink zujo arabų ir japonų televizijos komandos. Metisas pasiliko sutartas penkiolika minučių, tada paržingsniavo į savo LAV.

Už kiemo ribų gen. Salehas, be jokių laipsnio ženklų ant jo žalsvos uniformos, įsakinėjo per radijo stotelę. Kelios dešimtys vyrų kartu su policininkais

ir nacionalinės gvardijos kareiviais juosė šaligatvius ir, sukryžiavę rankas ant krūtinės, rūsčiais žvilgsniais varstė jūrų pėstininkus. Niekas netarė nė žodžio. Daugelis dviem pirštais rodė „V" – pergalės ženklą. Kiti atsukę nugaras darė judesius, tarsi tuštintųsi.

Vikšrinėje amfibijoje, kurioje keliavo reporteriai, kampe sėdėjo seržantas Viktoras Gutjeresas (Victor Gutierrez), stambus vyras, rašantis divizijos laikraščiui.

– Ne, ne, – sušneko Peris, – atsistok čia. Tave irgi nufotografuosiu.

– Ir atsinešk savo M16, – pridūrė Kifneris.

Jūrų pėstininkams važiuojant iš miesto, nepasigirdo nė šūvio. Irakiečiai stoviniavo ant šaligatvių ir šaipėsi arba rūsčiai dėbčiojo. Peris galėjo lažintis iš šimto dolerių, kad iš minios jūrų pėstininkams niekas nepamojuos.

– Ta iškyla buvo geros valios gestas, kuris nieko neįrodė, – vėliau pasakė brig. gen. Kelis, divizijos vado pavaduotojas. – Nenorime kaskart, kai konvojus rieda per miestą, kreiptis į „galvažudį" Makojų.

Kitą dieną Tūlanas išsiuntė 3/4 batalioną atgal į šiaurę, kad prisijungtų prie plk. Takerio. 1/5 ir 2/2 batalionai išvyko iš Faludžos dar anksčiau. 2/1 batalionas irgi atsitraukė.

Miestas priklausė Faludžos brigadai.

III DALIS

PERVARTA

NUO 2004 M. GEGUŽĖS IKI SPALIO

21.

BOMBŲ GAMYKLA

Kai tik gen. mjr. Metisas gegužės 10-ąją išvyko iš Administracijos centro, sukilėliai paskelbė pergalę ir pradėjo švęsti. 10-ąja magistrale pirmyn ir atgal zujo pypsintys pikapai, prisėdę AK mosuojančių ir *Abu akbar!* šaukiančių vyrų. Vienų veidus dengė spalvotos skarelės, kitų atviri veidai spinduliavo šypsenomis. Ant stogų mojuodami stovėjo vyrai su RPG. Ant tuščių parduotuvių fasadų kabojo transparantai, aukštinantys didvyriškus islamo kankinius: „Sutriuškinome velnius jūrų pėstininkus!", „Džihadas nugalėjo!" Parduotuvių savininkai mėtė saujas saldumynų praeiviams, iš minaretų plerpė muzika. Pradinis džiaugsmo pliūpsnis buvo visuotinis. Tuo, kad miestas jų rankose, mėgavosi policija, nacionalinės gvardijos kareiviai, Faludžos brigada, džihadistai, prekybininkai, vietinės nusikaltėlių gaujos, užsienio kovotojai ir berniukai.

Amerikiečių reporteriai, drįsę įkelti koją į miestą per artimiausias kelias dienas, minėjo kontrolės postus, kuriuose darbuojasi sukilėliai, o Faludžos brigados kareiviai stoviniuoja greta. Paklausti, ką apie tai mano, gyventojai atsakydavo, jog visi yra mudžahedai. Tokios pagyros vertė klausti, ar buvo išmintinga atsisakyti puolimo ir sukurti Faludžos brigadą.

Prieš išvykdamas perimti vado pareigų Vokietijoje, gen. ltn. Sančesas pasakė, jog sprendimus nulėmė civilinė politika.

– Mes, kariškiai, pavaldūs civiliams, – pareiškė jis, – ir kištis į politiką ne mūsų reikalas.

Bet Baltieji rūmai atsakomybę už sprendimus dėl Faludžos suvertė kariškiams.

– Mūsų vadai, – pareiškė prezidentas Bušas sakydamas kalbą Sausumos pajėgų karo koledže, – pasitarę su Irako valdymo taryba ir vietiniais pareigūnais, nusprendė, kad masiniai smūgiai priešui atstumtų vietinius gyventojus ir padidintų paramą sukilėliams. Todėl pasirinkome kitokią taktiką. Saugumas Faludžoje taps bendra atsakomybe... mūsų jūrų pėstininkai ir toliau patruliuos kartu su irakiečiais.

Tačiau jūrų pėstininkai pasirinko kitą taktiką tik dėl to, kad jiems buvo pasakyta, jog prezidentas pageidauja alternatyvos Faludžos šturmui. Katastrofa yra našlaitė – niekas nepuolė gvieštis nuopelnų, kad sutramdė gen. ltn. Konvėjų, kuris, trūkus kantrybei dėl Irako derybininkų tuščių pažadų, balandžio 21-ąją paskelbė ketinąs šturmuoti miestą po kelių dienų.

Politinė sėkmė ėmė slysti prezidentui iš rankų. Gegužės viduryje tik 40 proc. rinkėjų pritarė jo politikai Irake, o 55 proc. nepritarė – žemiausias

palaikymo reitingas nuo karo pradžios. Balandį Irake žuvo šimtas trisdešimt amerikiečių, daugiausia per vieną mėnesį per visą karą. Sadras, žlugus jo maištui, išsiderėjo laisvę ir liko nesuimtas. Žiniasklaidą daugiausia domino Bušo administracijos reakcija į akį rėžiančius vaizdus iš Abu Graibo. Neprižiūrimų kareivių nusikalstamą elgesį per naktines pamainas vienas buvęs gynybos sekretorius pavadino „gyvulių namais".

Bet žiniasklaida ir Kongresas stengėsi prisegti atsakomybę aukštesniems pareigūnams, kurstydami spekuliacijas, kad prezidentas gali atleisti Ramsfeldą ar gen. ltn. Sančesą. Turėdami prieš akis šias neigiamas tendencijas, Baltieji rūmai nematė prasmės po fakto nagrinėti, kodėl jūrų pėstininkams pirma buvo liepta Faludžą užimti, o paskui perduoti miestą politiškai dvilytei Faludžos brigadai.

Jungtinių vykdymo pajėgų vado poste Sančesą pakeitęs generolas leitenantas Tomas Mecas (Thomas Metz) jūrų pėstininkų atitraukimą nusakė strateginės naudos sąvokomis, nesileisdamas į aiškinimus, kas primetė tokį sprendimą – civiliai ar kariškiai.

– Turėjome pakankamai kovinės galios darbui užbaigti per porą dienų, – pasakė jis. – Bet daugelis manė, kad strateginė nauda bus nulinė, jei ne neigiama. Mūsų pasirinktas kelias aiškiai išgelbėjo daug gyvybių.

Jūrų pėstininkų atstovas spaudai, pasigavęs civilių aukų vengimo argumentą, tarsi „mantrą", anot *Los Angeles Times* reporterio Perio, nenuilsdamas kartojo, kad Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos nenorėjusios Faludžos paversti Drezdenu. Per mėnesį trukusias kautynes Faludžai smogta 150 aviacijos smūgių, numesta maždaug šimtas tonų sprogmenų, sugriauti 75 pastatai ir dvi mečetės. Drezdene 1100 sąjungininkų bombonešių per vieną naktį numetė 6000 tonų sprogmenų, sugriovusių dešimtis tūkstančių pastatų ir užmušusių nuo 35 tūkst. iki 45 tūkst. civilių. Faludžoje žuvusių civilių skaičius svyravo nuo 600, remiantis *Al Jazeera*, iki 270, remiantis Irako sveikatos apsaugos ministerija. Drezdeno tragedija šimtą kartų pranoko Faludžos.

Kiti atstovai spaudai valkiojo klišę, esą „nevalia sugriauti miesto, kad jį išgelbėtum". Abiem atvejais nepagrįstai daryta užuomina į masinę ugnies galią neatsižvelgiant į civilių aukas – vargu, ar jūrų pėstininkai būtų taip apibūdinę planuojamą Faludžos šturmą.

Troškimas užbėgti už akių sugriovimams greitai tapo viešu argumentu teisinantis, kodėl puolimas buvo sustabdytas. Nors ir sumanytu kaip gudri apgaulė, tokiu argumentu painioti kaštai su tikslais, ir neišvengiamai kildavo klausimas, kodėl apskritai šturmuota Faludža. Jei strateginis tikslas yra išvengti aukų, tai pradėti karą – nelogiška.

Tačiau jūrų pėstininkai bus vertinami ne dairantis į istorines analogijas ar politinius sumetimus. Svarbiausia tai, kas dėjosi konkrečiai.

Pirmi vaisiai gera nežadėjo. Dvidešimt trejų metų Nikolasas Bergas, draugiškas kalifornietis, pusiau verslininkas, pusiau aistringas keliautojas, balandžio viduryje vienas klaidžiojo po Bagdadą ir pradingo be pėdsakų. Gegužės viduryje teroristas Zarkavis į savo interneto svetainę *Al Ansar* įdėjo vaizdo medžiagą. Grublėtuose kadruose barzda apžėlęs ir išsekęs Bergas, aprengtas oranžiniu kalinio kombinezonu, sėdėjo ant baltos plastikinės kėdės priešais smėlio spalvos sieną. Už Bergo stovėjo penki juodai apsirengę vyrai su kaukėmis ir žalsvomis amunicijos liemenėmis su AK dėtuvėmis. Zarkavis paskelbė keršijąs už piktnaudžiavimus Abu Graibo kalėjime. Tada šaukdamas: „Alachas didis!", išsitraukė ilgą peilį ir šoko ant Bergo. Pasigirdo klyksmas, ir po kelių sekundžių nupjauta Bergo galva buvo padėta ant jo kruvino liemens. Šiurpą keliančią vaizdajuostę *Al Jazeera* ištransliavo per naujienas žiūrimiausiu laiku.

Vaizdajuostės paviešinimo laikas – praėjus vos kelioms dienos, kai jūrų pėstininkai perdavė miesto kontrolę, – buvo parinktas taip, jog atrodė, kad norėta arba iš amerikiečių pasityčioti, arba atšvęsti pergalę, arba ir viena, ir kita. CŽV įtarė, jog Zarkavio kankinimų studija yra Džolano rajone, bet niekas nenutuokė, kur jos ieškoti toje velnio lindynėje – vingiuotų skersgatvių ir atkampių gatvelių labirinte. Taigi reido galimybė atkrito.

Vietoj to Metisas pasiūlė iškart sudaryti bendrus patrulius, kurie Džolano rajoną iškratytų nuo viršaus iki apačios. Latifas nesutiko aiškindamas, kad laikas tam dabar netinkamas. Pirmiau būtina išugdyti pasitikėjimą. „Puiku, – atsakė Konvėjus ir Metisas, – ugdykime pasitikėjimą ir tada sučiupkime Zarkavį."

Jūrų pėstininkai pasiūlė 40 mln. dolerių atstatymo darbams ir, negana to, JAV karinio jūrų laivyno „jūrų bičių" inžinerinių komandų. Kiekvieno pastato, nukentėjusio nuo aviacijos smūgių, savininkui bus išmokėta kompensacija, išvalyta užteršta vandens tiekimo sistema, atnaujintas elektros tiekimas, palaidotos šiukšlių krūvos, tūkstančiai žmonių įdarbinti ir jiems nedelsiant bus išmokėti atlyginimai. Keletą dienų tuzinas miesto inžinierių Faludžos sąveikos koordinavimo centre gyvai svarstė projektus su „jūrų bitėmis". Paskui jie pradingo.

Latifas ir miesto vyresnieji, susitikę su Metisu, paaiškino, kad Faludžos gyventojai nepageidauja pagalbos iš ateivių. Nė vienam amerikiečių kareiviui neleista įkelti kojos į miestą. Nesvarbu, ar atvyktų tanku ar su elektros generatoriumi. Latifas neigė, kad mieste yra kovotojų iš užsienio. Metisas atšovė neketinąs duoti Latifui marias laiko, kol Faludžos brigada bus pasirengusi imtis „šių kraugeriškų šunsnukių".

Gegužės pabaigoje išpuolių netolimose magistralėse sumažėjo, aukštiems pareigūnams tai suteikė optimizmo. Generolas Majersas tikino, jog „pasielgta teisingai... Reikia žinoti, kada atsitraukti". Liudydamas Kongresui Jūrų pėstininkų korpuso vadas gen. Maiklas Heidžis pasakė, kad Faludžos kritikai nesupranta, apie ką kalba.

– Jei tai pralaimėjimas, mums reikia daugiau tokių pralaimėjimų.

Pastangos trykšti optimizmu kirtosi su istorijomis, kurias reporteriai surinkdavo smarkiai rizikuodami savo gyvybėmis. Irako policija nurodydavo klaidingas kryptis vildamiesi, kad Amerikos reporteriai bus pagrobti. Viena pagrobta naujienų komanda buvo paleista tik po įtemptų derybų. *Washington Post* reporteris, kurio šarvuotas visureigis atlaikė kelias AK serijas, ištrūko į Bagdadą vedančia magistrale nuvirtuliuodamas šimto keturiasdešimties kilometrų per valandą greičiu.

Į miestą įsėlindavo *Reuters, New York Times, NBC News, Washington Post, Haper's Magazine* ir *Los Angeles Times* korespondentai. Jie pasakojo apie sukilėlių gaujas, kratančias automobilius, budinčias kontrolės postuose ir patruliuojančias. Faludžos brigados kareiviai arba laikydavosi nuošalyje, arba prisidėdavo prie jų. Jie pranešdavo, kad gyventojai džiaugiasi tariama sukilėlių pergale ir dalija pagyrūniškus pareiškimus.

– Manau, amerikiečių pajėgos, čia sutikusios pasipriešinimą, patyrė bene didžiausią išbandymą, – pasakė vienas miesto administracijos darbuotojas. – Mes tikime, kad miestą išgelbėjo Dievas. Ir tikime, jog jie išmoko pamoką neprasidėti su Faludža.

Imamai skelbė, kad miestas bus valdomas remiantis griežčiausiu šariato aiškinimu. Prekiaujantys alkoholiu būdavo išrengiami, nuplakdinami ir kraujuojančiomis nuogomis nugaromis genami per miestą, kad kiekvienas galėtų juos pajuokti ir apspjaudyti. Kirpėjai, siūlantys „vakarietiško stiliaus" kirpimą, sumušami. Ilgaplaukiai studentai gaudomi, išjuokiami ir nukerpami. Bet kuris nutvertas geriantis alų sulaukdavo smūgių ir paradavimo gatvėmis. Už mažiausius nusižengimus, kaip antai už nemandagų atsakymą mudžahedų kovotojui, gyventojus nuplakdindavo. Parduotuvių savininkai, pardavinėjantys lūpų dažus, amerikietiško stiliaus žurnalus ar pop muzikos kompaktines plokšteles, būdavo sumušami, o jų varganos prekės sugadinamos ar pavagiamos.

Pulko žvalgybos karininkas mjr. Belonas jautė panieką imamams, propaguojantiems islamišką fundamentalizmą.

– Vahabizmas pats savaime nėra motyvuojanti jėga Faludžoje, – tvirtino jis. – Imamai naudojasi mečetėmis, norėdami palenkti savo valiai tamsius žmones. Skelbia neapykantą, o tai nėra religija. Renku informaciją apie tuos vyrukus. Didžiuma jų yra nusikaltėliai. Turi nekilnojamojo turto, siunčia banditus kratyti į Jordaną važiuojančių sunkvežimių vairuotojų, slepia vogtus automobilius ir organizuoja žmonių grobimus. Nuo kiekvieno pagrobto sunkvežimio jiems nukrinta geroka dalis. Galėtų pamokyti Al Kaponę, kaip reketuoti miestą. Jaunimą, patiklius džihadistus stumdo it pėstininkus. Jų negalima laikyti dvasininkais. Jie veikiau mafijos bosai. Užsidėjo religinį apdarą, nes dabar to reikia, ir prieš vakaro maldą apžiūri šviežiausią laimikį.

Į miestą sruveno užsienio kovotojai iš Sirijos ir Saudo Arabijos. Sukilėliai įsteigė valdymo tarybą, vadinamą mudžahedų šura. Ji įsikėlė į vieną mečetę miesto centre ir išdavinėjo arabų žurnalistams rašytinius leidimus lankyti „išlaisvintą" miestą. Sunkvežimių vairuotojai, pagrindine magistrale vykstantys į Jordaną, būdavo prievarta nukreipiami į miestą ir čia nužudomi arba laikomi dėl išpirkos. Miesto rajonuose susikūrė vietiniai milicijos būriai, juos sudarė nepilnamečiai: jie iš pradžių prisijungė galbūt įbauginti, tačiau netrukus ėmė pritarimo šūksmais sveikinti nelaimingų irakiečių mėsinėjimą pagal minios užgaidą. Faludžoje įsitvirtino Talibano pobūdžio režimas.

Palaidos džihadistų gaujos priminė jakobinų komunarus 1793 m. Paryžiuje – kruvina gaujų valdžia be jokios politinės ideologijos ar organizacijos. Nors Ramsfeldas sukilėliams prikabino „perspektyvos neturinčiųjų" etiketę, teroro viešpatavimas Prancūzijoje rodė, kad užsispyrimas, pakurstomas kraujo, gali trukti ne vienus metus. 1793–1795 m. Prancūzijoje per 100 tūkst. piliečių žuvo nuo savo kaimynų rankos, visuomenę ištikus maniakiniam išdavysčių paieškos priepuoliui. Galiausiai giljotinoje atsidūrė ir pats Robespjeras (Robespierre).

Kaip Robespjero, lygiai taip ir Zarkavio ginklas buvo teroras, įvyniotas į miglotą ideologiją. Šiitų sprogdinimų kampanija pastarasis siekė išprovokuoti kerštą sunitams ir sukelti didelio masto pilietinį karą. O tada bus galima vėl pagalvoti, kuria kryptimi sukti toliau. Nei amerikiečių, nei arabų žiniasklaidai per daug nerūpėjo, kad Faludžoje gausėjo teroristų slėptuvių, juolab kad miesto vyresnieji karštai neigė, jog Zarkavis mieste.

Gegužės pabaigoje Zarkavis Faludžoje pagrobė keturiasdešimt ketverių metų Kim Sun Ilą, misionierių, laisvai kalbėjusį arabiškai ir vertėjavusį vienai Pietų Korėjos bendrovei. Vaizdajuostėje, perduotoje *Al Jazeera*, Sun Ilas pasmerkė koaliciją ir meldė Pietų Korėjos vyriausybę mainais į jo išlaisvinimą išvesti iš Irako 3500 asmenų statybos batalioną. Kelias savaites Pietų Korėjoje virė debatai, pirmame plane vis rodant sielvartingai raudančią Sun Ilo šeimą. Pietų Korėjos vyriausybei nenusileidus, Zarkavis nukirto Sun Ilui galvą, o vaizdajuostę išplatino per arabų televizijos tinklus.

Vienas *Washington Post* reporteris atkreipė dėmesį: nors prezidentas Bušas paskelbė, kad saugumas Faludžoje taps „bendra atsakomybe", sukilėliai kontroliavo gatves, nesidalydami valdžia su niekuo. Viešumoje Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos nenorėjo to pripažinti.

– Tai, kad Faludža yra sukilėlių draustinis, tik prielaida, – pareiškė Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų operacijų karininkas.

Tačiau vis labiau ryškėjo tą prielaidą patvirtinančios tendencijos. Faludžą apgulus balandį, tą mėnesį visame Irake prieš civilius įvykdyti penki sprogdinimai; per šešias savaites nuo apgulos panaikinimo tokių sprogdinimų surengta trisdešimt. Jūrų pėstininkai atsakė aviacijos smūgiais į namus slėptuves

Faludžoje, bepiločiais orlaiviais su vaizdo kameromis pasekę teroristus iki jų irštvų. Į tai sukilėliai sureagavo išsiųsdami klajojančias gaujas tikrinti nepažįstamųjų ir, apkaltinę šnipinėjimu, nužudė keturiolika irakiečių.

Džihadistams stiprėjant, Faludžos brigada nieko nedarė. Latifo kompleksas miesto pakraštyje apšaudytas iš minosvaidžių, žuvo ir buvo sužeista koks tuzinas irakiečių. Nesugebėjus sutelkti pajėgų atkeršyti, Latifo įtaka baigėsi. Po to brigados karininkai jį traktavo tik kaip nominalų vadovą, naudingą pinigams iš amerikiečių išpešti. Kartais karininkai, jam įžengus į patalpą, net neatsistodavo. Praslinkus mėnesiui nuo tos dienos, kai brigada pakeitė jūrų pėstininkus, nebuvo įgyvendinta nė viena iš sutartų sąlygų. Neatiduota jokių sunkiųjų ginklų; užsienio kovotojai ir amerikiečių kūnų niekintojai vaikščiojo laisvi; miestą valdė sukilėliai; nė vienas karinis konvojus nedrįso kirsti miesto; žmonių grobimai tapo kasdienybe; pagausėjo teroristinių sprogdinimų.

Birželio viduryje kasdieniai irakiečių santykiai su Faludžos ryšių komanda perkopė į ketvirtą mėnesį. Pastarąją sudarė divizijos civilinių reikalų pareigūnai, žvalgybos operatyvininkai ir arabų kalbos mokovai. Visi buvo tiesiogiai pavaldūs Tūlanui, kuris irgi kasdien susitikdavo su irakiečių delegacijomis. Po šimtų susitikimų, papildytų žvalgybos duomenimis, pulkas susidėliojo tikslią miesto politinės struktūros ir jo vadovų mozaiką. CŽV turėjo keletą puikių informatorių, o štabo seržantas Kavasimis užverbavo dar keturis. Maždaug kartą per savaitę Kavasimis, kelias dienas tyčia nesimaudęs, užsidėdavo dišdašą ir šemagą, palikdavo visus amerikietiškus objektus, pasiimdavo aptrintą AK ir sutemus išslinkdavo į miestą susitikti su informatoriais. Mainais už dėvėtus automobilius ir 200 dolerių išmokas jis nusipirkdavo informacijos apie Zarkavio kuopeles, sirų gaujas, dvasininkus vahabitus ir turtingus pogrindyje veikiančius baatistus.

Kai tik turėdavo vardus, išvaizdos aprašymus ir slėptuvių adresus, Kavasimis aplankus perduodavo Belonui. Pastarąjį iš proto varė atmestinas irakiečių požiūris į būtinybę tiksliai nustatyti namo vietą. Agentai buvo aprūpinti penkių metrų tikslumo GPS, taip pat kitais prietaisais. Sukilėliams vieną agentą pagavus su GPS ir nukirtus jam galvą, kiti nenoriai nešiodavosi tokią įrangą. Geriausias Belono šaltinis taikiniui tiksliai nustatyti buvo bepiločių orlaivių komandos, išmokusios meistriškai sekti individualius automobilius ir asmenis gatve ar atkampiu skersgatviu.

Sudėliojęs fragmentus į krūvą, Belonas pranešė Tūlanui, kad, jo vertinimu, mieste yra septyniolika sukilėlių gaujų ir apie dešimt pagrindinių vadovų. Išskyrus sirus ir Zarkavį, visi jie vietiniai ir neužsiminėja savižudiškų išpuolių eksportu. Tačiau nusiteikę kovoti, vis dar emociškai įsiaudrinę manydami, kad sumušė diviziją balandžio mėnesį.

Tačiau tos miesto gaujos niekur negalėjo išvykti – kelius savo rankose laikė pulkas. Faludžos brigada gaudavo atlyginimus, o jos karininkai atidėdavo dešimt procentų sukilėliams, kurie dar neįšoko į neteisėto pelnymosi traukinį. Metisas troško akis į akį susitikti su priešininkais ir paaiškinti, kaip kvaila kovoti. Juk jie gyvena savame mieste, niekas jiems netrukdo. Laikas pradėti normalų gyvenimą, o ne lakstyti vogtais policijos automobiliais vaizduojant kietus vyrukus, bet tuščiomis kišenėmis, be pinigų vedyboms ar ateičiai.

Tūlanas ir Metisas norėjo tiesiogiai pasikalbėti su įtakingais vadovais. Daugiausia intrigų rezgė šeichas Džanabis. Savo didžiulėje mečetėje miesto centre skelbė radikalų vahabizmą, bet prieš imdamasis religijos dešimtmečiais vertėsi verslu ir varė kontrabandą. Jo šeima miesto sluoksniuose turėjo įtakos jau per tris kartas. Nors ir ne toks turtingas kaip šeichas Gazis, Džanabis, anot Belono ataskaitų, susišluodavo 10–20 procentų nuo kiekvieno apiplėšimo. Būtent jis buvo žmogus, galėdavęs grąžinti pagrobtą auką, nespėjus jai atsidurti Zarkavio naguose. Semdavo rimtus pinigus, 20–40 tūkst. dolerių per mėnesį. Daugelis gaujų kreipdavosi į jį kokios nors paslaugos ar bent kartą per savaitę apsilankydavo jo mečetės teritorijoje.

Tūlanas kreipėsi į Suleimaną, kad padėtų susitikti su Džanabiu. Tūlanas buvo jau anksčiau įsikišęs, kai Hatimas, pagrįstai aiškindamas, jog yra miesto tarybos išrinktas, mėgino perimti vadovavimą nacionalinės gvardijos batalionui. Tūlanas pareiškė: jei kareiviai nori ir toliau gauti atlyginimus iš jūrų pėstininkų, vadu turįs likti Suleimanas. Suleimanas, tiesaus būdo žmogus, atsiribojo nuo jūrų pėstininkų ir paslauga už paslaugą neatsakė. Jis nesutiko imtis tarpininko vaidmens ir būti tiltu, vedančiu pas Džanabį.

Tarpininkauti savanoriškai pasisiūlė Hatimas, patvirtintas ir remiamas Džamalo, muftijaus, kurį Bremeris paleido iš kalėjimo. Nors Džamalas, regis, nuoširdžiai stengėsi sušvelninti kitų imamų pamokslų toną, niekaip netilo gandai, kad jis remia sukilėlius. Visi mieste gyvenę vyresnieji atrodė dviveidžiai, viena sakantys jūrų pėstininkams ir kitką – sukilėliams. Tūlanas pasiuntė Džanabiui krūvą laiškų, tačiau tas reikalavo ambasadoriaus Bremerio pasirašyto laiško, kuriame būtų garantuojama, kad nebus suimtas. Galiausiai nusileido susitikti, jei laišką pasirašys ir asmeniškai atvyks į Administracijos centrą Metisas. Šis neprieštaravo.

Birželio viduryje Metisas susitiko su Hatimu prie „dobilo lapo" sankryžos į rytus nuo miesto. Hatimas karštai tikino, kad į miestą gali įvažiuoti tik devynios mašinos – negeras ženklas. Tūlanui kabant ore vado sraigtasparnyje ir greitojo reagavimo pajėgoms stovint pasiruošusioms atskubėti į pagalbą, Metisas sutiko ir leidosi savo antron kelionėn į Faludžą. Gegužės viduryje Latifas miesto rotušėje buvo garbės svečias, supamas arabų dignitorių ir arabų televizijos komandų minios. Šįkart jo net nepakvietė. Pagrindiniu asmeniu tapo Džanabis, neaukštas, tvarkingas, septintą dešimtį pradėjęs vyras ilga

barzda ir aštriais veido bruožais, apsirengęs balta dišdaša ir užsidėjęs arabišką galvos apdangalą.

Atsainiai prisistatinėjant, šeichas Gazis pasikeitė keliais žodžiais su Kavasimiu.

– Iš jūrų pėstininkų nieko gero, – pasakė aiškiai piktas Gazis.

Jo kontrabandos verslas per apgulą smuko, jo asmeniškai parinktas meras (Raadas) sėdėjo kalėjime ir pas jį nebetekėdavo amerikiečių pinigai iš rangos sutarčių. Kavasimis trūktelėjo pečiais ir pasitraukė į šalį.

Kaip ir gegužę, palei sienas sėdėjo kelios dešimtys šeichų, jie ištiesę kaklus klausėsi, kas sakoma. Nė vienas netarė nė žodžio. Mat susitikimas buvo tarp jūrų pėstininkų kovinio vadovo ir sukilėlių vadovo. Nesileisdami į tuščias šnekas, Metisas ir Džanabis mandagiai apsikeitė trumpais žodiniais smūgiais.

– Savo miesto labui, – pasakė Metisas, – privalote liepti Zarkaviui ir sirams išvykti. Jie žudo nekaltus jūsų tėvynainius. Mes ketiname sunaikinti visus teroristus. Tai reiškia daugiau bombų ir baimės mieste. Ko nebūtina. Esu tikras, kad turintis tiek galios, kiek jūs, žmogus gali tai sustabdyti. Išvykite juos.

Kavasimis, sėdėdamas greta Metiso, vertėjavo.

– Kažkas netikusiai jus informavo, – atsakė Džanabis, piktai akimis varstydamas Kavasimį. – Čia nėra užsieniečių. Jūs bombarduojate nekaltus žmones. Mes tik giname namus, kai ateinate jų griauti.

– Mes čia, kad padėtume, – kad jūsų vaikai galėtų saugiai gerti vandenį, kad mokyklos turėtų elektrą, kad būtų išgabentos atliekos, nuo kurių plinta ligos, – tęsė Metisas. – Mes turime pinigų. Galime iškart mokėti jūsų rangovams, nuo rytojaus.

– Žmonės nepasitiki jumis po viso šio karo, – pareiškė Džanabis. – Duokit mums pinigus ir mes patys pasirūpinsime savimi. Taip būtų geriausia.

Abu vyrai toliau boksavosi žodžiais, ne vienas nenusileisdamas nė per plauką. Metiso žinia: „Teroristai, besislapstantys Faludžoje, žudo nekaltus irakiečius. Išvien galime pastatydinti saugų, sveiką miestą." Džanabio tvirtinimas: „Dėl visų žudynių kalti jūs, o kiekvienas čia trokšta taikos. Išeikit iš Irako. Jūs čia nepageidaujami."

Hatimas pamojavo rankomis Kavasimiui užbaigti pokalbį. Jie buvo sutarę užtrukti penkiolika minučių. Hatimas jaudinosi būdamas tikras, kad bet kurią akimirką gali prapliupti minosvaidžiai ir kulkosvaidžiai, kaip nutiko kovo mėnesį, kai lankėsi jūrų pėstininkai ir kareiviai iš 82-osios divizijos.

– Mums gali kliūti, – sumurmėjo Kavasimis Metisui, jiems pakilus eiti.

– Labai to laukiu, – atsiliepė Metisas.

Jis niūriai paspaudė Džanabiui ranką ir išėjo. Metisas buvo įspėtas, kad Džanabis rezgė sąmokslą jį nužudyti. Kaip vadas, įspėjimo nepaklausė. Bet

privačiai buvo parengęs planą kritiniam atvejui. Jei Administracijos centre jie būtų užpulti, kaip nutiko kovą, jis suimtų Džanabį. Jei dėl to patalpoje kiltų susišaudymas, jis suvarytų Džanabiui į galvą dvi kulkas. Kai Kavasimis, sekdamas įkandin Metiso per kelis žingsnius, ėjo pro Džanabį, šeichas metė greitą, tylų prakeiksmą:

– Išdavikas.

Hatimas su palengvėjimu stebėjo, kaip jūrų pėstininkai palieka miestą. Kaip ir gegužės mėnesį, sankryžose būriavosi vyrai. Šįkart tyčiojosi agresyviau, vieni šiurkščiai rodydami viršun iškeltą vidurinį pirštą, kiti prie tarpukojo darydami judesius, tarsi masturbuotųsi. Jūrų pėstininkai taikėsi į stogus, laukdami išnyrant pirmų RPG šaulių. Viršuje ratus suko Tūlano „hiujis", o už miesto savo liukuose tūnojo tankų įgulos, puoselėdamos mūšio viltį. Tačiau mažytis konvojus išriedėjo nepasigirdus nė vienam šūviui.

Grįžę į Kemp Faludžą, Metisas ir Tūlanas pasiteiravo Kavasimio nuomonės apie susitikimą.

– Bosas yra Džanabis, pone, – atsakė tas. – Miestas dabar jo. Siūlau pakviesti jį į didelį susitikimą už miesto ir suimti.

Belonas paprieštaravo įrodinėdamas, kad tai bus baisus diplomatinis precedentas ir katastrofa viešųjų ryšių lygmeniu. Kavasimio liūdesiui, jo idėja buvo atmesta.

– Dar kas nors? – paklausė Metisas.

– Buvo akivaizdu, kad jūs jo nemėgstate, pone. Manau, jis pajuto, jog trokštate su juo kovoti.

– Suprato teisingai.

Susitikimas su Džanabiu padarė galą Kavasimio naktinėms išvykoms, per kurias jis susitikdavo su agentais. Tūlanas įsakė jam likti vietoje.

– Jie paspęs tau spąstus ir nužudys, – paaiškino Tūlanas. – Lygiai taip, kaip ir tu norėjai įvilioti Džanabį į spąstus.

22.

„BAIKIT TRIUKŠMAVĘ"

Trumpam kilo šuoras spėlionių, ar Faludžos brigada nėra pavyzdys, kaip nuslopinti sunitų sukilimą. Gynybos sekretoriaus pavaduotojas Volfovicas, apsilankęs Irake birželio pabaigoje, išgirdo prieštaringų vertinimų. Vienas aukštas Irako pareigūnas pašnibždėjo, kad sprendimas yra „Gaza", turėdamas galvoje, jog amerikiečiai turėtų visiškai pasitraukti iš to ruožo, kaip izraeliečiai pažadėjo padaryti Gazoje. Kai kurie Irako pareigūnai, žiūrėdami Volfovicui tiesiai į akis, neigė, kad Faludžoje yra teroristų ar užsienio kovotojų. Kelių amerikiečių pareigūnų teigimu, brigados širdis „vis dar silpnai plaka".

Tačiau Volfovico vizito metu jūrų pėstininkai Faludžoje sudavė du smūgius iš oro ir kovėsi ištisą dieną, paskui ant namo, kuriame slėpėsi teroristai, numetė keturias penkių šimtų svarų ir dvi tūkstančio svarų bombas. Po kelių dienų Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo viršininkas plk. J. C. Koulmenas viešai išsakė optimistinį požiūrį į tendencijas mieste.

– Faludža, – pareiškė Koulmenas *New York Times*, – nors ir lėtai, juda teisinga linkme.

Volfovicas liko priblokštas. Žvalgybos pranešimai rodė, kad sukilėlių valdžia Faludžoje stiprėja, o kai kurie Irako ir Jungtinių Valstijų pareigūnai nesutiko to pripažinti. Parengti kariauti ir kartu nepajudinamai ištikimi įsakymams, jūrų pėstininkai grūmėsi su prieštaringais impulsais. Troško optimistiškai žvelgti į Faludžos brigadą, bet kartu neatrodyti naivūs dėl priešo. Jie atmetė užuominas, kad savižudiški automobilių sprogdinimai susiję su Faludža, „nes sunkvežimiai sprogti parengiami netoli tos vietos, kur susprogdinami". Koalicijos laikinosios administracijos pareigūnai, apeiti priimant sprendimą įsteigti Faludžos brigadą, klausinėjo, ar jūrų pėstininkų nebus paveikęs Stokholmo sindromas ir ar jie dėl to nemėgina „kiaulę pagražinti lūpdažiais".

Gynybos sekretoriaus pavaduotojas iš kelionės į Iraką grįžo įsitikinęs, kad perduoti Faludžą buvusiems baatistams ir Irako generolams buvo rimta klaida.

– Faludža nėra modelis, – pasakė Volfovicas *CNN*. – Turiu galvoje: Faludža turbūt yra blogiausia vieta šalyje.

Birželio pabaigoje žiniasklaida Faludžą jau ėmė vadinti „angių irštva", kontroliuojama „mudžahedų feodų", ir „naujų džihadistų" rengimo poligonu. *Washington Post* pirmame puslapyje įdėjo reportažą, kuriame teigta, kad Irako ir Jungtinių Valstijų pareigūnai mano, jog sprendimas atitraukti jūrų pėstininkus pagimdė „naujų sukilėlių veisyklą".

Perduodamas Jungtinių vykdymo pajėgų vado pareigas liepos pradžioje, gen. ltn. Sančesas per pokalbį su reporteriais kritikavo sprendimą atšaukti jūrų pėstininkų puolimą.

– Pamoka [Faludžos] yra ta, kad reikia masinių pajėgų, ne tikslių smūgių.

Balandį Sančesas įspėjo Konvėjų, jog Baltųjų rūmų parama Faludžos šturmui sumenko dėl britų prieštaravimų, bet pats nepakeitė tvirtos nuomonės, kad šturmas gausiomis jėgomis buvo vienintelė protinga karinė alternatyva.

Sančesui išvykus, padėtis Faludžoje toliau prastėjo. Miesto gyventojams kepant liepos karštyje, Džanabis pajuto, kad į jo valdžią kėsinasi išsišokėlis Omaras Hadidas, buvęs elektrikas, kartu su motina gyvenęs žemutiniosios klasės rajone į pietus nuo Administracijos centro. Džanabis mėgavosi Mudžahedų šuros tarybos atstovo privilegijomis ir prestižu. Taryba rinkdavosi erdvioje mečetėje už kelių kvartalų nuo jo prabangaus komplekso. Lygybė yra pagrindinis islamo religijos stulpas, todėl tarp sukilėlių, priešingai negu Irako armijoje, skatinta tendencija, kad vadas iškiltų iš eilinių kovotojų gretų. Kaip Al Pačino (Al Pacino) suvaidintas personažas filme „Žmogus su randu", Hadidas, kresnas vyras vešlia barzda ir susitaršiusiais ilgais juodais plaukais, prigimtinį gebėjimą vadovauti derino su polinkiu į atsainų, kraują stingdantį žiaurumą. Zarkavis priglobė jį po savo sparnu balandį, o liepą Hadidas jau buvo tapęs vietine legenda, išgyvenęs daug susirėmimų su jūrų pėstininkais ir pagarsėjęs kaip išdavikų žudikas. Vietinis jaunimas laikė jį pavyzdžiu, o tas atsidėkojo naktiniais pasivaikščiojimais, sustodamas gaujų namuose paplepėti ir palikdamas šviežios duonos.

Į grėsmę savo valdžios pozicijai Džanabis atsakė dar labiau persiimdamas kraštutiniais vahabizmo priesakais dėl džihado. Dabar buvo ne tiek suktas, pelno besivaikantis verslininkas, kiek antivakarietiško smurto dėl paties smurto propaguotojas. *Asia Times* pavadino Faludžą „islamo emyratu", kurio mudžahedai tikėjo, kad, išstūmę jūrų pėstininkus, gali laimėti ir likusį Iraką, lygiai kaip talibai neseniai valdė Afganistaną.

Jūrų pėstininkų pusėje pagrindiniu asmeniu derantis su visokio plauko irakiečiais tapo Tūlanas. Gen. ltn. Konvėjus užsiėmė veiksmų koordinavimu su naujomis JAV kariškių ir irakiečių komandomis Bagdade, o gen. mjr. Metisas veikė iš Ramadžio bazės. Liepą kai kas sakė, kad Metisas per derybas primindavo ernį, sukantį ratus aplink spąstus su jauku. Vadeles kasdieniuose susitikimuose į savo rankas perėmęs Tūlanas ramiai perdavė tvirtą žinią: irakiečiai turi patys ginti savo šalį. Pasibaigus vienam bevaisiam susitikimui, jis reporteriui pripažino, jog yra nusivylęs tikrų vadovų tarp irakiečių paieškomis.

Latifas niekada neįgijo realaus autoriteto Faludžos brigadoje. Jo pavaduotojas generolas majoras Abdula Muhamadis (Abdullah Muhamadi) įtakos

kareiviams turėjo daugiau, bet pasitikėjimo nekėlė. Kartą apkaltino jūrų pėstininkus, neva šie priekabiauja prie vienos šeimos netoli geležinkelio stoties. Skeptiškas plk. ltn. Olsonas pareikalavo, kad Abdula ir Latifas tučtuojau vyktų kartu su juo ištirti incidento. Minėtame name gyvenusi šeima priblokšta pasakė neturėjusi jokio sąlyčio su jūrų pėstininkais. Latifas apšaukė Abdulą begėdžiu melagiu. Palikęs pykčiu verdantį Abdulą, Latifas išrūko į Bagdadą. Tai buvo jo paskutiniai žodžiai. Žinodamas, kad neturi įtakos, Latifas nuo liepos pabaigos Faludžoje nebepasirodė.

Rugpjūtį Abdula nuo jūrų pėstininkų visiškai nusišalino, pasirodydavo tik atlyginimo. Kaip patikimas karinis vadovas, koks buvo ir vasarį, iškilo Suleimanas. Nepakankamai stiprus, kad pasipriešintų sukilėliams mieste, jis vis dėlto sugebėjo krūvoje išlaikyti savo batalioną, dislokuotą pusiasalyje į vakarus nuo sijinio tilto, kur buvo pakabinti sumaitoti amerikiečių apsauginինkų kūnai. Tūlanas sykį per savaitę aplankydavo Suleimaną norėdamas paplepėti. Kartą, kai kalbėjosi lauke, pasigirdo šūviai, ir Suleimanas atsistojo priešais Tūlaną, šaukdamas šauliams liautis. Kitąkart netoli Tūlano „hamvio" sprogo savadarbis sprogstamasis užtaisas. Tūlanas sustojo ir suirzęs paskambino Suleimanui į mobilųjį telefoną, darydamas prielaidą, jog jam tikriausiai buvo paspęsti spąstai. Po penkiolikos minučių Suleimanas atvažiavo ir palydėjo Tūlaną iki savo komplekso. Nuo tada per kiekvieną apsilankymą Tūlanui būdavo paskiriama palyda.

Po kokių dešimties susitikimų Tūlanas padarė išvadą, kad Suleimanas – tiesus vyras. Jis buvo nedidelis karo vadas nedideliame pusiasalyje. Jo šeima Abu Mahdžio gentyje, garsėjusioje nepalaužiamais kovotojais, buvo labai gerbiama. Suleimanas kas vakarą sukardavo penkiolika kilometrų į savo saugomą namą Habinėjoje (Habineah). Jis vengė rodytis Faludžoje, kur Administracijos centre buvo įsikūręs Džabaras, dar vienas nacionalinės gvardijos vadas. Suleimanas įspėjo Tūlaną, kad mieste Faludžos brigada paklūsta Džanabiui, kuris darosi „vis blogesnis". Kol rūpinosi savo reikalais, o jo ginkluoti sekėjai liko jam ištikimi, Suleimaną sukilėliai paliko ramybėje. Suleimanas, pažinojęs visus šeichus ir sukilėlių vadovus, jų neišdavė ir nesulaukdavo paramos nė iš vieno Irako administracijos pareigūno. Bagdado įsakymai Faludžoje negaliojo.

Faludža ir taip buvo blogiausia Irako vieta, o liepą ji atrodė dar ir užkampis. Nors ir ištrūkusi iš kontrolės, liko izoliuota. Tai vis dar vertė klausti, kaip kovoti su sunitų sukilimu kaip visuma.

Liepos pabaigoje Irakui grąžintas suverenitetas. Bremeris paleido Koalicijos laikinąją administraciją, atidavė šalį paskirtai laikinajai vyriausybei ir išskrido namo. Naujai Irako vyriausybei iškilo užduotis nuslopinti sunitų sukilimą, nuraminti skeptiškus šiitus dėl sausį numatytų rinkimų, išstumti

į paribį Sadrą ir atstatyti šalį. Iš 2300 statybos projektų, pažadėtų Koalicijos laikinosios administracijos, buvo vykdomi tik 140. Suvereniteto grąžinimas žymiau nepadidino saugumo šalyje. Vietoje Koalicijos laikinosios administracijos planuotų dvylikos tūkstančių kareivių birželį parengta tik keturi tūkstančiai. Per metus Irako saugumo pajėgos netapo reikšminga jėga.

Ambasadoriaus pareigos atiteko Džonui Negropontei (John Negroponte), patyrusiam diplomatui. Liepą Negropontė padvigubino Irako saugumo biudžetą, kaip siūlė Bremeris, ir 40 proc. padidino policijos pajėgas. Tačiau kol didesnis finansavimas virs apmokytais irakiečiais gatvėse, turės praeiti dar metai.

Centrinė vyriausybė buvo per silpna ir garantuoti saugumą, ir priversti piliečius būti ištikimus bendram reikalui. Šimtmečiais šiitus ir kurdus valdę sukilę sunitai tiek pasitikėjo savo jėgomis, kad susigrąžintų kontrolę tą akimirką, kai koalicijos kariuomenė pasitrauks. Tačiau koalicijos ginkluotosios pajėgos jau nebesprendė, kaip ir kada kovoti su sukilėliais. Sprendimus dėl Faludžos ir visų kitų vietovių dabar priiminėjo Irako laikinoji vyriausybė Bagdade. Neseniai paskirtas prezidentas šeichas Gazis Javaras (Ghazi Yawar) ir ministras pirmininkas Ajadas Alavis karštai stojo prieš jūrų pėstininkų puolimą balandį. Jie abu entuziastingai palaikė požiūrį, jog valdžia sugrąžintina atrinktiems sunitų baatistams. Jie patys spręs, ką daryti su Faludžos brigada.

Amerikiečiai irgi sulaukė naujo vado. Naują daugiataučių pajėgų vado postą gavo keturių žvaigždučių sausumos kariuomenės generolas Džordžas Keizis (George Casey). Kilęs iš garbingos kariškių šeimos Keizis vado poste jautėsi patogiai ir išsiskyrė polinkiu kiekvieną traktuoti kaip sau lygų.

Liepos pabaigoje gen. Keizis Ramadyje susitiko su Metisu. Keizis apsilankymą pradėjo išklausydamas, ką sako kautynėse dalyvavę kariai. 3/4 batalionas tuo metu buvo didžiausią kautynių patirtį sukaupęs dalinys Irake. Batalionas per dieną sulaukdavo vidutiniškai trijų išpuolių lengvaisiais šaulių ginklais, netiesiogine ugnimi bei savadarbiais sprogstamaisiais užtaisais ir atitinkamai nukentėjo: 31 karys žuvo, 284 buvo sužeisti.

Keizis pageidavo sužinoti, ar Irako saugumo pajėgos galėtų perimti vietinę kontrolę gruodžio mėnesį. Jūrų pėstininkai atsakė neigiamai. Nuo tada, kai balandį pamėgino susigrumti su jūrų pėstininkais vyras prieš vyrą ir patyrė nesėkmę, sukilėliai pakeitė taktiką – grįžo prie savadarbių sprogstamųjų užtaisų ir „šauk ir bėk" išpuolių prieš amerikiečius, kartu žudydami jiems iššūkį mesti drįstančius Irako policininkus ir nacionalinius gvardiečius. Rezultatas – miestas, kur amerikiečiai laikė pagrindinę gatvę, o sukilėliai kontroliavo turgaus aikštę, stengdamiesi ir įbauginti gyventojus, ir laimėti jų palankumą.

– Kiekviename rajone visiems aišku, kas yra kas, tačiau Irako policija sako nenorinti eiti ten, kur žmonės nepageidauja jų matyti, – pasakė kpt. Bronzis. – O kartu su mumis nepatruliuos, nes priešas grasina jiems ir jų šeimoms.

Iki batalionui atvykstant kovo mėnesį, tokie civiliai kaip Keitas Mainsas ir ankstesnio bataliono karininkai skendo bizantinėje islamistų, genčių šeichų, buvusių baatistų ir visokio plauko prisitaikėlių politikoje. Vyko nepabaigiami susitikimai su šeichais, imamais ir vietiniais pareigūnais. Sudaryti kiekvienos pogentės mėgstamų ir nemėgstamų asmenų sąrašai. Visi šeichai tikino esą įtakingi ir todėl verti išmokų. Generolas Abizaidas asmeniškai susitiko su šeichais.

Plk. ltn. Kenedis pranešė Keiziui, kad sukilimas subrendo ir susilpnėjo genčių šeichų įtaka. Policija ir nacionalinė gvardija liko tūnoti savo kompleksuose, leisdamos sukilėliams laisvai judėti visur, kur nėra jūrų pėstininkų. Rangovai, bandę pataisyti bazinius dalykus, kaip antai vandens gamyklą, išbaidyti.

Kenedžio akimis, daugiau vilčių kėlė gubernatorius Burgisas, buvęs policijos viršininkas, dėjęs pastangas atkurti municipalines tarnybas ir sužadinti tikėjimą ateitimi. Kenedis sutiko su diplomato Keito Mainso įvertinimu, kad Burgisas pirmarūšis. Sąžiningas, daug dirbantis ir šeichų gerbiamas Burgisas vis dėlto buvo įsitikinęs, kad į jo įstaigą prasiskverbę šnipų. Jūrų pėstininkų būrys Burgisui apginti, Kenedžio paliepimu, dvidešimt keturias valandas per parą budėjo prie Administracijos centro, o policija saugojo jo namus.

Generolas Keizis pareiškė, kad Irako pajėgos turėtų imtis pagrindinio iššūkio: tai jūsų šalis – tai ir kovokit dabar dėl jos.

– Būtent tai jos turėtų daryti, – sutiko Kenedis. – Bet irakiečiai išsigandę, įbauginti.

Praslinkus kelioms dienoms nuo Keizio apsilankymo, sukilėliai atakavo gubernatoriaus namą tuo metu, kai jo ten nebuvo. Pagrobė abu jo sūnus, o namą padegė. Budėję policininkai metė ginklus ir paspruko net nepranešę apie pavojų. Burgisas paprašė Kenedžio jam nepadėti, mat bet koks amerikiečių įsikišimas pasmerktų jo sūnus pražūčiai. Po savaitės *Al Jazeera* parodė vaizdajuostę, kurioje gubernatorius Burgisas, per skruostus riedant ašaroms, atsiprašinėjo, kad bendradarbiaudamas su bedieviais išdavė islamą. Milijonų akivaizdoje pažeminus Burgisą, jo sūnūs buvo paleisti, o jis su savo šeima pabėgo į Jordaniją. Kitą dieną ministras pirmininkas Alavis uždarė *Al Jazeera* biurą Bagdade.

Keizio ir naujos Irako vyriausybės laukė daug didesnio masto krizė negu nesėkmės Faludžoje ir Ramadyje. Sadras vadovavo naujam maištui, grasinusiam sudrebinti šiitų pietus ir sužlugdyti vyriausybę. Rugpjūčio 5-ąją, surengęs ataką prieš Nadžafo pagrindinę policijos nuovadą, Sadras įsikūrė įtvirtintame komplekse Alio mečetės pakraščiuose. Į Alio mečetę, laikomą šventa

vieta, šiitų maldininkai plūsdavo iš viso pasaulio. Didysis ajatola Alis Husainis al Sistanis ir vyresnieji Irako šiitų dvasininkai irgi gyveno Nadžafe. Jei Sadras taptų šiitų vadovu, į chaosą nugrimztų visas Irakas.

Keizis sureagavo greitai – atitverti Sadro milicijos Nadžafe pasiuntė 11-ąjį jūrų pėstininkų ekspedicinį dalinį. Iškilo taktinis iššūkis – kaip taikyti jėgą nepakenkiant šventosioms vietoms, kuriose slėpėsi Sadro vyrai. Diena po dienos, tvyrant kone 50 °C karščiui, 1/4 batalionas po centimetrą stūmėsi į priekį. Kaudamasis skynėsi kelią pro antkapius ir kriptas skersai milžiniškas kapines už Alio mečetės, kur iš kiemo Sadras nebaudžiamai šaudė iš 120 mm minosvaidžių. Tankistai kovėsi su intraveninėmis adatomis rankose. Kas tris valandas išsiropšdavo iš tankų ir gulėdavo ant gultų laukdami, kol venomis sutekės litrai skysčio. Rehidruoti grįždavo į kautynes.

Rugpjūčio antrą savaitę prisijungė 7-ojo kavalerijos pulko 2-asis batalionas, savo šarvuotosiomis pajėgomis spausdamas Sadro miliciją iš rytų. Kasdien abiejų batalionų vadams – plk. ltn. Džonui Majeriui (Jahn Mayer), 1/4, ir plk. ltn. Džimui Reiniui (Jim Rainey), 2-7 – tekdavo savo kariams aiškinti, kodėl nevalia šaudyti į tam tikras vietas. Taktinė mūšio baigtis jau matėsi, tačiau, baiminantis politinių padarinių, kareiviams ir jūrų pėstininkams vėl neleista sučiupti Sadro ar pribaigti jo milicijos. Vietoj to ministras pirmininkas Alavis pradėjo varginantį menuetą mėgindamas per tarpininkų labirintą susiderėti su suktu Sadru.

Santykiai tarp amerikiečių ginkluotųjų pajėgų ir Irako diplomatų buvo dviprasmiški. Alavis nustatydavo sąlygas, Keizis vykdydavo. Amerikiečiai kovėsi, bet negalėjo užbaigti mūšio – šitai priklausė nuo Alavio. Šis pasirodė esąs toks pat permainingas kaip ir Sadras: tai skelbdavo ultimatumus, tai atsitraukdavo, leisdavo amerikiečių pajėgoms veržtis pirmyn, kad paskui vėl jas sustabdytų ir paakintų Sadrą derėtis. Amerikiečių pajėgos dvi savaites daužė Sadro miliciją, vis standžiau verždamos kilpą. Rugpjūčio 20-ąją milicija buvo nugrūsta į paskutines pozicijas. Spaudžiamas Sistanio, Alavis paskutinę minutę leido Sadrui ir jo budeliams išsprukti laisviems. Kaip ir balandį, Sadras sukėlė maištą, prakišo mūšį ir išsisuko sveikas.

Amerikiečių kariškių vaidmuo vietiniame valdyme sumenko, mat Keizis nurodė patiems irakiečiams rūpintis vietiniu saugumu. Taktinio lygmens – batalionų ir kuopų – vadams nebereikėjo kasdien susitikinėti su Irako politikais, šeichais ir pareigūnais spręsti kasdienių municipalinio valdymo problemų. Didžiąją Irako saugumo pajėgų rengimo ir aprūpinimo dalį dabar perims atskiras nuo JAV divizijų mokomasis dalinys, vadovaujamas sausumos pajėgų generolo leitenanto Deivido Petrėjaus (David Petreaus). Irakui vėl tapus suverenia nacija, kolonijiniam valdymui būdingos smulkmenos ir machinacijos, kaip antai kiršinti vieną šeichą su kitu, tapo ne tokios reikšmingos.

Sukilėliai buvo valdžią susigrąžinti siekusių baatistų, islamo ekstremistų, buvusių kariškių ir žvalgybos karininkų, radikalių sunitų imamų ir keršto ar troškimo kovoti su bedieviais okupantais motyvuojamų jaunų vyrų konfederacija. Amerikiečiai nesugebėjo įvaryti pleišto tarp įvairių sukilėlių grupių, bet Alavis manė, kad pavyks jam.

Alavis žaidė sudėtingą žaidimą: meilikavo sunitų ir šiitų sukilėliams ir kartu naudojo amerikiečių pajėgas kaip kūjį. Balandžio mėnesį atsiradusiais kanalais jis toliau susitikinėjo su Džamalu ir Džanabiu, kurie vogtais policijos automobiliais siuntė sukilėlius prisijungti prie Sadro maištininkų. Indėlis kariniu požiūriu menkas, daugiau nerimo kėlė moraliniai padariniai. Metiso požiūriu, slaptos Irako vyriausybės derybos drąsino sukilėlius ir vilkino neišvengiamą atpildo dieną.

Nadžafe rimstant dideliems kovos veiksmams, plk. Tūlanas kantriai drąsino plk. ltn. Suleimano vadovaujamą nacionalinę gvardiją. Turintis juodą karatė diržą ir puikų humoro jausmą, Suleimanas tapo pulko mėgstamiausiu irakiečių karininku. Laikydavosi žodžio ir niekada nesistengdavo įsiteikti. Jis vaikščiojo trapiu ledu likdamas nepriklausomas nuo amerikiečių ir kartu vengdamas kruvinų konfliktų su atšiauriais vyrais mieste.

Liepos viduryje buvo susprogdintas Suleimano asmens sargybinio namas, tada nelaimingas vyras pagrobtas ir, kaip spėta, nužudytas. Faludžoje pasirodė platinamų lapelių, kuriuose reikalauta „išdaviko Suleimano" mirties. Nors Tūlanas pageidavo, kad jo jūrų pėstininkai patruliuotų kartu su irakiečių kareiviais, jis garbingai reaguodavo į Suleimano atsisakymus.

– Pulkininkas Suleimanas yra mano draugas, – pareiškė jis liepos pabaigoje. – Dirbu su juo jau penkis mėnesius. Kai jis man sako, kad negali to daryti kartu išsaugodamas savo šeimą gyvą, aš juo tikiu.

Rugpjūčio 9-ąją vienas iš Suleimano karininkų, kapitonas, buvo pagrobtas ir nugabentas į Makadžio mečetę centrinėje Faludžos dalyje. Supykęs Suleimanas paskambino Tūlanui ir pranešė, kad kapitoną – savo genties narį – ketina susigrąžinti. Tūlanas paprašė jo luktelėti jūrų pėstininkų paspirties. Suleimanas atkirto tuo pasirūpinsiąs pats.

Apsirengęs treniruočių drabužiais, Suleimanas kartu su tuzinu kareivių nuskubėjo prie mečetės, kur imamas jį ir pagrobtąjį karininką apkaltino susimokius su amerikiečiais. Suleimanas šėrė imamui per veidą ir išvažiavo šaukdamas, jog tikisi, kad karininkas bus paleistas, kitaip grįšiąs su visu batalionu. Būta pranešimų apie pasalą ir trumpą susišaudymą Suleimanui vykstant atgal į savo kompleksą pusiasalyje. Po valandos sukilėliai, mosuodami RPG, susirinko už vartų.

Dar neprasidėjus susišaudymui, prisistatė keli imamai ir Suleimaną patikino, kad tai buvo klaida ir karininkas laukiąs, kol Suleimanas jį pasiims. Suleimanui vėl nuvykus į mečetę, ten laukė Džanabis.

Po kelių valandų Hadidas paskambino į Tūlano štabą Suleimano mobiliuoju telefonu. Žodžiai buvo sunkiai suprantami, bet telefono numeris aiškus. Netrukus Hadidas tyčiodamasis paskambino Suleimano žmonai, kuri puolė į isteriją, įsitikinusi, kad jos dvi dukterys niekada nebeišvys savo tėvo.

Vėliau tą pačią dieną buvo pagrobtas ir plk. ltn. Džabaras, vadovavęs kitam nacionalinės gvardijos batalionui. Tūlanas norėjo surengti reidą, bet nežinojo, kur mieste jų ieškoti. Paskambino vyresniesiems, policijos pareigūnams ir Faludžos brigadai įspėdamas, kad jie pasirūpintų Suleimano paleidimu. Tie aiškino nieko nežiną. Kitą dieną pareiškė, jog tai buvusi klaida, kuri jau ištaisyta. Dar po dienos melagingi pranešimai skambėjo grėsmingiau: Suleimanas esą įžengęs į mečetę vilkėdamas ne uniformą, bet treningą, užtat neturėjęs šuros apsaugos. Suleimano gentis dabar mėginanti jį išpirkti. Atrodė, kad jis bus pridaužytas ir paleistas. Tokia bausmė prieš savaitę įvykdyta mažiau galingo šeicho sūnui. Vyro padai buvo paversti kruvina gyvamėse. Jam visą likusį gyvenimą teks vaikščioti pasiramsčiuojant lazdomis, bet jis liko gyvas.

Tūlanas vylėsi, kad Suleimano gentis – Abu Mahdžio – sureaguos, bet ši buvo įbauginta Džanabio ir Hadido žiaurumo. Po kelių dienų sumaitotą Suleimano kūną kankintojai numetė ant kelio į pietus nuo mečetės. Liemuo raudonas nuo nudegimų, pėdos ir kojos sutinusios ir pajuodusios. Tūlaną pasiekė kalbos, kad Džanabis ir Hadidas neketino jo žudyti. Prasidėjo įprastinis mušimas – bambuko rykštėmis plakė padus, paskui perėjo prie blauzdų. Užuot verkšlenęs ir sutikęs prisipažinti, Suleimanas keikė savo budelius, kurie keršydami jam ant krūtinės pylė verdantį vandenį. Galiausiai jį paramstė ir nufilmavo jo mikčiojantį monologą, kad jis amerikiečių šnipas, dirbantis Tūlanui. Tada Hadidas nupjovė jam galvą.

Kitą dieną po miestą cirkuliavo vaizdajuostės, kuriose verkiantis Suleimanas kelios akimirkos prieš mirtį meldžia atleidimo už Irako tautos išdavystę, o nusižeminęs kūkčiojantis Džabaras prašo pasigailėti tikindamas, kad Suleimanas dirbo amerikiečiams. Džanabis nusiuntė savo pakalikus į abiejų nacionalinės gvardijos batalionų kompleksus: kareiviai tučtuojau išsilakstė, palikę sunkvežimius ir ginklus. Džabaro niekas daugiau nebeišvydo. Teroras pagimdė savo paties biogenezę: nuo Zarkavio piktavališkumu užsikrėtė Hadidas, Džanabis iš prisitaikėlio verslininko virto gangsteriu, o iš šio – uoliu kankintoju.

CŽV greitai surinkus įrodymus, kad prie pagrobimų prisidėjo policininkai ir Faludžos brigados nariai, Tūlanas persiuto. Sprogdamas iš pykčio, sušaukė brigados, policijos ir nacionalinės gvardijos vadovus į Faludžos sąveikos

koordinavimo centrą. Ten juos apkaltino išdavyste ir žmogžudyste. Pareiškė, kad brigada ir policija paleidžiamos.

– Miestą kontroliuoja sukilėliai. Neketinu su jais derėtis. Dabar pat pradedame kovoti, kitaip prarasime Iraką ir mokėsime didžiulę kainą ne vienus metus.

Jis pasakė, jog visi, kas ištikimi Irako vyriausybei, turi per savaitę išgabenti šeimą iš miesto. Po to kiekvieną ginkluotą žmogų jūrų pėstininkai laikys priešu ir su juo atitinkamai susidoros.

– Kas nori kovoti už naująjį Iraką, prisijunkit prie mūsų. Jei ne, pasimatysime mieste.

Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo karininkai gretimoje patalpoje perpyko, kad Tūlanas paėmė reikalus į savo rankas ir sureagavo nepasitaręs su vyresnybe. Bet visi aukšti jūrų pėstininkų karininkai sutiko su Tūlano sprendimu. Geriausiu atveju Faludžos brigada kapituliavo priešui, blogiausiu atveju ji pati nuo pradžių buvo priešas.

Gen. ltn. Konvėjus ir gen. mjr. Metisas kovo mėnesį grįžo į Iraką ketindami išvien darbuotis su Irako pajėgomis, gerbdami gyventojus sunitus. Sprendimas Faludžą užimti, o paskui jos neužimti sujaukė strategiją. Geranoriškas kompromisas sukilėlius tik padrąsino. Dabar teorija, kad pasaulietiniai baatistai ir aukšti Irako karininkai, susidėję su Bagdadu, galės atgauti statusą ir valdžią Faludžoje, subyrėjo.

Metisas savo nuomonės neslėpė.

– Tėra vienintelis būdas nuginkluoti Faludžos brigadą, – pasakė jis. – Nužudyti ją.

Tūlanas išritino tankus pietuose nuo Kvinso. Kaip ir tikėjosi, sukilėliai puolė prie žemės pylimo, kurį sukasė aplink miesto pakraščius, ir ėmė leisti RPG granatų salves. *Abrams* tankai numanevravo priekin ir noriai atsakinėjo ugnimi. Mūšis siautė kelias valandas, garsai aiškiai girdėjosi pulko štabe. Štabas epizodą pavadino „Tūlano melodijomis". Pavadėlis pulką vos laikė.

Pasak *New York Times*, Alavis, nepaisydamas Suleimano žmogžudystės ir bepiločių orlaivių nufilmuotų teroristų slėptuvių, pažadėjo neleisti amerikiečiams pulti didelėmis jėgomis, o Džanabis ketino pristabdyti sukilėlių išpuolius.

– Baikit triukšmavę, – Jūrų pėstininkų ekspedicinėms pajėgoms nurodė aukštesnis štabas Bagdade, nepageidaudamas, kad karštas mūšis Faludžoje trukdytų irakiečių politiniams manevrams. Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos, nors ir pritarė Tūlano instinktui, turėjo liepti jam nusiraminti. Tankai po kelių valandų mūšio pasitraukė.

– Baikit triukšmavę, – nurodė Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos iš pykčio kunkuliuojančiai divizijai.

23.

VISKAS PERNIEK?

Irake sunku būdavo atskirti draugą nuo priešo ir nustatyti, kas motyvavo priešintis. Stabilumui sunitų teritorijose garantuoti reikėjo politinio kompromiso, ekonominio įsiteikimo ir pranašesnės ugnies galios derinio. Tokį mafijos žaidimą mokėjo žaisti tik irakiečiai, ir vasaros pabaigoje naujoji Irako vyriausybė pamažu išsijudino.

Dėkingumą už amerikiečių aukas, padėtas Irakui išlaisvinti, spontaniškai reiškė mažai kas. Prezidento Bušo pasveikinta už puikų žaidimą rugpjūčio mėnesį Atėnų olimpinėse žaidynėse Irako futbolo komanda pasipiktino. Treneris sušuko:

– Bušas padeda griauti mūsų šalį.

Ahmedas Manadžidas (Ahmed Manajid), vidurio žaidėjas ir Faludžos gyventojas, pareiškė, jog, dalyvaudamas sukilime, per kautynes žuvo jo pusbrolis, o jis pats, jei nežaistų futbolo, irgi būtų sukilėlis.

– Trokštu ginti savo namus. Jei atėjūnai įsiveržtų į Ameriką ir žmonės gintųsi, ar tai reikštų, kad jie teroristai? Kiekvienam [Faludžoje] lipdoma sukilėlio etiketė. Visa tai melas. Faludžos žmonės vieni geriausių Irake.

Tačiau geriausi žmonės nesipriešino sukilėliams, kurie pasiglemžė jų miestą. Surasti savanorių į nacionalinę gvardiją Faludžoje, kai jos sportininkai išvyko į Atėnus, buvo praktiškai neįmanoma. Prieš metus pritardamas Bremerio planui Jungtinių Valstijų Kongresas Irakui patvirtino 18 mlrd. dolerių pagalbą dvejų metų laikotarpiui: mažiau negu 20 proc. lėšų turėjo atitekti Irako saugumo pajėgoms. Koalicijos laikinoji administracija laikėsi požiūrio, kad atkūrus elektros, naftos, vandens ir kanalizacijos infrastruktūrą suklestės ekonomika, atsiras darbo vietų ir sukilimas bus pakirstas. Praslinkus metams, didžiuma pinigų buvo neišleista dėl smarkiai padidėjusių darbuotojų apsaugos kaštų, kongresinių „Pirk Amerikos produktą" apribojimų ir sunkumų administruoti rangos sutartis karo sąlygomis.

Koalicijos laikinoji administracija planavo rugsėjį išskleisti bent dvylika tūkstančių apmokytų Irako kareivių, tačiau tikrasis kiekis buvo perpus mažesnis. Naujasis Jungtinių Valstijų ambasadorius Džonas Negropontė paprašė Bremerio pasiūlytą biudžetą saugumo pajėgoms padvigubinti iki 6,6 mlrd. dolerių. Tačiau pinigai nevirs veiksmingais Irako kareiviais Ramadžio ir Faludžos gatvėse, kol bus bijoma sukilėlių, kovojančių laiminant sunitų imamams.

Alavis pasirinko kitokią strategiją – sukilėlių mažinti ne mūšio, bet įtikinėjimo priemonėmis. Sąvoka „nuosaikus sukilėlis sunitas baatistas" atrodė

oksimoronas, bet vasaros pabaigoje Alavis užsispyrėliškai laikėsi įkalbinėjimo kurso.

Prieš dešimtmetį, kai gyveno Londone kaip tremtiniai, dr. Alavį ir jo žmoną sunkiai sužeidė kirviais mosuojantys Sadamo pasiųsti žudikai. Nepaisydamas tų baisių žaizdų, Alavis stengėsi bendradarbiauti su pasaulietiniais baatistais tikėdamasis, kad šiurkšti jėga ir smurtas gali užleisti vietą gerai valiai ir dialogui. Derybos bent paliudytų, kad jis stengėsi būti sukalbamas. Alavis buvo įsitikinęs, jog racionalus dialogas duotų teigiamų vaisių.

– Jiems ir delegacijoms iš Ramadžio ir Faludžos pasakiau: „Gerai, tarkim, daugiatautės pajėgos išvyksta. Kas, jūsų manymu, tada atsitiks?" Žinote, ką jie atsakė? – pasakojo Alavis. – Prisiekiu Dievu, jie atsakė: „Katastrofa. Irakas bus padalytas."

Alavis Bagdade susitiko su Ramadžio vadovais. Jis juos užsipuolė, kad Ramadis neturėtų rinktis skurdo dėl radikalaus islamo reikalo. Nė vienas Anbaro atstovas neturėjo posto Irako vyriausybėje. Bagdadas galėtų traktuoti Ramadį kaip priešišką, ginkluotųjų pajėgų kontroliuojamą ir ekonomiškai apleistą miestą, lygiai taip, kaip sunitai elgėsi su šiitais. Tai būtų tikra garantija, kad sukilimas niekada nesibaigs. Alavis nurodė, jog toks kelias apgaulingas visoms suinteresuotoms pusėms. Priešingai, miesto vyresnieji turėtų sukilėlius marginalizuoti ir išvaryti. Jei jie to nepadarys, Ramadžio laukia niūri ateitis.

Padėtis Ramadyje negerėjo. Pralaimėję atvirame mūšyje balandį, sukilėliai perėjo prie išbandytos ir patikimos įbauginimo taktikos. Gubernatoriaus Burgiso pažeminimas ir tremtis smarkiai susilpnino miesto politinę struktūrą. Saugumui panašiai pakenkė vyriausiojo policininko nuopuolis. Provincijos policijos viršininkas Džadanas, draugiškas šelmis, Ramadyje prieš metus susibičiuliavo su plk. ltn. Mirabliu, o praėjusį balandį įspėjo Kenedį apie rengiamą puolimą. 82-osios divizijos štabas žinojo, kad jis išpūsdavo savo algalapį, tačiau pranešdavo apie savadarbius sprogstamuosius užtaisus ir norėjo gerai sutarti. Nebuvo bjaurus ar šiurkštus; jo policininkai nemušdavo žmonių. Kiek išgalėdavo, nukęsdavo įžeidimą mėgindamas išlaviruoti tarp sraunių srovių maloniai, pakenčiamai gyvendamas.

Vasarą sukilėliai triskart mėgino nužudyti Džadaną. Per paskutinį bandymą liepos mėnesį jo aštuoniolikmetis sūnus neteko kojos. Plk. ltn. Kenedis nebuvo tikras, kas kėsinosi – sukilėliai ar nusikaltėliai, suirzę dėl sužlugdyto kyšio. Kad ir kaip būtų, Džadanas pradėjo bendradarbiauti su sukilėliais. Palūžusiam gubernatoriui Burgisui pabėgus į Jordaniją, operatyvinė grupė „A" ištyrė policininkų, metusių savo postus, veiklą. Rugpjūtį Kenedis suėmė Džadaną už bendrininkavimą pagrobiant gubernatoriaus sūnus.

Rugsėjo pradžioje 2/4 batalionas ir plk. ltn. Kenedis grįžo į Valstijas, perpratę esminį Ramadžio prieštaravimą, bet užuojautos nepajutę: gyventojai,

nors ir genami džihadistų botagų, bijojo virsti kita Faludža, bet jie svyravo ir, apimti įtūžio, irgi būtų valkioję po gatves amerikiečių kūnus, kaip nutiko Faludžoje. Amerikiečiai įstengė pakankamai tramdyti sukilėlius, kad jų karinė galia neaugtų, bet tik vadovai irakiečiai galėtų patraukti miestą į vyriausybės pusę. Tačiau Ramadyje, kurio gubernatorius pabėgo, o policijos viršininkas buvo suimtas, to nevyko. Čia įsivyravo trumpų, padrikų susirėmimų, paįvairinamų savadarbių sprogstamųjų užtaisų ir savižudžių sprogdintojų, rutina. Sukilėliai kontroliavo gyventojus, o amerikiečiai – pagrindines gatves ir magistrales. Irako vyriausybės įtakos kol kas nesijautė.

Rugpjūčio pabaigoje gen. mjr. Metisas, nominuotas trims žvaigždutėms, išvyko į Kvantiką Virdžinijos valstijoje perimti Jūrų pėstininkų korpuso kovinės plėtros skyriaus vado pareigų. Gen. ltn. Konvėjus irgi turėjo netrukus iškeliauti. Visi batalionai per artimiausias savaites turės būti pakeisti pasibaigus jų septynių mėnesių pamainai.

Metisas perprato kovos prigimtį. Jo nedidelis valdymo grupės konvojus tris kartus užlėkė ant savadarbių sprogstamųjų užtaisų ir dalyvavo trijuose ilgokuose susišaudymuose. Balandį buvo sunkiai sužeistas jo adjutantas leitenantas Stivenas Tompsonas (Steven Thompson). Gegužę netoli Faludžos žuvo štabo seržantas Džordžas Molinabautista, o birželį Ramadyje – jaunesnysis grandinis Džeremis L. Bolmenas (Jeremy L. Bohlman).

– Štabo seržantas Molinabautista buvo atsidavęs savo šeimai ir rūpinosi socialinės rizikos grupės jaunuoliais, – sakė Metisas. – Aš juo visiškai pasitikėjau. Bolmenas patruliuodamas būdavo labai susikaupęs ir linksmas ne tarnybos metu. Jis labai pakeldavo nuotaiką kitiems komandos nariams.

Kampanijos Sadamui nuversti išvakarėse 2003 m. kovą Metisas pasakė savo jūrų pėstininkams, kad „ant jūsų jaunų pečių – žmonijos viltys". Išvykdamas iš Anbaro provincijos 2004 m. rugpjūtį, jis nebeužsiminė apie Irako išlaisvinimą. Savo pamainos pabaigoje gen. mjr. Svenakas ir gen. ltn. Sančesas optimistiškai kalbėjo apie pažangą Anbaro provincijoje. Atsisveikindamas Metisas optimizmu nespindėjo. Nesileido į aukštą retoriką. Priešingai, daugiausia dėmesio skyrė kareiviškoms dorybėms. Perskaitė leitenanto Andre Sirnheldo (Andre Zirnheld) sukurtą eilėraštį, pabrėžiantis asketizmą ir tikėjimą vienas kitu.

Duok man, Viešpatie, to, ko niekas neprašo;
Neprašau nei turtų, nei sėkmės, nei sveikatos;
Žmonės tiek daug šito iš Tavęs prašo,
Kad Tau tikriausiai nedaug belikę.
Duok man to, ko žmonės iš Tavęs atsisako priimti.

Trokštu nesaugumo ir nerimo,
Trokštu sąmyšio ir peštynių.
Jei man tai duotum,
Pasirūpink, kad šito turėčiau visada,
Nes ne visada išdrįsiu to paprašyti.

Toliau Metisas palinkėjo:

– Telydi jus Dievas, mano puikieji jaunieji jūrų pėstininkai, kai vėl žengsite į Irako saulės karštį, į tamsios nakties tylą sėlindami prie priešo. Ir vėl visada jus lydėčiau. *Semper fidelis.*

Rugsėjį keitėsi pamainos. Olsono batalionas (2/1), atsakingas už patruliavimą už Faludžos ribų, perduoti kitam batalionui turėjo menkas Irako saugumo pajėgas. Nužudžius Suleimaną, tik po savaitės keli Irako kareiviai padrikai parsirado į savo išplėštus postus. Jiems buvo paskirti nauji karininkai, bet jie tarnyboje pasirodydavo nesistemingai ir vengė bet kokio susidūrimo su sukilėliais.

– Turime pradėti nuo pradžios, – pareiškė Olsonas.

Rugsėjo 7-ąją, batalionui ruošiantis perduoti savo teritoriją, savižudis sprogdintojas automobiliu įvažiavo į *Fox* kuopą, žuvo septyni jūrų pėstininkai. Tūlanas kitą dieną kirto atgal – magistrale į pietus nuo „dobilo lapo" sankryžos ir lygiagrečiai su purvina pramonine zona, kur balandį kovėsi Birno 1/5 batalionas, pasiuntė tankų kuopą. Kaip ir tikėtasi, sukilėliai puolė prie sankasos ir atidengė ugnį iš RPG ir minosvaidžių. Kautynės siautė visą dieną. Jūrų pėstininkai įsiskverbė vidun per tris kvartalus. Tačiau, neturėdamas leidimo tęsti puolamąją operaciją, vakarop pulkas atitraukė savo pajėgas iš miesto.

Ryžtingam daliniui savižudžio sukelta tragedija buvo skaudžios išleistuvės ir dar labiau padidino apmaudą Faludžos draustiniui, jūrų pėstininkų vadinamam „bombų gamykla". Jūrų pėstininkams niekaip nedavė ramybės klausimas: ką daryti su Faludža?

Rugsėjo pradžioje grandinio Natano R. Bušo (Nathan R. Bush) motina viename interviu išsakė tai, ką galvojo daugelis jūrų pėstininkų.

– Man atrodo, jog padėtis labai nepasikeitė, – kalbėjo ji. – Jie ten įsiveržė, kad sugrąžintų Faludžai normalų gyvenimą ir atsikratytų sukilėlių, bet to neįvyko. Nesinori galvoti, kad mano sūnus visa tai pakėlė perniek.

Rugsėjo pradžioje nuo Tūlano pulko iki Baltųjų rūmų vyravo tvirtas sutarimas, kad *status quo* Faludžoje netoleruotinas.

– Visa Faludžos brigada buvo fiasko, – pripažino pulkininkas Džeris L. Diuranas (Jerry L. Durrant), prižiūrėjęs, kaip Jūrų pėstininkų ekspedicinės pajėgos rengia Irako pajėgas.

Vašingtone gynybos sekretorius buvo panašiai tiesus.

– Faludžos brigada nesuveikė, – pareiškė Ramsfeldas reporteriams. Generalinio štabo viršininkas sutiko su sekretoriaus nuomone.

– Padėtis Faludžoje nepriimtina, – pasakė gen. Majersas.

Bagdade ministro pirmininko Alavio derybos su Džanabiu nedavė vaisių. Dėl Irako saugumo pajėgų neveiksmingumo jis apkaltino Koalicijos laikinąją administraciją ir ambasadorių Bremerį, palikusius jam „sumaištį ir ginkluotųjų pajėgų bei policijos problemas". Penkiasdešimt devynerių metų Irako vadovas, buvęs tremtinys, ne mažiau kritiškai atsiliepė ir apie Faludžos brigadą.

– Nenorėjome, kad brigada ilgiau gyvuotų. Ji buvo prastas sumanymas, – sakė jis. – Nepageidaujame, jog provincijose kurtusi vietinė milicija. Nepritariame tam, ką darė Koalicijos laikinoji administracija.

Nė žodeliu neužsimindamas apie savo įsiteikinėjimą buvusiems baatistams ar priešinimąsi jūrų pėstininkų šturmui balandžio mėnesį, Alavis paleido Faludžos brigadą, formaliai užbaigdamas tai, ką Tūlanas atliko prieš kelias savaites.

Biurokratai surengė meistrišką spektaklį. Kaip Faludžos brigadą mitriai aukštino gegužę, lygiai taip aukšti Jungtinių Valstijų ir Irako pareigūnai ją smerkė rugsėjį nesiteikdami paaiškinti, kodėl nuo Bagdado užėmimo drąsiausia karinė ir politinė Koalicijos kampanija taip katastrofiškai baigėsi. Tūlanui pareikalavus pasirinkti, kieno pusėje norėtų būti, tik keturi iš šešių šimtų Faludžos brigados narių perėjo į jūrų pėstininkų pusę. Kiekviena institucija, prisidėjusi prie Faludžos brigados atsiradimo, vėliau ją griežtai peikė ir elgėsi taip, tarsi su jos įsteigimu nebūtų turėjusi nieko bendra.

Valstijose prezidentą Bušą už svyravimą dėl Faludžos kritikavo senatorius Džonas Keris (John Kerry), demokratų kandidatas į prezidentus. Tačiau jis kovojo su vėjo malūnais, mat laikraščiai jau išsijuosę trimitavo, kad jūrų pėstininkai rengia naują puolimą.

– Žvelgiant iš pulko perspektyvos, atrodė, kad rugsėjo viduryje kažkas viršuje perjungė jungiklį, – pasidalijo įspūdžiais majoras Deividas Belonas. – Niekas nebereikalavo baigt triukšmauti. Priešingai, staiga mums pasakė: ruoškitės veržtis. Tai buvo nuostabiausia naujiena.

Norėdami būti tikri, kad nusistatymas nepakis, jūrų pėstininkai darė spaudimą per žiniasklaidą skleisdami žinią, kad jie tai pajėgūs padaryti.

– Mums tik reikia apsispręsti, kada išpjauti Faludžos vėžį, – pareiškė rugsėjo viduryje vienas aukštas jūrų pėstininkų vadas pakartodamas tai, ką plk. ltn. Drinkvainas siūlė prieš aštuonis mėnesius.

Nepabaigiama grobimų, galvų kapojimo ir automobilių sprogdinimų virtinė išjudino net tvirčiausius rėmėjus iš Bagdado politinio elito. Sunitų politikai, kaip antai Hachimas Hasanis, prikando liežuvį. Alavis pradėjo dvišakę

kampaniją: privačiai pritarė gen. Keiziui, jog reikia toliau ruoštis Faludžos šturmui, ir kartu viešai ragino Faludžos miesto vyresniuosius derėtis.

– Taip ilgai laukėme todėl, – pasakė Danfordas, – kad Bagdadas Faludžą laikė antraeiliu dalyku. Divizija troško greitai užimti Faludžą rugpjūtį, net nepasibaigus mūšiui Nadžafe. Tačiau kitiems vis dar nebuvo akivaizdus savižudžių sprogdinimosi, užsienio kovotojų, savadarbių sprogstamųjų užtaisų, grobimų ryšys su Faludžos draustiniu. Aukštesniems štabams prireikė ilgesnio laiko suvokti, ką reiškia leisti tam draustiniui vešėti.

Birželio viduryje divizija buvo įsitikinusi Faludžos brigados išdavyste. Tačiau iki suvereniteto grąžinimo likus dviem savaitėms, laikas pulti buvo netinkamas. Liepą ministras pirmininkas Alavis ir gen. Keizis pratinosi prie savo vaidmenų ir ieškojo patenkinamo būdo, kaip įgyvendinti sunkiai perkandamą santykį tarp jų įgaliojimų: Keizis negalėjo vykdyti didesnių operacijų be Alavio pritarimo, o pastarasis negalėjo vykdyti operacijų be amerikiečių pajėgų, vadovaujamų Keizio. Rugpjūtį abiejų vyrų dėmesį prikaustė Sadro maištas. Rugsėjį, apklausų duomenimis, Alavio populiarumas išaugo. Jo pirmas susidūrimas įvyko su šiitu, kaip ir jis, o tai suteikė politinės erdvės imtis veiksmų prieš maištaujantį sunitų miestą.

Arena Faludžai išvalyti tapo paruošta. Pirmiausia Alavis uždarė *Al Jazeera* biurą Irake, atimdamas iš sukilėlių strateginį ginklą, išgelbėjusį juos balandį. Siekdamas, kad miestas ištuštėtų, rugsėjo mėnesį kelis kartus įspėjo, jog laikas baigiasi. Ėmus vis aiškiau ryškėti, kad jis ketina atakuoti Faludžą, sukilėliai pakartojo diplomatinę taktiką, padėjusią jiems balandžio mėnesį. Pirma nusiuntė miesto vyresniųjų delegaciją susitikti su laikinąja vyriausybe. Prezidentas Gazis Javaras, derėjęsis dėl puolimo sustabdymo balandį, viešai sutiko su delegatų ištaromis, kad bet koks šturmas būtų neteisinga bausmė nekaltiems gyventojams. Tačiau šįkart nė vienas aukštas Irako pareigūnas, įskaitant Javarą, atsistatydinti negrasino. Pulkai irakiečių troško pakeisti bet kurį atsistatydinti panorusį ministrą. Javaras žaidė standartinį politinį žaidimą – viešai demonstravo palankumą bendratikiams sunitams ir smerkė gresiantį puolimą, o už kulisų nė piršto nepajudino, kad jį sustabdytų.

Garsiai išreklamuotos derybos tarp Bagdado ir sukilėlių atstovų truko visą spalį. Vienu metu jūrų pėstininkai palaukė, kol pagrindinis derybininkas Abdula Džumalis (Abdulah Jumali) ir policijos viršininkas Sabaras pasijaus pakankamai saugūs iškelti koją už Faludžos ribų, ir abu suėmė už bendrininkavimą daugelyje žmogžudysčių, įskaitant Suleimano. Tačiau Alavis liepė juos paleisti, nes buvo pažadėjęs neliečiamumą. Jūrų pėstininkai puoselėjo viltį netrukus susitikti su jais mūšio lauke.

Nesulaukę Irako laikinosios vyriausybės paramos, o Jungtinėms Tautoms ir arabų pasauliui nekeliant balso, sukilėliai išbandė paskutinį gambitą. Pareiškė, kad jų taryba, šura, dešimčia balsų prieš du nubalsavo išvaryti užsienio kovotojus (kurių egzistavimą mėnesiais neigė) ir įsileisti į miestą Irako nacionalinę gvardiją – jei tik, žinoma, Jungtinių Valstijų jūrų pėstininkai pasiliks už miesto ribų.

Bet šįsyk gynybos sekretorius Ramsfeldas nepaliko derybų kadrinių kariškių ir diplomatų rankose. Balandžio mėnesį jį tik informavo apie Irake priimtus sprendimus. O spalio viduryje Ramsfeldas pats nuskrido į Bagdadą aptarti reikalo su ministru pirmininku Alaviu ir generolu Keiziu. Alavis tada pareikalavo, kad šura atiduotų Zarkavį. Tai, jo žodžiais, įrodys jos rimtus ketinimus atsikratyti užsienio kovotojų. Šura, žinoma, atsisakė. Ramsfeldas ir Alavis nesileido būti maustomi.

Tuo pat metu žiniasklaida skelbė, kad jūrų pėstininkai vis labiau artėja prie išeities linijos. Jų ugdymas ir prigimtis iš pagrindų kirtosi su gynybine taktika, taikyta už priešo draustinio ribų. Rugsėjo pradžioje vienas savižudis sprogdintojas nusinešė septynių 2/1 bataliono jūrų pėstininkų gyvybes. Rugsėjo viduryje Tūlanui atėjo laikas, kaip Metisui ir Konvėjui, grįžti į Valstijas. Praslinkus kelioms valandoms nuo vadovybės pasikeitimo, į pulko štabą įsirėžė RPG granata, pasiglemždama pulko mylimą ir draugišką ryšių karininką – majorą Keviną Šeą (Kevin Shea). Spalio pabaigoje dar vienas susisprogdinęs savižudis nužudė devynis ką tik į Faludžą atkakusio 1/3 bataliono jūrų pėstininkus.

Gana, seniai buvo gana.

IV DALIS

ŠTURMAS

NUO 2004 M. LAPKRIČIO IKI GRUODŽIO

24.

„SARGINIAI ŠUNYS"

Praslinkus keturioms dienoms nuo Džordžo V. Bušo perrinkimo, Alavis, pažadėjęs neleisti Faludžai ilgiau dreifuoti, paliepė šturmuoti miestą. Šįkart aukšti Jungtinių Valstijų ir Irako vadovai, prieš pradėdami operaciją, neskubėdami pasirūpino strategine aplinka. Nuo balandžio sunitų sukilimas ir teroristiniai sprogdinimai visame Irake suintensyvėjo, o prezidento Bušo perrinkimas Irako vyriausybę nuramino. Dėl sukilėlių nenuolaidumo ir Faludžos miesto vyresniųjų dviveidiškumo didžiumos šiitų palankumas išgaravo. Pastarieji gerai suprato, kad teroristiniais sprogdinimais siekta neleisti jiems įgyti politinės galios. Sunitų hierarchija – kelios mažos partijos ir didelė dvasininkų grupė – skundėsi, jog artėjantiems rinkimams trūksta saugumo ir todėl jų geriau nerengti. Paskui, paskelbusi, kad sausio mėnesį numatytus rinkimus boikotuos, tapo marginaliu veiksniu. Sunitų imamai dešimtyje miestų plūdo ir pozavo, grasino liaudies sukilimu, jei Faludža bus puolama. Alavis nekreipė į juos dėmesio. Būdamas suverenios nacijos ministras pirmininkas, jis gebėjo geriau negu amerikiečių diplomatai įvertinti tautos palaikymą ir pajusti, kad arabų vadovai blefuoja.

Sadras pagražbyliavo apie paramą „šventiesiems Faludžos kariams", bet, likdamas ištikimas savo prigimčiai, niekuo jiems nepadėjo. Sunitus palaikantys JT atstovo Brahimio, Jordanijos karaliaus Abdulos, Egipto prezidento Mubarako ir tokių Bagdade jaukiai įsitaisiusių Irako iškilybių kaip Hasanis balsai, taip šaižiai aidėję balandžio mėnesį, lapkritį tylėjo. Ministras pirmininkas rugpjūtį uždarė *Al Jazeera*, o tai nuosaikumo pamokė ir *Al Arabiya*.

Gen. Keizis paprašė, kad britų batalionas iš Basros perimtų magistralės už Faludžos ribų apsaugą, taip išlaisvindamas vieną jūrų pėstininkų batalioną šturmui. Įtraukti į puolimą, britai neteko prabangos kritikuoti amerikiečių taktikos kaip išoriniai stebėtojai.

Diena po dienos aukšti Irako ir Jungtinių Valstijų pareigūnai signalizavo, kad puolimas arti, ragindami civilius išvykti. Ramsfeldas padidino viešąjį spaudimą pareikšdamas žiniasklaidai, jog šįkart paliaubų nebus. Karinių planuotojų spėjimu, Faludžos gyventojų, žinančių, kad šturmas artėja, ir įbaugintų kasdienių teroristų namų bombardavimų, nuo 280 tūkst. sumažėjo mažiau negu iki 30 tūkst. Birželį sukilėliai linksmai zujo po miestą baltai ir raudonai dryžuotais *Nissan* pikapais, pagrobtais iš policijos ir nacionalinės gvardijos. Vasarą jūrų pėstininkai konfiskuodavo visas miestą paliekančias transporto priemones, o AC-130 kasnakt medžiodavo ginkluotas mašinas.

Spalį iš bepiločių orlaivių filmuojami vaizdai parodė, kad skalbinių virvės Kvinse tuščios. Vadinasi, šeimos pabėgo. Agentai pranešė, jog Džanabis pastovų užsienio kovotojų srautą nukreipia apsigyventi į Kvinsą siūlydamas pasirinkti bet kurį patinkantį namą. Viduriniosios klasės rajone į šiaurę nuo 10-osios magistralės kasdien matėsi vis mažiau gyventojų. Lapkričio mėnesį Faludža priminė sceną iš filmo „Bėgantis skustuvo ašmenimis" – ištisi kvartalai žemų, nedažytų betoninių namų ir nešvarios, pilnos atliekų ir žemių gatvės be automobilių ir žmonių.

Balandžio mėnesį Faludžą gynė maždaug penki šimtai viskam pasiryžusių ir tūkstantis „valandinių" sukilėlių. Po septynių mėnesių, kaip spėta, pirmųjų padvigubėjo iki tūkstančio, o antrųjų iki dviejų tūkstančių, nors nežinia, kiek paspruko spalio pabaigoje. Trokštantys parodyti, kad pasiruošę atremti jūrų pėstininkus, sukilėliai svetingai sutikdavo arabų reporterius. Iš žiniasklaidos reportažų ir agentų gausių pranešimų susidėliojo kompleksinis sukilėlių paveikslas: buvo susiskirstę į grupes nuo keturių iki dvidešimties asmenų, kiekvienai vadovavo vadas ir dvasinis komisaras. Dienotvarkę sudarydavo pratybos su ginklais, Korano studijos ir vaizdajuosčių apie savižudžių susisprogdinimus ir išpuolius prieš koalicijos pajėgas peržiūros.

Turėję ištisus mėnesius pasirengti, sukilėliai iškasė tranšėjas, skersgatviuose išilgai nutiesė vienas su kitu sujungtų sprogmenų virtines, autobusais ir sunkvežimiais užbarikadavo pagrindines gatves ir numatė pozicijas, į kurias galėtų atsitraukti. Pietuose, pramoninio sektoriaus ir Kvinso pakraščiuose, buldozeriais sustūmė žemės pylimus, prikaišiodami į juos sausumos minų ir įtvirtintų RPG pozicijų. Šiaurės vakaruose, kur kovėsi Zembiecas, iškasė griovį ir supylė aukštą brustverą. Ten, kur iš šiaurės rytų šturmavo Makojaus 3/4 batalionas, pastatė *Hetsco* užtvaras – didžiulius žemių pripiltus smėlio maišus, sujungtus į tvirtą apsauginę sieną. Visose vietose, per kurias jūrų pėstininkai anksčiau brovėsi į miestą, sukilėliai pasiruošė atmušti pakartotinę ataką.

Kaip ir Ramadyje, kad atsilaikytų prieš jūrų pėstininkų ugnies galią, sukilėliai ketino išsisklaidyti ir įsitvirtinti betoniniuose namuose bei mečetėse. Kaip balandžio mūšiuose, Džolanas grėsmingai dunksojo kaip pagrindinių vadų tvirtovė, o teritorija į pietus nuo 10-osios magistralės ir į vakarus nuo Administracijos centro atrodė tikėtina gynėjų susitelkimo vieta. Mieste, kurio plotas maždaug 5 x 5 km, sukilėliai neturėjo daug erdvės lakstyti, tačiau šitai kompensavo 39 tūkst. pastatų ir 400 tūkst. patalpų, didžiuma gerai apsaugančių nuo lengvųjų šaulių ginklų. Sukilėliai žinojo kiekvieną skersgatvį ir visas galines duris. Jie galėjo slankioti aplink, leisti jūrų pėstininkams siūbtelėti pro juos, tada atidengti ugnį iš užnugario.

Vieni ketino mirti kaip kankiniai, tykodami kokiame nors name nudėti amerikietį prieš savo paties žūtį. Bet dauguma planavo smogti ir pasitraukti, prisijungti prie kitų priekin skubančių grupių ir, spaudimui pasidarius per dideliam, vėl dingti šoninėmis gatvelėmis. Amerikiečiai prasiverš savo šarvuočiais ir paskelbs, kad miestas paimtas; tada šventieji kariai kasnakt išsėlins naikinti amerikiečių dalimis, kaip jų broliai musulmonai jau yra darę rusams Čečėnijoje.

Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų planuotojai manė, kad mirtiniausias ginklas bus visokiausio plauko savadarbiai sprogstamieji užtaisai, užkasti po gatvėmis, įrengti namuose, lipnia juosta pritvirtinti prie telefono stulpų, įkišti į šulinius, paslėpti po palaidais gremėzdais ar įtaisyti apleistuose automobiliuose. Didžiausią pavojų kels keli šimtai kilogramų sprogmenų, kurie bus susprogdinami tada, kai vidun įžengs jūrų pėstininkų skyrius.

Naujasis Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų vadas, generolas leitenantas Džonas F. Satleris (John F. Sattler), pareigas iš gen. ltn. Konvėjaus perėmė rugsėjį. Satleris, patyręs pėstininkas, buvo pasirengęs užbaigti kovos veiksmus triuškinančia jėga. Pagrindinis Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų darbas buvo sudėlioti figūras ant karinės šachmatų lentos ir kartu su divizija parengti bendrą žaidimo planą. Visi išmintingi mūšio planai prasideda nuo atsargų sutelkimo. Jau kelerius metus sausumos pajėgos ir jūrų pėstininkai linko prie logistinio „pritrauk" modelio, taikomo *Wal-Mart*, didžiausio pasaulyje prekiautojo. Pėstininkų batalionai, kaip galutiniai vartotojai, nustatydavo vartojimo rodiklius ir informuodavo logistus, taip reikalingus objektus „prisitraukdami", o ne leisdami juos jiems „atstumti" remiantis užnugaryje priimtais sprendimais. Stengdamiesi išvengti atsargų pertekliaus ir nereikalingo transportavimo, logistai mėgindavo prašymus patenkinti vadovaudamiesi „pačiu laiku" principu.

Tačiau balandį, spontaniškam sunitų sukilimui nuvilnijus per kaimus, sukilėliai į Bagdadą vykusius konvojus dažnai užpuldavo ir vienu metu degalų atsargos buvo sumenkusios iki dviejų dienų kiekio. Norėdami išvengti atsargų stygiaus šturmuojant Faludžą, Satleris ir brigados generolas Ričardas S. Kremličas (Richard S. Kramlich), atsakingas už jūrų pėstininkų logistiką Irake, grįžo prie seno metodo – stengėsi sukaupti aplink Faludžą kelis „geležinius kalnus" atsargų, šaudmenų ir degalų, taip laiduodamas, kad galimi antpuoliai magistralėse puolimo nesulėtins.

Tada Satleris dėmesį sutelkė į oro komponentą. Generolas majoras Džeimsas F. Eimosas (James F. Amos), vadovaujantis aviacijos pulkui, parengė planą, kaip sausumos pajėgų ir jūrų pėstininkų sraigtasparniais sunkiai sužeistuosius evakuoti dvidešimt keturias valandas per parą. Sraigtasparnių

reidų mieste neprireiks, tad *Cobra* atakos sraigtasparniai darbuosis miesto pakraščiuose, bet į miesto centrą neskris. Smūgiams į įtvirtintus taškus suduoti daug prasmingiau naudoti atitinkamus lėktuvus, nerizikuojant atakos sraigtasparniais, pažeidžiamais miesto priešlėktuvinei gynybai. Pagrindinis oro pajėgų tikslas bus tikslūs smūgiai į taikinius, identifikuotus priešakinių oro atakų koreguotojų, priskirtų dvylikai šaulių kuopų.

Surikiavęs logistiką ir aviaciją, Satleris ėmėsi antžeminių pajėgų. Balandį Metisas atakavo keturiais batalionais, dar trys suformavo išorinį žiedą. Naujasis divizijos vadas generolas majoras Ričardas F. Natonskis (Richard F. Natonski) pagrindinį sumanymą išlaikė, bet pridūrė keletą naujų aspektų. Pulkininkas Džouzefas Letoilas (Joseph Letoile), patyręs operacijų karininkas, kartu su divizija žygiavęs į Bagdadą, ir Danfordas, neseniai pakeltas brigados generolu, Natonskiui pasiūlė, kad šįkart 1-ojo pulko kovos grupė pagrindinį smūgį suduotų iš šiaurės, nes sukilėliai vėl laukė puolimo iš pietų ir rytų, kaip balandį. Danfordas atkreipė dėmesį, kad Džolanas ir Makadžio mečetė į pietus nuo geležinkelio stoties yra vadovavimo centras ir gynybos šerdis, todėl derėtų iškart užimti Džolaną ir tą mečetę, suvarant kuolą priešui tiesiai į širdį.

Natonskis pritarė sumanymui ir nurodė 1-ojo pulko kovos grupei atlikti iš pietų kelis apgaulingus manevrus sukilėliams suklaidinti. Kaip ir balandį, divizija paramos dėlei iš šiaurės pritraukė 7-ojo pulko kovos grupę. Šįkart ši komanda, tebevadovaujama plk. Takerio, atakuos iš šiaurės rytų lygiagrečiai su 1-ąja. Natonskis pageidavo, kad du šarvuotieji batalionai pultų į pietus ir perimtų į savo rankas pagrindines miesto arterijas, o keturi įkandin jų sekantys pėstininkų batalionai išvalytų pastatus. Pirmiausia užimtinas Džolanas, pagrindinės, sukilėlius remiančios mečetės ir Administracijos centras, visi šiauriau nuo 10-osios magistralės. Po to puolimas būtų tęsiamas pietų kryptimi į pramoninį rajoną ir Kvinsą.

Natonskis supažindino su planu Satlerį ir paprašė šarvuotųjų pajėgų. Satleris paskambino gen. ltn. Mecui, liepą pakeitusiam Sančesą Jungtinių vykdymo pajėgų vado poste.

– Tomai, man vėl reikia 2-7, – pasakė Satleris, turėdamas galvoje sausumos pajėgų mechanizuotąjį batalioną, rugpjūčio mėnesį agresyviai kovojusį greta jūrų pėstininkų Nadžafe. – Taip pat 2-2.

– Džonai, tu žinai, kad turi prašyti pajėgumų, ne konkrečių dalinių, – atsakė Mecas

– Prašymą pataisau, – vėl prabilo Satleris. – Man reikia dviejų veržliai atakuojančių motorizuotų batalionų, jėgomis prilygstančių 2-2 ir 2-7. O, be to, Ričui [Natonskiui] reikia ko nors panašaus į *Blackjack* brigadą miestui apsupti.

Mecas nusijuokė.

– Gerai, gausi visą trijulę. Bet todėl, kad būtent taip paprašei. Mes juk nenorime sulaukti kaltinimų favoritizmu.

Satleriui vis dar reikėjo patikimo dalinio patruliuoti pagrindinėmis magistralėmis. Balandį sukilėliai buvo kone atkirtę Bagdadą. Šįkart Mecas kreipėsi į britus kaip turinčius reikiamų įgūdžių. Nepaisydamas aštrių protestų parlamente, ministras pirmininkas Bleiras leido laikinai perkelti *Black Watch* batalioną į Faludžos apylinkes – sprendimas, Jungtinėje Karalystėje sukritikuotas kaip „politizuotas".

Vakarų daliniai galėjo sutriuškinti sukilėlius, bet negalėjo kontroliuoti miesto. Tam prireiks patikimų Irako dalinių, o tokių gen. mjr. Metisas balandį nesugebėjo surasti. Tačiau lapkričio mėnesį generolas leitenantas Petrėjus, atsakingas už Irako pajėgų rengimą, pažadėjo Satleriui, kad trys irakiečių batalionai lemiamai dienai bus paruošti.

Satleris, kaip Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų vadas, sutelkė vieną britų, tris irakiečių, šešis jūrų pėstininkų ir tris sausumos pajėgų batalionus. Natonskis turės dvylika tūkstančių karių, kurie kausis kaip mišri divizija. Pagrindinė užduotis bus koordinuoti batalionų judėjimą šešių kilometrų ilgio frontu, išlaikant spartą ir saugantis „draugiškos" ugnies.

Puolimas prasidėjo lapkričio 7-ąją, temstant, ligoninės pusiasalyje į vakarus nuo miesto užėmimu. Sukilėliai reguliariai ten susitikinėdavo, o per apgulą balandžio mėnesį ligoninės personalas kasdien bombarduodavo žiniasklaidą kaltinimais dėl baisių civilių aukų. Tai nepasikartos. Prieš kelias dienas nutraukta elektros srovė paskatino kelis likusius civilius išvykti, o visus arabų reporterius Alavis įspėjo, kad rinktųsi į Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų įsteigtą spaudos salę ir be palydos nekeltų kojos į miestą.

Sutemus ligoninę apsupo 36-asis irakiečių batalionas ir jį lydintys Jungtinių Valstijų specialiųjų pajėgų patarėjai, remiami 3-iojo lengvojo šarvuotojo žvalgybos bataliono. Mėnulis nusileido, tvyrojo juoda kaip derva Irako naktis. Tačiau žvelgiant pro bepiločiame orlaivyje *Pioneer* sumontuotą FLIR* kamerą atrodė šviesu kaip dieną. Tiesioginio matomumo optiniu ryšiu vaizdai buvo perduodami į du plokščius 26 colių ekranus palapinėje už šešiolikos kilometrų į pietvakarius nuo miesto. Apie dešimt jūrų pėstininkų iš VMU-1* – „pionierių" valdantys „sarginiai šunys" – įtemptai stebėjo ekranus.

Juodi ligoninės stogo kraštai ryškiai kontrastavo su baltais dygiais palmių guotais kieme. Baltų vaiduoklių virtinė vingiavo tarp medžių ir plūdo ant stogo.

* *Forward-looking infrared radar* – priešakinio vaizdo infraraudonasis radaras. – *Red.*

** *Marine unmanned aerial vehicle squadron 1* – 1-asis jūrų pėstininkų bepiločių orlaivių eskadronas. – *Red.*

– Tie vaikinai dėvi kuprines, – tarė užduočiai vadovavęs pulkininkas leitenantas Džonas Noimanas (John Neumann), stebėdamas ant stogų besiropščiančius pavidalus. – Tai – saviškiai.

– Lengvasis šarvuotasis batalionas pageidauja, kad pažvalgytume už upės, – pranešė grandinis Robertas Danielsas (Robert Daniels), perskaitęs pokalbių svetainės žinutę, iššokusią jo kompiuterio ekrane. – Kažkas į juos šaudo.

– Perkelkit mus per upę, – mestelėjo Noimanas per petį. – Perjunkit iš „balta-karšta" į „juoda-karšta".

Už jo nugaros jūrų pėstininkas prie bepiločio orlaivio distancinio valdymo pulto pakoregavo skrydžio taką, o jo partneris infraraudonosios kameros židinio nuotolį. Vaizdai ekrane šiek tiek šoktelėjo ir priartino du juodus šešėlius, šokinėjančius iš vienos vietos į kitą už žemės pylimo išilgai Eufrato kranto.

– Stebėkit jų rankas, kai bėga. Patvirtinu, jog matau ginklus, – pasakė seržantė Dženifer Forman (Jenifer Forman), vaizdų analitikė. – Jie šaudo į kitą upės krantą.

Du juodi šešėliai nardė pirmyn ir atgal šaudydami ligoninės kryptimi. Kamera juos sekė, abu pavidalai susiglaudė kažką bendrai aptarti. Ekranas staiga pražydo baltumu, paskui vėl susifokusavo, rodydamas tankų pilkšvą debesį su keliomis dėmelėmis, tarsi kažkas debesyje būtų išmetęs saują juodų akmenėlių.

– Tiesioginis pataikymas, – pakomentavo Noimanas. – Tankistai pastebėjo juos pro savo šiluminius taikiklius. Su jais baigta.

Negyvi sukilėliai savo pavyzdžiu parodė, kad žmogus gali ramiai gyventi galvoje kirbant nesutaikomoms mintims. Ištisus mėnesius kiekvieną naktį jūrų pėstininkai medžiojo sukilėlius gatvėse, kur nebūdavo civilių. Tačiau sutemus jie vis tiek drįsdavo išslinkti į gatves, nors ir ne taip gausiai. Antrojo pasaulinio karo metais, gegužės mėnesį, vokiečiai labiausiai nukentėdavo nuo artilerijos, nes kareiviai, išgirdę jos ugnį, nebuvo linkę kristi į žliugsintį purvą. Panašiai sukilėliai žinojo, kad yra stebimi, bet vylėsi, jog tai, ką jūrų pėstininkai vadino „Dievo pirštu", nukryps į ką nors kitą.

– Apžiūrėkit Fran gatvę, – paliepė Noimanas.

„Sarginiai šunys" nuskraidino „pionierių" į rytus, jo kamerai stebint platų, tuščią bulvarą, juosiamą aptriušusių sandėlių, dirbtuvių skardiniais stogais ir pajuodusių daugiabučių pastatų. Kiti du bepiločiai orlaiviai – iš jūrų pėstininkams priklausiusių maždaug šimto Irake – skraidė virš miesto toliau pietuose. Keli šimtai metrų nuo tilto, kur balandžio mėnesį kabojo amerikiečių apsaugininkų kūnai, prie didelio betoninio sandėlio kampo glaudėsi keturios tamsios dėmės, o dar trys matėsi toliau už kampo.

– Vienas guli, – pasakė Noimanas, – valdo į tiltą nukreiptą kolektyvinį ginklą. Praneškite pulkui, jog suradome taikinį „Mušeikai".

Danielsas žvilgtelėjo į skaitmenis ekrane, surinko koordinates su galima kelių metrų paklaida ir nusiuntė pulkui. Po kelių sekundžių pulkas atsakė: „Mušeika" pakeliui. Balandį, kai Makojus kviesdavo oro pajėgų AC-130, pastarojo radijo šaukinys buvo „Žudikas". Pavadinimas kai kam pasirodė perdėm karingas. Todėl dabar AC-130 perkrikštijo į „Mušeiką" – vis dar tinkamas vardas didžiausią baimę mūšio lauke keliančiam ginklui.

Operacijų centre jūrų pėstininkai metė savo darbus ir susibūrė prie ekranų. Praslinko minutė. Ekrane keturios tamsios dėmės sandėlio šešėlyje šokčiojo pirmyn ir atgal. Staiga nuo pastato krašto pliūptelėjo juodas kamuolys ir į šalis pasipylė dideli juodi betono gabalai. Dar vienas juodas kamuolys, paskui trečias ir ketvirtas apgaubė tamsias dėmes, susigūžusias prie pastato sienos.

„Mušeika", oro pajėgų AC-130, apšvietęs pasalautojus savo didžiuliu infraraudonuoju prožektoriumi, tvatino juos 105 mm artilerijos sviediniais. Kiekviename iš jų buvo po penkiasdešimt svarų brizantinių sprogmenų. Viršun kilo pilkšvi dūmai.

– Žiūrėkit, ar kuris nors nepaspruko, – pasakė Noimanas. – Štai vienas spaudžia į šiaurę. Nepameskit jo.

Juoda dėmė ištrūko iš dūmų. Vyro siluetas aiškiai išsiskyrė gatvės asfalto fone. Lėkė kaip sprinteris.

– Statau dešimt prieš vieną, kad mauna į artimiausią mečetę, – tarė Noimanas.

– Kaip visada, – pritarė leitenantas Džeris Parčmenas (Jerry Parchman) stebėdamas, kaip bėglys ropščiasi per sieną. – Jam pavyko.

Sukilėliai žinojo taisyklę: pasiekęs mečetę, būsi saugus. „Mušeikai" pasukus prie kito taikinio, bepilotis orlaivis *Pioneer* suko ratus virš pastato, kad įvertintų žalą. Galinėje dalyje atsivėrė didelės durys. Du vyrai apibėgo pastatą ir greitai grįžo vilkdami kūną. Jūrų pėstininkams stebint, tas pasikartojo kelis kartus.

– Ką jie neša – sunkųjį ginklą ar vyruko koją? – pasiteiravo vienas jūrų pėstininkas.

– Nežinau. Patvirtinu, kad keturi nukauti, – pasakė ltn. Parčmenas. – Pažymėkit tą namą kaip slėptuvę. Ją įvertinsim iš naujo vėliau.

„Pionierius" nuskrido pasižvalgyti palei upės kraštą. Jis priminė lėktuvo modelį, kurį galima nusipirkti vietinėje laisvalaikio prekių parduotuvėje, surinkti garaže, prisirišti ant visureigio stogo, nusigabenti į parką, kad maloniai praleistum dieną kartu su vaikais. Radijo bangomis nutupdomas ir į orą pakeliamas „pionierius" buvo patikima platforma optinėms dieninėms ir FLIR kameroms. Per keturis mėnesius prie Faludžos VMU-1 atliko per keturis šimtus skrydžių ir pasitaikė tik du gedimai (be to, keli bepiločiai orlaiviai grįžo prakiurdyti kulkų). Skriedamas mažiau nei šimtas šešiasdešimt kilometrų per valandą greičiu, „pionierius" galėdavo nenutūpdamas

sukiotis virš Faludžos kelias valandas. Apie jo buvimą pranešdavo erzinantis garsas, tačiau kelių tūkstančių pėdų aukštyje vizualiai jo paprastai nebūdavo įmanoma aptikti.

Bepiločiais orlaiviais stebėta dešimtmečiais. Ir izraeliečiai, ir amerikiečiai kartais panaudodavo tokius orlaivius taikiniams nustatyti realiuoju laiku. VMU-1 ir panašūs daliniai Irake išsiskyrė tuo, kad toks taikinių aptikimas tapo rutina žemiausiu taktiniu lygmeniu. Sukilėliai neturėjo kur pasislėpti. Vos tik išeidavo pro duris, iškart būdavo pamatomi, sekami ir atakuojami – kiekvieną dieną nuo gegužės, kai miestą perėmė Faludžos brigada.

„Sarginiai šunys" kelis kartus stebėjo, kaip koks nors pikapas staigiai įsuka į tuščią vietą, jo keleiviai iššoka lauk, pastato ilgą vamzdį, paleidžia kelias raketas ir pranyksta amerikiečiams nespėjus atsakyti ugnimi.

– Pasekėme vieną pikapą, kai tas iššovė kelias raketas, – papasakojo štabo seržantas Franciskas Tatajė (Francisco Tataje), žvalgybos viršininkas. – Jis įsuko į pagrindinę magistralę ir ten jį perėmėme. Vairuotojas turėjo nepriekaištingą tapatybės kortelę. Nieko nusikalstama. Tada tardymo komandai perdavėme nufilmuotos medžiagos kopiją. Komanda mums paskambinus pranešė, kad vairuotojas prisipažino, kai jie tiksliai nusakė, kokiu maršrutu jis vyko.

„Sarginiai šunys" taip pat sekė vieną pikapą nuo mečetės iki pagrindinės magistralės už miesto, čia trys vyrai surištomis rankomis buvo įstumti į griovį ir nušauti. Tuomet pikapas nuvažiavo prie namo, kurį „sarginiai šunys" įtraukė į „slėptuvių" sąrašą ir pažymėjo vėlesniam subombardavimui. Po kiekvieno smūgio į namą slėptuvę prie griuvėsių susirinkdavo dešimtys vyrų, jie nugabendavo kūnus į ligoninę anapus upės, o iš ten – į kankinių kapines, kur žuvusiųjų laukė ilgi grioviai.

Užėmus vakarinį pusiasalį ir ligoninę, batalionai lapkričio 8-ąją įsikėlė į išeities pozicijas už kelių kilometrų į šiaurę nuo geležinkelio bėgių. Dieną griaudėjo parengiamoji ugnis. Divizija turėjo per du šimtus taikinių, patvirtintų tokių patikimų šaltinių kaip „sarginiai šunys". Tačiau, baimindamasi nepalankių atsiliepimų žiniasklaidoje ir pašalinės žalos, karinė koalicija Bagdade patvirtino mažiau negu dvidešimt taikinių. Tvirtinimo procesas supykdė ne vieną jūrų pėstininką, nerimaujantį dėl saviškių aukų.

Papildomai leista smogti į pastebėtus priešus. „Sarginiams šunims" atiteko Kvinsas, keturių kvadratinių kilometrų ploto rajonas į pietus nuo 10-osios magistralės. Kvinsas, jau seniai tapęs nusikaltėlių gaujų, teroristų ir užsienio džihadistų irštva, buvo padrikas keturių tūkstančių pilkšvai gelsvų betoninių dviaukščių namų, daugiausia neužbaigtų, ir purvinų gatvių kratinys su menka augalija. Didžiąją dienos dalį bepiločio orlaivio komanda stebėjo trijų ar keturių vyrų grupeles, lakstančias iš vieno namo į kitą ir nesuteikiančias

progos ugnies užduočiai. Tačiau popietę dieninė optinė „pionieriaus" kamera aptiko greitų raudonų žybsnių serijas iš vienos mečetės kiemo.

Neužbaigta mečetė priminė nedidelį futbolo stadioną, juosiamą ovalo formos kelių metrų aukščio kiemo sienos ir tuščio vidinio kiemo. Kiemo viduryje stirksojo vienišas minosvaidžio vamzdis, nukreiptas šiaurėn į Kemp Faludžą, kur taip pat glaudėsi Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų ir 1-ojo pulko kovos grupės vadovavimo centrai. Kas dešimt minučių ar panašiai iš didžiulio namo už kelių šimtų metrų į šiaurę nuo mečetės išnirdavo trys sukilėliai ir atbėgę užsiglausdavo prie sienos. Po kelių akimirkų vienas po kito išlėkdavo į lauką, įleisdavo miną į vamzdį ir pašėlusiu greičiu nuskuosdavo atgal į namą.

Šešioms minoms susprogus didelėje Kemp Faludžos teritorijoje, majorui Keliui Ramšurui (Kelly Ramshur), vadovavusiam „sarginių šunų" užduočiai, paskambino pulko paramos ugnimi grupė, nurodanti taikinius apšaudantiems daliniams.

– Aviacijos nėra, – pranešė Ramšuras savo dešimties vyrų komandai, susigrūdusiai aplink du vaizdo ekranus ir keturis kompiuterių monitorius. – Taikinio imasi artilerija.

Per komandą nuvilnijo nepritarimo murmesys. Artilerija buvo ginklas plotiniams taikiniams naikinti, ji naudingiausia, kai kariai atviroje vietoje, ir neskirta taškiniams taikiniams.

„Pionieriaus" optinės kameros kryžiui nukrypus į minosvaidžio vamzdį, ekrane atsirado dešimties skaitmenų tinklelis. Suvestos koordinatės buvo nusiųstos į bateriją. Komanda, beveik nepratardama žodžio, luktelėjo kelias minutes. Viršuje ratus suko „pionierius", nepajudinamai nukreipęs kamerą į juodą minosvaidžio vamzdį.

Keliui ištarus: „Iššauta", visi ištiesė kaklus pažiūrėti, kaip didelis pilkas dulkių kamuolys pliūptelėjo iš futbolo aikštės už mečetės ribų. Komanda įvertino nuotolį ir surinko: „Pridėk šimtą, į dešinę penkiasdešimt." Po trijų minučių didelis žemių debesis išsiveržė kieme. Keliems sušukus: „Puiku!" surinktas kitas nurodymas: „Kaunamoji ugnis." Netrukus kiemą nutvieskė du skaistūs oranžiniai žybsniai, trečias tvykstelėjo už šimto metrų į pietus. Dūmams prasisklaidžius, minosvaidžio vamzdis tebestirksojo. Komanda paprašė kitos salvės. Rezultatas toks pats – arti, bet neveiksminga. Jokių antrinių sprogimų. Jokios regimos žalos vamzdžiui.

Stojus laikinai ramybei, trys sukilėliai vėl iš namo nudūmė į mečetę, čiupo minas, įleido į vamzdį ir nurūko į namą.

„Sarginiai šunys" pasikeitė susižavėjimo kupinais šūksniais.

– Žiūrėk, nepasiduoda.

– Manęs niekada nepriverstum žaisti gaudynių su 155.

– Kalės vaikams amen, jei klaidingai apskaičiuos, kada kris kita salvė.

– Gauname „grobuonį", – pranešė Noimanas.

Bepilotį orlaivį *Predator*, ginkluotą *hellfire* raketa, vadovaudamiesi vaizdo grįžtamuoju ryšiu, iš Nevados valstijos valdė oro pajėgų pilotai. Prieš kelias savaites „sarginiai šunys" vieną „grobuonį" nukreipė į kulkosvaidžiu ginkluotą pikapą. Skiriamos 14 tūkst. kilometrų atstumo „grobuonio" ir „pionieriaus" komandos surikiavo savo bepiločius orlaivius susikalbėdamos elektroniniu paštu.

Per televiziją transliuodamas futbolo rungtynes, transliuotojas taip karpo vaizdinę medžiagą, kad žiūrovai gali matyti žaidimą iš įvairių kampų. Toks momentinis pakartojimas mūšio lauke dar nebuvo įmanomas. Norint keistis mūšio vaizdais reikėjo milžiniško pralaidumo. Turės praslinkti dar keleri metai, kol „sarginiai šunys" Faludžoje ir „gruobonio" komanda Nevadoje galės matyti vieni kitų vaizdo medžiagą. Kol kas komandos informaciją perduodavo elektroniniu paštu.

Noimanui nusiuntus naujausias koordinates tiesiai „grobuoniui", pulkui trūko kantrybė. Stovyklos teritorijoje toliau sproginėjo minosvaidžio minos.

– Nutraukt, nutraukt, – sukomandavo Noimanas. – Pulkas užduotį perdavė „Bedieviui". Būkit pasirengę pokalbiui.

„Bedievis" buvo dviejų jūrų pėstininkų AV-8B reaktyvinių lėktuvų, kabančių virš Faludžos šešių kilometrų aukštyje, šaukinys. „Sarginiai šunys" balsu ir siųsdami duomenis bendraus su priešakiniu oro atakų koreguotoju ore*, nukreipsiančiu lėktuvus atakuoti. Per tą laiką sukilėliai sulakstė dar kartą. Kemp Faludžoje sprogo mažiausiai dvylika minų.

– Ką manote, vaikinai? – pasiteiravo Noimanas. – Smogt į vamzdį ar į namą?

– Į namą! – atitarė choras.

Dviaukštis betoninis namas, kuriame tarp šaudymų slėpėsi sukilėliai, turėjo kupolinį stogą, didelį kiemą su išorine siena ir užlaidą virš paradinių durų, kur stovėjo sargybinis. „Sarginiai šunys" suskaičiavo daugiau negu dvylika vyrų, įeinančių vidun ar išeinančių laukan.

„Bedieviui" susiradus mečetę, Noimanas kreipėsi į ore esantį priešakinį oro atakų koreguotoją.

– Ar matai mečetę? Gerai, taikinys – pirmas namas į šiaurę nuo tuščios vietos šiaurės rytų kampe. Luktelk – jis ten, kur tas sunkvežimis. Suradai?

Sunkvežimis privažiavęs sustojo ir penki vyrai pranyko viduje, kažką nešdami rankose. Pririsnojo trys šunys.

– Vakarienės metas, – pakomentavo seržantas Roneilas Sempsonas (Rxoneil Sampson), vaizdų analitikas. – Paskutinis pristatymas.

---

* *FACA – Forward air controller airborne.*

– Leidžiama smogt! – ištarė Noimanas.

Pasklidus žiniai apie niekaip nenutildomą sukilėlių minosvaidžio komandą, per dvi dešimtis jūrų pėstininkų susispraudė į nedidelį operacijų centrą. Pirmyn ir atgal vilnijo murmesys. Iki valdomos bombos sprogimo liko mažiau nei minutė.

– Man patinka šunys. Šuneliai, bėkit iš ten.

– Likit ten, mudžahedai. Jūs beveik rojuje. Neišeikit dabar, neišeikit.

Kiemo durys atsivėrė, vienas vyras nuėjo prie sunkvežimio ir lėtai nuvažiavo.

– Mudžahedai šitą išsiuntė kokos. Laimingiausias kalės vaikas žemėje.

Abu vaizdo ekranai staiga akinamai baltai tvykstelėjo, tarsi būtų perdegęs saugiklis. Iš stebinčių jūrų pėstininkų lūpų ištrūko kolektyvinis: „Po velnių!" Stogo viduryje dabar žiojėjo didžiulė juoda skylė.

– Va čia tai gyvenimas! – išsprūdo Noimanui. – Sudoroti tuziną mudžahedų!

– Man gaila šunų, – pasakė kažkas.

Šiaurėje susitelkusius amerikiečių dalinius apšaudė keli minosvaidžiai ir raketos iš pozicijų mieste. „Sarginiams šunims" mėginant sunaikinti minosvaidžio komandą, du CH-46 sraigtasparniai gabeno pirmąsias sukilėlių ugnies aukas į stabilizavimo ir paruošimo evakuacijai būrį Takadumo bazėje netoli Faludžos. Stabilizavimo ir paruošimo evakuacijai būrys tučtuojau stabilizuodavo sužeistųjų būklę ir nuspręsdavo, į kokią ligoninę juos nukreipti. Sraigtasparniams išgabenus aukas, pulkininkas Džonas Ditrichas (John Dietrich), prižiūrintis sraigtasparnius, nuo aikštelės nuvažiavo ten pažiūrėti, ar neprireiks papildomos pagalbos. Didžiulėje palapinėje trys vyrai ir keturios moterys, dėvintys rudus sportinius marškinėlius, trumpus baltus ligoninės chalatus ir žalsvas vienkartines chirurgines pirštines, teikė pagalbą trims ant neštuvų gulintiems kareiviams. Vienas medikas rinko į krūvą ant grindų sumestas perplėštas ar perpjautas maskuojamąsias uniformas, kitas plovė nuo grindų kraują. Kareiviai gulėjo tylūs, du užmerktomis akimis, trečias žvelgdamas į lubas. Iš po antklodžių kyšojo intraveniniai vamzdeliai.

Viena medicinos seselė pasivedė Ditrichą į šalį.

– Kas nors miręs? – pasiteiravo Ditrichas.

– Ne, pone, – atsakė ji. – Vienam amputavome koją virš kelio. Ką tik jį išgabenome.

Dėl neperšaunamųjų liemenių ir nedelsiamos medicininės pagalbos vienuolikai sužeistųjų Irake tekdavo vienas miręs – išgyvenimo rodiklis, kone du kartus didesnis negu ankstesniuose karuose. Pakliuvus į stabilizavimo ir paruošimo evakuacijai būrį, šansai, jog gydytojai, medicinos seselės ir sanitarai

neleis kareiviui numirti, būdavo 95 proc. Takadume chirurgų komanda kartą darbavosi trylika valandų, kad išgelbėtų vieno jūrų pėstininko gyvybę.

– Ir ištraukėme beveik pusę kilogramo skeveldrų iš kareivio už jūsų, pulkininke, – pasakė seselė. – Dabar jo eilė išvykti. Turėtų pasveikti. Įduosime jam suvenyrą.

Ji ištiesė susisukusį juodą vyro kumščio dydžio metalo gabalą.

– Ar sužeistieji atgabenti sklandžiai? Ryšys veikė? – klausinėjo Ditrichas. – Procesas kontroliuojamas? Ar galiu kuo padėti iš savo pusės?

Ditrichas, rezervistas, civiliniame gyvenime dirbęs *FedEx* pilotu, norėjo garantuoti, kad jo CH-46 sraigtasparniai, stoję jūrų pėstininkų tarnybon 1966-aisiais, tinkamai atliks savo darbą.

– Viskas gerai. Mes...

Bum, bum, bum. Sprogus trims raketoms, palapinė sudrebėjo. Medicinos seselės, skubiai čiupusios neštuvus už rankenų, nukėlė sužeistuosius ant žemės ir pridengė pasilenkdamos virš jų. Ditrichas išbėgo patikrinti sraigtasparnių. Grįžo po kelių minučių.

– Aikštelė nenukentėjo, – pasakė jis. – Tačiau tikriausiai kliuvo koplyčiai. Gerai rūpinatės sužeistaisiais. Laukia sunki savaitė.

25.

KARUSELĖ DŽOLANE

Svarbiausias antžeminis šturmas prasidėjo lapkričio 8-ąją, sutemus, tankų ir artilerijos sviedinių bei minosvaidžių minų akinamais žybsniais ir baisiais drioksėjimais. Visa pražydo lavos raudonumo žiedais, o iš aukštai, sukinėdamasis virš sprogimų viršūnių, tvatino „Mušeika". Sukilėliai netaikydami atsakė minosvaidžių minų ir raketų, nakties danguje brėžiančių raudonas arkas, salvėmis. Protarpiais lijo, iš rytų šuorais plakė šaltas vėjas. Pavieniai mieste likę gyventojai susigūžė už storų betoninių sienų.

Mišri sausumos pajėgų, jūrų pėstininkų ir irakiečių divizija siūbtelėjo į priekį pietų kryptimi. Priešą ketinta priblokšti. Šešis batalionus, kone penkių kilometrų frontu naktį atakuojančius pro tris tarpus žemės pylimuose, reikėjo kruopščiai koordinuoti. Generolui Natonskiui, iš prigimties žvaliam, uoliam ir optimistiškam vadovui, tokio šturmo sąlygomis teko visiškai pasikliauti dešimtimis leitenantų bei štabo seržantų, vadovavusių būriams ir kuopų ugnies paramos komandoms. Nukreiptas klaidingu kampu, bet kuris iš penkių šimtų sunkiųjų ginklų galėjo saviškių daliniui pridaryti rimtos žalos. Natonskis surizikavo atakuoti naktį, mat, batalionams ankštai susigrūdus palei starto liniją, buvo pasiektas kritinis pažeidžiamumo taškas.

Kai saulė lapkričio 9-ąją patekėjo, kautynės ėmė rutuliotis visiems batalionams bendru ritmu. Jų laukė dvejopas priešas – džihadistai izoliacionistai ir pagrindinė gvardija. Džihadistai slėpdavosi atkampiose patalpose, pasirengę kautis iki mirties. Pagrindinė gvardija, priešingai, geriau kariškai parengta, taikė mobiliąją gynybą. Vos prašvitus, kai jau buvo galima matyti, vieni pagrindinės gvardijos sukilėliai nedidelėmis grupelėmis mesdavosi iš šoninių gatvelių į gatves iššauti RPG granatų, kiti gindavosi betoniniuose namuose kaip įtvirtintuose ugnies taškuose.

Sukilėlių minosvaidžių salvės lapkričio 9-ąją iš pradžių buvo trikdomai taiklios. Sprogimai sistemingai nubumbsėdavo visu gatvės ilgiu. Jūrų pėstininkai skubiai peršaudavo kiemų durų spynas ir, ieškodami priedangos, braudavosi į namus. Kad nugintų minosvaidžių komandas nuo jų vamzdžių, jūrų pėstininkai nukreipdavo savo artilerijos ir minosvaidžių ugnį 200–400 metrų priešais save.

1/8 batalionui stumiantis į priekį, minosvaidžių minų sprogimai, tarsi norėdami pasveikinti, gatve vienas po kito artėjo prie karių. Kapitonas

Bo Betėjus (Bo Bethay), *Charlie* kuopos vadas, per radiją susisiekė su paramos ugnimi centru.

– Nustokit! – sušuko jis piktai. – Krinta velniškai arti!

– Šaudome ne mes! – atsakydamas sustaugė kapitonas Stivas Kanas (Steve Kahn). – Mes nesam tokie netaiklūs.

Dengiama minosvaidžių ugnies, vieno tanko link siūbtelėjo grupė sukilėlių. Juos nuginė jūrų pėstininkų šaulių kulkų kruša. Vienas sukilėlis priedangos neieškojo. Užsivilkęs išsipūtusią liemenę ant melsvos darbinės palaidinės stovėjo gatvėje dairydamasis, tarsi sutrikęs. Tada susisprogdino pranykdamas didžiuliame juodame debesyje. Saugodamiesi smūgio bangos, jūrų pėstininkai nėrė ant žemės kniūbsti. Ant jų nusileido raudona drėgna migla ir lyg dideli lietaus lašai ėmė kristi lipnūs kūno gabaliukai.

Pirmą dieną batalionai turėjo pasiekti nustatytus geografinius tikslus, todėl dauguma jų sistemingai kiekvieno namo neapieškodavo. Kuopos nuolat įsitraukdavo į susišaudymus iš arti.

Jokie ženklai nerodė, kokiame name įsitvirtinę džihadistai izoliacionistai. 3/1 bataliono *Lima* kuopos pirmasis būrys apieškojo dvi dešimtis namų ir neaptiko nė vieno sukilėlio. Bet devintą ryto pro skylę pietinėje sienoje įžengus į vieną namą, staiga grindimis ėmė riedėti rankinės granatos ir iš visų pusių pasipylė AK šūviai. Sprogimai sukėlė dulkių debesis, neleidusius nustatyti, kur sukilėliai slepiasi. Mirtinai sužeisti krito du jūrų pėstininkai. Išvilkęs savo kovos draugus laukan, skyrius atsitraukė, o jaunesnysis grandinis Evinas Marla (Evin Marla), iš pirmo žvilgsnio sveriantis ne ką daugiau negu jo nešiojamas SMAW granatsvaidis, iš penkių metrų paleido pro langą termobarinę granatą. Sukilėliams šaudyti nesiliovus, skyriaus kariai prislinko prie trijų langų, įmetė tris rankines granatas, suvarė vidun šimtus kulkų, tada įsibrovė pro duris ir nukovė likusį gynėją. Būrys iš po nuolaužų išvilko penkis kūnus, sudaužė negyvų sukilėlių ginklus ir patraukė gatve toliau.

Per kitas šešias valandas būrys be susirėmimų apieškojo penkiasdešimt keturis namus. Šešiuose namuose aptiko civilių. Išgirdę artėjantį būrį, jie visi puldavo mojuoti baltomis vėliavomis. Civilių mieste likus nedaug, paprastai taikyta tokia taktika: metamos granatos per kiemo sieną, ištaškoma metalinių vartų spyna, tada keturių vyrų šturmo grupė įsiveržia kieman, paskui šaukiama ir daužoma į namo langus bei duris siekiant išprovokuoti atidengti ugnį. Tūkstančių namų sienose angoms išsprogdinti, norint įsiveržti vidun, neužteko sprogmenų. Jei nieko nenutikdavo, būdavo žengiamas pavojingiausias žingsnis – su trenksmu išlaužiamos durys ir apieškoma patalpa po patalpos slenkant siaurais, tamsokais koridoriais.

Didžiumai sukilėlių vis dėlto labiau patiko kautis grupėmis: pašaudyti iš pastatų ir iš už jų, tada atsitraukti. Vis koks nors sukilėlis, kertantis gatvę,

būdavo kliudomas ir pargriūdavo. Kone visada jo kovos draugai išlėkdavo į gatvę nutempti kūno. Jūrų pėstininkams tai darė įspūdį.

Natonskis kiekvienam pulkui priskyrė po vieną maždaug keturių šimtų kareivių dydžio irakiečių batalioną. Neapmokyti kautis mieste, irakiečiai judėjo įkandin amerikiečių dalinių. Lapkričio 8-osios naktį Irako intervencijos pajėgų 2-asis batalionas, balandį sumaištavęs pakeliui į Faludžą, sekė paskui 2–2 batalioną ir miesto šiaurrytinėje dalyje įsikraustė į mokyklos pastatą. 2-ajam batalionui padėjo šešių Jungtinių Valstijų patarėjų komanda.

Saulei patekėjus, kelios sukilėlių grupės, kai kurios įsitvirtinusios vos už kelių namų, pradėjo iš visų pusių pliekti į mokyklos pastatą. Susigūžęs gatvėje, sausumos pajėgų štabo seržantas Trevoras Kendelinas (Trevor Candelin) įdėmiai žiūrėjo pro dvidešimt keturis kartus didinantį optinį snaiperinį taikiklį, kurį asmeniškai nusipirko ir sumontavo ant savo M4 karabino. Gatvėje už trijų šimtų metrų išvydo vyrą juodu treningu ir raudona skarele aplink kaklą, leidžiantį iš RPG granatas tokiu kampu, kad jos kristų kaip minosvaidžio minos. Atrėmęs M4 į „hamvio" antvožą, Kendelinas nusitaikė ir nukovė savo pirmą sukilėlį.

Susijaudinęs pasisuko į sausumos pajėgų štabo seržantą Todą Kornelą (Todd Cornell) tikėdamasis, jog bus pasveikintas. Vietoj to Kornelas spoksojo pro namo greta jų langą, rodydamas į irakiečių uniformų ir batų šūsnis. Jie pataikė ant namo slėptuvės, kur sukilėliai ketino persirengti nacionalinės gvardijos kareivių uniformomis ir įsismelkti į amerikiečių linijas. Kendelinas skersai gatvę nulėkė pranešti apie tai vyresniajam patarėjui, sausumos pajėgų majorui Fredui Mileriui (Fred Miller), o Kornelas kartu su irakiečių leitenantu Hida ir penkiais *jundis*, kaip patarėjai vadindavo Irako kareivius, pajudėjo kvartalu tolyn. Sulaukęs šūvių iš geltono namo viduryje kvartalo, būrys užsiropštė ant gretimo namo stogo ir per nedidelę sienelę peršoko ant geltonojo namo. Apačioje trys sukilėliai su šautuvais išlėkė pro paradines duris ir buvo nukauti.

Žvyruoto stogo viduryje buvo nedidelis dengtas įėjimas į laiptinę. Dešimt cementinių laiptelių vedė į laiptų aikštelę, iš ten, pasukus stačiu kampu, pustuzinis laiptelių – į tamsų, neužbaigtą pirmą aukštą. Išgirdęs arabiškai rėkaujančius vyrus, Kornelas laipteliais žemyn nurideno rankinę granatą.

Po kelių sekundžių granatai sprogus, iš apačios ir nuo gretimų stogų pasipylė šūviai. Mesdamasis į priedangą, Kornelas kluptelėjo ir pagriuvo aukštielninkas, paleisdamas iš rankos 9 mm kalibro pistoletą. Irako kareiviai užsiglaudė už nedidelės sienelės, o Kornelas gulėjo ant šono netoli įėjimo į laiptinę, mėgindamas atgauti kvapą ir sugalvoti, ką daryti toliau. Staiga tarpduryje maždaug už metro, gniauždamas AK išniro irakietis. Pamatęs Kornelo

pistoletą, pačiupo jį anksčiau už amerikietį. Irako kareiviams nespėjus net susigaudyti, vyras šovė Kornelui į veidą. Štabo seržantas iškart mirė. Leitenantui Hidai atsakius iš savo AK, vyras nusirito laiptais žemyn.

Nežinodami ką daryti toliau, šeši Irako kareiviai peršoko ant gretimo stogo, nulėkė žemyn išoriniais laiptais ir pasitraukė į mokyklos pastatą už pusės kvartalo. Kautynės aplink mokyklą vis dar virė. Kendelinas kur nors užsiglausdavo, nusitaikydavo, paleisdavo šūvį ir nerdavo į kitą vietą. Irako kareiviai ir jų leitenantas stengėsi atkreipti Kendelino dėmesį, o šis jiems vis modavo užimti šaudymo pozicijas. Galiausiai ltn. Hida brūkštelėjo pirštu per kaklą tardamas: „Armija, armija" ir linguodamas galvą. Kendelinas karštligiškai pasidairė po mokyklos kiemą Kornelo. Nepamatęs vėl atsigręžė į Hidą, rodantį į geltoną namą kvartalo gilumoje.

Kendelinas griebė Milerį ir abu nudūmė gatve mostais rodydami Irako kareiviams sekti įkandin. Nė vienam iš anų nepajudėjus, jiedu sustojo abipus geltonojo namo paradinių durų ir pleškindami įsiveržė vidun. Išgirdę juos artėjant, sukilėliai palėkė aukštyn ant stogo vedančiais laiptais. Dabar jie pliekė nuo laiptinės viršutinės dalies.

Stovėdamas laiptų papėdėje ir žvelgdamas į sukilėlio kūną, susmukusį laiptų aikštelėje, Mileris, aplinkui zvimbiant kulkoms, tarė Kendelinui.

– Aš pridengsiu, o tu viršun šveisk granatą.

– Aš ten po kulkom nelįsiu. Be to, granata atšokuos žemyn atgal. Štai, meskit Jūs, – pasakė Kendelinas ištiesdamas granatą savo bosui.

Mileris nusileido ir sutiko, kad mesti granatą – kvaila idėja. Jis per radiją paprašė pagalbos. Vadovaujami ltn. Hidos, iš mokyklos atbėgo aštuoni irakiečių kareiviai, užlipo ant gretimo namo viršaus ir į sukilėlius ant stogo virš dviejų patarėjų atidengė ugnį. 2/2 batalionas į pagalbą atsiuntė tanką. Tam atidundant gatve, iš krūmų iššoko trys sukilėliai, kuriuos beregint pakirto kulkos. Apšaudomi iš visų pusių, sukilėliai atsitraukė. Patarėjai ir Irako kareiviai kartu parnešė štabo seržanto Kornelo kūną į mokyklą.

Pėstininkai, slegiami per trisdešimt kilogramų sveriančių šarvų bei šaudmenų, visą dieną judėjo plačiomis gatvėmis apšniukštinėdami šonines gatveles. Naktis įsiaudrinusiems kariams atnešė menką poilsį. Daugelis buvo nemiegoję keturiasdešimt valandų ir, vos būriai įsitvirtindavo dideliuose namuose, jų prakaitu permirkusias maskuojamąsias uniformas persmelkdavo nakties šaltis. Septyntoniai sunkvežimiai ir vikšrinės amfibijos atgabendavo maisto ir šaudmenų. Vieni griebdavo savo kuprines ir išvyniodavo miegmaišius, kiti ieškodavo namuose antklodžių ir pagalvėlių. Didžiuma drebėdami sėdėdavo sušalę, sukilėliams nepaliaujamai šaudant iš minosvaidžių ir RPG nenuspėjamomis kryptimis. Iš mečečių sklido įprastiniai nenutrūkstami

šūkiai ir raginimai rinktis šlovingą mirtį. Virš gatvių skraidė „Mušeika". Jo keliamą triukšmą, primenantį veikiančios skalbimo mašinos garsus, kartais pertraukdavo sprogimų serija.

Įkvėptos Birno ir Makojaus muzikinių šėlionių balandžio mėnesį (Lalafaludža), sausumos pajėgų psichologinių operacijų komandos „hamviais" sukinėjosi po miestą, pripildydamos gatves vyrų ir moterų klyksmų, besipjaunančių kačių miauksėjimo ir grupės „Gun'n'Roses" muzikos. Šiurpiausias buvo gilus, bloga lemiantis pabaisos iš filmo „Grobuonis" juokas, žemo boso aidas šimto decibelų garsumu sklido nuo grindinio. Po vieno tokio demoniško juoko raundo grandis avanposte už pusės kvartalo nuo 3/1 bataliono *Lima* kuopos susisiekė su kuopos vadu kapitonu Brajanu Hetermenu (Brian Heatherman).

– „Ryklininke 6", daugiau nebejuokinga. Liepkite jiems užsičiaupti arba mes grįžtame atgal.

Hetermenas pasiuntė štabo viršininką jų padrąsinti.

Po vidurnakčio mūšio laukas nurimo. Sukilėliai, atslūgus adrenalinui, išsiskirstė į namus slėptuves numigti. Abi pusės buvo išsekusios. Net ir turėdami naktinio matymo prietaisus, jūrų pėstininkai nenorėjo tamsoje užsiimti namų apieška, nes, praradęs erdvės pojūtį, galėjai pagriūti ant laiptų ar šaudyti į patalpas netinkamu kampu.

Kautis mieste buvo įprasta dienos šviesoje.

Lapkričio 10-osios, JAV Jūrų pėstininkų korpuso 229-ojo gimtadienio, rytą Natonskis žinojo, kad sukilėliams suduotas skaudus smūgis. Visi batalionai tęsė puolimą į pietus.

Iš dešimties batalionų kautynėse vieninteliam 3/5 batalionui teko užduotis valyti pastatą po pastato nuo pirmos dienos. 3/5 vadas pulkininkas leitenantas Petas Malėjus (Pat Malay) savo bataliono taktiką pavadino „valytuvo" efektu. Kiti batalionai veržėsi greitai, nubraukdami nuo lango tik didžiausius nešvarumus, 3/5 paskui turėjo nuvalyti nuodugniai.

Malėjus nustatė batalionui ritmą, kurio šis laikysis artimiausias dešimt dienų. Tris kuopas išdėstė greta viena linija, kiekvienai priskirdamas po du tankus, kurie judėjo pagrindinėmis gatvėmis priešakyje. „Hamviai" ir vikšrinės amfibijos naudojosi siauresnėmis šoninėmis gatvėmis ir riedėjo įkandin kuopų. Prašvitus sukilėliai pabudo ir kulkos suspragsėjo virš stogo, iš kur susigūžęs Malėjus ir jo nedidelis štabas stebėjo, kaip išsiskleidžia kuopos. Siekiant nuginti sukilėlius iš gatvių ir nuo stogų, į tolimas sankryžas ir pastatus paprašyta paleisti artilerijos ir minosvaidžių salvių.

Kiekvienam būriui buvo paskirti du kvartalai. Pirmo kvartalo kiekvienoje pusėje darbavosi po skyrių, trečiam skyriui tekdavo pusė antro kvartalo. Išvalyti kiekvienam namų komplektui kieme prireikdavo dvidešimties

minučių. Viena grandis likdavo lauke pridengti, kitos dvi įsibraudavo vidun ir apieškodavo. Sulaukusi šūvių iš kokio nors namo, linija sustodavo, pririedėdavo tankai ir imdavo į namą siųsti sviedinį po sviedinio. Dešimčiai ar dvidešimčiai sviedinių prakiurdžius pastatą, AK nutildavo, tada jūrų pėstininkai priartėdavo, ištraukdavo lauk sutraiškytus kūnus ir patraukdavo toliau.

Vidurdienį, batalionui suradus septynias dideles šaudmenų slėptuves, *Kilo* kuopa pateko į nepertraukiamą ugnį iš daugiabučio. Šūviai žybsėjo iš daugiau negu dešimties langų. Kuopa atsakė minosvaidžių salve į stogą, tuo metu tankai tiesioginiu taikymu pradėjo pliekti į langus. Sukilėliai atsitraukė į dviaukštį namą, iš kurio pradėjo šaukti: „Misteri, misteri, padėk mums! Šeima! Šeima!" Jūrų pėstininkai atriedėjo su tankais ir pastatą sulygino su žeme.

Pirmą valandą popiet 3/5 batalionas stūmėsi palei upę per ruožą, vadinamą Palmių giraite. Majoras Belonas 1-ojo pulko kovos grupę buvo aprūpinęs Faludžos fotožemėlapiais su 108 pažymėtais namais. Keli Palmių giraitėje stovėję namai buvo įtraukti į svarbiausių dešimtuką. Čia didelį namą turėjo vienas iš vadeivų, atsakingų už keturių amerikiečių kūnų išniekinimą, taip pat gyveno du broliai, žinomi sukilėlių vadai.

Grandinis Maiklas Hibertas (Michael Hibbert) vedė savo skyrių prie vieno prekių sandėlio sienoje esančios angos. Snaiperiai liovėsi šaudę prieš dešimt minučių, ir Hibertas spėjo, kad sukilėliai paspruko į meldynus šalia upės. Sieną juosiančiame drenažo griovyje Hibertas išvydo tris artilerijos sviedinius, prijungtus prie vielų. Inžinieriams perkirpus vielas, Hibertas susprogdino skylę pastato sienoje, ir skyrius įsiveržė į erdvią patalpą, prikrautą RPG granatų ir 122 mm raketų.

Mažesnėje šoninėje patalpoje, kur prie sienos stovėjo seifas, Hibertas išgirdo triukšmą. Jūrų pėstininkai atitraukė seifą ir slaptu koridoriumi pateko į dvokiančią, ankštą erdvę. Ten surakintomis rankomis ir kojomis gulėjo irakietis – rugpjūtį pagrobtų dviejų prancūzų žurnalistų taksi vairuotojas. Žurnalistai protestuodami aiškino, kad jie ir jų vyriausybė nepritaria karui. Po derybų su Prancūzijos vyriausybe teroristai žurnalistus galiausiai išgabeno iš Faludžos ir paleido. Tačiau taksi vairuotoją surakino ir paliko mirti iš bado.

Hibertas tęsė apiešką. Trečios durys, kurias išspyrė, vedė į filmavimo studiją, kur gegužės mėnesį buvo nukrista galva Nikolasui Bergui, čia ant sienos kabojo Zarkavio teroristinės gaujos, *Al Ansar*, žaliai juoda vėliava, o grindys buvo pajuodusios nuo kraujo. Ant stalo stovėjo vandens stiklinė su ledu. Gretimoje patalpoje jis aptiko du kompiuterius, prožektorius, kompaktinių plokštelių įrašytuvą, dvi vaizdo kameras, VHS juostas, televizorių, VCR ir angliškai atspausdintą įrašų grafiką. Grafike buvo numatyta, kada atgabenti ir nuprausti kalinį, kada įrašyti prisipažinimą, kada įvykdyti mirties bausmę, kiek laiko truks suskaitmeninti nufilmuotą medžiagą ir kada iš Faludžos pristatyti vaizdajuostę į *Al Jazeera* biurą Bagdade, kad ji būtų parodyta geriausiu laiku.

Džolano parke už kilometro į rytus nuo tos vietos, kur Bergas neteko galvos, 3/5 batalionui vakarop pasitaikė dar vienas šiurpus radinys. Parkas buvo didelė stačiakampė pieva, supama mečetės ir viduriniosios klasės namų virtinės. Parko viduryje, neapgadinti sviedinių ar sprogimų, stovėjo apžvalgos ratas ir karuselė. Ant pastarosios centrinio stulpo, papuošto mėlynomis ir raudonomis žvaigždėmis, didelėmis raidėmis anglų kalba buvo užrašyta „Jungtinės Valstijos". Greta mečetės kampinis gatvės namas niekuo nesiskyrė nuo vidutinio kuklaus dviejų aukštų būsto. Tačiau kariams pašaukus plk. ltn. Makėjų užmesti akį vidun, šį pirmiausia pribloškė mirties dvokas. Fojė grindys buvo plūkto molio, siauras, tamsus koridorius vedė gilumon prie surūdijusių kameros durų. Patalpoje gulėjo vyras parudavusia sudriskusia dišdaša ir mirties agonijoje atlošta sudžiūvusia galva. Abi kojos virš kelių buvo nukirstos. Už jo kameros antros durys vedė į patalpą, kur išsirietęs tįsojo dar vienas bekojis lavonas, aiškiai matomas pro kameros langą krintančioje šviesoje. Langas buvo atsuktas į miesto gatvę, ir per ploną stiklą klyksmai tikrai turėjo aidėti visame parke.

Rytiniame miesto pakraštyje 1/3 batalionas stūmėsi sektoriumi, kur balandžio mėnesį kovojo 3/4 batalionas, vadovaujamas „galvažudžio" Makojaus. Jūrų pėstininkus smarkiai apšaudė iš to paties namo, kuriame žuvo grandinis Amaja. Grandinį Piterį Meisoną (Peter Mason) kliudė dvylika kulkų, pargriovusių jį ant žemės. Tačiau gyvybę jam išgelbėjo neperšaunamoji liemenė, ir jis išropojo laukan iš kiemo. Tada jūrų pėstininkai atsitraukė ir namą pavertė griuvėsiais. Pro galines duris pasipylė sukilėliai, juos, atsidūrusius priešais sieną, užklupo 25 mm automatinės patrankos ugnis iš vienos LAV kovos mašinos. Daugelis buvo pririję narkotikų. Vienas vyras nušokavo gatve ant vienos kojos, netekęs kitos. Kol susmuko, įveikė pusę kvartalo. Griuvėsiuose rasta daugiau negu dvidešimt penki kūnai, daugiausia viename name Faludžos mūšio metu.

Lapkričio 10-ajai baigiantis, pradėjus temti, 1/3 batalionas užėmė Mudžaherino mečetę ir sustojo paminėti Jūrų pėstininkų korpuso gimtadienio kasmetiniu ritualu, atliekamu tūkstančiuose pokylių visame pasaulyje. Laikydamasis senos tradicijos, seržantas majoras Maiklas Bergas, liepęs sausumos pajėgų psichologinių operacijų „haviams" paleisti per garsiakalbius Jūrų pėstininkų korpuso himną, atpjovė torto iš gatavo maisto davinio ir padavė jauniausiam jūrų pėstininkui. Jam tai darant, sukilėliai paleido porą RPG granatų.

– Užčiaupkit tuos šunsnukius! – sustaugė Bergas.

Daugiau negu du šimtai šautuvų ir kulkosvaidžių pleškino kelias sekundes.

– Nutraukt ugnį! – sušuko Bergas.

Mūšio laukas nutilo.

– Štai taip geriau, – tarė Bergas. – Tęskime apeigas.

Pulkininkas leitenantas Maiklas Ramosas (Michael Ramos), 1/3 bataliono vadas, kiekvienai iš savo šaulių kuopų kautis ranka rankon priskyrė po kuopą iš 5-ojo irakiečių bataliono. Vadovaujami patarėjų amerikiečių ir kuopos karininkų, irakiečiai pirmi apieškodavo mečetes, kuriose mirgėjo lapelių su liepsnų apimtu jūrų pėstininku bei tanku ir užrašu arabų kalba: „Faludža, balandis – lemiama pergalė prieš amerikiečius."

Sutemus sukilėliai leido RPG granatas ir ieškojo silpnų vietų irakiečių bataliono gynybinėje linijoje. 2-oji kuopa įsitvirtino trijų aukštų pastate, tačiau kareiviai, užuot ėję sargybą, užkandžiavo. Supykęs kuopos patarėjas, vyresnysis seržantas Andrėjas Eleskis (Andreas Elesky) liko vienas ant stogo mėtyti žemyn granatų ant sukilėlių grupelių, nardančių ankšta gatvele, bei šaudyti į stogus ir langus. Šešiasdešimt valandų nemiegojęs Eleskis susizgribo galvojąs: „O jeigu užsnūsiu?"

Pagrindine gatve, kalendamas kulkosvaidžiu, prariaumojo sausumos pajėgų „bredlis". Po akimirkos sustojo „hamvis" ir netrukus greta Eleskio klūpojo majoras Endriu Milburnas (Andrew Milburn), atsiųstas iš Kvantiko, Virdžinijos valstijos, analizuoti „išmoktų pamokų".

– Gal reikia padėjėjo? – pasiteiravo.

– Ar atsinešėte granatų? – paklausė Eleskis.

– Šešias, be to, šviežias baterijas ir strobo lempą mūsų pozicijai pažymėti, – atsakė Milburnas. – Jei prireiktų išsikviesti ką nors rimtesnio.

Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabe pasklido žinia, kad patarėjų per maža. Padėti pasisiūlė Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų štabo karininkai. Tiesiog pasirodę ir neprieštaraudami seržantų nurodymų klausę majorai priešakinėse linijose nusistebėjimo niekam nesukėlė.

26.

HENRY FAZINĖ LINIJA

Šiaurinė Faludžos dalis krito lapkričio 11-ąją, anksčiau negu planuota. 7-ojo pulko kovos grupei vadovaujantis plk. Takeris į pietuose esantį pramoninį sektorių ir Kvinsą pasiuntė pulkininko leitenanto Piterio Nevelo (Peter Newell) vadovaujamą 2-2 šarvuotąjį batalioną. Šimtai sukilėlių nuo šarvuotųjų pajėgų išsislapstė tūkstančiuose namų. Todėl Takeris įsakė Administracijos centrą užėmusiam 1/8 batalionui juos iš ten išmušti. Bataliono vadas pulkininkas leitenantas Garis Brendlas (Gary Brandl) smaigalin paskyrė *Alpha* kuopą. Visą lapkričio 10-ąją kuopa šaudėsi su snaiperiais ir šaulių būriais, įsitvirtinusiais dviejuose dideliuose daugiabučiuose už šimto metrų į pietus nuo 10-osios magistralės.

Grandinis Timotis Konorsas (Timothy Connors) ir jo skyrius iš 2-ojo būrio, gulėdami kniūbsti, keturias valandas šaudė nuo merijos stogo krašto. Glausdamiesi už žemos atraminės sienelės, pasirisdavo iš vienos vietos į kitą, trumpam kilsteldavo, paleisdavo papliūpą į daugiabučio pastato langą ir vėl pašliaužđavo kitur, kulkų krušai barbenant į sienelę. Kartais vienas kitam šūktelėdavo: „RPG!" ir mesdavo žvilgsnį į jų link atlekianti raudoną, spirale judantį liepsnos pluoštą. Nė vienas jūrų pėstininkas nebuvo kliudytas. Žinojimas, kad aplink švilpauja bei spragsi ar į betoninę sienelę priešais juos sproginėja mirtis, vertė juos beprotiškai kikenti ir juoktis. Kartą Konorsui kilstelėjus galvą apsižvalgyti, jį apibėrė betono nuotrupos, atskeltos į sienelę po jo smakru smogiančių kulkų.

Būrio vadas leitenantas Rajanas Hantas (Ryan Hunt) paprašė aviacijos smūgio į daugiabutį anapus gatvės. Ankstėliau Hantui per pirštus, kone juos nutraukdamas, trinktelėjo apie trisdešimt kilogramų sveriantis vikšrinės amfibijos liuko dangtis. Tačiau jis atsisakė pasitraukti iš mūšio lauko. Priešakiniam oro atakų koreguotojui nurodžius taikinį, jūrų pėstininkai susispietė išilgai sienelės pažiūrėti. Jie pamatė, kaip nuo praskrendančio lėktuvo atsiskyrė bomba. Puikus vaizdas. Ji krito jų link. Konorsas išgirdo Hantą staugiant: „Nutraukt! Nutraukt!" ir, pasukęs galvą, išvydo leitenantą, gniaužiantį ragelį. Ant pirštų kūno audinių nebuvo, iš baltų kaulų čiurškė kraujas. Hantas, regis, skausmo nejuto.

Pusės tūkstančių svarų bomba tėškėsi į kiemą greta pastato ir, garsiai dunkstelėdama, perskrodė asfaltą. Konorsas sulaikė kvapą ir susirietė į embriono pozą. Nieko neatsitiko. Ačiū Dievui, nesprogo.

Buum! Smūgio banga buvo tokia galinga, kad jūrų pėstininkai neišgirdo

sprogimo. Konorsas, pakėlęs galvą, pamatė vertikaliai aukštyn trykštantį geizerį. Žemė ir asfalto gabalai, įveikdami gravitaciją, šovė į orą, pakibo ir po akimirksnio ėmė leistis. Jis aiškiai matė jam ant galvos krintančias gatvės detales. Pakišo po savimi šautuvą ir atsitūpė stengdamasis įtraukti kojas po savo neperšaunamąja liemene ir galvą atkišdamas į priekį tiek, kad jo šalmas barkštelėjo į kito jūrų pėstininko šalmą. Jie prisispaudė vienas prie kito tikėdamiesi, kad kevlaras ir sunkios neperšaunamųjų liemenių plokštės ant nugaros sugers smūgius. Akmenų ir uolienos gabalų lietus gerokai apdaužė ir pargriovė, tačiau, krušai pasibaigus, jie save laikė laimės vaikais, kai pamatė greta jų tįsantį žmogaus ūgio betono luitą.

– Brauno ranka sutraiškyta! – riktelėjo sanitaras. – Desiatas kritęs. Būtina evakuoti!

Jaunesnysis grandinis Trevisas R. Desiatas (Travis R. Desiato), nokautuotas sprogimo, aukštielninkas drybsojo lange. Po kelių minučių apdujęs atsistojo ir atsisakė būti evakuotas. Štabo seržantas Ričardas Pilsberis (Richard Pillbury), būrininkas, nuskubėjo prie Hanto.

– „Hameris" atvyksta paimti Brauno, pone, – pasakė jis. – Jums irgi laikas vykti.

Hantas papurtė galvą.

– Aš su Jumis nesiginčysiu, pone, – tarė Pilsberis. – Čia yra pulkininkas Brendlas. Jei prireiks, pašauksiu jį. Gydytojas sako, kad pasilikęs prarasite pirštus.

Šaudymas ant stogo virš jų sustiprėjo. Konorsas gulėjo prie sienelės greta žvalgybos padalinio snaiperių komandos. Pro skylutę sienoje pastebėjo viename lange žybsnį ir kumštelėjo koreguotojui šalia savęs.

Tas pažvairavo į taikinį, pasirito ant nugaros ir patikrino savo granatsvaidį. Tada linktelėjo galva Konorsui, pasirideno ant šono, atsiklaupė, iššovė kampu ir vėl nunėrė už priedangos. Pustuzinis jūrų pėstininkų, vos vos iškišę galvas virš sienelės, stebėjo lanku kylantį ir besileidžiantį juodą tašką, galiausiai įlekiantį pro langą ir sprogstantį viduje. Jūrų pėstininkai džiugiai šūktelėjo ir prajuko. Jų reakcija priminė golfo žiūrovų, pamačiusių kamuoliuką įriedant į skylę iš pirmo karto.

Dviem aukštais žemiau plk. ltn Brendlas įvertino padėtį. Trokšdamas, kad medicinos pagalba būtų kuo arčiau priešakinių linijų, į Administracijos centrą atsigabeno bataliono chirurgą. Pastarosiomis dienomis žuvo dešimt ir buvo sužeista per septyniasdešimt jo karių. Jis stengėsi sutramdyti emocijas. Kartojo sau: „Aš esu vadas, o tai mūšis. Laimėk jį. Sutelk dėmesį į užduotį."

Laimėti reiškė kirsti pagrindinę magistralę ir nemažinti spaudimo. „Labai praverstų liepsnosvaidis", – pamanė Brendlas. Vietoj jo turėjo virš galvos tykantį „Mušeiką", o naktis priklausė jūrų pėstininkams. Būtent tada bus metas pajudėti.

– Jie priešinasi šičia, – pasakė kapitonui Aaronui Kaningemui (Aaron Cuningham), *Alpha* kuopos vadui. – Sutemus įsitvirtink štai už tų daugiabučių, paskui paeik *Henry* linija ir užpulk juos iš šono.

Čia pat į vakarus nuo Administracijos centro magistralė „Y" pavidalo sankryžoje šakojosi į dvi plačias gatves, kiekviena vedė prie tilto per Eufratą. „Picos gabalu" vadinamame trikampiame ruože telkėsi grupė restoranų ir parduotuvių. Kapitonas Kaningemas liepė leitenantui Eliotui Akermenui (Elliot Ackerman) „picos gabale" suformuoti kuopai placdarmą.

Akermenas nuo vaikystės troško būti jūrų pėstininkas, nors jo šeimoje jūrų pėstininkų niekada nebuvo. Tafto koledže įstojo į Jūrų pėstininkų korpuso atsargos karininkų rengimo korpusą ir kas vasarą savanoriškai lankydavo papildomus parengiamuosius kursus, kad turėtų daugiau galimybių būti atrinktas į pėstininkijos atšaką. Prieš vesdamas būrį anapus 10-osios magistralės, Akermenas paprašė „Mušeikos" apdoroti pastatą, kurį pasižymėjo kaip objektą. „Mušeika" pažėrė 105 mm sviedinių.

Trečią ryto Akermenas su keturiasdešimt šešiais 1-ojo būrio kariais ristele kirto magistralę. Nepasigirdo nė vieno šūvio. „Picos gabalas" buvo tuščias. „Mušeika" taip nuodugniai padirbėjo, kad būrio nusižiūrėtas pastatas sugriuvo. Tad Akermenas nusprendė tamsoje pasistumti į pietus. Būrys kirto gatvę, vadinamą „Fran", atsitiktinai pasirinko keturių aukštų pastatą, išlaužė duris ir kiekviename aukšte prie langų užėmė pozicijas.

Vos prašvitus jūrų pėstininkai pamatė, kad įsikūrė už priešo linijų. Iš abiejų pusių pro jų pastatą keturių ir šešių asmenų grupelėmis į priekį slinko sukilėliai. Dėvėjo civiliniais drabužiais, daugiausia juodomis kelnėmis arba juodomis palaidinėmis, buvo apsijuosę amunicijos liemenes, pilnas AK dėtuvių. Jūrų pėstininkų tol nepastebėjo, kol neprapliupo M16 automatiniai šautuvai, kliudydami tris ar keturis. Kiti pranyko aplinkiniuose pastatuose. Grandinis Ramonas Bajaranas (Ramon Bajarano) pro triskart didinantį ACOG* taikiklį nusitaikė į vyrą, stovintį viduryje gatvės ir nežinantį, kurion pusėn mestis. Atrėmęs M16 į palangę, Bajaranas peršovė vyrui krūtinę, tada šiek tiek pasuko šautuvą į dešinę ir nudėjo antrą vyrą, besilaužiantį pro duris į daugiabutį.

Sukilėliai, ieškodami priedangos, išsibarstė, paskui kibo į būrį iš visų pusių. Per kelias minutes nusistovėjo kautynių pobūdis. Būrys laikėsi tvirtame pastate, dėl atviros vietovės aplink jį ataka frontu būtų savižudiška. Todėl priešo snaiperiai, RPG komandos ir kulkosvaidininkai šmirinėjo netolimuose pastatuose iš aukšto į aukštą ir ant stogų ieškodami tinkamo kampo šauti. Jie nesiartindavo prie langų, o ant stogų išnirdavo stengdamiesi iš už žemų stogų sienelių neužsibūti išlindę ilgiau nei kelias sekundes.

---

* *Advanced Combat Optical Gunsight* – patobulintas kovinis optinis taikiklis.

Jūrų pėstininkai mėgindavo nustatyti langą ar pastato kampą, kur slepiasi sukilėlis, ir sutelkti ten ugnį. Abiejų pusių šauliai priminė patyrusius boksininkus, smūgiuojančius ir laviruojančius, niekada neatsidengiančius. Jūrų pėstininkai sienose išmušė nedideles skylutes, o prieš savo kulkosvaidžius sukrovė barikadas ir kas dešimt minučių persikeldavo į kitą kambarį.

Vienam sukilėlių snaiperiui iš lango atsivėrė puikus vaizdas žemyn į būrio pastatą. Kas kelias minutes gerai nutaikytas šūvis išgindavo vieną jūrų pėstininką iš šaudymo pozicijos.

– Galiu tą šunsnukį priremti, – tarė grandinis Dilanas Rokosas (Dylan Rokos).

Rokosas buvo šturmo skyriaus vadas, mokantis išsprogdinti sienose spragas ir naudotis SMAW. Kartu su granatsvaidininku išnėrė laukan ir užsiropštė ant pastogės automobiliui stogo norėdamas nusitaikyti į snaiperio langą. Aplink švilpaujant kulkoms, SMAW komanda pasirengė. Rokosas patapšnojo granatsvaidininkui, kad tas gali šauti. Šūvio akimirką Rokosas apsidairė, išvydo perteklinių dujų pasišalinimo zonoje susigūžusį jūrų pėstininką ir metėsi atgal jį partrenkdamas. Nė vienas rimtai nenukentėjo.

Akermenas užlipo ant stogo paprašyti artilerijos paramos. Ore tarsi dūzgė ir zvimbė spiečiai neregimų širšių ir bičių. AK poškėjimas atrodė tolimas, kone neturintis nieko bendro su pro šalį lekiančiomis kulkomis. Būrio vadas nustebęs pamatė, kad SMAW komandos viena po kitos kartojo Rokoso veiksmus: išbėgdavo iš už priedangos į gatvę, priklaupdavo, iššaudavo ir vėl nerdavo vidun.

GPS nustatęs tikslią savo poziciją, Akermenas nukreipė 81 mm minosvaidžių ir 155 mm artilerijos pabūklų ugnį į pastatus vakaruose. Būrio kulkosvaidžių raudoni traseriai pažymėjo taikinius dviejų tankų patrankoms. Kartais prisijungdavo aviacija, smogdama pastatams už dviejų šimtų metrų į pietus. Bet pagrindinėse gatvėse degė padangos, o stiprokas vakarų vėjas mūšio dulkes maišė su dūmais – tai trukdė matyti taikinius.

Daugiausia šaudyta į įtartinas vietas pastatuose. Parėmę šautuvus ant kėdžių ir palangių, abiejų pusių kariai galėdavo kliudyti bet kurį pastebėtą taikinį. Sukilėliai pasirodydavo tik šmurkštelėdami skersai angų. Retai galėjai išvysti vyrą ilgiau nei dvi ar tris sekundes.

Būrys, smarkiai remiamas kitų ginklų ir turintis švarius šaudymo laukus, paėmė viršų. Nežuvo nė vienas jūrų pėstininkas. Kpt. Kaningemas patenkintas leido Akermenui kautis savo tvirtovėje, kol jo kuopa atakuodama stengėsi pasistūmėti šimtą metrų vakarų kryptimi. Tai sušvelnintų spaudimą Akermenui, o vėliau jiedu galėtų susijungti.

Apie vidurdienį Akermeno būrininkas štabo seržantas Maiklas Kautonas (Michael Cauthon) ir seržantas Koris Menardas (Corey Menard) tupėjo greta lango už kulkosvaidžio mėgindami nustatyti, kur yra įkyrus snaiperis,

kai kulka zvimbdama atšoko nuo Menardo šalmo. Kautonas pastūmė jį į šalį ir pats gavo kulką į šalmą. Kautonas pargriuvo tarsi kaukštelėtas kūju, paskui lėtai atsiklaupė ir pakratė galvą.

– Jaučiuosi gerai, – pratarė, – tik šiek tiek apdujęs.

Pamėginęs atsistoti, turėjo vėl atsisėsti, nes akyse patalpa sukosi ratu. Kita kulka kulkosvaidininkui, jaunesniajam grandiniui Metju Braunui (Matthew Brown), pataikė į dešinę šlaunį, perkirsdama arteriją ir sukeldama gausų kraujavimą. Kol Brauną tempė į priedangą, Kautonas dengė ugnimi. Kai pabandė atsistoti, nejuto nei rankų, nei kojų.

– Turit padėti man nusikasti iki šaudymo pozicijos, leitenante, – paprašė jis.

– Jokiu būdu. Keliausi iš čia kartu su Braunu, – atsakė Akermenas.

Būrio vadas paprašė evakuoti sužeistuosius. Vikšrine amfibija, lydima „hamvių" su *Mark 19*, atskubėjo kuopos vyriausiasis seržantas. Sukilėliai, RPG ugnį sutelkę į amfibiją, ją padegė, bet neparalyžiavo. Amfibijos pridengti atriedėjo tankai, tuo metu Akermenas sulaipino savo sužeistuosius į „hamvius". Vyriausiasis seržantas išgabeno septynis nukentėjusiuosius.

Evakavus sužeistuosius, Kaningemas su kuopa kirto 10-ąją magistralę ir atakavo į pietus. Kaningemui iš vakarų šiaurės ir pietų ašimi driekėsi vadinamoji *Henry* fazinė linija, šešių eismo juostų gatvė, kurios priešingas eismo kryptis skyrė veja. Akermenui per radiją jis liepė pridengti jo rytinį sparną. Šis, kyštelėjęs galvą pro paradines duris, krūptelėjo. Iš pietų RPK kulkosvaidis pastato sienoje raižė tatuiruotę. Bet kas, drįsęs iškelti koją į gatvę, nepratrauktų nė penkių sekundžių. Jausdamas poreikį apsaugoti sparną, Kaningemas staugdamas ragino savo būrio vadą pasiskubinti.

– Pridengsiu Jus, leitenante. Išeisime pro galinę pusę, – tarė grandinis Liukas Deivis (Luke Davy).

Deivis, inžinierių komandos vadas, pritvirtino prie galinės betono sienos ryšulį C-4 ir išsprogdino didelę skylę.

– Turėtų būti pakankamo dydžio, – mestelėjo Akermenui, nušvisdamas savo originalia bedante šypsena. Deivis neturėjo priekinių dantų, o prieš kelis mėnesius per susišaudymą pametė ir dirbtinius.

Jūrų pėstininkai išsiropštė pro skylę, luktelėjo, kol pirma jų pavažiuos tankai, ir pasuko į pietus. Sukilėliai bėgo šoninėmis gatvelėmis. Kai įnerdavo į kokį nors pastatą, Akermenas pačiupdavo telefono ragelį, prikabintą tanko paskuigalyje, ir paprašydavo šūvio. Tankui šaunant, jūrų pėstininkai turėtų būti pasitraukę už jo daugiau nei per šešiasdešimt metrų ir pirštais užsikišę ausis. Siaurose gatvėse tas buvo neįmanoma. Žinodami, kad tankas šaus, kariai nusisukdavo, susilenkdavo, rankomis užsidengdavo ausis ir įsitempę laukdavo smūgio. Iššovus 120 mm patrankai, visas šešiasdešimties tonų tankas šoktelėdavo, pakildavo dulkių debesys, o jūrų pėstininkus sukrėsdavo smūgio banga. Vanduo jų kūnuose suvirpėdavo, kraujas iš galvos siūbtelėdavo

į kojas, tarsi staiga užstringančiame lifte. Atrodydavo, tarsi plaučiai siurbiami iš krūtinės, o širdis tuoj plyš. Stovėdavo dulkėse svyruodami, ničnieko negirdėdami ir netrokšdami atsidurti priešininko vietoje.

Sukilėliai nuo tankų sprukdavo iš pastatų ir dumdavo siauromis gatvelėmis tarp namų eilių. Už tankų ir būrio pasirodė vandenį ir šaudmenis gabenantys „hamviai". Važiuojant šoninėmis gatvelėmis, šauliai vis sušukdavo: „Stop! Stop! Matau taikinius!" Į šiaurę žingsniu ir risčia gatvelėmis traukė RPG komandos ir vyrai su AK rankose. Daugelis dėvėjo amunicijos liemenes su žalsvais krepšeliais šaudmenims. Prabilus *Mark 19*, sukilėliai, stengdamiesi pabėgti, pleškindavo į vartų spynas ir ropšdavosi per sienas. „Hamviai" judėjo į priekį po vieną, kiekvienas vairuotojas ieškojo vietos, iš kurios matytųsi gatvelė.

Pėstininkai sparnuose su sukilėliais susidurdavo dešimtyse penkias sekundes trunkančių susirėmimų, svaidydami granatas, šaudydami į stogus, užsiglausdami už kiemų sienų. Pirmyn ir atgal švilpavo RPG ir SMAW granatos, nuo sprogimų betono nuotrupos aplink pasklisdavo šimto šešiasdešimties kilometrų per valandą greičiu.

Įveikus du kvartalus, Akermenui antrąjį skyrių teko nusiųsti į priekį pakeisti pirmojo, kuriame septyni kariai jau buvo sužeisti. Pasiekus kitą sankryžą, jis per radijo stotį išgirdo išdarkytą Kaningemo žinią.

– Sustok! – šaukė Kaningemas. – Pašalink saviškius nuo gatvės! Liepk jiems ateiti pas mus!

Akermenas šūktelėjo savo vyrams. Jokio atsako. M16, AK, kulkosvaidžių, tankų, minosvaidžių, RPG ir SMAW keliamas triukšmas buvo toks kurtinantis, kad jis neišgirdo nė savo šūksnio. Akermenas išbėgo į gatvę, lyg beprotis mojuodamas rankomis, tada movė į vieną tarpdurį, vis dar iškėlęs rankas virš galvos, vildamasis, kad būrys nuseks įkandin norėdamas apsaugoti savo staiga išprotėjusį vadą. Kariai taip ir pasielgė. Grandims, vienai po kitos sugužėjus į pastatą, Akermenas liepė likti viduje.

Po kelių minučių su jais per radiją susisiekęs Kaningemas nurodė atsitraukti į trijų aukštų namą ir duoti erdvės pasidarbuoti tankams. Dviem skyriams perbėgus, sukilėliai visą ugnį sutelkė į sankryžą, prispausdami 2-ąjį skyrių. Skyriaus vadui iškritus iš rikiuotės dėl sužeidimo, vadovavimą perėmė jaunesnysis grandinis Viljamas Longas (William Long), balandžio mėnesį kovojęs Faludžoje kartu su 3/4 batalionu ir savanoriškai pasilikęs dar vieną pamainą. Sukilėliai peršoko ant pastato stogo ir jau zujo antrame aukšte.

– Turime iš čia nešdintis, – per radiją pranešė Longas Akermenui.

Trijų aukštų name skersai gatvės tūnojo dvi Irako armijos kulkosvaidininkų komandos, sekusios paskui jūrų pėstininkus. Seržantas Garetas Bartonas (Garret Barton), savarankiškai mokęsis arabų kalbos, nuvedė irakiečius ant stogo. Iš ten jie atidengė uraganinę ugnį į Longo pastatą supančius sukilėlius.

Viduje Longas, atsistojęs laiptų papėdėje, šaudydamas viršun nuginė sukilėlius atgal. Tada jūrų pėstininkai išnėrė lauk ir, dengiami kulkosvaidžių ugnies, perbėgo per gatvę.

Akermenas Bartonui kaip pastiprinimą nusiuntė jūrų pėstininkų kulkosvaidžio komandą, ir netrukus kaleno visi trys kulkosvaidžiai. Sukilėliai atsakydami užsiropštė ant gretimų pastatų stogų ir pradėjo leisti RPG granatas. Kariams stokojant priedangos, Akermenas įsakė visiems pasišalinti nuo stogo, kol jis pasilikęs paprašys paramos ugnimi.

Kilo ginčas.

– Tai mano kulkosvaidis, pone, – pareiškė grandinis Bajaranas. – Padarysiu priešui daugiau žalos negu Jūs. Lipkit žemyn, o aš pasiliksiu.

Irakiečiai, pripažinę Bartoną savo vadu, atsisakė paklusti Akermenui.

– Pone, mano kulkosvaidžių komandų iš čia nenutempsite, – pasakė Bartonas. – Atėjome čia pirmi. Tegu eina Bendžis, ne mes.

– Man nusibodo tas jūsų *macho* mėšlas, – metė Akermenas. – Visi eisime į priedangą ir tuojau pat.

Jie pasitraukė nuo stogo ir įsirengė šaudymo pozicijas viršutiniame aukšte. Kitą valandą trys kulkosvaidžių raudonų traserių dryžiai rodė tankams kur šaudyti. Sutemus ir susišaudymui atlėgus, 1-asis būrys išsekęs susmuko ant savo ginklų, per daug pavargęs, kad nuvilktų kojas pusę kvartalo iki septyntonio sunkvežimio, atgabenusio jų mantą. Per dvidešimt keturias valandas trukusį mūšį sanitaras Džordanas Holtšultė (Jordan Holtschulte) medicinos pagalbą suteikė dvidešimt trims sužeistiems ir šiluminio smūgio pakirstiems jūrų pėstininkams. Aštuonis teko evakuoti į Valstijas, tačiau nė vienas iš jų nemirė.

Pakalbėjęs su kpt. Kaningemu, plk. ltn. Brendlas pakeitė savo bataliono taktiką. Užuot atakavęs rytą, 1/8 batalionas pajudės į priekį naktį, kai sukilėliai bus išsibarstę po savo namus slėptuves. Brandlas liepė *Alpha* kuopai mažumėlę pailsėti, o trečią valandą ryto tęsti ataką.

1/8 bataliono *Alpha* kuopos 1-asis būrys pradėjo lapkričio 11-ąją turėdamas keturiasdešimt šešis jūrų pėstininkus, o baigė ją su dvidešimt vienu.

1/8 batalionui ilsintis, 3/5 batalionas šiauriau užbaigė dar vieną „valymo“ dieną ir suformavo gynybines linijas. Tai buvo geriausias paros metas: skyriai išsikrovė savo mantą iš septyntonių sunkvežimių, pasiskirstė naktinės sargybos pamainomis, pasidairė pagalvėlių, kad miegodami turėtų ką pasikišti po galva, išsivirė vandens kavai, kirto sausus davinius ir keitėsi pasakojimais apie tai, ką patyrė per dieną, – apie vos išvengtas žaizdas ar žūtis, padūkusius džihadistus ir sulaukėjusius naminius gyvūnus. Likimo valiai palikti šunys ir katės ėsdavo lavonus, ir kiekvienas galėjo papasakoti

istoriją apie kačiuką su žmogaus akimis nasruose ar katę, graužiančią negyvo sukilėlio žandą.

Ant stogo, kur *Kilo* kuopa įsirengė vadavietę, nėjusieji sargybos sumigo savo miegmaišiuose. Apie vidurnaktį iš laiptinės išniręs vyras įsirėžė į vieną jūrų pėstininką vos jo nepargriaudamas.

– Po velnių, žiūrėk, kur eini!

Vyras pranyko tamsoje. Tuo metu laiptais aukštyn užlėkė kuopos vertėjas šaukdamas: „*Irahabin*! *Irahabin*!" Iš tamsos pliūptelėjo padrikas šaudymas. Išsigandę jūrų pėstininkai išsiraitė iš miegmaišių, perstatė keitiklius į ugnies padėtį, suformavo grandinę ir lėtai pajudėjo stogu, pasirengę atidengti ugnį. Nieko neįvyko. Pasiekę pastato kraštą, pažiūrėjo žemyn. Vėl nieko – nei kopėčių, nei virvės, nei slapto išėjimo. Ieškojo ištisą valandą, iššniukštinėdami menkiausius plyšelius. Vyras niekur negalėjo pasislėpti. Jis išnyko.

Niekas nebenorėjo miegoti, kažkur tykant pašėlusiam džihadistui. Vieninteliai statiniai ant stogo buvo uždengta cisterna ir keturkampis bakas, pilnas mazuto. Stovėdamas greta bako, vienas jūrų pėstininkas išgirdo tylų barkštelėjimą į metalą. Pažvelgęs į mazuto paviršių, išvydo išnyrant vyro nosį ir užmerktas akis. Vyras giliai įkvėpė ir vėl paniro. Du jūrų pėstininkai nusitaikė, o kiti pasitraukė toliau, kad kulkos nekliudytų. Vyrui vėl išnirus, aniedu jį nušovė, ir visi vėl grįžo į savo miegmaišius.

Lapkričio 12-osios rytą plk. Maiklas Šapas (Michael Shupp), 1-ojo pulko kovos grupės vadas, į vakarus nuo 1/8 bataliono skersai 10-osios magistralės pasiuntė 3/1 batalioną. Abu batalionus skyrė vadinamoji *Henry* fazinė linija. Kapitono Timočio Džento (Timothy Jent) vadovaujama *Kilo* kuopa pirma pajudėjo *Henry* linija žemyn. Džento jūrų pėstininkus kaipmat apgulė būriai sukilėlių. Jie išbėgdavo iš šoninių gatvelių ir šaudydavo iš daugelio pastatų langų. Nenorėdamas nukreipti tankų patrankų į rytus, kur buvo 1/8 batalionas, Džentas apsiribojo *Mark 19* bei kulkosvaidžiais ir lygiu žingsniu stūmėsi į priekį su dviem būriais priešakyje ir vienu už jų.

3-iasis būrys turėjo dengti iš užnugario ir susprogdinti kiekviename kvartale aptinkamas savadarbių sprogstamųjų užtaisų, minosvaidžių minų ir rankinių šaunamųjų ginklų šaudmenų slėptuves. Jūrų pėstininkai jau antrą dieną šturmavo į pietus *Henry* fazine linija, ir sukilėliai ėmė prisitaikyti. Jie stengdavosi nepakliūti į priešakinių būrių ugnies liniją ir, apsukę sparnus, atidengti ugnį iš užnugario.

3-iojo būrio vadas leitenantas Džesis Greipsas (Jesse Grapes), girdėdamas, kad priešakyje verda smarkios kautynės, išsprogdintoje mažmeninių prekių parduotuvėje surinko skyrių vadus aptarti atakos.

– Nėra prasmės grūstis už 2-ojo būrio, – pasakė Greipsas. – Juk nesinorėtų įstrigti gatvėje neturint šaudymo laukų ir erdvės manevrui.

Grandinis Robertas Mičelas (Robert Mitchell) ir seržantas Kristoferis Pruitas (Christopher Pruitt), jau dvejus metus tarnaujantys būryje, siūlė išdėstyti skyrius abipus gatvės, kad būtų galima šaudyti visomis kryptimis. Iš pradžių Greipso tai neįtikino. Snaiperių kulkoms dzingsint į parduotuvių fasadus, jie žvilgtelėjo už kampo ir pamatė kitus būrius, toliau į pietus besikaunančius *Henry* linijoje.

– Kontroliuoti du skyrius vakar buvo nelengva, – priminė Greipsas.

– Tada buvome susigrūdę, – atsakė Pruitas. – *Henry* linija pakankamai plati darbuotis abiejose pusėse.

– Gerai, – nusileido Greipsas. – Du skyriai priekin, vienas su „hamviais" saugoti užnugarį ir evakuoti sužeistuosius.

Koks metras virš Greipso galvos tarpdury caktelėjo kulka, ir jis staigiai pasitraukė į vidų. Po kelių sekundžių į tą pačią vietą smogė antra. Pruitas parodė į maždaug už šimto metrų esančio tvirto, pilkšvo betoninio namo grotuotą langą antrame aukšte.

– Įsodinkit ten raketą!

Seržantas Kristoferis Heflinas (Christopher Heflin) ir vyresnysis eilinis Kristoferis Deivisas (Christopher Davis) čiupo AT-4 ir atsigulė už griuvėsių krūvelės. Taikiniui pažymėti Greipsas paleido seriją raudonų traserių, o Deivisas suvarė raketą tiesiai pro langą.

Pro šalį važiavusi 2-7 bataliono *Bradley* kovos mašina išvydo sprogimą ir prisiartino.

– Ar palaistyti? – suriko vairuotojas Heflinui.

– Būtume dėkingi, – atsakė tas.

„Bredlio" 25 mm automatinė patranka paleido po seriją šūvių į kiekvieną pastato langą.

– Manau, pakaks, – tarė vairuotojas nuvažiuodamas.

Daugelyje namų įėjimą nuo stogo į laiptinę dengdavo betoninė būdelė – puiki vieta snaiperiui. Sulaukęs šūvių nuo kito namo betoninės pastogės, Greipsas paprašė pagalbos jo būrį remiančių „hamvių", ginkluotų TOW ir *Javelin*. Laidais valdoma TOW raketa galėdavo išmušti didžiulę skylę bet kuriame pastate. Bet šūvis turėdavo būti tiesus: visur netvarkingai kadaruojant telefoniniams laidams šauti būtina atsargiai, kad raketa nesusprogtų ar nenukryptų nuo kurso.

– Antai tas namas su aukštu bokšteliu, – parodė Greipas ranka.

Šaulys pareguliavo *Javelin* šiluminio matymo taikiklį, užfiksavo taikinį ir perkėlė vaizdą į kovinę galvutę. Po kelių sekundžių paleido raketą. Ši šovė tiesiai į viršų, persivertė ir nėrė žemyn nušluodama būdelę ant stogo.

Kilo kuopos radijo dažnius užtvindė pranešimai apie aukas. 1-asis ir

2-asis būriai neteko kone dvidešimties karių, iš jų vienas žuvo. Iš savo pozicijos 3-iasis būrys matė RPG granatų trajektorijas ir sprogimus tolėliau gatvėje. Orą visomis kryptimis skrodė AK kulkos.

– Trečiasis būrys, priartėt, – per radijo stotį nurodė Džentas Greipsui. – Pridenkit mane iš nugaros.

Šešių tankų remiamos *Kilo* kuopos kelią ženklino sugriuvusios sienos, suskaldyti telefono stulpai, sudaužyti automobiliai ir susmukę daugiabūčiai. Skindamasi kelią *Henry* linija, *Kilo* kuopa per keturias valandas į sienas ir pro langus į sukilėlių ugnies pozicijas paleido 160 TOW raketų ir 180 sviedinių iš tankų patrankų, papildomai išsikviesdama aviaciją, kai tik pasipriešinimas sustiprėdavo. Lėktuvai suko ratus „dobilo lapo" formuote, vadinamąja „rakto skylute", leidžiančia vienu metu kontroliuoti keturis smūgius iš oro į objektus mieste. *Kilo* priešakinis oro atakų koreguotojas buvo kapitonas Deividas Smėjus (David Smay), F-18 pilotas šaukiniu „Kiaulienos kapotinis". Krūvoje laukę F-18 pilotai „Kiaulienos kapotinį" pažinojo asmeniškai ir jo vadovaujami numetė dvi penkių šimtų svarų bombas už dviejų šimtų metrų pirma priešakinio būrio. Sugriautuose pastatuose ruseno ugnys, sudaužytos betono krūvos trukdė liepsnoms plisti. *Kilo* kuopos kelią žymėjo juodų dūmų stulpai.

India kuopa atakavo *Kilo* kuopos kairėje, už kelių kvartalų į rytus nuo *Henry* linijos. Kaip ir *Kilo*, priešakinius *India* kuopos būrius lydėjo tankai. Ginkluotės seržantas Išmaelis Kastilas (Ishmael Castillo), manevruodamas tanku, abipus negrįsto kelio matė iš namo į namą nardančius irakiečius civiliniais drabužiais. Išrausų nusėtas takas buvo toks siauras, kad jo tankas vos prasisprausdavo tarp kiemus juosiančių sienų. Iš vado liuko, beveik iš devynių metrų aukščio, jis galėjo pasidairyti, kas dedasi už sienų, ir įspėti paskui jo tanką judančius jūrų pėstininkus. Dviejų sukilėlių mestos granatos nuo šarvuotų plokščių atšoko ir nieko neapgadindamos sprogo. Išmaelis norėjo liuką uždaryti, bet paskui nusprendė to nedaryti, kad galėtų ir toliau įspėti pėsčiuosius karius. Savo tanką ant vikšrų pasukiojo pirmyn ir atgal, pirma įgriaudamas vieną, paskui kitą sieną. RPG granata atsimušė į priešakines tanko plokštes, bet nesprogo. Kita smogė į tanko šoną ir sprogo, tačiau žalos nepadarė.

Pėstiems jūrų pėstininkams raginant judėti toliau, Kastilas nudundėjo negrįstu taku iš 7,62 mm ir 12,7 mm kulkosvaidžių pleškindamas į kiekvieno namo duris bei langus. Naudodamiesi pėstininkijai skirtu telefonu dėžėje ant tanko paskuigalio, skyrių vadai nurodydavo, kur tankui šauti iš patrankos. Vienas sviedinys sprogo atsitrenkęs į namo sieną. Sprogimas išsviedė vieną sukilėlį į kiemą, kur jis liko gulėti lyg skudurinė lėlė. Kastilas stebėjo, kaip didžiulis D-9 buldozeris, žlegsėdamas per kiemą nugriauti namo, kūną sutraiškė.

Tankai, lydintys *India* ir *Kilo* kuopas, nuvertė ne vieną dešimtį sienų. Smūgiai išgąsdindavo pasislėpusius džihadistus, jie aklai atidengdavo ugnį ir taip išsiduodavo. Į šiaurę nuo 10-osios magistralės *Kilo* kariai mirtininkus džihadistus aptikdavo kas penkiasdešimtame name, *Henry* linijoje priešo kovotojai tūnodavo kas dvidešimtame. Į kiekvieną namą buvo įsakyta veržtis su dideliu *bum*.

Džentas sulėtino *Kilo* judėjimą į priekį, kad Greipsas galėtų pasivyti. Nuo stogų snaiperiai šaudė į tankų išbaidytus sukilėlius, o SMAW šauliai sistemingai griovė skyrių nurodomus namus. Valyti *Henry* liniją buvo sekinantis, pavojingas darbas – slinkti siauromis, dulkių užtvindytomis gatvelėmis paskui urzgiančius tankus, vos girdint grandies ir skyriaus vadų šūksnius, svaidyti granatas pro langus, pritvirtinti C-4 prie durų, nerti nuo sprogimo, palaukti, kol dulkės šiek tiek prasiskirstys, tada staigiai keturių ar šešių jūrų pėstininkų grupelėmis įsibrauti vidun, pleškinant ir sprogdinant pereiti visas patalpas.

Greipsas ginė savo būrį greitu žingsniu apie tris šimtus metrų, tada spartą sulėtino.

– Manau, jog esu gan arti, – per radijo stotį pranešė Džentui.

Būrys išvalė dar keletą pastatų. Tada Mičelas susisiekė su Greipsu.

– „Bredliai" vyksta šiaurėn, – informavo jis.

2-7 bataliono *Bradley* kovos mašinų kolona, užbaigusi avangardinį „prašukavimą patrankomis" kuopos priešakyje, dundėjo į atsargų papildymo tašką. Kai susilygino su būriu, vienas iš „bredlių", į šoną pamuštas RPG granatos, dūmų kamuolyje sustojo. Netoli mašinos sprogo dar trys RPG granatos.

Įgulai iššokus, Greipsas išvydo grandinį Frensį Volfą (Francis Wolf), skuodžiantį prie dviaukščio betoninio namo.

– Jie šaudo tomis sumautomis RPG granatomis iš tenai! – sustaugė Volfas.

Nespėjus jam nubėgti nė dešimties žingsnių, iš namo už penkiasdešimties metrų priešais jį pliūptelėjo šūviai. Volfas ir likęs skyrius užsiglaudė už kiemo sienų ir gatves nusėjusių metalo laužo krūvų. Neklausydamas puskarininkių visu balsu šaukiamų įsakymų, Volfas vis rodė į namą priešais, modamas kitiems judėti į priekį. Kol Greipsas per radiją kvietė prisiartinti būrio keturis ginkluotus „hamvius", Mičelas ir vyresnysis eilinis Aleksanderis Nikolas (Alexander Nicoll) prisijungė prie Volfo. Atriedėjus pirmam „hamviui", Greipsas parodė į namą, o *Mark 19* šaulys suvarė į pastatą šimtus granatų.

– Per pratybas niekados neleisdavo eikvoti tiek šaudmenų! – riktelėjo Greipsas Mičelui.

Mark 19 nutraukus ugnį, Volfas ir Nikolas išspyrė vartus ir įmetė granatą pro paradines duris. Sprogimas priekinėse patalpose uždegė

kažkokias propano dujų talpas. Dūmams verčiantis pro langus, Volfas stūgtelėjo: „Pirmyn!" ir kartu su Nikolu puolė vidun. Name pleškino į kiekvieną pakeliui pasitaikantį tarpdurį. Sukilėliai laiptais užlėkė į antrą aukštą. Kieme Mičelas ir Greipsas stebėjo stogus, nuo kurių sukilėliai žemyn mėtė granatas.

– Pirmas aukštas švarus! Einame viršun! – sušuko jiems Volfas.

Mičelas ir Greipsas nusijuokė. Volfui tikrai pasimaišė.

Vakarų pusėje aplink grandinį Chosė Sančesą (Jose Sanchez) ir eilinį Renė Rodrigesą (Rene Rodriguez) visur suzvimbė AK kulkos. Jiedu metėsi už surūdijusio variklio, gulėjusio ant šaligatvio. Atsargiai kyštelėję galvas, pamatė šešis ar aštuonis sukilėlius, šaudančius nuo stogų rytų pusėje už kelių kvartalų nuo Greipso. Sančesas norėjo Mičelą ir Greipsą įspėti, bet neturėjo radijo stotelės, o jei atsistotų jiems pamoti, pats būtų kliudytas.

– Reikia kokio nors sumauto tanko ar kažko panašaus tiems mudžahedams patvarkyti, – tarė jis Rodrigesui. – Jie per toli, kad Mičelas juos nubaidytų.

Sančesas mosavo rankomis, ir galiausiai Greipsas žinią suprato. Pakėlė akis kaip tik tą akimirką, kai vienas sukilėlis iškišo galvą iš už gretimo stogo krašto. Skiriami dvidešimties metrų, vyrai spoksojo vienas į kitą. Greipsas jautėsi suparalyžiuotas ano vyro žvilgsnio. Varstė vienas kitą akimis kokią sekundę, paskui sukilėlis pranyko.

– Volfai! Nikolai! Jie ant stogo ten, kur jūs! – sugriaudė Greipsas.

Abu jūrų pėstininkai tai jau žinojo. Išsiveržė ant stogo kaip tik akimirką, kai sukilėlis šoko ant kito namo stogo. Jiedu atidengė ugnį, o Nikolas dar švystelėjo granatą, jos sprogimas vyrą sužeidė. Persekiodami buvo bešoką ant kito stogo, kai virš galvų sušvilpė kulkos, per daug arti, kad būtų atsitiktinės. Atsigulę jiedu atsakė ugnimi, nors aiškių taikinių nematė.

Kieme prie Greipso ir Mičelo pribėgo jaunesnysis eilinis Džeimsas Krosanas (James Crossan). Uždusęs sušuko:

– Farmeris įsivėlęs į karštas kautynes gatvėje! Vienas iš jo vyrų krito.

– Pažiūrėsiu, kas ten dedasi, – Mičelui tarė Greipsas. – Pasilik pridengti Volfo. Atsiųsiu ką nors padėti.

Greipsas ir Krosanas išbėgo į *Henry* liniją tuo momentu, kai gatve artėjo „hamvis", pliekiantis iš savo *Mark 19*. Greipsas riktelėjo vairuotojui:

– Man reikia, kad kas nors padėtų grandiniui Mičelui.

Ant galinės sėdynės, prižiūrėdamas TOW ir *Javelin* komandas, sėdėjo ginklų kuopos vyriausiasis seržantas Bredlis Keiselas (Bradley Kasal).

– Aš eisiu! – pasakė jis iššokdamas iš automobilio.

Keiselas, patyręs veteranas, buvęs *Kilo* kuopos vyriausiasis seržantas, pažinojo kiekvieną jūrų pėstininką.

Keiselui nuėjus padėti Mičelui, Greipsas nuskubėjo šimtą metrų į pietus. Iš šoninės gatvelės, įsiliejančios į *Henry* fazinę liniją, pliūptelėjus kulkosvaidžio

šūviams, metėsi ant grindinio. Už jo buvusį jaunesnįjį grandinį Klėjų Neirį (Clay Narey), sužeistą į koją, nugabeno į mašiną evakuoti.

Jaunesnysis grandinis Farmeris mostelėjo Greipsui.

– Darbuojuosi, pone, – šūktelėjo jis. – Matau tuos šunsnukius.

SAW šauliui jaunesniajam grandiniui Deniui Stivensui (Dennis Stephens) ir jaunesniajam grandiniui Endriui Raitui (Andrew Wright) nurodė šaudyti šonine gatvele į kiemą, esantį kitoje kvartalo pusėje.

– Jie už tos sienos, – pasakė jis. – Laikykit juos prispaustus. Aš užlipsiu ant stogo.

Farmeris ir jaunesnysis grandinis Deividas Stounas (David Stone) užkopė ant didelio dviaukščio pastato stogo ir nuo jo kieme už penkiasdešimties metrų pamatė tris sukilėlius. Farmeris linktelėjo galva Stounui, ir abu atidengė ugnį. Stounas, paprastai tylus, ramus jaunas vyras, ištuštino savo SAW dviejų šimtų šovinių dėtuvę klykdamas:

– Taip! Šekit! Nagi, kalės vaikai! Šekit!

Farmeris prapliupo juoktis. Greipsas riktelėjo jam.

– Matome taikinius, pone, – atsakydamas šūktelėjo Farmeris.

Greipsas pasikvietė SMAW komandą ir pasuko ant stogo. Virš galvos švilpaujant kulkoms, Farmeris SMAW komandos vadui grandiniui Žermenui Nelsonui (Jermaine Nelson) parodė į gretimą stogą.

– Duok į tą langą štai ten, – pasakė. – Jie kaip tik už jo.

– Bičiuli, niekaip neatsistosiu iššauti iš to daikto, kol manęs nepridengsi ugnimi! – pareiškė Nelsonas.

Farmeris pažvelgė į Greipsą ir Stouną.

– Gerai, – tarė. – Kai suskaičiuosiu iki trijų, trenksime visi. Vienas, du, trys.

Visi kilstelėjo ir ėmė padūkusiai pleškinti. Nelsonas ir jo šaulys jaunesnysis grandinis Skotas Viera (Scott Viera) nutaikė ir įvarė granatą tiesiai pro antro aukšto langą.

– Nepriekaištingai! – pagyrė Nelsonas.

Farmeris nusivedė Stouną šturmuoti pastato, paprašydamas Nelsono paremti.

– Velniop, bičiuli, nešdinuosi iš čia! – sušuko Nelsonas ir nubėgo žemyn į gatvę.

„Puiku, – galvojo Farmeris, – liekam tik Stounas, leitenantas ir aš. Ką gi, užbaikime darbą iki galo."

Trijulė nuskubėjo į gatvę. Jiems judant šonine gatvele, jaunesnysis grandinis Džonas Vinikas (John Winnick), kulkosvaidininkas, pribėgo prie Greipso nešinas RPG granatsvaidžiu ir pilnu krepšiu granatų.

– Pone, ar galiu į juos šauti šiomis? – suriko jis.

– Ar mokėsi naudotis tuo daikčiuku? – pasiteiravo Greipsas.

Vinikas niekad nebuvo laikęs rankose RPG, juolab iš jo šaudęs.

– Taip, pone! Vienąkart šoviau per priešo ginklų kursus! – pasakė Vinikas.

– Tada pradėk!

Farmeris parodė į vartus, vedančius prie pastato, kur buvo įsitvirtinę sukilėliai. Vinikas užtaisė RPG, nusitaikė, iššovė granatą, kuri tvojo tiesiai į vartus ir sprogdama juos plačiai atlapojo.

– Tai bent! – džiugiai ištrūko jūrų pėstininkams.

Vinikas išsišiepė, vėl užtaisė ir pro tarpdurį įvarė dar vieną granatą, kliudžiusią degalų baką. Per kelias minutes liepsna pasklido po pirmąjį aukštą, ir sukilėliai pabėgo.

– Krosanui kliuvo! Būtina evakuoti, – šūktelėjo Džensenas.

Greipsas pasuko į pašiūrę, kur Džensenas tvarstė Krosaną.

– Skeveldra perėjo tiesiai per tricepsą, – pranešė Džensenas. – Turėtų skaudėti.

Evakuoti sužeistojo atšvilpė „hamvis". Likusį mūšį Greipsas turės verstis be ryšininko, jau dvejus metus patikimo bendražygio.

Henry linijoje Mičelas, Volfas, Nikolas ir Keiselas vis dar spaudė priešą, kai Mičelą kliudė AK papliūpa iš vieno lango. Volfas kabaru perpjovė Mičelio maskuojamąją palaidinę ir ant Mičelo rankos uždėjo spaudžiamąjį tvarstį.

– Pasilik čia, vyruti, žaizdą aptvarkiau, – pasakė Volfas Mičelui. – Išvalysime šį sektorių ir grįšim tavęs paimti.

Volfas suriko Keiselui ir Nikolui veržtis į priekį. Prie jų prisijungus jaunesniajam grandiniui Samueliui Severcgardui (Samuel Severtsgard), visi keturi peršoko skiriamąją sieną ir nusileido kitame kieme netvarkingai dunkstelėdami. Orą aplink juos ėmė skrosti AK kulkos.

– Atgal! Atgal! – suklykė Volfas.

– Apeikim iš kitos pusės! – pasiūlė Keiselas. – Užklupsim juos iš užnugario.

Severcgardas nubėgo pirmas. Sukdamas už kampo, ištraukė granatos žiedą ir išvydo, kad įėjimo į namą iš tos pusės nebuvo. Severcgardas, vis dar laikydamas paleidžiamąją svirtį prispaustą, pažvelgė į Mičelą nežinodamas, ką daryti. Nė vienas nenutuokė, kiek dar truks jau beveik dvi valandas siaučiantis susišaudymas ar kada jie galės papildyti atsargas. Severcgardas nenorėjo, kad granata nueitų perniek.

– Ar ją išlaikysi? – paklausė Mičelas.

– Manau, kad taip, – atsakė Severcgardas.

Jūrų pėstininkai pamėgino prasiskverbti galine gatvele, bet vėl buvo atblokšti. Atsigręžęs Mičelas pamatė, kad Severcgardas užkliuvęs parkrito, tvirtai gniauždamas granatą. Klupdamas atsistojo ir nubėgo įkandin kitų. Kai visi sustojo atgauti kvapo ir pasitarti, ką daryti toliau, Severcgardas atsipeikėjo ir švystelėjo granatą į kiemą.

Vėl atsidūrus gatvėje, Mičelui jau buvo gana name įsitvirtinusių sukilėlių.

– Pone, noriu sunaikinti poziciją TOW! – per radiją paprašė Greipso.

– Padaryk tai!

Mičelas pažymėjo taikinį ir TOW šauliui davė komandą šauti. *Švak*! Raketa susprogdino namo sieną, ir stogas užgriuvo ant gynėjų.

Kautynėmis prasiskynęs kelią devynis šimtus metrų *Henry* fazinė linija, 3-iasis būrys susijungė su likusia *Kilo* kuopa ir išsirinko didelį namą, kur galėtų pavakarieniauti ir kelias valandas pailsėti prieš pajudėdami toliau.

27.

PRAGARO NAMAS

Lapkričio 13-osios rytą *Kilo* kuopa pakilo išvalyti tankiai apstatytą kvartalą, nuo *Henry* fazinės linijos į vakarus nusidriekiantį ligi Eufrato. Kapitonas Džentas vyresniajam leitenantui Greipsui pranešė, kad jo būrys eis pirmas. Greipsas kiekvienam skyriui paskyrė po kvartalą. Po vakarykščių kautynių būrys buvo pavargęs, bet pakiliai nusiteikęs ir laukė tučtuojau prasidėsiančių kovos veiksmų. Tačiau sukilėliai atsitraukė ir pirmame kvartale jokio sąlyčio neįvyko.

3-iasis skyrius pradėjo antrojo kvartalo apiešką šaudydamas ir kūju daužydamas į nepasiduodančią spyną ant vieno kiemo vartų. Pripažindamas pralaimėjimą, grandinis Rajanas Vymeris (Ryan Weemer) atsisėdo surūkyti cigaretės.

„Velniop, – pagalvojo, – 2-asis skyrius turi šiek tiek C-4. Jie išvalys namą vėliau."

Seržantas Pruitas, būrio vedlys, perbėgo gatvę atlupti kito namo šoninių vartų. Tvirtas ir raumeningas Pruitas mėgo iššūkius ir niekada nenuleisdavo rankų.

– Ei, šie vartai atviri, – suriko jis. – Eime!

Vymeris numetė cigaretę ir nuskubėjo ten kartu su seržantu Džeimsu Eldridžu (James Eldridge) ir jaunesniaisiais grandiniais Koriu Karlailu (Cory Carlisle) bei Džeimsu Prentisu (James Prentice).

Penki jūrų pėstininkai įsmuko į kiemą, o Pruitas žvilgtelėjo į išvietę. Švieži šūdai.

– Jie viduje! – sušnibždėjo Pruitas.

Namas, kaip daugelis namų Faludžoje – du aukštai storų betoninių blokų. Pirmame aukšte paprastai patekdavai į fojė. Dešinėje būdavo didelė svetainė, tiesiai prieš akis nemaža bendroji patalpa, gale virtuvė ir vonia su vienos skylės tualetu ir nelygūs betoniniai laiptai, vedantys į viršutinį koridorių su durimis į tris ar keturis miegamuosius. Tačiau šis namas išsiskyrė neįprastu elementu – stogo viduryje esančiu betoniniu kupolu su stoglangiais.

Namas atrodė per mažas, kad jame lindėtų daugiau negu keli priešai. Todėl, užuot laukę tankų, jūrų pėstininkai nusprendė šturmuoti. Vymeris, išėjęs specialius artimojo mūšio apmokymus, paskyrė Prentisą dengti iš nugaros, Karlailą ir Pruitą sustatė už savęs. Užsikabino M16 ir išsitraukė pistoletą. Giliai įkvėpęs, išspyrė duris ir puolė skersai patalpos. Jis buvo „bėgantis kiškis" – tai tokia technika, kai pirmas vyras skuodžia skersai patalpos, kad nukreiptų priešo dėmesį, o antras šaudo.

Iš visų jėgų spausdamas per prieangį, Vymeris pastebėjo greta durų pasislėpusį sukilėlį su AK. Bėgdamas pro šalį, Vymeris į vyrą paleido tris šūvius. Karlailas, veršdamasis įkandin Vymerio, kone atsimušė į šaulį ir atšoko užgriūdamas ant Pruito.

– Pirmyn! – riktelėjo Pruitas pastumdamas jį atgal į patalpą.

Karlailas žingtelėjo priekin ir paleido į sukilėlį ilgą papliūpą. Tas susmuko ant grindų, Karlailas į negyvėlį suvarė antrą papliūpą.

– Nustok šaudęs ir ateik čionai! – sustaugė Vymeris.

Karlailas perbėgo patalpą ir prisiplojo prie sienos greta Vymerio.

– Pasirengęs valymui? – paklausė Vymeris rodydamas į atvirą tarpdurį, vedantį į pagrindinį kambarį.

Karlailui laikantis prie jo šono, Vymeris puolė vidun ir liko apakintas jam į veidą pulsuojančių baltų žybsnių iš AK vamzdžio. Jis ištiesė dešinę ranką ir į sukilėlį paleido aštuonias kulkas. Abu juos skyrė mažiau negu du metrai, karštligiškai šaudydami jiedu žiūrėjo vienas kitam į akis. Vymeris jautė pro pat veidą lekiančias kulkas. Ant žandų biro plytų ir betono atplaišos, ausyse spengė.

Vymeris gerai šaudė iš pistoleto. Turėdamas tiek kulkų, negalėjo nepataikyti. Vyras stovėjo taip arti, kad galėjo jam užvožti. Bet niekaip nekrito.

Senkant kulkoms, Vymeris, vis dar šaudydamas, nušliurino prie durų ir išstūmė Karlailą atgal į pirmąją patalpą.

AK kulkos, nepataikiusios į Vymerį, kai jis puolė vidun, išlėkė pro duris ir kliudė Pruitą ir Eldridžą. Pruitui suskaldė stipriosios rankos riešą, o Eldridžui pataikė į petį ir krūtinę. Abu išsvirduliavo iš namo, o Pruitas užkliuvęs parkrito netoli paradinių vartų. Jam mėginant atsistoti, vienas sukilėlis atidengė ugnį nuo stogo. Kulkos svaidė žemę jam į veidą. Jis nėrė pro vartus už kampo ir prisijungė prie Eldridžo gatvėje.

Prentisas, įslinkęs pro duris, namo viduje pamatė iš galinės patalpos išbėgantį vyrą žaliu maskuojamuoju švarku ir juodomis kelnėmis. Prentisas paleido ilgą papliūpą iš SAW, pataikydamas vyrui į krūtinę ir galvą ir akimirksniu jį nudėdamas.

Vymeris pasisuko į Karlailą.

– Užsitaisyk iš naujo, pribaigsim tą kitą šūdžių.

Nenuleisdamas akių nuo tarpdurio, Vymeris paplekšnojo ranka per savo pistoleto dėklą ant kojos. „Po velnių, kur mano atsarginė dėtuvė?" – pagalvojo.

Numetęs pistoletą, nuo nugaros nusikabino M16. Išgirdę kažką jų link klupinėjant, atsitraukė. Iš pagrindinio kambario išslubčiojo sukilėlis. Vymeris šovė jam į kojas, o kai tas parkrito, dukart į veidą. Vyras su juoda neperšaunamąja liemene ant mėlynų medvilninių marškinių buvo šviesiaodis, garbanotus plaukus apsijuosęs raudona skarele.

Išgirdę šaudant ir pamatę sužeistuosius, prie namo atskubėjo kiti jūrų pėstininkai. Jaunesnysis grandinis Severcgardas įsiveržė į fojė. Kaip ir vakar, rankoje laikė granatą.

Vymeris galva linktelėjo Severcgardui ir jis metė granatą į pagrindinį kambarį. Iškart po sprogimo Vymeris ir Karlailas puolė vidun. Ore tvyrojo juodi dūmai ir aitrus parako kvapas. Vymeris šoko į dešinę ir luktelėjo akimirką, kol nusės dulkės. Prie kairės sienos pamatęs laiptinę, greitai pakėlė M16. Virš jo buvo kupolo pavidalo stoglangis ir apskritas siauras tiltelis su metro aukščio betoniniais turėklais. Laiptai vedė į tiltelį.

Kai tik pakėlė šautuvą, Vymeris išvydo sukilėlį, persisvėrusį per turėklus ir besitaikantį. M16 ir AK prabilo vienu metu, garsas buvo kurtinantis. Vymeris pajuto, kad jo koja linksta. Smarkus smūgis atbloškė jo veidą.

Kairėje kulkų krušoje parkrito Karlailas. Šauliai labai taikliai pliekė nuo tiltelio virš galvos. Kurtinamas šūvių, Vymeris iššokčiojo į prieangį. Dulkių pilnoje patalpoje nepastebėjo sutriuškinta koja gulinčio Karlailo, kaip ir neišgirdo jo klyksmų.

Nutirpusiu veidu, nuo kurio lašėjo kraujas, Vymeris iššlubavo į kiemą. Galvoje šmėsčiojo prisiminimai apie džihadistą, kurį jo komanda nukovė šūviu į veidą. Pamatė Prentisą, tupintį šalia durų ir stebintį stogą.

– Kas atsitiko mano veidui? Ar labai prastai?

Prentisas tik metė į jį žvilgsnį.

– Virš antakio įdrėksta. Niekis.

Vymeris nusiėmė savo kevlaro šalmą ir brezentiniame dangale surado įstrigusią kulką.

Pagrindiniame kambaryje, gulėdamas tiesiai po tilteliu, klykė Karlailas. Sukilėliai, užuot nužudę, naudojosi juo kaip jauku.

Būrininkas štabo seržantas Džonas Čandleris (Jon Chandler), išgirdęs šauksmus, atbėgo prie namo, lydimas grandinių Farmerio ir Sančeso. Visi kartu su Severcgardu susibūrė pasitarti.

– Įpulsime į patalpą visi kartu, gerai? Tai vienintelis būdas, – pasakė Čandleris. – Visi nukreips vamzdžius aukštyn ir pleškins, kol išvilksime Karlailą. Pirmyn! Sančesai, tu pirmas, aš paskui tave.

Farmeris pagalvojo, kad planas neblogas.

– Darom! – pritarė jis.

Sančesas pamanė: „O, velnias, štai ir keliaujame“, ir galva ištuštėjo – tik veikti, negalvoti.

Severcgardas pagalvojo: „Švystelsiu granatą, tada įsiveršiu.“ Išsitraukė granatą, bet, Karlailui vėl suklykus, pamanė: „Ką aš darau?“, įsivaizduodamas Karlailą, gulintį vidury patalpos. „Tikėkimės, kad niekas nematė.“ Jis vėl įsikišo granatą į kišenėlę.

Čandleris gnybtelėjo Sančesui į sėdmenis signalizuodamas: „Pirmyn!“, ir

jie plūstelėjo į kambarį. Sančesas kirto skersai tiesiu taikymu. Čandleris ir Severcgardas į dešinę taikydamiesi į tiltelį. Farmeris paskutinis prisiartino prie durų, kur akimirką sustingo, stengdamasis save įtikinti, jog nebijo. Po sekundės kambario viduryje, kaip tik ten, kur būtų atsidūręs, sprogo granata.

Farmerį sprogimo banga nubloškė atgal į fojė. Severcgardas ir Čandleris pranyko didžiuliame dulkių ir nuolaužų sūkuryje, pagrindinį kambarį pripildė kurtinantis AK šūvių garsas. Čandleris, gavęs tris kulkas į kojas, iškart parkrito. Granatos skeveldros jam dar sudraskė petį ir koją. Severcgardas irgi nukentėjo, skeveldros susmigo į koją ir pėdą. Viena ranka jis nuvilko Čandlerį iš naikinamosios zonos į virtuvę.

Sančesas, perbėgęs pagrindinį kambarį, atsigręžė ir nepamatė nė vieno. „Kas per velniava? Kur jie dingo?" – pagalvojo.

Priešas jį buvo durys į nedidelį kambarį. Beveik tikras, kad, jei nieko nedarys, bus pašautas, išspyrė duris ir įsibrovė vidun vienas. Miegamasis buvo tuščias. Atrėmęs šautuvą į sieną, išbėgo atgal į pagrindinį kambarį. Pagriebė Karlailą už pažastų ir nutempė į nedidelį kambarį.

Atsitrenkusios nuo sienų kulkos šokavo grindimis. Už apskrito tiltelio betoninio turėklo sukilėliai nardė pirmyn ir atgal. Jų ugnis pasiekdavo visus pagrindinio kambario kampus.

Virtuvėje Čandleris kaukė iš skausmo. Severcgardas laikė šautuvą nukreipęs į duris, kad niekas negalėtų įžengti ir jų pribaigti. Po minutės ar panašiai Čandleris nurimo.

– Ei, žmogau, Korpusas dabar mus išsiųs namo, – pasakė Čandleris. – Mes gerai sumaitoti.

Severcgardas nusišypsojo nenuleisdamas akių nuo durų.

Fojė aukštielninkas gulėjo Farmeris skeveldros smarkiai sudarkytu dešiniuoju smiliumi ir nykščiu. Jis negalėjo nulaikyti savo šautuvo. Atrėmė jį į sieną ir paleido keiksmažodžių salvę:

– Po velnių! Tie kalės vaikai! Nužudysiu juos! Tuos šūdžius!

Prie namo atskubėjo daugiau jūrų pėstininkų. Eilinis Renė Rodrigesas stabtelėjo kieme norėdamas susigaudyti, kas vyksta. Jis matė gatve nusvirduliuojantį seržantą Pruitą sutraiškyta ranka, išslubčiojantį ir pastiprinimo šaukiantį Vymerį. Būrio sanitaras Edora (Edora) klūpojo prie sienos darbuodamasis prie Eldridžo peršautos krūtinės. Atėjo žinia, kad viduje yra būrininkas ir dar du ar trys. Kažkur viduje taip pat buvo grandies vadas grandinis Sančesas, tačiau niekas nežinojo, kas jį ištiko.

Rodrigesas čiupo jaunesnįjį grandinį Maiklą Venhouvą (Michael Vanhove) ir įbėgo vidun.

– Grandini Sančesai! Sančesai! – sustaugė Rodrigesas.

– Turiu Karlailą, – šūktelėjo Sančesas. – Mes kambary priešais. Saugok užpakalį. Centrinis kambarys – naikinimo zona!

Rodrigesas ir Venhouvas nėrė pro Farmerį, išsidriekusius irakiečių kūnus, ginklus, tūtas ir kraują. Sukilėliai iš viršaus paleido ilgą papliūpą iš AK-47. Kulkos, trinktelėjusios į grindis tarp abiejų jūrų pėstininkų, privertė Venhouvą mestis atgal į fojė. Rodrigesas puolė pro kulkų krušą į miegamąjį, kur buvo Sančesas ir Karlailas.

– Saugok duris! – paliepė Sančesas.

Sančesas išėmė spaudžiamąjį tvarstį iš savo peties kišenėlės ir pamėgino ištiesinti nuo kulkų smūgių persisukusią Karlailo koją. Jam suklykus, Rodrigesui susuko pilvą. Sančesas, mėgindamas sustabdyti kraujavimą, juokaudamas Karlailui kalbėjo:

– Išvalyt žaizdą, užspaust, sutvarstyt, stipriau užspaust... visai kaip medicinos kursuose.

Galinių durų nebuvo, tik mažytis langelis su metaliniais strypais. Sukilėliai be perstojo šaudė į tarpdurį.

Už kvartalo Pruitas ir Eldridžas gatve svirduliavo prie medicininės evakuacijos „hamvių". Šalia vieno iš jų žingsniavo vyriausiasis seržantas Keiselas iš ginklų kuopos. Jis nuskubėjo prie Pruito ir nutempė jį į priedangą.

Pruitas vos laikėsi neprarasdamas sąmonės.

– Blogi vyrukai tame name, – sumurmėjo. – Mūsiškiai viduje.

Keiselas paėmė tris artimiausius jūrų pėstininkus ir nubėgo prie kiemo sienos, kur susigūžęs tūnojo skyriaus vadas grandinis Robertas Mičelas su dar penkiais jūrų pėstininkais. Mičelas nuvedė juos į priekį. Jie sustojo vora palei sieną. Vadovavo Mičelas. Keiselas laikė save tik dar vienu jūrų pėstininku, atėjusiu padėti. Neapšaudomi jie suvirto pro duris.

Namas buvo naujas su švariomis smėlio spalvos gipskartonio atitvaromis, ant rudai taškuotų betoninių grindų driekėsi cemento dulkių ir skaisčiai raudono kraujo dryžiai. Už durų Keiselas pamatė du negyvus irakiečius.

Sančesas ir Rodrigesas šaukė sanitarą.

– Mediką čionai! – staugė jie. – Karlailas baigia nukraujuoti.

Sukilėliai žinojo, jog jūrų pėstininkai, norėdami išgabenti sužeistuosius, turės kirsti pagrindinį kambarį, tad nuo tiltelio turėjo idealų šaudymo lauką. Prie Mičelo name prisijungė vyriausiasis seržantas Keiselas, vyresnysis eilinis Nikolas ir jaunesnysis grandinis Morganas Makovanas (Morgan McCowan). Keiselas ir Nikolas petys į petį kovėsi jau antrą dieną. Po ketverių metų tarnybos Nikolas tebebuvo vyresnysis eilinis, nekart pažemintas laipsniu paties Keiselo. Pastarasis devynis kartus buvo iškvietęs vyr. eil. Nikolą į savo raštinę už muštynes, girtuokliavimą ir vėlavimą.

Apie Nikolo nepagarbą sklandė legendos. Mūšio dėl Faludžos išvakarėse bataliono vadas pulkininkas leitenantas Vilis Bulas (Willie Buhl) įbruko jam

į rankas mikrofoną, kad uždegtų devynis šimtus jūrų pėstininkų kalba: „Aš esu vyresnysis eilinis Nikolas", parodijuojančia Melo Gibsono „Aš esu Viljamas Volesas!" raginimą filme „Narsioji širdis".

– Nikolai, tu su manim, – nurodė Keiselas. – Pridenk mane iš nugaros.

Šaudymas nurimo. Mičelas, baigęs medicinos mokyklą, nutarė nesvyruoti.

– Varysiu skersai, – pasakė. – Jūs mane pridengsit.

Mičelas kiek įkerta perbėgo pagrindinį kambarį Sančeso link, patraukdamas vos keletą padrikų šūvių. Keiselas ir Nikolas, įžengę į pagrindinį kambarį, laikėsi arti sienos. Keiselas metė žvilgsnį į laiptus, vedančius į antrą aukštą. Atrodė, kad per vidurį betoninėje sienoje kažkas būtų išgremžęs trisdešimties centimetrų pločio stebėjimo angą. Paskui kairėje nuo kambariuko, į kurį įsmuko Mičelas, pastebėjo nedidelę patalpą.

– Ar kas nors buvo toje patalpoje kairėj? – sušuko jis.

Niekam neatsakius, Keiselas dviem jūrų pėstininkams už jo paliepė:

– Atidžiai laikykit ginklus nutaikytus į tą pelės urvą ir laiptus. Nikolai, mes išvalysim patalpą kairėje.

Keiselas spyriu atlapojo duris, kyštelėjęs savo šautuvo vamzdį į priekį, apmetė patalpą iš dešinės į kairę, dviejų sekundžių apžiūrą užbaigdamas akis įsmeigęs į jo nosį nukreiptą AK vamzdį. Sukilėlis slėpėsi už durų šalia šviesos jungiklio.

Užuot iškart atidengęs ugnį, sušuko kažką arabiškai, tada iššovė. Tą akimirką persigandęs vyriausiasis seržantas atšoko pusmetrį atgal, ir AK kulkos, pralėkusios pro šalį, tvojo į sieną. Keiselas iškišo savo šautuvo vamzdį virš AK vamzdžio ir, paspaudęs nuleistuką, suvarė vyrui į krūtinę dešimt kulkų. Kresnas vyras, apsirengęs žalsva palaidine ir ant jos užsivilkęs amunicijos liemenę su visa eile AK dėtuvių, lėtai susmuko ant grindų. Keiselas nustūmė sukilėlio smėlio spalvos šalmą ir, netrokšdamas žūti nuo mirštančio vyro rankos, dar du šūvius paleido į galvą.

Neatsigręždamas Keiselas per petį metė: „Atidžiai stebėkit laiptus", ir žingtelėjo antrąkart apžiūrėti nedidelės vonios patalpos. Tuo metu į sieną aplink jį sutrinksėjo kulkos, staiga jam tarsi kažkas būtų smogęs į kojas kūju. Parkrito tarpduryje ir vėl pajuto smūgius. Pradėjo šliaužti už kampo, bet tada prisiminė, kad už jo išstatytas šūviams liko Nikolas.

Gulėdamas ant šono, Keiselas pažvelgė atgal ir pamatė atsirėmusį į sieną Nikolą. Daužomas kulkų Nikolas, pasikišęs plaštaką po neperšaunamąja liemene, trūkčiojo ir krūpčiojo. Kai plaštaką ištraukė, ji sruvo krauju. Gulėdamas ant pilvo Keiselas ištiesė ranką ir, sugriebęs už rankovės, nutraukė Nikolą žemyn. Ir vėl pajuto, tarsi kas beisbolo lazda būtų vožęs į užpakalį. Suprato, kad sužeistas dar kartą.

Keiselas nuvilko Nikolą kairėn į patalpą. Atrėmė sutriuškintą Nikolo koją ant savo pilvo ir pamėgino spaudžiamąjį tvarstį užrišti kaip turniketą.

Rankos lipo nuo kraujo, jis toliau knebinėjosi su turniketu baimindamasis, kad Nikolas mirtinai nukraujuos dėl jo nerangumo. Dešinėje išgirdo dunkstelint. Pasukęs galvą, pamatė citrinos formos granatą, gulinčią toliau negu gali pasiekti ranka. Pasirideno kairėn, apkabindamas Nikolą meškos glėbiu. Granata sprogo. Jis pajuto aštrų smūgį į kojas bei sėdmenis ir suprato, kad jį dar kartą kliudė. Galvoje nustojus spengti, iškišo savo šautuvą pro duris, kad jūrų pėstininkai žinotų, kokiame jie kambaryje. Žinojo, jų ateis, ir netroško sulaukti saviškių ugnies.

Mičelas girdėjo, kaip Nikolas šaukė: „Mane sužeidė!", o vyriausiasis seržantas užstaugė: „Sutvarkykit tą prakeiktą šunsnukį!"

– Kaip Nikolui? – šūktelėjo Mičelas. – Ar jis mirs?

Sančesui vėl susuko pilvą. Nikolas buvo vienas jo geriausių draugų. Jis negalėjo mirti. Visa tai netiesa. Jie privalo išgabenti jį iš čia.

Mičelas liepė Sančesui pasirūpinti Karlailu. Paskui, netaręs nė žodžio, išbėgo iš kambario. Glausdamasis prie sienos, kiek įkerta puolė prie vonios. Už jo nušokčiojo ir sprogo granata, prapliupo keli AK. Viena kulka pataikė į Mičelo šautuvo lizdą. Kita atšoko nuo jo šautuvo ir susmigo į šlaunį – trečias sužeistojo ženklelis.

Slysdamas įvirto į vonios kambarį. Keiselas atsigulė ant šono, kad Mičelas galėtų suteikti pagalbą Nikolui ankštoje patalpoje. Daug kraujo netekusiam Keiselui krito kraujospūdis, jis vis prarasdavo ir vėl atgaudavo sąmonę. Kaskart, kai atsipeikėdavo, surikdavo Nikolui neužmigti. Nikolas, pasnūduriavęs kelias minutes, sumurmėdavo, kad viskas gerai.

– Išgabenk jį, – paliepė Keiselas, – arba jis mirtinai nukraujuos.

Lauke vyresnysis leitenantas pribėgo prie namo tą akimirką, kai Pruitą, Eldridžą, Vymerį ir Farmerį sodino į „hamvius" evakuoti. Radijo stotele Greipsas susisiekė su Mičelu.

– Suraskit mums kitą kelią, – pasakė Mičelas, – arba nudėkite tuos šūdžius, kad galėtume išeiti.

Grandinis Volfas, prieš dieną per kautynes sutvarstęs Mičelui ranką, įsispraudė fojė greta Greipso ir šaukė Mičelui:

– Turiu ten atsidurti! Mano berniukas! Privalau ten nukakti!

Greipsas ir Volfas apsuko namą, bet nerado kitų durų. Penkis langus saugojo dviejų su puse centimetro storio geležiniai strypai.

– Iš kur jie šaudo? – pasiteiravo Greipsas Mičelo per radijo stotelę.

– Ten yra laiptinė ir stoglangis virš svetainės. Mažiausiai vienas iš jų – ant stogo!

– Gerai, – Greipsas tarė Volfui. – Parenk savo komandą juos ištraukti. Kai tik duosiu ženklą, varyk vidun ir juos išgabenk.

Volfas sutiko. Kol Volfas rinko gelbėjimo komandą, Greipsas nuvedė ant stogo iki dantų ginkluotą skyrių.

Seržantas Baironas V. Norvudas (Byron W. Norwood), vadovavęs 12,7 mm kalibro kulkosvaidžiu ginkluotam „hamviui", kartu su Volfu įžengė į fojė pasidairyti, kaip būtų įmanoma panaudoti sunkųjį kulkosvaidį. Kadaise vienas iš plk. Tūlano „hamvio" įgulos narių, Norvudas buvo kilęs iš nedidelio miestelio Teksase. Jo aštrus sąmojis Tūlanui primindavo niujorkietišką humorą. Norvudas kyštelėjo galvą pro duris kaip tik tą sekundę, kai sukilėlis paleido papliūpą. Rodrigesas, saugojęs duris į miegamąjį, pamatė, kaip Norvudas žvilgtelėjo į pagrindinį kambarį ir jo akys staiga plačiai atsimerkė. Kulka Norvudui pataikė tiesiai į kaktą ir jis iškart mirė. Ta pati papliūpa Volfui pataikė į krūtinę, bet tas parkrito aukštielninkas nesužeistas, mat kulka įstrigo neperšaunamojoje liemenėje.

Pamatęs Norvudo veido išraišką, Rodrigesas išsigando. „Aš būsiu kitas, kurį pašaus", – pagalvojo jis. Rodrigesas paprašė, kad Sančesas pakeistų jį poste prie tarpdurio.

Atkako greitojo reagavimo pajėgos, skyrius iš leitenanto Džono Džeikobso (John Jacobs) 2-ojo būrio. Džeikobso jūrų pėstininkai akimoju pradėjo ieškoti pozicijų, iš kurių būtų įmanoma apšaudyti sukilėlius.

Nuo gretimo stogo Greipso jūrų pėstininkai pleškino į stoglangį. Jie buvo vienodame aukštyje, todėl kulkos skriejo sukilėliams virš galvų. Viduje esant sužeistųjų, nė minties negalėjo kilti apie granatų svaidymą ar sunkiųjų ginklų panaudojimą. O be veiksmingesnės slopinamosios ugnies Volfas negalėjo prasibrauti pro pagrindinį kambarį.

Čandleris ir Severcgardas, priremti virtuvėje, pabandė prasiskinti kelią pro pakabinama spyna prirakintą metalinę plokštę, skiriančią nuo fojė. Kelias minutes pašaudę ir padaužę, atplėšė ją ir prasispraudė. Volfui atidengus slopinamąją ugnį, jiedu nusvyravo per fojė į kiemą.

Abu smarkiai kraujavo. Čandleris kaukė iš skausmo. Jo koja buvo spirale persisukusi nuo klubo iki pėdos. Severcgardas susmuko prie kiemo sienos, kraujui plūstant iš sulūžusios pėdos. Jaunesnysis grandinis Stivenas Tatumas atskubėjo į pagalbą. Tatumas, nešiojęs akinius storiausiomis linzėmis *Kilo* kuopoje, pasisiūlė nuauti Severcgardui sudraskytą batą.

– Eik velniop, aklas mulki! Kaip gyvas, neleisiu tau prisiliesti prie mano pėdos! – užriko Severcgardas ant savo draugo, atsistojo ir nuklibinkščiavo prie artimiausio „hamvio".

Greipsas ir Džeikobsas priklaupė prie sienos pasitarti, ką daryti toliau. Viduje buvo likę penki jūrų pėstininkai. Sukilėlių, besislepiančių už apskrito tiltelio betoninės sienos virš pagrindinio kambario, šautuvų ugnis negąsdino, o granatos, įmestos arba iššautos iš *Mark 19*, sužeistų viduje esančius saviškius.

– Trikdančiosios granatos! Sukilėliai pamanys, kad jos skeveldrinės, ir užsiglaus, – pasiūlė Greipsas.

Džeikobsas nuvedė savo vyrus į fojė, įmetė dvi trikdančiąsias granatas ir visi šaudydmi puolė vidun. Sukilėliai nedelsdami atsakė ugnimi. Akligatvis.

Lauke Greipsas, Krosanas ir eilinis Džastinas Bosvudas (Justin Boswood) prislinko prie miegamojo lango galinėje namo pusėje. Greipsas ir Bosvudas pasikeisdami kūju daužė į plieno strypus. Greipsas girdėjo viduje iš skausmo dejuojančius jūrų pėstininkus, Mičelo šūksnį: „Išgabenkit mus, velniai rautų, iš čia!" Gerokai padaužę du strypus šiek tiek praskyrė. Nusimetę neperšaunamąsias liemenes ir mantą, prasispraudė vidun. Kiti jūrų pėstininkai padavė jiems ginklus.

Bosvudas patraukė negyvą sukilėlį iš tarpdurio. Kraujas iš jo kaukolės dengė grindis. Greipsas aukštielninkas įslydo į pagrindinį kambarį, nusitaikęs į stoglangį viršuje. Bosvudas atsiklaupęs ant Greipso krūtinės nukreipė šautuvą į laiptus.

Greipsas, Džeikobsas ir Sančesas apskritą tiltelį pagaliau laikė kryžminėje ugnyje iš trijų kampų.

– Pasirengę? – sušuko Greipsas. – Ugnis!

Iš trijų kampų jūrų pėstininkai pliekė į tiltelį, priversdami sukilėlius slėptis už sienos.

Jaunesnieji grandiniai Kristoferis Markesas (Christopher Marquez) ir Deinas Šaferis (Dane Shaffer) perbėgo naikinimo zoną, pačiupo Keiselą ir nuvilko į fojė. Tada grįžo ir išgabeno Nikolą, po to Mičelą.

Miegamajame liko Sančesas, Rodrigesas ir Karlailas. Jūrų pėstininkai galėjo toliau rizikuoti lakstydami per pagrindinį kambarį arba išvilkti juos pro miegamojo lango strypus. Grandinis Ričardas Gonsalesas (Richard Gonzalez), sprogmenų žinovas, vadinamas „išprotėjusiu sprogdintoju", pasiūlė išsprogdinti lango strypus.

– Gal tau galvoj pasimaišė? – užbaubė seržantas Chosė Nazarijas (Jose Nazario). – Tu juos nužudysi! Nesprogdint!

Nešinas ilga grandine, atskubėjo grandinis Erikas Džensenas. Jis ją apvyniojo aplink strypus, tada prikabino prie „hamvio" ir išlupo strypus. Sančesas ir Rodrigesas paguldė Karlailą ant improvizuotų neštuvų ir padavė pro langą jo suglebusį kūną.

Visiems sužeistiesiems iš namo pasišalinus, Greipsas susisiekė su Mičelu.

– Dabar tegu pasidarbuoja Gonsalesas, – pasakė jis.

Kol Gonsalesas ruošė dvidešimties svarų C-4 užtaisą, pakankamą susprogdinti du namus, jūrų pėstininkai tvatino į pastatą, šūkavo ir ūkavo, tarsi dar būtų viduje. Gonsalesas įslinko į namą ir padėjo užtaisą ant negyvo sukilėlio kūno. Po kelių sekundžių išdūmė laukan.

– Penkiolika sekundžių!

Jūrų pėstininkai nėrė į priedangą. Namas susprogo didžiuliu raudonu žybsniu. Dulkių debesyje į žemę sudunksėjo betono gabalai. Su dulkėmis ir paraku ore susimaišė rausva migla. Greipsas, pamatęs tai, pradžiugo.

Jūrų pėstininkai, luktelėję kelias minutes, pajudėjo į dulkiną griuvėsių krūvą. Tarp nuolaužų išvydo gulinčius du kūnus. Prisiartinę pastebėjo, kad vienas iš jų juda.

– Jie dar gyvi!

Vienas iš jų suglebusia ranka mostelėjo į priekį, ir jūrų pėstininkų link nusirito granata. Jie apsisuko ir puolė į priedangą. Sančesas pamatė, kad Greipsas ir Krosanas jį pralenkė. „Aš per lėtas! Man galas!" – šmėstelėjo mintis. Granata susprogo niekam nepakenkdama.

Septyni jūrų pėstininkai vėl užsiropštė ant griuvėsių krūvos ir į du sukilėlius išpleškino du šimtus šovinių. Tarp nuolaužų vyresnysis leitenantas Greipsas rado vilnonę ryškių spalvų žieminę šlikę, dėvimą Čečėnijos kovotojų. Jis nuspyrė ją į purvą.

28.

PENKI GRANDINIAI

Greipsui ir 3-iajam būriui grumiantis su užsienio kovotojais pragaro name, kiti džihadistai įsitvirtino visoje pietinėje Faludžoje. *India* kuopa šiek tiek į rytus nuo *Kilo* vis susidurdavo su panašiu barsukiniu pasipriešinimu. Dieną prieš tai *India* kuopa kelias valandas kovėsi prie mečetės su mėlynai ir baltai dryžuotu minaretu. Mečetė buvo pastatyta kaip fortas. Priešais ją plytėjo nešvari turgaus aikštė, kurios kitoje pusėje stovėjo eilė vienaaukščių, gelsvai rusvų dirbtuvių. Jose sproginėjo šaudmenų slėptuvės, ore tvyrojo tankų sviedinių sprogimų sukeltos dulkės, sukilėliai šaudė iš gilumos, todėl matėsi nedaug žybsnių iš vamzdžių. *India* kuopai prireikė trijų valandų nuversti mečetės sieną, nugriauti minaretą ir šturmu užimti mečetę, atrandant ten dešimt negyvų ir penkis sunkiai sužeistus sukilėlius. Atakuodama *India* kuopa nuslinko toliau, palikdama už nugaros sužeistus sukilėlius.

Lapkričio 13-ąją, šukuodamas teritoriją, kapitonas Bretas Klarkas (Brett Clark) su *India* kuopa grįžo prie mečetės, pavieniuose namuose iš naujo susiremdamas su džihadistais. 1-oji ir 2-oji žvalgybos kuopa pasiuntė į batalionus komandas, apmokytas artimųjų kautynių. Šių komandų prašyta šturmuoti daugelį sunkiai įveikiamų taškų. Prašyti pagalbos nesigėdinta. Valymas ir pakartotinis valymas neigiamai veikė kai kuriuos jaunesniuosius grandinius, o artimojo mūšio komandų jūrų pėstininkai išmanė šį dalyką. Tačiau žvalgybos komandos mokėjo didelę kainą.

Jūrų pėstininkams įsiveržus į vieną nedidelį namą, džihadistų būrys atidengė ugnį. Kulkos kiaurai perskrodė uždarytas duris ir sužeidė vieną jūrų pėstininką. Jūrų pėstininkams įžengus į vidų, prie jų puolė amunicijos liemenę vilkintis vyras. Nors kelis kartus kliudytas, svirduliavo pirmyn ir galop susisprogdino. Žuvo jaunesnysis grandinis Džastinas D. Maklyzas (Justin D. McLeese). Jūrų pėstininkai išvilko Lyzo kūną ir namą susprogdino.

Kiekvieną minutę laukdami kontakto, *India* kuopos jūrų pėstininkai pagrįžo vakarykštės atakos maršrutu. Pasiekę mečetę, kur taip smarkiai kovėsi vakar, atsargiai įžengė į vidų. Sceną pradėjo filmuoti įterptas televizijos žurnalistas. Ant nešvarių grindų gulėjo negyvi ir sužeisti sukilėliai, likę nuo vakardienos kautynių.

Vienas išvakarėse sužeistas jūrų pėstininkas nukreipė šautuvą į sužeistą sukilėlį.

– Velniai rautų, jis apsimeta miręs! Apsimeta! – užriko jūrų pėstininkas ir šovė vyrui į galvą.

Kraujas švirkštelėjo ant sienos, vyro kojos sutrūkčiojo.

– Puiku, dabar negyvas, – tarė kitas jūrų pėstininkas.

Televizijos žurnalistas nufilmuotą medžiagą nusiuntė į spaudos salę, kad būtų išplatinta visame pasaulyje.

Lapkričio 14-ąją batalionai vėl kratė namą po namo. Į šiaurę nuo 10-osios magistralės 3/5 batalionas tęsė savo „valymo" taktiką. *Kilo* kuopa skverbėsi per pasiturinčios klasės triaukščių namų gyvenamąjį rajoną, paįvairintą palmių, žolės ir žydinčių krūmų. Viename patraukliame name jaunesnysis grandinis Džordžas J. Peitonas (George J. Payton) užkopė plačia laiptine, stabtelėjo laiptų aikštelėje, tada atvėrė duris kairėje.

Automatinės ugnies papliūpa susmigo į jo kairiąją koją, faktiškai ją nutraukdama. Jis parkrito ant grindų. Jaunesnysis grandinis Kipas Jygeris (Kip Yeager) šoko priekin ir ištuštino į kambarį visą M16 dėtuvę. Jaunesniajam grandiniui Meisonui Fišeriui (Mason Fisher) šaudant per jo petį, Jygeris nuvilko mirštantį Peitoną į šalį. Ant laiptų prie jo palinko koks pustuzinis jūrų pėstininkų, mėginančių sustabdyti kraujavimą. Fišeris vidun įmetė granatą. Jygeris išgirdo klanktelėjimą, kai ji išlėkė atgal ir nušokavo laiptais žemyn.

Jygeris nėrė paskui ją, antru šuoliu pagavo, švystelėjo į kambarį, palaukė sprogimo, tada šaudydamas vėl įsiveržė vidun. Ant grindų gulėjo du sukilėliai. Dar vienas išsirito iš sieninės spintos. Jygeris jį nušovė. Jaunesniajam grandiniui Filipui Miskai (Phillip Miska) įsiveržus į dulkių sklidiną patalpą, už durų gulintis sukilėlis ėmė graibytis granatos. Miskai atsidūrus šaudymo linijoje, Jygeris šoko ant vyro, išsitraukė gurkhų peilį ir suvarė sukilėliui į sprandą.

Lapkričio 14-osios popietę 3/5 batalionas brovėsi painiu Džolano turgaus labirintu. Siauras gatveles juosė šimtai parduotuvių, kurių fasadus dengė pakabinamomis spynomis prirakintos grotos ar žemyn nuleistos metalinės langinės – jas jūrų pėstininkai atplėšinėdavo kaip alaus skardines. Aviacijos smūgiai suskaldė pastatų sienas, pro atsivėrusius plyšius matėsi suniokotos patalpos ir įsmukę stogai. Ant žemės vartėsi telefono stulpai, šimtai nutrūkusių kadaruojančių laidų priminė milžiniškų išprotėjusių vorų tinklus. Atrodė, tarsi miesto centru būtų praūžęs žiaurus tornadas, viską šluojantis savo kelyje ir kaprizingai stabtelintis prie kai kurių pastatų, kad, prieš pajudėdamas toliau, išardytų juos plytą po plytos.

Artimųjų Rytų turguose šimtametės gildijos, besispecializuojančios odos gaminių, kilimų ir brangakmenių srityse, telkdavosi skirtingose gatvelėse. Džolane plk. ltn. Malėjus išvydo tą pačią verslo tvarką ir laisvą rinką, kur

skirtingos prekės parduodamos skirtingose gatvelėse. Vienur buvo siūlomi AK, kitur RPG, savadarbiai sprogstamieji užtaisai ar minosvaidžiai. Kai kuriose parduotuvėse prekiauta lengvųjų šaunamųjų ginklų šaudmenimis, prabangesnėse – stambesnio kalibro ginklų atsarginėmis dalimis. Vienoje gatvelėje siūlytos net priešlėktuvinės patrankos. Per šešias dienas bataliono štabo viršininkas majoras Todas Degroseijė (Todd Desgrosseillier) suinventorizavo daugiau negu šimtą tūkstančių ginklų ir didelio kalibro sviedinių.

Už dviejų šimtų metrų į vakarus nuo turgaus tekėjo Eufratas, o per upę vedė siauras žalsvas sijinis tiltas, pramintas Bruklino tiltu. Vėlyvą popietę, kai Malėjus žengė ant tilto, ramsčiai ryškiai išsiskyrė gražaus saulėlydžio fone. Tiltas priminė vaizdus iš filmo „Medisono grafystės tiltai". Praėjusį kovo mėnesį sumaitojusi amerikiečius minia baltais dažais ant šiaurinio ramsčio arabiškai užrašė: „Faludža – amerikiečių kapinės."

Ant pietinio ramsčio už septynių metrų vienas jūrų pėstininkas tirštais juodais dažais spausdintomis raidėmis parašė atsakymą:

TAI UŽ BLEKVOTERIO AMERIKIEČIUS,
NUŽUDYTUS ČIA 2004.
SEMPER FIDELIS, 3/5 JUODASIS ARKLYS
DĖJOM ANT JŪSŲ

Plk. ltn. Malėjus prisimerkęs žiūrėjo į iškeverzotą tekstą.

– Uždažykit paskutinę eilutę, – pagaliau pasakė. – Visa kita palikit.

Malėjus žinojo, ką jautė jo jūrų pėstininkai. Tą popietę jie rado į gatvę išmestą moters lavoną be kojų ir rankų bei išdraskytais viduriais. Vėlesnis tyrimas nustatė, jog tai ne Margaret Hasan (Margaret Hassan), Anglijoje gimusi CARE* vadovė, du dešimtmečius gyvenusi Irake rūpindamasi ligoniais ir silpnaisiais. Pagrobta Bagdade prieš keturias savaites, ji buvo parodyta per televiziją. Prieš egzekuciją ašarodama prašė ministro pirmininko Bleiro išvesti britų karius. Jūrų pėstininkai nesugebėjo nustatyti sužaloto moters lavono tapatybės. Kaip ir sukapoti kūnai kankinimų name šalia karuselės Džolano parke, moteris buvo palaidota kape su užrašu „nežinomas asmuo".

Lapkričio 14-osios popietę jūrų pėstininkai užėmė visą miestą nuo geležinkelio stoties šiaurėje iki vienaaukščių gyvenamųjų būstų pietuose.

Lapkričio 15-ąją 1/3 batalionas toliau krėtė rytų sektorių. Per karštą susišaudymą viename name seržantas Rafaelis Peralta (Rafael Peralta), kulkai

* *Cooperative of Assistance and Relief Everywhere* – Pagalbos ir šalpos visur kooperatyvas. *Red.*

pataikius į galvą, pargriuvo ant žemės. Kitiems jūrų pėstininkams kambaryje puolant į priedangą, sukilėliai tarp jų įmetė rankinę granatą. Peralta ištiesė ranką, pačiupo granatą ir užsirito ant jos sugerdamas sprogimą. Jis buvo pristatytas Garbės medaliui. Jo drąsa prisidėjo prie 1/3 bataliono, kurio penkiasdešimt karių žuvo Irake, geros reputacijos.

Į pietus nuo 10-osios magistralės sukilėlių likučiai tebesilaikė keliuose namų kvartaluose. Plk. ltn. Bulo (Buhl) 3/1 batalionas ir plk. ltn. Brendlo 1/8 batalionas susijungė ir paskyrė keturias kuopas užbaigti darbą – apieškoti kiekvieną namą.

Lapkričio 15-osios vėlyvą rytą 1/8 batalionas metodiškai valė paskutines neužbaigtų betoninių namų gretas pietuose. Vakarykštę popietę *Alpha* kuopa, iškrėtusi šimtą gyvenamųjų būstų, aptiko kelis „mudžahedų" namus su portjeromis ant langų ir antklodėmis bei narkotikais centriniuose kambariuose. Vieno namo virtuvėje gulėjo negyvas šuo. Šone smygsojo mėsininko peilis – šiurkštokas būdas lojimo problemai išspręsti.

Alpha kuopa paėmė į nelaisvę apie dvidešimt Saudo Arabijos, Egipto ir Sirijos piliečių. Kpt. Kaningemas įspėjo savo būrius būti ypač atsargius: mirtininkai nebeturėjo kur trauktis. Būriams iki atvirų laukų liko apieškoti vos kelis kvartalus. Rajonas čia buvo skurdus, sklypai mažiausiai patrauklūs Faludžoje, užtvindomi per potvynius ir kamuojami moskitų. Nuo stulpų kadaravo vos keli laidai. Gyventojams pasisekdavo, jei namas turėdavo pakankamai srovės keliems šviestuvams, maistui gaminti vartotos propano dujos. Daug namų stovėjo neužbaigti, aplink riogsojo smėlio ir plytų krūvos. Visi keliai negrįsti, o namai – tiesiog betoniniai kvadratai su keturiais ar penkiais kambariais ir laiptine, vedančia ant stogo, kur per karščius būdavo miegama. Pastatyti iš storų plytų ir betono bei apjuosti tvirtomis šlako blokų bei betono sienomis. Visus langus dengė sunkios metalinės grotos ar geležiniai strypai. Didžiuma namų stovėjo paradinėmis sienomis į negrįstą gatvę, bet kai kur vyravo visiška netvarka: namai buvo orientuoti įvairiomis kryptimis, kai kurie įstrižai vienas kito ir nesujungti jokia gatve.

2-asis būrys krėtė dvidešimties netvarkingai sustatytų namų ruožą, kai į jūrų pėstininkus pasipylė šūviai iš trijų pusių. Sukilėliai šaudė nuo namų kampų ir iš langų nedaug aukščiau gatvės paviršiaus. Seržantui Pilsberiui, perėmusiam vadovavimą prieš kelias dienas evakavus ltn. Hantą sutraiškytais pirštais, neprireikė šūktelėti nurodymo būriui. Jo trys skyrių vadai išsitarnavo nuo eilinių ir priklausė batalionui jau trejus metus. Per kelias minutes skyriai apėjo sukilėlius iš šono. Šie paspruko iš namų kvartalo ir užėmė šaudymo pozicijas už žemės sankasos tolimajame dulkinos gatvės gale. Pamatęs puikią progą, visas būrys siūbtelėjo į priekį, užsiropštė ant dviejų gretimų namų stogų ir iš viršaus apipylė nelaimingus priešus kulkomis, greitai nukaudamas dešimt.

Šaudymui nurimus, Pilsberis šūktelėjo visiems pasitraukti per kvartalą į vakarus ir padaryti vietos *Bravo* kuopai, kuri spraudėsi iš rytų. Grandinis Eubaldas Lovatas (Eubaldo Lovato) davė ženklą savo skyriui, ir jie pasuko į dešinę apieškoti kitos porcijos neužbaigtų namų iš plytų ir betono. Grandinis Konorsas su savo trečiuoju skyriumi buvo už pusės kvartalo nuo jų, kai išgirdo AK papliūpą, granatos sprogimą ir šauksmą: „Mediką!"

Per smėlį ir dulkes nubėgo prie anų namų gretos. Priešais pamatė smėlio spalvos vienaaukštį namą su trimis grotuotais langais priešakinėje sienoje. Jis buvo įsispraudęs tarp dviejų panašių betoninių pastatų. Tarp vieno ir kito vos galėtų prasispraustí žmogus. Iš smėlio spalvos namo du jūrų pėstininkai tempė trečią. Nė vienas neatrodė sužeistas.

– Paleiskit mane!

– Užsičiaupk, dokai. Atgal negrįši.

Grandinis Lovatas tvirtai laikė sanitarą Džulianą Maską (Julian Mask) už amunicijos diržo.

– Desiatas kritęs. Tie šunsnukiai vis pliekė į jį, – tarė Lovatas, išspjaudamas bjauraus skonio juodus suodžius, susidariusius po granatos *composition B* užtaiso sprogimo. – Vyrukų tame kambaryje visas būrys.

– Jis kritęs, – pridūrė Lonis Longenekeris (Lonnie Longenecker). – Jis miręs.

Batalionui išvykstant į Faludžą kautis, jaunesnysis grandinis Desiatas, Konorso skyriuje ištarnavęs metus, buvo paskirtas prižiūrėti mantos bazėje. Jis meldė Konorsą paimti jį kartu į mūšį.

– Įstojau kovoti, o ne saugoti daiktų, – įkalbinėjo Desiatas.

Konorsas surado Desiatui vietą Lovato skyriuje. Dabar jis žuvo, ir Konorsas jautėsi kaltas. Pažvelgė į namą. Didelis grotuotas langas dešinėje, kur turėtų būti pagrindinis kambarys, nedidelės paradinės durys ir mažesnis grotuotas langas kairėje. Ne daugiau kaip trijų ar keturių kambarių, vienas aukštas, jokių gerų šaudymo laukų gynėjui.

– Patikrinsiu, – tarė jis.

Dvidešimt vienerių Konorsas buvo labiausiai patyręs skyriaus vadas. Kapitonas Kaningemas, kuriam Valstijose trūko karininkų ir aukštesnio rango puskarininkių, kelioms savaitėms paskyrė jį laikinuoju būrio vadu. Konorsas jau buvo dalyvavęs vienuolikoje susišaudymų namuose.

Jis pribėgo prie durų ir žvilgtelėjo vidun. Grindys viduje – plūkta žemė, jokių vidinių durų, jokios įrangos, jokių baldų. Tik tuščias plytų ir skiedinio kiautas, kvepiantis šviežia statyba, dar keli mėnesiai iki pabaigos. Pagrindinis kambarys dešinėje tuščias. Kairėje nešvarus koridorius, šalimais kito kambario, vedė tolyn į galinį miegamąjį be durų. Palei miegamojo sieną visiškai aiškiai gulėjo Desiato kūnas.

Longenekeriui, jo grandies vadui, sekant per vieną žingsnį įkandin, Desiatas žingtelėjo į mažą, tamsią patalpą, nukreipė šautuvą kairėn ir kulkų

krušos buvo nublokštas prie miegamojo sienos. Atsirėmęs į sieną, nuslydo žemyn, veidą ir liemenį atsukęs į užpuolikus, o šie nepaliaujamai pleškino. Kulkos toliau smigo į veidą, neperšaunamąją liemenę ir kojas. Jos prispaudė jo kūną prie sienos, šalia gulėjo SAW.

Konorsas aiškiai matė Desiato žaizdas ir žinojo, kad jis negyvas.

Prisiartinęs jaunesnysis grandinis Braunas (Brown) atsistojo už Konorso, žvelgdamas jam per petį.

– Prieš ko nors imdamiesi, – pasakė Konorsas, – turime įsitikinti, kad jis miręs. Ar gali patvirtinti, kad jis negyvas?

Braunas pažiūrėjo į naikinimo zonoje už kelių metrų gulintį kūną. Žaizdos matėsi labai gerai.

– Jis negyvas, – tarė Braunas.

– Puiku, – pasakė Konorsas. – Paimkime jį iš ten.

Desiatas atrodė taip arti, gulintis kambaryje prie pat durų. Sukilėliai nepratarė nė žodžio ir neišleido nė garso. Greitai metęsis į priekį, Konorsas galėtų pagriebti už jo amunicijos diržo, trūktelėti ir išvilkti kūną į koridorių. Jis įkišo petį į fojė.

Pro veidą pliūptelėjo AK kulkų kruša. Jis žaibiškai atsitraukė.

– SAW! Paduokit man SAW! – užbliovė Konorsas.

Atsigręžęs į fojė, koridoriumi į galinį kambarį išpleškino du šimtus šovinių. Tada luktelėjo, iš vamzdžio rūkstant dūmams. Nei garso, nei atsakomosios ugnies.

– Pasitraukit, – metė per petį išsitraukdamas rankinę granatą.

Išėmė žiedą ir atleido paleidžiamąją svirtį. Suskaičiavęs iki vieno, atmetė ranką atgal norėdamas sviesti granatą iš apačios, pažvelgė į koridorių ir išvydo vyrą susitaršiusiais juodais plaukais ir vešlia barzda, irgi besviedžiantį granatą. Jų žvilgsniai susikryžiavo. Dvi granatos prasilenkė, Konorsas sušuko: „Granata!" ir įstūmė už nugaros stovėjusį Brauną į kambarį kairėje. Susipynę abu pargriuvo, abi granatos sprogo. Konorsui ausyse ėmė spengti, burna akimoju išdžiūvo, dantys pajuodo, burnoje pajuto aitrų deginantį skonį. Kambarį užtvindė žemių ir dulkių debesis, atimdamas bet kokį matomumą. Abu jūrų pėstininkai atsiklaupė ir išropojo pro fojė duris dešinėje laukan.

Kieme grandinis Konorsas praskalavo burną ir būtų pradžiugęs, galėdamas išsivalyti paraku aptrauktus dantis. Grandinis Kamilis Aragonas (Camillio Aragon) pamatė ant stogo šliaužiantį vyrą ir, paleidęs papliūpą, jį nudėjo. Konorsas, vingiuodamas gatvele, šonu apėjo namą ir prisiartino prie galinės pusės. Įkišo šautuvą pro nedidelio langelio grotas ir paleido ilgą papliūpą į kambarį. Atsakydami sužybsėjo du ar trys AK. Konorsas išsikabarojo iš gatvelės, kol anie neprislinko prie lango ir jo nenušovė.

– Sumautas nacių bunkeris, – nusikeikė. – Tuos sušiktus hadžius paleisiu į orą.

Paėmė pusę kilogramo sveriančią C-4 plytelę, įstūmė dešimties sekundžių degtuvą ir, dengiamas Lovato, vėl prisliūkino prie paradinių durų. Uždegė degtuvą, paleido kelis šūvius iš 9 mm pistoleto, įmetė C-4 į koridorių ir nudūmė į kiemą dešinėje. Kartu su Lovatu ir kitais dviem jūrų pėstininkais užsiglaudė po gretimo namo stogo užlaidu maždaug už dešimties metrų. C-4 sprogo, tačiau jiems nespėjus sureaguoti, iš angos stogo užlaide greta jų galvų išniro AK vamzdis. Aklai šaudydamas užpuolikas prašukavo sieną per metrą virš jų galvų.

Konorsas iš ekipuotės krepšelių rinkinio išsitraukė dar vieną granatą ir švystelėjo į angą. Granatai sprogus, pro juos pralėkė sportiniu bateliu apauta pėda.

– Pavyko velniškai gerai, – pakomentavo Konorsas.

Likęs būrys pasitraukė į didelį namą už dešimties metrų nuo jų. Jie dabar liko vieninteliai jūrų pėstininkai atviroje vietovėje. Netrukus į juos pasipylė šūviai iš dviejų pusių. Šauliai, įsitvirtinę namuose, net arčiau negu iš septynių metrų šaudė netaikliai, bet stengėsi pasitaisyti. Dulkių čiurkšlės be perstojo kilo atvirame kieme, skyrusiame juos nuo didelio namo.

– Einu daugiau granatų, – pasakė Lovatas ir nubėgo per kiemą.

Konorsas stebėjo kulkas, sminginčias už jo kojų, ir pagalvojo: „Vyruti, jei šitai pamatysi, niekada nesiryši grįžti." Lovatas surinko granatas iš kitų jūrų pėstininkų, pleškinančių į visur, kur, jų spėjimu, slėpėsi sukilėliai, ir vėl išniro tarpduryje. Šįkart pastebėjo dulkių kamuoliukus aplink ir nėrė į griovį šalia didelio namo.

– Apsišovei, Konorsai! – sustaugė Lovatas. – Negaliu tau atnešti granatų.

– Jos su kaiščiais, dėl Dievo. Atmesk jas čionai! – sušuko Konorsas. – Kiek jų turi?

– O, užmiršau. Turiu tris. Atmesiu dvi.

– Kam tau reikia vienos?

– Jei nepatinka, eik pasiimti pats.

Lovatas atmetė dvi granatas, ir Konorsas jas susirinko. Jūrų pėstininkams iš didelio namo smagiai pliekiant, Konorsas ir jo nedidelė grupė išmetė savo granatas ir saugiai perbėgo kiemą.

Viduje štabo seržantas Pilsberis išklausė jų pranešimo.

– Turime jį susigrąžinti, – tarė Konorsas.

– Pasirūpinsiu šunsnukiais, šaudančiais į jus, – pasakė Pilsberis. – Žinai padėtį, paimsi Desiatą.

Konorsas apsidairė. Kiekvienas spraudėsi priekin. Jis sušnibždėjo Pilsberiui:

– Tos visos granatos, C-4. Nenoriu, kad jauni vaikinai pamatytų Desiatą, kai viskas baigsis. Imu tik skyrių vadus.

– Sutinku. Grandiniai eina su Konorsu, – nurodė Pilsberis. – Likusieji pas mane. Paskirsiu jums šaudymo pozicijas.

Grandiniai Lovatas, Aragonas, Donagis (Donaghy) ir Longenekeris išsmuko pro duris įkandin Konorso. Judėjo bendraudami rankų ženklais, mat

M16 triukšmas už jų buvo kurtinantis. Aragonas pirmas įlindo į smėlio spalvos namą ir greitai vėl išnėrė lauk.

– Mėšlas, kūno nebėra, – pranešė. – Jie paėmė Desiatą.

Keturiasdešimt minučių praslinko nuo tos akimirkos, kai jie paskutinį kartą buvo name, marios laiko gynėjams pasprukti galine gatvele ar tuneliu.

Longenekeris įnėrė vidun patikrinti dar kartą ir sugrįžo.

– Susimovėme, – nusikeikė. – Šūdas, šūdas, šūdas.

To jie baiminosi labiausiai – Mogadišo incidento pasikartojimo, kai nuogai išrengtas amerikiečių kareivis valkiotas gatvėmis. Konorsas pajuto pykinimą. Per radijo stotelę susisiekė su Pilsberiu žinodamas, kad generolai Satleris ir Natonskis sustabdys visą operaciją ir, ieškodami Desiato, perraus visą Faludžą plyta po plytos.

Pilsberį nusmelkė siaubas.

– Dėl Dievo, patikrinkit dar kartą.

Grandinis Bredas Donagis, įžengęs vidun trečią kartą, pasislinko koridoriumi norėdamas atidžiau žvilktelėti į galinį miegamąjį. Kiti grūdosi paskui jį.

Donagis porą žingsnių atsitraukė.

– Matau Desiatą, – sumurmėjo. – Jie nuvilko jį toliau, kad mus įviliotų. Sukryžiavo kojas, nuleido rankas prie šonų. Nežinau, ar taip erzina mus, ar rodo jam pagarbą.

Kaip tik tada vienas sukilėlis galiniame kambaryje pabėgėjo metrą ar du į priekį, įžambiai koridoriumi paleido papliūpą iš AK ir, jūrų pėstininkams nespėjus atsakyti ugnimi, vėl atšoko. Aragonas ir Longenekeris įmetė į kambarį granatų ir šaudymas liovėsi.

– Desiatas juk buvo SAW šaulys, ar ne? – paklausė Donagis. – O aš nemačiau jokio SAW.

SAW šaudydavo taip greitai, kad galėdavo žmogų perrėžti pusiau.

– Turime būti tikri, kad jie negyvi, – tarė Konorsas šonu slinkdamas prie atvirų miegamojo durų. Aragonas išsitraukė 9 mm pistoletą ir nusekė paskui Konorsą laikydamasis šalia jo peties. Prie tarpdurio Konorsas pasilenkė ir paėmė betono gabalėlį.

– Įmesiu tą. Pažiūrėsim, ar jie šaus, – pasakė jis.

Jis įmetė betono gabalėlį. Tyla.

– Šausiu, – tarė Aragonas, persilenkė per Konorso petį ir nuspaudė savo pistoleto nuleistuką.

Tyla. Aragonas išmetė šovinį, vėl užtaisė ir vėl pasilenkė šauti. *Driokst*! SAW išspjovė du šimtus kulkų jiems į veidus. Konorsas ir Aragonas įsikibo vienas į kitą ir stengėsi sukišti galvas į sieną. Kulkų srautas, primenantis ilgą raudoną ugnies dryžį, prašvilpė pro šalį nudegindamas Aragonui žandą. Konoras pajuto karštą vėją ir betoninės sienos nuolaužas, smingančias į veidą.

Abu puolė koridoriumi atgal prie tarpdurio į gretimą kambarį ir įsirėžė į Lovatą, kuris įtūžęs rovė iš rankinės granatos žiedą.

– Skeveldrinė nulekianti! – sustaugė Lovatas.

Granata pataikė į tarpdurio kraštą ir atšoko trinktelėdama Konorsui į koją. Konorsas nėrė į kambarį, granata sprogo, kai jis buvo ore. Nusileido taip kietai, kad užėmė kvapą, kelias sekundes apdujęs neįstengė nei kvėpuoti, nei matyti. Pajudino rankas ir kojas, paskui plaštakas ir kojų pirštus. Nieko netrūko ir viskas veikė. Gulėjo vienas patalpoje, pistoletą nukreipęs į tarpdurį, baimindamasis, kad sukilėliai iš gretimo kambario tuoj įsiverš. Netrukus išgirdo balsus laisvų rankų įrangos ausinėje.

– Konorsai! Konorsai! Dieve, atrodo, jį nudėjau! – staugė Lovatas. – Atsakyk, dėl Dievo, atsakyk man!

– Taip, taip, man viskas gerai, – atsakė Konorsas per radiją. – Bet, po galais, išgabenkite mane iš čia!

Longenekeris atidengė pridengiamąją ugnį dešine koridoriaus puse, tada Konorsas išropojo kairiąja. Po trijų šūvių Longenekeris liovėsi šaudęs.

– Kompensuosiu tau visus sumautus šovinius, kuriuos išeikvosi! – suklykė Konorsas.

Longenekeris atnaujino šaudymą, ir Konorsas išrepečkojo į skaisčią šviesą kieme.

Aragonas pašniukštinėjo tarp atliekų ir ištraukė perskilusį veidrodį. Nudaužęs kampą, lipnia juosta pritvirtino jį prie lazdos.

– Iškišime per kampą ir pažiūrėsime, kur jie yra, – pasakė jis.

Konorsas ir Aragonas grįžo koridoriumi išmėginti prietaiso. Jis suiro per pirmą mėginimą. Tad jie į tylų miegamąjį įmetė dar po granatą ir pasišalino iš koridoriaus.

– Susisiekime su štabo seržantu, – pasiūlė Konorsas. – Mums neužtenka ugnies galios.

Didžiajame name penkiems grandiniams, varstomiems jūrų pėstininkų žvilgsnių, pasidarė nepatogu. Aragonas paprašė SMAW. Tada jie užlipo ant stogo. Snaiperiai nebešaudė, ir Aragonas nusitaikė į galinę miegamojo pusę už penkiolikos ar dvidešimties metrų skersai kiemą. Raketa smogė šiek tiek per toli į kairę, išnešdama namo kampą, bet neatverdama vaizdo į miegamąjį. Bunkeris liko sveikas.

Pilberis paprašė tanko paramos, o grandiniai nusileido žemyn įdėmiai stebėti, kad Desiato kūnas niekur neprapultų. Uždarytais liukais pririedėjęs tankas iš 12,7 mm kulkosvaidžio apšaudė sienas ir langus, tada atbulas pajudėjo prie namo paradinės pusės, mėgindamas jį sugriauti.

Pribėgęs Konorsas pistoletu padaužė į tanko šoną. Liukui atsidarius, energingai papurtė galvą – ne, nevalia užversti Desiato kūno. Neįstengdamas prarėkti tanko variklio, gestais parodė, kad tanko patranka šautų ten, kur jis

parodys. Tada primetė kampus, nukreipė pistoletą į namą ir paleido du šūvius, vieną aukščiau, kitą žemiau į kairę nuo tarpdurio. Tankistas linktelėjo galva ir nusileido, o penki grandiniai užsiglaudė už priedangos.

Driokst! Pirmas šaižus sviedinys kiaurai perskrodė namo sieną tiksliai ten, kur šūviu parodė Konorsas. *Driokst*! Vėl tiesiai ten, kur ir reikėjo, šįkart žemiau. Bunkeris buvo pralaužtas. Penki jūrų pėstininkai pribėgo artyn, trys prie pagrindinių durų, kiti du po vieną prie kiekvienos angos, visi nutaikę šautuvus vidun. Dulkėms nuslūgus, per skyles atsivėrė vaizdas į galinį miegamąjį. Donagis pastebėjo kažką judant, riktelėjo *Oogaf!* („Stot!") ir suvarė kulką vyrui į galvą. Įveikęs koridorių, Longenekeris metė žvilgsnį už kampo kaip tik tą akimirką, kai vienas sukilėlis išnėrė pasirengęs atidengti ugnį. Longenekeris akimoju priklaupė ant vieno kelio ir paleido tris šūvius vyrui į krūtinę. Konorsas, Aragonas ir Lovatas, įsiveržę į patalpą, ėmė pliekti į kiekvieną kampą ir tuštinti dėtuves į kiekvieną susmukusią figūrą, kokią tik pamatė.

Tvyrant aitriems dūmams, nedidelėje patalpoje jie suskaičiavo šešis tysančius sukilėlius, du priplotus prie galinės sienos prie lango, tris susmukusius palei galinę sieną ir du gulinčius vienas ant kito kampe. Visi dėvėjo juodus marškinius ir kelnes, avėjo sportbačius. Turėjo kuprines, liemenes AK dėtuvėms, pinigų, žiūronus, granatų, AK ir Dragūnovo snaiperinį šautuvą su optiniu taikikliu. Vyriausias – su tankia juoda barzda, sviedęs granatą į Konorsą, – atrodė bebaigiąs ketvirtą dešimtį. Kiti buvo dvidešimtmečiai ar arti pilnametystės, išskyrus jauniausiąjį. Tas teturėjo dvylika ar trylika metų.

Penki grandiniai – anot Homero, mirtį nešantys vyrai karštuose susirėmimuose, – užbaigė savo užduotį: paėmė neštuvus, apklojo jaunesnįjį grandinį Desiatą antklodėmis ir kūną iš bunkerio parnešė į būrio poziciją, kad būtų išgabentas į Masačiūsetsą.

Tą popietę televizijos tinklai ištransliavo vaizdus, kaip jūrų pėstininkas nušauna sužeistą sukilėlį mečetėje. *Al Jazeera* suko klipą kas valandą. Teroristai pristatė ir vaizdajuostę su Margaret Hasan egzekucija, bet *Al Jazeera* atsisakė ją rodyti, mat žinojo, kad tai sukels pasipiktinimą sukilėliais. Vietoj to sustatė viena šalia kitos dvi nuotraukas, vaizduojančias Hasan ir šautuvu besitaikantį jūrų pėstininką, siekdama įteigti mintį, jog tai dvi teroro pusės.

Zarkavis ir jo teroristai Faludžoje kaip draustinyje gyveno šešis mėnesius. Šis žmogus buvo tikras blogio įsikūnijimas, klastingas ir apskaičiuojantis. Jo surengti savižudžių sprogdinimai išvijo iš Irako Jungtines Tautas, nužudė šimtus šiitų, kelias dešimtis amerikiečių ir įkvėpė ekstremistus sekti jo

pavyzdžiu. Keletą kartų specialiosios pajėgos manė, kad jį pagaliau prirėmė prie sienos, bet jis vis pasprukdavo.

Lapkričio 16-ąją už kilometro į rytus nuo tos vietos, kur kovėsi Konorsas, 2-2 šarvuotasis batalionas užblokavo dvi dešimtis sukilėlių dideliame siena apjuostame komplekse. Sukilėliams toliau priešinantis nepaisant pakartotinio *Abrams* tankų tvatinimo, 2-2 bataliono vado plk. ltn. Nevelo (Nevell) iškviesta aviacija sunaikino kompleksą pastatas po pastato.

Tarp rūkstančių nuolaužų Nevelo kareiviai aptiko požeminių tunelių, sumaitotų kūnų dalių, kompiuterių, pasų ir laiškų nuo Zarkavio. Ant vienos sienos arabų kalba buvo užrašyta: „Al Kaidos organizacija". Gamykloje, kur gamintos bombos, ant konvejerio linijos stovėjo sprogmenų prikimštas *Ford Explorer*.

Sunaikinus Zarkavio kompleksą, dideli kovos veiksmai mieste pasibaigė. Zarkavis patvirtino savo pralaimėjimą įdėdamas į internetą garso juostą, kurioje pasmerkė sunitų dvasininkiją už jo reikalo išdavystę Faludžoje.

– Jūs nuvylėte mus tamsiausiomis aplinkybėmis ir atidavėte priešui, – sakė jis.

Zarkavio operacijų bazė buvo sunaikinta, tačiau jis pats paspruko.

Mūšis prasidėjo lapkričio 7-ąją, o lapkričio 13-ąją Irako vyriausybė paskelbė, kad miestas užimtas. Tačiau, Malėjui ir kitiems batalionams taikant valymo taktiką vis didesnėje teritorijoje, amerikiečiai kraują liejo dar kelias savaites.

Priežastis sustabdyti puolimą balandžio mėnesį buvo pojūtis, kad daroma žala per didelė. Balandį šimtu penkiasdešimčia aviacijos smūgių sunaikinta nuo 75 iki 100 pastatų. Lapkritį žala buvo daug didesnė. Smogta 540 aviacijos smūgių ir iššauta 14 tūkst. sviedinių iš artilerijos pabūklų bei minosvaidžių, 2500 – iš tankų patrankų. Apgadinta ar sugriauta 18 tūkst. iš 39 tūkst. Faludžos pastatų. Per lapkričio šturmą žuvo 70 amerikiečių ir sužeisti 609.

Per dvidešimt mėnesių trukusias grumtynes dėl Faludžos galvas padėjo 151 amerikietis ir per tūkstantį buvo sužeista.

Lapkričio pabaigoje aukšto rango amerikiečių generolas iš Bagdado važiavo per miestą, atidžiai dairydamasis į kairę ir į dešinę. Po kelių minučių liepė vairuotojui sustoti. Išlipo ir pažvelgė į abu suniokotos gatvės galus, į pasvirusius telefono stulpus, nusiaubtus parduotuvių fasadus, betono krūvas, sulankstytus išdegusių automobilių karkasus, sugriautus stogus, susmukusias sienas.

– O tu šventas šūde, – pratarė jis.

EPILOGAS

CENTIMETRAIS, NE METRAIS

NUO 2005 M. SAUSIO IKI GEGUŽĖS

2005 m. sausį irakiečiai rinko Nacionalinę asamblėją, turėsiančią suformuoti vyriausybę ir parašyti konstituciją. Rinkimuose dalyvavo per 60 proc. rinkimų teisę turinčių rinkėjų – įspūdingas rodiklis ir reikšminga demokratijos rėmėjų sėkmė. Tačiau sunitų apylinkėse balsavo mažiau negu 8 proc. Sunitų vadovai ir dvasininkai ragino rinkimus boikotuoti, ir jų balsas buvo išgirstas.

Gyventojai lėtai sugrįžo į nusiaubtą Faludžą. Jūrų pėstininkai ir irakiečių kareiviai patruliavo gatvėse ir apylinkėse. Iš vyrų paimti pirštų atspaudai, nuskenuotos tinklainės, išduotos tapatybės kortelės. Kelios transporto priemonės, kurioms leista važinėta, buvo griežtai apieškomos. Beveik nepasitaikydavo savadarbių sprogstamųjų užtaisų ar susišaudymų. Faludža tapo saugiausiu, bet kartu ir labiausiai saugomu Irako miestu. Darbo buvo nedaug, lygiai kaip ir geriamojo vandens ir elektros. Faludžos problema išspręsta aptveriant miestą spygliuota viela – nesektinas pavyzdys kitiems miestams.

Ramadyje padėtis nuo vasaros nepakito. 2/4 batalioną pakeitė 2/5 batalionas.

– Pažangos teks siekti centimetrais, ne metrais, – pareiškė bataliono vadas pulkininkas leitenantas Rendis Niumenas (Randy Newman).

Ramadyje neatsirado ryškaus fundamentalistinio vadovo, panašaus į Džanabį. Turgų, atkampias gatveles ir žmonių elgesį įtikinėjimais ir bauginimais kontroliavo palaidas sukilėlių gaujų konglomeratas. Atsakydami į grasinimus, iki sausio rinkimų iš darbo išėjo visi policininkai. Balsavo vos vienas kitas. Ramadyje, sunitų mieste, trečiaisiais sukilimo metais su sunitų sukilėliais kovojo daugiausia amerikiečiai.

2005 m. pavasarį Faludža vėl tapo niekuo neišsiskiriančiu pramoniniu miestu. Sukilimas mieste buvo nuslopintas, bet didele kaina.

Sukilimas visame Irake liko nenumalšintas. Sunitų vadovai neatgailavo, kad anksčiau engė šiitus, ir nesusitaikė, jog demokratijoje bus mažuma. 2005 m. balandžio 26-ąją, praėjus metams nuo karštų Zembieco kautynių Džolano kapinėse, gen. Majersas Pentagone surengtoje spaudos konferencijoje pareiškė:

– Jų [sukilėlių] galia maždaug tokia pati kaip prieš metus.

Amerikiečių pajėgos neleido sukilėliams paimti viršaus, bet numalšinti sukilimą galėjo tik patys irakiečiai. Du irakiečių batalionai per lapkričio mūšį

dėl Faludžos pasirodė gerai, o jų patarėjai amerikiečiai tuo didžiavosi. Tačiau nerimą jiems kėlė, kad Irako kareiviai, vykdami atostogų, keliaudavo autobusais bei pakeleivingais lengvaisiais automobiliais persirengę civiliniais drabužiais. Nė vienas neišdrįsdavo vilkėti uniformos. Sukilėliai neteko ramaus prieglobsčio Faludžoje, bet neprarado galios įbauginti.

Su sukilimu bus galutinai baigta, kai Irako kareivis, vilkintis uniforma, įlips į autobusą, išlips savo vietiniame turguje ir paržingsniuos namo.

PABAIGA

BE TIKROSIOS GARBĖS

Po kautynių pragaro name seržanto Bairono Norvudo kūnas buvo pargabentas į nedidelį miestelį Teksase – Pflugervilį (Pflugerville). Plk. Tūlanas per laidotuves pasakė kalbą. Vėliau Norvudai prezidentui Bušui parašė laišką pranešdami, jog Baironas didžiavosi galįs tarnauti savo šaliai. Prezidentas pakvietė juos dalyvauti savo kasmetiniame kreipimesi į Jungtinių Valstijų Kongresą ir atrinko padėkai išreikšti. Dvidešimties mėnesių mūšis dėl Faludžos nuo pragaro namo nusidriekė iki Baltųjų rūmų.

Viena Faludžos pamoka akivaizdi: kai siunti savo kareivius į mūšį, leisk jiems užbaigti kautynes. Liepti jūrų pėstininkams šturmuoti, paskui juos sustabdyti, leisti dvejoti, galop vėl mesti į mūšio verpetą yra ydingų strateginių sprendimų pavyzdys. Vedant politines derybas, Amerikos kareivių nevalia paversti žaisliukais. Jie kaunasi vienas dėl kito, dėl pergalės mūšyje ir dėl savo šalies reikalo.

Irake veikė dvi atskiros vadovavimo grandinės. Ambasadorius Bremeris atsakė už šalies politiką ir biudžetą, bet tiesiogiai nevadovavo Amerikos ginkluotųjų pajėgų operacijoms. Generolas Abizaidas atsakė už saugumą, bet nevadovavo Irako pajėgų, turėjusių pakeisti Amerikos karius, kūrimo procesui. Toks valdžios atskyrimas nuo atsakomybės buvo rimtas sisteminis trūkumas.

Atsakomybė už kritiškai svarbius sprendimus, susijusius su Faludža, tekdavo tai kariškiams, tai civiliams. Sumaitojus keturis apsaugininkus Faludžoje 2004 m. balandį, Baltieji rūmai ir aukšti pareigūnai, pasidavę emocijoms, įsakė šturmuoti miestą. Pagrindinis vaidmuo priimant tokį sprendimą teko gen. Abizaidui, kurį parėmė Bremeris. Kai Irako pareigūnai sureagavo lygiai taip pat emocingai, Bremeris Baltiesiems rūmams patarė verčiau sudaryti paliaubas negu rizikuoti Irako pareigūnų atsistatydinimu. Jūrų pėstininkai siūlė užbaigti mūšį iki galo, užuot leidus Faludžai virsti priešų draustiniu. Abizaidas palaikė Bremerį, ne jūrų pėstininkus. Abiem lauko vadams (Bremeriui ir Abizaidui) sutariant, jūrų pėstininkų siūlymas liko atmestas ir nepateiktas prezidentui Bušui.

Tęsiantis vienašalėms paliauboms, į Baltuosius rūmus iš įvairių šaltinių – Abizaido, Bremerio, Sančeso, Blekvilo, Bleiro ir kitų – plaukiantis patarimų srautas baigėsi įsakymų atšaukimu ir sumaištimi gretose. Balandžio pabaigoje, Abizaidui ir Bremeriui nenorint užimti miesto, jūrų pėstininkai perdavė jį Faludžos brigadai. Priimant tokį politinį sprendimą turėjo būti įtraukti diplomatai, bet karinė vadovavimo grandinė juos nušalino.

Karinei vadovybei stigo aiškiai apibrėžtos užduoties. Vienos amerikiečių divizijos vykdė puolamąsias operacijas, kitos mėgino stiprinti municipalines

tarnybas ir atrinkti irakiečių vadovus. 2003 m. liepą Centrinė vadovybė paskelbė, jog kovojama su sukilimu. Tačiau ištisi metai nuėjo perniek, užuot ugdžius ir atrinkinėjus Irako karinius vadovus. Irako armijos paleidimas ir negebėjimas greitai sukurti saugumo pajėgų buvo svarbiausi Irako išlaisvinimą lydėję trūkumai.

Dėl šių klaidų kalti ir generolai, ir civiliai. Koalicijos laikinoji administracija buvo įgaliota sukurti saugumo pajėgas, o Centrinė vadovybė tvirtai rėmė Koalicijos laikinosios administracijos įsteigimą. Bremeriui paleidus Irako ginkluotąsias pajėgas, Centrinė vadovybė neprieštaravo. Skubiai surinktam Koalicijos laikinosios administracijos štabui, turinčiam galias kurti naują armiją, trūko išmanymo, kaip tai padaryti. Tačiau Koalicijos laikinoji administracija turėjo diplomatų, kurių derybiniai įgūdžiai buvo esmingai svarbūs statydinant naują Irako vyriausybę. Perskirti karinis ir civilinis štabai turėjo būti sujungti.

Vyriausioji vadovybė, ir karinė, ir civilinė, per daug kišosi į Faludžą ir žinojo per mažai. Abizaidas du kartus atmetė savo lauko vadų siūlymus, pirma liepdamas šturmuoti, o po savaitės sustoti. Vaizdo konferencijos pernelyg dažnai pakeisdavo štabo dokumentus, o asmenys, disponuojantys kritiškai svarbia informacija, kaip antai divizijos vadas Metisas, į tas konferencijas nebūdavo įtraukiami – nepaisant naujų technologijų. Solipsizmo, kuriuo perdėm dažnai užsikrečia vyriausioji vadovybė, mūšio lauke neturi būti.

Palikti vieni, Konvėjus ir Metisas balandį šturmą būtų tęsę. Puolant visomis jėgomis, baigtis Faludžoje būtų panaši į baigtį Ramadyje: amerikiečiai kontroliuotų magistrales, sukilėliai – turgus, o Tūlanas ir Suleimanas bendradarbiautų. Tokia baigtis, nors ir negalutinė, būtų buvusi labiau pageidautina negu Zarkavio bombų gamykla ir masinių žudikų eksportas, išprovokavęs lapkričio šturmą, per kurį visos pusės nukentėjo daug labiau.

Ar būtų buvę įmanoma įkalbėti Faludžą pasukti keliu, kuriuo žengiant būtų išvengta karštų kautynių balandį ar lapkritį, nežinia. 2003 m. vasarą 3-ioji pėstininkų divizija akcentavo ekonominę plėtrą ir įtraukimą į politinį procesą. Tačiau pinigų tokiems tikslams įgyvendinti tebuvo lašas. 2003 m. rudenį ir 2004 m. žiemą 82-oji oro desanto divizija labiau linko rengti karines operacijas. Daugėjant susišaudymų, tarp miesto jaunimo ėmė plisti priešiškumas, gausinęs sukilėlių gretas. Patruliuoti pėsčiomis amerikiečiams tapo pavojingiau, o „bredlių" ir „hamvių" ugnies galia siutino ir akino dar daugiau gyventojų įsiraukti į sukilimą.

Abu metodai – pinigai ir reidai – buvo įgyvendinami vienų amerikiečių. Trūko vietinių vadovų. Faludžoje amerikiečiai vertėsi vien savo jėgomis.

Okupacinės pajėgos sukilimo vienos nugalėti negali. Kitaip nei vokiečiai 1945-aisiais, daugelis sunitų vadovų 2004-aisiais psichologiškai nepasidavė. Džanabis, Gazis, Suleimanas ir kiti – visi sėdėjo už stalo kartu su amerikiečiais. Kai kurie buvo tikri priešai. Tačiau amerikiečiai, būdami užsieniečiai, neįstengė susigaudyti, kurie šeichai ir imamai tikėjo naujuoju Iraku ir gebėjo

vadovauti, o kurie ne. Atrinkti trokštančiuosius naujojo Irako privalėjo Irako pareigūnai Bagdade. Tačiau jie ignoravo Faludžą iki balandžio, kai prasidėjo mūšis, o tada puolė gelbėti tokių sukilėlių kaip Džanabis, nepalenkiamai pasiryžusių sugriauti naująjį Iraką.

Amerikiečių vyriausioji vadovybė neprotingai pradėjo Faludžos balandžio šturmą nepasitarusi su Irako pareigūnais ir tarptautiniais sąjungininkais. Irako pareigūnai atsakė viešai pasmerkdami Jungtines Valstijas – aklavietėn vedantis nuolaidžiavimas, tik drąsinęs sukilėlius. Šiems bejėgiams pareigūnams paniką kėlė *Al Jazeera,* operatyviu skaitmeniniu vaizdų panaudojimu atvertusi naują informacinės karybos ir propagandos vadovėlio puslapį. Nuolatiniai *Al Jazeera* tikinimai apie baisias civilių aukas, paramstomi atrinktais vaizdais, Irake ir visame pasaulyje sukėlė užuojautos ir pykčio bangą. Britų generolai skundėsi ministrui pirmininkui dėl amerikiečių „šiurkščios taktikos", o prezidentą Bušą jaudino neva gąsdinamai didelis aukų skaičius.

Dabar kiekvieną mūšį stebėjo pasaulinė auditorija. 2004 m. balandį Faludžos apgula pralaimėta skaitmeninės technologijos baruose. Pasak gen. ltn. Konvėjaus, „*Al Jazeera* išspardė mums užpakalius".

Arabų žiniasklaidos palankumas sukilėliams, kad ir kokiems kraugeriškiems, atspindėjo islamo pasaulyje plačiai paplitusį apmaudą Amerikos ir Vakarų atžvilgiu. Ne mažiau nerimo kėlė sunitų dvasininkų kurstantys pamokslai, balandį įžiebę emocinį džihadą, daugybei jaunuolių atnešusį mirtį be jokio politinio tikslo. Akindami lengvai užsiplieskiančius skubėti gatvėn, šauti ir žūti, dvasininkai įgydavo galios.

Per sunitų dvasininkus sukilėliai, prisidengę religine kovos su bedieviais okupantais vėliava, palenkė islamą tarnauti savo tikslams. Kol amerikiečių kareiviai, tikėję, kad yra išlaisvintojai, būdavo priversti kratyti namus ir suiminėti šeimų galvas, įtūžis prieš juos kaip okupantus augo. Juo greičiau irakiečių pajėgos būtų atsistojusios ant kojų, juo geriau būtų buvę visiems. Tačiau Irako pareigūnai laikėsi politikos „rankas šalin" nuo sunitų dvasininkų, net ir tų, kurie atvirai kurstė maištą.

Faludžos brigada, suformuota 2004 m. gegužę, stengtasi nuvilioti paprastus sukilėlius nuo nepataisomų vadovų. Puoselėta viltis, kad, atkūrus buvusių baatistų ir generolų valdžią, Faludžos gyventojai suvoks, jog ir jie turi dalį naujajame Irake. Sumanymas žlugo, nes per metus nuo Sadamo žlugimo galios paragavo nauja sukilėlių vadų karta. Nė vienas nebebuvo linkęs paklusti seniesiems generolams.

Jūrų pėstininkų pasitraukimą iš Faludžos sukilėliai palaikė savo pergalės ženklu. Amerikiečių strategija siūlyti pinigų plėtrai ir rengti reidus sukilimo vadams suimti rėmėsi neteisinga metastazuojančio maišto diagnoze. Paskutinė, geriausia viltis Faludžai buvo Suleimanas, todėl sukilėliai jį nukankino. Vienintelis būdas pašalinti iš Faludžos Zarkavį, Hadidą ir Džanabį liko ginklai.

XXI a. konfliktuose pavojingiausią darbą vis dar atlieka pėstininkija. Jūrų pėstininkai Faludžoje šturmavo kambarį po kambario, kaip ir prieš trisdešimt šešerius metus Hujės mieste, Vietname. Tačiau Pentagonas neaprūpino pėstininkijos taip, kaip reikalavo jų užduotis. Jungtinių Valstijų ginkluotosios pajėgos turėjo daugiau kovinių orlaivių ir pilotų nei pėstininkų skyrių. Pėstininkijos skyrius kaip ginklų sistema finansuotinas ne menkiau negu orlaivis ir jo pilotas.

Karas yra žudymas, kol priešininkas sutinka verčiau pasiduoti negu kęsti tolesnį griovimą. Nuožmus Faludžos šturmas lapkričio mėnesį sukrėtė kitų sunitų miestų vadovus. Baimindamiesi, kad jų miestas bus kitas, Ramadžio vyresnieji pagaliau pažadėjo atkurti kontrolę. Tačiau jų pasiryžimas greitai išgaravo, ir 2005 m. pavasarį jie vėl pasitraukė į šoną, palikdami amerikiečius kautis vienus.

Veiksmingiausias sukilėlių ginklas buvo bauginimas. Kiekvieno policininko ir kareivio šeima būdavo potenciali įkaitė. Sunitų miestai teikdavo sukilėliams prieglobstį, nes didžiuma sunitų nekentė ir baiminosi šiitų daugumos valdymo. Tačiau sukilėliams stigo politinės vizijos tautos palaikymui išsaugoti. Galiausiai juos palauš Bagdado vyriausybė, turinti daug daugiau išteklių ir žadanti geresnę ateitį.

Vakarų žiniasklaida apie netinkamo elgesio incidentus informavo išsamiau negu apie daugybę drąsos pavyzdžių, kaip antai seržanto Norvudo. Kvaili, nusikalstami veiksmai Abu Graibo kalėjime metė šešėlį ant šimtų tūkstančių padorių kareivių. Sužeisto sukilėlio nušovimas mečetėje lapkričio mėnesį tapo per televiziją labiausiai rodomu mūšio dėl Faludžos incidentu dėl to, kad, panašiai kaip Abu Graibo istorija, trenkė netinkamu elgesiu. Tačiau Vakarų žiniasklaidos beveik nesudomino vėlesnis tyrimas, išteisinęs jūrų pėstininką, ar Džesio Greipso arba Timočio Konorso narsa.

Vakarų žiniasklaida siekė neutralumo, mat svyravo tarp nepritarimo įsiveržimui į Iraką ir pripažinimo, kad demokratinis Irakas padidintų Vakarų saugumą. Antrajame pasauliniame kare Vakarų spauda, tikėdama reikalo teisingumu, aukštino iškiliausiąją amerikiečių kartą. Kariai, kovoję Irake, iškiliausiąja karta vadinami nebus, nes Amerika nesutaria, ar tikslas, dėl kurio jie žuvo, teisingas. Žiniasklaida dėmesį sutelkė į individų žūtis, nušviesdama tai kaip tragediją.

Toks vaizdas nepilnas. Nuožmios kautynės Faludžoje paliudijo tvirtą amerikiečių kario prigimtį. „Iliadoje" vienas karys priešakinėje gretoje, pasisukęs į savo kovos draugą, pasakė: „Pulkim ir garbę išplėšim iš priešo ar priešas iš mūsų." Graikų karių akimis, tikrosios garbės nepasiekdavai, jei paskui nebūdavai atmenamas poemoje ar giesmėje. Amerikos kariai Irake irgi liks be tikrosios garbės, kol bus laikomi aukomis, o ne agresyviais kariais. Pasakojimus apie jų narsą verta užrašyti, kad perskaitytų kitos kartos. Neapdainuoti miršta ir iškiliausi darbai.

KUR JIE DABAR?

Ministras pirmininkas Alavis – neteko ministro pirmininko pareigų per 2005 m. rinkimus, bet išliko reikšmingos pasaulietinės politinės partijos vadovu.

Ambasadorius Bremeris – grįžo į civilinį gyvenimą, dabar klestintis verslininkas.

Muftijus Džamalas – pradingo liepos mėnesį; Faludžoje jį pakeitė Džanabio pusbrolis, palaikantis korektiškus santykius su amerikiečiais.

Džanabis – 2005 m. sausį davė interviu dėvėdamas savižudžio liemenę. Prisiekė niekada nepasiduosiąs gyvas. Sklando gandai, kad veikia Reamadyje. Už jo sulaikymą ar sunaikinimą paskirta 50 tūkst. JAV dolerių premija.

Gen. ltn. Drinkvainas – su savo batalionu išvyko į Afganistaną, paskui grįžo į Fort Bregą Šiaurės Karolinoje.

Šeichas Gazis – gyvena Sirijoje; sulaukė pasiūlymo susitikti su amerikiečiais aptarti būsimų operacijų.

Jaunesnysis grandinis Gomesas – atsigavo nuo sužeidimų per kautynes Džolano kapinėse ir tarnauja Kemp Pendletone.

Ltn. Greipsas – po kautynių „pragaro name" atsisakė karinio laipsnio ketindamas tapti misionieriumi pasauliečiu Katalikų Bažnyčioje.

Hadidas – Zarkavis pranešė apie šio savo psichiškai pakrikusio padėjėjo Faludžoje „kankinystę", tačiau kūnas neidentifikuotas. Jo apibūdinimus atitiko barzdotas vyras, grandinio Konorso nukautas per kautynes stengiantis atgauti jaunesniojo grandinio Desiato kūną.

Hasanis – po sėkmingos lobistinės veiklos siekiant paliaubų Faludžoje balandžio mėnesį pasitraukė iš Sunitų islamo partijos, kai ši atsisakė dalyvauti rinkimuose. Kaip nuosaikus sunitų atstovas buvo išrinktas nacionalinės asamblėjos spikeriu.

Srž. mjr. Hauelas – grįžo į Iraką 2005 m. viduryje vyresniuoju patarėju; tai buvo jo trečioji pamaina.

Grandinis Konorsas – paliko Jūrų pėstininkų korpusą ir įstojo į koledžą. Jaunesniojo grandinio Desiato tėvams padovanojo skyriaus sukurtą eilėraštį ir atminimo ženklą.

Gen. ltn. Konvėjus – pakeltas generalinio štabo J-3 operacijų karininku.

Plk. Latifas – bendradarbiauja su savo senu bičiuliu gen. mjr. Šavaniu, Irako žvalgybos vadovu.

Plk. ltn. Makojus – pakeltas pulkininku, parašė knygą apie vadovavimą mūšyje „Vadovavimo menas" (*The Art of Command*).

Gen. mjr. Metisas – pakeltas generolu leitenantu; vadovauja Jūrų pėstininkų korpuso kovinio tobulinimo skyriui Kvantike, Virdžinijos valst.

Raadas Huseinas – buvęs Faludžos meras 2004 m. balandį buvo paleistas iš kalėjimo, jis prisiekė, jog tapo priešo intrigų auka. 2005 m. balandį pradėjo dirbti plk. ltn. Vesliui.

Plk. ltn. Suleimanas – irakiečių bataliono Faludžoje vadas palaidotas gimtajame Haditos mieste. Jūrų pėstininkai ant betono bloko rytiniame įvažiavime į Faludžą nupiešė jo portretą ir užrašė „Irako didvyris". Praslinkus septyniems mėnesiams nuo jo mirties, už Faludžos ribų rasti šeši kūnai. Suleimano gentis atkeršijo.

Plk. Tūlanas – tapo vadovavimo ir štabo darbo mokyklos Kvantike, Virdžinijos valstijoje, vadovu.

Plk. ltn. Veslis – po tarnybos Faludžoje 2003 m. vasarą kartu su 3-iąja pėstininkų divizija 2005 m. grįžo į Iraką bataliono vadu.

Zarkavis – intensyviai ieškomas.

Ankstyvą rudenį, 1-ajai jūrų pėstininkų divizijai rengiantis atakuoti Faludžą antrą kartą, naujas pikapas išriedėjo ir divizijos namų bazės Kemp Pendletone ir per dykumą pasuko į Ilinojaus valstiją. Jaunesnysis grandinis Aaronas Gordonas leidosi į kelią aplankyti Tobio Grėjaus motinos, kaip buvo pasižadėjęs Grėjaus kūną nukeliant nuo bokšto prie Faludžos geležinkelio stoties per kautynes balandžio mėnesį.

Kažkur *Interstate 10* magistralėje jis aplenkė gen. mjr. Metisą, turėjusį su savimi ilgesnį sąrašą nei Gordonas. Metisui prireikė kelių savaičių kelionės po visą šalį aplankyti kritusiųjų šeimas.

Ryžtingi vyrai verti ryžtingų vadų.

OPERACIJOS „ŠMĖKLOS ŠĖLSMAS“ KOVOS RIKIUOTĖ

REGIMENTAL COMBAT TEAM 1

Btry M, 4th Mar (Firing Btry)
Co B (-) (REIN), 2d CEB, 2d MARDIV
Co A (-), MP, 4th FSSG
Co D (REIN), AAV, 2d AA Bn, 2d MARDIV
Co C (REIN), 2d Tank Bn, 2d MARDIV
AT (TOW) Platoon (-), 3rd Marines, 4th MARDIV
Det, 940, Co B, 9th PSYOP Bn
4th Civil Affairs Team, 4th Civil Affairs Group
Platoon from 1st Force Reconnaissance Company
Shock Trauma Platoon (-) (REIN), 1st Force Service Support Group
Explosive Ordnance Detachment, 1st FSSG
Co B (-), 1st Bn/4th Marines (REIN)

3 Bn/1st Marines
H&S Co (REIN)
Det 2d Intel Bn
Det Comm Co, HQ Bn, 2d MARDIV
Det, HQ Bn, 2d MARDIV
Co I, K, L, Wpns Co
Truck Platoon (Prov), 2d Bn, 14th Marines
1st Platoon, Co C, 4th Combar Engineer Bn
Co D, 1st Specialized Special Forces Bn (Iraqi)

3 Bn/5th Marines
H&S Co (REIN)
Det 2d Intel Bn
Det Comm Co, HQ Bn, 2d MARDIV
Det, HQ Btry, 1 1th Marines
Co I, K, L, Wpns Co
3rd Platoon (-), Truck Co, HQ Bn, 4th MARDIV
2nd Platoon, Co A, 2nd Combat Engineer Bn, 2d MARDIV
Co B, 1st Specialized Special Forces Bn (Iraqi)

TF 2nd Bn, 7th Cavalry (ARMY)
A & B Co, 2–7 CAV (Infantry)

C Co, 3–8 CAV (Armored)
TaskForce LAR
HQ Co (-) REIN), 3d LAR Bn
Co C, 3rd LAR
Co B, 1st Bn (REIN)/23rd Marines
36th Commando Bn (-) (Iraqi)

Other Iraqi Units w/RCT 1
ICTF (Iraqi Counterterrorism Force)
Ist Bn 1st Brigade Iraqi Intervention Force
4th Bn 1st Brigade Iraqi Interventieon Force

REGIMENTAL COMBAT TEAM 7

Co C (-) 2nd Combat Engineer Battalion
Co B (-) MP, 4th FSSG
2nd Force Reconnaissance Co (-)
44th Engineer Bn, 2nd Brigade, 2nd Infantry Division (Army)
Co C (REIN), 2nd AA Ba

1st Bn (REIN) 8th Marines
H& S Co (REIN)
Det, 2nd Intel Bn, II MEF (HET)
Det Comm Co, HQ Bn, 2nd MARDIV
Det HQ Battery, 11th Marines
Co A, B, C
Weapons Co
1st Platoon, Truck Co, HQ Bn, 2nd MARDIV
1st Platoon, Co C, 2nd Combat Engineer Bn, 2nd MARDIV
2nd Bn, 1st Brigade, Iraqi Intervenion Force
Emergency Response Unit (Iraqi–Ministry of Interior)

Battalion Landing Team (1/3) (from 31st MEU)
1st Bn/3rd Marines (REIN)
H&S Co, Co A, B, C, Weapons Co
2nd Platoon, Co C, 3rd AAV Bn
Combat Engineer Co (-), Combat Assault Bn, 3rd Marine Division
C Battery, 1st Bn/12th Marines
Co C (-), 1st LAR
Co C (-) (REIN), 2nd AAV Bn

Co A (-) (REIN): 2nd Tank Bn
Co C (-), 2nd Combat Engineer Bn
5th Bn, 3rd Brigade, Iraqi Intervention Force

TF 2–2 In (-) (ARMY)
6th Bn, 3rd Brigade, Iraqi Intervention Force

2nd Brigade (-) (REIN): 1st Cavalry Division „Black Jack Brigade" (ARMY)
TF 1–5 Infantry (Stryker)
TF 1–5 Cavalry

759th Composite MP Bn (ARMY)

2nd Recon Bn

Co A (REIN), 2nd LAR, 2nd MARDIV

PASTABOS

12 **Iliada**... 12, 322–328 (vertė Antanas Dambrauskas).

PRATARMĖ

17 **Blekvoterio apsaugos**... Connie Mabin, „Slain Contractors Included 3 Veterans", *Associated Press* (2004 04 02).
18 **pasipriešinimas**... Jeffrey Gettleman, „4 from US Killed; Mob Drags Bodies", *New York Times* (2004 04 01), p. A1.
19 **kaip rūkui**... Jeffrey Gettleman, „Mix of Pride and Shame Follows Killings and Mutilations bay Iraqis", *New York Times* (2004 04 02), p. 1.
20 **nudėsime**... El. laiškas autoriui (2004 03 31).
21 **svaidė žaibus**... Dr. Juan R. I. Cole, www.juancole.com (2004 07 02).
21 **neliks nenubausti**... Sewell Chan, Karl Vick, „US Vows to Find Civilians' Killers", *Washington Post* (2004 04 02), p. A1.
21 **triuškinantis**... Ten pat.
22 **tučtuojau**... *Los Angeles Times* (2004 10 04), p. A1.
22 **sučiupti kaltuosius**... David Ignatius, „Making do in Iraq", *Washington Post* (2004 06 22), p. A17.
22 **neinformavo**... *Los Angeles Times* (2004 10 04), p. A1.

1 SKYRIUS

25 **Nuo kaimyninio stogo**... Ian Fisher, „US Force Said to Kill 15 Iraqis", *New York Times* (2003 04 30), p. 1.
25 **atakuojami**... Rajiv Chandrasekaran, Scott Wilson, „Iraqi City Simmers with New Attack", *Washington Post* (2003 05 02), p. 21.
25 **kitą dieną**... Scott Wilson, „U. S. Forces Kill Two During Iraqi Demonstration: Some Baath Party Loyalists May Be Provoking U. S. Soldiers", *Washington Post* Foreign Service (2003 04 30).
25 **nušviestų istoriją**... Edmund Blair iš *Reuters,* Ellen Knickmeyer iš *AP,* Ian Fisher iš *New York Times,* Rajiv Chandrasekaran iš *Washington Post,* Michael Sackman iš *Los Angeles Times,* Phil Reeves iš *Independent* (U. K.) ir Dan Murphy iš *Christian Science Monitor.*
25 **šaudę į orą**... Elizabeth Warnock Fernea, *Guests of the Sheik: An Ethnography of an Iragi Village* (New York: Anchor Books, 1969).
26 **iš Saudo Arabijos plūdusias**... Stephen Schwartz, „Saudi Mischief in Fallujah", *Weekly Standard* (2004 06 16), p. 1.

27 **teišperka tave, o islame...** Michael S. Doran, „Intimate Enemies", *Washington Post* (2004 02 18), p. A19.
27 **išdavęs valdantį kalifą...** Ten pat.
27 **išspirsime jus lauk...** Chandrasekaran, Wilson, „Iraqi City Simmers with New Attack", *Washington Post* (2003 05 02), p. A21.
27 **3-iosios pėstininkų divizijos...** John Hendren, „Fallujah Was Not the Prize Brigade Expected", *Los Angeles Times* (2003 06 03).
28 **prašymo duoti saldumynų...** Douglas Birch, „Rebelliuos City in Iraq Poses Stern Test of American Resolve", *Baltimore Sun* (2003 06 12).
28 **kebabų restorane...** Rajiv Chandrasekaran, „Iraq's Barbed Realities", *Washington Post* (2004 10 2004), p. B1.
28 **vietines saugumo pajėgas...** 2nd Brigade, 3rd ID Campaign Plan Brief, be datos.
28 **įprastine patruliavimo mašina...** Alissa J. Rubin, „U. S. Conducts Wide-Ranging Sweeps in Iraq", *Los Angeles Times* (2003 06 16), p. 1.
28 **išsprūdo klausimas...** Daniel Williams, Rajiv Chandrasekaran, „U. S. Troops Frustrated with Role in Iraq", *Washington Post* (2003 06 20), p. 1.
29 **numetęs bombą...** Jim Krane, Colleen Slevin, „Explosion at Mosque Kills Five Iraqis", *New York Times* (2003 06 20).
29 **kontrolės postus...** Rajiv Chandrasekaran, „In Iraqi City, A New Battle Plan", *Washington Post* (2003 07 29), A. 1.
29 **vandens siurblinei...** Ten pat.
30 **žuvusių amerikiečių...** LtGen James Conway, USMC, Defence Department Briefing, the Pentagon (2004 05 05).
30 **riedant vakarų Faludža...** Ron Martz, „Volatile Fallujah, a Little More Stable", *Atlanta Journal-Constitution* (2003 07 21).
30 **judėjimo laisvę...** Ten pat.
30 **priešiškiausia vieta...** Rajiv Chandrasekaran, „In Iraqi City, a New Battle Plan", p. A1.

2 SKYRIUS

32 **viena...** General Tommy Franks, *American Soldier* (New York: ReganBooks, 2004), p. 295.
32 **Džonsonas...** Howard B. Schaffer, *Ellsworth Bunker* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2003), p. 188.
32 **sutaikinimo programas...** Edward P. Metzner, *More Than a Soldier's War: Pacification in Vietnam* (College Station: Texas A&M University Press, 1995), p. 156 ir 192.
32 **Centrinės vadovybės vado pavaduotoju...** Franks, op. cit., p. 532.
33 **išmuš iš Baltųjų rūmų daugiau pinigų...** Franks, op. cit., p. 531.

33 **klasikine partizaninio pobūdžio kampanija...** Vernon Loeb, „Guerilla War Acknowledged", *Washington Post* (2003 07 17), p. 1.

34 **bananų respublikoje...** Ariana Eunjung Cha, „Flaws Showing in New Iraqi Forces: Pace of Police Recruiting Leads to Shortcuts", *Washington Post* (2003 12 03), p. A1.

3 SKYRIUS

37 **grįžo 82-oji oro desanto divizija...** 3-iajai pėstininkų divizijai susiruošus namo, 3-iasis šarvuotosios kavalerijos pulkas pasiuntė nedidelį kontingentą kelioms savaitėms prižiūrėti Faludžos. Per tą laiką nuo savadarbio sprogstamojo užtaiso žuvo dar vienas amerikiečių kareivis.

38 **mieste...** Anthony Shadid, „2 U. S. Soldiers Killed by Mines on Iraqi Road", *Washington Post* (2003 08 28), p. 14.

38 **Per šešis okupacijos mėnesius...** Rajiv Chandrasekaran, „A Burst of Gunfire, Then a Hail", *Washington Post* (2003 10 14), p. 1.

38 **po tris savadarbius sprogstamuosius užtaisus...** Brian Bennett, „Into the Danger Zone", *Time* (2003 10 13), p. 48.

39 **tokį patį režimą...** Tini Tran, „General: 3 to 6 GI's Dying in Iraq a Week", *Associated Press* (2003 10 02).

39 **Dievas yra didis...** Bennett, „Into the Danger Zone,", p. 48.

41 **septyni parašiutininkai buvo sužeisti...** David Lamb, Tyler Marshall, „In 2nd Ambush on Iraqi Roads in 2 Days, 1 U. S. Soldier Dies", *Los Angeles Times* (2003 10 21).

42 **į administracinius postus...** Charles Clover, „Fallujah's Message of hate for US Troops", *Financial Times* (2004 01 12), p. 6.

43 **problemų neišspręs...** Rajiv Chandrasekaran, Vernon Loeb, „The Battlefield for All Iraq", *Washington Post* (2003 11 04).

43 **aktyvesnę veiklą...** Ten pat.

43 **elektros energijos generatorius...** Dexter Filkins, „In Die-Hard City, G.I.'s Are Enemy", *New York Times* (2003 11 04), p. 1.

43 **sustabdytų smurtą...** Susan Sachs, „Law and Order: Iraqi Tribes, Asked to help G.I.'s, Say They Can't", *New York Times* (2003 11 11), p. A1.

43 **turėjo galios...** Associated Press, „Violent Fallujah Becomes Quiet", (2003 11 22).

43 **kontroliuoti savo gentis...** Associated Press, „In Iraq, Treading Carefully While Fighting Insurgency", *Baltimore Sun* (2003 11 16).

44 **vienas iš Faludžos mokytojų...** Susan Sachs, „Tribes in Fallujah Where G.I.'s Seek Help, Say They Can't", *New York Times* (2003 11 11), p. A10.

44 **tūkstančių svarų bombą...** „US Jet Bombs Insurgents after Fallujah Attacks", *„PA" News* (2003 11 09).

44 **visų trijų dalykų kombinacijas...** *Green Left Weekly* (2003 11 12).

44 **sutraiškyti graikinį riešutą...** Alissa J. Rubin, Patrick J. McDonnell, „U. S. Gunships Target Insurgents in Iraq amid Copter Crash Inquiry", *Los Angeles Times* (2003 11 19).

45 **Mahadajų...** Alan Sipress, „US Presses Counteroffensive, But Insurgents Strike Again", *Washington Post* (2003 12 05), p. 21.

45 **kelias moteris...** Associated Press, „In Iraq, Treading Carefully While Fighting Insurgency", *Baltimore Sun* (2003 11 16).

45 **sprogimų...** Patrick J. McDonnell, „Town Preoccupies the Occupation", *Los Angeles Times* (2003 11 17), p. 1.

45 **žuvo vienas irakietis...** CentCom News Release (2003 12 16).

45 **kovoti dabar...** Tracy Wilkinson, „Bombs Kill 2 American Soldiers, 2 Iraqi Youths", *Los Angeles Times* (2003 12 29).

46 **ugnį atidengdavo...** Charles Clover, „Fallujah's Message of hate for US Troops", *Financial Times* (2004 01 12), p. 6.

46 **mirsi...** Tracy Wilkinson, „Bombs Kill 2 American Soldiers, 2 Iraqi Youths", *Los Angeles Times* (2003 12 29).

4 SKYRIUS

47 **50 proc. ...** *Washington Post* Opinion Polling, About.com (2005 02 15).

48 **gyventi...** Michael M. Phillips, „Before Heading to Iraq, Marines Learn People Skills", *Wall Street Journal* (2004 01 06), p. 1.

48 **su įvertinimo komanda...** Autorius buvo Eikenbergerio komandos narys.

48 **šalies sienas...** „U. S. to Unveil Plans for New Iraqi Army", *New York Times* (2003 06 23).

48 **vienam nacionaliniam gvardiečiui...** OSD Unclassified Working Paper (2003 11 11).

49 **įvardijo sekretorius Volfovicas...** House Armed Services Committee Hearing (2004 06 22).

49 **neveiksmingomis...** Autoriaus interviu Ramadyje ir Faludžoje su 82-osios divizijos kariais (2004 01 16–20).

49 **tūkstančiui pareigūnų...** Commander's Conference Report, Al Anbar Governance Coordinator (2003 11 04).

49 **pasakė jis...** „Commander: Not Enough Hate for Iraqi Civil War", *CNN* (2004 06 30).

49 **greičiau judintis...** Pavyzdžiui, per klausymus 2004 m. rugsėjo 17-ąją senatorius Čakas Hagelas (Chuck Hagel) nurodė, kad iš 4,2 mlrd. JAV dolerių, numatytų vandens tiekimo ir kanalizacijos darbams, išleista

16 mln.; iš 367 mln., skirtų kariniams objektams, išleista 7 mln.; o iš 3 mlrd., numatytų teisei, tvarkai ir teisingumo programai, išleista 167 mln.

50 **negu turėtų**... CSPAN, House Foreign Operations Subcommittee Hearing (2004 09 24).

51 **du Prancūzijos piliečiai**... Craig S. Smith, „2 French Citizens Are Killed by Gunmen on Iraqi Road", *New York Times* (2004 01 07).

51 **jo apylinkėse**... Patrick Rucker, „Copter Crew Used to Saving Lives", *Chicago Tribune* (2004 01 28).

51 **antras numuštas**... Daniel Williams, Alan Sipress, „Helicopter Crash in Iraq Kills Nine U. S. Soldiers", *Washington Post* (2004 01 09), p. 12.

51 **Faludžos teritorijoje**... Charles Clover, „Fallujah's Message of Hate for US Troops", *Financial Times* (2004 01 12), p. 6.

52 **tiesiai už gerklės**... Karl Zinsmeister, *Dawn over Baghdad* (San Francisco: Encounter Books, 2004), p. 152.

52 **partizaniniam karui**... Don Van Natta, „Who Is Abu Musab al-Zarkawi?" *New York Times* (2004 10 10), p. 41.

53 **avies krauju**... Hannah Allam, Tom Pennington, „Troops Battle to Rid Town of Suspected Cell", *Philadelphia Inquirer* (2004 01 23).

53 **mus nužudo**... Ten pat.

53 **taktika**... Interviu su 82-osios divizijos kariais, Fort Bragg, North Carolina (2005 02 02–03).

53 **susišaudymuose**... Interviu su vadais Faludžoje (2004 01 14–15).

53 **ataugti**... CBS *60 Minutes*, „On Patrol in the Sunni Triangle" (2004 02 08).

53 **pašalinti**... Anthony Shadid, „In New Iraq, Sunnis Fear a Grim Future", *Washington Post* (2003 12 22), p. 1.

5 SKYRIUS

55 **ateitis**... „Fallujah Raids Administer Severe Jolt to US Transition Plam", DEBKA*file* (2004 02 14).

55 **mirksniu atsisakyta**... Combined Dispatches, „Iraqi Rebels Strike During Abizaid Visit", *Washington Post* (2004 02 13), p. 1.

55 **kolaborantams grasinama mirtimi**... Mariam Fain, „21 Killed, Prisoners Freed in Iraqi Raid", washingtonpost.com (2004 02 14).

55 **būtų gerai**... Jim Michaels, „In an Iraqi Hot Spot, New Iraqi Police Chief Takes the Heat", *USA Today* (2004 02 10), p. 1.

56 **dvidešimt tris policininkus**... Rowan Scarborough, „Inside Job Suspected in Iraq Attacks", *Washington Times* (2004 02 17), p. 1.

57 **Apkaltintas sąmokslu**... Tom Lasseter, „U. S. Detains Mayor After Deadly Attacks", *Miami Herald* (2004 02 17).

57 **į Anbaro provincijos tarybą...** Dexter Filkins, „Liberty or Death Is a Grim Option for the Local Councils", *New York Times* (2004 02 15), p. 10.

58 **ims ginklą...** „This place is crazy – In Fallujah, it's not if you get shot at, but when", (2004 03 03), www.hodierne.com/iraq2.

58 **kiekviena divizija...** Jungtinių Valstijų sausumos pajėgos turėjo keturias divizijas, vadovaujamas dviejų žvaigždučių generolų, pavaldžių Jungtinių vykdymo pajėgų trijų žvaigždučių vadui. Jūrų pėstininkai pasiuntė trijų žvaigždučių generolą (Konvėjų), pavaldų Jungtinėms vykdymo pajėgoms.

60 **vyro sprandą...** Ron Harris, „Commander Calls Fallujah Most Difficult Area", *St. Louis Post-Dispatch* (2004 04 01), p. 1.

60 **ginkluotam pasipriešinimui...** Carl E. Mundy III, „Spare the Rod, Save the Nation", *Washington Post* (2003 12 30), p. A23.

60 **draugiškai...** Thomas E. Ricks, „Marines to Offer New Tactics in Iraq", washingtonpost.com (2004 01 07), p. A1.

60 **apšaudomų...** Steven Komarow, „Favored by Saddam, Fallujah Seething Since His Fall", *USA Today* (2004 04 02), p. 4.

61 **užpuldinėja...** Army Major General Charles H. Swannack, Jr., 82nd Airborne Division Commanding General's Briefing from Iraq", U. S. Department of Defense News Transcript (2004 03 10).

61 **susikruvins...** Darrin Mortenson, „Army Commander Says Marines Face Challenge in Quieting Iraqi Town", *North County Times* (2004 03 25).

6 SKYRIUS

65 **į Valstijas...** Karl Vick, Sewell Chan, „10 Iraqis Are Killed in Spasm of Attacks", *Washington Post* (2004 03 19), p. 15; keli autoriaus pokalbiai su kpt. Zembiecu Faludžoje 2004 m. balandį, gegužę ir birželį.

65 **netoli miesto...** Edmund Sanders, „3 Iraqis Killed, 4 U. S. Troops Wounded in Separate Attacks", *Los Angeles Times* (2004 03 25).

65 **dvidešimt šeštasis išpuolis...** Eric Schmitt, „The Siege of Fallujah, A Test in a Tinderbox", *New York Times* (2004 04 28), p. 1.

65 **padaryti saugų...** Autoriaus pokalbis su gen. ltn. Konvėjumi, Faludža, 2004 07 24.

65 **juodi aitvarai...** Battalion 2/1 After Action Report (2004 03 26).

66 **į galvą...** Dexter Filkins, „Up to 16 Die in Gun Battles in Sunni Areas of Iraq", *New York Times* (2004 03 27), p. 1.

66 **trokšta keršto...** Ten pat.

67 **susiimti su Faludžos žmonėmis...** Sewell Chan, „Descent into Carnage in a Hostile City", *Washington Post* (2004 04 01), p. A1.

67 **pasiekė persilaužimą**... John F. Burns, „Reminder of Mogadishu: Acts of Hatred, Hints of Doubt", *New York Times* (2004 04 01), p. A1.

67 **pasižiūri**... Jeffrey Gettleman, John F. Burns, „5 G. I.'s and 4 Contractors Are Killed in Separate Attacks", (2004 03 31).

67 **agresyviai**... Paul McGeough, „Fallujah Braces for US Reprisal", theage.com (2004 04 03).

68 **triuškinančią**... 119 JTF-7 Press Conference (2004 04 01).

69 ***Hawza***... Charles Snow, „Political Scene", *Middle East Review* 47 (2004 04 12).

70 **vyriausiąjį padėjėją**... Larry Diamond, „What Went Wrong in Iraq", *Foreign Affairs* (2004 September), p. 40.

70 **įbauginkite priešą**... John F. Burns, „The Struggle for Iraq; Upraising", *New York Times* (2004 04 05), p. 1.

70 **Kuto**... David Stokes, „Al-Kut, Iraq: After-Battle Report", *Middle East Quarterly* (2005 01 10).

70 **Nadžafe**... Senator Joseph Biden, interview by CBS, „Battles Sweeping Iraq" (2004 04 07).

7 SKYRIUS

73 **Faludžos šiaurės vakarų pakraščiuose**... Darrin Mortenson, „Marines Launch Major Offensive in Fallujah", *North County Times* (2004 04 04).

73 **vietinis šeichas**... Tony Perry, Edmund Sanders, „Fallujah Residents Brace for Assault by Marines", *Los Angeles Times* (2004 04 06).

73 **Tailerį Fėjų**... Darrin Mortenson, „Wrap-up of Fallujah Battle", *North County Times* (2004 06 06).

80 **104 sumaištavę**... David H. Hackworth, „The Combat Task", www.couplescompany.com (2004 05 01).

80 **Į Faludžą neatvyksime**... Irako karininkai rimtai rizikuodami gynė patarėjus nuo minios pakeliui, tačiau savo kareiviams vadovauti nesiėmė. Kitaip negu Amerikos ginkluotosiose pajėgose, Irako armijos nugarkaulį sudarė ne seržantai, bet karininkai. Seržantai vykdydavo, bet ne organizuodavo. Be karininkų sistema nustodavo funkcionuoti.

„Tai valstiečių armija, – apibūdino Leinas (Lane). – Visa kuopa paklūsta vienam karininkui. Jei jis silpnas, šimtas vyrų nekovoja. Karininkai pakankamai protingi, bet stokoja iniciatyvos. Neįsivaizduoju, kas juos priverstų nuosekliai kovoti."

Europiečiams ir amerikiečiams būdinga kautis iki kruvinos mūšio pabaigos. Kitaip negu kitose kultūrose, mūšis Vakaruose nėra pozavimas. Dažnai tai ne politikos, kur tikimasi kompromiso, tąsa. Mūšiuose kovojama iki mirties. Istorija šią karinę Vakarų ypatybę kildina iš Aleksandro

Didžiojo mūšio prie Gaugamelų 331 m. pr. Kr. už 240 kilometrų į šiaurę nuo Faludžos. Tame mūšyje jis sutriuškino persus. O iš Vakarų šalių nė viena nepatyrė tokių masinių aukų kaip Amerika per Pilietinį karą, kai žuvo kas ketvirtas kareivis federatas ir konfederatas. Negana tos tradicijos, amerikiečių jūrų pėstininkai rengiami ir kaip šturmo pajėgos, vadovaujantis Antrojo pasaulinio karo dvasia, kai vienoje saloje po kitos ropodavo per savo kritusius kovos draugus, kad sunaikintų besiginančius japonus. Galutinis rezultatas – jūrų pėstininkų psichologiškai niekas neparengė, kad kareivis, lygiai kaip streikuojantis profsąjungos narys, gali nutrenkti darbą.

Jūrų pėstininkai ankstesniuose karuose su tokiu maištu nesusidūrė. Vietnamo kareiviai likdavo tarsi prisiklijavę prie savo patarėjų, o mišrieji veikimo būriai, siųsdavę jūrų pėstininkus į kaimus kovoti greta vietnamiečių žemdirbių, buvo itin didelė sėkmė. Dar ankstesniame kare Pietų Korėjos kareiviai laikydavo garbe kautis išvien su amerikiečiais. Tiesą sakant, jūrų pėstininkai nuo XX a. pradžios organizuodavo ir apmokydavo policiją. Žuvys plaukioja, paukščiai skraido, kareiviai kaunasi – toks gamtos dėsnis. Maištų tiesiog nekyla.

8 SKYRIUS

81 **700 tūkst. dolerių**... Yaroslav Trofimov, „To Find Peace in the Sunni Triangle, Talk to the Sheikhs", *Wall Street Journal* (2003 11 02), p. 1.

81 **šeichų sistema**... Mainsas taip pat stengėsi šeichų neįžeisti ir, ieškodamas paramos, rangos sutartis ne visados sudarydavo su tais, kurie pasiūlydavo žemiausią kainą. Baatistus sunitus jis vadino „į kampą įvarytais tigrais".

„Koalicija yra ne tik okupacinė galia, – rašė jis savo vyresnybei. – Ta galia atima iš sunitų valdžią pirmiausia karine okupacija ir galiausiai palikdama sunitus naujajame Irake pavaldžius šiitams."

9 SKYRIUS

94 **apdairiai**... Douglas Jehl, „U. S. Says It Will Move Gingerly Against Sadr", *New York Times* (2004 04 07), p. 9.

95 **kilometrų**... Major Martha G. Granger, „The 1st AD in Operation Iraqi Freedom", *Military Review*, Nov-Dec 2004.

95 **blogėjanti padėtis**... David E. Sanger, Douglas Jehl, „The Struggle for Iraq: War Policy; Generals in Iraq Consider Options for More Troops", *New York Times* (2004 04 06), p. A1.

95 **pasitikėdavo labiau**... Anthony Shadid, „Iraqi Council Halts Arab TV Network's News Broadcasts", *Washington Post* (2004 01 08), p. 15.

95 **kanalu *Al Iraqiya***... Alan Sipress, „For Many Iraqis, U. S.-Backed TV Echoes the Voice of Its Sponsor", *Washington Post* (2004 01 08), p. 15.

95 **įstaigų uždarymu**... Isabel Hilton, „Al-Jazeera: And now, the other news preferred Jazeera", *New York Times Book Review* (2005 03 06).

96 **uždrausdamas tinklą**... Shadid, „Iraqi Council Halts Arab TV Network's News Broadcasts."

96 **komandą**... Aljazeera online, „Aljazeera News Crew Inside Town", (2004 04 08).

96 **prieš izraeliečius**... Barbara Slavin, „Mosque Strike Seen Stoking Rage", *USA Today* (2004 04 08), p. 1.

96 **Faludžai**... Karl Vick, „Shiites Rally to Sunni Brothers", *Washington Post* (2004 04 09), p. 1.

96 **už maištą**... Rajiv Chandrasekaran, „Anti-U. S. Uprising Widens in Iraq; Marines Push Deeper Into Fallujah", *Washington Post* (2004 04 08), p. 1.

96 **mieste**... Pamela Constable, „Marines Fight for Control of Fallujah, Inch by Inch", washingtonpost. com (2004 04 07).

96 **vienijančiu tašku**... Edward Wong, „Battle for Fallujah Rouses the Anger of Iraqis Weary of the US Occupation", *New York Times* (2005 04 22), p. A14.

96 **bedievių okupantų**... Karl Vick, Anthony Shadid, „Fallujah Gains Mythic Air", *Washington Post* (2004 04 13), p. A1.

97 **175 tūkst.** ... 2004 m. spalio 17 d. *Google* jau suskaičiavo 713 tūkst. istorijų apie Faludžą.

97 **pradinis įspūdis**... Peter Braestrup, *Big Story: How the American Press and Television Reported ant Interpreted the Crisis in Tet 1968 in Vietnam and Washington* (Novalo, Calif.: Presidio, 1994), p. 517.

97 **meluoja**... BrigGen John Kelly, 1st MarDiv headquarters, May 9, 2004.

11 SKYRIUS

115 **balandžio 7-ąją**... 1/5 batalionas dieną pradėjo surengdamas reidą kitapus 10-osios magistralės. Pastudijavęs iš oro darytą detalią nuotrauką, vienas informatorius nurodė namą, priklausiusį Kalilui Havadžiui (Qhalil Hawadi), verslininkui, sutartine kaina pardavinėjusiam raketas ir minosvaidžius. Vyresnysis leitenantas Džošas Glouveris iš ginklų kuopos – šaukinys: „Raudonasis debesis" – brūkštelėjo GPS koordinates iš dešimties skaitmenų, atvesiančių prie taikinio „204" maždaug su

dešimties metrų paklaida. Antrą nakties Glouveris su būriu, susodintu į keturis „hamvius", kirto 10-ąją magistralę šiaurės kryptimi. Prilėkęs prie numatyto pastato, būrys išsprogdino kiemo vartų spyną, išlaužė paradines duris ir įsiveržė į tuščią parduotuvę. Išėjęs laukan, Glouveris suglumęs pasibeldė į gretimo namo duris ir per vertėją mandagiai pasiteiravo, kur gyvena Havadis. Moteris parodė į gretimą namą. Glouveris vėl ten pasibeldė. Apkūnus vyras balta dišdaša puolė aiškinti, kad jis automobilių pardavėjas. Per greitą kratą aptikti dokumentai parodė, kad jis – Havadis, ir prieš išauštant, nepasigirdus nė šūvio, Glouveris vėl grįžo atgal.

Alpha ir *Bravo* kuopos skynėsi kelią į vakarus link *873 Easting*, arba *Violet* fazinės linijos, plačios, su 10-ąja magistrale stačiu kampu susikertančios gatvės už dviejų kilometrų giliau mieste. *Bravo* kuopai iš rytų priartėjus prie *Violet* fazinės linijos, ugnis sustiprėjo. Glouverio būrys, „Raudonasis debesis", vyko dviem „aukštakupriais" ir keturiais ginkluotais „hamviais"; du iš pastarųjų turėjo 12,7 mm kulkosvaidžius ir du *Mark 19* automatinius granatsvaidžius. *Violet* linija pasukęs į pietus ugnimi pridengti iš rytų artėjančių pėstininkų, „Raudonasis debesis" pakliuvo į tikrą kulkų ir RPG granatų širšyną. Vakarinėje *Violet* linijos pusėje tam tikrais intervalais buvo išdėstytos naftos statinės, atlikusios taikymosi gairių vaidmenį. Kaskart „hamviams" pravažiavus statinę, iš gretimų gatvelių ir skersinių gatvių prapliupdavo smarki ugnis. Po dvidešimties minučių kautynių keturių ginkluotų „hamvių" priekiai buvo gerokai apdaužyti, tačiau rimtai nekliuvo nė vienam jūrų pėstininkui. Kulka išmušė sidabrinio dolerio dydžio skylę Glouverio automobilio priešakiniame stikle per kelis centimetrus nuo jaunesniojo grandinio Čarlzo Viljamso (Charles Williams) galvos, bet tas tik trūktelėjo pečiais ir nusišypsojo. Priešakinis „hamvis" išeikvojo 1000 šovinių, antras 800. Abiejų automobilių radiatoriai leido garus ir aušinimo skystį per gausias skyles. Ginkluotės seržantui Viljamui Paulinui (William Paulino) teko nutempti juos nuo gatvės į šoninę gatvelę.

Į juos vis dar lėkė RPG granatos iš namo sankryžoje už dviejų šimtų metrų į pietus. Glouveris išsikvietė tanką, nurodė namą ir atitraukė būrį į šoninę gatvelę, kol tanko patranka tvatino namo sieną.

116 teisingai aprašė... Tony Perry, Edmund Sanders, „The World; U. S. Bombs Mosque in Fallujah; Military Says Site Was Used to Launch Strikes; Troops' Tours May Be Extended", *Los Angeles Times* (2004 04 08), p. 1.

116 jūrų pėstininkų nuostolius... Jeffrey Gettleman, Douglas Jehl, „Up to 12 Marines Die in Raid on Their Base as Fierce Fighting Spreads to 6 Iraqi Cities", *New York Times* (2004 04 07), p. A1.

116 Kautynės virė Ramadyje... Nenorėdamas, kad sukilėliai pamanytų, jog atleido vadeles, Kenedis nurodė *Golf* kuopai pasiųsti į miesto centrą kovinį

patrulį. Vėlyvą rytą vyresnysis leitenantas Erikas Kvistas (Eric Quist) ir 2-asis būrys pasiekė beveik tuščią turgų. Remiamas keturių „hamvių" su kulkosvaidžiais, būrys pėsčias nužingsniavo į pietus, kirto Mičigano magistralę ir pasuko prie kapinių, kur prieš dieną kovėsi Heselbekas. Vyrai rinkosi į mečetes, vaikai buvo genami vidun į namus, parduotuvių savininkai užtraukinėjo metalines langines ir skubėjo pasišalinti, vertėjo neturėjusiam Kvistui aiškindami, kad atėjo pietų metas.

– Na ką gi, – tarė vyresnysis eilinis Ebitas (Abbit) savo būrio vadui, – eime.

Po kelių minučių kilo kautynės – pasikartojo vakarykštės dienos scenarijus. Kvisto skyriai, sulaukę ugnies iš visų pusių, įsmuko į kiemus, užkopė ant stogų ir suformavo tris atramos punktus. Ugnies audroje įprastinis eismas liovėsi, tačiau aplink zujo greitosios pagalbos ir policijos automobiliai, išsodindami kovotojus ir paimdami sužeistuosius bei žuvusiuosius. Nuo stogo Kvistas matė, kaip iš nedidelės mečetės galinių vartų už trijų kvartalų išniro vyrai. RPG granatos skeveldrai sužeidus jaunesnįjį grandinį Kantu (Cantu), Kvistas paprašė greitojo reagavimo pajėgų ir sužeistojo evakuacijos. Atsiliepė Dobo (Dobb) būrys iš ginklų kuopos, būrys iš *Fox* kuopos ir Bronzio lydimas būrys iš *Golf* kuopos. Vyresnįjį eilinį Marbį (Marby), tylų, labai gerbiamą jūrų pėstininką, niekada niekuo nesiskundžiantį, sukantį už kampo tris kartus į krūtinę kliudė kulkosvaidžio kulkos. Leitenanto Dobo būrys prasiveržė pro dvi pasalas, paėmė sužeistuosius ir išgabeno juos į Uragano smaigalį. Kantu išgyveno, bet Marbis mirė.

Bronzis jūrų pėstininkus vedė iš rytų į vakarus tomis pačiomis gatvėmis kaip ir vakarykštę dieną. Keturių eismo juostų Lengvąją gatvę vėl šlavė niokojanti ugnis. Septyni *Fox* kuopos kariai buvo sužeisti, ugnis apsilpo tik tada, kai atskubėjusių Dobo „hamvių" 12,7 mm kulkosvaidžiai pradėjo tvatinti į *Fox* kuopos nurodytus namus. Pasirodė Kvistas, pastebėjo žybsnius iš kulkosvaidžio vamzdžio, čiupo AT-4 ir iššovė. Granatsvaidžio komanda sumurmėjo kažką apie „grandinį Kvistą", susijaudinusi, kad nepamatė kulkosvaidžio. Kvistas atidavė granatsvaidį. Taikinių bus ir daugiau. Automobiliai išsodindavo šaulius už kelių kvartalų, o oranžiniai ir balti taksi lakstė skersinėmis gatvelėmis, vyrams pleškinant pro langus.

Jūrų pėstininkai greičiau nei prieš dieną panaudojo *Mark 19,* kad nugintų šaulius nuo stogų, o sukilėliai laikėsi nebe taip atkakliai kaip anksčiau. Bronzis Lengvąja gatve nuvedė savo pajėgas prie futbolo stadiono. Atskiros grandys apieškodavo kiekvieną įtartiną namą. Tai buvo varginantis, pasitenkinimo neteikiantis darbas. Beveik visada greitakojai irakiečiai pasprukdavo pro galines duris, kartais palikdami kelis

žuvusiuosius. Nė viena maištininkų grupė neliko kautis iki mirties, o susišaudymai namų viduje pasitaikydavo retai. Netoli stadiono RPG granatų kruša nuo stogo kliudė elektros perdavimo dėžę, sukeldama įspūdingą raudonų šnypščiančių kibirkščių fejerverką. Bronzis paėmė ragelį iš radijo operatoriaus grandinio Džesio Gonsaleso (Jesse Gonzalez) įspėti, jog „hamviai" laikytųsi atokiau. Į gatvę įbėgo sukilėlis, nukreipęs AK į nieko neįtariantį kuopos vadą. Gonsalesas paleido ilgą papliūpą, išsigandęs Bronzis krūptelėjo, tada pasuko galvą atgal.

– Gonso, po galais, tu nunešei tam vyrukui galvą, – pasakė jis.

Netrukus jis ir leitenantas Stivensas (Stevens) į septynis „hamvius" susodintą 2-ąjį mobilųjį šturmo būrį per miestą nuvedė į šiaurę prie Obuolio magistralės, siauro, grįsto kaimo kelio, dūstančio nuo eismo ir iš šonų juosiamo kiemų betoninių sienų ir apskurusių parduotuvėlių. Toliau nuo kelio driekėsi atviri laukai, perskirti gilių irigacijos griovių.

Mieste prie stadiono Bronzio 3-iasis ir 4-asis būriai dar kartą susirėmė su sukilėliais. Pastarųjų ugnis buvo netaikli, bet intensyvi, ir Bronziui teko nuvaryti automobilius į priedangą. Nustatęs, kad vienas kulkosvaidis šaudo iš už trijų kvartalų į pietus, o dar vienas iš rytų, jis paprašė virš galvos kabančių „kobrų" apšaudyti pastatą.

Bronzis negalėjo tiksliai pažymėti taikinio, todėl pilotas atsisakė atidengti ugnį. Kovos veiksmų taisyklės gynė civilius lygiai tiek pat, kiek ir jūrų pėstininkus. Susierzinęs Bronzis į abi puses pasiuntė po skyrių, remiamą *Mark 19* ginkluoto „hamvio". Pamatę artėjančius jūrų pėstininkus, kulkosvaidininkai nutraukė ugnį ir pasitraukė, atiduodami jūrų pėstininkams kritiškai svarbius trylika kvadratinių kilometrų miesto centro nuo Administracijos centro iki stadiono. Žuvo vienas ir buvo sužeisti aštuoni jūrų pėstininkai iš „Juokdario". „Juokdario" kariai sulaikė trisdešimt vyrų ir nuvargo skaičiuoti, kiek nukovė.

Gatvių kautynėse dalyvavę šauliai galėdavo atsiminti didžiumą irakiečių, kuriuos kliudė, tačiau dienai baigiantis tai didelio įspūdžio nebedarė. Pirmą dieną vis keistasi pasakojimais: „Ar matei tą vyruką, kuriam pataikiau į galvą? Buvo visas sumaitotas." Antrą dieną (balandžio 7-ąją) tokių pasakojimų būta daug mažiau. Šaudyti sukilėlius Ramadyje toli nuo Faludžoje susirinkusios žiniasklaidos tapo rutina.

116 **paramos...** Alan Cowell, Clifford J. Levy, Richard Bernstein, Emma Daly, Eric E. Arvedlund, Joel Brinkley, „The Struggle for Iraq Overseas; Turmoil in Iraq Jangles Nerves in Allied Capitals, and Bush Works to Shore up Support", *New York Times* (2004 04 08), p. A7.

116 **kritikavo...** Patrick E. Tyler, „The Struggle for Iraq: Allies; Blair to Visit Bush Next Week for Talks Dominated by Iraq", *New York Times* (2004 04 06), p. A13.

116 **arogantiškumas...** Alex Russel, „Britain and US Divided on Iraq Policy", *London Daily Telegraph* (2004 04 14), p. 1.

117 **į šį sukilimą...** Tony Perry, Nicholas Riccardi, „The World; Thousands in Fallujah Flee; Council Totters; A Cease-fire in the City Crumbles After Less Than Two Hours. Five More U. S. Troops Die in Iraq in the Coalitions Deadliest Week Since Hussein's Ouster", *Los Angeles Times* (2004 04 10), p. A1.

117 **Krepinevičius...** Tom Squitieri, „Fear of Losing Control Drives Assault", *USA Today* (2004 04 07), p. 10.

117 **minios reakcijos...** Ten pat.

118 **Per tiesiogines vaizdo konferencijas...** Tony Perry, Edmund Sanders, „The World; U. S. Bombs Mosque in Fallujah; Military Says Site Was Used to Launch Strikes; Troops' Tours May Be Extended", *Los Angeles Times*
(2004 04 08), p. 1.

118 **susižadėjusi...** Jim Hoagland, „Obsessed with Iran", *Washington Post* (2004 05 28), p. A23.

118 **pagrasino atsistatydinti...** Tony Perry, Nicholas Riccardi, „The World; Thousands in Fallujah flee; Council Totters", *Los Angeles Times* (2004 04 10), p. A1.

119 **savižudžių liemenių...** 1st MarDiv Press Release #04-99 (2004 04 08).

119 **Atrandant vis daugiau sprogmenų...** Darrin Mortenson, „Marines Deploy Heavy Firepower in Fallujah", North *County Times* (2004 04 09).

120 **kautynėms užbaigti...** Briefing to Deputy Secretary of Defense at MEF HQ (2004 06 19).

120 **kovėsi neblogai...** Vyresn. seržanto Pinkhemo (Pinkham) pokalbis su autoriumi, 1st MarDiv HQ (2004 04 14).

120 **masiškai dezertyruoti...** Channel News Asia broadcast summary (2004 06 30).

120 **Pabėgo...** Ten pat.

120 **vadovavimo grandinė...** Interview in NBC Meet the Press (2004 09 26).

121 **Atsistatydinus...** John F. Burns, „The Struggle for Iraq: Insurgency: Fighting Halts Briefly in Fallujah; U. S. Convoy Hit Near Baghdad", *New York Times* (2004 04 10), p. A1.

121 **neteisėtas...** Michael Rubin, „Losing the Shia", *Middle East Quarterly* [online] (2004 08 19).

122 **sunkiai sužeista...** Aljazeera.net., „Doctor Reveals Fallujah's Toll" (2004 04 09).

122 **viena didelė Faludža...** Alissa Rubin, Doyle McManus, „Why America Has Waged a Losing Battle in Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 10 24), p. 1.

122 ***Los Angeles Times...*** Ten pat.

123 Rugsėjo 11-osios komisijai... David E. Sanger, „Threats and Responses: News Analysis; Sticking to Their Scripts", *New York Times* (2004 04 09), p. A1.

123 Koalicijos laikinosios administracijos pranešimas... globalsecurity.org (2004 06 14).

123 savo tikslus... Eric Schmitt, „Marines Battle Insurgents in Streets of Fallujah", *New York Times* (2004 04 09).

124 ateinančiomis savaitėmis... www.presidency.ucsb.edu (2004 04 10).

125 pasibaisėję... Nicholas Riccardi, Tony Perry, „The World; Iraqi Leaders, Insurgents Have Hope for Cease-Fire", *Los Angeles Times* (2004 04 11), p. A1.

125 valdymo tarybos... Ten pat.

125 nepriimtinais... Rowan Scarborough, „Iraqi Politicians Called Obstacle to U. S. Force", *Washington Times* (2004 04 15), p. 1.

13 SKYRIUS

138 gvardijos 36-ojo bataliono... Tony Perry, „At Least One Iraqi Battalion Is Ready to Help U. S.", *Los Angeles Times* (2004 04 13).

139 iš miesto gatvių... Christine Hauser, „Iraqi Claims U. S. And Fallujah Foes Agree to Deal", *New York Times* (2004 04 11), p. 1.

14 SKYRIUS

144 nepateisinamais... Peter Johnson, „U. S. Says Al-Jazeera Putting Troops at Risk", *USA Today* (2004 04 19), p. 4D.

144 pasalai... Patrick Graham, „Beyond Fallujah", *Harper's Magazine* (2004 06), p. 37.

144 į šiaurės rytus nuo Faludžos... Jeffrey Gettleman, „Marines Use Low-Tech Skill to Kill 100 in Urban Battle", *New York Times* (2004 04 15), p. 1.

148 Glouverio... ši dalis apie „Raudonąjį debesį" parašyta remiantis pokalbiais 2004 m. balandį su plk. ltn. Birnu, mjr. Farnumu, ltn. Glouveriu bei jo būriu ir vėlesniais aptarimais kartu su Farnumu. Taip pat žr. „1/5 Laydown: Battalion Summary of Actions" (2004 04 14) ir „Report from 81 Mortar Platoon Commander to CI, 1/5" (2004 04 14).

149 piknikas... el. laiškas, gautas iš jaunesniojo grandinio Viktoro Didros (Victor Didra), „WhiskeyD" (2005 03 04).

150 šeštą dešimtį pradėjusių... „Marines Fight for Life in Lion's Den", www.spacewar.com (2004 04 16).

150 jūrų pėstininkų... Pamela Constable, „A Wrong Turn, Chaos and a Rescue", *Washington Post* (2004 04 15), p. 20.

155 **atstovaudavo...** Tony Perry, „Firing Up New Weapon in Fallujah: The Bulldozer", *Los Angeles Times* (2004 04 15).
155 **užbaikime darbą...** Willis Witter, „Iraqi Snipers Work in Teams to Hit Marines", *Washington Times* (2004 04 12), p. 1.
156 **Jūrų pėstininkai guldė...** Sewell Chan, Pamela Constable, „Attacks Test Truce in Fallujah", *Washington Post* (2004 04 15), p. 22.
156 **truks ilgai...** Ten pat.
157 **užpuldinėja mūsų jūrų pėstininkus...** Sewell Chan, „General Calls Insurgency in Iraq a Sign of U. S. Success", *Washington Post* (2004 04 16), p. A10.
158 **žuvusių civilių...** John Daniszewski, „Britain Seen Backing US Request on Troops", *Boston Globe* (2004 10 19), p. A16.
158 **netinkamus ginklus...** Letter to the Editor, „Sir Graham Boyce and 51 others", *Guardian* (2004 04 27).
158 **per šiurkščios...** AP Online, „00:29" (2004 04 17).
158 **du kartus padidinti pastangas...** Associates Press, „U. K. Paper Publishes Alleged Iraq Memo" (2004 05 23).
158 **tai – faktas...** Michael Evans, „Army Chief Admits Friction with US Commanders", *Times* (London, 2004 04 21), p. 1.
158 **savo svarbaus...** President George Bush, Prime Minister Tony Blair, „Bush, Blair Discuss Sharon Plan; Future of Iraq in Press Conference", Office of the Press Secretary (2004 04 16).

16 SKYRIUS

166 **plano...** Riperio vykdymo pajėgų kiekvienos atakos planai būdavo tokie pat ilgi, kaip ir prietaisų patikrinimo procedūra prieš skrydį 747 lakūnui.

– Manyk, kad visi tau meluoja. Niekuo netikėk, – sakė Stuka. – Kai gali, prieš atramos taškus mesk tankus. Mieste, jei nematai kaimyninio dalinio, netiesiogine ugnimi naudokis tik kaip paskutine priemone.

Prieš išvykstant į operaciją, bataliono kapelionas leitenantas Maikas Fosketas (Mike Foskett) surengė trumpas pamaldas, kuriose dalyvavo penkiolika jūrų pėstininkų.

– Didžiuma jūrų pėstininkų bažnyčios reguliariai nelanko. Tačiau žuvus kokiam nors jūrų pėstininkui, visi ateina į gedulines pamaldas. Jūrų pėstininkai yra pragmatiški ateistai, tikintys į Dievą. Jie meldžiasi, bet patys

atsirenka, kokių taisyklių laikytis. Religija remiasi labiau santykiais – ar aš galiu bendrauti su kitu – negu mokymu. Žodis *fuck* vartojamas kaip būdvardis, daiktavardis, veiksmažodis ir raugulys. Po dvejų metų batalione save pagaunu, kad ir aš tą žodį pavartoju. Ei, koks būčiau dvasininkas, jei nebendraučiau su savo kaimene?

168 **pagrindinėje magistralėje**... Atskirai nuo Riperio vykdymo pajėgų, Metisas savo pavaduotoją brigados generolą Džoną Kelį pasiuntė vadovauti pajėgoms, turinčioms atverti magistralę į pietus nuo Bagdado. Vykstant į susitikimo vietą, Kelio valdymo grupė, kurią sudarė dvidešimt jūrų pėstininkų, pateko į pasalą. Savadarbiam sprogstamajam užtaisui išvedus iš rikiuotės priešakinį „hamvį", kitoms Kelio mašinoms teko likti naikinamojoje zonoje sužeistiesiems išgabenti. Sukilėliai šaudė nuo sankasos maždaug už 200 metrų. Vyresnysis eilinis Čeinsas Felpsas (Chance Phelps) „hamvio" bokštelyje šaudė iš *240 Golf* kulkosvaidžio, kol kulka pataikė jam į akį akimirksniu atimdama gyvybę. (Plk. ltn. R. Storblas, USMC, parašė jaudinantį pasakojimą apie tai, kaip Felpsas buvo pargabentas namo.)

Sunaikinus vieną mašiną, grupė prasiskynė kelią pėsčiomis. Kelis atsisakė atitraukti aviacijos paramą nuo kito mūšio savo manevrams pridengti.

– Susidorosime patys, – pasakė.

Jis pasiekė magistralę kaip tik tą akimirką, kai tiekimo konvojus, bėgdamas nuo pasalos, įlėkė į jūrų pėstininkų laikomą ruožą. Jūrų pėstininkams važiuojant lauk atakuoti pasalautojų, o nuo pasalautojų sprunkantiems tiekimo vairuotojams riedant vidun pro vartus, Kelis kaip policininkas ėmė reguliuoti eismą. Už konvojų atsakinga kapitonė nervingai paaiškino, kad jos vairuotojai niekada nebuvo Irake, jau nekalbant apie kovos veiksmus. Kelis piktai pagalvojo apie dispečerį, patogiai sėdintį vėsinamoje patalpoje Kuveite ir nerūpestingai tarsi iš Los Andželo į San Franciską išsiuntusį juos šiaurėn. Buvo beprotystė išsiųsti juos vienus magistrale netoli Faludžos. Jų nervams nuraminti, jis leido konvojui pasilikti dar vieną dieną prieš toliau keliaujant į Bagdadą, lydimam jūrų pėstininkų šaulių būrio.

168 **pasitraukė**... Mūšio lauke balandžio viduryje amerikiečiai atliko tris pagrindinius judesius. Pirmas buvo sukilėlių išprovokuotas mūšis dėl Ramadžio. Antra, gen. ltn. Sančesas, entuziastingai palaikomas Bremerio, išsiuntė 1-ąją šarvuotąją diviziją persekioti ir užblokuoti Sadro milicininkų. Gen. mjr. Dempsio kareiviai neleido chaotiškai situacijai tarp šiitų išsprūsti iš kontrolės. Trečia, Metisas nusprendė išvalyti teritoriją į vakarus nuo Bagdado. Greitai pasirodžiusios stiprios Riperio vykdymo pajėgos, vadovaujamos plk. Takerio, atvėrė magistrales iš Faludžos į

Bagdadą ir užkirto kelią spontaniškam sukilimui kaip prerijų gaisrui pasiekti Bagdadą. Sukilėliams trūko darnaus tiekimo, valdymo bei vadovavimo, tačiau jie tryško entuziazmu, turėjo užtektinai kovotojų, buvo mobilūs (pasitelkę pikapus ir automobilius), remiami daugumos gyventojų ir įsibėgėję. Riperio vykdymo pajėgos neleido sunitų sukilėliams įriedėti iš vakarų į Bagdadą, kai ten rytinės dalies gatvėse kovojo Sadro milicija. Kelias savaites situacija buvo arti lūžio taško, kai sunitų gyventojai, slapta simpatizuojantys sukilėliams, būtų masiškai pasipylę į gatves bei magistrales ir pakeitę konflikto dinamiką. Kariniu aspektu sukilėliams vos nepavyko.

Faludža, priešingai, sukilėlius kariniu požiūriu atitraukė nuo kitų tikslų, net jei ir buvo vienijantis taškas. Plūsdami į Faludžą, sukilėlių kovotojai atsuko nugarą didelių dividendų duoti galėjusiai strategijai paspausti Bagdadą ir sukelti ten sąmyšį. Nors sunitų sukilimas ant karinės šachmatų lentos buvo sustabdytas, maištininkų citadelė Faludžoje išliko sveika, nes politiniai manevrai atėmė iš jūrų pėstininkų galimybę panaudoti jėgą.

17 SKYRIUS

181 **smėlio maišai**... Darrin Mortenson, „Troops Take Over Houses of Fleeing Fallujah Residents", *North County Times* (2004 04 15).

182 **šariatas**...Bernard Lewis, *The Crisis of Islam* (New York: Random House, 2003), p. 10, 31.

183 **Diena po dienos**... Jeffrey Gettleman, „Marines in Fallujah Still Face and Retuns Relentless Fire", *New York Times* (2004 04 14).

184 **britų žurnalistas**... Patrick Graham, „Fallujah in Their Sights", *Guardian* (2004 10 21).

185 **aštuoniasdešimt du pastatai**... RCT 1 Ops Center, „Air Offices Computer Records of Air Strikes" (2004 07 22).

185 **pagrindine siužeto linija**... Stephen Farrell, „Fleeing Family Films Scenes from City Racked by Violence", *Times* (London, 2004 04 13).

185 **dėl Faludžos apgulos**... UN Situation Report 199FAB (2004 04 19–25).

186 **sugedę ginklai**... Rajiv Chandrasekaran, Karl Vick, „Marines Say Time Running Short in Fallujah", *Washington Post* (2004 04 23), p. 10.

187 **už dienų, ne už savaičių**... Rajiv Chandrasekaran, Karl Vick, „Marines Say Time Running Short in Fallujah", *Washington Post* (2004 04 23), p. 10.

187 **apgulos**... Eric Schmitt, „U. S. General at Fallujah Warns a Full Attack Could Come Soon", *New York Times* (2004 04 22), p. A15.

187 tučtuojau... UN Situation Report 199FAB, L. Paul Bremer Speech of April 23, 2004.

188 okupacine armija... Associated Press (2004 04 26).

18 SKYRIUS

192 tiesiog remiate... ABC Television, Presidential Debate (2004 09 30).

192 padėtis normalizuojasi... Jason Keyser, „U. S. Forces Continue to Battle Insurgents", *Associated Press* (2004 04 23), p. 26.

192 trisdešimt du kareiviai... Nicholas Riccardi, „A Peacemaker Runs the Gauntlet in Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 04 16).

192 jūrų pėstininkai... Nuo balandžio 1-osios iki 24-osios jūros pėstininkų Faludžoje žuvo: 2/1 batalione – 6, 1/5 batalione – 5, 3/4 – 3. Šaltinis: RCT 1 April Casualty Roll-up.

192 rankų grąžymo... Bob Woodward, *Plan of Attack* (New York: Simon&Schuster, 2004), p. 178.

192 viešųjų ryšių katastrofa... Alissa J. Rubin, Doyle McManus, „Why America Has Waged a Losing Battle on Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 10 24).

192 priešiški veiksmai gali netrukus atsinaujinti... L. Paul Bremer III, Televised Address (Bagdadas, 2004 04 23).

192 atkreipė dėmesį... David E. Sanger, Thom Shanker, „Bush's Decision on Possible Attack on Fallujah Seems Near", *New York Times* (2004 04 24), p. A1.

192 esame antikūnis... Michael R. Gordon, „Debate Lingering on Decision to Dissolve the Iraqi Military", *New York Times* (2004 10 26).

193 dėl žalos miestui... John Kifner, John F. Burns, „Inside Fallujah, a Cease-Fire in Name Only", *New York Times* (2004 04 26), p. A1.

193 arabų televizijos kompanijos... Jim Hoagland, „On Toptoe in Iraq", washingtonpost.com (2004 07 25).

193 neperkopė nė trijų šimtų... Stu Jones, 1st MarDiv headquarters (2004 05 09).

194 bendrai patruliuoti... Richard W. Stevenson, David E. Sanger, „For Bush, Same Goal in Iraq, New Tactics", *New York Times* (2004 05 02).

194 350 Irako kareivių... Tony Perry, „Insurgents Spark a Fierce Battle in Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 04 22), p. 6.

197 veši smulkus nusikalstamumas... Stu Jones, 1st MarDiv headquarters (2004 05 09).

198 minimalių aukų kaina... David Sanger, Thom Shanker, „Bush's Decision on Possible Attack on Fallujah Seems Near", *New York Times* (2004 04 25).

199 bananmedžiais... Jeffrey Gettleman, „The Baathification of Fallujah",

New York Times Magazine (2004 06 20), p. 51.

199 **elgiasi kaip lyderis**... LtGen Conway, Press Conference at the MEF (2004 05 01).

19 SKYRIUS

212 **yra smurtas**... Tony Perry, Rick Loomis, „Mosque Targeted in Fallujah Fighting", *Los Angeles Times* (2004 04 27), p. 1.

20 SKYRIUS

213 **kordono zonoje**... Gen. ltn Konvėjaus pokalbis su autoriumi, MEF headquarters outside Fallujah (2004 07 24).

213 **kuris pajėgs**... LtGen Conway, Press Conference, Camp Fallujah (2004 05 01).

214 **viską sugriauti**... John F. Burns, „U. S. Pummels Rebel Positions as Fierce Clash Shakes Fallujah", *New York Times* (2004 04 28).

214 **okupacijos**... Louis Meixler, „Iraq's Council Chief: U. S. Is at Fault", *Philapdelphia Inquirer* (2004 04 29).

214 **netesėjimu**... Rajiv Chandrasekaran, Sewell Chan, „Warplanes Pounds Sections of Fallujah", *Washington Post* (2004 04 29), p. 1.

215 **tris dešimtis lazerio spinduliu valdomų bombų**... Eric Schmitt, Thom Shanker, „A Full Range of Technology Is Applied to Bomb Fallujah", *New York Times* (2004 04 30), p. A1.

216 **perpyko**... Alissa J. Rubin, Doyle McManus, „Why America Has Waging a Losing Battle on Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 10 24).

216 **dauguma**... Michael Rabin, „Losing the Shia", *Middle East Quaterly* (2003 08 19).

217 **nuolaidžiavimu**... Alissa J. Rubin, Doyle McManus, „Why America Has Waging a Losing Battle on Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 10 24).

217 **žiniasklaidos ir politikos dėmesį**... CBS *60 Minutes* (2004 04 18).

217 **nusikalstamų aktų**... James Risen, „G. I. 's Are Accused of Abusing Iraqi Captives", *New York Times* (2004 04 29).

218 **nieko nežinoję**... Rajiv Chandrasekaran, „Deal Brings Old Uniform Back in Style", *Washington Post* (2004 05 07), p. A1.

218 **bjaurūs**... Rajiv Chandrasekaran, „Mistakes Loom Large as Handover Nears", *Washington Post* (2004 06 20), p. A1.

218 **Būta pertrūkio**... Rajiv Chandrasekaran, „Marines Plan Handoff to Militia in Fallujah", *Washington Post* (2004 04 30), p. 1.

218 ***ad hoc...*** Rajiv Chandrasekaran, „Deal Brings Old Uniform Back in Style", *Washington Post* (2004 05 07), p. A1.

219 **vykstantį dialogą...** Tony Perry, Jeffrey Fleishman, Patrick J. McDonnell, „Fallujah Pullout May Be in Works", *Los Angeles Times* (2004 04 30), p. 1.

219 **Bagdade ir Vašingtone...** LtGen Conway, Press Conference, MEF headquaters (2004 05 01).

219 ***Fox News...*** Gen Myers, interview by Chris Wallace, *Fox News* (2004 05 02).

219 **rimtai susikauti...** Katarina Kratovac, „Marines Hand Over Fallujah to Iraqis", *Star and Stripes,* Mideast. ed. (2004 05 02), p. 3.

219 **išlaisvinti...** John Kifner, „The Marines Enter Fallujah, With Peace Their Aim", *New York Times* (2004 05 11), p. A12.

219 **pažįsta savo gyventojus...** John Kifner, Ian Fisher, „U. S. Weighs Fallujah Pullback, Leaving Patrols to Iraq Troops", *New York Times* (2004 05 30), p. 1.

219 **suerzino...** Alissa J. Rubin, Doyle McManus, „Why America Has Waging a Losing Battle on Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 10 24), p. A1.

220 **įsiveržti...** Agence France-Presse, „Some Marines Angry over Deal to Pull Out of Fallujah", Patrick Moser (2004 04 30).

220 **iš žuvusiųjų...** Ten pat.

220 **dialogo dalys...** LtGen Conway, Press Conference, MEF headquarters (2004 05 01).

220 **įsakymai žodžiu...** Ten pat.

221 **vytis...** Wallace interview, *Fox News* (2004 05 02).

221 **žiaurumus...** Myers interview (2004 05 02).

221 **mums pavyko...** Rajiv Chandrasekaran, „Fallujah Rejoices Amid US Pullback", *Washington Post* (2004 05 02), p. 1.

221 **neprieštaravo...** John Kifner, „On or Off? Odd US. Alliance with an Ex-Hussein General", *New York Times* (2004 05 03).

221 **tų vyrų nepažįstu...** Jeffrey Gettleman, „The Re-Baathification of Fallujah", *New York Times Sunday Magazine* (2004 06 20), p. 55.

221 **už savo miestą...** Autoriaus interviu, MEF headquarters outside Fallujah (2004 07 24).

21 SKYRIUS

226 **plerpė muzika...** Dah Jamali, „Fallujah Rebels, Residents Celebrate Victory over US Marines", *New Standard* (2004 06 15).

226 **visi yra mudžahedai...** Cristine Hauser, John Kifner, „Fallujah District Begins to Relax as Iraqi Force Patrols the Streets", *New York Times* (2004 05 10).

226 **kištis į politiką...** Dexter Filkins, „Fallujah Pullout Left Haven of Insurgents, Officials Say", *New York Times* (2004 07 08), p. 1.

226 **bendra atsakomybė...** Prezidento Bušo kalba Sausumos pajėgų Karo koledže (2004 05 04).

227 **palaikymo reitingas...** Washington Post Web, about.com (2004 05 15).

227 **daugiausia per vieną mėnesį...** http://icasualties,org/oif/ (2004 04).

227 **išgelbėjo daug gyvybių...** Thom Shanker, „U. S. Shifts Focus in Iraq to Aiding New Governement", *New York Times* (2004 06 01).

227 **mantrą...** Tony Perry, Patrick J. McDonnell, Alissa J. Rubin, „Deadly April Battle Became a Turning Point for Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 05 17), p. 1.

227 **150 aviacijos smūgių...** RTC 1 air officer records, RCT 1 ops center (2004 05 07).

227 **nuo 35 tūkst. iki 45 tūkst. civilių...** Rachel Jordan, „Dresden: An Allied Air Raid with Axis Tactics", *Stones from the River,* at meredith.edu (2004 10 23).

228 **įdėjo vaizdo medžiagos...** BBC News, „Zarqawi Beheaded US Man" (2004 05 13).

228 **kruvino liemens...** žr. Nicholas Berg, Wikipedia.org.

228 **iš ateivių...** Spaudos konferencija Faludžos sąveikos koordinavimo centre (2004 05 20).

228 **šių kraugeriškų šunsnukių...** Ten pat.

229 **daugiau tokių pralaimėjimų...** Liudijimas Kongrese (2004 05 21), cit. *Project for the New American Century* (2004 05 24).

229 **reporteriai...** Daniel Williams, „Reporting under the Gun in an Ambush Zone", *Washington Post* Foreign Service (2004 06 08), p. C1.

229 **prisidėdavo...** Daniel Williams, „Despite Agreement, Insurgents Rule Fallujah", *Washington Post* Foreign Service (2004 06 07), p. A15

229 **neprasidėti...** Laura King, „Insurgents and Islam Now Rulers of Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 06 13).

229 **šariato...** Ten pat.

229 **kirpimą...** Associated Press, „Hardline Islamic Leaders Assert Power in Fallujah", (2004 05 26).

229 **šviežiausią laimikį...** Majoro Deivido Belono el. laiškas autoriui (2004 09 18).

230 **sruveno...** Fooad Al Sheikhly, Jeffrey Gettleman, „Iraqi Official Says U. S. Raid Aimed to Kill Foreign Rebels", *New York Times* (2004 06 21), p. A9.

230 **„išlaisvintą" miestą...** Dahr Jamail, „Fallujah, Pacified", *New Standard* (2004 06 03).

230 **dėl išpirkos...** Sameer N. Yacoub, „Fallujah Police Accused of Giving up Shiite Truckers to Sunni Executioners", *CNN NEWS* (2004 06 15).

230 **mėsinėjimą...** Hannah Allam, „Extremism Sweeping Iraq Among Sunni, Shiite Muslims Alike", azcentral.com (2004 06 15).

230 **komunarus...** Alistair Horne, *Seven Ages of Paris* (New York: Vintage Books, 2004), p. 262.

230 **Zarkavis...** Edward Worg, James Glanz, „South Korean Worker Is Beheaded by Iraqi Terrorists", *New York Times* (2004 06 23), p. A11.

230 **Sun Ilą...** žr. Kim Sun-il, Wikipedia.org.

230 **tik prielaida...** Daniel Williams, „Despite Agreement, Insurgents Rule Fallujah", *Washington Post* (2004 06 07).

230 **trisdešimt...** Michael Rubin, „The Fallujah Problem: A Job That Needs Doing", *National Review* (2004 06 25).

230 **į namus slėptuves...** Associated Press, „Large Explosions Rock Fallujah" (2004 06 22).

231 **nužudė keturiolika...** Borzou Daragahi, „Fallujah Ruled Taliban-style: Liquor, Pop Music Banned by Militants Who Are Taking Control of Iraqi City", *Pittsburgh Post-Gazette* (2004 06 24).

22 SKYRIUS

235 **silpnai plaka...** Damien McElroy, „New Iraqi Police Fight US Troops Who Trained Them", *Daily Telegraph* (2004 06 27).

235 **ištisą dieną...** Edward Cody, „Scores Killed as Insurgents Launch Attacks Across Iraq", *Washington Post* (2004 06 24).

235 **bombas...** Naseer Al-Nahr, *Al Jazeera* (2004 06 07).

235 **teisinga linkme...** Dexter Filkins, „Fallujah Pullout Left Haven of Insurgents, Offcials Say", *New York Times* (2004 07 08), p. A1.

235 **blogiausia vieta...** CNN, *CNN Presents: Countdown to Handover of Iraq* (2004 06 27).

235 **angių irštva...** *Los Angeles Times* (2004 10 24).

235 **feodų...** Ghaith Abdul-Ahad, „Fallujah Is Calm by the Time I Arrive", *Weekend Australian* (2004 07 03).

235 **naujų džihadistų...** Michael Ware, „Meet the New Jihad", *Time* (2004 06 27).

235 **veisyklą...** Edward Cody, „Sunni Resistance to US Presence Hardens", *Washington Post* (2004 07 07), p. A1.

236 **masinių pajėgų...** Jack Fairweather, *Telegraph* (UK, 2004 07 03).
elektrikas... Hamza Hendawi, „Insurgent-held Fallujah Was Under Sway of Local Eletrician and Mosque Imam", *Associated Press* (2004 11 24).

236 **prabangaus komplekso...** Anthony Shadid, „Sunni Cleric Says Fallujah Attracted Hundreds of Recruits", *Washington Post* (2004 12 12), p. A32.

236 **Zarkavis priglobė**... Charles Crain, „Iraqi Leader Authorizes U. S. Strike in Fallujah", *USA Today* (2004 07 019), p. 6.

236 **„islamo emyratu"**... Pepe Escobar, „The Islamic Emirate in Fallujah", *Asia Times* (2004 07 16 ir 31).

238 **vykdomi**... James Glanz, Erik Eckholm, „Reality Intrudes on Promises of Rebiulding Iraq", *New York Times* (2004 06 30), p. A1.

238 **keturi tūkstančiai**... Rajiv Chandrasekaran, „Demise of Iraqi Units Symbolic of U. S. Errors", *Washington Post* (2004 09 25), p. A1.

238 **Sprendimus dėl Faludžos**... Gregg Zoroya, „If Ramadi Falls, Province Goes to Hell", *USA Today* (2004 07 11), p. 31, 1A.

238 **31 karys žuvo**... Ten pat.

238 **284 buvo sužeisti**... Lawrence W. Korb, Nigel Holmes, „Two Years and Counting", *New York Times* (2005 03 20), p. A13.

Jūrų pėstininkai iš viso sudarė 20 proc. amerikiečių personalo Irake ir patyrė 30 proc. aukų. Priešingai mitui, kad už Ameriką kaunasi vargšai, mažumos ir nemokyti, 95 proc. kritusių buvo baigę vidurinę mokyklą, 75 proc. buvo baltieji, 11 proc. – ispanų kilmės ir 9 proc. – afroamerikiečiai. Toks pasiskirstymas apytikriai atitinka visų gyventojų sudėtį.

239 **išbaidyti**... Gideon Long, „Iraq's Road to Reconstruction Studded with Potholes", *Reuters* (2005 02 23).

239 **apie pavojų**... Pamela Hess, „Ramadi Psots Seen as Symbol of Occupation", *United Press International* (2004 08 19).

239 ***Al Jazeera* biurą**... Hassan M. Fatah, „The Arab Media Decide to Focus Coverage on the Voting, Not the Violence", *New York Times* (2005 01 30), p. A15.

239 **Nadžafo pagrindinę policijos nuovadą**... Headquarters United States Central Command (2004 08 05). Release Number 04-08-19.

240 **susiderėti**... John F. Burns, Sabrina Tavernise, „Iraqi Government Gives Sadr a Final Chance to End Uprising", *New York Times* (2004 08 19).

241 **vogtais policijos automobiliais**... „Najaf Unrest", *Los Angeles Times* (2004 10).

242 **sumaitotą Suleimano kūną**... Majoro Belono el. laiškas autoriui (2004 08 17).

242 **galvą**... John F. Burns, Erik Eckholm, „In Western Iraq, Fundamentalists Hold U. S. at Bay", *New York Times* (2004 08 29), p. A1.

242 **Teroras pagimdė**... Ten pat.

243 **ne vienus metus**... Pamela Hess, „Marines Disbands Fallujah Forces", *United Press International* (2004 08 14).

243 **atitinkamai susidoros**... Majoro Belono el. laiškas autoriui (2004 08 26).

243 **mieste**... Pamela Hess, „Fallujans May Be Invited into Iraqi Army", *United Press International* (2004 08 15).

23 SKYRIUS

244 mūsų šalį... Craig Whitlock, „Iraqi Soccer Team Pitched Aside by Paraguay in Semis", *Washington Post* (2004 08 25), p. D1.
244 vieni geriausių... Grant Wahl, „Iraqi Soccer Players Angered by Bush Campaign Ads", *Sports Illustrated* (2004 08 19).
244 dvylika tūkstančių apmokytų... Rajiv Chandrasekaran, „Demise of Iraqi Units Symbolic of US Errors", *Washington Post* (2004 09 25), p. A1.
244 6,6 mlrd. dolerių... David S. Cloud, Greg Jaffe, „US Diplomat Wants More Funds for Iraqi Security", *Wall Street Journal* (2004 08 30), p. A1.
245 bus padalytas... Rajiv Chandrasekaran, „Allawi Holds Meetings with Insurgents", *Washington Post* (2004 08 30), p. A1.
247 nuo pradžios... Rajiv Chandrasekaran, „Demise of Iraqi Units Symbolic of US Errors", *Washington Post* (2004 09 25), p. A1.
247 perniek... Stephanie Barry, sbarry@repub.com (2004 09 05).
247 Džeris L. Diuranas... Allisa J. Rubin, „Ineffective Iraqi Force in Fallujah Disbanded", *Los Angeles Times* (2004 09 11), p. A1.
248 Ramsfeldas... Alissa Rubin, Doyle McManus, „Why America Has Waged a Losing Battle on Fallujah", *Los Angeles Times* (2004 10 24), p. 1.
248 Majersas... Press Conference, Pentagon (2004 09 28).
248 policijos... Stephen Farrell, „Allawi Lays Down His Law", *Australian* (2004 09 14), p. 1.
248 darė Koalicijos laikinoji administracija... Ten pat.
248 į jūrų pėstininkų pusę... UPI, „Only Four in Fallujah Brigade Join US Side" (2004 10 11).
248 Faludžos vėžį... Dexter Filkins, „U. S. Plans Year-End Drive to Take Iraqi Rebel Areas", *New York Times* (2004 09 19).
250 dešimčia balsų prieš du... Karl Vick, „Fallujah Group Comes to Table", *Washington Post* (2004 10 07), p. A14.
250 atiduotų Zarkavį... G. J. Bing West, „This Time a Fight to the Finish?" *Los Angeles Times* (2004 10 17).
250 vienas savižudis sprogdintojas... *Associated Press* (2004 10 30).

24 SKYRIUS

252 dreifuoti... Beth Gardiner, „Iraq Won't Allow Fallujah to Remain Under Insurgent Control", *Associated Press* (2004 09 30).
254 kankiniai... Bernard Lewis, *What Went Wrong?* (Phoenix Books, 2002), p. 10.
255 favoritizmu... Kolegiškam sausumos pajėgų ir jūrų pėstininkų bendradarbiavimui, iš pirmo žvilgsnio tokiam normaliam, pasiekti prireikė

šimtmečio. Pirmajame pasauliniame kare pagarbos nusipelnęs sausumos pajėgų generolas „Juodasis Džekas" Peršingas („Black Jack" Pershing) nerimaudamas, kad jūrų pėstininkai taps dar vienomis sausumos pajėgomis, jūrų pėstininkų daliniams neleido kovoti kaip vieningai divizijai. Baigiantis Antrajam pasauliniam karui, santykiai tarp sausumos pajėgų ir jūrų pėstininkų Okinavos mūšyje buvo tokie subjurę, kad generolas Džordžas K. Maršalas (George C. Marshal) pažadėjo, jog sausumos pajėgų kareiviai daugiau niekada nesikaus vadovaujami jūrų pėstininkų generolo. Vietname vyriausiasis vadas generolas Viljamas Č. Vestmorlendas (William C. Westmoreland) pranešė Vašingtonui nepasitikįs jūrų pėstininkų operacijomis, o jo įpėdinis generolas Kreitonas Abramsas (Creighton Abrams) atsisakė savo pavaduotoju priimti jūrų pėstininkų generolą, apkaltindamas jūrų pėstininkus „inertiškumu" ir „nuobodžia taktika". Žr. Lewis Sorley, *Thunderbolt: General Creighton Abrams and The Army of His Times* (New York: Simon & Schuster, 1992), p. 208–209, 390–391.

Vietnamas iš pagrindų sukrėtė ir vienus, ir kitus: nepatenkinti šauktiniai kėlė pavojų įsitvirtinusioms tradicijoms ir drausmei. Sausumos pajėgos ir jūrų pėstininkai susiėmė ir devintojo dešimtmečio viduryje sutvirtino savo organizacinę sąrangą bei išrutuliojo naujų karybos koncepcijų. NATO organizacijoje sausumos pajėgos siūlė kovos veiksmų ore ir žemėje doktriną, įgalinančią koordinuoti sutelktinę ugnies galią masinėms sovietų pajėgoms sutriuškinti. Jūrų pėstininkai, kritiškai atsiliepdami apie Vietname taikytą „surast ir sunaikint" taktiką, išplėtojo manevrinės karybos doktriną, paremtą greitu objektų užėmimu įvairiose pasaulio pakrantėse. Sausumos pajėgų ir jūrų pėstininkų karininkai susitikdavo pasikeisti idėjomis, o Kongresas priėmė Goldvoterio ir Nikolso įstatymo projektą (Goldwater-Nichols Bill), kuriuo galia iš generalinio štabo perduota kovos veiksmų teatrų vadams.

Visa tai davė vaisių. Pirmajame Persijos įlankos kare 1991 m. Centrinės vadovybės vadas generolas Normanas Švarckopfas (Norman Schwarzkopf) gyrė jūrų pėstininkus už spartų jų dviejų divizijų puolimą, atliktą vadovaujantis manevrinio karo doktrinos principais. O 2003 m. balandį 1-osios jūrų pėstininkų divizijos žygis į Bagdadą irgi rutuliojosi sparčiai: vėl taikyta manevrinio karo doktrina.

Nors abu Persijos įlankos karai (1991 ir 2003 m.) išsklaidė abipusį įtarumą ir įrodė bendro planavimo naudingumą, sausumos pajėgos ir jūrų pėstininkai divizijos lygmeniu vis dėlto kovėsi kaip atskiri vienetai. Atakuodamos Bagdadą 2003 m., 1-oji jūrų pėstininkų divizija, 82-oji oro desanto divizija ir 3-ioji pėstininkų divizija kiekviena kovėsi savo individualiose mūšio zonose.

Rugpjūčio mėnesį Nadžafe ir lapkričio mūšyje dėl Faludžos operatyvinis bendradarbiavimas tarp sausumos pajėgų ir jūrų pėstininkų pasiekė naują viršūnę: vienas šalia kito kovėsi jūrų pėstininkų ir sausumos pajėgų batalionai.

256 **politizuotas...** Patrick Cockburn, „Fallujah: The Homecoming and the Homeless", *Independent* (2004 12 11).

256 **batalionus...** Order for Battle for Operation Phantom Fury.

257 **bepiločiai orlaiviai...** Eric Schmitt, „Remotely Controlled Aircraft Crowd Dangerous Iraqi and Afghan Skies", *New York Times* (2005 04 05).

25 SKYRIUS

264 **siūbtelėjo į priekį...** Miesto vakaruose pajudėjo 3/5 batalionas. Tuo pat metu už kilometro į rytus nuo geležinkelio stoties į pietus metėsi 3/1 bataliono lydimi vykdymo pajėgų 2-7 tankai ir „bredliai". Sumažinusios spaudimą mieste jau besikaunančiai komandai iš 2-osios žvalgybos pajėgų kuopos, 2-7 pasuko Džolano parko link. Toliau į rytus 7-ojo pulko kovos grupė skersai sankasą 10-osios magistralės kryptimi pasiuntė sausumos pajėgų šarvuotąjį batalioną (2-2), iš dešinės viena linija lydimą dviejų jūrų pėstininkų batalionų (1/8 ir 1/3).

268 **nuvalyti...** Malėjus turėjo tris šaulių kuopas, kurios neatsilikdamos atakavo viena greta kitos. Įkandin jų sekė jo štabo viršininkas Todas Degroseijė su dideliais D-9 buldozeriais apeituose namuose pasilikusiems šauliams sutrinti ir inžinieriais milžiniškoms šaudmenų slėptuvėms susprogdinti. Operacijų karininkas majoras Robertas Pidokas (Robert Piddock) pareiškė, esą „priešininkai žino, jog mes ateiname, ir nieko negali padaryti, kad mus sustabdytų".

26 SKYRIUS

272 **1/8 batalionui...** „Nuostabieji padūkėliai" yra pravardė iš bataliono praeities. 1944 m. Taravoje 800 jūrų pėstininkų brido rifu, apšaudomu japonų kulkosvaidžių; paplūdimį pasiekė 450. Žr. William Manchester, „Goodbye, Darkness: A Memoir of the Pacific War (Boston: Little, Brown & Co., 1979), p. 239.

274 **Jūrų pėstininkų korpuso atsargos karininkų rengimo korpusą...** Teisingas pavadinimas yra: „Karinio jūrų laivyno atsargos karininkų rengimo korpusas su galimybe pasirinkti Jūrų pėstininkų korpusą", nes JAV

karinis jūrų laivynas (U. S. Navy) ir JAV Jūrų pėstininkų korpusas (U. S. Marine Corps) yra du skirtingi karinio jūrų laivyno (Navy) departamentai. Jūrų pėstininkų korpusas senesnis, Kongreso įsteigtas 1775 m. lapkričio 10 d.

28 SKYRIUS

297 žurnalistas... Kevin Sites, „Open Letter to 3/1 Marines", www.kevinsites.net (2004 11 17).

307 kūnų dalių... Jackie Spinner, „Military Believes Zarqawi Headquaters Found", *Washington Post* (2004 11 18), p. A1.

307 laiškų nuo Zarkavio... Robert F. Worth, Edward Wong, „House in Fallujah Seems to Have Been Base for Jordanian Terrorist", *New York Times* (2004 11 18), p. A1.

307 *Ford Explorer*... Jackie Spinner, op. cit., p. 1.

307 Zarkavio kompleksą... Rowan Scarborough, „U. S. Declares Insurgency Broken", *Washington Times* (2004 11 19), p. A1.

307 atidavėte... John F. Burns, „Tape Condemns Sunni Muslim Clerics", *New York Times* (2004 11 25), p. A1.

307 nuo 75 iki 100 pastatų... RCT 1 air officers, ops center, Camp Fallujah (2004 07 28).

307 iš tankų patrankų... Air officers, ops center, MEF Lessons learned team, Camp Fallujah (2004 11 28).

307 sugriauta... Ann Scott Tyson, „Increased Security in Fallujah Slows Down Efforts to Rebuild", *Washington Post* (2005 04 19), p. A15.

307 sužeisti... Jūrų pėstininkų ekspedicinių pajėgų autoriui pateikti duomenys (2005 03).

EPILOGAS

308 centimetrais... Tony Perry, „Polls Stand Empty in Sunni Stronghold", *Los Angeles Times* (2005 01 31), p. A1.

308 prieš metus... Gen. Myers, Press Conference, Pentagon (2005 04 26).

BIBLIOGRAFIJA

Abdullah, Thabit, A. J. *A Short History of Iraq: From 636 to the Present.* London: Pearson Longman, 2003.

Atkinson, Rick. *In the Company of Soldiers: A Chronicle of Combat.* New York: Henry Holt & Co., 2004.

Bell, Gertrude. *The Desert and the Snow: The Syrian Adventures of the Female Lawrence of Arabia.* New York: Cooper Square Press, 2001.

Braestrup, Peter. *Big Story: How the American Press and Television Reported and Interpreted the Crisis in Tet 1968 in Vietnam and Washington.* Novato, Calif.: Presidio, 1994.

Bronzi, C. J. *CAAT Concepts.* BLT 2/2, 1998.

Colby, William. *Lost Victory: A Firsthand Account of America's Sixteenyear Involvement in Vietnam.* Chicago: Contemporary Books, 1989.

DeForest, Orin, and David Chanoff. *Slow Burn: The Rise and Bitter Fall of American Intelligence in Vietnam.* New York: Simon & Shuster, 1990.

Donovan, David. *Once a Warrior King: Memories of an Officer in Vietnam.* New York: McGraw-Hill, 1985.

Farouk-Sluglett, Marion, and Peter Sluglett. *Iraq Since 1958: From Revolution to Dictatorship.* New York: I. B. Tauris, 2003.

Fernea, Elizabeth Warnock. *Guests of the Sheik: An Etnography of an Iragi Village.* New York: Anchor Book, 1969.

Franks, General Tommy with Malcolm McConnell. *American Soldier.* New York: ReganBooks, 2004.

Hiro, Dilip. *The Longest War: The Iran-Iraq Military Conflict.* New York: Routledge, 1991.

Hunt, Richard A. *Pacification: The American Struggle for Vietnam's Hearts and Minds.* San Francisco: Westview, 1995.

Kaplan, Robert D. *Imperial Grunts: The American Military on the Ground.* New York: Simon & Schuster, 2005.

Keegan, John. *The Iraq War.* New York: Alfred A. Knopf, 2004.

Lewis, Bernard. *The Assasins: A Radical Sect in Islam.* London: Phoenix, 2004.

Lewis, Bernard. *The Crisis of Islam: Holy War and Unholy Terror.* New York: Random House, 2004.

Makiya, Kanan. *Cruelty and Silence: War, Tyranny, Uprising, and the Arab World.* New York: W. W. Norton & Co., 1993.

Makiya, Kanan. *Republic of Fear: The Politics of Modern Iraq.* Los Angeles: University of California Press, 1998.

Manchester, William. *Goodbye, Darkness: A Memoir of the Pacific War.* Boston: Little, Brown & Co., 1979.

Metzner, Edward P. *More Than a Soldier's War: Pacification in Vietnam* College Station: Texas A & M University Press, 1995.

Oberdorfer, Don. *TET! The Turning Point in the Vietnam War.* Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1971.

Pax, Salam. *The Clandestine Diary of an Ordinary Iraqi.* New York: Grove Press, 2003.

Peterson Michael E. *The Combined Actions Platoons: The U. S. Marines' Other War in Vietnam.* New York: Praeger, 1989.

Roux, Georges. *Ancient Iraq.* London: Penguin Books, 1992.

Sasson, Jean. *Mayada, Daughter of Iraq: One Woman's Survival Under Saddam Hussein.* New York: Dutton, 2003.

Shulimson, Jack. *U. S. Marines in Vietnam 1968.* Washington: History and Museums Division, U. S. Marine Corps, 1997.

Souza, Corinne. *Baghdad's Spy: A Personal Memoir of Espionage and Intrigue from Iraq to London.* London: Mainstream, 2003.

Tripp, Charles. *A History of Iraq.* Cambridge, U. K.: Cambridge University Press, 2002.

U. S. Marine Corps Small Wars Manual. Washington: U. S. Government Printing Office, 1940

Valentine, Douglas. *The Phoenix Program.* Lincoln, Neb.: Backprint.com, 1990.

Wallach, Janet. *Desert Queen.* New York: Anchor Books, 1999.

Woodward, Bob. *Bush at War.* New York: Simon & Schuster, 2002.

Woodward, Bob. *Plan of Attack.* New York: Simon & Schuster, 2004.

Zinsmeister, Karl. *Boots on the Ground: A Month with the 82nd Airborne in the Battle of Iraq.* New York: Truman Talley Books, St. Martin's Press, 2003.

Zinsmeister, Karl. *Dawn over Baghdad: How the U. S. Military Is Using Bullets and Ballots to Remake Iraq.* San Francisco: Encounter Books, 2004.

Zucchino, David. *Thunder Run: The Armored Strike to Capture Baghdad.* New York: Atlantic Monthly Press, 2004.

PADĖKA

Nuo Sadamo režimo žlugimo 2003 m. balandžio mėnesį iki rinkimų Irake 2005 m. sausį Faludžoje ir jos apylinkėse kovėsi dvidešimt amerikiečių ir keturi irakiečių batalionai. Rengdamas šią knygą, penkis kartus lankiausi šiame mieste, apklausiau ar iš arti stebėjau daugiau negu septynių šimtų kareivių ir jūrų pėstininkų operacijas Faludžos apylinkėse. Daugelis interviu truko kelias savaites, o internetas labai pravertė norint pasitikrinti informaciją apie susišaudymus ir mūšius. Pasklidus žiniai, plūstelėjo kareivių ir jūrų pėstininkų elektroninių laiškų srautas. Vieni buvo kandūs, kiti linksmi, tačiau visi kupini patikėjimo savimi, būdingo amerikiečių pėstininkų batalionams.

Deja, knygos apimtis ir rišlaus pasakojimo reikalavimai neleido įtraukti visų istorijų ar parašyti apie kiekvieną dalinį. Džonas Riplis (John Ripley) ir Jūrų pėstininkų korpuso istorijos skyrius rengia išsamias studijas apie Nadžafą ir Faludžą, jose bus suminėti visi tuose mūšiuose dalyvavę daliniai.

Džonas Flikeris (John Flicker) iš *Bantam Books* leidyklos puikiai atliko redaktoriaus darbą. Flikeris, 82-ojoje oro desanto divizijoje vadovavęs žvalgų komandai ir išsiskiriantis griežta darbo etika, nenuilstamai tvarkė ir tobulino šią knygą. Mano agentas Denas Mandelas (Dan Mandel), kaip paprastai, pateikė išmintingų patarimų.

SU PADĖKA

LtCol Abbas
Col Mohamed
LtCol Abas
LCpl Christopher Abeita
Lt Bryan Abell
Mr Khalid Aboud
1/Lt Elliot Ackerman
Lcol; Thomas Adametz
LtCol John Adams
Maj Adham
Mr Ahmed
Capt Hamed Alaysh
LCpl Mererdo Alcaraz
HN2 Philip Alexanian
Col Saad Al-Harbia
LtCol Muhamed Ali Hussein
LtCol Almaleky
Capr Steven Alvarez
Cpl Steven Andaluz
Mr Gary Anderson
LCpl Jeremiah Anderson
LCpl Eduardo Arias
Lt Douglas Arugman
:Cpl Patrick Ashby
Mr Frank Atkins
Sgt Juan Avalos
Capt Mark Baaden
Capt John Bailey
Capt Timothy Bairstow
Mc William Bajr
Col Gil Baldwin
Col Tom Baltazar
1/Lt David Bam
Capt Banning
Col Jesse Barker
Maj Bartlett
Capt Paul J. Batty
Lt Glen Bayliss
LCpl Steven Beasley
LCpl Graig Bell
SgtMaj Wayne R. Bell
Major David Bellon
LCpl Omar Beltran
SgtMaj Michael D6 Berg
Capt Theodore Bethay II
2/Lt Joshua Biggers
Sgt Brian Bishop
Cpt Ed Bitanga II
Amb Robert Blackwill
Mr Josh Boehm
SgtMaj James Booker
Mr Max Boot
Sgt Sean Bourier
CWO Roy Bourne
Maj Russell Boyce
Pfc Bernard Boykin
1/Sgt David L7 Bradford
1/Lt Barret Bradstreet
Capt Bragg
SSgt Jason Branch
LtCol Gary Brandl
Amb L. Paul Bremer
Capt Brickheiser
LtCol George Bristol
Sgt Justin Britt
1/Sgt Matthew Broadshire
1/Lt Casey Brock
SSgt Jon Brodin
Capt Christopher Bronzi
CWO Robert Brooks
Capt Greg T. Brown
Lt Colin Browning
Pvt Jason Bruseno
Col Arthur Buck
LtCol Nicholas Buckerwicz
LtCol Willie Buhl
Lt Joshua Burgess
Gov Kareem Burgis

Pfc Daniel Burkart
Capt Michael Butler
LtCol Brennan T. Byrne
Maj Caja
Lt JD Campbell
SSgt Trevor Candelin
Sgt Timothy Canfield
Sgt Timothy Canfield
Sgt Phillip Cantrell
Sgt Miguel Cantu
LtCol Dominic Caracclio
Capt Ted Gard
Cpl Raymond Carroll
Sgt Maj Randall Carter
Gen George W. Casey
Cpl Jonathan Cashman
Cpl Matthew Casler
Gunny Ishmael Castilio
CWO Caudall
1/Lt Nathan Chandler
LCpl Marcos Cherry
Maj Chessani
Sgt Jason Chilson
CWO Albert Christianson
Capt Brett Clark
HM3 Adam Clayton
Maj Joseph R. Clearfield
Cpl James Click
Col Nick Clissett
Sgt Damien Coan
Cpl Michael Cochran
1/Lt Thomas Cogan IV
Dr. Eliot Cohen
CWO Bernard Coleman
SSgt Patrick Coleman
CWO Chuck Colleton
Sgt Christopher Collette
Maj Kevin Collins
Capt Ben Connable
Col Buck Connor
Cpl Timothy Connors
Cpl Thomas Conroy
LtGen Janes Conway
SPC Neal Cooper
LCpl Bryan Costello
LCpl Ty Cotton
CWO Gene Coughlin
Capt Kevin Coughlin
CWO Grandall
Dr Colin Crickard
CWO Anthony Crutcher
Cpl Jose Cruz
Gunny James Cully
Capt Aaron M. Cunningham
Maj Hugh Curtright
Cpl Jonathan Cushman
Capt Phil Cushman
Sgt Timothy Cyparski
LCpl Robert Daniels
1/Lt Matt Danner
Capt Jesse Danner
Maj Chris Davis
1/Lt Ben Deda
Capt Jason Deel
LCpl Vincent Degani
1/Sggt Patrick L. DeHerrera
Capt Michael DelPalazzo
Capt Vincent Delpedio
HN3 Tyronne Dennis
Mr Robert Derocher
Maj Todd Desgrosseilliers
Fr William Devine
Maj Mark DeVito
1/Lt Ben Diaz
LtCol Victor Didra
Col Thomas Dietrich
1/Lt Frank Dillbreck
Maj Christopher Dixon
1/Lt Frank Dillbeck
LtCol Dan Donohue
SSgt Michael Drake
LtCol Brian Drinkwine
SPC Khaled Dudin
1/Lt Ian Duncan
BG Joseph Dunford
HM3 Jason R. Duty
1/Lt Anthony Eanarelli
CWO Ebrey
Capt Jamie Edge
Cpl Eric Egging
MajGen Karl Eikenberry
1/Sgt Andreas Elesky
1/Sgt Andreas Elesky
LtCol Elliott
Maj Kyle Ellison
SSgt Anwan Epstar
Cpt Bret Erwin
Capt Bryant Esteves
Lt Ziad Fakhoury
1/Sgt Steven Fantan
SSgt Johnny Faradjian
Maj Peter Farnum
Maj Mike Fenzel
SSgt David Fergusen
Cpl Cameron Ferguson
Cpl Juan Fernandez
LCpl Derek Fetterolf
LCpl Mason Fisher
Mr John Flicker
LCpl John Paul Flores
Maj Foay
Sgt Jennifer Forman
CWO Stanley Foster
SgtMaj Philip Freed
Lt Kevin Frost
1/Sgt Derek Fry
Sgt Terry Fullerton
Sgt Timothy Funke
1/Lt David Funkhouser
Capt Mike Gaines
LCpl Josh Galbreath
SSgr Andrew Garcia
Capt Jer Garcia
Capt Ken Gardner
LCpl Zac Garland
Cpl Daniel Gattoni
Capt Robert George
Sgt David Gettemeir
1/Lt Brian Gibbons
Maj Greg Gillette
Maj Brian Gilman
LCpl Brian Gilmore
LCpl Steven Gips
1/Lt Joshua Glover
LCpl Graham Golden
LCpl Carlos Gomez
LCpl Aaron Gordon
Capt Brad Gordon
Capt Kurt Gordon
Mr Michael Gordon
Sgt Jonathan Graham
Lt Jesse Grapes
LCpl Toby Gray
Capt Greely
Sgt Michael Green
Cpl Stuart Greenfield
SSgt Willie Gresham
Lt Col Michael Groen
1/Lt JonGross
1/Sgt Gerardo Gueta
Sgt Jose Guillen
LCpl Carl Gulevian
Sgt Carlos Gutierrez
Maj Dave Habbrill
Gunny Matthew Hackett
Capt Aba Hadi
MstSgt Daniel Hakala
SSgt Clint Hale
Pfc Deryk Hallel
1/Sgr Hamid
Capt William Handricks
LCpl Chris Hankins
Mr Youness Hansali
SSgt Jeffrey Harper
Maj David Harrill
Capt Dom Harris
CWO Richard Harris
LtCol Scott Hartsell
Cpl James Harwin
SSgr Hussein Hassan Lafta
LtCol Hatim Jassim
LtCol Muhamed Hatim
LCpl Robert Haviland
LCpl Chris Hawkins
LCpl Nathan Haynie
Cpl Mandwell Hearn
Capt Brian G. Heatherman
BG Dennis J. Hejuk
1/Lt John Helfinstine
Cpl Brain Hemmelgarn
Capt William Hendricks
Col Pat Henry
LCpl Richardo Hernandez
1/Lt John Hessner
LCpl Michael Hibbert
Sgt Jack Hightower

Cpl Caleb Hocking
Maj Ronald P. Holden
LCpl Lane Holmes
Sgt Allen Holt
1/Lt Jake Hoo
LtCol Hooks
SgtMaj David Howell
LCpl George Hruby
LtCol Ken Hubbard
HM3 Herman Huerta
Col Frank Hull
Mr Hussein
Maj Hussey
1/Lt Joe Lams
Maj Muhamed Ibrahim
1/Lt Zachary Iscol
Mr Jamal Jaafar
LtCol Jabar
Maj Lance Jackola
SSgt Richard Jackson
Cpl Samuel Jackson
Mr. Gilbert Jacob
Lt John Jacobs
Chief Muhammad Jaddan
Sgt Jason James
2/Lt Joshua Jamison
Capt Joseph Jasper
CWO Winston Jaugan
Mr Nate Jensen
Capt Timothy Jent
SSgt PJ Jerka
1/Lt Oscar Jimenez
Fhaer Al Joher
Lt Robert L. Johnessee
Capt Shannon Johnson
Cpl Joseph Johnston
GNY Daniel Jonas
2/Lt Gregory Jones
Mr Stuart Jones
LCpl Ronald E. Jones Jr.
Sgt Jesse Jordon
LCpl Jose Juarez
1/Lt Razied Zouad Kadem
Capt Stephen Kahn
Maj Larry Kaifesh
1/Lt Stephen Karabin
1/Sgt Brad Kasal
Capt Kaprzy
SSgt Christopher Kelly
Capt John Kelly
BG John F. Kelly
LtCol Paul Kennedy
LCpl Ryan Kennelly
LCpl Jesse Kettner
LtCol Gyles Keyser
Sgt Raphip Khadim
Capt Saleem Khan
Mr John Kifner
1/Sgt Klecko
CWO Kline
Cpl Richard Koci
BG Richard S. Kramlich
LtCol James G. Kyser
SFC Michael Lahoda
CDM Bryant C. Lambert
Maj David Lane
LCpl Daniel Laskowski
Col James Lasswell
LtGen Muhamed Latif
Maj Byron Lawson
1/Lt Matthew Leclair
1/Lt Andrew Lee
1/Lt David Lee
LtCol Michael J. Lee
Maj Leonard
LtCol Clarke Lethin
LCpl Daniel Ligon
1/Lt James Lindler
HN Benjamin Liotta
SSgt Jeremy Lirette
Sgt Deverson Lochard
Maj Mark Lombardo
Sgt Manuel Lopez
1/Sgt Richard Lopez
Sgt Todd Luginbuhl
LCpl Ricardo Luvles
Capt Tony Lumpkin
Mr William Luti
MSgt Lynch
Maj TJ MacDonald
Cpl Cris MacIntosh
1/Sgt Alphonso Mack
Sgt Jose Magana
Sgt Lawrence Magnani
2/LT Joseph Maher
1/Lt Majil
LtCol Pat Malay
LCpl Nicholas Maldonaldo
Mr Dan Mandel
Cpl Cris Mandia
Col Mike Manske
LCp Gabriel Manzo
Cpl David Marksberry
SSgr Peter Marufo
Col Nick Marshall
1/Lt Carl Martinez
HM2 Early Matthew
MajGen James Mattis
LtCol John Maver
Mr Dobie McArthur
SSgt Dennis McCaethy
Cpl Matt McCauley
LtCol Bryan P. McCoy
CWO Randall McCrumb
CWO Paul McElearney
Maj Brandon McGowan
1/Lt Douglas McGowan
LCpl Jordan McGuire
Cpl Jared McKenzie
SSgt Johnny McKnigt
Cpl Sean McLane
Mr. Doyle McManus
LtCol Colin McNiece
Capt Andrew McNulty
LCpl James McQuoid
Mr Ron Meese
Lt Robert Merrillo
Sgt Abdul Merulik
Cpl Darrell Justin Mesa
Sgt Cantu Miguel
Maj Andrew Milburn
1/Sgt Alan Miller
Maj Fred Miller
Sgt Jeremy Miller
Mr Keith Mines
LtCol Hector Mirabile
CWO Carl Mirarchi
Cpl Stosh Modrow
Sgt Winston Molina
LtCol Steve Moniz
SSgt Colin Moore
Capt Roy Moore
Col Tracy Moore
Cpl Albert Morales
SSgt Moreno
SSgt Samuel Mortimer
Cpl Christopher Moss-Warrington
HM2 Victor Moyer
Lt Michael Mroszczak
Col Jim Mulvenna
Capt Brian Mulvihill
SSgt Pete Munefo
Capt Mark Murphy
Mr Arthur Murphy
LCp Kenneth Myhre
LCpl Alexander Navarro
Sgr John Neary
Capt Arturo Neely
Maj Brian Neil
Cpl William Nelson
LtCol John Neumann
LTCol Pete Newell
Lcol Randy Newman
LCpl Roland Newton
LCpl Milton Nieto
1/Lt Nofan
1/Lt James Nolan
Maj Jasim Nooman
Maj Kevin Norton
1/Lt Knox Nunally
LSgt Shane Nylin
LtCol Dan O'Donohue
SSgt John O'Keefe
Cpl Manhew O'Brien
LtCol Gregg P. Olson
LCpl David Omalia
PFC Garrett Opper
LCpl Darius Ortiz
Sgt Hector Osorio
LtGen Jeffrey W. Oster
Maj Soustsana Ounkham
Lt Jerry Parchman
1/Sgt Roger Parker
Sgt Thomas Parks
LCpl Tacoma Parris
1/Lt Wes Pass

CWO William Paulino
Mr Tony Perry
LtGen Dave Petraeus
Maj Andrew Petrucci
1/Lt John Pettinelli
Maj Robert Piddock
Maj John Piedmont
Chaplin Stephen Pike
SSgt Richrard Pillsbury
MSgt Pinkham
LCpl Andrew Pizzutelli
Cpl Ethan Place
Sgt Abelardo Planas
SgtMaj Dave Plaster
LCpl Ben Poester
MSgt Rashed Qawasimi
Cpl Shane Quarino
LCpl Kevin Quihuis
1/Lt Erik Quist
Capr Mou Racid
LtCol James Reiney
Cpl Jose Ramirez
Gunny Eduardo Ramos
LtCol Michael Ramos
Capt George Ramsey
Maj Kelly Ramshur
Sgt Jeremiah Randle
CWO Tracy Reddish
Mis Elizabeth Regan
LtCol Austin E. Renforth
LCpl Nicholas Renkosik
SSgt Joseph Reno
SSgt Joseph Repazo
Sgt Maj Rudy Resto
LCpl Robert Reynolds
Capt Brad Richardson
Maj Brian Richardson
LCpl Robert Robinson
SSgt Larry Robles
Sgt Randall Rockman
SSgt Damien Rodriguez
Sgt George Rogers
Sgt Jesus Romero
Capt Sam Rosales
Capt Kelly D. Royer
Secy Donald R. Rumsfeld
LCpl Jon Rymes
Col Saadd
1/Lt Sabah
LCpl Jonathan Salisibarra
Sgt Roneil Sampson
Sgt Alberto Sanchez
Capt Dennis Sanchez
Capt Douglas Sanders
SSgt Daniel Santiago
1st Sgt Jose Santiago
Sgt Romeo Santiago
LtGen John F. Sattler
LCpl Jeremy Saucier
Capt Morgan Savage
Maj Thomas Savage
Capt Walker Savage
1/Lt Sean Schickel
Ssgt Blaine Schlagetoer
Dr James R. Schlesinger
HM3 Brandon Schwartz
CWO Justin Scott
1/Lt Rob Scon
Lt Matthew Sekers
SSgt Scott Sherman
Capt Don Shove
Col Michael Shupp
1/Lt Brian Sitko
Capt Mike Skaggs
1/SSgt William Skiles
LtCol Phil Skuta
Cpl Garrett Slawatych
LCpl John Sleight
MSgt Smallberg
Capt David Smay
CWO Ben H. Smith
Cpl Eric Smith
LCpl Ian Smith
Capt Jason E. Smith
1/Lt Rob Smith
Col Jefforey Smith
1/Lt Carter Smyth
Capt Rich Snead
1/Lt Jason Snyder
Capt Blair Sokol
MajGen Jasem Soleh
Capt Terry Sommer
Dr Kenneeth Son
1/Lt John Soto
Cpl Ted Stanton
1/Lt Jogn Stephens
SSgt James Stevens
1/Lt Stiko
Capt Kyle Stoddard
Pfc Sean Stokes
SSgt Michael Stout
Mr Ian Strachan
Mr Cris Straub
LtCdr Joseph Stricklin
HM2 John L. Strough
LtCol Stuka
Maj Michael Styskal
LtCol Suleiman
Capt Ed Sullivan
Maj Anthony Swann
LtCol Rory E. Takjubgtib
1/Sgt Harrison Tanksley
Fr Conrad Targonski
Maj Michael Targos
SSgt Francisco Tataje
Sgt Guy Tchoumba
DrAli Thsmir
Lt Steven Thomas
Mr Jim Thomas
1/Lt John Thomas
Maj Geoffrey Thome
1/Lt Steve Thompson
Cpl Samuel Topara
Col John Toolan
Capt Wyath Towle
Cpl Brandon Traub
Sgt Daniel Tremore
LCpl Joe Trotter
Col Graig Tucker
BG Turham
PFC Todd Tviede
Maj Unkum
LCpl Aaron Ustin
1/Lt Vincent Valdes
LCpl Rafael Valencia
Sgt Jose Vasquez
Capt William Vaughan
Maj Jorge Velasquez
SSgt Marwin Vest
Cpl Vesterman
1/Lt Bill Vesterman
SSgt Anthony Villa
LCpl Robert Villalobos
1/Lt Ben P. Wagner
1/Lt Curtis Walker
Cpt Jason Walker
Maj Timothy Walker
HM Everett Watt
Mr Matt Waxman
SSgt Travis Wease
Capt Rob Weiler
Cpl Stanley Weingert
1/Kt Lucas Wells
Maj Douglas Welt
LtCol Eric Wesley
Capt Owen West
Capt Brad Weston
LCpl Andrew White
CWO Stuart White
SSgt Roy Whitener
LCpl Andrew Wike
LCpl Charles Wiliams
Sgt Michael Wiliams
Cpl Joseph Willis
LtCol Dan Wilson
Lcol Daniel Wilson
Gunny Daid Wilson
Gunny Robert Wilson
1/Set Curtis Winfree
Maj Mark Winn
Dr Paul D. Wolfowitz
SPC Annette Wood
CWO Mark J. Woodward
Maj Michael Wyley
LCpl Kip Yeager
Cpl Michael Yerena
1/Lt Robert Croft Young
Mr Azad Yousef
Sgt Jarid Zabaldo
Maj Michael Zacchea
Capt Douglas Zembiec
Capt Auda Ziboun
CWO Jerry Zimmerman
HM3 Michael Zobec

West, Bing

Ve205 Be tikrosios garbės/Bing West. – Kaunas:
Vox altera, 2012. – 352 p.
ISBN 978-609-95119-9-3

Knygoje išsamiai ir įtraukiamai pasakojama apie amerikiečių ir irakiečių sukilėlių kovas Irako Anbaro provincijoje 2004 metais.

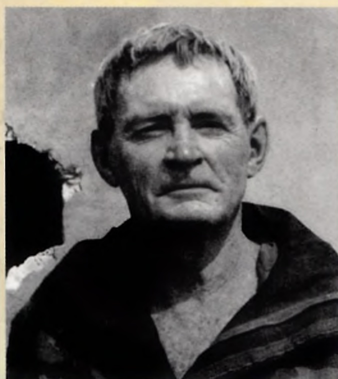
UDK 355.48(567)
Ve205

Bing West

BE TIKROSIOS GARBĖS

Dailininkas
Dainius Kairaitis

Išleido UAB „Vox altera", Vynvyčių skg. 1, Kaunas
Spausdino „Spaudos praktika", Chemijos pr. 29, Kaunas
Tiražas 2500 egz.

Knygoje prieš skaitytojo akis įspūdingai atsiskleidžia dvidešimt mėnesių trukusio mūšio dėl Faludžos 2003–2004 m. Irake panorama. Kruvinos kautynės Irako miestų gatvėse, naujojo Irako ir Baltųjų rūmų politinės vingrybės, amerikiečių klaidos okupavus Iraką 2003 m. – visa perteikiama lengvu, elegantišku stiliumi. Autorius jūrų pėstininkų karininku tarnavo Vietname, buvo Ronaldo Reigano gynybos sekretoriaus padėjėjas. Klasika tapo jo knyga apie karą Vietname „Kaimas" (The Village). Šiuo metu autorius jau yra išleidęs kelias knygas apie konfliktus Irake ir Afganistane. Šioje knygoje pateikiamas įtemptas siužetinis audinys, nuaustas iš šimtų pokalbių su kovos veiksmuose dalyvavusiais kariais ir paties autoriaus įspūdžių, sukauptų ilgą laiką būnant Irake priešakinėse linijose.

ISBN 978-609-95119-9-3
9 786099 511993